

การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยในเขตเทศบาล  
และนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองปัตตานี



นายธนภัทร เต็มรัตน์กุล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2556

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

THE STUDY OF MUSLIM WOMEN'S INTERNET ACCESS AND UTILIZATION  
: A STUDY FROM MUSLIM WOMEN IN MUNICIPALITY AND NON-MUNICIPALITY AREAS  
OF MUEANG PATTANI DISTRICT

Mr. Tanapat Temrattanakul



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements  
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Communication Arts

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของ  
สตรีมุสลิมที่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของ  
อำเภอเมืองปัตตานี

โดย

นายธนภัทร เต็มรัตนะกุล

สาขาวิชา

นิเทศศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมลชาติประเสริฐ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง  
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

.....คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมลชาติประเสริฐ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. จิรยุทธ์สินธุ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมลชาติประเสริฐ)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ธาตรีไต้ฟ้าพูล)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. อิศรา ศานติศาสน์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ เสาวนีย์จิตต์หมวด)

ธนภัทร เต็มรัตนะกุล : การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองปัตตานี. (THE STUDY OF MUSLIM WOMEN'S INTERNET ACCESS AND UTILIZATION: A STUDY FROM MUSLIM WOMEN IN MUNICIPALITY AND NON-MUNICIPALITY AREAS OF MUEANG PATTANI DISTRICT) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. ดวงกมลชาติประเสริฐ, 308 หน้า.

การศึกษาเรื่องนี้มุ่งวิเคราะห์และเปรียบเทียบการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาลเมืองปัตตานี โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้ “การวิจัยแบบผสมผสาน” (Mixed-Method Research) ระหว่างระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลจำนวน 445 คน และนอกเขตเทศบาลจำนวน 427 คน และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้การเก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group) ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลจำนวน 5 คน และนอกเขตเทศบาลจำนวน 5 คน

โดยผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจะมีข้อได้เปรียบในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล โดยเป็นข้อได้เปรียบเรื่องความรู้ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต การใช้จ่ายเพื่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และการส่งเสริมทางสังคมในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ ยังทำให้พบแนวทางในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม โดยในส่วนของ การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้ทำการพิจารณาความพร้อมของตนเองโดยเรียงตามลำดับต่อไปนี้ ได้แก่ 1) การมีความจำเป็นในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต 2) การมีความรู้ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต 3) การมีเวลาในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต 4) การควบคุมตนเองในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และ 5) การหาใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้ โดยพบว่าการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตที่ถูกต้องและได้รับการยอมรับจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวอย่างเคร่งครัด

และในส่วนของ การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้กำหนดกลยุทธ์การใช้ประโยชน์โดยนำเอาหลักศาสนาอิสลามมาประยุกต์ใช้ ซึ่งประกอบด้วยกลยุทธ์เชิงรุกที่นำเอาหลักการเรื่อง “หน้าที่ของสตรีมุสลิม” มาใช้ในการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต และหลักการเรื่อง “สิทธิของสตรีมุสลิม” มาใช้ในการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต และกลยุทธ์เชิงรับที่นำเอาหลักการเรื่อง “การปกป้องตนเองของสตรีมุสลิม” มาใช้ในการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต โดยพบว่าจุดมุ่งหมายของกลยุทธ์คือการทำให้สตรีมุสลิมเป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือสื่อที่ตนเองเลือกใช้ให้มีใช้ให้สื่อเป็นฝ่ายที่มีอำนาจเหนือสตรีมุสลิม

สาขาวิชา นิเทศศาสตร์

ปีการศึกษา 2556

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

# # 5285103628 : MAJOR COMMUNICATION ARTS

KEYWORDS: INTERNET ACCESS / INTERNET UTILIZATION / MUSLIM WOMEN

TANAPAT TEMRATTANAKUL: THE STUDY OF MUSLIM WOMEN'S INTERNET ACCESS AND UTILIZATION: A STUDY FROM MUSLIM WOMEN IN MUNICIPALITY AND NON-MUNICIPALITY AREAS OF MUEANG PATTANI DISTRICT. ADVISOR: ASST. PROF. DUANGKAMOL CHARTPRASERT, Ph.D., 308 pp.

The objectives of the study were to compare the internet access and utilization of the Muslim women living in the municipality and non-municipality areas of Mueang Pattani district, Pattani province. This study was conducted by mixed-method research approach which combined quantitative and qualitative research methodologies. A questionnaire was to employ for collecting information from 445 Muslim women in municipality area and 427 Muslim women in non-municipality area. Also, a focus group interview was conducted for gathering depth information from 10 selected Muslim women living in the areas.

The results found that Muslim women living in the municipality area had more advantages on internet access than the Muslim women living in the non-municipality area which include internet knowledge, economic expense, and social support. This study also found that the Muslim women had created unique methods for accessing and utilizing the internet for their communication purposes. The unique method of internet access was to proceed the following steps: 1) to have internet necessity 2) to have internet knowledge 3) to have internet usage time 4) to have self-control on internet usage and 5) to have internet availability, and it was revealed that the complete implementation of the method must be proceeded orderly in order to gain full social support.

In addition, the study also found that the Muslim women had brought some Islamic teachings to build unique strategies for utilizing the internet including offensive and defensive strategies. The offensive strategy was to employ Islamic knowledge on "roles of Muslim women" for accepting some aspects of the internet, to employ Islamic knowledge on "rights of Muslim women" for reconstructing some aspects of the internet, and to employ Islamic knowledge on "protection of Muslim women" for rejecting some aspects of the internet. It was found that the objective of employing the strategies was to empower the Muslim women on the issue of the internet utilization.

Field of Study: Communication Arts

Student's Signature .....

Academic Year: 2013

Advisor's Signature .....

## กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ชาติประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ซึ่งช่วยให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.จิรยุทธ์ สินธุ์พันธุ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ เสาวนีย์ จิตต์หมวด รองศาสตราจารย์ ดร.อิศรา ศานติศาสน์ และอาจารย์ ดร.ชาตรี ใต้ฟ้าพูล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ช่วยเสียเวลาอันมีค่าในการตรวจทาน ให้ข้อคิดเห็น และคำแนะนำต่างๆ ที่ช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องและมีคุณค่าตามหลักวิชาการ รวมถึงสอดคล้องกับหลักการและคำสอนของศาสนาอิสลาม รวมถึงขอขอบพระคุณคณาจารย์ในคณะนิติศาสตร์ทุกท่านที่ได้ช่วยประสิทธิ์ประสาทความรู้อันมีค่าแก่ผู้วิจัย และกลุ่มเจ้าหน้าที่ส่วนงานบัณฑิตศึกษาที่ช่วยให้การประสานงานเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องเป็นไปได้ด้วยดี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกท่านที่ได้สละเวลาและให้ความร่วมมืออันดีในการบอกเล่าข้อมูลอันมีค่าซึ่งช่วยให้การศึกษาในเรื่องนี้บรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี รวมถึงบุคคลท่านอื่นๆที่มีส่วนร่วมในการประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างและช่วยให้การดำเนินงานวิจัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นไปได้ได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

ในท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคลที่สำคัญที่สุด 2 ท่าน นั่นคือ คุณพ่อและคุณแม่ ซึ่งได้ให้การสนับสนุนเรื่องการศึกษาของผู้วิจัยมาเป็นอย่างดี กำลังใจและกำลังใจจากท่านทั้งสองถือเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้วิจัยเดินทางมาถึงจุดนี้ ด้วยความสำนึกในบุญคุณของบุคคลทุกท่านที่ได้กล่าวถึงทั้งหมด ผู้วิจัยขอตั้งจิตอธิษฐานในการนำเอาความรู้ทั้งหมดที่ได้รับไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ สังคม ครอบครัว และตนเอง ในอนาคต

## สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญ .....	1
วัตถุประสงค์การศึกษา .....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ .....	6
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....	10
แนวคิดเกี่ยวกับสตรีมสลิม .....	10
แนวคิดเกี่ยวกับสื่ออินเทอร์เน็ต .....	23
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต.....	64
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต .....	73
แนวคิดการก่อรูปทางสังคมในเชิงเทคโนโลยี หรือ SST.....	74
ทฤษฎีการประกอบสร้างทางสังคมโดยเทคโนโลยี หรือ SCOT.....	77
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	80
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย .....	81
ประชากร .....	82
กลุ่มตัวอย่าง.....	85
วิธีการสุ่มตัวอย่าง.....	86
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	92
แนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย.....	92
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวิจัย .....	93
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล .....	98
สมมติฐานการวิจัย.....	98

การวัดค่าตัวแปร .....	100
การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย .....	105
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	112
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	113
ภาคที่ 1 ข้อมูลเชิงปริมาณ .....	114
ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง .....	114
ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง .....	120
ส่วนที่ 3 ปัจจัยความรู้ ปัจจัยเศรษฐกิจ และปัจจัยสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่อ อินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง .....	132
ส่วนที่ 4 การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง.....	153
ส่วนที่ 5 การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง.....	167
ส่วนที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน .....	179
ภาคที่ 2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	186
ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง .....	186
ส่วนที่ 2 การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง.....	188
ส่วนที่ 3 การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง.....	209
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ .....	240
สรุปผลการวิจัย .....	240
ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง .....	241
ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง .....	245
อภิปรายผลการวิจัย .....	264
ส่วนที่ 1 การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม .....	264
ส่วนที่ 2 การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม .....	276
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย .....	297
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป .....	301
รายการอ้างอิง .....	302
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์ .....	308



## สารบัญตาราง

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลก จำแนกตามทวีปและภูมิภาค .....	27
ตารางที่ 2.2 แสดงรายชื่อประเทศที่มีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด 10 อันดับแรกของโลก จำแนกตามจำนวนผู้ใช้และสัดส่วนผู้ใช้ภายในประเทศ .....	28
ตารางที่ 2.3 แสดงจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วประเทศไทย จำแนกตามภาคและสัดส่วนผู้ใช้ในพื้นที่ .....	29
ตารางที่ 2.4 แสดงจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วประเทศไทย จำแนกตามเพศของผู้ใช้ .....	30
ตารางที่ 2.5 แสดงจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วประเทศไทย จำแนกตามระดับอายุของผู้ใช้ ....	30
ตารางที่ 2.6 แสดงจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วประเทศไทย จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ใช้ .....	31
ตารางที่ 2.7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ใช้งานคอมพิวเตอร์ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล พ.ศ.2553 จำแนกตามเขตการปกครองทั่วประเทศ .....	46
ตารางที่ 2.8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล พ.ศ.2553 .....	47
ตารางที่ 3.1 แสดงเขตการปกครองในจังหวัดปัตตานี จำแนกตามอำเภอ เนื้อที่ และเขตการปกครอง .....	82
ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนผู้นับถือศาสนาในจังหวัดปัตตานี จำแนกตามอำเภอ .....	84
ตารางที่ 3.3 แสดงจำนวนประชากรในเขตอำเภอเมืองปัตตานี จำแนกตามเขตการปกครอง..	86
ตารางที่ 3.4 แสดงจำนวนประชากรในเขตเทศบาลของอำเภอเมืองปัตตานี จำแนกตามตำบล .....	87
ตารางที่ 3.5 แสดงจำนวนประชากรนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองปัตตานี จำแนกตามตำบล .....	88
ตารางที่ 3.6 แสดงพื้นที่ตำบลที่ผู้วิจัยได้คัดเลือก จำแนกตามจำนวนประชากรเพศหญิงและจำนวนชุมชน .....	89
ตารางที่ 3.7 แสดงแนวทางการกำหนดระเบียบวิธีวิจัย เครื่องมือการวิจัย และกลุ่มเป้าหมาย	94
ตารางที่ 3.8 แสดงที่มาของการสร้างข้อคำถามสำหรับแบบสอบถาม .....	96
ตารางที่ 3.9 แสดงที่มาของการสร้างแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม .....	97
ตารางที่ 3.10 แสดงสมมติฐานการวิจัย และคำอธิบายสมมติฐาน .....	98
ตารางที่ 3.11 แสดงแนวคำถามส่วนที่ 1 ในเรื่องข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม	107
ตารางที่ 3.12 แสดงแนวคำถามส่วนที่ 2 ในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม .....	107
ตารางที่ 3.13 แสดงแนวคำถามส่วนที่ 3 ในเรื่องการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม .....	109
ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามพื้นที่อาศัย .....	114
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามระดับอายุ และตามพื้นที่อาศัย	115

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก และตามพื้นที่อาศัย .....	116
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามอาชีพ และตามพื้นที่อาศัย .....	117
ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามระดับรายได้ และตามพื้นที่อาศัย .....	118
ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามสถานภาพในครอบครัว และตามพื้นที่อาศัย .....	119
ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความบ่อยในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย .....	120
ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย .....	121
ตารางที่ 4.9 แสดงการเปรียบเทียบระยะเวลาเฉลี่ย และความบ่อยในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม จำแนกตามพื้นที่อาศัย .....	122
ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ยรวมพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม จำแนกตามพื้นที่อาศัย .....	123
ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามช่วงเวลาที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย .....	124
ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความยาวนานในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย .....	125
ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามสถานที่ที่สื่อใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย .....	126
ตารางที่ 4.14 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมในเขตเทศบาล จำแนกตามสถานที่อื่นๆที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด .....	127
ตารางที่ 4.15 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามอุปกรณ์ที่ใช้เชื่อมต่อสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย .....	127
ตารางที่ 4.16 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามการมีอุปกรณ์ที่ใช้เชื่อมต่อสื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย .....	128
ตารางที่ 4.17 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามประเภทของอุปกรณ์ที่มีซึ่งใช้เชื่อมต่อสื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย .....	129
ตารางที่ 4.18 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามจุดประสงค์ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย .....	130
ตารางที่ 4.19 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามกิจกรรมที่กระทำผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย .....	131
ตารางที่ 4.20 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามสถานที่ที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย .....	132

ตารางที่ 4.21 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาล จำแนกตามสถานที่ อื่นๆที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด .....	133
ตารางที่ 4.22 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามบุคคลที่สตรีมุสลิมเรียนรู้การ ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย .....	134
ตารางที่ 4.23 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความรู้ด้านที่จำเป็นสำหรับ การใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย .....	135
ตารางที่ 4.24 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความเห็นเรื่อง หลักคำสอน ทางศาสนาต่อการช่วยให้มีความรู้เรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย .....	136
ตารางที่ 4.25 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความเห็นเรื่อง หลักคำสอน ทางศาสนาต่อการช่วยให้มีความรู้เรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในด้านใดต่อไปนี้มีมากที่สุด และ ตามพื้นที่อาศัย .....	137
ตารางที่ 4.26 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความรู้ที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย .....	138
ตารางที่ 4.27 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้ สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย .....	139
ตารางที่ 4.28 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้ สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย .....	140
ตารางที่ 4.29 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามการรับภาระค่าใช้จ่ายเรื่อง การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของผู้อื่น และตามพื้นที่อาศัย .....	141
ตารางที่ 4.30 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามบุคคลที่สตรีมุสลิมต้อง รับภาระค่าใช้จ่ายเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย .....	142
ตารางที่ 4.31 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคุ้มค่าต่อการใช้จ่าย เพื่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย .....	143
ตารางที่ 4.32 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อความ เหมาะสมในการใช้จ่ายเงินเพื่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย .....	144
ตารางที่ 4.33 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความช่วยเหลือหรือการ สนับสนุนทางการเงินในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่สตรีมุสลิมต้องการมากที่สุด และตาม พื้นที่อาศัย .....	145
ตารางที่ 4.34 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการควบคุม การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย .....	146
ตารางที่ 4.35 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความเห็นต่อบุคคลที่ควรมี ส่วนในการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย .....	147
ตารางที่ 4.36 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความเห็นต่ออิทธิพลจาก บุคคลรอบข้างต่อการใช้อินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย .....	148
ตารางที่ 4.37 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามอิทธิพลของบุคคลรอบข้าง ต่อการใช้อินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย .....	149



ตารางที่ 4.55 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงหลักการศาสนา และตามพื้นที่อาศัย .....	167
ตารางที่ 4.56 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนหน้าที่ของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย .....	168
ตารางที่ 4.57 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้ และตามพื้นที่อาศัย .....	169
ตารางที่ 4.58 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย .....	170
ตารางที่ 4.59 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนา และตามพื้นที่อาศัย .....	171
ตารางที่ 4.60 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการปกป้องตนเองจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสมและตามพื้นที่อาศัย .....	172
ตารางที่ 4.61 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการปกป้องบุคคลรอบข้างจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม และตามพื้นที่อาศัย .....	173
ตารางที่ 4.62 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย .....	174
ตารางที่ 4.63 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้กรอบของหลักศาสนา และตามพื้นที่อาศัย .....	175
ตารางที่ 4.64 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย .....	176
ตารางที่ 4.65 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อความสามารถในการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในเรื่องต่างๆด้วยตนเอง และตามพื้นที่อาศัย .....	177
ตารางที่ 4.66 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย .....	178
ตารางที่ 4.67 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม จำแนกตามพื้นที่อาศัย .....	179
ตารางที่ 4.68 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของสตรีมุสลิมต่อปัจจัยความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำแนกตามพื้นที่อาศัย .....	180
ตารางที่ 4.69 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของสตรีมุสลิมต่อปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำแนกตามพื้นที่อาศัย .....	181
ตารางที่ 4.70 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต และการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม จำแนกตามพื้นที่อาศัย .....	182

ตารางที่ 4.71 แสดงการเปรียบเทียบการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต และการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม จำแนกตามพื้นที่อาศัย .....	183
ตารางที่ 4.72 แสดงการเปรียบเทียบการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต และการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม จำแนกตามพื้นที่อาศัย .....	184
ตารางที่ 4.73 แสดงการเปรียบเทียบการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต และการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม จำแนกตามพื้นที่อาศัย .....	185
ตารางที่ 5.1 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างมุสลิมที่ได้รับจากการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม .....	241
ตารางที่ 5.2 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างมุสลิมที่ได้รับจากการรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม .....	243
ตารางที่ 5.3 แสดงการเปรียบเทียบการแปลผลค่าเฉลี่ยเรื่อง ระยะเวลาเฉลี่ย ความบ่อย และพฤติกรรมในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำแนกตามพื้นที่อาศัย .....	246
ตารางที่ 5.4 แสดงการเปรียบเทียบการแปลผลค่าเฉลี่ยเรื่อง ความรู้ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำแนกตามพื้นที่อาศัย .....	247
ตารางที่ 5.5 แสดงการเปรียบเทียบการแปลผลค่าเฉลี่ยเรื่องค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อทุนทางเศรษฐกิจเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย .....	250
ตารางที่ 5.6 แสดงการเปรียบเทียบการแปลผลค่าเฉลี่ยเรื่องค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการได้รับการสนับสนุนทางสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย .....	253
ตารางที่ 5.7 แสดงการเปรียบเทียบการแปลผลค่าเฉลี่ยเรื่องค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย .....	258
ตารางที่ 5.8 แสดงการเปรียบเทียบการแปลผลค่าเฉลี่ยเรื่องค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย .....	260
ตารางที่ 5.9 แสดงการเปรียบเทียบการแปลผลค่าเฉลี่ยเรื่องค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย .....	263
ตารางที่ 5.10 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่ค้ำึงถึงในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย .....	270
ตารางที่ 5.11 แสดงข้อค้นพบของการศึกษาเรื่อง “กลวิธีการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต” ของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม .....	293

## สารบัญภาพ

แผนภาพที่ 2.1 แสดงโครงสร้างสถานภาพของสตรีมุสลิม .....	22
แผนภาพที่ 2.2 แสดงสัดส่วนผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตทั่วโลกที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามเพศ	33
แผนภาพที่ 2.3 แสดงการเปรียบเทียบระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกตามเพศ .....	33
แผนภาพที่ 2.4 แสดงสัดส่วนผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตทั่วโลกที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามทวีป	34
แผนภาพที่ 2.5 แสดงการเปรียบเทียบระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกตามเพศและทวีป .....	35
แผนภาพที่ 2.6 แสดงสัดส่วนกิจกรรมออนไลน์ของผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตทั่วโลกที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามเพศ .....	35
แผนภาพที่ 2.7 แสดงสัดส่วนของบุคลากรที่ปฏิบัติงานเชิงเทคนิค จำแนกตามเพศและชั้นความซับซ้อน .....	37
แผนภาพที่ 2.8 แสดงแนวโน้มของสัดส่วนผู้ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในเขตและนอกเขตเทศบาล พ.ศ. 2548 – 2554 .....	45
แผนภาพที่ 2.9 แสดงปัจจัยด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของบุคคล .....	64
แผนภาพที่ 2.10 แสดงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความรู้ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต .....	65
แผนภาพที่ 2.11 แสดงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเศรษฐกิจในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต .....	70
แผนภาพที่ 2.12 แสดงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องของปัจจัยสังคมในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของบุคคล .....	72
แผนภาพที่ 2.13 แสดงกรอบแนวคิดของการวิจัย และการเชื่อมโยงสู่สมมติฐานการวิจัยทั้ง 7 ข้อ .....	80
แผนภาพที่ 3.1 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา .....	85
แผนภาพที่ 3.2 แสดงการจำแนกขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา .....	91
แผนภาพที่ 5.1 แสดงข้อค้นพบของการศึกษาเรื่อง “หลักการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต” ของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม .....	271

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ที่มาและความสำคัญ

“การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต” (Internet access) ถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่ง โดยผู้ใดหรือสิ่งใดจะมาขัดขวางการเข้าถึงหรือการผลิตเนื้อหาเพื่อประโยชน์ของชุมชนและสาธารณะมิได้ (Best, 2004: 24) โดยในเรื่องนี้ Klotz (2004: 20) ได้ขยายความไว้ว่า “การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต” หมายถึง สภาวะที่บุคคลมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ซึ่งพร้อมที่จะใช้งานอินเทอร์เน็ต รวมถึงจะต้องได้รับ “การอนุญาต” (Permissions) ในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมต่อและใช้งานเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอีกด้วย อย่างไรก็ตาม การผลักดันให้การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตกลายเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานกลับไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเฉพาะการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตที่เกิดขึ้นอย่างไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเมืองและพื้นที่เขตชนบทซึ่งนำไปสู่สภาวะการมี “ช่องว่าง” (Gap) ระหว่างผู้ที่ได้รับและไม่ได้รับประโยชน์จากเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ ข้อมูลจากการสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2554 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555: ออนไลน์) ได้นำเสนอข้อสรุปไว้ว่ายังคงมีช่องว่างในเรื่องของสัดส่วนการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และการใช้งานเครือข่ายอินเทอร์เน็ตระหว่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาล

จากการศึกษาเรื่อง “The Ever-Shifting Internet Population: A new look at Internet access and the digital divide” (International Center for Research on Women, 2013: online) ได้เสนอไว้ว่า การที่บุคคลจะสามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสำคัญบางประการเข้ามาช่วยสนับสนุนในเรื่องนี้ โดยปัจจัยสำคัญประการแรกคือ “การมีความรู้” ในเรื่องการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งหมายถึง สภาวะที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโปรแกรมต่างๆที่เกี่ยวข้องและส่งผลให้สามารถใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้ ประการที่สองคือ “ความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ” ต่อการใช้งานคอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งหมายถึง สภาวะที่บุคคลสามารถใช้จ่ายเงินหรือได้รับการสนับสนุนทางการเงินในเรื่องของซื้อหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โปรแกรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงค่าใช้จ่ายเรื่องของการเชื่อมโยงตนเองเข้าสู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ต และประการที่สามคือ “การได้รับการสนับสนุนทางสังคม” ต่อการใช้งานคอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งหมายถึง สภาวะของบุคคลที่ได้รับการยินยอม การอำนวยความสะดวก หรือการสนับสนุนจากบุคคลรอบข้างให้สามารถใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตในสังคมได้

อย่างไรก็ดี การส่งเสริมให้บุคคลได้มีความพร้อมในเรื่องของการมีความรู้ การมีศักยภาพทางเศรษฐกิจ และการได้รับการสนับสนุนจากสังคมในเรื่องการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตก็ยังไม่สามารถตอบคำถามได้ว่าบุคคลจะใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างไร ด้วยเหตุนี้การศึกษาเรื่อง “การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต” (Internet Utilization) จึงถือเป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะช่วยให้ทราบว่าหลังจากที่บุคคลสามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตแล้ว บุคคลผู้นั้นนำเอาสื่อ



อินเทอร์เน็ตไปใช้งานอย่างไรและใช้งานสื่อดังกล่าวภายใต้หลักการใด แนวคิดของทฤษฎีการประกอบสร้างทางสังคมโดยเทคโนโลยี (Social Construction of Technology) หรือ SCOT (Heidi Campbell 2010: 52 - 53) ได้อธิบายว่าการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีของมนุษย์สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การเลือกใช้ประโยชน์ หมายถึง การเลือกหยิบเอาแง่มุมใดมุมหนึ่งของเทคโนโลยีสื่อมาใช้งานเพื่อตอบสนองความต้องการที่เล็งเห็นผลไว้ 2) การเลือกไม่ใช้ประโยชน์ หมายถึง การหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธที่จะหยิบเอาแง่มุมใดมุมหนึ่งของเทคโนโลยีมาใช้งานเพื่อมิให้นำมาซึ่งผลลัพธ์อันไม่พึงประสงค์ และ 3) การสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์ หมายถึง การประยุกต์หรือปรับปรุงคุณลักษณะบางอย่างของเทคโนโลยีเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะของผู้ใช้งานได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อก้าวถึงเรื่องการใช้นวัตกรรมสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้ใช้งานที่เป็นสตรีนั้น อิทธิพลของตัวแปรเรื่อง “เพศภาวะ” (Gender) ที่มีต่อการใช้งานเทคโนโลยียังคงเป็นหัวข้อสำคัญที่นักวิชาการด้านการสื่อสารให้ความสนใจ เนื่องจากหลายครั้งที่พบว่าแม้เทคโนโลยีชนิดหนึ่งจะได้รับการยอมรับและเผยแพร่ในสังคมแต่ผู้ใช้งานเพศหญิงก็มักจะมีอุปสรรคในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีชนิดนั้นมากกว่าผู้ใช้งานเพศชาย ดังเช่นที่ Kirkup และ Keller (1992: 2 อ้างถึงใน Eagleton, 2003: 216) กล่าวว่า “ผู้หญิงไม่ว่าจะอยู่ในชนชั้น เชื้อชาติ วรรณะ หรืออาศัยอยู่ที่ใดในโลกก็ตามต่างก็ได้รับผลกระทบจากเทคโนโลยี แต่กระนั้นผู้หญิงก็มักกลายเป็นคนกลุ่มสุดท้ายที่เข้าไปใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี” โดยสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงประสบกับปัญหาในเรื่องการเข้าถึงและใช้งานเทคโนโลยีนั้น Jones, Ladniak และ O’Sullivan (2009: online) ได้อธิบายว่า เนื่องจากผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่ได้รับการปูพื้นฐานด้านความรู้และความสนใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีมาตั้งแต่ช่วงต้นของชีวิต อีกทั้งสามัญทัศน์ในเรื่องบทบาททางเพศของผู้คนในสังคมมักมองว่าเรื่องการเรียนรู้และใช้งานเทคโนโลยีนั้นเป็นเรื่องของผู้ชาย และไม่สอดคล้องหรือไม่สนับสนุนการทำหน้าที่หลักของเพศหญิงนั้นคือบทบาทภายในบ้าน ด้วยเหตุนี้เองผู้หญิงส่วนใหญ่จึงมักไม่สนใจหรือไม่ได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาการใช้งานเทคโนโลยีอย่างจริงจัง การศึกษาเรื่อง Bridging the Gender Divide (International Center for Research on Women, 2010: online) ได้ค้นพบว่า “ข้อจำกัด” (Limitations) หรือ “อุปสรรค” (Obstacles) ที่ขัดขวางมิให้ผู้หญิงสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 4 ประการ ได้แก่ 1) การขาดความรู้เรื่องเทคโนโลยี 2) การขาดการสนับสนุนทางการเงิน 3) การขาดการสนับสนุนจากระบบสังคม และ 4) ภาระหน้าที่ของผู้หญิงในครอบครัว โดยข้อจำกัดที่กล่าวถึงมานี้ล้วนมีอิทธิพลต่อความสามารถของผู้หญิงในการพาตนเองเข้าสู่โอกาสในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต รวมถึงการใช้โอกาสนั้นเพื่อการสื่อสารเรื่องราวของตนเองไปยังผู้รับสารคนอื่นๆในโลกของอินเทอร์เน็ต

อนึ่ง กลุ่มสตรีที่นับถือศาสนาอิสลามหรือ “มุสลิมะฮ์” ถือเป็นกลุ่มสตรีที่มีความน่าสนใจและเหมาะแก่การนำมาเป็นกรณีศึกษาในประเด็นดังกล่าว เนื่องจากหลักศาสนาอิสลามได้กล่าวว่าสตรีทุกคนที่นับถือศาสนาอิสลามจะต้องปฏิบัติตนให้อยู่ภายใต้กรอบของศาสนาอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะให้สตรีมุสลิมทุกคนมีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักศาสนาและเป็นผู้ที่มีความสง่างามสมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นมุสลิมะฮ์ อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินชีวิตตามแนวทางดังกล่าวนี้ สตรีมุสลิมทุกคนจะต้องปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่บัญญัติเอาไว้ครอบคลุมทุกแง่มุมของชีวิต เช่น การ

กำหนดให้สตรีมุสลิมมีความตระหนักถึงภาระหน้าที่ในเรื่องการดูแลสมาชิกครอบครัวและรับผิดชอบกิจการต่างๆภายในบ้าน เพื่อให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งอันจะส่งผลให้ชุมชนและสังคมมุสลิมมีความสงบสุข หรือการกำหนดให้สตรีมุสลิมตระหนักถึงขอบเขตของสิทธิที่ตนเองมีอยู่ โดยให้สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดที่มีความเหมาะสมและสตรีมุสลิมพึงปฏิบัติและสิ่งใดที่ไม่เหมาะสมและสตรีมุสลิมพึงหลีกเลี่ยง รวมถึงการกำหนดให้สตรีมุสลิมเห็นความสำคัญของการดูแลปกป้อง “ฮิญาบ” ตนเองจากสิ่งชั่วร้ายต่างๆที่แฝงอยู่ในโลก ซึ่งจะเป็นการปกป้องให้สตรีมุสลิมมีความปลอดภัยและเป็น การช่วยรักษาเกียรติภูมิของครอบครัวและชุมชนให้คงไว้อีกด้วย จากข้อกำหนดทางศาสนาเหล่านี้เอง ที่ทำให้วิถีชีวิตและแนวทางปฏิบัติตนของสตรีมุสลิมมีความเป็นเอกลักษณ์และแตกต่างจากสตรีที่นับถือศาสนาอื่นๆ จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาของสตรีมุสลิมนี้จะมีผลหรือไม่อย่างไรต่อการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของพวกเธอ

การศึกษาเรื่องการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญน่าสนใจ เนื่องจากสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้มีอัตลักษณ์ทางเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรมที่แตกต่างจากสตรีมุสลิมในส่วนอื่นๆของ ประเทศ รวมถึงภายในพื้นที่ดังกล่าวเองก็ยังมีปัญหาต่างๆมากมาย เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหา ด้านภาษา ปัญหาความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ปัญหาด้านการบริหารปกครอง รวมถึงปัญหาเหตุการณ์ ความไม่สงบ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลให้การศึกษาเรื่องการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่อ อินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้มีความสำคัญ โดยผลการศึกษาจะช่วยให้ทราบว่า สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวทางอย่างไรในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จาก สื่อดังกล่าว รวมถึงอาจช่วยให้ทราบว่าพวกเธอได้นำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้งานอย่างไรเพื่อยกระดับ คุณภาพชีวิตของตนเองให้ดีขึ้นภายใต้ข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่เป็น เอกลักษณ์ของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของ “สตรี มุสลิมที่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี” โดยสาเหตุที่เลือก พื้นที่นี้เนื่องจากจังหวัดปัตตานีมีความโดดเด่นในหลายด้าน เช่น ด้านด้านความหลากหลายของ ประชากร ด้านการเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมอิสลามในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงยังเป็น พื้นที่ที่มีการแพร่กระจายของสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่พอสมควร ซึ่งทำให้สามารถศึกษาเปรียบเทียบ สถานการณ์การเข้าถึงและการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาล ได้ โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการกำหนด “ข้อสันนิษฐาน” ของการศึกษาเอาไว้ดังต่อไปนี้

- 1) สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจะมีข้อได้เปรียบในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต มากกว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล โดยเป็นทั้งข้อได้เปรียบในเรื่องการมี ความรู้เรื่องการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต การมีศักยภาพทางการเงินในเรื่องการเข้าถึงสื่อ อินเทอร์เน็ต และการได้รับการส่งเสริมทางสังคมให้สามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต
- 2) สตรีมุสลิมใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์และสอดคล้อง กับหลักการในศาสนาอิสลาม โดยดำเนินการผ่านกระบวนการเลือก การไม่เลือก และ การสร้างทางเลือก ในเรื่องของการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต

อย่างไรดี การศึกษาครั้งนี้มิได้มุ่งวิเคราะห์มิติการสื่อสารที่เกิดขึ้นใน “บริบทออนไลน์” (On-line context) หรือเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในสื่ออินเทอร์เน็ต หากแต่มุ่งทำความเข้าใจเฉพาะ “เงื่อนไขทางสังคม” (Social conditions) ต่างๆที่ปรากฏอยู่ใน “บริบทออฟไลน์” (Off-line context) หรือสภาพแวดล้อมจริงที่สตรีมุสลิมดำรงชีวิตอยู่เท่านั้น เนื่องจากผู้วิจัยเชื่อว่าการศึกษาวิเคราะห์ในบริบทดังกล่าวจะช่วยให้เรามองเห็นถึงอิทธิพลของ “ตัวแปรเชิงวัตถุวิสัย” (Material factors) ที่มีผลต่อการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมกลุ่มดังกล่าว และมองเห็นถึง “ข้อจำกัด” และ “อุปสรรค” ต่างๆที่สตรีมุสลิมจะต้องเผชิญในกระบวนการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวอีกด้วย สอดคล้องกับที่ Nayar (2010: 121) เสนอว่า “มันเป็นการไม่เพียงพอที่จะมองเพียงแค่สังคมโลกเสมือนจริง (Virtual world) ซึ่งอยู่ในสื่ออินเทอร์เน็ตว่าได้เสริมสร้างเสรีภาพให้แก่ผู้หญิงได้หรือไม่ แต่สมควรอย่างยิ่งที่จะศึกษาสภาพแวดล้อมจริงที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพศหญิงอาศัยอยู่ด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้หญิงย่อมต้องเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมที่ผู้หญิงนั้นอาศัยอยู่” ดังนั้นแนวทางการศึกษานี้จึงปฏิเสธวิสัยทัศน์ที่มองว่าโลกเสมือนจริงจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้หญิงได้เต็มที่ เนื่องจากมิได้ไปทำการปรับเปลี่ยนเงื่อนไขต่างๆในโลกของความจริง และมองว่าเจตจำนงและอำนาจของผู้หญิงนั้นมักถูกจำกัดเอาไว้ในโลกเสมือนจริงเพียงเท่านั้น

## วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี

## สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีพื้นที่อาศัยแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีพื้นที่อาศัยแตกต่างกันจะมีปัจจัยความรู้ในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีพื้นที่อาศัยแตกต่างกันจะมีปัจจัยเศรษฐกิจในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีพื้นที่อาศัยแตกต่างกันจะมีปัจจัยสังคมในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5 กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีพื้นที่อาศัยแตกต่างกันจะมีการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 6 กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีพื้นที่อาศัยแตกต่างกันจะมีการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 7 กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีพื้นที่อาศัยแตกต่างกันจะมีการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

## ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะสตรีมุสลิมที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และอาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี โดยเป็นการศึกษาปรากฏการณ์การสื่อสารที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมจริงหรือ “บริบทออฟไลน์” (Off-line context) เท่านั้น

## ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ช่วยให้ทราบว่ามีสตรีมุสลิมที่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล จะมีข้อได้เปรียบหรือข้อเสียเปรียบในเรื่องการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
2. ช่วยสร้างความเข้าใจในเรื่องการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมว่าเกิดขึ้นภายใต้หลักการใดและเป็นไปด้วยจุดประสงค์ใด
3. อาจเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันจะนำไปสู่การให้เกียรติ และการยกย่องสตรีมุสลิม
4. อาจเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนเพื่อส่งเสริมให้สตรีมุสลิมสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต อันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองของสตรีมุสลิมมากยิ่งขึ้น

## นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

### คำศัพท์ทางศาสนาอิสลาม

“ซัยฎอน”	หมายถึง	มารซึ่งถูกสร้างขึ้นจากไฟ ซึ่งได้ประกาศว่าจะล่อลวงลูกหลานของนบีนอาดัม(อถัยฯ)จนวันสิ้นโลก
“ซูเราะฮ์”	หมายถึง	บทคัมภีร์อัล-กุรอานมีทั้งหมดจำนวน 114 บท เป็นบทที่ประธานที่มีกาะฮ์ 93 บท ประธานที่มีมะดีนะฮ์ 21 บท
“ซอลีฮะห์”	หมายถึง	การขนานนามที่ดีที่สุด สวยงามที่สุด สำหรับบรรดาศาตรี
“ญูฮูดียะฮ์”	หมายถึง	ยุคแห่งความป่าเถื่อน งามาย ซึ่งดินแดนอาหรับสมัยก่อนที่ศาสดา(ศ็อลฯ)จะได้รับบิฮิสลามเป็นยุคญูฮูดียะฮ์
“ดุนยา”	หมายถึง	โลกที่มนุษย์อาศัยอยู่ทุกวันนี้ ซึ่งพระเจ้าเป็นเจ้าของ ใช้เป็นสถานที่สำหรับการทดสอบศรัทธาของมนุษย์
“ฟิตนะฮ์”	หมายถึง	การให้ร้ายผู้อื่น เครื่องทดสอบจากอัลลอฮ์
“มุสลิมะฮ์”	หมายถึง	คำที่ใช้เรียกผู้หญิงมุสลิม
“หะดีษ”	หมายถึง	ข้อความอันเป็นคำกล่าวของท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ)รวมทั้งผู้ใกล้ชิดซึ่งท่านยอมรับหรือไม่คัดค้าน
“หะรอม”	หมายถึง	สิ่งต้องห้าม

“หะล้าล”	หมายถึง	สิ่งที่เป็นที่อนุมัติ
“อะมัล”	หมายถึง	การกระทำโดยมีเจตนามุ่งหมาย
“อาคิเราะฮ์”	หมายถึง	วันที่มนุษยชาติจะถูกให้ฟื้นคืนชีพเพื่อตัดสินตอบแทนผลบุญที่ได้กระทำ
“อิบาดะฮ์”	หมายถึง	การปฏิบัติภารกิจต่างๆที่มนุษย์ปฏิบัติอยู่ประจำ
“อัล-กุรอาน”	หมายถึง	ชื่อของคัมภีร์ฉบับสุดท้ายและเป็นฉบับที่สมบูรณ์ที่สุดซึ่งพระเจ้าได้ประทานให้แก่มนุษยชาติโดยผ่านทางศาสดามูฮัมมัด(ศ็อลฯ)มีทั้งหมด 30 ภาคหรือ 114 บท
“อัลลาก”	หมายถึง	จรรยา มารยาท
“อัลลอฮ์”	หมายถึง	พระนามหนึ่งใน 99 พระนามของพระเจ้าในอิสลาม
“เอาเราะฮ์”	หมายถึง	สิ่งที่พึงปกปิด
“ฮิญาบ”	หมายถึง	สิ่งที่เป็นที่กั้น เช่น กำแพง ผ้า màn ผ้าคลุม ในปัจจุบันฮิญาบเป็นที่รู้จักกันในความหมายของการแต่งกายของผู้หญิงมุสลิมที่ต้องปกคลุมให้มิดชิดเหลือแต่ใบหน้าและฝ่ามือ

#### คำศัพท์ทั่วไปทางการศึกษา

“ลักษณะทางประชากรศาสตร์”	หมายถึง	คุณลักษณะของประชากรที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ พื้นที่อาศัย อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และสถานภาพในครอบครัว
“พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต”	หมายถึง	ความถี่และความบ่อยในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม
“ในเขตเทศบาล”	หมายถึง	พื้นที่ซึ่งอยู่ภายในเขตเทศบาลของอำเภอเมืองปัตตานี
“นอกเขตเทศบาล”	หมายถึง	พื้นที่ซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองปัตตานี
“การเข้าถึง”	หมายถึง	ความสามารถของสตรีมุสลิมในการนำตนเองเข้าสู่การใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
“ปัจจัยความรู้”	หมายถึง	ความรู้ความเข้าใจของสตรีมุสลิมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

“ปัจจัยความรู้เชิงเทคนิค”	หมายถึง	องค์ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
“ปัจจัยเศรษฐกิจ”	หมายถึง	ความสามารถของสตรีมุสลิมในการใช้จ่ายเงินของตนเอง หรือได้รับการสนับสนุนทางการเงินในเรื่องการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
“ปัจจัยสังคม”	หมายถึง	การที่สตรีมุสลิมได้รับการสนับสนุนหรือเอื้ออำนวยความสะดวกจากบุคคลรอบข้างให้สามารถเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
“การใช้ประโยชน์”	หมายถึง	การที่สตรีมุสลิมนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้งานให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง
“การเลือกใช้ประโยชน์”	หมายถึง	การที่สตรีมุสลิมเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในด้านใดด้านหนึ่งที่มีให้เลือกใช้อยู่แล้ว
“การเลือกไม่ใช้ประโยชน์”	หมายถึง	การที่สตรีมุสลิมเลือกปฏิเสธการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง
“การสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์”	หมายถึง	การที่สตรีมุสลิมสร้างแนวทางการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง
“บริบทออฟไลน์”	หมายถึง	สภาพแวดล้อมในโลกของความจริงที่สตรีมุสลิมอาศัยอยู่ในชีวิตประจำวัน
“บริบทออนไลน์”	หมายถึง	สภาพแวดล้อมเสมือนจริงในโลกของสื่ออินเทอร์เน็ตที่สตรีมุสลิมต้องเข้าไปมีส่วนร่วมเมื่อใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต
“เจตจำนง”	หมายถึง	การกำหนดหรือการเลือกตัดสินใจการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และจงใจกระทำเพื่อบรรลุถึงสิ่งนั้น
“ช่องว่างของความรู้”	หมายถึง	ความแตกต่างในเรื่องของการมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
“โอกาสในการเข้าถึง”	หมายถึง	การที่สตรีมุสลิมสามารถใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้ในชีวิตประจำวัน
“อิสระในการเข้าถึง”	หมายถึง	การที่สตรีมุสลิมสามารถใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้ตามความต้องการของตนเองโดยไม่ถูกควบคุมจากบุคคลอื่น

“ความเท่าเทียมในการเข้าถึง”	หมายถึง	การที่สตรีมุสลิมสามารถใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้เท่าเทียมกับผู้อื่น
“การยอมรับในการเข้าถึง”	หมายถึง	การที่บุคคลรอบข้างให้การยอมรับว่าการทำงานของสตรีมุสลิมมีความถูกต้องและเหมาะสม
“การมีความรู้ในการเข้าถึง”	หมายถึง	การที่สตรีมุสลิมมีความรู้เรื่องการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งความรู้เชิงเทคนิคและความรู้ในเชิงศาสนา
“การควบคุมตนเองในการเข้าถึง”	หมายถึง	การที่สตรีมุสลิมสามารถควบคุมการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองให้ดำเนินไปได้อย่างเหมาะสม
“การมีเวลาในการเข้าถึง”	หมายถึง	การที่สตรีมุสลิมสามารถจัดแบ่งเวลาว่างในชีวิตประจำวันของตนเองเพื่อการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต
“การมีความจำเป็นในการเข้าถึง”	หมายถึง	การที่สตรีมุสลิมแสดงให้เห็นว่าตนเองมีความจำเป็นที่จะต้องใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น การใช้เพื่อการศึกษา หรือการใช้เพื่อการประกอบอาชีพ เป็นต้น
“การหาใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้”	หมายถึง	การที่สตรีมุสลิมสามารถแสวงหาโอกาสในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้จากสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวัน
“บทบาทของสตรีมุสลิม”	หมายถึง	สิ่งที่สตรีมุสลิมถูกคาดหวังให้ปฏิบัติหรือแสดงออกอย่างเหมาะสม อันได้แก่ ความเป็นบุตรธิดา ความเป็นภรรยา และความเป็นมารดา
“สิทธิของสตรีมุสลิม”	หมายถึง	สิ่งที่สตรีมุสลิมได้รับอนุญาตให้สามารถกระทำได้โดยไม่มีข้อจำกัดหลักการในศาสนาอิสลาม
“การปกป้องตนเองของสตรีมุสลิม”	หมายถึง	การปกป้องรักษาตนเองของสตรีมุสลิมให้พ้นจากความชั่วร้ายและความไม่เหมาะสมต่างๆที่ปรากฏอยู่ในโลก



## บทที่ 2

### แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี” มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสตรีมุสลิม
2. แนวคิดเกี่ยวกับสื่ออินเทอร์เน็ต
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

#### แนวคิดเกี่ยวกับสตรีมุสลิม

ชาวไทยมุสลิมก็ถือเป็น “กลุ่มชาติพันธุ์ศาสนา” (Ethno-religious Group) ที่สามารถดำรงรักษาเอกลักษณ์ของตนเองเอาไว้ได้อย่างเข้มแข็ง ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมอิสลามนั้นผูกพันแนบแน่นอยู่กับศาสนาจนแทบจะเป็นเนื้อเดียวกัน ด้วยเหตุนี้เองอุดมการณ์ แนวทางปฏิบัติ รวมถึงพิธีกรรมทางศาสนาจึงถือเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญที่สุดของการเป็นชาวมุสลิม (จักรพันธ์ ชัดชุ่มแสง, 2543: 2) สอดคล้องกับที่ เสาวนีย์ จิตต์หมวด (2544: 89) ได้กล่าวถึงชาวไทยมุสลิมเอาไว้ว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ศาสนาที่แตกต่างจากชาวไทยส่วนอื่นเนื่องจากศาสนาอิสลามได้ยึดโยงแนบแน่นอยู่กับวัฒนธรรม เป็นผลให้ชาวมุสลิมหรือผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามมีวิถีในการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่ในครรลองของวัฒนธรรมอิสลามเป็นหลัก

#### สตรีในยุคก่อนศาสนาอิสลาม

หากย้อนกลับไปศึกษาสังคมอาหรับในยุคก่อนศาสนาอิสลามหรือยุค “ญาฮีลียะฮ์” นั้นจะพบว่าสังคมอาหรับเต็มไปด้วยความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมโดยเฉพาะในเรื่องการปฏิบัติต่อสตรี โดยสตรีในยุคนั้นต้องมีชีวิตอยู่ท่ามกลางความยากลำบากและการกดขี่อย่างรุนแรงจากผู้ชายในสังคม เนื่องจากพวกเธอถูกปฏิบัติเสมือนกับเป็นสัตว์หรือวัตถุที่สามารถครอบครองและส่งต่อกันระหว่างหมู่ผู้ชาย อีกทั้งยังไม่มีสิทธิทางสังคมใดๆที่จะรับรองสภาพความเป็นมนุษย์ของพวกเธอไม่ว่าจะเป็นสิทธิในเรื่องครอบครัว เรื่องการแต่งงาน เรื่องทรัพย์สิน หรือเรื่องการแสดงความคิดเห็น ในยุคนั้นผู้ชายอาหรับไม่ต้องการให้ภรรยาของเขาคลอตกเป็นหญิงเพราะเชื่อว่าจะมีลางร้ายหรือมีเคราะห์ร้ายตามมา โดยทันทีที่เด็กคลอดออกมาเป็นผู้หญิงพวกเขาจะเกิดความทุกข์ ความกังวลใจ และความอับอาย (ความเป็นอยู่ของสตรีในยุคก่อนอิสลาม, 2554: ออนไลน์) ดังที่พบว่าชาวอาหรับบางเผ่าในสมัยนั้นถึงกับนำเอาลูกสาวที่เพิ่งคลอดไปฝังทิ้งทั้งเป็น อัลลอฮ์ สุบหานะฮฺวะตะอาลา ได้ตรัสเอาไว้ในคัมภีร์อัล-กุรอานว่า “และเมื่อผู้ใดในหมู่พวกเขาได้รับข่าวว่าได้ลูกผู้หญิง ใบหน้าของเขากลายเป็นหมองคล้ำ และเศร้ายืด เขาจะชอนตัวเองจากกลุ่มชน เนื่องจากความอับอายที่ได้ถูกแจ้งแก่เขา เขา

จะเก็บเอาไว้ด้วยความอัปยศหรือฝังมันในดิน ฟังรู้เถิด สิ่งที่เราตัดสินใจกระทำนั้นมันชั่วยิ่งนัก” (อัล-กุรอาน ซูเราะฮฺ อัลนะฮฺ 16:58) สถานการณ์ของสตรีอาหรับเริ่มเปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าสู่ยุคของศาสนาอิสลาม เนื่องจากพระเจ้าของศาสนาอิสลามหรือองค์อัลลอฮฺได้ออกคำสั่งให้ผู้เป็นพ่อแม่มีหน้าที่ในการปกป้องและรักษาชีวิตของลูกๆ โดยไม่ต้องคำนึงว่าพวกเขาจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิง อีกทั้งยังได้ประกาศว่าการฆ่าพวกลูกของตนเองคือการอธรรมที่ใหญ่หลวง ดังถ้อยคำที่องค์อัลลอฮฺได้กล่าวไว้ดังนี้

“และพวกเจ้าอย่าฆ่าลูกๆ ของพวกเจ้าเพราะกลัวความยากจน เราให้ปัจจัยยังชีพแก่พวกเขา และแก่พวกเจ้าโดยเฉพาะแท้จริงการฆ่าพวกเขานั้นเป็นความผิดอันใหญ่หลวง” (อัล-กุรอาน ซูเราะฮฺ อัลอิสรอ 17:31)

หลังจากที่คำสอนของศาสนาอิสลามได้กลายเป็นที่ยอมรับและเลื่อมใสของชาวอาหรับทั้งหมดแล้วนั้นกล่าวได้ว่าวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของสตรีอาหรับจึงเริ่มพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นเรื่อยๆ โดยเหล่าสตรีอาหรับรวมไปถึงสตรีมุสลิมในภูมิภาคอื่นๆ ของโลกต่างได้รับสิทธิและเสรีภาพตามความเหมาะสมซึ่งช่วยให้พวกเขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขภายใต้หลักการทางศาสนา

#### แนวคิดของศาสนาอิสลามต่อสตรีมุสลิม

หลักการหนึ่งที่ทำให้ศาสนาอิสลามมีความแตกต่างและโดดเด่นจากศาสนาอื่น ๆ นั้นก็คือแนวคิดหรือมุมมองที่ศาสนามีต่อความเป็นเพศ ทั้งนี้เนื่องจากศาสนาอิสลามเชื่อว่าร่างกายของผู้หญิงถือเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความลุ่มหลง ความพึงพอใจ และถือเป็นสัญลักษณ์แห่งความมีศักดิ์ศรีของครอบครัวและชุมชนอีกด้วย (Moghissi, 1999: 20) โดยทันทีที่เลือดประจำเดือนหยุดแรกของพวกเธอหลั่งออกมาก็จะถือว่าเด็กผู้หญิงได้กลายเป็นผู้ใหญ่และร่างกายของเธอก็ได้กลายเป็นศักดิ์ศรีของครอบครัวและชุมชนด้วย (Minai, 1981: 100) ด้วยความที่สตรีมุสลิมมีความสำคัญทั้งในเชิงบุคคลและสถาบันจึงเป็นสาเหตุให้ศาสนาอิสลามต้องกำหนดกฎเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติตนที่เคร่งครัดเพื่อควบคุมดูแลมิให้ความไม่เหมาะสมหรือความไม่ดั่งงามเกิดขึ้นกับตัวของสตรีมุสลิมนั่นเอง

ศาสนาอิสลามเชื่อว่าความเป็นสตรีเพศนั้นมีอำนาจมหาศาลซึ่งอาจเป็นผลให้ผู้ชายมุสลิมเกิดความลุ่มหลงและเบี่ยงเบนตนเองไปจากหลักการทางศาสนา อีกทั้งยังอาจนำมาซึ่ง “ฟิตนะฮฺ” หรือความไม่ดีไม่งามทางสังคมที่อาจเป็นภัยต่อตัวสตรีเอง เช่น การถูกล่วงเกินด้วยสายตา การถูกหยอกล้อเชิงขู่สาว การถูกลวนลาม การถูกข่มขืน หรือการถูกล่วงประเวณี ด้วยเหตุนี้เองอิสลามจึงต้องทำการควบคุม ดูแล และจัดระเบียบร่างกายของเพศหญิงอย่างใกล้ชิดด้วยการออกกฎเกณฑ์ต่างๆ (Moghissi, 1999: 28) เช่น กำหนดให้สวม “ฮิญาบ” หรือผ้าคลุมศีรษะของผู้หญิงมุสลิมก็ถือเป็นอีกแนวทางหนึ่งซึ่งเชื่อว่าจะช่วยลดความน่าดึงดูดใจและจะช่วยให้พวกเธอมีความปลอดภัยยิ่งขึ้น โดยคำว่าฮิญาบแปลว่า “ปิดกั้น” ซึ่งในที่นี้หมายถึงการปิดกั้นให้ความงามของพวกเธอให้อยู่ภายใต้ผ้าคลุมและปิดกั้นความชั่วร้ายต่างๆ มิให้เกิดขึ้นกับพวกเธอตนเอง โดยการสวมฮิญาบของสตรีมุสลิมถือเป็นการแสดงถึงความมีจริยธรรมและความเคร่งครัดในศาสนา ดังที่องค์อัลลอฮฺกล่าวในอัล-กุรอานว่า “ให้พวกเธอลดสายตาของพวกเธอลงต่ำและให้พวกเธอรักษาทวารของพวกเธอ และอย่าเปิดเผยเครื่องประดับของพวกเธอเว้นแต่สิ่งที่เปิดเผยได้ และให้เธอปิดด้วยผ้าคลุมศีรษะของเธอลงมาถึง

หน้าอกของเธอ และอย่าให้เธอเปิดเผยเครื่องประดับของพวกเธอ เว้นแต่แก่สามีของพวกเธอและชายในครอบครัว” (อัล-กุรอาน ซูเราะฮฺ อันนุร 24:31)

#### แนวคิดของศาสนาอิสลามต่อความสัมพันธ์ระหว่างหญิงและชาย

ศาสนาอิสลามถือว่าหญิงและชายเป็นสิ่งที่คู่กันและมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ดังที่อัลลอฮ์ได้กล่าวเอาไว้ในอัล-กุรอานว่า “โอ้มนุษยชาติทั้งหลาย แท้จริงเราได้สร้างพวกเจ้าจากเพศชายและเพศหญิง และเราได้ให้พวกเจ้าแยกเป็นเผ่าและตระกูลเพื่อจะารู้จักกัน” (อัล-กุรอาน ซูเราะฮฺ อัลฮุญรอต 49 : 13) โองการนี้สะท้อนให้เห็นความเชื่อที่ว่าทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างเกิดมาจากการสร้างสรรค์ของพระเจ้าเช่นเดียวกันจึงมีความเท่าเทียมกัน โดยแม้พวกเขาจะเกิดต่างสถานที่และมาจากต่างเผ่าพันธุ์กันแต่ก็ล้วนเป็นสิ่งที่เกิดมาคู่กันและขาดจากกันไม่ได้ สอดคล้องกับที่ปรากฏในวจนะของท่านรอซูล ค็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะซัลลิม ที่กล่าวเอาไว้ว่า “แท้จริงแล้วเหล่าผู้หญิงนั้นคือผู้เคียงคู่ผู้ชาย” (ซูฟอัม อุฆมาน, 2554: ออนไลน์) ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าศาสนาอิสลามสอนให้ชาวมุสลิมทั้งหญิงและเพศชายได้ตระหนักถึงความเท่าเทียมและความสำคัญของกันและกัน โดยการทำหน้าที่ของผู้ชายจะไม่มีทางสมบูรณ์หากขาดการเติมเต็มจากเพศหญิง ดังเช่นหะดีษบทหนึ่งซึ่งกล่าวว่า “ผู้ใดที่อัลลอฮฺประทานภรรยาที่ดีให้เขา แน่แท้ย่อมแสดงว่าพระองค์ได้ช่วยเหลือในครั้งหนึ่งของศาสนาเขาแล้ว” (ซูฟอัม อุฆมาน, 2554: ออนไลน์) และในทางกลับกันการทำหน้าที่ของสตรีมุสลิมคงไม่สามารถประสบความสำเร็จได้หากขาดการสนับสนุนจากผู้ชาย

ด้วยความสำคัญของเพศหญิงและเพศชายในการเติมเต็มความสมบูรณ์ให้แก่กันและกัน ศาสนาอิสลามจึงได้กำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างเพศขึ้น โดยกำหนดให้ผู้หญิงดำรงตนอยู่ในการปกป้องดูแลของผู้ชายด้วยการมอบหมายให้ผู้ชายเป็นผู้ดูแลและจัดการกิจธุระต่างๆ ให้แก่ผู้หญิง และเรียกร้องให้ผู้หญิงเคารพและเชื่อฟังผู้ชายโดยเฉพาะผู้ที่เป็นบิดาและสามี โดยผู้หญิงมุสลิมที่ปฏิบัติตามจะถือเป็นผู้หญิงที่ยึดมั่นในหลักการศาสนา (Moghissi, 1999: 22) โดยรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ส่งผลให้ครัวเรือนกลายเป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบของเพศหญิงเป็นหลัก และกำหนดให้พื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบของเพศชาย (Hessini, 1994) ด้วยเหตุนี้หน้าที่สำคัญของสตรีมุสลิมจึงหมายถึงการปฏิบัติหน้าที่ บุตรสาว ภรรยา และมารดาที่สมบูรณ์ตามหลักการอิสลาม (Ahmed, 1992) และในส่วนของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในพื้นที่สาธารณะนั้น ศาสนาอิสลามได้มีการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์เอาไว้อย่างเคร่งครัดเช่นกัน กล่าวคือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในสังคมไม่ควรเกิดขึ้นโดยลำพังหรือในที่ลับตาผู้คน รวมถึงหัวข้อของการพูดคุยควรเป็นไปเพื่อการสร้างความรู้จักทางสังคมหรือเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านศาสนาเท่านั้น (Sexuality In Islam, 2011: online)

#### หน้าที่ของสตรีในศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามได้กำหนดสิ่งตอบแทนที่เหมาะสมแก่เหล่าผู้ศรัทธาที่ปฏิบัติตนตามหลักการที่องค์อัลลอฮ์กำหนดเอาไว้ โดยโองการในอัล-กุรอานได้กล่าวว่า “ผู้ใดปฏิบัติความดีไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงก็ตาม โดยที่เขาเป็นผู้ศรัทธา ดังนั้น เราจะให้เขาดำรงชีวิตที่ดี และแน่นอนเราจะตอบแทนพวกเขาซึ่งรางวัลของพวกเขาที่ดียิ่งกว่าที่พวกเขาได้เคยทำไว้” (อัล-กุรอาน ซูเราะฮฺ อัน

นะหล 16:97) ด้วยเหตุนี้เองชาวมุสลิมทุกคนจึงยึดมั่นในหน้าที่ซึ่งองค์อัลลอฮ์ได้มอบหมาย และปฏิบัติหน้าที่นั้นอย่างเคร่งครัด โดยในส่วนของ การปฏิบัติศาสนกิจนั้นกล่าวได้ว่าทั้งชาวมุสลิมที่เป็นชายและหญิงต่างมีหน้าที่ในการสรรเสริญและยกย่องพระผู้เป็นเจ้าเช่นเดียวกัน แต่สำหรับการทำหน้าที่เฉพาะของสตรีมุสลิมนั้นพบว่าอัล-กุรอานได้กำหนดหน้าที่ของสตรีเอาไว้อย่างชัดเจน ซึ่งหน้าที่ในที่นี่หมายถึงภาระหรือความรับผิดชอบที่สตรีมุสลิมจะต้องปฏิบัติให้บรรลุผลสมบูรณ์ โดยหน้าที่จะมีลักษณะเช่นใดขึ้นอยู่กับสถานภาพที่สตรีมุสลิมผู้นั้นดำรงอยู่ จากการศึกษพบว่าศาสนาอิสลามได้กล่าวถึงหน้าที่ของสตรีมุสลิมอันเกิดจากสถานภาพ 3 ด้าน ได้แก่

1) **หน้าที่ของบุตรสาว** ความเป็นบุตรสาวถือได้ว่าเป็นสถานภาพแรกสุดในชีวิตของสตรีมุสลิม ซึ่งศาสนาอิสลามได้สอนว่าการแสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ด้วยการปฏิบัติตนเป็นคนดีและน้อมรับคำสั่งสอนของพวกท่าน คือหนทางหนึ่งที่จะนำมุสลิมผู้นั้นไปสู่สวรรค์ ในทางตรงข้ามการขัดขืนคำสั่งและละเลยต่อสิทธิที่ท่านสมควรได้รับคือความอกตัญญูและเป็นสิ่งที่ต้องห้ามสำหรับชาวมุสลิมทุกคน ท่านศาสดามุฮัมมัด กล่าวว่า “ความโปรดปรานของอัลลอฮ์ขึ้นอยู่กับความโปรดปรานของพ่อแม่ และความกริ้วของอัลลอฮ์ขึ้นอยู่กับความโกรธกริ้วของพ่อแม่” (อัลดุเราะห์มาน บิน อับดุลกะรีม อัซ-ซีหะฮฺ, 2554: ออนไลน์) ซึ่งหมายถึงหากผู้เป็นลูกปฏิบัติตนไม่เหมาะสมจนเป็นเหตุให้ผู้เป็นพ่อแม่ต้องโกรธเคืองหรือโศกเศร้าเสียใจก็เท่ากับว่าบุคคลผู้นั้นได้ทำให้อัลลอฮ์ทรงโกรธกริ้วด้วยเช่นกันซึ่งจะส่งผลให้ต้องชดใช้กรรมในนรก อย่างไรก็ตาม อิสลามสอนว่าการเคารพเชื่อฟังคำสั่งของพ่อแม่จะต้องไม่ขัดกับหลักคำสอนของอัลลอฮ์ กล่าวคือหากสิ่งที่พ่อแม่ต้องการให้กระทำคือสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงกล่าวห้ามไว้ผู้เป็นบุตรไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม เพราะความโปรดปรานของพระองค์อัลลอฮ์ย่อมต้องมาก่อนความโปรดปรานของผู้เป็นพ่อแม่เสมอ ทั้งนี้ภาระหน้าที่ในการเป็นผู้ปรนนิบัติดูแลและเชื่อฟังคำสั่งของพ่อแม่ถือเป็นหน้าที่สำคัญของผู้เป็นบุตรสาวในสังคมมุสลิม ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวถือเป็นวิธีการปลดปล่อยบาปซึ่งอัลลอฮ์จะทรงให้อภัยในความผิดทั้งปวงและพระองค์จะรับฟังการขอพรของพวกเขา นอกจากนี้แล้ว หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งของสตรีมุสลิมที่เป็นบุตรสาวก็คือการศึกษาเล่าเรียนและการแสวงหาความรู้ในเรื่องต่างๆ เพื่อเตรียมตนเองให้พร้อมแก่การเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้

กล่าวโดยสรุป อิสลามได้กำหนดให้สตรีมุสลิมที่มีสถานะบุตรสาวโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยเยาว์มีหน้าที่ในการศึกษาเล่าเรียน โดยจะต้องแสวงหาความรู้ทั้งในทางศาสนาและทางโลกอันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพในอนาคต รวมถึงการเชื่อฟังคำอบรมสั่งสอนของบิดามารดา และต้องให้การปรนนิบัติดูแลบุพการีหรือผู้มีพระคุณเมื่อยามป่วยไข้หรือแก่ชรา นอกจากนี้ ยังต้องปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ด้วยการช่วยดูแลกิจการงานบ้านต่างๆ ให้มีความเรียบร้อยอีกด้วย

2) **หน้าที่ของภรรยา** บทบาทการเป็นภรรยาถือเป็นบทบาทสำคัญที่สุดบทบาทหนึ่งของสตรีมุสลิม ทั้งนี้เนื่องจากศาสนาอิสลามมุ่งเน้นความสำคัญของสถาบันครอบครัวเนื่องจากเชื่อว่าหากสถาบันครอบครัวเป็นสุขสังคมส่วนรวมก็ย่อมมีความสุข ด้วยเหตุนี้เอง สตรีมุสลิมซึ่งถือเป็นผู้รับภาระหน้าที่ภายในครัวเรือนจึงถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการเรื่องราวต่างๆ ในบ้านให้สงบเรียบร้อยและเป็นสุขซึ่งจะส่งผลให้สังคมมุสลิมโดยรวมมีความสุขตามไปด้วย

ดังที่ได้อธิบายไปแล้วว่าสังคมอิสลามได้จัดแบ่งบทบาทหน้าที่ระหว่างชายและหญิงเอาไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือผู้ชายซึ่งเป็นสามีจะต้องทำหน้าที่ปกป้องและดูแลภรรยาผู้เป็นเพศหญิง ในขณะที่ด้วยกันผู้หญิงในฐานะภรรยาจะต้องให้ความซื่อสัตย์และปฏิบัติต่อผู้ชายผู้เป็นสามีด้วยความรักและช่วยเหลือแบ่งเบากิจการงานต่างๆเท่าที่ทำได้ ดังเช่นที่อัล-กุรอานกล่าวว่า “บรรดาชายนั้นคือผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองเลี้ยงดูบรรดาหญิง เนื่องด้วยการที่อัลลอฮ์ได้ทรงให้บางคนของพวกเขาเหนือกว่าอีกบางคน และด้วยการที่พวกเขาได้จ่ายไปจากทรัพย์ของพวกเขา บรรดาภรรยาเหล่านั้นคือผู้จงรักภักดี” (อัล-กุรอาน ซูเราะฮ์ อัน-นิซาอ 4:34) ด้วยเหตุที่ผู้ชายต้องแสดงบทบาทภายนอกบ้านเป็นหลักดังนั้น ภรรยาจึงถือเป็นเสาหลักของครอบครัวที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานภายในบ้านเป็นหลัก ขณะเดียวกันก็จะต้องดำรงตนเป็นผู้ที่มีศรัทธา ซื่อสัตย์และเชื่อฟังสามี รวมถึงแบ่งเบาภาระของสามีได้ในยามที่พวกเขาต้องปฏิบัติศาสนกิจ

กล่าวโดยสรุป อิสลามได้กำหนดให้สตรีมุสลิมที่มีสถานะภรรยา เป็นผู้ปรนนิบัติดูแลผู้ที่เป็นสามีของตนเองให้มีความสุขสมบูรณ์ทั้งในทางกายและใจ โดยจะต้องเป็นเพื่อนคู่คิดและเพื่อนคู่ใจที่ให้คำปรึกษาหารือและการสนับสนุนในเรื่องต่างๆแก่สามีของตนเอง และยังมีหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบกิจการต่างๆภายในบ้านให้เป็นที่ไปด้วยความมีระเบียบเรียบร้อย นอกจากนี้ผู้ที่เป็นภรรยาก็อาจมีหน้าที่ในการช่วยเหลือสามีในเรื่องการประกอบอาชีพและแสวงหารายได้ให้แก่ครอบครัวได้

3) หน้าที่ของมารดา บทบาทความเป็นแม่ถือเป็นอีกหนึ่งหน้าที่สำคัญของสตรีมุสลิมที่ได้ออกเรือนมีคู่ครองแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อพวกเขาได้สมรสและอยู่กับผู้เป็นสามีแล้วย่อมต้องมีการให้กำเนิดบุตรแก่สามีของเธอ โดยสถานะความเป็นแม่ในสังคมมุสลิมถือว่ามีเกียรติและมีความสำคัญยิ่งเนื่องจากผู้เป็นแม่ถือเป็นบุคคลแรกๆในสังคมมุสลิมที่มีโอกาสถ่ายทอดและปลูกฝังความคิด ค่านิยม วัฒนธรรม และจารีตประเพณีของศาสนาอิสลามให้แก่เด็กๆชาวมุสลิมที่เพิ่งเกิดมา โดยคำสอนของผู้เป็นแม่ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดลูกมากที่สุดจะช่วยปลูกฝังให้ลูกเป็นผู้มีความประพฤติดี เข้าใจหลักการของอิสลาม และพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาทั้งในทางศาสนาและทางสายสามัญเมื่อพวกเขาเติบโตขึ้น

ด้วยการตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นแม่นี้เอง ศาสนาอิสลามจึงได้สอนให้ลูกทุกคนสำนึกในบุญคุณของแม่ในฐานะที่เป็นผู้ให้กำเนิด อบรมเลี้ยงดู และให้ความรักความเอาใจใส่ ดังเช่นที่ปรากฏในรายงานจากชายคนหนึ่งที่มาพบศาสดามุฮัมมัดและถามว่า “ท่านศาสดาทูตแห่งอัลลอฮ์ บุคคลใดที่ฉันสมควรจะให้การดูแลเอาใจใส่มากที่สุด” ท่านศาสดาทูตตอบครั้งแรกว่า “มารดาของท่าน” และเมื่อชายคนนั้นถามว่าควรจะเป็นผู้ใดต่อไป ท่านศาสดาทูตตอบว่า “มารดาของท่าน” เมื่อถามครั้งที่สามท่านศาสดาก็ตอบว่า “มารดาของท่าน” และเมื่อถามครั้งที่สี่ท่านศาสดาจึงตอบว่า “บิดาของท่าน” (เว็บไซต์อันนิสาอ์, 2554: ออนไลน์) การตอบของท่านศาสดาสะท้อนให้เห็นว่าแม่มีความสำคัญกว่าพ่อถึงสามเท่า ดังนั้นเอง ศาสนาอิสลามจึงได้กำหนดให้ผู้เป็นลูกต้องกระทำความดีต่อผู้เป็นแม่เป็นจำนวนสามเท่าของพ่อ ทั้งนี้เนื่องจากผู้เป็นแม่ต้องรับภาระหนักกว่าพ่อในสามเรื่อง ได้แก่ ความยากเข็ญในช่วงอุ้มครรภ์ ความเจ็บปวดในการคลอดลูก และความลำบากในการให้นม ซึ่งภาระทั้งสามประการตกอยู่กับแม่เพียงผู้เดียวโดยผู้เป็นพ่อเข้ามาช่วยเหลือในช่วงของการเลี้ยงดูภายหลังเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เอง แม่จึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างและอบรมลูกให้เติบโตใหญ่เพื่อให้พร้อมที่จะเป็นชาวมุสลิมที่ดีต่อไปในอนาคต โดยในเรื่องของการอบรมเลี้ยงดูลูกนั้น สตรีมุสลิมที่มี

สถานะเป็นแม่จะต้องแสดงให้เห็นถึงความมีวุฒิภาวะของตนเองมากกว่าสตรีมุสลิมที่มีสถานะอื่นๆ โดยจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกๆในเรื่องของการปฏิบัติตนตามหลักการศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตรสาวของตนเอง นั่นคือสตรีมุสลิมผู้เป็นแม่จะต้องแสดงให้เห็นถึงความ เป็นมุสลิมะฮ์ที่ตระหนักถึงการควบคุมตนเองให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม

กล่าวโดยสรุป อิสลามได้กำหนดให้สตรีมุสลิมที่มีสถานะมารดาเป็นผู้ให้กำเนิด เลี้ยงดู และอบรมสั่งสอนบุตรของตนเองให้เติบโตขึ้นเป็นชาวมุสลิมที่ดี โดยจะต้องเลี้ยงดูบุตรด้วยความโอบอ้อมอารี ให้บุตรมีความสมบูรณ์ทั้งในทางร่างกายและจิตใจ มีศีลธรรม และมีความเกรงกลัวต่อบาป นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการสนับสนุนให้บุตรหลานได้รับการศึกษาทั้งในทางศาสนาและทางโลก เพื่อที่จะให้พวกเขาเติบโตไปเป็นชาวมุสลิมที่มีความรู้ความสามารถในอนาคต ทั้งนี้อาจถือว่าหน้าที่ของมารดาที่มีความสำคัญมากที่สุดเนื่องจากมีภาระรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกครอบครัวทั้งหมด

นอกจากภาระหน้าที่ในครอบครัวแล้วปัจจุบันพบว่าสตรีมุสลิมได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมต่างๆมากขึ้น โดยศาสนาอิสลามตระหนักว่าสังคมจะสงบสุขและเป็นปึกแผ่นได้นั้น มิได้ขึ้นอยู่กับสถาบันครอบครัวแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยการเชื่อมโยงซึ่งกันและกันระหว่างครอบครัวหนึ่งกับครอบครัวหนึ่ง ชุมชนหนึ่งกับชุมชนหนึ่ง รวมกันเป็นสังคม ดังนั้นศาสนาอิสลามจึงสอนให้มุสลิมทุกคนมีความโอบอ้อมอารีและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและผู้ที่อยู่ห่างไกล เพื่อที่จะช่วยให้การเชื่อมโยงระหว่างครอบครัวในสังคมนำไปสู่ความเป็นปึกแผ่นและความสงบสุขที่แท้จริง สำหรับกิจกรรมภายในสังคมมุสลิมนั้น ศาสนาอิสลามมิได้เปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมให้กับผู้ชายเท่านั้น แต่ยังสามารถให้เป็นหน้าที่ของสตรีมุสลิมด้วย ดังที่ท่านศาสดามุฮัมมัดได้กล่าวไว้ว่า “ผู้ใดมิได้ให้ความสนใจในกิจการของมุสลิม ผู้นั้นก็มีไซ่พวกของเขา” ด้วยเหตุนี้ สตรีมุสลิมจึงต้องแสดงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นโดยพวกเธอจะต้องปฏิบัติศาสนากิจต่างๆภายใต้กฎเกณฑ์และแนวทางที่ศาสนาได้กำหนดเอาไว้อย่างเคร่งครัด และสำหรับกิจกรรมทางสังคมอื่นๆที่มิได้เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามนั้น ศาสนาอิสลามก็อนุญาตให้สตรีมุสลิมเข้าร่วมในกิจกรรมได้แต่กิจกรรมเหล่านั้นจะต้องไม่ขัดกับหลักการทางศาสนา ไม่ทำให้เธอเสื่อมเสียเกียรติและศักดิ์ศรี รวมถึงไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและชุมชน และที่สำคัญที่สุดคือจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่บุตรสาว ภรรยา และมารดาของครอบครัว ซึ่งเป็นภาระหน้าที่หลักของพวกเธอ โดยการทำหน้าที่ทางสังคมของสตรีมุสลิมจะต้องอยู่ภายใต้การดูแลและการอนุญาตของผู้ปกครองนั่นคือบิดามารดาสามี หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น โดยกิจกรรมทางสังคมที่อิสลามสนับสนุนคือกิจกรรมการพัฒนาชุมชน กิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมการฝึกอาชีพต่างๆ เป็นต้น

ในส่วนของมิติทางด้านเศรษฐกิจนั้น พบว่าสตรีมุสลิมได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างมากแล้วในปัจจุบัน จากการศึกษาเรื่อง “การยอมรับระบบการทำงานสมัยใหม่ของสตรีไทยมุสลิม: กรณีศึกษาสตรีไทยมุสลิมที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดปัตตานี” (สุทัศน์ ศิลปวิศาล, 2538: บทคัดย่อ) พบว่ามีสตรีไทยมุสลิมจำนวนมากในเขตจังหวัดปัตตานีที่มีโอกาสประกอบอาชีพนอกบ้าน เพื่อช่วยแสวงหารายได้แก่ครอบครัวและพบว่ามีส่วนที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม โดยในส่วนของสตรีมุสลิมที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมนั้นพบว่ามีความเคร่งครัดในหลักศาสนาแตกต่างกัน โดยพบว่าสตรีมุสลิมที่มีสถานะภรรยาจะถือว่าการดูแลงานบ้านและครอบครัวถือเป็นหน้าที่หลักและในทางตรงข้ามเห็นว่าการประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวไม่ใช่หน้าที่หลักของสตรี

มุสลิมแต่เป็นหน้าที่ของผู้ที่เป็นสามี ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสตรีมุสลิมในพื้นที่นี้ให้ความสำคัญกับภาระหน้าที่ภายในบ้าน นั่นคือ การเป็นภรรยาและมารดามากกว่าการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจนอกบ้าน นอกจากนี้ยังพบว่าสตรีมุสลิมกลุ่มที่มีความเคร่งครัดทางศาสนาได้แสดงความหวาดหวั่นว่าตนเองจะสูญเสียความบริสุทธิ์ทางศาสนาอันเนื่องมาจากปัจจัยแวดล้อมต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา การพัฒนา และการศาสนา กล่าวโดยสรุปคือผลการวิจัยในเรื่องนี้ได้ช่วยให้ผู้วิจัยได้รับทราบถึงทัศนคติของสตรีมุสลิมในพื้นที่จังหวัดปัตตานีที่มีต่อการแสดงบทบาทในครอบครัวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา วิเคราะห์ และทำความเข้าใจสถานะ ศักยภาพ และข้อจำกัดทางเศรษฐกิจของสตรีมุสลิมในการที่จะนำตัวเองเข้าสู่การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตนั่นเอง

### สิทธิของสตรีในศาสนาอิสลาม

นอกจากการศึกษาเรื่องหน้าที่ของสตรีมุสลิมที่แสดงออกมาให้เห็นอย่างแตกต่างกันตามสถานภาพต่างๆแล้ว การศึกษาถึงเรื่อง “สิทธิ” ของสตรีมุสลิมในแต่ละสถานภาพก็ถือเป็นเรื่องที่ควรศึกษาด้วยเช่นกัน โดยในทางกฎหมายคำว่า “สิทธิ” (Right) หมายถึง “ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้” (วิชากฎหมายสื่อสารมวลชน, 2554: ออนไลน์) ซึ่งหากเปรียบเทียบกับสิทธิของสตรีมุสลิมก็อาจหมายความถึงขอบเขตของอำนาจหรือประโยชน์ของสตรีมุสลิมที่หลักการอิสลามให้การรับรองและคุ้มครองนั่นเอง โดยสิทธิของสตรีมุสลิมด้านที่มีความสำคัญกับการดำรงชีวิตในสังคมมีดังต่อไปนี้

1) สิทธิทางศาสนา ศาสนาอิสลามได้ให้สิทธิแก่สตรีมุสลิมอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติศาสนกิจต่างๆได้เทียบเท่ากับผู้ชายมุสลิม โดยสามารถเข้าร่วมในพิธีกรรมต่างๆ เช่น การละหมาด การถือศีลอด การบริจาคซะกาต หรือการประกอบพิธีฮัจญ์ อย่างไรก็ดี เนื่องจากหน้าที่หลักของสตรีมุสลิมคือการรับผิดชอบกิจการภายในครอบครัว ดังนั้นพวกเธอจึงได้รับ “สิทธิพิเศษ” ในการยกเว้นให้ไม่ต้องปฏิบัติศาสนกิจบางประการในบางช่วงเวลา เช่น การอนุญาตให้ไม่ต้องละหมาด 5 เวลาในระหว่างที่มีรอบเดือน ระยะเวลาเลือด ภายหลังการคลอดบุตร และไม่ต้องเดินทางออกไปละหมาด 5 เวลาที่มีสยิดตั้งเช่นพวกผู้ชาย เนื่องจากการเดินทางออกจากบ้านอาจส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่หลักของพวกเธอ หรือการได้รับสิทธิพิเศษในการไม่ต้องถือศีลอดในขณะที่กำลังมีรอบเดือนแต่ให้ถือศีลอดชดเชยในส่วนที่ขาดหายไปภายหลัง หรือไม่ต้องถือศีลอดในขณะที่ตั้งครรภ์ เนื่องจากการปฏิบัติศาสนกิจดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของสตรีและเด็กในท้องได้ ตลอดจนระหว่างช่วงเวลาให้เห็นบุตร นอกจากนี้ ศาสนาอิสลามยังอนุญาตให้สตรีมุสลิมนำเอาสื่อประเภทต่างๆมาใช้ในการบอกเล่าเรื่องราวทางศาสนาโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น วิถีชีวิตของสตรีมุสลิม หน้าที่ของสตรีมุสลิม สิทธิของสตรีมุสลิม หรือกฎหมายอิสลามที่เกี่ยวกับสตรีมุสลิม รวมถึงเรื่องราวอื่นๆที่เป็นหน้าที่ของสตรี เช่น การทำอาหารอิสลาม การแต่งกายของสตรีมุสลิม หรือการดูแลรักษาสุขภาพตามวิถีของอิสลาม เป็นต้น

2) สิทธิทางการศึกษา ศาสนาอิสลามให้สิทธิแก่สตรีมุสลิมทุกคนในการแสวงหาความรู้ทางศาสนาและความรู้ทางโลกให้กับตนเอง โดยท่านศาสนาดานบีมุฮัมมัดประกาศเอาไว้ว่า “การแสวงหาความรู้เป็นสิ่งที่บังคับใช้ให้กับมุสลิมทุกคน” ดังนั้นผู้หญิงในสังคมมุสลิมจึงมีสิทธิอย่างเต็มที่

ในการศึกษาเล่าเรียนเทียมเท่ากับผู้ชาย และถึงแม้ว่าเธอจะแต่งงานแล้ว ผู้เป็นสามีก็ไม่มีสิทธิห้ามเธอ มิให้ออกจากบ้านเพื่อไปเล่าเรียนหลักคำสอนของศาสนา (อับดุลเราะห์มาน บิน อับดุลกะรีม อัซ-ซีหะฮฺ, 2554: ออนไลน์) ทั้งนี้ศาสนาอิสลามเชื่อว่าการแสวงหาความรู้ทางศาสนาของสตรีมุสลิมจะช่วยให้พวกเธอเข้าใจหลักคำสอนขององค์อัลลอฮ์ อันจะนำไปสู่การปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามหลักการและแนวทางของมุสลิมะฮ์ที่ดี ดังที่ท่านศาสดามุฮัมมัดได้กล่าวไว้ว่า “การแสวงหาความรู้ เป็นหน้าที่ที่จำเป็นแก่มุสลิมทั้งชายและหญิง” และในอีกใจความหนึ่งว่า “ผู้มีความรู้คือทายาทของบรรดาศาสดา” (สุกรี นูร์ จงรักสัจย์, 2554: ออนไลน์) ด้วยเหตุนี้เองศาสนาอิสลามจึงสนับสนุนให้ชาวมุสลิมทุกคนไม่ว่าชายหรือหญิงแสวงหาความรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยเฉพาะความรู้ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม

และสำหรับการศึกษาความรู้ในทางโลกนั้น ศาสนาอิสลามอนุญาตให้สตรีมุสลิมศึกษาได้เมื่อการศึกษาในเรื่องดังกล่าวไม่ขัดแย้งกับข้อกำหนดทางศาสนา รวมถึงการศึกษาในเรื่องนั้นจะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อหน้าที่ของตนเอง นั่นคือ การเป็นบุตรสาว การเป็นภรรยา หรือการเป็นแม่ โดยการศึกษาที่ไม่ขัดแย้งกับหลักศาสนานั้น หมายถึง การศึกษาที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขหรือข้อกำหนดของศาสนา เช่น การหลีกเลี่ยงความใกล้ชิดระหว่างชายกับหญิง การไม่สตรีมุสลิมเปิด “เอาเราะฮ์” หรือร่างกายส่วนที่ต้องปกปิดต่อหน้าชาย หรือการไม่ปรากฏตัวต่อหน้าผู้อื่นด้วยเครื่องแต่งกายอันเป็นที่ต้องห้ามแม้ว่าจะด้วยเหตุผลเรื่องการศึกษาก็ตาม โดยข้อกำหนดเหล่านี้จะช่วยปกป้องเกียรติยศศักดิ์ศรีและความบริสุทธิ์ของความเป็นสตรีมุสลิมเอาไว้ ทั้งนี้สตรีมุสลิมควรได้ศึกษาเรื่องของศาสนาอย่างถ่องแท้ก่อนที่จะทำการศึกษาทางโลก เนื่องจากจะช่วยให้สตรีมุสลิมทราบว่ามีสิ่งใดที่ศาสนาอิสลามอนุมัติให้กระทำได้หรือเรียกว่า “หะลาล” หรือสิ่งใดที่ศาสนาไม่อนุมัติให้กระทำหรือเรียกว่า “หะรอม” นั่นเอง และสำหรับการศึกษาในเรื่องที่สอดคล้องโดยตรงกับธรรมชาติของความเป็นผู้หญิง หรือเรื่องที่จะช่วยเสริมสร้างความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่อาจเป็นประโยชน์ต่อครอบครัว เช่น การเรียนรู้เรื่องการเย็บปักถักร้อย การทำอาหาร หรือการเลี้ยงดูลูกนั้น ศาสนาอิสลามถือเป็นเรื่องที่เหมาะสมควรให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

3) สิทธิในทางเศรษฐกิจ สำหรับสิทธิทางเศรษฐกิจของสตรีในสังคมมุสลิมนั้นได้มีการกำหนดเอาไว้อย่างชัดเจนเช่นกัน โดยเรื่องนอญ์อัลลอฮ์ได้ทรงตรัสไว้ในอัล-กุรอานว่า “ผู้ชายเป็นผู้ปกครองและเลี้ยงดูผู้หญิง” (อัล-กุรอาน ซูเราะฮ์ อัน-นิซาอ 4:34) ซึ่งหมายถึงบทบาทหน้าที่ในการทำมาหากินหรือการแสวงหาปัจจัยยังชีพแก่สมาชิกครอบครัวนั้นเป็นของผู้ชายซึ่งเป็นผู้นำครอบครัว ดังนั้นหน้าที่ในการประกอบอาชีพจึงมีใช้หน้าที่หลักของสตรีมุสลิม โดยสตรีมุสลิมผู้เป็นภรรยาไม่มีสิทธิจะได้รับการเลี้ยงดูรวมถึงการรับมอบเงินและทรัพย์สินเอาไว้ใช้เพื่อประโยชน์ของครอบครัวและเพื่อความจำเป็นของตนเองตามสมควร อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ครอบครัวประสบกับความผืดเคืองทางด้านเศรษฐกิจ ศาสนาอิสลามก็ให้สิทธิแก่สตรีมุสลิมในการช่วยเหลือผู้เป็นสามีในการแสวงหาปัจจัยทางเศรษฐกิจเพื่อยังชีพแก่ครอบครัว ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่าการประกอบอาชีพของสตรีมุสลิมนั้นจะต้องไม่ขัดกับหลักศาสนา ซึ่งหมายถึงการประกอบอาชีพนั้นต้องไม่ทำให้เธอเสื่อมเกียรติในฐานะสตรี งานที่ไม่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับชายอื่นที่ไม่ใช่บุคคลในครอบครัว รวมถึงงานที่ไม่ผิดหลักศีลธรรมอิสลาม นอกจากนี้การประกอบอาชีพจะต้องไม่ทำให้พวกเธอบกพร่องในการทำหน้าที่ดูแล



ครอบครัว ดังที่ท่านศาสดามุฮัมมัด ได้กล่าวไว้ว่า “อัลลอฮ์ทรงอนุญาตให้พวกเธอออกนอกบ้านได้เพื่อทำธุระที่จำเป็น” (มุสลิมทูเดย์, 2554: ออนไลน์)

สำหรับทรัพย์สินเงินทองที่ได้มาจากการประกอบอาชีพของสตรีมุสลิมนั้น ศาสนาอิสลามกำหนดว่าพวกเธอมีสิทธิ์ที่จะแบ่งปันให้กับสามีหรือเก็บเอาไว้กับตนเองก็ได้ตามความเหมาะสม ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้เป็นสามีที่จะต้องแบ่งปันรายได้ของตนเองเพื่อเลี้ยงดูภรรยาและลูก นอกจากนี้แล้วสตรีมุสลิมยังได้รับสิทธิให้ถือครองทรัพย์สินที่มีก่อนการแต่งงานโดยไม่ต้องแบ่งปันให้สามี ซึ่งในทางกลับกันทรัพย์สินใดๆของสามีนั้นจะถูกใช้ในการเลี้ยงดูสมาชิกทุกคนในครอบครัว

จากการศึกษาเรื่อง “การใช้สถิติชี้ประเด็นหญิงชายในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)” (กัลยา นิติเรืองจรัส และคณะ, 2542: บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างประชาชนทั้งชาวไทยพุทธและไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ในจังหวัดปัตตานีและสงขลาเกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับชายหญิงนั้น พบว่าประเด็นปัญหาสำคัญข้อหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสตรีที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณนี้คือการพบว่าสตรีส่วนใหญ่ต้องทำงานทั้งภายในบ้านและนอกบ้าน โดยแม้ข้อค้นพบนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงสิทธิทางด้านเศรษฐกิจของสตรีที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณนี้ว่ามีขอบเขตกว้างขวาง แต่ในขณะที่เดียวกันก็ชี้ให้เห็นถึงสภาพการมีภาระผูกมัดที่มากกว่าผู้ชายเนื่องจากผู้หญิงจะต้องทำงานหาเงินนอกบ้านและดูแลความเรียบร้อยต่างๆภายในบ้านไปด้วย ซึ่งอาจเป็นผลให้สตรีขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะและความสามารถในการเรื่องต่างๆที่อาจส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าของตนเอง โดยผลการศึกษาเรื่องนี้ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงสถานการณ์และข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจของสตรีมุสลิมในพื้นที่จังหวัดปัตตานีซึ่งจะทำให้สามารถศึกษาและวิเคราะห์สิทธิทางเศรษฐกิจของสตรีมุสลิมในเรื่องของการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับสถานะความเป็นจริง

นอกจากนี้ การศึกษาเรื่อง “บทบาทด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของสตรีมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้” (ดลมารจัน บากา, 2540: บทคัดย่อ) พบว่า สตรีมุสลิมที่อาศัยในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ต่างแสดงบทบาทด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสตรีมุสลิมในพื้นที่ดังกล่าวต่างมีโอกาสและศักยภาพในการแสดงบทบาทด้านต่างๆไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาตามลักษณะพื้นที่อาศัยแล้วพบว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเมืองและในเขตชนบทต่างแสดงบทบาททางสังคมและการเมืองไม่แตกต่างกันด้วย อย่างไรก็ตาม การศึกษาเรื่องนี้พบว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตทั้งสองได้แสดงบทบาททางเศรษฐกิจแตกต่างกันซึ่งชี้ให้เห็นว่าโอกาสและศักยภาพในการประกอบอาชีพของสตรีมุสลิมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ในส่วนของการศึกษาการแสดงบทบาทตามความคาดหวังของคำสอนในอัล-กุรอานและหะดีษของสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเมืองและในเขตชนบทนั้นพบว่ามีความแตกต่างกัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกันต่างมีการปรับเปลี่ยนการแสดงบทบาทของตนเองให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการแสดงบทบาทของสตรีมุสลิมตามหลักการศาสนาอิสลามนั้นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม โดยความรู้ในเรื่องนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและทำความเข้าใจบทบาทของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของบทบาททางด้านการสื่อสาร

4) สิทธิทางสังคม ในศาสนาอิสลามนั้นมิได้แยกหลักการศาสนาและหลักการเมือง การปกครองออกจากกัน ดังนั้นอิสลามจึงได้กล่าวถึงการเมืองเอาไว้ในคัมภีร์อัล-กุรอานและแบบอย่าง คำสอนของศาสดามุฮัมมัด ซึ่งบทบัญญัติเหล่านั้นล้วนแต่ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางอ้างอิงในการ กำหนดสิทธิทางสังคมและการเมืองแก่ชาวมุสลิมทั้งเพศชายและเพศหญิง ตามหลักการอิสลามนั้นถือว่าสตรีมุสลิมมีสิทธิในด้านการเมืองเทียบเท่ากับผู้ชาย โดยศาสนาอิสลามมิได้ห้ามหรือกีดกันสตรีจากการแสดงความคิดเห็น ตรงข้ามอิสลามสนับสนุนให้สตรีมีสิทธิมีเสียงและเสนอความคิดเห็นได้เท่าเทียมกับเพศชาย ดังที่อัลลอฮ์ได้ตรัสไว้ในคัมภีร์อัล-กุรอาน ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ได้ยินคำพูดของหญิงซึ่งทำการโต้ตอบเจ้าทั้งสองในกรณีของสามีของนาง และนางร้องทุกข์ต่ออัลลอฮ์ และอัลลอฮ์ทรงได้ยินการตอบโต้ของเจ้าทั้งสอง” (อัล-กุรอาน ซูเราะฮ์ อัลมุนาอะละฮ์ 58:1) โดยสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของสตรีมุสลิมเกิดขึ้นได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวที่ฝ่ายภรรยาสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระเท่าเทียมกับผู้เป็นสามีไปจนถึงระดับรัฐที่สตรีมุสลิมมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงในระบอบ ประชาธิปไตยเช่นเดียวกับผู้ชาย

ในส่วนของงานการเมืองนั้น สตรีมุสลิมมีสิทธิเท่าเทียมกันกับบุรุษด้านความ รับผิดชอบในการพัฒนาสังคม ทั้งในด้านการชักชวนคนให้กระทำความดี หรือการห้ามปรามสิ่งชั่วร้ายใน สังคม (อับดุลเราะห์มาน บิน อับดุลกะรีม อัซ-ซีหะฮ์, 2554: ออนไลน์) ทั้งนี้ในปัจจุบันมีประเทศ มุสลิมเพียงไม่กี่ประเทศเท่านั้นที่กำหนดว่าสตรีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะต้องมีการศึกษาอยู่ใน ระดับที่กำหนด หรือจะให้สิทธิแก่สตรีในการออกเสียงเลือกตั้งเมื่อถึงกำหนดเวลาในอนาคต

จากการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำสตรีในการพัฒนา ชุมชน” (สำราญ จิตมานะ, 2537: บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำสตรี ในการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย สถานภาพในชุมชน ระดับการครองชีพ อำนาจตัดสินใจใน ครอบครัว การรับข่าวสารด้านการพัฒนาชุมชน การติดต่อสัมพันธ์กับผู้นำการเปลี่ยนแปลงของรัฐ การได้รับการยอมรับจากผู้นำที่เป็นทางการ ความรู้ความเข้าใจในหลักการพัฒนาชุมชน และเจตคติที่มีต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาชุมชน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำสตรีในการ พัฒนาชุมชนได้แก่ วย สถานภาพ การสมรส และผู้ที่เป็นภรรยาในครอบครัว โดยผลการศึกษาใน ข้างต้นชี้ให้เห็นว่าการที่สตรีจะสามารถแสดงการมีส่วนร่วมในสังคมได้นั้นจะต้องมีปัจจัยสนับสนุน หลายด้านไม่ว่าจะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น อายุ สถานภาพสังคม การมีภรรยารับผิดชอบใน ครอบครัว และเจตคติต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม รวมไปถึงปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับ การยอมรับทางสังคม เช่น ความรู้ ความสามารถ และภาวะการเป็นผู้นำ ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาใน เรื่องนี้ถือเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิมโดยเฉพาะสิทธิทางการ สื่อสารซึ่งเชื่อมโยงโดยตรงกับสิทธิในการปฏิสัมพันธ์และการรวมกลุ่มทางสังคม ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัย ศึกษาและทำความเข้าใจขอบเขตของสิทธิทางด้านการสื่อสารผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม ได้อย่างครอบคลุมและสอดคล้องกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

### การปกป้องตนเองของสตรีในศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามถือเป็นศาสนาที่ได้กำหนดบทบัญญัติต่างๆ ขึ้นมาอย่างครอบคลุมเพื่อปกป้องและรักษาเกียรติของสตรีมุสลิมรวมถึงดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับพวกเธอ โดยการปกป้องและดูแลดังกล่าวครอบคลุมตั้งแต่เรื่องเล็กน้อยไปที่ดูเหมือนไม่มีความสำคัญไปจนถึงเรื่องใหญ่ๆ ที่มีความสำคัญกับชีวิต ทั้งนี้ในความเชื่อของศาสนาอิสลามได้กล่าวว่าความชั่วร้ายในโลกหรือที่เรียกว่า “ชัยฏอน” นั้นถือเป็นสิ่งที่คอยหลอกล่อให้มนุษย์หลงเข้าไปติดกับแล้วนำไปสู่ความวุ่นวายหรือความไม่ตั้งงามต่างๆ ในสังคม ซึ่งในหลักศาสนาอิสลามเรียกว่า “ฟิตนะฮ์” โดยในส่วนของความชั่วร้ายหรือชัยฏอน ที่เกี่ยวข้องกับสตรีเพศนั้น พบว่าชัยฏอนมักจะแพร่ขยายความชั่วร้ายของมันผ่านความงามของสตรีเพศอยู่เสมอ โดยเป็นการยั่วยวนให้มนุษย์หลงไหลไปกับความงามของสตรีเพศและเอาใจห่างออกจากหลักการทางศาสนาอิสลามจนกลายเป็นเหตุให้เกิดความวุ่นวายต่างๆ ตามมา เช่น การล่วงละเมิดทางสายตา หรือการล่วงละเมิดทางเพศแก่สตรีเพศนั่นเอง ด้วยเหตุนี้เอง ศาสนาอิสลามจึงได้เห็นความสำคัญของการกำหนดหลักการและข้อปฏิบัติต่างๆ ขึ้นมาเพื่อปกป้องและดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่สตรีมุสลิม ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ชัยฏอนได้แสดงความชั่วร้ายของมันออกมาซึ่งจะช่วยมิให้เกิดฟิตนะฮ์ขึ้นในสังคม

โดยในความเชื่อของศาสนาอิสลามได้อธิบายว่าโลกที่มนุษย์ได้ถือกำเนิดและพำนักอาศัยอยู่ในขณะนี้คือดินแดนที่เรียกว่า “โลกดุนยา” ซึ่งเป็นดินแดนที่มีความชั่วร้ายต่างๆ แฝงตัวอยู่มากมาย ซึ่งความชั่วร้ายเหล่านั้นมักแสดงตัวออกมาในรูปของความงามและความยั่วยวนใจจนเป็นเหตุให้มนุษย์หลงลืมต่อ “โลกอาคิเราะฮ์” ซึ่งเป็นสถานพำนักที่ถาวร และหลงกระทำความชั่วร้ายต่างๆ ลงไปในที่สุด ด้วยเหตุนี้เองศาสนาอิสลามจึงมุ่งสอนให้มนุษย์เกรงกลัวต่อภัยร้ายที่แฝงอยู่ในโลกดุนยาซึ่งหมายถึงการหลีกเลี่ยงจากฟิตนะฮ์นั่นเอง โดยความกลัวและความตระหนักถึงภัยดังกล่าวของชาวมุสลิมจะแสดงออกมาให้เห็นผ่านทางแนวทางการปฏิบัติตนต่างๆ ที่สามารถปกป้องความชั่วร้ายมิให้เข้ามาทำอันตรายร่างกายและจิตใจของตนเองได้ โดยเฉพาะในกรณีของสตรีมุสลิมซึ่งถือเป็นกลุ่มคนที่ต้องได้รับการปกป้องมากเป็นพิเศษ โดยแนวทางหนึ่งที่สามารถปกป้องสตรีมุสลิมจากความชั่วร้ายต่างๆ ที่แฝงอยู่ในโลกดุนยาได้ก็คือการมุ่งให้สตรีมุสลิมพำนักอาศัยอยู่ในบ้านเป็นหลักและอนุญาตให้ออกนอกบ้านเมื่อมีความจำเป็นเท่านั้น โดยศาสนาอิสลามกำหนดให้บ้านเป็นเคหะสถานที่บรรดาสตรีมุสลิมจะได้ใช้เป็นที่ปฏิบัติอะมัลอิบาดะฮ์เพื่อการใกล้ชิดต่ออัลลอฮ์ผ่านการปฏิบัติกิจการงานต่างๆ ภายในบ้านซึ่งจะส่งผลดีงามแก่ตัวสตรีมุสลิมเอง ทั้งนี้ในทัศนะของอิสลามได้อธิบายว่าการออกนอกบ้านถือเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชัยฏอนมีอำนาจเหนือผู้หญิงและลงมือหลอกลอนพวกนาง ด้วยเหตุนี้ศาสนาอิสลามจึงได้แจ้งเตือนมิให้ผู้หญิงออกนอกบ้านนอกจากจะมีความจำเป็นหรือพิจารณาเห็นแล้วว่าสิ่งแวดล้อมที่จะเดินทางไปนั้นปลอดภัยจากฟิตนะฮ์อย่างแท้จริง โดยในการเดินทางออกนอกเคหะสถานนั้นสตรีมุสลิมทุกคนจะต้องปฏิบัติตามหลักการและข้อกำหนดทางศาสนาอย่างเคร่งครัด เช่น การคลุมฮิญาบ และการไม่ใช่เครื่องหอม เป็นต้น

ในส่วนของการกำหนดให้สตรีมุสลิมทุกคนต้องคลุมฮิญาบหรือผ้าคลุมศรีษะทุกครั้งทีออกนอกเคหะสถานนั้นก็เพื่อที่จะให้สตรีมุสลิมได้เก็บซ่อนสิ่งที่เรียกว่า “เอาเราะฮ์” ซึ่งหมายถึง สิ่งมีค่าที่ควรปกปิดและควรปกป้องรักษาเอาไว้อย่างดีซึ่งไม่ควรนำมาเปิดเผยต่อหน้าผู้อื่น โดยเมื่อใดที่สตรีมุสลิมนำสิ่งดังกล่าวมาเปิดเผยแล้วจะทำให้เกิดความบกพร่องต่อคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ที่มี

เกียรติ ทำลายบุคลิกภาพที่ดั่งาม และอาจก่อให้เกิดพิตนะฮหรือความวุ่นวายได้ (มันศูร อับดุลลอฮ์: 2550) ด้วยเหตุนี้เองการสวมฮญาบจึงถือเป็นสิ่งจำเป็นในการดูแลและปกป้องสตรีมุสลิมจากความชั่วร้ายต่างๆ รวมถึงมีคุณประโยชน์ในแง่ของการช่วยลดมูลเหตุแห่งพิตนะฮในสังคมลงไปอีกด้วย

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาพบว่าแท้ที่จริงแล้วคำว่า “ฮญาบ” ยังมีความหมายในแง่ของการดูแลและปกป้องที่กว้างขวางกว่าการปิดบังความงามของสตรีด้วยผ้าคลุมศีรษะหรือผ้าคลุมหน้าเท่านั้น โดยในเรื่องนี้พบว่าจุดประสงค์และปรัชญาของฮญาบ (ฮญาบในกูรอาน, 2556: ออนไลน์) นั้นคือการมุ่งปกป้องสตรีมุสลิมในทุกๆด้านของชีวิต โดยเริ่มตั้งแต่การปกปิด (ฮญาบ) สายตา นั่นคือการกำหนดให้สตรีมุสลิมไม่ใช่สายตาของตนเองไปมองดูสิ่งชั่วร้ายหรือความไม่เหมาะสมต่างๆซึ่งจะช่วยให้พวกเธอไม่ตกหลุมพรางของชัยฏอน การปกปิด (ฮญาบ) คำพูด นั่นคือ การกำหนดให้สตรีมุสลิมไม่ทำการปฏิสัมพันธ์กับคนแปลกหน้าโดยไม่จำเป็น เนื่องจากอาจนำมาซึ่งการล่วงละเมิดทางวาจา ทางใจ หรือแม้แต่ทางการกระทำซึ่งจะส่งผลเสียหายแก่ตัวสตรีมุสลิม การปกปิด (ฮญาบ) ความประพฤติ นั่นคือ การกำหนดให้สตรีมุสลิมประพฤติตัวตามหลักศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัดโดยต้องเป็นผู้ที่มีความสำนึกได้ว่าสิ่งใดที่ถือเป็น “หะรอม” หรือสิ่งที่ศาสนาไม่อนุมัติให้กระทำซึ่งจะต้องรู้จักหลีกเลี่ยงและไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว และเข้าใจได้ว่าสิ่งใดที่ถือเป็น “หะลาล” หรือสิ่งที่ศาสนาอนุมัติหรือส่งเสริมให้กระทำซึ่งสตรีมุสลิมจะต้องมุ่งปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับสิ่งดังกล่าวมากที่สุด

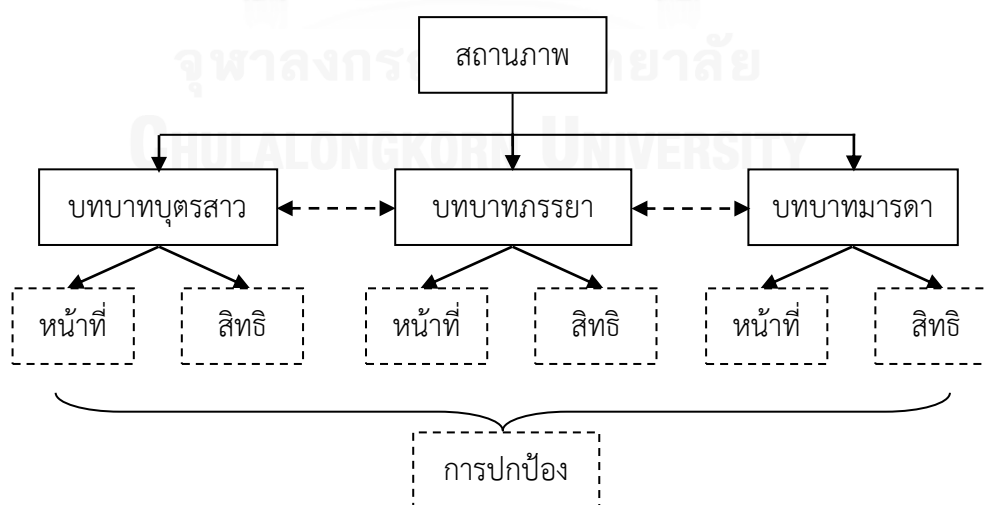
โดยสรุปแล้ว การฮญาบของสตรีมุสลิมจึงหมายถึงการปกป้องและดูแลตนเองให้มีความบริสุทธิ์และปราศจากความเกี่ยวข้องกับความชั่วร้ายต่างๆที่เข้ามาล่อลวงหรือยั่วชวนให้สตรีมุสลิมออกห่างจากหลักการศาสนาอิสลามและหลงประพฤตินิดในที่สุด โดยการปกป้องตนเองที่ดีที่สุดของสตรีมุสลิมคือการที่สตรีมุสลิมตระหนักรู้ว่าอะไรคือสิ่งชั่วร้ายซึ่งไม่ควรปฏิบัติและต้องหลีกเลี่ยงให้ไกล นั่นคือรู้ว่าอะไรคือ “หะรอม” จากนั้นจึงจะคิดพิจารณาว่าตนเองจะปกป้องตนเองจากสิ่งชั่วร้ายเหล่านั้นได้อย่างไร โดยในส่วนของ การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นอาจถือว่าเป็นกิจกรรมที่สตรีมุสลิมต้องนำเอาหลักการปกป้องตนเองมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์มากเป็นพิเศษ ทั้งนี้เนื่องจากสื่อดังกล่าวเปิดโอกาสให้สตรีมุสลิมได้เข้าสู่โลกของข้อมูลข่าวสารที่หลั่งไหลไปมาอย่างมหาศาลและรวดเร็วซึ่งในข่าวสารดังกล่าวก็อาจมีความคิดชั่วร้ายแฝงอยู่เป็นอันมาก นอกจากนี้การใช้สื่อดังกล่าวยังเปิดโอกาสให้สตรีมุสลิมได้ปฏิสัมพันธ์กับคนแปลกหน้าที่มีความแตกต่างในเรื่องเพศ ศาสนา หรือวัฒนธรรม ผ่านทางจอคอมพิวเตอร์ภายในบ้านของตนเอง ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่เหมาะสมและความไม่ดั่งามในแง่ต่างๆตามมาในภายหลัง ด้วยเหตุนี้เองความรู้ความเข้าใจในเรื่องการดูแลและปกป้องตนเองของสตรีมุสลิมจึงถือเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างมากต่อการความพร้อมของสตรีมุสลิมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าว

จากการศึกษาเรื่อง “สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝัง อัลลาคู แก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี” (มนูศักดิ์ โตะเถื่อน, 2553: บทคัดย่อ) พบว่า การปลูกฝังอัลลาคูในศาสนาอิสลามมีเป้าหมายเพื่อสร้างมุสลิมที่สมบูรณ์ทั้งในด้านการศรัทธาและการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนา ผู้ทำหน้าที่ปลูกฝังจะต้องมีความบริสุทธิ์ใจ ความยำเกรง ความรอบรู้ ความสุภาพ และมีความตระหนักกว่าเป็นงานที่จะถูกสอบสวนและมีผลตอบแทนในโลกนี้และโลกหน้า ลักษณะพิเศษของการปลูกฝังอัลลาคูในอิสลาม คือ การปลูกฝังหลักศรัทธา การปลูกฝังแบบองค์รวม การปลูกฝังแบบต่อเนื่อง และการปลูกฝังแบบมีส่วนร่วม ส่วน

วิธีการปลูกฝังอัลลากในอิสลามมี 6 วิธีการ ได้แก่ 1) การสร้างแบบอย่างที่ดี 2) การสร้างแรงจูงใจ 3) การตักเตือน 4) การนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม 5) การจัดกิจกรรมปลูกฝังอัลลากอย่างสม่ำเสมอ และ 6) การจัดสภาพแวดล้อมที่ดี สอดคล้องกับข้อเขียนเรื่อง “ผู้หญิงกับความเข้มแข็งตามวิถีอิสลาม” (ฟัตฮีย์ ยะกัน, 2556: ออนไลน์) ที่อธิบายว่า จรรยาบรรณหรืออัลลากที่ดีถือเป็นเป้าหมายพื้นฐานหนึ่งของอิสลาม โดยอัลลากที่ดีของสตรีมุสลิมคือการระวังตนจากสิ่งต่างๆที่น่ากลางแกลงหรือสิ่งที่ไม่ชัดเจนว่าหะลาลหรือไม่ ซึ่งพวกเธอควรยับยั้งสายตา ลดสายตาจากสิ่งทีหะรอมต่างๆที่อัลลฮอทรงห้าม เพราะการมองนั้นอาจนำไปสู่การทำชั่วได้ โดยผลการศึกษาทั้งสองเรื่องข้างต้นมีประโยชน์ต่อการศึกษาและทำความเข้าใจแนวทางในการปกป้องตนเองของสตรีมุสลิมในขณะที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต โดยสตรีมุสลิมที่ต้องการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตจะต้องแสดงให้เห็นบุคคลรอบข้างเห็นได้ว่าการใช้งานดังกล่าวเกิดขึ้นจากหลักรายา (อัลลาก) หรือศีลธรรมอันดีงามตามหลักศาสนาอิสลามซึ่งสามารถปกป้องตนเองจากสิ่งชั่วร้ายต่างๆได้ ด้วยเหตุนี้ การปลูกฝังหลักรายาและแนวทางปฏิบัติที่ดีงาม (อัลลาก) แก่สตรีมุสลิมในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจึงถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษา เนื่องจากจะช่วยให้ทราบว่าสตรีมุสลิมได้ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังอัลลากในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ตหรือไม่อย่างไร รวมถึงมีวิธีการถ่ายทอดหรือปลูกฝังความรู้ในเรื่องดังกล่าวอย่างไรบ้าง

กล่าวโดยสรุป การศึกษาเรื่องหน้าที่ สิทธิ และการปกป้องตนเองของสตรีมุสลิมในข้างต้นช่วยให้ผู้วิจัยทราบถึงสิ่งที่ภาระหน้าที่ที่อิสลามได้มอบหมายให้กับสตรีมุสลิมในแต่ละสถานภาพ ได้ทราบถึงขอบเขตของการปฏิบัติในเรื่องต่างๆที่อิสลามได้กำหนดให้แก่สตรีมุสลิม และได้ทราบถึงแนวทางในการปกป้องและดูแลสตรีมุสลิมให้พ้นจากความชั่วร้ายทั้งปวงในโลก โดยผู้วิจัยสามารถแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างความรู้เรื่องต่างๆที่กล่าวถึงข้างต้นได้จากแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.1  
แสดงโครงสร้างสถานภาพของสตรีมุสลิม



จากแผนภาพที่ 2.1 แสดงให้เห็นโครงสร้างสถานภาพของสตรีมุสลิม ซึ่งประกอบด้วย สถานภาพที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ สถานภาพบุตรสาว สถานภาพภรรยา และและสถานภาพมารดา โดยสตรีมุสลิมหนึ่งคนอาจดำรงสถานภาพมากกว่าหนึ่งด้านในเวลาเดียวกัน ซึ่งจากแผนภาพจะเห็นได้ว่าสตรีมุสลิมในแต่ละสถานภาพต่างมีบทบาทซึ่งประกอบด้วย “สิทธิ” และ “หน้าที่” ในการกระทำสิ่งต่างๆได้แตกต่างกันตามขอบเขตที่ศาสนาอิสลามได้กำหนดเอาไว้เหมาะสม และจะเห็นได้เช่นกันว่าสตรีมุสลิมในแต่ละสถานภาพต่างก็ต้องอยู่ภายใต้แนวทางปฏิบัติที่สามารถปกป้องดูแลสตรีมุสลิมให้พ้นจากความชั่วร้ายต่างๆในโลกได้ โดยผู้วิจัยจะนำเอาแผนภาพเรื่องโครงสร้างสถานภาพของสตรีมุสลิมในช่วงต้นไปใช้เป็นกรอบความคิดในการศึกษาการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม

### แนวคิดเกี่ยวกับสื่ออินเทอร์เน็ต

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งถือว่ามีมีความสำคัญสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากความรู้ในเรื่องนี้จะช่วยให้เกิดพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับ “สื่ออินเทอร์เน็ต” (Internet) ซึ่งถือเป็น “ตัวสื่อ” (Medium) หลักที่อยู่ในวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้ โดยผู้วิจัยจะเริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับสื่ออินเทอร์เน็ต ได้แก่ คุณลักษณะของสื่ออินเทอร์เน็ต ความเป็นมาของสื่ออินเทอร์เน็ต บริการของสื่ออินเทอร์เน็ต การกระจายตัวของผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในประเทศไทย การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตภายในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล และปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของประชากรในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล หลังจากนั้นผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวทางในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของชาวมุสลิมเพื่อชี้ให้เห็นถึงวิธีการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้หลักศาสนาอิสลาม รวมถึงผู้วิจัยจะกล่าวเน้นถึงแนวทางการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้ด้วย

#### คุณลักษณะของสื่ออินเทอร์เน็ต

“อินเทอร์เน็ต” (Internet) คือเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อถึงกันทั่วโลกโดยผ่านเทคโนโลยีมาตรฐานที่เรียกว่า Internet Protocol Suite (TCP/IP) โดยคำว่า Internet ถือเป็นคำย่อที่เกิดมาจากคำเต็มว่า “Internetwork” ซึ่งเกิดมาจากการรวมเอา 2 คำเข้าด้วยกัน ได้แก่คำว่า “Inter” ซึ่งหมายถึง “ระหว่างหรือท่ามกลาง” และคำว่า “Net” ซึ่งมาจากคำว่า “Network” ซึ่งหมายถึง “เครือข่าย” เมื่อนำความหมายของทั้ง 2 คำมารวมกันจึงแปลได้ว่า “การเชื่อมต่อกันระหว่างเครือข่าย” นั่นเอง นอกจากนี้คำว่า Internet ยังมักถูกเรียกสั้นๆด้วยคำว่า “Net” เช่นกัน ตามที่กล่าวไปแล้วว่าอินเทอร์เน็ตคือการเชื่อมโยงกันของ “เครือข่ายคอมพิวเตอร์” (Network of computers) ผ่านทางสายเคเบิลและเทคโนโลยีอื่นที่สามารถเชื่อมโยงเครื่องคอมพิวเตอร์ได้ถึงกันทั่วโลก โดยแต่ละเครือข่ายอาจประกอบด้วยคอมพิวเตอร์นับร้อยนับพันเครื่องที่เชื่อมต่อด้วยกัน ทำให้เกิดเครือข่ายขนาดใหญ่ที่สามารถแบ่งปันข้อมูลข่าวสารระหว่างเครือข่ายต่างๆที่กระจายตัวอยู่ในภูมิภาคต่างๆของโลก โดยคุณลักษณะที่โดดเด่นของสื่ออินเทอร์เน็ตในเรื่องการใช้งานคือการนำส่งข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวกรวดเร็วกว่าสื่อประเภทอื่นๆซึ่งช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากขึ้น สอดคล้องกับที่ Charles Atkin (1973: 51) กล่าวว่า บุคคลที่เปิดรับข่าวสารมากย่อมมีหูตากว้างไกล

มีความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อม และเป็นคนที่ทันสมัยทันเหตุการณ์มากกว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย ดังนั้นการเปิดรับข้อมูลและข่าวสารต่างๆจากสื่ออินเทอร์เน็ตจึงช่วยให้ผู้ใช้งานมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆและรู้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงในสังคมมากยิ่งขึ้น

### ความเป็นมาของสื่ออินเทอร์เน็ต

อินเทอร์เน็ตมีต้นกำเนิดมาจากหน่วยงานหนึ่งของกระทรวงกลาโหม ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีชื่อหน่วยงานว่า “เครือข่ายสำนักงานโครงการวิจัยขั้นสูง” หรือ “Advanced Research Project Agency Network” (ARPAET) ซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ.1958 ด้วยจุดประสงค์ที่สหรัฐอเมริกาต้องการจะกลับมาเป็นผู้นำของโลกในด้านเทคโนโลยีอีกครั้งหลังจากที่ประเทศสหภาพโซเวียตในขณะนั้น ประสบความสำเร็จในการส่งดาวเทียมดวงแรกของโลกนั่นคือ “สปุตนิก” (Sputnik) ขึ้นสู่วงโคจรเป็นครั้งแรก และอีกเหตุผลคือเพื่อป้องกันประเทศจากสงครามนิวเคลียร์ที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลสหรัฐต้องการสร้างศูนย์กลางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่สามารถเชื่อมต่อกับเครือข่ายย่อยเพื่อความเร็วทางยุทธวิธี และเป็นเครือข่ายที่ยังสามารถทำงานต่อไปได้แม้บางส่วนของเครือข่ายจะได้รับความเสียหายหรือถูกทำลายไปจากสงคราม กล่าวได้ว่าแนวคิดในเรื่องเครือข่ายคอมพิวเตอร์ได้พัฒนาต่อไปอย่างรวดเร็วเนื่องจากมีหน่วยงานต่างๆทั้งจากภาคประชาคมศึกษาและหน่วยงานด้านการวิจัยระดับชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา จนกระทั่งปี ค.ศ.1982 ก็ได้เกิดการก้าวกระโดดอย่างสำคัญเมื่อเทคโนโลยีโปรโตคอลที่ชื่อว่า TCP/IP หรือTransmission Control Protocol / Internet Protocol ได้ถูกนำมาใช้ในการเชื่อมโยงเครือข่ายเป็นครั้งแรกซึ่งเทคโนโลยีดังกล่าวถือเป็นเทคโนโลยีมาตรฐานของอินเทอร์เน็ต หลังจากนั้นเครือข่ายอินเทอร์เน็ตก็เริ่มเป็นที่แพร่หลายมากขึ้น โดยในปี ค.ศ.1995 อินเทอร์เน็ตถูกนำมาเผยแพร่ในเชิงพาณิชย์อย่างเต็มรูปแบบ โดยภาคส่วนต่างๆของสังคมทั้งในระดับบุคคลและองค์กรต่างเริ่มเข้ามาใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างกว้างขวางส่งผลให้เกิดการปฏิวัติด้านการสื่อสาร เศรษฐกิจ และสังคมจนกระทั่งปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทยนั้น อินเทอร์เน็ตได้ถูกนำเข้ามาใช้งานในปี พ.ศ. 2530 โดยการนำเข้ามาทดลองใช้งานโดยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) ซึ่งในครั้งนั้นทางคณะนักวิจัยของไทยต้องการทดลองส่งอีเมลไปยังมหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย แต่ในครั้งนั้นยังเป็นการเชื่อมต่อโดยผ่านสายโทรศัพท์ซึ่งทำให้ส่งข้อมูลได้ช้าและไม่เป็นการถาวร ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ได้ทำการทดลองเชื่อมต่อเครือข่ายคอมพิวเตอร์กับมหาวิทยาลัย 6 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ(NECTEC) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยเรียกเครือข่ายนี้ว่า "เครือข่ายไทยสาร" ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางเชื่อมโยงนักวิจัยและนักวิชาการในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อการค้นคว้าและวิจัย และต่อมาในปี พ.ศ.2538 อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยก็ได้ก้าวเข้าสู่ความเป็นพาณิชย์อย่างเต็มตัวเมื่อมีการเปิดให้บริการอินเทอร์เน็ตแก่ภาคสังคมเป็นครั้งแรก โดยเกิดขึ้นจากความร่วมมือของรัฐวิสาหกิจ 3 แห่ง ได้แก่ การสื่อสารแห่งประเทศไทย องค์กรโทรศัพท์แห่งประเทศไทย และสำนักงานส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) โดยให้บริการในนาม บริษัท อินเทอร์เน็ตประเทศไทย จำกัด หลังจากนั้นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตใน

ประเทศไทยก็ได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 30 คนในปี พ.ศ.2534 เป็น 3.5 ล้านคนในอีก 10 ปี ต่อมานั่นคือ พ.ศ.2544 และเพิ่มขึ้นเป็น 6 ล้านคนหรือราว 10% ของประชากรในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2546 ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (ออนไลน์: 2555) ระบุว่าปัจจุบันประเทศไทยมีผู้ใช้สื่อ อินเทอร์เน็ตมากถึง 17,486,400 คนหรือเกือบหนึ่งในสามของประชากรในประเทศ

### บริการของสื่ออินเทอร์เน็ต

ด้วยการที่อินเทอร์เน็ตสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์จำนวนมากเข้าไว้ด้วยกันจึงทำให้กลายเป็นช่องทางสำคัญในการติดต่อสื่อสารของผู้คนในยุคปัจจุบัน และด้วยการเชื่อมโยงที่กว้างไกลนี้เองจึงทำให้อินเทอร์เน็ตมีบริการด้านการสื่อสารมากมายหลายรูปแบบให้เลือกตามความต้องการของผู้ใช้ โดยในส่วนี้ผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างบริการยอดนิยม 5 ประเภทในอินเทอร์เน็ต ได้แก่

1) เวิลด์ไวด์เว็บ (The World Wide Web) คือ บริการด้านการนำเสนอข้อมูลที่มีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับมากที่สุดบริการหนึ่งในอินเทอร์เน็ต โดยเวิลด์ไวด์เว็บหรือที่มักเรียกย่อๆว่า “เว็บ” (web) เป็นระบบเอกสารแบบหนึ่งที่ใช้แสดงข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต โดยเอกสารแต่ละหน้าจะเรียกว่า “เว็บเพจ” (web page) ซึ่งอาจประกอบด้วยข้อความ รูปภาพ เสียง และวิดีโอ ซึ่งเว็บเพจที่บรรจุข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำมารวมกันอยู่ใน “เว็บไซต์” (web site) ซึ่งหมายถึงแหล่งที่อยู่ของบรรดาเว็บเพจนั่นเอง โดยหน้าแรกของเว็บไซต์จะถูกเรียกว่า “โฮมเพจ” (Home page) ซึ่งประกอบด้วย “ลิงค์” (Link) ที่จะนำไปสู่เนื้อหาในหน้าอื่นๆของเว็บไซต์ดังนั้นโฮมเพจจึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าชมเว็บไซต์ โดยสาเหตุที่ทำให้เว็บไซต์ได้รับความนิยมก็คือความสามารถในการเชื่อมโยงเอกสารจากหน้าหนึ่งไปยังอีกหน้าหนึ่งได้อย่างสะดวกโดยที่ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องป้อนคำสั่งหรือใช้โปรแกรมที่ซับซ้อนใดๆ นอกจากนี้ยังโดดเด่นในเรื่องของการแสดงผลที่มีความสวยงามด้านกราฟฟิกและการนำเสนอรูปแบบข้อมูลที่หลากหลาย ด้วยเหตุนี้เองจึงมีบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรจำนวนมากจากทั่วทุกมุมโลกเข้ามาใช้บริการเว็บไซต์จากอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสื่อสารตามจุดประสงค์ของตนเอง

2) อีเมล (e-mail) คือ บริการอีกประเภทหนึ่งของอินเทอร์เน็ตที่มีความสำคัญและได้รับความนิยมอย่างสูงเช่นกัน โดยคำว่า “e-mail” ย่อมาจากคำว่า “electronic mail” ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า “ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์” โดยบริการอีเมลคือการนำส่งข้อความและไฟล์ต่างๆผ่านทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์โดยอาศัยโปรแกรมอีเมลเป็นตัวรับส่งข้อมูล หรืออาศัย “เว็บเมล” (web-based email / webmail) ในการรับส่งข้อมูลแทน โดยเว็บเมลหมายถึงโปรแกรมบริการรับส่งอีเมลที่ติดตั้งอยู่บน server โดยผู้ใช้สามารถเรียกใช้งานเว็บเมลเพื่อรับและส่งอีเมลผ่าน web browser ได้จากคอมพิวเตอร์เครื่องใดก็ได้ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต โดยปัจจุบันมีเว็บเมลจำนวนมากให้เลือกใช้งาน เช่น Hotmail, Yahoo, Gmail และอื่นอีกมากมาย จากการสำรวจความนิยมของเว็บเมลจากผู้ใช้งาน 300 ล้านคนทั่วโลกโดย (Apsis Newsletter Pro, 2011: online) พบว่า Hotmail ได้รับความนิยมสูงสุด 39% รองลงมาคือ Microsoft Outlook จำนวน 24% และ Gmail จำนวน 11% ตามลำดับ ในส่วนของจำนวนผู้ใช้อีเมลนั้นข้อมูลจาก Email Statistics Report (2010) ระบุว่าปัจจุบันทั่วโลกมีจำนวน “บัญชีผู้ใช้อีเมล” (e-mail account) ทั้งสิ้นกว่า 2.9 พันล้านบัญชีรายชื่อ และคาดว่าจำนวนน่าจะเพิ่มสูงขึ้นถึง 3.8 พันล้านในปี ค.ศ.2014



3) ข้อความทันที (Instant Messaging) คือ บริการรับส่งข้อความด่วนระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดย “ข้อความด่วน” (Instant messaging) หรือ IM ในที่นี้หมายถึงข้อความที่ถูกพิมพ์และส่งโต้ตอบกันทันทีระหว่างผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสองคนหรือมากกว่า ซึ่งอยู่ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในเวลาเดียวกัน ลักษณะคล้ายการสนทนากันด้วยคำพูดแต่ในที่นี้กระทำผ่านตัวอักษรนั่นเอง โดยบริการข้อความด่วนนี้ถือเป็นการสื่อสารแบบ “เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน” (Synchronous) ระหว่างผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตกล่าวคือผู้ใช้งานจะต้องออนไลน์อยู่ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตขณะใช้งาน แตกต่างจากการสื่อสารด้วยเว็บไซต์หรืออีเมลที่เป็นการสื่อสารแบบ “ไม่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน” (Asynchronous) นั่นคือผู้ใช้งานสามารถห้วงเวลาในการโต้ตอบหรือรับทราบข้อมูลได้ภายหลัง ปัจจุบันโปรแกรมข้อความด่วนในอินเทอร์เน็ตได้รับการพัฒนาไปอย่างมากจนสามารถนำส่งข้อมูลได้มากกว่าแค่ตัวอักษร กล่าวคือสามารถรับส่งได้ทั้งภาพและเสียงของผู้ใช้งานได้ในเวลาเดียวกันจึงทำให้การสื่อสารด้วยโปรแกรมข้อความด่วนในปัจจุบันมีลักษณะใกล้เคียงกับการสื่อสารแบบเผชิญหน้ามากยิ่งขึ้น ในปัจจุบันบริการข้อความด่วนที่ได้รับความนิยมได้แก่ MSN Messenger, Yahoo! Messenger, Skype และอื่นๆอีกมากมาย

4) กระดานข่าวและเว็บบอร์ด (Newsgroup and Message Boards) คือ บริการด้านการสื่อสารอีกประเภทในอินเทอร์เน็ตที่เปิดพื้นที่ให้ผู้ใช้งานสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่างๆด้วยการโพสต์ข้อความของตนลงไปบนพื้นที่ส่วนกลางที่เรียกว่า “กระดานสนทนา” (Bulletin board) โดยผู้ใช้งานสามารถตั้งหัวข้อประเด็นหรือกระทู้ต่างๆลงไปบนบอร์ดแล้วคอยรับฟังคำตอบหรือความคิดเห็นจากผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตคนอื่นที่สนใจตอบคำถามหรือร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นนั้นๆ และในทำนองเดียวกันผู้ใช้คนหนึ่งก็สามารถเข้าไปอ่านและตอบคำถามหรือกระทู้ที่ผู้ใช้คนอื่นตั้งขึ้นมาได้ด้วย ทั้งนี้โดยปกติแล้วการเข้าใช้งานเว็บบอร์ดมักจะต้องผ่านการสมัครเป็นสมาชิกของเว็บบอร์ดนั้นๆเพื่อกำหนดชื่อและรหัสสมาชิกของผู้ใช้งาน รวมถึงข้อความที่จะถูกโพสต์ลงไปบนเว็บบอร์ดนั้นๆมักจะต้องถูกตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ของเว็บก่อนเสมอทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้คำไม่สุภาพและการหมิ่นประมาทในการสนทนา อย่างไรก็ตามก็ยังมีเว็บบอร์ดจำนวนมากที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วไปสามารถเข้าไปอ่านและตอบคำถามหรือกระทู้ได้โดยไม่ต้องสมัครเป็นสมาชิกรวมถึงข้อความนั้นๆก็ไม่ต้องผ่านการตรวจสอบทั้งสิ้นขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้ให้บริการ โดยกระดานข่าวและเว็บบอร์ดถือเป็นบริการที่มีประโยชน์ต่อสังคมเนื่องจากเปิดโอกาสให้สาธารณะชนได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆได้อย่างอิสระ รวมถึงเป็นพื้นที่ส่วนกลางในการแบ่งปันองค์ความรู้ของผู้คนในสังคม นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ในการก่อสร้างกลุ่มทางสังคมอีกด้วย

5) เว็บโปรแกรมค้นหา (Web search engine) คือ บริการด้านอีกประเภทในสื่ออินเทอร์เน็ตที่ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆได้อย่างสะดวกรวดเร็วโดยที่ไม่ต้องทำการค้นหาจากเว็บไซต์โดยตรงซึ่งถือเป็นการช่วยประหยัดเวลาในการค้นหาข้อมูล โดยเว็บโปรแกรมค้นหาส่วนใหญ่จะทำงานด้วยการค้นหาข้อมูลจาก “คำสำคัญ” (key words) ที่ผู้ใช้ป้อนเข้าไปจากนั้นโปรแกรมก็จะทำการสแกนหาคำสำคัญเหล่านั้นจากหน้าเว็บเพจต่างๆ แล้วทำการแสดงรายการผลลัพธ์ที่คิดว่าผู้ใช้น่าจะต้องการขึ้นมา นอกจากนี้เว็บโปรแกรมค้นหาบางตัวยังสามารถค้นหารูปภาพ วิดีโอ หรือไฟล์ข้อมูลประเภทอื่นๆ รวมถึงสามารถบันทึกประวัติการค้นหาและการเลือกผลลัพธ์ของผู้ใช้เพื่อนำไปช่วยกรองผลลัพธ์ในการค้นหาครั้งต่อไป ข้อมูลจาก SEO Consultants

Directory (2011: online) ระบุว่าทั่วโลกมีผู้ใช้เว็บโปรแกรมค้นหาของ Google มากที่สุด 71.59% รองลงมาคือ Yahoo มี 14.28% และ Bing มี 9.87% นอกจากบริการขั้นพื้นฐานที่ได้ยกตัวอย่างไปแล้ว อินเทอร์เน็ตยังเสนอบริการอื่นๆอีกมากมายให้แก่ผู้ใช้งาน ไม่ว่าจะเป็นบริการ “เว็บแบ่งปันวิดีโอ” (video-sharing website) ที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถอัปโหลดและแลกเปลี่ยนคลิปวิดีโอผ่านทางเว็บไซต์ได้ เช่น YouTube หรือบริการ “เว็บร้านค้าขาย” (Web online retailer) ที่เป็นแหล่งรวมสินค้าจากสถานที่ต่างๆให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตได้เลือกซื้อ เช่น Amazon หรือบริการ “เว็บบล็อก” (Weblog) ที่เป็นเหมือนไดอารี่ส่วนตัวที่ผู้ใช้งานสามารถเขียนบันทึกหรือบทความเพื่อเผยแพร่ในสื่ออินเทอร์เน็ตได้ นอกจากนี้แล้วยังมีบริการ “เว็บเครือข่ายสังคม” (Social network websites) ประเภทต่างๆที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อสนองต่อวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่และกำลังเป็นที่นิยมและแพร่หลายในสังคมปัจจุบัน เช่น Facebook, Twitter, Hi5 เป็นต้น

#### การกระจายตัวของผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในโลก

Internet World Stats (2011: online) ระบุว่าปัจจุบันจากจำนวนประชากรโลก 6,930,055,154 คนมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งสิ้น 2,095,006,005 คนซึ่งถือเป็น 30.23% ของประชากรโลกทั้งหมด โดยมีอัตราการเพิ่มของผู้ใช้มากถึง 480.4 % เมื่อเทียบกับตัวเลขผู้ใช้ในปี ค.ศ. 2000 ด้วยเหตุนี้อินเทอร์เน็ตจึงถือเป็นสื่อที่มีอัตราการเจริญเติบโตรวดเร็วที่สุดในแง่ของขนาดเครือข่าย จำนวนผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต รวมไปถึงจำนวน “โปรแกรมประยุกต์บนเว็บ” (Web application) อย่างไรก็ตามจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตซึ่งถือเป็นดัชนีที่ชัดเจนที่สุดในการวัดความนิยมของสื่ออินเทอร์เน็ต ข้อมูลจากแหล่งดังกล่าวได้ระบุจำนวนผู้ใช้ในทวีปและภูมิภาคต่างๆทั่วโลกเอาไว้ดังนี้

#### ตารางที่ 2.1

แสดงจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลก จำแนกตามทวีปและภูมิภาค

ทวีป / ภูมิภาค	จำนวนประชากร	จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต	สัดส่วนผู้ใช้ (%)
เอเชีย	3,879,740,877	922,329,554	44.0 %
แอฟริกา	1,037,524,058	118,609,620	5.7%
ยุโรป	816,426,346	476,213,935	22.7%
อเมริกาใต้	597,283,165	215,939,400	10.3%
อเมริกาเหนือ	347,394,870	272,066,000	13.0%
ตะวันออกกลาง	216,258,843	68,553,666	3.3%
ออสเตรเลีย / โอเชียเนีย	35,426,995	21,293,830	1.0%
รวม	6,930,055,154	2,095,006,005	100.0%

จากตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกโดยจำแนกตามทวีปและภูมิภาค โดยข้อมูลชี้ให้เห็นว่าจากจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกทั้งสิ้น 2,095,006,005 คน พบว่าทวีปเอเชียซึ่งมี

ประชากรมากที่สุดนั้นมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดโดยมีจำนวนถึง 922,329,554 คนซึ่งถือเป็น 44% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งโลก รองลงมาคือทวีปยุโรปมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งสิ้น 476,213,935 คน หรือ 22.7% ทวีปอเมริกาเหนือ 347,394,870 คนหรือ 13.0% ทวีปอเมริกาใต้ 215,939,400 คนหรือ 10.3% ทวีปแอฟริกา 118,609,620 คนหรือ 5.7% ตะวันออกกลาง 68,553,666 คนหรือ 3.3% และออสเตรเลีย / โอเชียเนีย 21,293,830 หรือ 1%ตามลำดับ

นอกจากนี้เมื่อแยกศึกษาจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตออกเป็นรายประเทศแล้วทำให้เรามองเห็นการกระจายตัวของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตได้ชัดเจนขึ้น ข้อมูลจาก Internet World Stats (2011: online) ซึ่งทำการสำรวจจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจากทุกประเทศทั่วโลกได้เปิดเผยผลการค้นพบที่น่าสนใจ โดยในที่นี้ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเฉพาะในส่วนของ 10 อันดับแรกเท่านั้น โดยข้อมูลมีดังต่อไปนี้

#### ตารางที่ 2.2

แสดงรายชื่อประเทศที่มีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด 10 อันดับแรกของโลก  
จำแนกตามจำนวนผู้ใช้และสัดส่วนผู้ใช้ภายในประเทศ

อันดับ	ประเทศ	จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต	สัดส่วนผู้ใช้ (%)
1	สาธารณรัฐประชาชนจีน	485,000,000	23.0 %
2	สหรัฐอเมริกา	245,000,000	11.6 %
3	อินเดีย	100,000,000	4.7 %
4	ญี่ปุ่น	99,182,000	4.7 %
5	บราซิล	75,982,000	3.6 %
6	เยอรมนี	65,125,000	3.1 %
7	รัสเซีย	59,700,000	2.8 %
8	สหราชอาณาจักร	51,442,100	2.4 %
9	ฝรั่งเศส	45,262,000	2.1 %
10	ไนจีเรีย	43,982,200	2.1 %

จากตารางที่ 2.2 แสดงรายชื่อประเทศที่มีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด 10 อันดับแรกของโลก จากตารางจะเห็นได้ว่าประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดในโลกโดยมีจำนวนมากถึง 485,000,000 คนหรือมีสัดส่วนประมาณ 23.0% ของจำนวนผู้ใช้ทั่วโลก รองลงมาคือประเทศสหรัฐอเมริกา 245,000,000 คนหรือ 11.6% ประเทศอินเดีย 100,000,000 คนหรือ 4.7% ประเทศญี่ปุ่น 99,182,000 หรือ 4.7% ประเทศบราซิล 75,982,000 คนหรือ 3.6% และประเทศอื่นๆตามลำดับที่ปรากฏในตาราง ในส่วนของประเทศไทยนั้นพบว่ามีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งสิ้น 18,310,000 คนซึ่งถือเป็นจำนวนต่ำกว่า 1% ของผู้ใช้งานทั่วโลก และเมื่อเทียบกับประเทศในทวีปเอเชียด้วยกันพบว่ามีสัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประมาณ 2.0% อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาถึงสัดส่วนของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตภายในประเทศพบว่ามีจำนวน 27.4% ซึ่งถือเป็นจำนวนเกือบหนึ่งในสามของประชากรทั้งประเทศ

### การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในประเทศไทย

ในส่วนของประเทศไทยนั้นได้มีหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องทำการสำรวจคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตของผู้ใช้ภายในประเทศเอาไว้ ข้อมูลจาก “รายงานสำรวจการมีใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ.2553” (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554: ออนไลน์) ที่ได้รวบรวมข้อมูลจากประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปทั่วประเทศจำนวน 61,896,854 คน ได้ระบุผลการสำรวจที่น่าสนใจเอาไว้ดังต่อไปนี้

#### ตารางที่ 2.3

แสดงจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วประเทศไทย จำแนกตามภาคและสัดส่วนผู้ใช้ในพื้นที่

ภาค / จังหวัด	จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต	จำนวนประชากร	สัดส่วนผู้ใช้ในพื้นที่
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3,961,485	21,000,602	18.86%
ภาคกลาง	3,285,096	14,751,255	22.27%
กรุงเทพมหานคร	2,514,782	6,343,626	39.64%
ภาคเหนือ	2,406,755	11,355,670	21.19%
ภาคใต้	1,676,003	8,445,701	19.84%
ทั่วราชอาณาจักร	13,844,121	61,896,854	22.37%

จากตารางที่ 2.3 แสดงจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วประเทศไทยโดยจำแนกตามภาค / จังหวัด และสัดส่วนผู้ใช้ในภาคหรือจังหวัดนั้น ข้อมูลระบุว่าจากประชากรทั่วประเทศที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไปจำนวนทั้งสิ้น 61,896,854 คนมีจำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตทั้งหมด 13,844,121 คนหรือคิดเป็น 22.37% ของประชากรกลุ่มดังกล่าว โดยเมื่อแยกศึกษาตามรายภาคแล้วพบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด 3,961,485 คนหรือคิดเป็น 18.86% ของประชากรภาค รองลงมาคือภาคกลาง (กรณีไม่รวมกรุงเทพมหานคร) มีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 3,285,096 คนหรือคิดเป็น 22.27% ของประชากรภาคภาคเหนือมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 2,406,755คนหรือคิดเป็น 21.19% ของประชากรภาค และภาคใต้มีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 1,676,003 คนหรือคิดเป็น 19.84% ของประชากรภาค สำหรับกรุงเทพมหานครพบว่ามีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 2,514,782 คนหรือคิดเป็น 39.64% ของประชากรในเขตกรุงเทพซึ่งถือเป็นพื้นที่ที่มีสัดส่วนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตสูงสุดของประเทศ

ตารางที่ 2.4  
แสดงจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วประเทศไทย จำแนกตามเพศของผู้ใช้

เพศของผู้ใช้	จำนวน (คน)	สัดส่วน (%)
ชาย	6,646,780	48%
หญิง	7,197,341	52%
รวม	13,844,121	100%

จากตารางที่ 2.4 แสดงจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วประเทศไทยโดยจำแนกตามเพศของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต โดยข้อมูลระบุว่าจากประชากรทั่วประเทศที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไปและใช้งานอินเทอร์เน็ตจำนวนทั้งสิ้น 13,844,121 คน พบว่าเป็นผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตเพศชาย 6,646,780 คนหรือคิดเป็น 48% ของประชากรทั้งหมด และพบว่าเป็นผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตเพศหญิง 7,197,341 คนหรือคิดเป็น 52% ของประชากรทั้งหมดซึ่งชี้ให้เห็นว่าประชากรเพศหญิงใช้งานอินเทอร์เน็ตมากกว่าเพศชาย

ตารางที่ 2.5  
แสดงจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วประเทศไทย จำแนกตามระดับอายุของผู้ใช้

ระดับอายุของผู้ใช้ (ปี)	จำนวน (คน)	สัดส่วน (%)
6 – 10	852,690	6.16%
11 – 14	2,260,320	16.33%
15 – 19	3,561,664	25.73%
20 – 24	1,673,500	12.08%
25 – 29	1,443,857	10.43%
30 – 34	1,182,792	8.54%
35 – 39	916,039	6.62%
40 – 49	1,292,261	9.33%
50 – 59	580,546	4.20%
60 ปีขึ้นไป	80,453	0.58%
รวม	13,844,121	100%

จากตารางที่ 2.5 แสดงจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วประเทศไทยโดยจำแนกตามระดับอายุของผู้ใช้ โดยข้อมูลระบุว่าผู้ใช้ที่มีอายุ 15 – 19 ปีมีจำนวนมากที่สุด 3,561,664 คนหรือคิดเป็น 25.73% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด อันดับสองคือผู้ใช้ที่มีอายุ 11 – 14 ปีซึ่งมีจำนวน 2,260,320 คนหรือคิดเป็น 16.33% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด อันดับสามคือผู้ใช้ที่มีอายุ 20 – 24 ปีซึ่งมีจำนวน 1,673,500 คนหรือคิดเป็น 12.08% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด อันดับสี่คือผู้ใช้ที่มีอายุ 25 – 29 ปีซึ่งมีจำนวน 1,443,857 คนหรือคิดเป็น 10.43% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด

อันดับห้าคือผู้ใช้ที่มีอายุ 40 – 49 ปีซึ่งมีจำนวน 1,292,261 คนหรือคิดเป็น 9.33% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด อันดับหกคือผู้ใช้ที่มีอายุ 30 – 34 ปีซึ่งมีจำนวน 1,182,792 คนหรือคิดเป็น 8.54% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด อันดับเจ็ดคือผู้ใช้ที่มีอายุ 35 – 39 ปีซึ่งมีจำนวน 916,039 คนหรือคิดเป็น 6.62% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด อันดับแปดคือผู้ใช้ที่มีอายุ 6 – 10 ปีซึ่งมีจำนวน 852,690 คนหรือคิดเป็น 6.16% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด อันดับเก้าคือผู้ใช้ที่มีอายุ 50 – 59 ปีซึ่งมีจำนวน 580,546 คนหรือคิดเป็น 4.20% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด และอันดับสิบคือผู้ใช้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปซึ่งมีจำนวน 80,453 คนหรือคิดเป็น 0.58% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมดของประเทศ

#### ตารางที่ 2.6

แสดงจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วประเทศไทย จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ใช้

ระดับการศึกษาของผู้ใช้	จำนวน (คน)	สัดส่วน (%)
ไม่มีการศึกษา	38,293	0.28%
ต่ำกว่าประถมศึกษา	1,587,364	11.47%
ประถมศึกษา	2,519,933	18.20%
มัธยมศึกษาตอนต้น	2,890,371	20.88%
มัธยมศึกษาตอนปลาย	2,201,398	15.90%
อนุปริญญา	921,111	6.65%
อุดมศึกษา	3,654,529	26.40%
อื่นๆ	1,445	0.01%
ไม่ทราบ	29,677	0.21%
รวม	13,844,121	100%

จากตารางที่ 2.6 แสดงจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วประเทศไทยโดยจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ใช้ โดยข้อมูลระบุว่าผู้ใช้ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายมีจำนวนมากที่สุด 3,654,529 คนหรือคิดเป็น 26.40% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด อันดับสองคือผู้ใช้ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น 2,890,371 คนหรือคิดเป็น 20.88% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด อันดับสามคือผู้ใช้ที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา 2,519,933 คนหรือคิดเป็น 18.20% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด อันดับสี่คือผู้ใช้ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย 2,201,398 คนหรือคิดเป็น 15.90% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด อันดับห้าคือผู้ใช้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา 1,587,364 คนหรือคิดเป็น 11.47% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด อันดับหกคือผู้ใช้ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น 921,111 คนหรือคิดเป็น 6.65% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด อันดับเจ็ดคือผู้ใช้ที่ไม่มีการศึกษา 38,293 คนหรือคิดเป็น 0.28% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด อันดับแปดคือผู้ใช้ที่ไม่สามารถระบุการศึกษา 29,677 คนหรือคิดเป็น 0.21%

ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด และอันดับเก้าคือผู้ใช้ที่มีระดับการศึกษาอื่นๆ 1,445 คนหรือคิดเป็น 0.01% ของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด

นอกจากข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์แล้ว “รายงานสำรวจการมีใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ.2553” (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554: ออนไลน์) ยังได้เปิดเผยข้อมูลอื่นๆที่น่าสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เน็ตของประชากรภายในประเทศไทยอีกด้วยซึ่งสามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

ในส่วนของสถานที่ใช้อินเทอร์เน็ตพบว่าประชากรใช้งานจากสถานศึกษามากที่สุด 6,267,816 คน รองลงมาคือที่บ้าน 4,907,016 คน และที่ทำงาน 4,017,262 คนตามลำดับ

ในส่วนของอุปกรณ์ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตพบว่าประชากรใช้งานจากคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะมากที่สุด 13,456,134 คน รองลงมาคือใช้งานจากคอมพิวเตอร์แบบกระเป๋าหิ้ว 1,787,020 คน และใช้งานจากโทรศัพท์มือถือ 125,012 คนตามลำดับ

ในส่วนในช่วงเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตพบว่าประชากรใช้งานในช่วงเวลา 12.01 - 16.00 น. มากที่สุด 7,857,751 คน รองลงมาพบว่าใช้งานในช่วงเวลา 08.01 - 12.00 น. จำนวน 6,068,778 คน และใช้งานในช่วงเวลา 16.01 - 20.00 น. จำนวน 4,278,339 คน

และในส่วนของรูปแบบการใช้อินเทอร์เน็ตพบว่าประชากรใช้งานอินเทอร์เน็ตแบบแพคเกจรายชั่วโมงมากที่สุด 315,752 คน รองลงมาคือใช้บริการอินเทอร์เน็ตแบบรายเดือน 1,712,236 คน ใช้บริการอินเทอร์เน็ตของ ทศท. 136684 คน และใช้อินเทอร์เน็ตหลายรูปแบบ 36,577 คน

จากการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตของผู้ใช้ภายในประเทศไทยช่วยให้ผู้วิจัยทราบว่าคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านใดที่มีผลต่อการเข้าไปใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของประชากร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดตัวแปรทางด้านประชากรศาสตร์ในขั้นตอนของการออกแบบกระบวนการวิจัยรวมถึงการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลด้วย

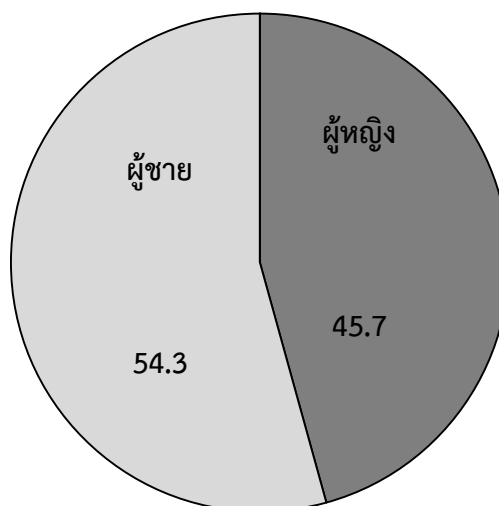
#### การใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของประชากรชายและหญิง

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงความเกี่ยวข้องระหว่างความเป็นเพศ (Gender) กับการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตโดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

##### 1) พฤติกรรมการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของเพศชายและหญิง

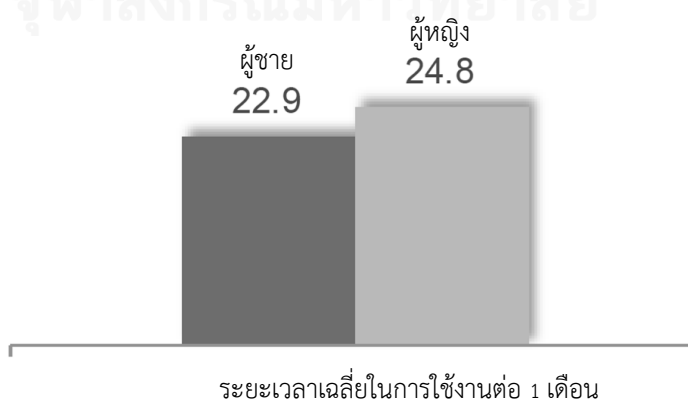
จากการศึกษาพบว่าผู้ชายและผู้หญิงใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยข้อมูลล่าสุดจาก comScore, Inc. (Women on the Web, 2010: online) เปิดเผยว่าในปัจจุบันทั่วโลกมีผู้ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตเพศชายซึ่งมีอายุ 18 ปีขึ้นไปจำนวน 54.3% ในขณะที่พบว่ามีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตเพศหญิงซึ่งมีอายุ 18 ปีขึ้นไปจำนวน 45.7% โดยแสดงให้เห็นได้จากแผนภาพที่ 2.4 จากตัวเลขสถิติดังกล่าวแม้ว่าผู้หญิงจะเป็นกลุ่มผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตที่มีขนาดเล็กกว่าผู้ชายแต่พบว่าจำนวนผู้ใช้งานเพศหญิงกำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนมากกว่าผู้ชายในอนาคต

แผนภาพที่ 2.2  
แสดงสัดส่วนผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตทั่วโลกที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามเพศ



นอกจากนี้ข้อมูลจาก comScore, Inc. ซึ่งได้ทำการเปรียบเทียบระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตระหว่างเพศชายและเพศหญิงในช่วงเวลา 1 เดือน พบว่าเพศหญิงมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตมากกว่าเพศชาย โดยพบว่าผู้หญิงที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปมีปริมาณเวลาเฉลี่ยในการใช้งาน 24.8 ชั่วโมงต่อเดือน ในขณะที่ผู้ชายที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปมีปริมาณเวลาเฉลี่ยในการใช้งาน 22.9 ชั่วโมงต่อเดือน โดยแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบได้จากแผนภาพในหน้าถัดไป

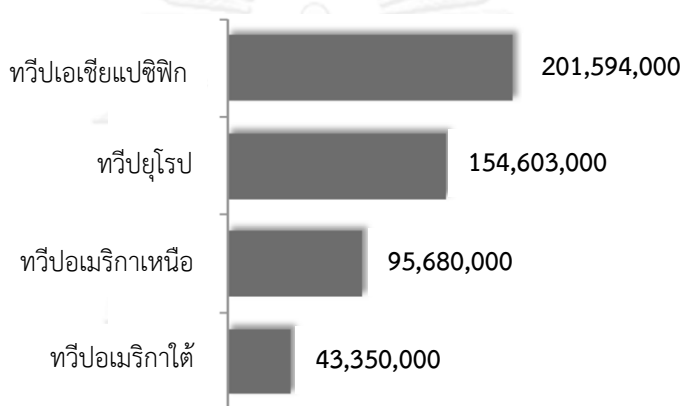
แผนภาพที่ 2.3  
แสดงการเปรียบเทียบระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกตามเพศ





สำหรับจำนวนผู้ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตเพศหญิงในภูมิภาคต่างๆของโลกนั้น ข้อมูลจาก comScore, Inc. ยังได้เปิดเผยให้ทราบว่าผู้หญิงจากทวีปเอเชียแปซิฟิกใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุดโดยมีจำนวน 201,594,000 คน รองลงมาคือผู้หญิงจากทวีปยุโรปโดยมีจำนวน 154,603,000 คน ผู้หญิงจากทวีปอเมริกาเหนือโดยมีจำนวน 95,680,000 คน และผู้หญิงจากทวีปอเมริกาใต้โดยมีจำนวน 43,350,000 คน ตามลำดับ โดยแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบได้จากแผนภาพในหน้าถัดไป

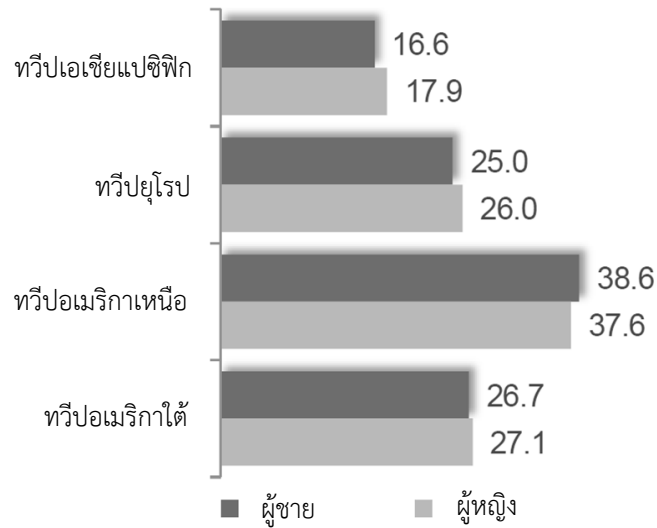
แผนภาพที่ 2.4  
แสดงสัดส่วนผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตทั่วโลกที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำแนกตามทวีป



สำหรับการเปรียบเทียบระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตระหว่างเพศในแต่ละทวีปนั้น ข้อมูลล่าสุดจาก comScore, Inc. พบว่าในช่วงเวลา 1 เดือนเพศหญิงมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตมากกว่าเพศชายในเกือบทุกทวีป โดยพบว่าในทวีปอเมริกาใต้นั้นผู้หญิงที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปใช้งานอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 27.1 ชั่วโมงต่อเดือนในขณะที่ผู้ชายใช้งานเฉลี่ย 26.7 ชั่วโมงต่อเดือน สำหรับทวีปยุโรปพบว่าผู้หญิงใช้งานอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 26.0 ชั่วโมงต่อเดือนในขณะที่ผู้ชายใช้งานเฉลี่ย 25.0 ชั่วโมงต่อเดือน สำหรับทวีปเอเชียแปซิฟิกพบว่าผู้หญิงใช้งานอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 17.9 ชั่วโมงต่อเดือนในขณะที่ผู้ชายใช้งานเฉลี่ย 16.6 ชั่วโมงต่อเดือน และสำหรับทวีปอเมริกาเหนือซึ่งถือเป็นทวีปที่มีระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต สูงที่สุดและถือเป็นทวีปเดียวที่ผู้ชายมีระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าผู้หญิง โดยพบว่าผู้ชายใช้งานอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 38.6 ชั่วโมงต่อเดือนในขณะที่ผู้หญิงใช้งานอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 37.6 ชั่วโมงต่อเดือน โดยแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบได้จากแผนภาพในหน้าถัดไป

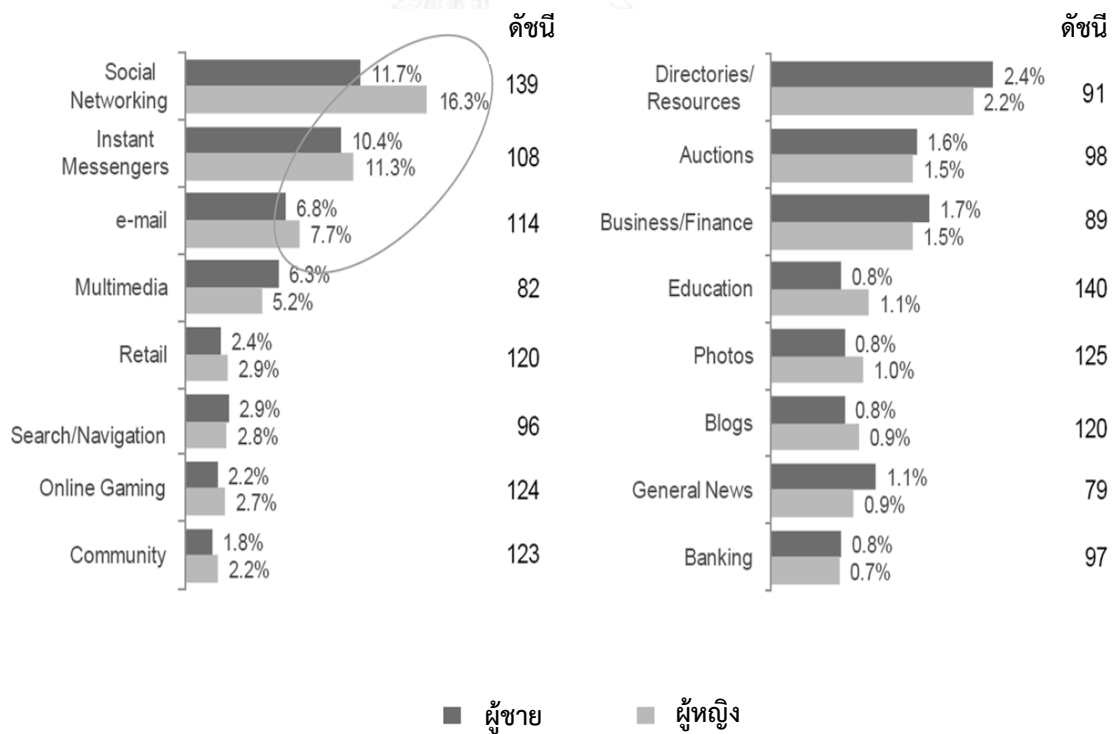
แผนภาพที่ 2.5

แสดงการเปรียบเทียบระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต จำแนกตามเพศและทวีป



แผนภาพที่ 2.6

แสดงสัดส่วนกิจกรรมออนไลน์ของผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตทั่วโลกที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามเพศ



จากแผนภาพที่ 2.6 แสดงให้เห็นกิจกรรมต่างๆของผู้ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตในโลกออนไลน์ ข้อมูลจาก comScore, Inc. ซึ่งได้ทำการเปรียบเทียบสัดส่วนกิจกรรมออนไลน์ของผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตทั่วโลกที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปโดยทำการคำนวณสัดส่วนการใช้ในระบบ “ดัชนี” (Index) ซึ่งค่าดัชนีที่มีค่าเกิน 100 หมายถึงผู้หญิงใช้เวลาเฉลี่ยในกิจกรรมออนไลน์ชนิดนั้นมากกว่า ในทางตรงข้ามหากค่าดัชนีมีค่าน้อยกว่า 100 หมายถึงผู้หญิงใช้เวลาเฉลี่ยในกิจกรรมออนไลน์ชนิดนั้นน้อยกว่า โดยผลการสำรวจพบว่าผู้หญิงมีส่วนร่วมในกิจกรรมออนไลน์มากกว่าผู้ชายในหลายด้านโดยเฉพาะในเรื่องของการปฏิสัมพันธ์และการสร้างเครือข่ายทางสังคม โดยในส่วนของการใช้งานเว็บเครือข่ายสังคมหรือ Social Networking พบว่ามีค่าดัชนีสูงถึง 139 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้หญิงมีส่วนร่วมในกิจกรรมชนิดนี้มากกว่า เช่นเดียวกับกิจกรรมการสื่อสารหลักอื่นๆในอินเทอร์เน็ต ได้แก่ บล็อก อีเมล และข้อความด่วน ที่พบว่าผู้หญิงมีการใช้งานช่องทางสื่อสารชนิดนี้มากกว่าโดยมีค่าดัชนี 120, 114 และ 108 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้หญิงนิยมทำการอัปโหลดรูปภาพขึ้นสู่สื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าผู้ชายโดยมีค่าดัชนีถึง 120 ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนยืนยันว่าผู้หญิงเป็นกลุ่มผู้ใช้งานที่มีการปฏิสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายในสังคมออนไลน์มากกว่าผู้ชาย

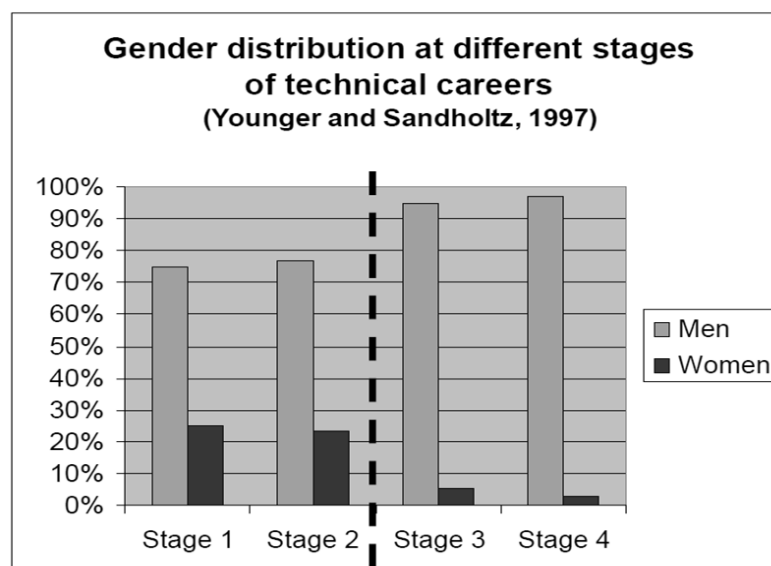
จากการศึกษาข้อมูลทั้งหมดข้างต้นทำให้ได้พบทิศทางการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่น่าสนใจนั่นคือ ผู้หญิงอาจมีสัดส่วนประชากรที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตน้อยกว่าผู้ชาย แต่พบว่าผู้หญิงมีส่วนร่วมในกิจกรรมในอินเทอร์เน็ตมากกว่าผู้ชายโดยเฉพาะในแง่ของการปฏิสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายทางสังคม

อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยหลายชิ้นในอดีตมักให้ข้อสรุปว่าผู้หญิงมองสื่ออินเทอร์เน็ตด้วยความเกรงกลัวและความไม่มั่นใจจนถึงกับกล่าวขานว่าอินเทอร์เน็ตเปรียบเสมือนเป็น “สภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นมิตร” (Hostile environment) กับผู้ใช้งานที่เป็นเพศหญิง ด้วยเหตุนี้เอง การศึกษาในระยะแรกๆจึงมักพบว่าผู้หญิงเข้าใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตน้อยกว่าผู้ชายอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม แม้ในปัจจุบันจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งสองเพศจะมีสัดส่วนใกล้เคียงกันทั้งในแง่ของจำนวนผู้ใช้และปริมาณการใช้งาน แต่ยังคงพบว่าผู้หญิงบางกลุ่มในสังคมยังขาดโอกาสในการเข้าถึงและขาดศักยภาพในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ยังพบว่าผู้หญิงมีส่วนเกี่ยวข้องน้อยมากในแง่ของออกแบบและพัฒนาเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตซึ่งสะท้อนให้เห็นการผูกขาดการประกอบสร้างเทคโนโลยีที่ยังคงอยู่ในมือของกลุ่มผู้ชายเป็นส่วนใหญ่

ข้อมูลจาก Anita Borg Institute for Women and Technology (Barriers to the advancement of technical women, 2007: Online) เปิดเผยว่าผู้หญิงมีบทบาทหรือมีความเกี่ยวข้องน้อยมากในเรื่องของการออกแบบและพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต โดยแสดงให้เห็นได้จากสัดส่วนระหว่างเพศที่ปฏิบัติงานเชิงเทคนิคดังนี้

แผนภาพที่ 2.7

แสดงสัดส่วนของบุคลากรที่ปฏิบัติงานเชิงเทคนิค จำแนกตามเพศและขั้นความซับซ้อน



ที่มา: Younger and Sandholtz, 1997

จากแผนภาพที่ 2.7 ในหน้าที่แล้วแสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างเพศชายและหญิงในกลุ่มบุคลากรที่ปฏิบัติ “งานเชิงเทคนิค” (Technical careers) ในสายวิชาชีพด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ โดยจำแนกตามระดับความซับซ้อนของงานตั้งแต่ระดับที่ซับซ้อนน้อยไปจนถึงระดับที่ซับซ้อนมากที่สุด ซึ่งจากแผนภูมิจะเห็นได้ว่าสายงานใน Stage 1 และ Stage 2 หรืองานระดับที่มีความซับซ้อนน้อยและปานกลางนั้นมีสัดส่วนของบุคลากรเพศชาย 70% ในขณะที่บุคลากรเพศหญิงมีสัดส่วน 30% และเมื่อพิจารณาใน Stage 3 และ Stage 4 หรืองานระดับที่มีความซับซ้อนมากและมากที่สุดนั้นพบว่ามีสัดส่วนของบุคลากรเพศชายมากกว่า 90% ในขณะที่บุคลากรเพศหญิงมีสัดส่วนน้อยกว่า 10% ซึ่งสัดส่วนของบุคลากรเพศชายที่มีจำนวนมากกว่าอาจชี้ให้เห็นว่าสายงานวิชาชีพด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ยังคงเป็นพื้นที่ทำงานของเพศชาย อีกทั้งยังชี้ให้เห็นว่าเพศชายยังเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องทิศทางการออกแบบและพัฒนาเทคโนโลยีในสังคม ผลการศึกษาเรื่องนี้ย้ำเตือนให้ทราบว่าผู้หญิงในสังคมยังมิได้มีส่วนร่วมในสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างทั่วถึงโดยเฉพาะในแง่ของการออกแบบและพัฒนา

### ความเป็นเพศกับการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าตัวแปรหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อผู้หญิงในการตัดสินใจใช้งานเทคโนโลยีหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการออกแบบและพัฒนาเทคโนโลยีก็คือ “สามัญทัศน์เรื่องความเป็นเพศ” (Gender stereotypes) โดยสามัญทัศน์เรื่องความเป็นเพศ หมายถึง ทัศนคติหรือภาพในมโนสำนึกของบุคคลที่มีต่อความเป็นเพศของตนเองและบทบาทที่จะต้องปฏิบัติให้สอดคล้อง เช่น ภาพที่ผู้คนมองว่าผู้ชายเป็นเพศที่แข็งแกร่งกว่าจึงควรแสดงบทบาทเป็นผู้นำ ในขณะที่ภาพของผู้หญิงเป็นผู้ที่มีความอ่อนแอจึงควรแสดงบทบาทเป็นผู้ตาม ซึ่งกระบวนการประกอบสร้าง “สามัญทัศน์” (Stereotype) ดังกล่าวเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่บุคคลถือกำเนิดจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ โดยบุคคลมักจะได้รับ การปฏิบัติจากสังคมในลักษณะที่แตกต่างกันตามความเป็นเพศของบุคคลผู้นั้น ซึ่งแนวทางการปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันนี้เองจะส่งผลต่อการรับรู้ “บทบาททางเพศ” (Gender roles) ของบุคคลซึ่งในท้ายที่สุดจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเรียนรู้และใช้งานเทคโนโลยีต่างๆ รวมถึงสื่ออินเทอร์เน็ตด้วย

โดยการศึกษาเรื่อง Gender Issues on the Internet (Jones, Ladniak, and O'Sullivan, 2009: online) ได้อธิบายถึงกระบวนการประกอบสร้างสามัญทัศน์เรื่องความเป็นเพศ และความเกี่ยวข้องระหว่างสามัญทัศน์เรื่องดังกล่าวกับการตัดสินใจใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของผู้หญิงเอาไว้ที่น่าสนใจ โดยคณะผู้ศึกษากลุ่มดังกล่าวอธิบายว่าบุคคลเริ่มรับรู้บทบาททางเพศตั้งแต่ช่วงวัยเด็กซึ่งเป็นช่วงเวลาที่บุคคลเริ่มเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว โดยอาจถือว่าช่วงเวลานี้มีความสำคัญมากที่สุดเนื่องจากข้อมูลต่างๆ ที่บุคคลได้รับรู้ในช่วงแรกของชีวิตจะกลายเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพ รวมถึงสำนึกในบทบาทของบุคคล ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทัศนคติของบุคคลต่อเทคโนโลยี

ผลการศึกษาของคณะดังกล่าวอธิบายว่าหลังจากที่เด็กได้ถือกำเนิดมานั้นเด็กมักจะได้รับ การปฏิบัติที่สอดคล้องไปกับความเป็นเพศของตัวเอง กล่าวคือพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูมักปฏิบัติต่อเด็กในแง่ที่ส่งเสริมและสนับสนุนความเป็นเพศโดยธรรมชาติของตัวเอง ซึ่งแสดงออกมาในลักษณะต่างๆ ได้แก่ การปฏิสัมพันธ์กับเด็กซึ่งผู้เลี้ยงดูมักใช้โทนเสียงที่เข้มแข็งและถ้อยคำที่สนับสนุนความเป็นเพศชายกับเด็กผู้ชาย เช่น ต้องเข้มแข็งนะ ต้องไม่ร้องไห้เลย หรือต้องเป็นลูกผู้ชายนะ ในขณะที่การปฏิสัมพันธ์กับเด็กผู้หญิงจะใช้โทนเสียงที่อ่อนนุ่มกว่าและมักใช้ถ้อยคำที่ส่งเสริมความเป็นเพศหญิงเสมอ เช่น สวยจัง น่ารักจัง หรือเรียบริ้วๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นจากการเลือกโทนสีเสื้อผ้าหรือของใช้สำหรับเด็ก เช่น เด็กผู้ชายมักถูกจับคู่กับของใช้โทนสีฟ้าในขณะที่เด็กผู้หญิงมักถูกจับคู่กับของใช้โทนสีชมพู รวมไปถึงการเลือกชื่อของเล่นให้กับเด็กก็ถือเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียนรู้ความเป็นเพศของตนเอง เช่น เด็กผู้ชายมักได้รับของเล่นที่มีลักษณะเป็นเครื่องยนต์กลไกซับซ้อน เช่น รถยนต์ หุ่นยนต์ หรือปืน ในขณะที่เด็กผู้หญิงมักได้รับของเล่นประเภทที่ไม่มีเครื่องยนต์กลไก เช่น ตุ๊กตาเด็ก ตุ๊กตาสัตว์ หรืออุปกรณ์ทำอาหารของเล่น ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ความเป็นเพศรวมถึงบทบาทหน้าที่ของเพศตนเองผ่านทางของเล่นแต่ละประเภทดังกล่าว โดยเด็กผู้ชายจะได้รับโอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับโครงสร้างระบบและความซับซ้อนขององค์ประกอบซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะในด้านการวิเคราะห์ การคำนวณ และการแก้ปัญหาซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการใช้เทคโนโลยีในอนาคต ในขณะที่เด็กผู้หญิงจะเรียนรู้เกี่ยวกับการดูแล การเลี้ยงดู และการรับรู้อารมณ์ความรู้สึกซึ่งแม้จะช่วยพัฒนา

ทักษะในด้านการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างแต่ไม่ได้เป็นการช่วยปูพื้นฐานทักษะด้านเทคโนโลยีให้แก่เด็กผู้หญิง

ผลจากการประกอบสร้างสามัญทัศน์หรือภาพในมโนสำนึกของผู้หญิงเกี่ยวกับบทบาททางเพศของตนเองในช่วงต้นของชีวิตนำไปสู่การสร้างทางเลือกมากมายในการตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำบางสิ่งบางอย่างซึ่งหนึ่งในนั้นคือการตัดสินใจเรียนรู้และใช้งานเทคโนโลยี โดยในเรื่องนี้ Jones, Ladniak และ O'Sullivan ได้อธิบายว่าเนื่องจากผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่ได้รับการปูพื้นฐานด้านความรู้และความสนใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีมาตั้งแต่ช่วงต้นของชีวิต อีกทั้งสามัญทัศน์ในเรื่องบทบาททางเพศของผู้คนในสังคมมักมองว่าเรื่องการเรียนรู้และใช้งานเทคโนโลยีนั้นเป็นเรื่องของผู้ชาย และไม่สอดคล้องหรือไม่สนับสนุนการทำหน้าที่หลักของเพศหญิงนั้นคือบทบาทภายในบ้าน ด้วยเหตุนี้เองผู้หญิงส่วนใหญ่จึงมักไม่สนใจหรือไม่ได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาการใช้งานเทคโนโลยีอย่างจริงจัง สอดคล้องกับที่ Alecia Wolf (1998: online) พบว่ามี “ช่องว่าง” (Gap) ทางการศึกษาระหว่างเพศชายและเพศหญิงในศาสตร์สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งผู้ชายมักจะเลือกศึกษาในศาสตร์สาขานี้มากกว่ารวมถึงสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การประกอบวิชาชีพในสาขาดังกล่าวได้มากกว่าผู้หญิง โดยปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจเป็นผลมาจากการรับรู้บทบาททางเพศของผู้หญิงที่ก่อตัวมาจากสามัญทัศน์เรื่องความเป็นเพศ จึงทำให้มีผู้หญิงจำนวนน้อยกว่าในด้านเทคโนโลยีรวมถึงสาขาวิชาใกล้เคียง เช่น คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ (Colley ,1988: อ้างถึงใน Jones, Ladniak, and O'Sullivan, 2009: online)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีผู้หญิงบางส่วนที่สนใจศึกษาหาความรู้ด้านเทคโนโลยีอย่างจริงจัง และสามารถพาตัวเองเข้าสู่วงการวิชาชีพสาขาดังกล่าวได้ แต่ก็ปรากฏว่าผู้หญิงกลุ่มนี้มีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับเพื่อนร่วมงานผู้ชาย รวมถึงพวกเขาต้องปฏิบัติงานอยู่ภายใต้ระบอบ “วัฒนธรรมองค์กรแบบชายเป็นใหญ่” (Male-dominated organizational culture) ซึ่งสิ่งเหล่านี้นำไปสู่ภาวะความโดดเดี่ยวในการทำงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีการกีดกันหรือการแบ่งแยกทางเพศในองค์กร นอกจากนี้ผู้หญิงที่ทำงานด้านเทคโนโลยีหรือคอมพิวเตอร์มักประสบกับข้อจำกัดสำคัญที่เพศชายไม่มีนั่นคือ “บาทหน้าที่ภายในครัวเรือน” (Domestic roles) ทั้งนี้แม้ว่าในบางกรณีผู้หญิงจะต้องประกอบอาชีพนอกบ้านเช่นเดียวกับผู้ชายแต่สังคมก็ยังมอบหมายให้พวกเขาเป็นกำลังหลักในการดูแลจัดการกิจกรรมต่างๆภายในครัวเรือน เช่น การทำอาหาร การทำความสะอาด หรือการเลี้ยงดูลูก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้หญิงไม่สามารถทุ่มเทเวลาและพลังงานให้กับการทำงานด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ได้อย่างเต็มที่เนื่องจากต้องจัดแบ่งเวลาบางส่วนให้กับการดูแลกิจกรรมต่างๆภายในครอบครัว ตรงข้ามกับผู้ชายที่สามารถทุ่มเทเวลาให้กับการทำงานในสาขาดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาชีพที่มักเรียกร้องให้ผู้ปฏิบัติงานต้องทำงานเกินเวลาหรือต้องทำงานและค้างคืนในที่ทำงาน

จากการศึกษาของ Jones, Ladniak และ O'Sullivan ช่วยทำให้เรามองเห็นภาพว่าสามัญทัศน์เรื่องความเป็นเพศหรือภาพในมโนสำนึกของบุคคลที่มีต่อความเป็นเพศของตนเองและบทบาทที่ตนจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องนั้นมีอิทธิพลอย่างไรในการสร้างทางเลือกต่างๆในชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้และใช้งานเทคโนโลยี โดยในเรื่องของการเรียนรู้และใช้งานอินเทอร์เน็ตของผู้หญิงนั้นพบว่าพวกเขายังคงประสบกับข้อจำกัดและอุปสรรคหลายประการ เช่น ผู้หญิงมักไม่ได้รับการปลูกฝัง

พื้นฐานความรู้ด้านเทคโนโลยีในช่วงต้นของชีวิต ผู้หญิงมักไม่ได้รับการสนับสนุนให้เรียนรู้และใช้งานเทคโนโลยีเนื่องจากไม่สอดคล้องกับบทบาทภายในครัวเรือน รวมถึงผู้หญิงมักประสบกับสถานะความโดดเดี่ยวและกลายเป็นเสียงส่วนน้อยเมื่อต้องปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีภายในองค์กรที่มีสมาชิกเพศชายเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงไม่สามารถเรียนรู้และใช้งานเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตได้อย่างเต็มที่ หรือแม้ผู้หญิงจะสามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตแต่การใช้งานดังกล่าวก็มักแสดงออกมาในแง่ passive หรือในฐานะผู้ใช้น้อยกว่าในแง่ active หรือในฐานะผู้ผลิตและพัฒนาเทคโนโลยี

และเพื่อที่จะให้เกิดความเข้าใจว่าเพราะเหตุใดสื่ออินเทอร์เน็ตจึงถูกมองว่าเป็นพื้นที่ซึ่งไม่เป็นมิตรกับผู้หญิงนั้น Jones, Ladniak และ O'Sullivan ได้เสนอว่าผู้ศึกษาควรมุ่งความสนใจไปยังตัวแปร 2 ส่วนหลักๆ ได้แก่ 1) ข้อจำกัดและอุปสรรคต่างๆ ที่ผู้หญิงต้องเผชิญในกระบวนการเข้าถึงอุปกรณ์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งถือเป็นตัวแปรในบริบทออฟไลน์ และ 2) สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมภายในสื่ออินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ ซึ่งหมายถึงตัวแปรในบริบทออนไลน์นั่นเอง

#### ข้อจำกัดและอุปสรรคต่อการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของเพศหญิง

ปัจจุบันสื่ออินเทอร์เน็ตถือเป็นช่องทางการสื่อสารอย่างหนึ่งที่ผู้หญิงสามารถนำเอามาใช้เพื่อเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองให้กลายเป็น “ผู้ส่งสาร” ในสังคมได้ อย่างไรก็ตาม ตัวแปรเรื่อง “เพศสถานะ” (Gender) ยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ขัดขวางหรือเหนี่ยวรั้งมิให้ผู้หญิงสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ ซึ่งในเรื่องนี้ Jones, Ladniak และ O'Sullivan (2009: online) ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า “หากถือว่าผู้หญิงคือประชากรครึ่งหนึ่งของประชากรที่มีทั้งหมดแล้ว เพราะเหตุใดถึงมีจำนวนผู้ใช้งานเทคโนโลยีที่เป็นผู้หญิงน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ใช้งานทั้งหมด” เนื่องจากหลายครั้งที่พบว่าแม้เทคโนโลยีชนิดหนึ่งจะได้รับการยอมรับและเผยแพร่ในสังคม แต่มนุษย์เพศหญิงก็มักจะพบอุปสรรคในการใช้งานเทคโนโลยี หรือแม้แต่ขาดแคลนโอกาสในการเข้าถึง ครอบครอง และใช้งานเทคโนโลยีชนิดนั้น สอดคล้องกับที่ Kirkup และ Keller (1992: 2 อ้างถึงใน Eagleton, 2003: 216) กล่าวว่า “ผู้หญิงไม่ว่าจะอยู่ในชนชั้น เชื้อชาติ วรรณะ หรืออาศัยอยู่ที่ใดในโลกก็ตามต่างก็ได้รับผลกระทบจากเทคโนโลยี แต่กระนั้นผู้หญิงก็มักกลายเป็นคนกลุ่มสุดท้ายที่เข้าไปใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี” โดยเฉพาะในกรณีของ “การแพร่กระจาย” (Diffusion) เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในระบอบสังคมแบบ “ชายเป็นผู้นำ” (Patriarchy) จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาว่าผู้หญิงมีกระบวนการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวอย่างไรเพื่อให้บรรลุผลประโยชน์ที่คาดหวังเอาไว้ ดังเช่นที่ กาญจนา แก้วเทพ (2551: 588) กล่าวว่า “ความสำคัญของเทคโนโลยีมิใช่อุบัติที่ความซับซ้อน แต่ขึ้นอยู่กับว่ามนุษย์เพศใดจะเข้าถึงและยึดอำนาจเหนือพื้นที่นั้นได้ก่อน” ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่าการนำเอาเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาใช้ให้ประสบความสำเร็จนั้นอาจขึ้นอยู่กับตัวแปรเรื่อง “เพศ” (Gender) ของผู้บุกเบิกเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในสังคมด้วย

เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ซึ่งมุ่งวิเคราะห์เฉพาะตัวแปรต่างๆที่ปรากฏใน “บริบทออฟไลน์” หรือสภาพแวดล้อมจริงที่ผู้หญิงต้องเผชิญในการเข้าถึงและเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตเท่านั้น ในส่วนนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการรวบรวมและสรุปแนวคิดเกี่ยวกับ “ข้อจำกัด” (Limitations) หรือ “อุปสรรค” (Barriers) ต่างๆที่ปรากฏในกระบวนการเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้หญิง โดยการศึกษาเรื่อง Bridging the Gender Divide (International Center for Research on Women, 2010: online) ได้ทำการวิเคราะห์เรื่องนี้เอาไว้ที่น่าสนใจ โดยผลการศึกษารูปไว้ว่าข้อจำกัดและอุปสรรคต่อการใช้งานอินเทอร์เน็ตของผู้หญิงประกอบด้วย 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

1) การขาดความรู้เรื่องเทคโนโลยี หมายถึง การที่พบว่าผู้หญิงในสังคมมักถูกกีดกันจากการศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ทั้งนี้เนื่องจากพบว่าในสังคมทั่วไปนั้นผู้ชายมักเป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องของการสร้างสรรค์ ออกแบบ และพัฒนาเทคโนโลยี ในขณะที่ผู้หญิงมักถูกมองว่าเป็นกลุ่มคนที่ต้องยอมรับนวัตกรรมหรือเป็นเพียงกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบจากตัวนวัตกรรมเท่านั้น โดยสาเหตุสำคัญประการหนึ่งเนื่องมาจากผู้หญิงมักไม่ได้รับการศึกษาหรือไม่ได้รับการสนับสนุนในสาขาวิชาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการใช้งานอินเทอร์เน็ต ด้วยเหตุนี้เองตัวแปรในเรื่องของ “ความรู้” (Knowledge) จึงถือเป็นข้อจำกัดและเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อผู้หญิงในการเข้าถึง การใช้งาน หรือแม้กระทั่งการออกแบบและพัฒนาสื่ออินเทอร์เน็ต

2) การขาดการสนับสนุนทางการเงิน หมายถึง การที่พบว่าผู้หญิงในสังคมมักเป็นกลุ่มคนที่ขาดแคลนทรัพยากรสนับสนุนทางการเงินในการจัดซื้อหรือเช่าอุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆเพื่อนำมาใช้งานตามจุดประสงค์ของตน โดยสาเหตุสำคัญที่ทำให้กลุ่มผู้หญิงขาดแคลนทรัพยากรทางการเงินนั้นเนื่องมาจากแนวทางปฏิบัติทางสังคมต่างๆ เช่น กฎหมาย นโยบาย วัฒนธรรม รวมถึงค่านิยมที่มักเอื้อให้เพศชายเป็นผู้ครอบครองและถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต่างๆโดยมักปรากฏให้เห็นในบริบททางสังคมวัฒนธรรมของประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศที่เคร่งศาสนาบางประเทศ โดยตัวแปรในเรื่อง “เศรษฐกิจ” (Economics) ถือเป็นเรื่องสำคัญเนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้หญิงสามารถเข้าถึงและใช้งานเทคโนโลยีซึ่งในที่นี้หมายรวมถึงฮาร์ดแวร์อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์โปรแกรม และเครือข่ายสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งนี้กล่าวได้ว่าหากผู้หญิงมีโอกาสในการเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากขึ้นก็จะช่วยให้พวกเขาสามารถพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของตนเองได้มากขึ้นตามไปด้วย

3) การขาดการสนับสนุนจากระบบสังคม หมายถึง การที่พบว่าผู้หญิงในสังคมมักเป็นกลุ่มคนที่ถูกบรรทัดฐานหรือความเชื่อทางสังคมปลูกฝังหรือควบคุมให้ต้องดำรงตนอยู่ภายใต้ระบอบทางสังคมที่ยอมรับการปกครองและบริหารจัดการเทคโนโลยีโดยเพศชาย ทั้งนี้พบสังคมเกือบทุกแห่งในโลกมักถือว่าเพศชายเป็นผู้ที่มีความเหมาะสมในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอันเป็นผลให้ผู้หญิงต้องแสดงบทบาทเป็นผู้ยอมรับนโยบายเกี่ยวกับเทคโนโลยีจากเพศชายซึ่งนำไปสู่การจำกัดโอกาสในการเรียนรู้ การใช้งาน และการแสวงหาผลประโยชน์จากตัวเทคโนโลยีอย่างอิสระ โดยพบว่าเพศชายนั้นเป็นผู้ควบคุมการใช้เทคโนโลยีในเกือบทุกบริบท เช่น ในบริบทครอบครัวที่พบว่าผู้เป็นพ่อหรือสามีมักเป็นผู้มีอำนาจในการออกกฎเกณฑ์สำหรับการใช้เทคโนโลยีแก่สมาชิกภายในบ้าน



หรือในบริบทของสำนักงานที่พบว่าพนักงานผู้ชายมักมีความเข้าใจการทำงานและเทคโนโลยีมากกว่า จึงสามารถควบคุมการใช้งานเทคโนโลยีของพนักงานหญิงได้ โดยตัวแปรในเรื่อง “การสนับสนุนทางสังคม” (Social support) ถือเป็นเรื่องสำคัญมากเนื่องจากเป็นตัวกำหนดความสำเร็จในการเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้หญิงในสังคมทั้งในแง่ของการแสวงหาความรู้ ปัจจัยทางการเงิน รวมถึงการยอมรับการใช้งาน

4) หน้าที่ของผู้หญิงในครอบครัว หมายถึง การที่พบว่าผู้หญิงในเกือบทุกสังคมมักถูกกำหนดให้ปฏิบัติหน้าที่ภายในครัวเรือนอันได้แก่ หน้าที่ลูกสาว หน้าที่ภรรยา หรือหน้าที่มารดาให้เสร็จสมบูรณ์ก่อนที่จะปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ เช่น การทำงานนอกบ้าน หรือการทำงานเชิงสังคม ทั้งนี้ ความคาดหวังทางสังคมในเรื่องบทบาทดังกล่าวถือว่ามีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของผู้หญิงเนื่องจากผู้หญิงที่ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตจะต้องจัดแบ่งเวลาส่วนหนึ่งให้กับการปฏิบัติหน้าที่ภายในบ้าน เช่น การทำอาหาร การทำความสะอาด การดูแลสามี และการเลี้ยงดูลูก (Alecia Wolf, 1998) จึงทำให้ผู้หญิงไม่สามารถทุ่มเทเวลาให้กับการแสวงหาความรู้และการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างเต็มที่เหมือนกับผู้ชาย ทั้งนี้ปรากฏว่าผู้หญิงส่วนใหญ่มักเลือกที่จะทำหน้าที่ในครอบครัวมากกว่าการใช้งานอินเทอร์เน็ตซึ่งส่งผลต่อโอกาสในการในการพัฒนาทักษะด้านการใช้งานอินเทอร์เน็ตหรือประสบความสำเร็จในอาชีพที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี (Jones, Ladniak, and O’Sullivan, 2009: online) ด้วยเหตุนี้เองตัวแปรในเรื่อง “บทบาทระหว่างเพศ” (Gender roles) จึงถือเป็นข้อจำกัดและเป็นอุปสรรคที่สำคัญซึ่งทำให้ผู้หญิงไม่สามารถพัฒนาความรู้และทักษะในการใช้งานอินเทอร์เน็ตได้อย่างเต็มศักยภาพ

โดยข้อจำกัดและอุปสรรคที่กล่าวถึงข้างต้นทั้งหมดถือเป็นเงื่อนไขทางสังคมที่มีลักษณะเป็น “ตัวแปรเชิงวัตุวิสัย” ซึ่งปรากฏอยู่ใน “บริบทออนไลน์” หรือสภาพแวดล้อมจริงที่ผู้หญิงจะต้องเผชิญในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต

อย่างไรก็ดี การศึกษายังพบว่าแม้ผู้หญิงจะสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตได้จริง แต่ปรากฏว่ายังมีผู้หญิงบางกลุ่มที่ต้องเผชิญกับข้อจำกัดหรืออุปสรรคบางประการใน “บริบทออนไลน์” หรือสภาพแวดล้อมในสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งส่งผลให้การใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของพวกเธอไม่บรรลุจุดประสงค์ตามที่ได้คาดหวังเอาไว้ โดยในเรื่องนี้ Jones, Ladniak และ O’Sullivan ได้กล่าวถึงข้อจำกัด 2 ประการที่ผู้หญิงต้องเผชิญในบริบทออนไลน์ ได้แก่

1) เนื้อหาในสื่ออินเทอร์เน็ต (Internet content) กล่าวคือการศึกษาในอดีตพบว่าผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตเพศหญิงมักไม่ให้ความสนใจหรือผลกดันตนเองเพื่อเข้าใช้งานสื่อดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงเวลานั้นพบว่ามีเว็บไซต์จำนวนน้อยมากที่นำเสนอเนื้อหาซึ่งสอดคล้องกับความสนใจของผู้หญิงจริงๆ นอกจากนี้ยังพบว่าในระยะแรกของสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นโปรแกรมและซอฟต์แวร์ต่างๆที่เกี่ยวข้องยังได้ถูกออกแบบมาอย่างมี “อคติทางเพศ” (gender biased) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งานเพศชายเป็นหลัก (Frenkle, 1990: 34-46) แต่อย่างไรก็ดีปัจจุบันพบว่ามีเว็บไซต์จำนวนมากที่ถูกผลิตขึ้นเพื่อตอบสนองความสนใจของผู้หญิง เช่น เว็บไซต์เสื้อผ้า เว็บไซต์เครื่องประดับ เว็บไซต์บันเทิง หรือเว็บไซต์ขายสังคัม อีกทั้งยังพบว่ามีโปรแกรมและซอฟต์แวร์จำนวนไม่น้อยที่ถูกออกแบบมาเพื่อสนองความต้องการลักษณะเฉพาะของพวกเธอ เช่น แอปพลิเคชัน

เกมสำหรับผู้หญิงใน Facebook ด้วยเหตุนี้เองการมีส่วนร่วมในสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้หญิงจึงค่อยๆ เพิ่มจำนวนมากขึ้นในปัจจุบัน

2) การคุกคามทางเพศ (Sexual Harassment) กล่าวคือแม้สื่ออินเทอร์เน็ตจะเป็นสื่อที่ทำให้คุณประโยชน์หลายด้านต่อผู้หญิงแต่ในเวลาเดียวกันก็อาจนำมาซึ่งอันตรายที่แฝงเร้นด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ตเปิดโอกาสให้บุคคลจำนวนมากได้นำเสนอข้อมูลข่าวสารและทำการปฏิสัมพันธ์กันอย่างอิสระ ซึ่งพบว่าหลายครั้งที่มีการนำเสนอข้อมูลที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับผู้หญิง และพบว่าหลายครั้งที่ผู้หญิงถูกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสมขณะทำการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งสิ่งเหล่านี้เรียกว่าการคุกคามทางเพศในโลกออนไลน์ โดย Ellen Spertus (1999: Online) ได้อธิบายว่าการคุกคามดังกล่าวเกิดขึ้นได้ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การคุกคามที่ผู้หญิงได้รับโดยตรงทางการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น การรับส่งอีเมล การสนทนาด้วยข้อความด่วน หรือการพูดคุยภาพผ่านกล้องเว็บแคมที่สื่อเจตนาในการคุกคามทางเพศ และ 2) การคุกคามที่ผู้หญิงได้รับทางอ้อมจากการที่มีบุคคลนำเสนอข้อมูลด้านลบที่เกี่ยวกับผู้หญิง เช่น ภาพโป๊ คลิปโป๊ หรือวิดีโอโป๊ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นการคุกคามทางด้านจิตใจและสร้างความอึดอัดต่อผู้ใช้งานเพศหญิงซึ่งอาจส่งผลต่อการตัดสินใจใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของพวกเธอ

#### แนวทางการจัดการข้อจำกัดและอุปสรรคในการใช้งานอินเทอร์เน็ต

จากการศึกษาข้อจำกัดและอุปสรรคต่างๆ ที่ผู้หญิงต้องเผชิญในกระบวนการเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตทำให้เราทราบว่าผู้หญิงจะต้องพบเจอกับตัวแปรต่างๆ มากมายที่เข้ามามีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต โดยข้อจำกัดและอุปสรรคดังกล่าวมีทั้งในส่วนที่ปรากฏอยู่ในบริบทออฟไลน์ ได้แก่ การขาดความรู้เรื่องเทคโนโลยี การขาดการสนับสนุนทางการเงิน การขาดการสนับสนุนจากระบอบสังคม และการต้องปฏิบัติตามบทบาทของผู้หญิง รวมไปถึงข้อจำกัดและอุปสรรคที่ปรากฏอยู่ในบริบทออนไลน์ ได้แก่ เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในสื่ออินเทอร์เน็ต และการคุกคามทางเพศในสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นความท้าทายที่ผู้หญิงหลายคนจะต้องพบเจอและต้องหาทางก้าวผ่านพ้นไปหากต้องการนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อผลประโยชน์ในการสื่อสารของตน

สำหรับแนวทางการจัดการข้อจำกัดและอุปสรรคต่างๆ ที่ผู้หญิงต้องเผชิญในบริบท “ออนไลน์” นั้นผู้วิจัยพบว่ามีนักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอแนวทางปฏิบัติในลักษณะต่างๆ เอาไว้ซึ่งช่วยให้ผู้หญิงสามารถรับมือกับด้านลบของสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างดียิ่งขึ้น โดยแนวทางปฏิบัติต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาประมวลเอาไว้ในที่นี้ประกอบด้วย

1) การหลีกเลี่ยงสถานการณ์เสี่ยง หมายถึง การสนับสนุนให้ผู้หญิงหลีกเลี่ยงการใช้งานอินเทอร์เน็ตในลักษณะที่อาจส่งผลเสียตามมาภายหลัง ได้แก่ การหลีกเลี่ยงการใช้งานเว็บไซต์ที่นำเสนอเนื้อหาไม่เหมาะสมโดยเฉพาะในเรื่องเพศ หรือการไม่เปิดเผยข้อมูลที่สำคัญของตนเอง เช่น รูปถ่าย ที่อยู่ หรือเบอร์โทรศัพท์ ที่อาจนำไปสู่การล่วงละเมิดหรือการคุกคามทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงการไม่ให้ความไว้วางใจต่อบุคคลที่รู้จักทางอินเทอร์เน็ต

2) การใช้เครื่องมือป้องกัน หมายถึง การสนับสนุนให้ผู้หญิงรู้จักใช้เครื่องมือหรือโปรแกรมพิเศษต่างๆที่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อกั้นกรองบุคคลที่ต้องการปฏิสัมพันธ์ หรือป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่ต้องการปฏิสัมพันธ์สามารถส่งอีเมลหรือข้อมูลในรูปแบบต่างๆมาสู่ตนเองได้ (Spertus, Online: 1999) โดยในปัจจุบันพบว่าสื่ออินเทอร์เน็ตมีเครื่องมือต่างๆมากมายที่จะช่วยให้ผู้ใช้งานปกป้องตนเองจากการคุกคามของบุคคลที่ไม่ประสงค์ดี โดยเฉพาะในเว็บเครือข่ายสังคมที่ผู้ใช้สามารถทำการบล็อกบัญชีรายชื่อของผู้ใช้งานบางคนที่ไม่ต้องการปฏิสัมพันธ์ด้วยได้

3) การปกปิดอัตลักษณ์ หมายถึง การที่ผู้หญิงหลีกเลี่ยงการปฏิสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมหรือการคุกคามทางเพศในรูปแบบต่างๆด้วยการไม่เปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศที่แท้จริงของตนเองให้บุคคลอื่นได้รู้ โดยอินเทอร์เน็ตเปิดโอกาสให้ผู้หญิงสามารถสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองเป็นผู้ชายหรือไม่แสดงอัตลักษณ์ทางเพศเลยก็ได้ ซึ่งช่วยให้ผู้หญิงหลีกเลี่ยงหรือก้าวพ้นจากข้อจำกัดต่างๆที่ขัดขวางมิให้พวกเธอสามารถทำการสื่อสารได้อย่างอิสระ (Colley ,1993: อ้างถึงใน Jones, Ladniak, and O’Sullivan, 2009: online) ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการติดต่อสื่อสารกับบุคคลที่ยังไม่ไว้วางใจ

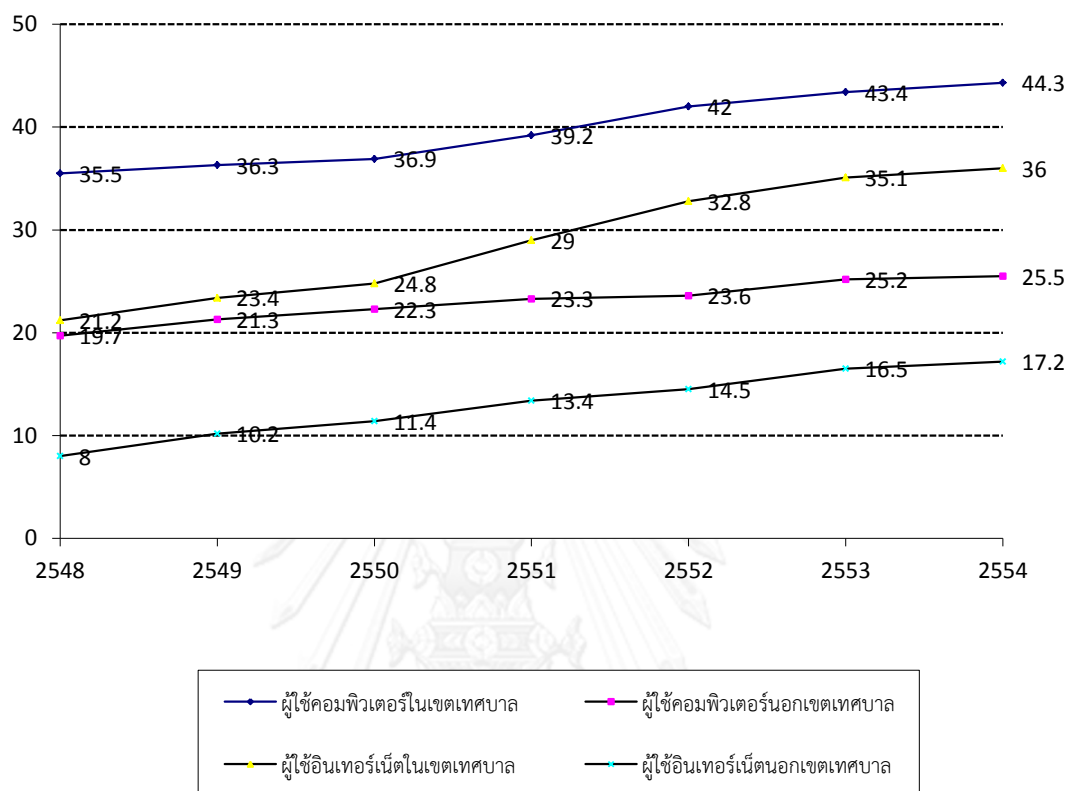
4) การรวมกลุ่มประชาคมของสตรี หมายถึง การสนับสนุนให้ผู้หญิงที่ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งเป็นเว็บไซต์หรือกระดานสนทนาที่อนุญาตเฉพาะ (Truong, 1993: Online) โดยเป็นพื้นที่พิเศษที่สมาชิกผู้หญิงสามารถเข้ามาพูดคุยและปฏิสัมพันธ์กัน หรืออาจมีการอนุญาตให้ผู้ชายเข้ามาร่วมพูดคุยด้วยแต่ต้องอยู่ภายใต้กฎกติกาเฉพาะที่เป็นการรักษาผลประโยชน์ของผู้หญิง โดยการรวมกลุ่มเพื่อสร้างพื้นที่เฉพาะในโลกออนไลน์นี้จะสร้างความรู้สึกที่เป็นมิตรให้กับผู้หญิงซึ่งจะช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อการใช้งานอินเทอร์เน็ต รวมถึงยังเป็นแหล่งระดมความร่วมมือในกลุ่มผู้หญิงซึ่งจะช่วยให้พวกเธอมีความเข้มแข็งในโลกออนไลน์มากยิ่งขึ้น

#### การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของประชากรในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งเป้าหมายเพื่อทดสอบอิทธิพลของตัวแปรบางอย่างที่คาดว่าจะมีผลต่อบทบาทของผู้นำชุมชนมุสลิมในการส่งเสริมให้สตรีมุสลิมเข้าถึงและเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต โดยตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งที่ผู้วิจัยต้องการทดสอบคือคุณลักษณะด้านความเป็นเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของชุมชนมุสลิม โดยผู้วิจัยต้องการทดสอบว่าที่ตั้งของชุมชนมุสลิมมีผลต่อการแสดงบทบาทของผู้นำชุมชนมุสลิมในเรื่องดังกล่าวหรือไม่รวมถึงสภาพที่ตั้งดังกล่าวส่งผลต่อการเข้าถึงและการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมหรือไม่

ข้อมูลจากการสำรวจการมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ.2554 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) ได้สรุปไว้ว่ายังมี “ช่องว่าง” (Gap) ในเรื่องของสัดส่วนการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และการเข้าไปใช้งานเครือข่ายอินเทอร์เน็ตระหว่างประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล โดยสามารถแสดงรายละเอียดได้จากแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.8  
แสดงแนวโน้มของสัดส่วนผู้ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในเขตและนอกเขตเทศบาล  
พ.ศ.2548 - 2554



จากแผนภาพที่ 2.8 แสดงให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนในเรื่องของสัดส่วนการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล โดยผลการสำรวจด้วยวิธีสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ 6 ปี ขึ้นไปจากครัวเรือนตัวอย่างที่อยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลจำนวน 79,560 ครัวเรือน พบว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีสัดส่วนผู้ใช้คอมพิวเตอร์ร้อยละ 44.3 และใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 36.0 ในขณะที่นอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนผู้ใช้ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ใช้ในเขตเทศบาลโดยมีผู้ใช้คอมพิวเตอร์เพียงร้อยละ 25.5 และใช้อินเทอร์เน็ตเพียงร้อยละ 17.2 เท่านั้นซึ่งยังถือว่าแตกต่างกันอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากแนวโน้มในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในสองพื้นที่กลับพบว่าสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือในระหว่างปี 2548 - 2554 นั้นสัดส่วนของผู้ใช้คอมพิวเตอร์ที่อยู่ในเขตเทศบาลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 35.5 เป็นร้อยละ 44.3 และส่วนผู้ใช้คอมพิวเตอร์ที่อยู่นอกเขตเทศบาลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 19.7 เป็นร้อยละ 25.5 ในขณะที่สัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่อยู่ในเขตเทศบาลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 21.2 เป็นร้อยละ 36.0 และส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่อยู่นอกเขตเทศบาลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.0 เป็นร้อยละ 17.2 โดยแนวโน้มในเรื่องการเข้าถึงและการใช้งานเทคโนโลยีดังกล่าวของประชาชนทั้งสองพื้นที่ซึ่งกำลังเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องก็อาจชี้ให้เห็นถึงนิมิตรหมายที่ดีในเรื่องของการแพร่กระจายเทคโนโลยีและความเจริญไปสู่ประชาชนที่อาศัยอยู่ใน

พื้นที่นอกเขตเทศบาลถึงแม้ผลการสำรวจจะยังคงพบว่ามีช่องว่างในเรื่องของการใช้งานคอมพิวเตอร์ และสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่ก็ตาม

ในส่วนของความแตกต่างในเรื่องของปริมาณผู้ใช้งานคอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาลนั้น ข้อมูลจากการสำรวจการมีใช้เทคโนโลยีสารสนเทศภายในครัวเรือน พ.ศ. 2553 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) ได้ระบุถึงผลสำรวจเรื่องความแตกต่างในด้านการใช้งานดังกล่าวเอาไว้โดยสามารถแยกอธิบายจากตารางต่อไปนี้

#### ตารางที่ 2.7

แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ใช้งานคอมพิวเตอร์ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล พ.ศ.2553  
จำแนกตามเขตการปกครองทั่วประเทศ

เขตการปกครอง	การใช้คอมพิวเตอร์	การไม่ใช้คอมพิวเตอร์	รวม
ในเขตเทศบาล	8,469,320 (43.37)	11,061,065 (56.63)	19,530,385 (100)
นอกเขตเทศบาล	10,669,489 (25.20)	31,696,980 (74.80)	42,366,469 (100)
ทั่วประเทศ	19,138,809 (30.90)	42,758,045 (69.10)	61,896,854 (100)

จากตารางที่ 2.7 แสดงให้เห็นจำนวนและร้อยละของผู้ใช้และไม่ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาลของทั่วประเทศ จากจำนวนประชากร 61,896,854 คนที่อาศัยอยู่ทั่วประเทศมีจำนวนผู้ใช้คอมพิวเตอร์ทั้งสิ้น 19,138,809 คนหรือร้อยละ 30.90 และมีจำนวนผู้ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ทั้งสิ้น 42,758,045 คนหรือร้อยละ 69.10 และเมื่อพิจารณาจากเขตการปกครองแล้วพบว่าจากจำนวนประชากร 19,530,385 คนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีจำนวนผู้ใช้คอมพิวเตอร์ 8,469,320 คนหรือร้อยละ 43.37 และมีจำนวนผู้ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ 11,061,065 คนหรือร้อยละ 56.63 และจากจำนวนประชากรทั้งหมด 42,366,469 คนที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลพบว่ามีจำนวนผู้ใช้งานคอมพิวเตอร์ 10,669,489 คนหรือร้อยละ 25.20 และมีจำนวนผู้ไม่ใช้งานคอมพิวเตอร์ 31,696,980 คนหรือร้อยละ 74.80

## ตารางที่ 2.8

แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล พ.ศ.2553  
จำแนกตามเขตการปกครองทั่วประเทศ

เขตการปกครอง	การใช้อินเทอร์เน็ต	การไม่ใช้อินเทอร์เน็ต	รวม
ในเขตเทศบาล	6,846,861 (35.10)	12,683,524 (64.90)	19,530,385 (100)
นอกเขตเทศบาล	6,997,260 (16.50)	35,369,209 (83.50)	42,366,469 (100)
ทั่วประเทศ	13,844,121 (22.40)	48,052,733 (77.60)	61,896,854 (100)

จากตารางที่ 2.8 แสดงให้เห็นจำนวนและร้อยละของผู้ใช้และไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของทั่วประเทศ จากจำนวนประชากร 61,896,854 คนที่อาศัยอยู่ทั่วประเทศมีจำนวนผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตทั้งสิ้น 13,844,121 คนหรือร้อยละ 22.40 และมีจำนวนผู้ไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตทั้งสิ้น 48,052,733 คนหรือร้อยละ 77.60 และเมื่อพิจารณาจากเขตการปกครองแล้วพบว่าจากจำนวนประชากร 19,530,385 คนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีจำนวนผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต 6,846,861 คนหรือร้อยละ 35.10 และมีจำนวนผู้ไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต 12,683,524 คนหรือร้อยละ 64.90 และจากจำนวนประชากรทั้งหมด 42,366,469 คนที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลพบว่ามีจำนวนผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต 13,844,121 คนหรือร้อยละ 22.40 และมีจำนวนผู้ไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต 48,052,733 คนหรือร้อยละ 77.60 โดยจากผลสำรวจดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างในเรื่องของปริมาณของผู้ใช้งานคอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของทั่วประเทศ

จากข้อมูลสถิติทั้งหมดที่กล่าวถึงข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าคุณลักษณะของ “ความเป็นเขตเทศบาล” มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อปริมาณการใช้งานคอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตของประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว โดยแม้ว่าข้อมูลทางสถิติจะชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าแนวโน้มในการใช้งานคอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตของประชากรทั้งสองพื้นที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปัจจุบันแต่ข้อมูลทางสถิติก็ยังคงชี้ให้เห็นเช่นกันว่ามีความแตกต่างทางด้านปริมาณของผู้ใช้งานระหว่างประชากรที่อยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำด้านการแพร่กระจายเทคโนโลยีในสองพื้นที่

### ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตของประชากรในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล

จากการศึกษาที่พบว่าปริมาณการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตระหว่างประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีความแตกต่างกัน ในส่วนนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาและรวบรวมปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการใช้งานอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ชุมชนแห่งหนึ่ง โดยเป็นการศึกษาวิเคราะห์ว่าในการใช้งานอินเทอร์เน็ตในสถานที่หรือชุมชนโดยเฉพาะพื้นที่ซึ่งตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลนั้นจะต้องการปัจจัยสนับสนุนอะไรบ้างที่จะทำให้การใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเกิดขึ้นได้จริงในพื้นที่ชุมชนแห่งนั้น โดยปัจจัยที่มีผลต่อการใช้งานดังกล่าวประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้

1) สภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ หมายถึง การพิจารณาว่าทำเลที่ตั้งของชุมชนว่าได้เอื้อโอกาสหรือสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนได้ใช้งานอินเทอร์เน็ตหรือไม่ กล่าวคือในการใช้งานอินเทอร์เน็ตนั้นจำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงสายสัญญาณต่างๆที่จะนำส่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตไปยังชุมชนรวมถึงต้องอาศัยการเชื่อมโยงสายไฟฟ้าเพื่อเข้าไปหล่อเลี้ยงการทำงานของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ด้วย ดังนั้นหากชุมชนตั้งอยู่ในเขตห่างไกลหรือทุรกันดารก็จะทำให้โอกาสในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตลดลงไปด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ McKeown (2007) ที่กล่าวว่าสภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานอินเทอร์เน็ตของบุคคล โดยแม้ว่าในปัจจุบันการใช้งานอินเทอร์เน็ตจะสามารถกระทำผ่านระบบดาวเทียม (Satellite internet) ได้แต่ยังต้องอาศัยค่าใช้จ่ายจำนวนมากและการจัดการด้านระบบขั้นสูงจึงยังไม่เป็นที่แพร่หลายและคุ้มค่าในการจัดทำ ด้วยเหตุนี้เองชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลจึงถือเป็นทำเลที่ได้เปรียบและมีโอกาสในการใช้งานอินเทอร์เน็ตมากกว่า

2) ระบบสาธารณูปโภคของชุมชน หมายถึง การพิจารณาว่าสถานที่หรือพื้นที่ชุมชนได้มีระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานต่างๆที่จำเป็นต่อการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตอยู่ครบหรือไม่ โดยถือเป็นการพิจารณาที่ต่อเนื่องจากการศึกษาคุณลักษณะด้านภูมิศาสตร์ของพื้นที่ ซึ่งคุณลักษณะด้านการมีระบบสาธารณูปโภคนี้เองถือเป็นความแตกต่างสำคัญที่ทำให้ประชากรในเขตเทศบาลสามารถเข้าถึงและใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้มากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลเนื่องจากพื้นที่ของตนเองมีความพร้อมด้านสาธารณูปโภคมากกว่าโดยระบบสาธารณูปโภคที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

2.1) ไฟฟ้า ถือเป็นระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิดรวมถึงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โดยพื้นที่ชุมชนใดที่มีระบบไฟฟ้าเดินสายเข้าไปอย่างทั่วถึงก็จะช่วยให้การแพร่กระจายและใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆสามารถทำได้อย่างสะดวก จากรายงานเรื่องเครื่องชี้วัดการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย พ.ศ. 2554 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) ได้ระบุว่ากรมมีไฟฟ้าใช้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดสำหรับการพัฒนา ICT เพื่อให้เกิดการเข้าถึง ICT ได้อย่างเท่าเทียมกัน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) ระบุว่าพบว่าครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ในปี 2553 เท่ากับ 99.7 ซึ่งถือได้ว่าครอบคลุมเกือบทั้งหมดของประชากรไทย

2.2) เครือข่ายโทรศัพท์พื้นฐาน ถือเป็นระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็นต่อการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตเนื่องจากการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในปัจจุบันมักจะดำเนินการผ่านการเชื่อมต่อทางเครือข่ายสายโทรศัพท์ที่สามารถนำส่งข้อมูลได้จำนวนมากและมีความเสถียรมากกว่าระบบไร้สาย ด้วยเหตุนี้เองชุมชนที่มีเครือข่ายสายโทรศัพท์จึงมีโอกาสใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างสะดวก จากผลการสำรวจการมีใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารภายในครัวเรือน พ.ศ. 2554 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) ระบุในระหว่างปี 2550 - 2554 พบว่าครัวเรือนที่มีโทรศัพท์พื้นฐานมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 23.4 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 18.6 ในปี 2554 ซึ่งอาจชี้ให้เห็นว่าความต้องการใช้โทรศัพท์พื้นฐานประจำบ้านเพื่อการติดต่อสื่อสารกำลังหมดความนิยมลงไปเนื่องจากการเข้ามาแทนที่ของเทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือ แต่อย่างไรก็ดีการใช้เครือข่ายโทรศัพท์พื้นฐานเพื่อการรับส่งสัญญาณอินเทอร์เน็ตยังคงได้รับความนิยมและยังถือเป็นรูปแบบหลักของการเชื่อมโยงสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในปัจจุบัน

2.3) ถนน ถือเป็นระบบสาธารณูปโภคอย่างหนึ่งที่มีส่วนในการสนับสนุนให้เกิดการใช้งานคอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตในชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากถนนไม่เพียงแต่จะเป็นเส้นทางในการขนส่งลำเลียงอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องมือในการซ่อมบำรุงต่างๆ เข้าสู่ชุมชนแล้วยังมักใช้เป็นเส้นทางในการติดตั้งเสาไฟฟ้าเพื่อนำส่งสายไฟฟ้าและสายโทรศัพท์เข้าสู่พื้นที่ชุมชนอีกด้วย ปัจจุบันพบว่าพื้นที่ในเขตเทศบาลเกือบทั้งหมดได้มีการตัดถนนและก่อสร้างพื้นผิวถนนตามหลักมาตรฐานยกเว้นพื้นที่นอกเขตเทศบาลซึ่งส่วนใหญ่กินบริเวณกว้างและไม่สามารถก่อสร้างถนนให้ครอบคลุมทั้งหมดได้

3) สภาวะการมีใช้อุปกรณ์ หมายถึง การพิจารณาศักยภาพของประชากรในพื้นที่ในเรื่อง “การหาใช้ได้” (availability) ของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์รวมถึงอุปกรณ์ข้างเคียงอื่นๆ ที่มีความจำเป็นต่อการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตภายในชุมชน โดยหากพื้นที่ใดที่ประชากรสามารถมีใช้หรือหาใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างสะดวกไม่ว่าจะเป็นการมีใช้โดยการซื้อหาเพื่อครอบครองหรือเป็นเพียงแค่การเช่าซื้อก็เท่ากับเป็นการเพิ่มโอกาสการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตให้กับสมาชิกในชุมชนแห่งนั้น โดยอุปกรณ์ชิ้นสำคัญในเรื่องนี้ที่ชุมชนควรมีไว้ใช้งานภายในชุมชนได้แก่

3.1) เครื่องคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเครื่องคอมพิวเตอร์มีความสำคัญเนื่องจากเป็นอุปกรณ์พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของบุคคล จากรายงานเรื่องเครื่องชี้วัดการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย พ.ศ. 2554 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554) พบว่าจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในประเทศไทยมีครัวเรือนเพียงร้อยละ 22.8 เท่านั้นที่มีคอมพิวเตอร์ไว้ใช้งาน และในจำนวนนี้มีการเชื่อมต่อหรือเข้าถึงอินเทอร์เน็ตจากเครื่องคอมพิวเตอร์ภายในครัวเรือนเพียงร้อยละ 50 ของครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์ หรือเท่ากับมีครัวเรือนที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตจากเครื่องคอมพิวเตอร์ภายในครัวเรือนเพียงร้อยละ 11.4 ของครัวเรือนทั้งหมดเท่านั้นและพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในเขตเทศบาล ซึ่งรายงานฉบับนี้ชี้ให้เห็นว่าประชากรในเขตเทศบาลยังคงมีศักยภาพในการมีใช้เครื่องคอมพิวเตอร์มากกว่าประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล



3.2) โปรแกรมประยุกต์ที่เกี่ยวข้อง นอกจากการพิจารณาถึงศักยภาพในการมีใช้หรือการหาใช้คอมพิวเตอร์ของประชากรในพื้นที่ชุมชนแล้ว การวิเคราะห์ถึงโอกาสของสมาชิกชุมชนในการเข้าถึงแหล่งรวมของโปรแกรมซอฟต์แวร์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตก็ถือเป็นเรื่องที่สำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากคอมพิวเตอร์เป็นเพียงอุปกรณ์ซอฟต์แวร์ที่ทำหน้าที่ในการประมวลผลตามคำสั่งของโปรแกรมเท่านั้นกล่าวคือหากปราศจากโปรแกรมติดตั้งเอาไว้ภายในแล้วคอมพิวเตอร์เครื่องดังกล่าวก็คงไม่สามารถนำมาใช้งานให้เกิดประโยชน์ได้ โดยพื้นที่ชุมชนที่ประชากรมีโอกาสแสวงหาโปรแกรมการใช้งานใหม่ๆอยู่ตลอดเวลา เช่น จากร้านคอมพิวเตอร์ ร้านขายซีดีโปรแกรม ร้านอินเทอร์เน็ต หรือสถานศึกษาต่างๆภายในชุมชน ก็จะเป็นการเพิ่มศักยภาพในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้กับประชากรในพื้นที่ดังนั้นการสนับสนุนโอกาสการใช้โปรแกรมของชุมชนจึงเป็นเรื่องสำคัญ

4) บุคลากรผู้ใช้อุปกรณ์ เป็นการพิจารณาถึงศักยภาพและความพร้อมของบุคลากรในชุมชนที่จะผลักดันให้การใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของชุมชนเกิดขึ้นและดำเนินต่อไปได้ด้วยตัวของชุมชนเอง ทั้งนี้เนื่องจากการใช้งานคอมพิวเตอร์หรือสื่ออินเทอร์เน็ตในชุมชนไม่สามารถเกิดขึ้นได้เองโดยอัตโนมัติหากแต่เกิดขึ้นจากการที่ประชากรในพื้นที่แห่งนั้นเข้าไปใช้งานและบำรุงรักษาระบบให้คงอยู่ ดังนั้นศักยภาพและความพร้อมของประชากรในพื้นที่จึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะตัดสินว่าการทำงานของอินเทอร์เน็ตจะเกิดขึ้นในชุมชนหรือไม่หรือหากเกิดขึ้นแล้วจะมีประสิทธิภาพเพียงใด โดยในการศึกษาเรื่องความพร้อมของบุคลากรในการใช้งานเทคโนโลยีในชุมชนนั้นมีปัจจัยสำคัญที่ควรนำมาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

4.1) อายุ จากการศึกษาพบว่าระดับอายุเป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งที่จะกำหนดว่าบุคคลผู้นั้นจะมีความสามารถในการเรียนรู้ จดจำ และใช้งานอุปกรณ์เทคโนโลยีได้มากน้อยเพียงใดและภายในระยะเวลาเท่าใด โดยงานศึกษาชิ้นหนึ่งได้ค้นพบว่าสมาชิกชุมชนที่มีระดับอายุน้อยมักจะมีแนวโน้มที่จะเข้าใจและรับเอาเทคโนโลยี ICT มาใช้มากกว่าสมาชิกชุมชนที่มีอายุมาก (Singh, 2004) ซึ่งอาจเป็นผลมาจากคุณลักษณะทางด้านกายภาพที่เอื้อต่อการสร้างทักษะการเรียนรู้มากกว่า จากผลการสำรวจการมีใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารภายในครัวเรือน พ.ศ. 2554 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) ระบุว่ากลุ่มผู้มีอายุน้อยเป็นกลุ่มที่ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด เนื่องจากพบว่าผู้ใช้กลุ่มอายุ 15-24 ปี มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุดร้อยละ 51.9 หรือมากกว่าครึ่งของจำนวนผู้ใช้ทั้งหมด รองลงมาคือกลุ่มอายุ 6-14 ปีร้อยละ 38.3 และกลุ่มอายุ 25-34 ปีร้อยละ 26.6 ซึ่งจะเห็นว่าเป็นกลุ่มเด็ก เยาวชน และกลุ่มคนวัยทำงานตอนต้นทั้งสิ้น โดยกลุ่มคนอายุมากได้แก่ กลุ่มอายุ 35-49 ปีและกลุ่มอายุ 50 ปีมีสัดส่วนผู้ใช้งานตามลำดับเพียงร้อยละ 14.3 และร้อยละ 5.5 เท่านั้น ซึ่งข้อค้นพบด้านสถิติดังกล่าวช่วยให้ทราบว่าระดับอายุมีความสำคัญต่อการเรียนรู้และใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของบุคคล ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่ายิ่งชุมชนแห่งใดให้การสนับสนุนการเรียนรู้และใช้งานเทคโนโลยีแก่สมาชิกชุมชนที่มีอายุน้อยก็จะเป็นการช่วยวางรากฐานการใช้งานเทคโนโลยีให้กับชุมชนแห่งนั้นในระยะยาวนั่นเอง

4.2) ระดับการศึกษา ถือเป็นตัวแปรที่สำคัญอีกตัวหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการทำความเข้าใจการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาจะเป็นตัวช่วยเพิ่มศักยภาพของบุคคลให้สามารถเข้าใจวิธีการใช้งานเทคโนโลยีดังกล่าวได้นั่นเอง จากผลการสำรวจการมีใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารภายในครัวเรือน พ.ศ.2554 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) ระบุว่ากลุ่มผู้มีการศึกษาสูงจะเป็นกลุ่มคนที่ใช้งานคอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด โดยพบว่าผู้มีการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีสัดส่วนการใช้คอมพิวเตอร์สูงสุดคือร้อยละ 82.9 และใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 74.2 รองลงมาคือระดับอาชีวศึกษาและอนุปริญญาซึ่งใช้คอมพิวเตอร์ร้อยละ 56.6 และใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 44.0 ส่วนบุคคลที่ไม่มีการศึกษาเลยมีการใช้คอมพิวเตอร์น้อยที่สุดคือร้อยละ 5.5 และใช้อินเทอร์เน็ตเพียงร้อยละ 1.8 เท่านั้น โดยผลสำรวจดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Whitacre และ Mills (2006) ที่พบว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นจะมีความเชื่อมโยงที่ชัดเจนกับระดับการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตที่สูงขึ้นด้วย

4.3) รายได้และอาชีพ ถือเป็นอีกตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของบุคคล โดยตัวแปรรายได้จะเป็นตัวบ่งบอกถึงศักยภาพของบุคคลในการซื้อหาและครอบครองอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตส่วนอาชีพของบุคคลจะเป็นตัวแปรที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องของบทบาทหน้าที่ของบุคคลกับการใช้งานคอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ต จากผลการสำรวจการมีใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารภายในครัวเรือน พ.ศ. 2554 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) พบว่ากลุ่มผู้ทำงานสายวิชาชีพด้านต่างๆจะมีสัดส่วนการใช้คอมพิวเตอร์สูงสุดถึงร้อยละ 91.6 และมีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงถึงร้อยละ 84.2 ในทางตรงกันข้ามกลับพบว่ากลุ่มคนที่มีอาชีพด้านเกษตรกรรมและการประมงในชนบทจะมีการใช้คอมพิวเตอร์ต่ำสุดเพียงร้อยละ 4.3 และใช้อินเทอร์เน็ตเพียงแค่อ้อยู่ร้อยละ 2.2 เท่านั้น ซึ่งเมื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์จะเห็นได้ว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมักเป็นกลุ่มคนที่ทำงานสายวิชาชีพด้านต่างๆซึ่งได้รับค่าตอบแทนสูงในขณะที่กลุ่มคนซึ่งอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมักเป็นกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมหรือการประมงที่มีรายได้ต่ำจึงทำให้ไม่สามารถซื้อหาและครอบครองอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีราคาแพงได้ กอปรกับธรรมชาติของอาชีพที่มักไม่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีจึงยิ่งทำให้มีระดับการใช้ที่ต่ำกว่ากลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล

5) ความต้องการใช้งาน ถือเป็นตัวแปรสำคัญอีกตัวหนึ่งที่มีส่วนในการผลักดันให้เกิดการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตในชุมชน ทั้งนี้แม้ว่าชุมชนแห่งหนึ่งจะมีปัจจัยสนับสนุนที่กล่าวถึงข้างต้นครบทุกอย่างแต่หากสมาชิกชุมชนไม่มี “ความต้องการ” (Needs) ที่จะใช้ประโยชน์จากสื่อชนิดนี้แล้วการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตในชุมชนก็คงเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมไม่ได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมผลประโยชน์ด้านต่างๆจากการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของบุคคล โดยผลประโยชน์จากการใช้งานเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งผลักดันให้สมาชิกชุมชนต่างๆมีความต้องการที่จะใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น

5.1) การใช้งานด้านการศึกษา ถือเป็นผลประโยชน์ลำดับต้นๆที่ผู้ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตจะได้รับจากการใช้งานสื่อ ทั้งนี้เนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ตถือเป็นสื่อที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานสามารถค้นหาข้อมูลข่าวสารต่างๆจากทั่วโลกได้อย่างรวดเร็วด้วยเหตุนี้เองจึงถือเป็นสื่อที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับสมาชิกภายในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประชาชนในชุมชนต่างๆที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือนอกเขตเทศบาลที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวก

5.2) การใช้งานด้านเศรษฐกิจ สื่ออินเทอร์เน็ตสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการค้นหาข้อมูลข่าวสารในเรื่องการดำเนินธุรกิจซึ่งช่วยให้สมาชิกชุมชนมีศักยภาพและโอกาสในการแข่งขันทางธุรกิจกับโลกภายนอกชุมชนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้สื่ออินเทอร์เน็ตยังสามารถใช้เป็นช่องทางในการโฆษณาสินค้าและผลิตภัณฑ์พื้นเมืองต่างๆ รวมไปถึงการใช้เพื่อประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนซึ่งอาจกลายเป็นช่องทางในการสร้างรายได้และอาชีพให้กับสมาชิกชุมชนอีกด้วย

5.3) การใช้งานด้านสังคมและการเมือง เนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานสามารถแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและดำเนินการด้วยค่าใช้จ่ายที่ต่ำเมื่อเทียบกับสื่อกระแสหลักอย่างเช่นวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ด้วยเหตุนี้เองบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่างๆในชุมชนจึงสามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการสร้างพื้นที่เฉพาะสำหรับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมได้ ซึ่งถือเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อชุมชนที่ตั้งอยู่ห่างไกลจากพื้นที่ศูนย์กลางความเจริญเพราะจะช่วยให้ชุมชนเหล่านั้นสามารถสื่อสารความต้องการของตนเองให้โลกภายนอกได้รับทราบ

5.4) การใช้งานด้านศิลปวัฒนธรรม ถือเป็นผลประโยชน์อีกด้านหนึ่งที่สื่ออินเทอร์เน็ตสามารถเข้ามาช่วยเหลือชุมชนได้ ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ชุมชนแต่ละแห่งที่กระจายอยู่ภูมิภาคต่างๆของประเทศนั้นย่อมมีคุณลักษณะทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่แต่ในขณะเดียวกันก็อาจมีประเพณีหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นบางอย่างที่ยังเป็นที่ไม่เข้าใจของสังคมส่วนรวม และตรงจุดนี้เองที่สื่ออินเทอร์เน็ตสามารถเข้ามาช่วยเหลือด้วยการเป็นสื่อกลางถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารและเรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องแก่บุคคลที่อยู่ในวัฒนธรรมต่างกันอันจะนำมาซึ่งความเข้าใจกันและความกลมเกลียวของคนในสังคม

นอกจากนี้ยังมีผลประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในด้านอื่นๆอีกมากมายที่มีส่วนผลักดันให้สมาชิกชุมชนเกิดความต้องการที่จะนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้งาน ซึ่งสมาชิกชุมชนแต่ละแห่งทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลอาจมีความต้องการในการนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้งานที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับข้อเรียกร้องทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนแห่งนั้น ดังนั้นหากนักวิจัยต้องการที่จะศึกษาความต้องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของชุมชนแห่งหนึ่งจะต้องวิเคราะห์จากแง่มุมที่หลากหลายเพื่อที่จะช่วยให้ทราบถึงความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะของพื้นที่แห่งนั้นๆนั่นเอง

6) การสนับสนุนการใช้งาน ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสนับสนุนให้สมาชิกชุมชนได้นำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้งานในระยะยาวและทำการพัฒนาแนวทางการใช้งานของชุมชนให้มีประสิทธิภาพและนำไปสู่ผลประโยชน์มากยิ่งขึ้น โดยการสนับสนุนดังกล่าวจะต้องเกิดจากการประสานงานและร่วมมือกันของกลุ่มคนหลายกลุ่มดังต่อไปนี้

6.1) การสนับสนุนจากชุมชน โดยการสนับสนุนจากสมาชิกภายในชุมชนเอง ถือเป็น การสร้างรากฐานความเข้มแข็งภายในให้กับชุมชนเป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของชุมชนควรเกิดจากความตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สื่อและนำไปสู่การพัฒนาการใช้สื่อดังกล่าวด้วยตัวของชุมชนเอง ซึ่งในเรื่องนี้ผู้นำชุมชนถือเป็นผู้ที่มีบทบาทเป็นอย่างมากต่อการผลักดันให้การใช้งานในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้น สุชาติณี สีนวนแก้ว (2553) กล่าวว่าผู้นำในชุมชนถือว่า มีบทบาทอย่างมากต่อการพัฒนาสังคม กล่าวคือการเป็นผู้นำชุมชนที่พึงปรารถยานั้นไม่ใช่มีหน้าที่เพียงบริหารงานให้โครงการต่างๆ ของหมู่บ้านให้ลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการเท่านั้น แต่ยังต้องส่งเสริมหรือสนับสนุนประชาชนให้สามารถพัฒนาชุมชนของตนเองโดยการร่วมมือกันของคนในชุมชน

6.2) การสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐบาล นอกจากการสร้างความเข้มแข็งจากภายในแล้ว การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐบาลโดยเฉพาะหน่วยงานในส่วนท้องถิ่นก็ถือว่ามีความสำคัญและมีบทบาทต่อความสำเร็จในเรื่องดังกล่าว โดยแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทยประจำปี 2552 – 2556 ได้ตั้งเป้าหมายให้ประชาชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของประเทศมีความรอบรู้และสามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต รวมถึงให้ประชาชนสามารถนำสื่อดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและปัจเจกบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและวิทยาศาสตร์, 2555: ออนไลน์) ซึ่งการที่รัฐบาลจะสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้นั้นรัฐจำเป็นต้องแสดงบทบาทในการสนับสนุนการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตให้แก่สมาชิกชุมชนต่างๆ ทั้งที่ตั้งอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาลอย่างเท่าเทียม โดยเริ่มจากการสนับสนุนด้านการขยายเครือข่ายสาธารณูปโภคที่จำเป็นต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแก่ชุมชนต่างๆ รวมไปถึงการจัดโครงการศึกษาอบรมให้ความรู้ในเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตแก่สมาชิกชุมชนโดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ห่างไกล นอกจากนี้แล้วรัฐควรจัดสรรงบประมาณไปยังหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อการจัดสร้างศูนย์การเรียนรู้อินเทอร์เน็ตของชุมชนเพื่อเป็นการกระจายองค์ความรู้และสร้างความเท่าเทียมในด้านการใช้งานเทคโนโลยี

ในส่วนของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของประชากรในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของจังหวัดปัตตานีซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายของการศึกษานั้นยังพบว่ายังมีความเหลื่อมล้ำในเรื่องดังกล่าวจากการศึกษาเรื่อง “สภาพและปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” (วิมล ภคธีรเธียร, 2553: บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงประสบปัญหาเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตและช่วงเวลาในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตในสถานศึกษาในระดับมาก โดยยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ ชำรุด มีไวรัส และมีความเร็วต่ำ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการเสริมสร้างทักษะการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และปัญหานโยบายการส่งเสริมจากสถานศึกษาและผู้ปกครองในเรื่องของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตอีกด้วย ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความไม่พร้อมของการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตในเขตพื้นที่ดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่อง “การให้บริการและการใช้อินเทอร์เน็ตตำบลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส” (อิมจิต เลิศพงษ์สมบัติ, 2542: บทคัดย่อ) ที่พบว่า การให้บริการอินเทอร์เน็ตตำบลส่วนใหญ่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดความพร้อมในการให้บริการทั้งในเรื่องบุคลากรผู้ให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล เรื่องคุณภาพระบบเครือข่ายต่ำ เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการสืบค้นไม่เพียงพอ เว็บไซต์ของตำบลขาดการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย ซึ่งความบกพร่องเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าระบบการให้บริการอินเทอร์เน็ตขั้นพื้นฐานของพื้นที่บริเวณนี้ยังมีความบกพร่องและไม่เพียงพอต่อความต้องการ นอกจากนี้การศึกษายังพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต รวมถึงยังขาดความพร้อมทางเศรษฐกิจในการจัดหาสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการใช้งานในบ้านเรือนของตนเองซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวยังขาดความรู้ในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตรวมถึงศักยภาพทางการเงินในการใช้จ่ายเพื่อการใช้งานสื่อดังกล่าว การศึกษาเรื่องนี้ยังพบว่ากลุ่มเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ถือเป็นกลุ่มคนที่มีความต้องการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่ากลุ่มคนอื่นๆซึ่งชี้ให้เห็นว่ากลุ่มคนดังกล่าวมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด

#### การใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้หลักศาสนาอิสลาม

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สื่อมวลชนทุกชนิดในประวัติศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นสื่อชนิดที่เก่าแก่ที่สุดนั่นคือสื่อสิ่งพิมพ์ไปจนถึงสื่อชนิดกลางแก่กลางใหม่เช่นสื่อกระจายเสียงต่างก็ถูกนำมาใช้งานเพื่อผลประโยชน์ในทางศาสนาอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นการนำมาใช้เพื่อเผยแพร่ศาสนาไปยังกลุ่มคนต่างๆหรือกระทั่งการใช้งานเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการทางศาสนาให้กับกลุ่มผู้นับถือศาสนาเดียวกันเองหรือกลุ่มบุคคลภายนอกศาสนาที่ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับหลักคำสอน ซึ่งโดยรวมแล้วการใช้งานสื่อแต่ละประเภทดังกล่าวอาจได้ผลเป็นที่น่าพอใจในเชิงของการบอกเล่าและแจ้งความเนื่องจากสื่อมวลชนแต่ละประเภทในอดีตล้วนถูกออกแบบมาเพื่อการสื่อสารทางเดียว

แต่ปัจจุบันเมื่อสื่ออินเทอร์เน็ตได้ถือกำเนิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ก็ส่งผลให้เกิดการปฏิวัติในเรื่องทิศทางของการสื่อสารให้มีลักษณะที่เป็นสองทางมากขึ้นกล่าวคือผู้รับสารสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างสารได้มากขึ้นนั่นเอง ซึ่งการก้าวกระโดดนี้ก็ได้ส่งผลกระทบต่อการใช้งานสื่อเรื่องศาสนาในบริบทของสื่อมวลชนด้วยการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตในเชิงศาสนาปรากฏให้เห็นตั้งแต่

ช่วงที่สื่ออินเทอร์เน็ตเพิ่งถือกำเนิดขึ้นและกำลังเริ่มแพร่กระจายสู่สังคม โดยในเวลานั้นพบว่ามีการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเชิงศาสนาผ่าน “ระบบกระดานสนทนา” (Bulletin Board Systems) หรือ BBSs ในหัวข้อ “Create your own religion” ซึ่งเป็นพื้นที่สนทนาในเว็บ CommuniTree รวมทั้งยังปรากฏให้เห็นในระบบ Usenet ซึ่งมีรายงานว่าผู้ใช้งานในช่วงเวลานั้นได้นำเอาหัวข้อเรื่องศาสนามาพูดคุยกันอย่างกว้างขวางในโลกออนไลน์ ดังเช่นที่ David Lochhead ได้อธิบายว่า “การใช้งานอินเทอร์เน็ตในเชิงศาสนาเกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษที่ 80 โดยถือเป็นช่วงเวลาที่ผู้ใช้งานคอมพิวเตอร์ที่เคร่งศาสนาเริ่มตระหนักถึงหนทางที่จะนำเอาสื่อใหม่มาใช้เพื่อประโยชน์ในทางศาสนาของตน” (Lochhead, 1997, อ้างถึงใน Campbell, 2010: 22) ซึ่งการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้งานเชิงศาสนานับตั้งแต่ยุคเริ่มต้นของตัวสื่อชี้ให้เห็นถึงการเล็งเห็นศักยภาพของสื่ออินเทอร์เน็ตในการสื่อสารข้อมูลดังกล่าว โดยเฉพาะในแง่ของการเปิดพื้นที่สำหรับการสื่อสารสองทางให้แก่ผู้ใช้งานทั่วไปเพื่อสร้างเนื้อหาและหัวข้อการสนทนาตามความสนใจของตนเอง ส่งผลให้การพูดคุยเรื่องศาสนาในโลกออนไลน์ได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้นในเวลาต่อมา

ด้วยการเล็งเห็นถึงคุณประโยชน์ในเรื่องการสื่อสารข้อมูลโดยสื่ออินเทอร์เน็ต จึงปรากฏให้เห็นการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างกว้างขวางของชาวมุสลิม โดยมีเว็บไซต์มากมายที่ได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในการสื่อสารทั้งในเชิงศาสนา เชิงสังคม เชิงเศรษฐกิจ และอื่นๆ ซึ่งต่างได้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาสังคมมุสลิมให้มีความทันสมัยและเปิดเผยความเป็นอิสลามให้แก่ชาวโลกได้รับรู้มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามเครื่องมือที่มีคุณประโยชน์อันนี้ก็มักจะมีการใช้งานที่เป็นโทษติดตามมาเช่นกัน ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงมุมมองของอิสลามที่มีต่อสื่ออินเทอร์เน็ตทั้งในแง่ของการสนับสนุนให้ชาวมุสลิมนำสื่อดังกล่าวมาใช้งานเพื่อประโยชน์ต่อกิจการของอิสลาม และมุมมองของอิสลามต่อคุณลักษณะบางประการของสื่ออินเทอร์เน็ตที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในสังคมมุสลิมหากไม่ได้รับการควบคุมและจัดการอย่างเหมาะสม

สำหรับชาวมุสลิมในประเทศไทยนั้นพบว่าได้มีการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ในการสื่อสารเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากประชากรผู้นับถือศาสนาอิสลามในประเทศไทยยังถือเป็นกลุ่มคนส่วนน้อยของประเทศจึงทำให้ดูเหมือนว่าชาวไทยมุสลิมมีส่วนร่วมในพื้นที่สื่อกระแสหลักน้อยกว่าชาวไทยพุทธซึ่งเป็นกลุ่มชนหลักของประเทศ โดยหากพิจารณาปรากฏการณ์นี้จากมุมมองในเชิงการตลาดอาจตั้งข้อสังเกตได้ว่าเนื่องจากสื่อมวลชนกระแสหลักของประเทศไทยต่างทำงานภายใต้ระบอบทุนนิยมซึ่งเน้นผลกำไรในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ ดังนั้นชาวไทยมุสลิมซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าและส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศจึงกลายเป็นกลุ่มคนที่ขาดความสำคัญในเชิงการตลาดซึ่งส่งผลให้การมีส่วนร่วมในสื่อมวลชนกระแสหลักของชาวไทยมุสลิมถูกตัดขาดออกไป อาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนที่ชาวไทยมุสลิมสามารถครอบครองและใช้งานได้อย่างแท้จริงมีเพียง “สื่อมวลชนท้องถิ่น” (Local media) ประเภทต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และวิทยุชุมชนที่สามารถสื่อสารข้อมูลได้เพียงแคในชุมชนของตนเท่านั้น โดยเราอาจเรียกสื่อที่ถูกใช้เพื่อจุดประสงค์นี้ว่า “สื่อของชนกลุ่มน้อย” (Diasporic media) ซึ่ง Siapera (2010: 94) อธิบายว่า “ความคิดหลักที่อยู่เบื้องหลังแนวคิดเรื่องสื่อโดยชนกลุ่มน้อยคือการที่กลุ่มชาติพันธุ์และวัฒนธรรมบางกลุ่มไม่สามารถนำเสนอเรื่องราวของตนเองในสื่อกระแสหลักได้ ดังนั้นจึงต้องการสร้างสื่อของตนเองขึ้นมาเพื่อการสื่อสารของตน” โดยปรากฏการณ์นี้อาจชี้ให้เห็นบทบาทที่หายไปของชาวไทยมุสลิมในสื่อกระแสหลัก

สอดคล้องกับที่ Siapera กล่าวว่า “การมีอยู่ของสื่อโดยชนกลุ่มน้อยนั้นสะท้อนให้เห็นถึงการที่ชนกลุ่มน้อยถูกกีดกันจากการมีส่วนร่วมในสื่อกระแสหลัก” นั่นเอง ด้วยเหตุนี้เองจึงได้ปรากฏให้เห็นว่ามีชาวไทยมุสลิมจำนวนมากที่ได้นำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้งานเพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆมากมายทั้งในเชิงศาสนา เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

### ประโยชน์ของสื่ออินเทอร์เน็ตต่อศาสนาอิสลาม

สื่ออินเทอร์เน็ตมีคุณประโยชน์อย่างยิ่งต่อศาสนาอิสลามในแง่ของการช่วยเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่และให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนา โดยนับตั้งแต่ช่วงกลางจนถึงปลายทศวรรษที่ 90 ได้ปรากฏว่ามีการนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อกิจกรรมทางศาสนาอิสลามอย่างแพร่หลาย ซึ่งในขณะนั้นมีเว็บไซต์อิสลามจำนวนมากที่ถูกผลิตขึ้นมาเพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงคำสอนให้แก่ชาวมุสลิมโดยเว็บไซต์เหล่านี้ทำหน้าที่เสมือนเป็น “นักปราชญ์ทางศาสนา” (Ulama) ที่ช่วยเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาสนา แสดงข้อคิดเห็น ตอบคำถามทางศาสนา รวมถึงตีความรายงานในหะดีษ (Campbell, 2010: 30) โดยความต้องการที่จะนำเสนอความเชื่อและวิถีชีวิตแบบอิสลามที่ถูกต้องให้แก่สังคมถือเป็นแรงจูงใจที่สำคัญของเหล่าเว็บมาสเตอร์ชาวมุสลิมที่มองเห็นถึงศักยภาพในด้านการสื่อสารของอินเทอร์เน็ตเพื่อประโยชน์ทางศาสนา

เว็บไซต์อิสลามแห่งแรกของโลกที่ถือกำเนิดขึ้นเพื่อเผยแพร่และเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการอิสลามในโลกออนไลน์ก็คือเว็บไซต์ islamonline.net ซึ่งถือกำเนิดขึ้นในปี ค.ศ. 1997 โดยชาวมุสลิมนิกายซุนนีที่ชื่อ Sheikh Qaradawi ซึ่งชาวอียิปต์ผู้นี้เป็นที่รู้จักกันดีในนามฐานะผู้รอบรู้ทางศาสนาและในฐานะผู้จัดรายการของสถานีโทรทัศน์ Al Jazeera โดยเว็บไซต์นี้เป็นช่องทางสำคัญในการนำเสนอองค์ความรู้ ข่าวสาร วัฒนธรรม รวมถึงกิจการต่างๆที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก นอกจากนี้เว็บไซต์ดังกล่าวยังได้สร้าง section หนึ่งเรียกว่า Ask the scholar หรือ “สอบถามผู้รู้” ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ชาวมุสลิมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่อยู่ในส่วนต่างๆของโลกได้ตั้งคำถามทางศาสนากับเหล่านักปราชญ์ในโลกมุสลิม ทั้งนี้เมื่อกล่าวถึงแรงจูงใจและจุดประสงค์ในการสร้างเว็บไซต์นี้ขึ้นมา นั้น Qaradawi ได้กล่าวว่า “เราชาวอิสลามเคยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ และสื่อโทรทัศน์ วันนี้มีสื่อชนิดใหม่ที่เรียกว่าอินเทอร์เน็ต ซึ่งทุกศาสนาได้นำเอาสื่อชนิดนี้มาใช้เพื่อประโยชน์แก่ศาสนาของตน มันจึงถือเป็นภาระหน้าที่ของชาวมุสลิมเช่นกันที่จะนำเอาสื่อชนิดนี้มาใช้เป็นเครื่องมือในทางศาสนา”

ด้วยเหตุนี้เองจึงอาจกล่าวได้ว่าบทบาทหน้าที่สำคัญของชาวมุสลิมในโลกออนไลน์ก็คือการแจ้งประกาศให้ผู้คนในศาสนาอื่นๆได้รับรู้ถึงความเป็นจริงเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม จากแหล่งข้อมูลที่มีความบริสุทธิ์และเชื่อถือได้ รวมถึงเพื่อสั่งสอนชาวมุสลิมให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการความเชื่อแบบอิสลาม (Qaradawi, อ้างถึงใน Campbell, 2010: 31) นอกจากนี้ สื่ออินเทอร์เน็ตยังมีศักยภาพในการเชื่อมโยงและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนมุสลิมทั้งระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับโลก โดยเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายของเหล่าผู้นับถือศาสนาอิสลามที่เกิดขึ้นทั้งในระดับสถาบันและระดับบุคคล ส่งผลให้เกิดเครือข่ายสังคมมุสลิมออนไลน์ที่มีความเข้มแข็งและกลมเกลียว ด้วยเหตุนี้เอง “อิสลามออนไลน์” (Islam Online) หรือ “การปรากฏของศาสนาอิสลามในสื่ออินเทอร์เน็ต” จึงถูกเปรียบเปรยให้เป็น “Digital Ummah” หรือ “ชุมชนมุสลิมออนไลน์ที่ได้ถูก

เชื่อมโยงกันด้วยเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์” ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเชื่อมโยงชุมชนมุสลิมในส่วนต่างๆของโลกรวมถึงสื่อสารความเป็นอิสลามไปยังผู้นับถือศาสนาอื่นๆด้วย (Cook and Lawrence, 2005)

กล่าวได้ว่าการนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้งานในแง่ของการเผยแพร่ศาสนาอิสลาม การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายชุมชนมุสลิมทั่วโลก เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นของโลกอิสลาม ล้วนเป็นแนวทางการใช้งานที่ถือว่ามีความเหมาะสมและได้รับการสนับสนุนจากหลักการศาสนา โดยศาสนาอิสลามเรียกการใช้งานอินเทอร์เน็ตในลักษณะนี้ว่าเป็นการใช้งานแบบ “หะลาล” ซึ่งหมายถึงการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตที่สอดคล้องและเป็นประโยชน์แก่ศาสนาอิสลามและโลกมุสลิม ในทางตรงกันข้าม หากการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตที่เกิดขึ้นมีลักษณะที่ขัดแย้งและไม่สอดคล้องกับหลักการของศาสนา ก็จะเรียกว่า “หะรอม” ทั้งนี้การใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตจะถือว่าเป็นเรื่องเหมาะสมหรือไม่อาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวเทคโนโลยีแต่ขึ้นอยู่กับการใช้งานของบุคคล ดังเช่นที่ เซคยูซูฟ อัลกออฎอวีย์ (อ้างถึงในเว็บสมาคมนักเรียนไทยในกรุงไคโร, 2554: ออนไลน์) กล่าวว่าการใช้งานอินเทอร์เน็ตจะถือเป็นเรื่องหะลาลหรือหะรอมนั้นขึ้นอยู่กับการใช้งานของผู้ใช้สื่อ สอดคล้องกับ Campbell (2010: 31) ที่สรุปว่าสื่ออินเทอร์เน็ตเปรียบเสมือนดาบสองคมสำหรับศาสนาอิสลามและศาสนาอื่นๆ นั่นคือให้ทั้งคุณประโยชน์และสร้างความท้าทายใหม่ๆในเวลาเดียวกัน

#### ความท้าทายของสื่ออินเทอร์เน็ตต่อศาสนาอิสลาม

ตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่าสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นได้ให้คุณประโยชน์หลายด้านแก่กิจการในศาสนาอิสลามแต่ในขณะเดียวกันก็ได้สร้างความท้าทายใหม่ๆให้แก่ศาสนาอิสลามและชาวมุสลิมด้วย โดยความท้าทายเหล่านี้ถือเป็นผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงต่อศาสนาอิสลามซึ่งเป็นผลมาจากคุณลักษณะของเทคโนโลยี จนนำไปสู่คำถามที่ว่าศาสนาอิสลามและชาวมุสลิมจะมีกลยุทธ์ในการปรับตัวอย่างไรเพื่อที่จะให้การใช้งานอินเทอร์เน็ตที่เกิดขึ้นนั้นไม่ขัดแย้งกับหลักการของศาสนาและนำไปสู่ผลประโยชน์อันสูงสุด ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงความท้าทายด้านต่างๆที่สื่ออินเทอร์เน็ตมีต่อศาสนาอิสลามดังนี้

1) ความท้าทายต่อการปฏิบัติกิจวัตรทางศาสนา หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับแนวทางการปฏิบัติศาสนกิจในศาสนาอิสลามซึ่งเป็นผลมาจากคุณลักษณะของสื่ออินเทอร์เน็ต กล่าวคือมีการพบว่าบุคคลบางกลุ่มได้พยายามนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างความสะดวกให้การประกอบศาสนกิจมากยิ่งขึ้นนั่นคือมีการพยายามนำเอาการประกอบศาสนกิจบางอย่างไปไว้ในโลกออนไลน์นั่นเอง โดยพบว่าการสร้างระบบแจ้งเตือนเวลาละหมาดเอาไว้ในอินเทอร์เน็ตรวมถึงมีการสร้างระบบการแจ้งบอกทิศทางของเมืองเมกกะผ่านทางอินเทอร์เน็ตเพื่อช่วยให้ชาวมุสลิมทั่วโลกสามารถละหมาดได้ตรงตามเวลาและหันหน้าไปยังเมืองเมกกะได้อย่างถูกต้อง

อย่างไรก็ดี การปฏิบัติศาสนกิจบางอย่างก็ยังไม่เป็นที่ยอมรับและสนับสนุนให้ปฏิบัติผ่านระบบออนไลน์ เช่น กรณีการละหมาดออนไลน์ที่กระทำผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยนักวิชาการอิสลามที่ปฏิเสธเรื่องนี้ได้ให้เหตุผลว่าการละหมาดของบุคคลที่กระทำภายในบ้านผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์นั้นถือเป็นการไม่เหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากการละหมาดนั้นผู้ละหมาดจะต้องชำระร่างกาย



ให้สะอาดบริสุทธิ์ซึ่งการละหมาดออนไลน์ที่เกิดขึ้นภายในบ้านหรือห้องส่วนตัวนั้นไม่อาจรับรองได้ว่าร่างกายของผู้นั้นจะสะอาดบริสุทธิ์เหมือนการละหมาดร่วมกันที่มีสยิดซึ่งมุสลิมแต่ละคนต่างดูแลกันและกัน นอกจากนี้การละหมาดที่ถูกต้องจะต้องหันหน้าไปยังเมืองเมกกะและปฏิบัติในท่าที่กำหนด แต่การละหมาดภายในบ้านต่อหน้าเครื่องคอมพิวเตอร์นั้นถือเป็นการไม่เหมาะสมและไม่อาจรับประกันได้ว่าผู้ละหมาดจะหันหน้าไปยังเมืองเมกกะจริงๆหรือทำการละหมาดด้วยท่า rokok หรือการหมอบกราบตามที่กำหนด

2) ความท้าทายต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูล หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับความน่าเชื่อถือของหลักการอิสลามที่ปรากฏในสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ตถือเป็นสื่อที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานทั่วไปได้เข้าไปสร้างเนื้อหาได้อย่างอิสระ ซึ่งในจำนวนนั้นมีทั้งกลุ่มคนที่มีความรอบรู้จริงและเป็นที่ยอมรับในโลกอิสลามรวมถึงกลุ่มบุคคลทั่วไปซึ่งไม่เป็นที่รู้จักหรือไม่สามารถระบุตัวตนได้ ด้วยเหตุที่สื่ออินเทอร์เน็ตเปิดโอกาสให้ทุกคนเสนอข้อมูลได้อย่างเท่าเทียม เช่น การนำเสนอมุมมองทางศาสนารวมไปถึงการตั้งประเด็น “ฟัตวาออนไลน์” (Online Fatwas) เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ จึงนำไปสู่คำถามที่ว่าใครควรจะเป็นผู้ที่มีความชอบธรรมหรือมีคุณสมบัติอันเป็นที่ยอมรับในการนำเสนอข้อมูลทางศาสนาหรือแสดงบทบาทเป็นผู้ตีความศาสนาในสื่ออินเทอร์เน็ต (Campbell, 2010: 31)

ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าปัจจุบัน “วาทกรรมอิสลาม” (Islamic discourses) กำลังถูกบิดเบือนโดยเหล่าผู้ตีความศาสนาหน้าใหม่ที่ได้นำเสนอข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ของตนเอง โดยการนำเสนอดังกล่าวเกิดขึ้นได้เนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ตเปิดโอกาสให้ผู้ใช้กลุ่มต่างๆสามารถทำการสื่อสาร “การแสดงออกในเชิงทางเลือก” (alternative expression) ของตนเองได้อย่างอิสระ (Anderson, 1999: 41-45) ดังนั้นจึงเกิดการรณรงค์ให้ชาวมุสลิมได้พิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล โดยเป็นการแจ้งเตือนให้ชาวมุสลิมตระหนักว่าแม้อินเทอร์เน็ตจะเป็นแหล่งอ้างอิงเกี่ยวกับหลักคำสอนในศาสนาอิสลามแต่ก็ไม่สามารถที่จะใช้แทนที่การเรียนรู้โดยตรงจากนักปราชญ์อิสลามในโลกออฟไลน์ได้

3) ความท้าทายต่อโครงสร้างทางอำนาจของสังคมมุสลิม หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ปรากฏอยู่ในสังคมมุสลิม ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อสื่ออินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทต่อวิถีชีวิตของชาวมุสลิมมากขึ้นก็อาจส่งผลให้ชาวมุสลิมได้รับอิทธิพลจากวาทกรรมหรือชุดแนวคิดต่างๆที่ปรากฏอยู่ในสื่อดังกล่าวมากขึ้นด้วย จากที่ได้กล่าวไปแล้วว่าสื่ออินเทอร์เน็ตได้มีส่วนในการสร้าง “สภาวะปัจเจกชน” ในสังคมอิสลามที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในระดับบุคคลหรือกลุ่มสามารถนำเสนอแนวทางการตีความศาสนาจากมุมมองที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งเป็นผลให้เกิดความขัดแย้งหรือความสับสนคลอนต่ออำนาจการชี้แนะของบรรดา “นักปราชญ์ทางศาสนา” (Ulama) ซึ่งที่ถือเป็นกลุ่มผู้นำทางความคิดและจิตวิญญาณของสังคมมุสลิมในยุคก่อนสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ผู้นำศาสนาอิสลามรวมถึงนักวิจัยต่างทำนายว่ายิ่งสื่ออินเทอร์เน็ตกระจายตัวมากขึ้นเท่าไรก็จะมีส่งผลกระทบต่อศูนย์กลางอำนาจในสังคมมุสลิมมากขึ้นเท่านั้น เนื่องจากอินเทอร์เน็ตกำลังกลายเป็นพื้นที่สำหรับเสียงที่แตกต่างกันในโลกของศาสนา (Campbell, 2010: 35) ซึ่งอาจถือเป็นเรื่องที่ดีหรือไม่ดีก็ได้

### แนวทางการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตแบบอิสลาม

จากคุณประโยชน์และความท้าทายของสื่ออินเทอร์เน็ตต่อศาสนาอิสลามที่กล่าวถึงนี้ จึงเป็นสาเหตุให้ศาสนาอิสลามจำเป็นต้องกำหนดแนวทางการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่มีความเหมาะสมขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อที่จะใช้เป็นแบบอย่างอ้างอิงให้ชาวมุสลิมทุกคนได้นำไปปฏิบัติเพื่อผลประโยชน์ด้านศาสนา และด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สอดคล้องกับแนวความคิดของนักวิชาการที่มองว่าโลกไซเบอร์นั้นคล้ายกับโลกทางสังคม เนื่องจากต่างถือเป็นพื้นที่ซึ่งต้องถูกควบคุมอย่างใกล้ชิดเพื่อรับรองการใช้งานที่เหมาะสมสำหรับชาวมุสลิม (Lawrence, 2002: 240) อย่างไรก็ตาม นอกจากศาสนาอิสลาม จะกำหนดให้ชาวมุสลิมนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ในเชิงศาสนาแล้ว ศาสนายังได้กำหนดแนวทางการใช้งานอินเทอร์เน็ตในลักษณะทั่วไปให้แก่ชาวมุสลิมอีกด้วย โดยเป็นแนวทางการใช้งานสื่อที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามและเป็นการปกป้องชาวมุสลิมผู้ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตจากความชั่วร้ายทั้งหลาย

ซึ่งแนวทางการใช้งานอินเทอร์เน็ตในเชิงที่ได้รับการสนับสนุนจากศาสนาอิสลาม (สมาคมนักเรียนไทยในกรุงโคโร, 2554: ออนไลน์) มีรายละเอียดดังนี้

- 1) ข้าพเจ้าจะใช้อินเทอร์เน็ตในเรื่องการศึกษาอิสลามจากเว็บไซต์และการพูดคุยในหัวข้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอิสลาม หรือสนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างมุสลิมโดยไม่ทำให้ขาดหรือ บกพร่องในการปฏิบัติศาสนกิจของมุสลิม
- 2) ข้าพเจ้าจะไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวให้แก่บุคคลอื่นที่รู้จักทางอินเทอร์เน็ต
- 3) ข้าพเจ้าจะแจ้งให้ผู้อื่นทราบโดยทันที หากข้าพเจ้าพบข้อความหรือรูปภาพใดๆ บนอินเทอร์เน็ต ที่หยาบคาย หรือไม่เหมาะสมโดยประการทั้งปวง
- 4) ข้าพเจ้าจะไม่ยินยอมไปพบบุคคลใดก็ตามที่ข้าพเจ้าได้รู้จักทางอินเทอร์เน็ต หรือหากเลี้ยงไม่ได้ข้าพเจ้าก็จะไปพบเขาในที่สาธารณะ และมีบุคคลที่ข้าพเจ้าไว้ใจติดตามไปด้วย
- 5) ข้าพเจ้าจะไม่ตอบคำถามหรือต่อความกับผู้ที่สื่อข้อความหยาบคายหรือไม่เหมาะสม
- 6) ข้าพเจ้าจะเคารพต่อข้อตกลงในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น กำหนดระยะเวลาการใช้อินเทอร์เน็ตได้ เว็บไซต์ที่สามารถใช้งาน รวมถึงข้อตกลงอื่นๆอย่างเคร่งครัด
- 7) ข้าพเจ้าจะไม่พยายามหลบเลี่ยงกฎหมายทั้งหมดข้างต้น ไม่ว่าในกรณีใด

นอกจากข้อตกลงในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตข้างต้นแล้ว ศาสนาอิสลามยังสนับสนุนให้ชาวมุสลิมคอยดูแลสอดส่องการใช้งานสื่อดังกล่าวของสมาชิกในชุมชนโดยเฉพาะสมาชิกในครอบครัวที่ยังอ่อนด้อยวุฒิภาวะ เช่น กลุ่มเด็กและเยาวชน โดยสนับสนุนให้บิดาและมารดาอบรมสั่งสอนและดูแลการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของบุตรหลานอย่างเคร่งครัดเพื่อให้พวกเขาทราบว่าควรใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างไรเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด นอกจากนี้ศาสนาอิสลามยังสนับสนุนให้ครอบครัวจัดวางเครื่องคอมพิวเตอร์ที่บ้านเรือนเอาไว้ในที่เปิดเผย ทั้งนี้เพื่อเป็นการรับประกันว่าจะไม่มีสมาชิกคนใดใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างไม่เหมาะสมอีกทั้งเพื่อให้ง่ายต่อการควบคุมปริมาณการใช้งานด้วย

### การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม

ศาสนาอิสลามถือเป็นศาสนาที่มุ่งสื่อสารให้โลกรู้ถึงควมมีเกียรติและความสง่างามของเพศหญิง (Mail of Islam Team, 2011: online) ด้วยเหตุนี้เองศาสนาอิสลามจึงได้กำหนดแนวทางการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีลักษณะเฉพาะให้กับเหล่าสตรีมุสลิมเพื่อปกป้องพวกเธอจากสิ่งที่ชั่วร้ายต่างๆที่อาจทำให้พวกเธอต้องสูญเสียควมมีเกียรติและความสง่างามตามแบบอย่าง “มุสลิมะฮ์ซอฮีฮะห์” หรือสตรีมุสลิมที่ดี อย่างไรก็ตาม เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสตรีมุสลิมที่ปรากฏอยู่ในสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นอาจยังมีใช้เรื่องที่สะท้อนภาพความจริงทั้งหมดของสตรีมุสลิมเนื่องจากยังปรากฏว่ามี การนำเสนอข้อมูลบางอย่างเกี่ยวกับสตรีมุสลิมที่ยังขัดแย้งกับความเป็นจริง จากการศึกษาเรื่อง “การสร้างวาทกรรมออนไลน์เกี่ยวกับสตรีมุสลิม” (สาธิตา หมานเรือง, 2553: บทคัดย่อ) พบว่า ได้มีการสร้างวาทกรรมออนไลน์เกี่ยวกับสตรีมุสลิมในเว็บไซต์ต่างๆที่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการทางศาสนาและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม โดยบางประเด็นที่มีการนำเสนอขึ้นได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในแง่ลบจากนักวิชาการและสื่อมวลชนตะวันตกซึ่งส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์ของสตรีมุสลิม ด้วยเหตุนี้จึงมีการนำเสนอวาทกรรมเกี่ยวกับสตรีมุสลิมผ่านเว็บไซต์ 2 แห่ง นั่นคือ [www.muslimahtoday.net](http://www.muslimahtoday.net) ซึ่งจัดทำโดยสมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม (สนท.) และ [www.baanmuslimah.com](http://www.baanmuslimah.com) เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้เกิดขึ้น โดยประเด็นที่นำเสนอในเว็บไซต์ดังกล่าวมักเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสตรีมุสลิมโดยเฉพาะ เช่น ประเด็นหลักการปฏิบัติตนของสตรีในชีวิตประจำวัน และประเด็นสถานภาพและบทบาทของสตรีมุสลิม รวมถึงประเด็นที่ไม่ได้กล่าวถึง สตรีมุสลิมเป็นการเฉพาะ เช่น ประเด็นเกี่ยวกับหลักความเชื่อในศาสนาอิสลาม และประเด็นข้อแนะนำในการปรับปรุงตนเองให้เป็นชาวมุสลิมที่ดี นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอภาพในอุดมคติของสตรีมุสลิมที่สังคมคาดหวังให้สตรีมุสลิมสามารถปฏิบัติได้จริงซึ่งเป็นภาพลักษณ์ที่สอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลามอีกด้วย จากผลการศึกษาในเรื่องดังกล่าวช่วยให้ผู้วิจัยได้ทราบว่าในปัจจุบันสตรีมุสลิมได้เข้าไปมีส่วนร่วมในสื่ออินเทอร์เน็ตแล้ว โดยเป็นการมีส่วนร่วมในแง่ของผู้ผลิตเนื้อหาซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสตรีมุสลิมมีความรู้และความสามารถในการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเป้าหมายเฉพาะของตนเองมากยิ่งขึ้น รวมถึงช่วยให้ทราบว่าประเด็นความเข้าใจผิดหรือความคลุมเครือเกี่ยวกับภาพลักษณ์และวิถีชีวิตของสตรีมุสลิมได้รับการสื่อสารและสร้างความเข้าใจมากขึ้นผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ตอีกด้วย

ในส่วนของการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ให้สอดคล้องกับความเป็นสตรีมุสลิมนั้น รายงานสัมภาษณ์เรื่อง “ช่องทางกรรับใช้อิสลามบนอินเทอร์เน็ต” (บ้านมุสลิมะฮ์, 2554: ออนไลน์) ตอนหนึ่งได้อธิบายเรื่องนี้เอาไว้ที่น่าสนใจโดยกล่าวว่า “การใช้งานอินเทอร์เน็ตของมุสลิมะฮ์แตกต่างจากการใช้งานของผู้หญิงทั่วไป เนื่องจากมุสลิมะฮ์จะได้รับเกียรติได้รับการปกป้อง เป็นผู้หญิงที่ได้รับแสงสว่าง และก็ได้รับรู้ข้อสอบจากอัลลอฮ์ที่ได้ทรงแจ้งไว้ในอัล-กุรอานแล้วว่าเป็นทางเปิดไปสู่สวรรค์ นอกจากนี้ยังแตกต่างในแง่ของการใช้งานเมื่อเป็นการใช้งานของมุสลิมะฮ์ แน่นอนว่าจะต้องประกอบด้วยการใช้งานเชิงศาสนาบ้าง แต่ถ้าเป็นผู้หญิงทั่วไปนอกจากเค้าจะสนใจเกี่ยวกับอิสลามเค้าถึงจะคลั่งเข้ามาดู” จากคำกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่าการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมแตกต่างจากการใช้งานของผู้หญิงทั่วไป โดยเป็นความแตกต่างทั้งในแง่ของการได้รับการปกป้องจากอันตราย

ต่างๆที่แฝงอยู่ในโลกอินเทอร์เน็ตรวมถึงการสนับสนุนการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตที่มุ่งไปในเชิงศาสนา มากกว่าการใช้งานเพื่อจุดประสงค์อย่างอื่น

ในส่วนของการใช้งานเพื่อประโยชน์เชิงศาสนานั้นศาสนาอิสลามได้อนุญาตให้สตรีมุสลิมนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้งานได้อย่างเต็มที่ โดยการใช้งานดังกล่าวจะต้องเป็นไปเพื่อการเผยแพร่และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับศาสนาอิสลามให้กับชาวมุสลิมเองรวมถึงบุคคลทั่วไป โดยศาสนาอิสลามได้เปิดโอกาสให้สตรีมุสลิมนำเอา “สื่อ” (Medium) หรือ “ช่องทาง” (Channel) การสื่อสารประเภทต่างๆที่ตนเองมีความถนัดและเชี่ยวชาญมาใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติศาสนกิจดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของสตรีมุสลิมภายใต้หลักการอิสลามซึ่งยังเป็นที่ไม่กระจ่างชัดหรือยังคงอยู่ในความสงสัยของผู้คนต่างศาสนาจำนวนมาก จากรายงานสัมภาษณ์เรื่อง “ช่องทางการรับใช้อิสลามบนอินเทอร์เน็ต” (บ้านมุสลิมะฮฺ, 2554: ออนไลน์) ได้อธิบายถึงจุดประสงค์ในการเขียนเล่าเรื่องราวของชาวมุสลิมในสื่ออินเทอร์เน็ตไว้ว่า “เพื่อบอกเล่าวิถีชีวิตอีกมุมหนึ่งที่เค้าไม่เคยเห็นให้แก่คนที่ไม่ใช่มุสลิมได้เห็น เพราะส่วนมากพูดตามตรงเลยเค้าจะคิดว่ามุสลิมเป็นเหมือนกับกลุ่มมีตุ้มมีตุ้มแต่ไม่เคยเห็นรายละเอียดเกี่ยวกับวิถีชีวิตการดำเนินชีวิตเลยว่าเป็นอย่างไร ซึ่งตรงนี้เหมือนกับเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้เห็นว่าทำไมมุสลิมเค้าถึงอยู่รวมตัวกัน ทำไมเค้าถึงดูแลใส่ใจกันจังเลย ทำไมพี่น้องเค้าไปเยี่ยมไม่เคยขาด เหมือนกับค่อยๆปรับทัศนคติและมุมมอง ซึ่งบางทีอาจจะเป็นฮิยาอะให้กับบุคคลที่ไม่ใช่มุสลิมเพื่อที่เค้าจะเปลี่ยนมารับอิสลามเพื่อมาเป็นมุสลิมพี่น้องกับเรา”

โดยการนำเสนอเนื้อหาในสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น ศาสนาอิสลามอนุญาตให้สตรีมุสลิมนำเสนอเรื่องราวหรือประเด็นอะไรก็ได้ตามความถนัดหรือสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ภายในครอบครัวของตน เช่น เรื่องอาหาร เรื่องเสื้อผ้า หรือเรื่องสุขภาพ แต่เรื่องต่างๆที่สตรีมุสลิมเขียนควรจะต้องมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงไปถึงศาสนาอิสลามด้วย ยกตัวอย่างเช่น หากสตรีมุสลิมนำเสนอเรื่องอาหารในเว็บไซต์ก็ควรเขียนอธิบายว่าอาหาร “ฮาลาล” ของชาวมุสลิมเป็นอย่างไร หากนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับเสื้อผาก็ควรเขียนอธิบายว่าการแต่งกายในชุดต่างๆของชาวมุสลิมหมายถึงอะไร เช่น การสวมฮิญาบของสตรีมุสลิม หรือหากนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับสุขภาพก็ควรอธิบายด้วยว่าหลักการดูแลสุขภาพของชาวมุสลิมนั้นมีแนวทางอย่างไรหรือแตกต่างจากการรักษาสุขภาพแบบแผนปัจจุบันอย่างไร นอกจากนี้ยังพบว่าสตรีมุสลิมได้มีส่วนร่วมกับการสื่ออินเทอร์เน็ตในฐานะการเป็น “ศิลาณี” ในกระดานสนทนาของเว็บไซต์อิสลามต่างๆ ที่คอยให้คำปรึกษาแก่เหล่ามุสลิมินหรือมุสลิมะฮฺด้วยกันเกี่ยวกับปัญหาต่างๆที่ชาวมุสลิมจะต้องประสบพบเจอในการดำรงชีวิต โดยบทบาทการเป็นผู้ให้คำปรึกษาหรือระดมความคิดเห็นจากชาวมุสลิมด้วยกันเปรียบเสมือนกับเป็นช่องทางในการระบายปัญหาและความอัดอั้นต่างๆในชุมชนมุสลิม รวมถึงยังเป็นการช่วยแบ่งปันความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาชีวิตที่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม

นอกจากจุดประสงค์หรือเจตนารมณ์ในการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่สตรีมุสลิมจะต้องยึดมั่นอย่างมั่นคงแล้ว ศาสนาอิสลามยังได้กำหนดแนวทางปฏิบัติตนที่เหมาะสมสำหรับสตรีมุสลิมเพื่อให้การใช้งานอินเทอร์เน็ตบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งเอาไว้และในขณะเดียวกันก็ไม่ทำให้สตรีมุสลิมต้องเสื่อมเสียเกียรติ ความสง่างาม และความบริสุทธิ์ไปกับการใช้งานสื่อดังกล่าว โดยหลักการปฏิบัติตนเพื่อการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตที่สตรีมุสลิมจะต้องคำนึงถึงประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1) การวางตัว ถือเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับสตรีมุสลิมที่ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เนื่องจากการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นสตรีมุสลิมไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงจากการพูดคุย ปฏิสัมพันธ์ หรือแม้กระทั่งพบปะกับบุคคลต่างๆมากมายทั้งในกลุ่มมุสลิมะฮ์ด้วยกันเอง หรือกลุ่มมุสลิมิน หรือแม้กระทั่งกลุ่มบุคคลภายนอกศาสนาอื่นๆ ดังนั้นการวางตัวของสตรีมุสลิมให้อยู่ในความเหมาะสมและสง่างามจึงถือเป็นเรื่องสำคัญที่สตรีมุสลิมจะต้องตระหนักและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยสตรีมุสลิมจะต้องยึดมั่นในหลักการปฏิบัติตนของมุสลิมะฮ์ที่ดีโดยเฉพาะในกรณีที่จะต้องติดต่อสื่อสารกับผู้ชายที่ไม่ใช่ชาวมุสลิม เนื่องจากพวกเขาไม่ทราบว่ามีข้อกำหนดมากมายเกี่ยวกับการปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ซึ่งการพูดคุยระหว่างชายหญิงในอินเทอร์เน็ตบางครั้งอาจนำไปสู่ความไม่เหมาะสมหรือ “พิตนะฮ์” ได้ ดังนั้นสตรีมุสลิมจะต้องรู้จักการวางตัว การรักษาระยะห่างที่เหมาะสม รวมถึงแนวทางในการสื่อสารสร้างความเข้าใจให้บุคคลอีกฝ่ายได้รับรู้ถึงแบบแผนการสื่อสารที่เหมาะสมกับสตรีมุสลิม

ในกรณีของการสื่อสารปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างเพศในสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น ศาสนาอิสลามได้มีการกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติตน ดังนี้ (สมาคมนักเรียนไทยในกรุงโคโร, 2554: ออนไลน์)

- การสนทนานั้นจะต้องไม่เกินเลยออกจากหัวข้อที่ยกมาคุยกัน หรือออกจากเป้าหมายการตะอวะฮ์ (เรียกร้องเชิญชวน) ไปสู่อิสลาม
- จะต้องไม่ทำเสียงให้อ่อนหวาน หรือแสดงออกอย่างนุ่มนวลเกินไป
- จะต้องไม่มีการถามคำถามส่วนตัว ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่กำลังพูดคุยกันอยู่ เช่น ถามเรื่องอายุ ส่วนสูง หรือที่พัก เป็นต้น
- สำหรับพี่น้องมุสลิมินและมุสลิมะฮ์ที่ได้เข้าร่วมในการสนทนาหรืออ่านข้อความ ตอบโต้กันนั้น (ขอให้รู้ว่า) ชัยฏอนเองไม่ได้กำหนดหนทางที่จะเข้าสู่หัวใจของผู้ที่สนทนากันอยู่
- การสนทนานั้นจะต้องยุติทันที หากว่าหัวใจเริ่มรู้สึกถึงอารมณ์ปรารถนา

2) การให้ความไว้วางใจ เนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ตถือเป็นพื้นที่การสื่อสารสาธารณะที่ผู้ใช้งานจากทั่วทุกมุมโลกที่ต่างมีอายุ เพศ เชื้อชาติ ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ได้เข้ามาทำการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กัน ด้วยความหลากหลายทางด้านประชากรศาสตร์ของผู้ใช้งานสื่อออนไลน์จึงเป็นเหตุให้สตรีมุสลิมต้องตระหนักถึงอันตรายต่างๆที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้งานที่ไม่เหมาะสม ศาสนาอิสลามจึงสนับสนุนให้สตรีมุสลิมที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตระมัดระวังตนในเรื่องของการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวให้กับบุคคลอื่นในอินเทอร์เน็ตได้รับรู้ ไม่ว่าจะเป็นภาพถ่าย ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ อีเมล หรือข้อมูลใดๆก็ตามที่ช่วยให้บุคคลที่ไม่หวังดีสามารถเข้าถึงตัวสตรีมุสลิมได้ (Mail of Islam Team, 2011: online) นอกจากนี้การปฏิสัมพันธ์ในโลกออนไลน์ของสตรีมุสลิมกับบุคคลภายนอกศาสนาอาจนำไปสู่กิจกรรมบางประการที่จำเป็นจะต้องนัดพบปะกัน ซึ่งในเรื่องนี้สตรีมุสลิมจะต้องมีความรอบคอบและระมัดระวังตนเป็นพิเศษ โดยการพบปะนั้นจะต้องเกิดขึ้นด้วยจุดประสงค์ที่มีความจำเป็นจริงๆรวมถึงจะต้องเกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะหรือแหล่งชุมชนต่างๆที่มีความปลอดภัย โดยเฉพาะในกรณีที่จะต้องพบปะกับผู้ชายนั้นสตรีมุสลิมควรรักษาเพื่อนมุสลิมะฮ์หรือมารวมของตนเองไปด้วยเพื่อความปลอดภัย

3) การทำหน้าที่ในครอบครัว กล่าวได้ว่าแม้สตรีมุสลิมจะแสดงบทบาทในด้านสังคมมากเพียงใด แต่บทบาทด้านหนึ่งที่สำคัญที่สุดซึ่งสตรีมุสลิมทุกคนจะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก และต้องปฏิบัติให้ครบถ้วนสมบูรณ์ก็คือบทบาทหน้าที่ภายในครอบครัว โดยศาสนาอิสลามอนุญาตให้สตรีมุสลิมได้ประกอบกิจการหรือกิจกรรมทางสังคมอื่นๆ ได้ตราบเท่าที่พวกเธอได้ปฏิบัติหน้าที่ความเป็นลูกสาว ภรรยา หรือมารดาภายในครอบครัวได้อย่างสมบูรณ์ตามหลักอิสลาม โดยภายหลังที่พวกเธอปฏิบัติหน้าที่หลักได้ครบถ้วนแล้วก็สามารถจัดแบ่งเวลาที่เหลือมาใช้ในการสื่อสารทางสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อประโยชน์ในด้านการเผยแพร่ศาสนาหรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่ไม่ขัดแย้งกับหลักการอิสลาม

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตและการใช้งานในเชิงศาสนาช่วยให้ผู้วิจัยทราบว่าอินเทอร์เน็ตได้ถูกนำมาใช้งานเพื่อประโยชน์ในทางศาสนาตั้งแต่เมื่อครั้งที่ตัวสื่อเพิ่งถือกำเนิดขึ้นมาได้ไม่นาน และการศึกษาถึงความเกี่ยวข้องระหว่างศาสนาอิสลามและอินเทอร์เน็ตช่วยให้ผู้วิจัยทราบถึงจุดประสงค์การใช้งานที่ศาสนาอิสลามสนับสนุนให้ชาวมุสลิมนำสื่อดังกล่าวไปใช้ซึ่งได้แก่ การเผยแพร่ศาสนา การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนา และการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในสังคมมุสลิม นอกจากนี้การศึกษาถึงแนวทางการใช้งานอินเทอร์เน็ตในแบบอิสลามได้ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการใช้งานที่สอดคล้องกับศาสนาซึ่งเรียกว่า “หะลาล” และแนวทางการใช้งานที่ขัดกับหลักการทางศาสนาซึ่งเรียกว่า “หะรอม” ซึ่งความเข้าใจเรื่องนี้จะเป็ประโยชน์ต่อการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเข้าถึงและการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่ผู้วิจัยศึกษา

## แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต

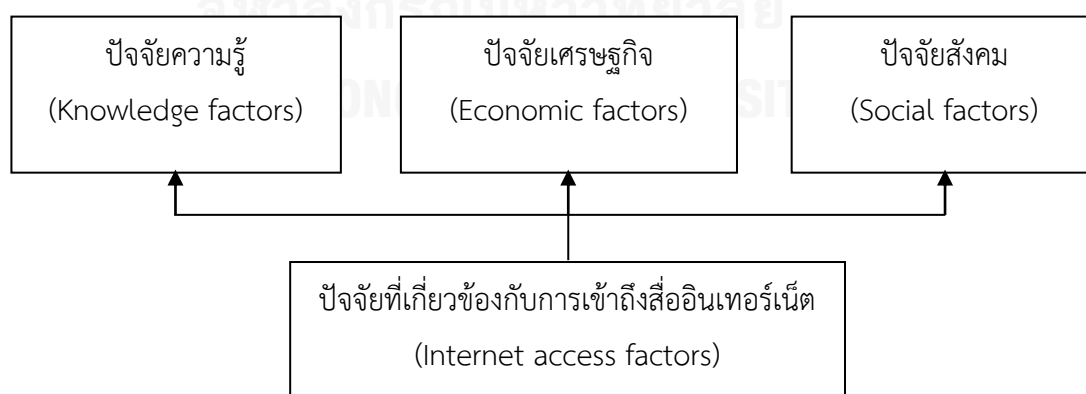
เนื่องจากอินเทอร์เน็ตถือเป็นสื่อใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมและเป็นที่แพร่หลายในสังคมปัจจุบันทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ประเทศ ทวีป และในระดับโลก รวมถึงในปัจจุบันจำนวนผู้ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตและบริการต่างๆในอินเทอร์เน็ตต่างได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกวัน จนเป็นผลให้สื่อ อินเทอร์เน็ตค่อยๆสอดผสานเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของผู้คนในยุคปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม แม้การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของ “ผู้ใช้งานในระดับบุคคล” (Individual users) จะถือว่าง่ายและสะดวกกว่ามากเมื่อเปรียบเทียบกับสื่อกระแสหลัก เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งสิ่งพิมพ์ แต่การเข้าใช้งานสื่อดังกล่าวยังต้องอาศัยปัจจัยบางอย่างเข้ามาสนับสนุนเพื่อช่วยให้การเข้าถึงสื่อเหล่านั้นเกิดขึ้นได้จริง

ผลการศึกษาเรื่อง “The Ever-Shifting Internet Population: A new look at Internet access and the digital divide” (International Center for Research on Women, 2013: online) ได้ค้นพบว่าคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ใช้งานถือเป็นตัวแปรสำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพและโอกาสของบุคคลในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต โดยการศึกษาพบว่าหากบุคคลผู้ใช้งานเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับสูง เป็นผู้ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจในการใช้จ่ายเพื่อการเข้าถึงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมถึงเป็นผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลรอบข้างให้สามารถเข้าถึงสื่อดังกล่าวได้ ก็จะช่วยทำให้บุคคลผู้นั้นมีความสามารถ มีศักยภาพ และมีโอกาสในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้เอง ผู้วิจัยจึงได้มุ่งศึกษา “ปัจจัย” (Factors) ทั้ง 3 ด้านที่มีความเกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม ซึ่งประกอบด้วย 1) ปัจจัยความรู้ 2) ปัจจัยเศรษฐกิจ และ 3) ปัจจัยสังคม โดยความเชื่อมโยงของการศึกษาอิทธิพลจากปัจจัยทั้งสามด้านดังกล่าวต่อความสามารถของสตรีมุสลิมในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตสามารถแสดงออกมาให้เห็นได้จากแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.9

แสดงปัจจัยด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของบุคคล

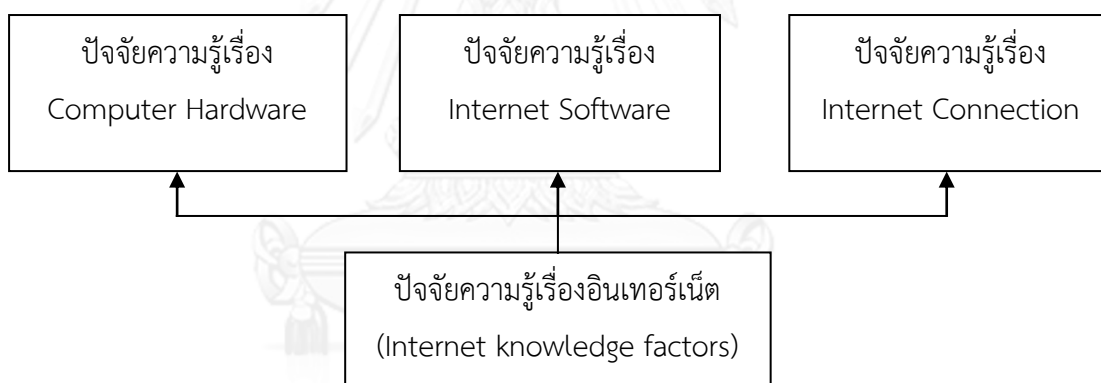


### 1. ปัจจัยความรู้ (Knowledge Factors)

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงองค์ความรู้ที่ผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจำเป็นต้องแสวงหาและเรียนรู้ เพื่อที่จะช่วยให้การใช้งานเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของตนเองสามารถเกิดขึ้นได้จริง โดยองค์ความรู้ในที่นี้เรียกว่า “ความรู้ในเชิงเทคนิค” (Technical knowledge) ซึ่งหมายถึงชุดของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้งาน “อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์” และ “ส่วนของระบบเครือข่าย” ที่ประกอบและเชื่อมโยงกันจนเป็นเครื่องมือหรือสื่อกลางที่ช่วยให้บุคคลสามารถเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต โดยองค์ความรู้ดังกล่าวถือเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจะต้องทราบและนำมาปฏิบัติได้ ทั้งนี้เนื่องจากความรู้ดังกล่าวไม่เพียงแต่จะเป็นประโยชน์ในแง่ของการใช้งานเท่านั้นแต่ยังช่วยในการประเมินราคาค่าใช้จ่ายในการซื้อหาอุปกรณ์มาใช้ให้เหมาะสมกับคุณลักษณะการใช้งานและสถานภาพทางเศรษฐกิจของบุคคล ซึ่งถือเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาศักยภาพในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม โดยปัจจัยความรู้ในเชิงเทคนิคที่ผู้ใช้ต้องคำนึงในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมีองค์ประกอบต่างๆดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.10

แสดงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความรู้ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต



จากแผนภาพที่ 2.10 แสดงให้เห็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความรู้ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งบุคคลจะต้องใช้ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง โดยในที่นี้ผู้วิจัยจะถือว่าองค์ประกอบแต่ละด้านดังกล่าวเป็น “ปัจจัยความรู้ย่อย” (Sub factors) ที่บุคคลจะต้องนำมาใช้ประกอบกันเป็น “ชุดความรู้” (set of knowledge) ซึ่งจะช่วยให้บุคคลผู้นั้นมีศักยภาพและความสามารถในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตได้ด้วยตนเอง โดยสามารถอธิบายปัจจัยความรู้ย่อยในแต่ละด้านได้ดังต่อไปนี้



## 1) ปัจจัยความรู้เรื่อง Hardware knowledge

ฮาร์ดแวร์ (Hardware) หมายถึง อุปกรณ์ต่างๆที่ประกอบขึ้นเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีลักษณะเป็นโครงร่างสามารถมองเห็นด้วยตาและสัมผัสได้นั้นคือมีลักษณะเป็นรูปธรรม โดยฮาร์ดแวร์ที่ประกอบขึ้นมาเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์จะต้องประกอบด้วยส่วนหลักๆ 4 ส่วน ดังนี้

1.1) หน่วยประมวลผลกลาง (Central Processing Unit) หรือ CPU หมายถึง หน่วยประมวลผลกลาง หรืออาจเรียกสั้นๆว่า “โปรเซสเซอร์” (Processor) ซึ่งหมายถึงตัวประมวลผลก็ได้ โดยอุปกรณ์ชิ้นนี้มีลักษณะเป็นชิปตัวเล็กๆซึ่งประกอบไปด้วยวงจรรีเลย์ทรอนิกส์จำนวนมากมายมหาศาลที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า โดยจะทำหน้าที่คำนวณตัวเลขจากชุดคำสั่งที่ผู้ใช้ป้อนโปรแกรมเข้าไปแล้ว CPU จะไปอ่านชุดคำสั่งมาแปลความหมาย และทำการคำนวณ เมื่อได้ผลลัพธ์ก็จะส่งผลลัพธ์ออกไปแสดงผลทางหน้าจอ CPU เปรียบได้กับมันสมองของเครื่องคอมพิวเตอร์

1.2) หน่วยความจำเข้าถึงโดยสุ่ม (Random Access Memory) หรือ RAM โดยถือเป็นหน่วยความจำหลักของเครื่องคอมพิวเตอร์ซึ่งมีหน้าที่รับข้อมูลเพื่อส่งไปให้ CPU ประมวล โดยเป็นหน่วยความจำที่สามารถทำงานได้อย่างอิสระและรวดเร็วกว่าหน่วยความจำประเภทอื่น แต่ RAM มีจุดด้อยตรงที่สามารถเก็บข้อมูลได้เฉพาะเวลาที่มีกระแสไฟฟ้าหล่อเลี้ยงเท่านั้น เมื่อใดก็ตามที่ไม่มีกระแสไฟฟ้ามาเลี้ยงข้อมูลที่อยู่ภายในหน่วยความจำจะหายไปทันที โดย RAM ถือเป็น ส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำงานได้และยังมีผลต่อความเร็วในการประมวลผลของ CPU ด้วย

1.3) ส่วนรับและส่วนแสดงผล (Input/Output devices) หมายถึง ส่วนประกอบสองส่วนสำคัญที่ทำให้เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้และสภาพแวดล้อมได้ โดย “อุปกรณ์ส่วนรับ” หรือ (Input device) หมายถึง อุปกรณ์ที่ทำให้คอมพิวเตอร์สามารถสัมผัสและรับรู้คำสั่งได้ เช่น คีย์บอร์ด เมาส์ ไมโครโฟน เครื่องอ่านบัตร หรือเครื่องสแกน และ “อุปกรณ์ส่วนแสดงผล” หรือ (Output device) หมายถึง อุปกรณ์ที่ทำให้คอมพิวเตอร์สามารถแสดงผลจาก การประมวลผลออกมาสู่ภายนอกตัวเครื่อง เช่น จอภาพ ลำโพง หรือ เครื่องพิมพ์ โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ที่สามารถทำงานได้อย่างสมบูรณ์จะต้องอาศัยการทำงานของทั้งสองส่วนประกอบกัน

1.4) สื่อจัดเก็บข้อมูล (Storage device) หมายถึง ส่วนที่ใช้บันทึกและ จัดเก็บข้อมูลที่ได้รับการประมวลผลแล้วเพื่อให้สามารถนำกลับมาใช้ได้อีกเมื่อต้องการ โดยแตกต่างจากหน่วยความจำแบบ RAM ที่เป็นแบบชั่วคราว เพราะหน่วยเก็บข้อมูลประเภทนี้จะจัดเก็บข้อมูลได้จำนวนมากกว่าและถาวรกว่าเนื่องจากไม่จำเป็นต้องอาศัยกระแสไฟฟ้าเข้ามาหล่อเลี้ยงขณะที่จัดเก็บ สื่อจัดเก็บข้อมูลมีให้เลือกมากมายหลายประเภทตามความเหมาะสม เช่น ฮาร์ดดิสก์ซึ่งถือเป็นส่วน ความจำขนาดใหญ่ที่ติดตั้งในเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือ แผ่นซีดี ดีวีดี ฟลอปปีดิสก์ หรือยูเอสบีแฟลช ไดรฟ์ ซึ่งถือเป็นสื่อจัดเก็บข้อมูลภายนอกที่สามารถโอนถ่ายข้อมูลระหว่างคอมพิวเตอร์ได้อย่างสะดวก และเพื่อให้เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้นั้น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องนั้นจะต้องได้รับการติดตั้งอุปกรณ์พื้นฐานเพิ่มเติมอีกอย่างน้อย 4 ส่วน โดยสามารถอธิบาย คุณสมบัติของฮาร์ดแวร์เพิ่มเติมดังกล่าวได้ดังนี้

1.5) โมเด็ม (Modulate and demodulate) หรือ Modem หมายถึง อุปกรณ์ที่ทำหน้าที่เปลี่ยนสัญญาณอะนาล็อกให้อยู่ในรูปดิจิทัล และแปลงสัญญาณให้กลับไปในทิศทางตรงข้าม โดยถือเป็นส่วนจำเป็นสำหรับเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ต้องการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตโดยใช้สายโทรศัพท์ ทั้งนี้เนื่องจากตัวโมเด็มจะช่วยแปลงสัญญาณอะนาล็อกที่มาจากสายโทรศัพท์ให้เป็นสัญญาณดิจิทัลเพื่อให้คอมพิวเตอร์สามารถประมวลผลข้อมูลได้ และในทางกลับกันก็ทำหน้าที่แปลงสัญญาณดิจิทัลจากเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เป็นอะนาล็อกเพื่อให้ส่งผ่านสายโทรศัพท์ได้นั่นเอง

1.6) ไวเลส แลน (Wireless LAN) หมายถึง อุปกรณ์ที่ช่วยให้เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตโดยไม่ต้องใช้สายแลนหรือสายโทรศัพท์ เนื่องจากใช้การสื่อสารแบบไร้สายโดยคลื่นแม่เหล็กในอากาศ โดยเครื่องคอมพิวเตอร์จะต้องได้รับการติดตั้งอุปกรณ์ Wireless Lan card อยู่ภายใน ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นส่วนประกอบชิ้นพื้นฐานของเครื่อง Notebook และ Tablet PC นอกจากนี้ในปัจจุบันได้มีการผลิต Wireless LAN แบบ USB ที่สามารถติดตั้งกับเครื่องคอมพิวเตอร์ได้

1.7) เราเตอร์ (Router) หมายถึง อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ทำหน้าที่ในการจัดหาเส้นทางเพื่อส่งแพ็คเกจข้อมูลอินเทอร์เน็ตไปยังเครือข่ายปลายทางที่ต้องการซึ่งก็คือเครื่องคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อนั่นเอง เราเตอร์เป็นอุปกรณ์นำส่งสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีลักษณะการใช้งานคล้ายกับสวิตช์ (Switch) ที่มีความสามารถในการแจกไอพีให้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ได้ โดยรากศัพท์คำว่า “Route” ก็คือ “ถนน” ซึ่งหมายถึงการเชื่อมต่อทำให้ผู้ใช้สามารถเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์ได้มากกว่าหนึ่งเครื่องในเวลาเดียวกัน ปัจจุบันนิยมใช้เป็นแบบ Wireless ซึ่งช่วยให้การเชื่อมต่อสามารถทำได้ทุกที่ภายในตัวอาคาร

1.8) แอร์การ์ด (Air card) หมายถึง อุปกรณ์ที่ช่วยให้เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตผ่านสัญญาณโทรศัพท์มือถือแทนที่จะต่อผ่านสายโทรศัพท์หรือผ่านเราเตอร์ โดยแอร์การ์ดทำงานเหมือนเป็นโมเด็มไร้สายที่ช่วยให้เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถเชื่อมโยงกับอินเทอร์เน็ตจากสถานที่ใดก็ได้ที่มีสัญญาณโทรศัพท์ นอกจากการใช้งานอินเทอร์เน็ตแล้วแอร์การ์ดยังช่วยรับสัญญาณโทรศัพท์มือถือ ที่ผู้ใช้สามารถโทรเข้าโทรออกได้รวมถึงยังเป็นเครื่องรับส่งโทรสารแบบไร้สายได้อีกด้วย ปัจจุบันแอร์การ์ดมีให้เลือกใช้ทั้งแบบ PCMCIA หรือ ExpressCard ที่ออกแบบมาสำหรับเครื่อง notebook และแบบ USB ที่สามารถใช้กับคอมพิวเตอร์ทุกประเภทที่มี USB port

## 2) ปัจจัยความรู้เรื่องซอฟต์แวร์ (Software knowledge)

ซอฟต์แวร์ หมายถึง ส่วนชุดคำสั่งหรือส่วนของระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล โดยคำว่า “ซอฟต์แวร์” เป็นชื่อที่ถูกตั้งขึ้นมาเพื่อใช้เปรียบเทียบความแตกต่างกับคำว่า “ฮาร์ดแวร์” เนื่องจากฮาร์ดแวร์เป็นส่วนที่สามารถจับต้องได้แต่ซอฟต์แวร์ไม่สามารถจับต้องได้ในทางกายภาพ ซอฟต์แวร์ช่วยให้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำงานได้ตามวัตถุประสงค์ โดยขั้นตอนก็คือซอฟต์แวร์ในคอมพิวเตอร์จะถูกเรียกใช้งานในแรมและประมวลผลผ่านซีพียูจากนั้นจึงให้ผลลัพธ์ในการทำงานตามที่ซอฟต์แวร์ได้ถูกออกแบบมา โดยซอฟต์แวร์อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ดังนี้

2.1) ซอฟต์แวร์ระบบปฏิบัติการ (Operating system) หรือ OS หมายถึง กลุ่มของโปรแกรมต่างๆที่ช่วยให้อุปกรณ์ทั้งหลายภายในเครื่องและอุปกรณ์รอบนอกคอมพิวเตอร์สามารถทำงานได้อย่างสมบูรณ์ รวมถึงช่วยให้เครื่องคอมพิวเตอร์มีสภาพพร้อมต่อการติดตั้งและใช้งานโปรแกรมประยุกต์ประเภทอื่นๆในภายหลัง ด้วยเหตุนี้เองซอฟต์แวร์ระบบปฏิบัติการถือเป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานที่จะต้องติดตั้งในเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อให้เครื่องสามารถทำงานได้ ปัจจุบันมีซอฟต์แวร์ระบบปฏิบัติการให้ผู้ใช้ได้เลือกติดตั้งมากมายแต่ตัวที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ ไมโครซอฟท์ วินโดวส์

2.2) โปรแกรมประยุกต์ (Application software) หมายถึง ซอฟต์แวร์ประเภทหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อรองรับการใช้งานเฉพาะทาง ซึ่งแตกต่างกับซอฟต์แวร์ระบบปฏิบัติการที่สามารถรับรองการทำงานพื้นฐานได้หลายด้าน ทั้งนี้คำว่า “โปรแกรมประยุกต์” เป็นคำในภาษาไทยที่ถูกบัญญัติมาเพื่อใช้แทนคำว่า Application software โดยปัจจุบันนิยมเรียกตัวโปรแกรมประยุกต์ว่า “แอป” (app) อีกด้วย ตัวอย่างโปรแกรมประยุกต์พื้นฐาน ได้แก่ โปรแกรมสำนักงาน เช่น ไมโครซอฟท์ ออฟฟิศ โปรแกรมดูหนังฟังเพลง เช่น วินแอมป์ หรือวินโดวส์มีเดียเพลเยอร์ นอกจากนี้ยังมีโปรแกรมประยุกต์ที่ออกแบบมาเพื่อรองรับงานเฉพาะด้านเช่นงานออกแบบ งานกราฟฟิก หรืองานตัดต่อภาพยนตร์ เป็นต้น

สำหรับการใช้งานเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้น ผู้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์จะต้องทำการติดตั้งตัวโปรแกรมประยุกต์ที่เกี่ยวข้องเสียก่อนจึงจะสามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้อย่างสมบูรณ์ โดยโปรแกรมประยุกต์สำหรับคอมพิวเตอร์ที่ออกแบบมาเพื่อใช้งานอินเทอร์เน็ตเรียกว่า “โปรแกรมค้นดูเว็บ” (web browser) ซึ่งเป็นโปรแกรมประยุกต์ที่ช่วยผู้ใช้งานสามารถติดต่อกับเครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ที่เรียกว่า “เว็ลด์ไวด์เว็บ” เพื่อเรียกดูข้อมูลหรือโต้ตอบกับข้อมูลสารสนเทศในหน้าเว็บที่สร้างด้วยภาษาเฉพาะซึ่งจัดเก็บอยู่ในระบบบริการเว็บหรือระบบคลังข้อมูลอื่นๆ ด้วยเหตุนี้จึงถือเป็นโปรแกรมที่ขาดไม่ได้สำหรับผู้ใช้ที่ต้องการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยโปรแกรมค้นดูเว็บที่ได้รับความนิยม ได้แก่

- วินโดวส์ อินเทอร์เน็ตเอกซ์พลอเรอร์ (Windows Internet Explorer) คือหนึ่งในโปรแกรมค้นดูเว็บที่ได้รับความนิยมสูงสุดในปัจจุบัน โดยมีชื่อย่อว่า “ไออี” (IE) หรือ Internet Explorer นั่นเอง สาเหตุที่ได้รับความนิยมเนื่องจากใช้งานได้ง่ายและที่สำคัญคือเป็นโปรแกรมค้นดูเว็บที่แถมมากับระบบปฏิบัติการวินโดวส์แล้ว ผู้ใช้จึงไม่ต้องทำการดาวน์โหลดมาติดตั้งเอง

- มอซิลลา ไฟร์ฟอกซ์ (Mozilla Firefox) หรือรู้จักในชื่อ “ไฟร์ฟอกซ์” ซึ่งถือเป็นโปรแกรมค้นดูเว็บที่ได้รับความนิยมอีกตัวหนึ่ง โดยเป็นโปรแกรมค้นดูเว็บที่ใช้งานได้ง่ายและสามารถใช้ได้ในหลายระบบปฏิบัติการรวมทั้งระบบวินโดวส์ด้วย โดยไฟร์ฟอกซ์มีจุดเด่นด้านการแสดงผลและการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้ทำการแก้ไขค่าต่างๆได้โดยตรงเพื่อการค้นหาเว็บที่สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

### 3) ปัจจัยความรู้เรื่องการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต (Internet connection)

การเชื่อมต่อ (Connection) หมายถึง การเชื่อมต่ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของผู้ใช้งานกับสื่ออินเทอร์เน็ตโดยผ่านการเชื่อมต่อกับ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Service Provider) หรือ ISP หมายถึง บริษัทที่ให้บริการเชื่อมโยงผู้ใช้งานคอมพิวเตอร์กับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ โดยต้องเป็นบริษัทที่ได้รับการจัดตั้งอย่างถูกต้องตามกฎหมายและมีศักยภาพทางเทคโนโลยีในการรับส่งข้อมูลผ่านอุปกรณ์โทรคมนาคมอินเทอร์เน็ต ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีบริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตจำนวนมาก ได้แก่ TOT, TRUE, KSC และ CS-Loxinfo โดยการให้บริการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตของผู้ให้บริการสามารถทำได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการในการใช้งานเป็นสำคัญว่าต้องการนำไปใช้งานในลักษณะใด รวมไปถึงขึ้นอยู่กับเงินทุนที่จะใช้ในการติดตั้งระบบด้วย โดยปัจจุบันการบริการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตของบริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตมีอยู่หลากหลายวิธี ดังนี้

3.1) การเชื่อมต่อแบบ Dial-up หมายถึง การเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตผ่านทางเครือข่ายสายโทรศัพท์โดยใช้อุปกรณ์ “โมเด็ม” เป็นตัวแปลงสัญญาณ โดยการเชื่อมต่อแบบนี้มีข้อดีคืออุปกรณ์มีราคาถูก การติดตั้งง่าย การเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ทำได้ง่าย และไม่ต้องมีผู้เชี่ยวชาญมาคอยดูแลรักษาระบบ เหมาะกับการใช้งานไม่มากนักหรือไม่ต้องมีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตตลอด 24 ชั่วโมง แต่ข้อเสียก็คืออัตราการรับส่งข้อมูลค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับการเชื่อมต่อแบบอื่นๆ

3.2) การเชื่อมต่อแบบ ISDN (Internet Services Digital Network) หมายถึง การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่คล้ายกับแบบ Dial Up เพราะยังต้องใช้โทรศัพท์และโมเด็มในการเชื่อมต่อ แต่ต่างกันตรงที่ใช้ระบบโทรศัพท์ความเร็วสูงในระบบดิจิทัล (Digital) และต้องใช้โมเด็มแบบ ISDN Modem เท่านั้นในการเชื่อมต่อ ดังนั้นจึงช่วยเพิ่มความเร็วในการรับส่งข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ยังให้ความสะดวกในการบำรุงรักษา และเพิ่มความสามารถในการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอื่นๆ

3.3) การเชื่อมต่อแบบ DSL (Digital Subscriber Line) หมายถึง การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูงโดยใช้สายโทรศัพท์ธรรมดาผ่านโมเด็มแบบ DSL โดยข้อดีของการเชื่อมต่อวิธีนี้คือความคงที่ของความเร็วข้อมูลเนื่องจากผู้ใช้แต่ละคนที่เชื่อมต่อกับเครือข่ายจะได้รับ “แบนด์วิธ” (bandwidth) คงที่ นอกจากนี้ยังช่วยผู้ใช้อย่างสามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้ทุกเวลาโดยไม่ต้องโทรศัพท์ให้ยุ่งยากเนื่องจากระบบ DSL ได้ถูกออกแบบให้เชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตลอดเวลา

3.4) การเชื่อมต่อแบบ Cable หมายถึง การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตโดยผ่านสายเคเบิลเช่นเดียวกับเคเบิลทีวีจึงทำให้ผู้ใช้สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตไปพร้อมๆ กับการดูทีวีได้ โดยผู้ใช้จะต้องติดตั้งอุปกรณ์ Cable Modem เพื่อเป็นตัวกลางในการเชื่อมต่อ โดยข้อดีของวิธีนี้คือถ้าผู้ใช้มีสายเคเบิลทีวีเชื่อมโยงอยู่แล้วก็สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ทันทีโดยเพียงแค่เพิ่มอุปกรณ์โมเด็ม ส่วนข้อเสียคือถ้ามีจำนวนผู้ใช้เคเบิลในบริเวณใกล้เคียงมากอาจทำให้การรับส่งข้อมูลอินเทอร์เน็ตช้าลง

3.5) การเชื่อมต่อแบบดาวเทียม (Satellites) หมายถึง การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตโดยผ่านการเชื่อมสัญญาณจากดาวเทียมโดยใช้จานดาวเทียมเป็นตัวรับสัญญาณ จากนั้นจึงแปลงสัญญาณผ่านทางอุปกรณ์โมเด็มไปสู่เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยการเชื่อมต่อวิธีนี้ถือเป็นการ

เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงและให้ความเร็วในการรับส่งข้อมูลต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับระบบที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามถือว่ามีความเหมาะสมกับการใช้งานในภูมิภาคประเทศที่ห่างไกล

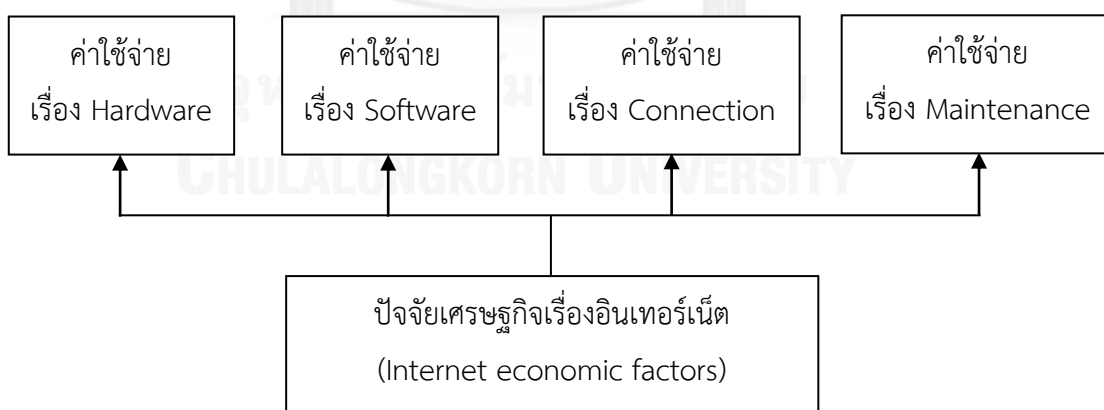
นอกจากการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์แล้ว ในปัจจุบันยังพบว่า มีผู้ใช้งานจำนวนมากที่เชื่อมต่อด้วยการใช้โทรศัพท์มือถือหรือที่เรียกว่า Mobile Internet ซึ่งถือเป็นวิธีที่สะดวกเนื่องจากใช้งานจากสถานที่ใดก็ได้ และให้ความรวดเร็วกว่า นอกจากนี้ยังให้ความเป็นส่วนตัวแก่ผู้ใช้งานมากกว่าอีกด้วย โดยวิธีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตจากโทรศัพท์มือถือในปัจจุบันได้แก่ การเชื่อมต่อแบบ WAP (Wireless Application Protocol), GPRS (General Packet Radio Service), CDMA (Code Division Multiple Access) และเทคโนโลยี บลูทูธ (Bluetooth Technology)

## 2. ปัจจัยเศรษฐกิจ (Economic Factors)

ในส่วนของปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจนั้นเป็นเรื่องของพิจารณาถึง “สถานภาพทางการเงิน” (Economic status) ของบุคคลที่มีความพร้อมมากน้อยแค่ไหนในการใช้จ่ายเพื่อการเข้าถึงการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยเรื่องนี้ถือเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องนำมาร่วมพิจารณาเนื่องจากแม้บุคคลจะมีความรู้ในเรื่องการใช้งานอุปกรณ์ต่างๆเพื่อการเข้าถึงสื่อดังกล่าวแต่หากบุคคลไม่สามารถใช้จ่ายเงินหรือได้รับการสนับสนุนทางการเงินเพื่อการเข้าถึงสื่อดังกล่าวแล้ว การเข้าถึงสื่อดังกล่าวของบุคคลผู้นั้นก็คงไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่บุคคลจะต้องคำนึงในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมีองค์ประกอบต่างๆดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.11

แสดงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเศรษฐกิจในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต



จากแผนภาพที่ 2.11 แสดงให้เห็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเศรษฐกิจในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของบุคคล จากแผนภาพจะเห็นได้ว่าผู้วิจัยได้จัดแบ่งค่าใช้จ่ายในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตออกเป็น 4 ด้าน ซึ่งค่าใช้จ่ายแต่ละด้านจะมีความจำเป็นต่อการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของบุคคลในลักษณะที่แตกต่างกัน โดยสามารถแยกอธิบายค่าใช้จ่ายแต่ละด้านได้ดังนี้

### 1) ค่าใช้จ่ายเรื่องอุปกรณ์ (Hardware)

จากการศึกษาพบว่าการพิจารณาค่าใช้จ่ายเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของบุคคลนั้นจะเริ่มต้นจากค่าใช้จ่ายในส่วนของอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการใช้งาน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ จอร์มोनิตอร์ คีย์บอร์ด เม้าส์ เว็บแคม โมเด็ม เราเตอร์ และอื่นๆ ซึ่งการมีศักยภาพทางเศรษฐกิจในการซื้อหาและครอบครองอุปกรณ์ดังกล่าวอย่างครบถ้วนก็ถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตสามารถเกิดขึ้นได้จริงและดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง และในส่วนของผู้ที่ไม่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจในการซื้อหาและครอบครองอุปกรณ์ดังกล่าวก็จำเป็นจะต้องใช้จ่ายเงินในลักษณะของการเช่าเวลาเพื่อใช้งาน เช่น การเช่าเวลาใช้งานจากร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ เป็นต้น

### 2) ค่าใช้จ่ายเรื่องโปรแกรม (Software)

นอกจากการมีอุปกรณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตอย่างครบถ้วนแล้ว สิ่งต่อมาที่ผู้ใช้งานจะต้องคำนึงถึงคือโปรแกรมต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้งานสื่อดังกล่าว ซึ่งผู้ใช้งานจะต้องทำการ “ติดตั้ง” (Install) ให้พร้อมก่อนที่จะทำการเชื่อมโยงเครื่องคอมพิวเตอร์ไปสู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยโปรแกรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อนี้มีทั้งประเภทที่สามารถดาวน์โหลดได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและประเภทที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในเรื่องลิขสิทธิ์เพื่อการนำมาติดตั้ง ซึ่งในเรื่องนี้ผู้ใช้งานจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีศักยภาพในการใช้จ่ายเพื่อเรื่องดังกล่าวจึงจะช่วยให้สามารถใช้งานโปรแกรมที่ตนเองมีความต้องการและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการใช้งาน

### 3) ค่าใช้จ่ายเรื่องการเชื่อมต่อ (Connection)

หลังจากที่บุคคลได้เตรียมอุปกรณ์ต่างๆที่มีความจำเป็นและติดตั้งชุดโปรแกรมต่างๆที่ต้องการใช้งานเอาไว้ในเรื่องคอมพิวเตอร์แล้ว สิ่งต่อมาที่จะต้องพิจารณาถึงก็คือการใช้จ่ายเงินเพื่อการเข้าถึงหรือการเชื่อมต่ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของตนเองกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตผ่านการให้บริการของ “ผู้ให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือ ISP (Internet Service Provider) ซึ่งหลากหลายบริษัทและหลากหลายรูปแบบการเชื่อมต่อให้เลือกใช้ โดยผู้ใช้งานควรเลือกรูปแบบการเชื่อมต่อและความเร็วในการถ่ายทอดข้อมูลให้มีความเหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้งานของตนเองให้มากที่สุด ซึ่งจะส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในเรื่องนี้ตั้งอยู่บนความสมเหตุสมผลและเกิดความคุ้มค่าในการใช้งานมากที่สุด

### 4) ค่าใช้จ่ายเรื่องการบำรุงรักษา (Maintenance)

นอกจากค่าใช้จ่ายในเรื่องต่างๆที่ได้กล่าวถึงมาแล้ว ผู้ที่ต้องการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตยังต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอุปกรณ์และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตจะต้องกระทำผ่านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ซึ่งสามารถเกิดความเสียหายจากการใช้งานที่ไม่ถูกวิธีหรือเกิดชำรุดจากการใช้งานตามระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้นผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจำเป็นต้องมีศักยภาพทางเศรษฐกิจเพียงพอในการนำอุปกรณ์ต่างๆเข้าไปรับการซ่อมจากช่างผู้ชำนาญงานหรือแม้กระทั่งการซื้อหาอุปกรณ์ชิ้นใหม่มาเปลี่ยนแทนชิ้นเดิมที่ชำรุด เป็นต้น

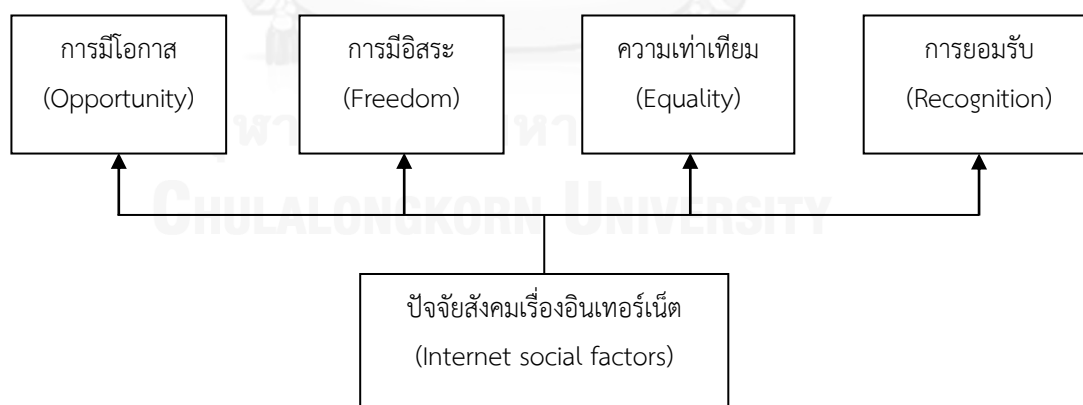
อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมือใหม่ที่ยังไม่มีความรู้ความชำนาญมากพอในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตหรือแม้กระทั่งผู้ใช้งานทั่วไปที่ต้องการเสริมสร้างความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตขั้นสูงนั้นก็จำเป็นต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมในการใช้งานสื่อดังกล่าวด้วย โดยผู้ใช้งานที่ต้องการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอาจต้องเสียค่าใช้จ่ายในการสมัครลงทะเบียนเรียนรายวิชาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความรู้ในด้านการใช้งานคอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตจากโรงเรียนหรือสถาบันฝึกสอนทักษะด้านคอมพิวเตอร์ ซึ่งค่าใช้จ่ายต่างๆที่กล่าวมานี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ผู้ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตจะเป็นต้องแบกรับเพื่อให้การใช้งานสื่อเกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยผู้ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจเหมาะสมเท่านั้นจึงจะสามารถกระทำได้

### 3. ปัจจัยสังคม (Social Factors)

ปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต หมายถึง สภาพแวดล้อมต่างๆทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากการมีโอกาสได้ซื้อหาและครอบครองอุปกรณ์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมถึงการมีความรู้ด้านเทคนิคที่เพียงพอต่อการใช้งานอาจยังไม่เพียงพอต่อการเข้าถึงและเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต เนื่องจากการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตจะต้องเกิดขึ้นในสถานที่หรือสภาพแวดล้อมจริงที่ผู้ใช้งานสื่อได้อาศัยอยู่ ดังนั้นการได้รับการสนับสนุนหรือการเปิดโอกาสให้ใช้งานสื่อจากครอบครัว ชุมชน หรือสถาบันจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของบุคคลสามารถเกิดขึ้นได้จริงและได้รับการยอมรับ

แผนภาพที่ 2.12

แสดงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องของปัจจัยสังคมในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของบุคคล



จากแผนภาพที่ 2.12 แสดงให้เห็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยสังคมในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของบุคคล จากแผนภาพจะเห็นว่าผู้วิจัยได้จัดแบ่งองค์ประกอบย่อยในเรื่องดังกล่าวออกเป็น 4 ด้าน ซึ่งองค์ประกอบแต่ละด้านต่างมีความจำเป็นต่อการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของบุคคลในลักษณะที่แตกต่างกัน โดยสามารถแยกอธิบายองค์ประกอบย่อยในแต่ละด้านได้ดังนี้

1) โอกาสในการเลือกใช้งาน หมายถึง การที่บุคคลจะสามารถเลือกใช้ประโยชน์จากศักยภาพของเทคโนโลยีชนิดหนึ่งได้นั้น บุคคลผู้นั้นจำเป็นต้องได้รับ “โอกาส” (Opportunity) ในการเข้าถึงและใช้งานเทคโนโลยีชนิดนั้นก่อน ซึ่งการเข้าถึงและใช้งานของบุคคลจะเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้ศักยภาพของเทคโนโลยีและสามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้เหมาะสมกับตนเองได้

2) อิสระในการเลือกใช้งาน หมายถึง การใช้งานเทคโนโลยีนั้นผู้ใช้จำเป็นต้องได้รับ “อิสระ” (Freedom) ในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเลือกใช้งานเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง กล่าวคือศักยภาพของเทคโนโลยีที่ผู้ใช้เลือกนำมาใช้งานต้องเกิดขึ้นจากความต้องการหรือการตัดสินใจของตัวผู้ใช้งานเองโดยมิได้ถูกผู้ใดบังคับหรือตีกรอบการใช้งานเอาไว้

3) ความเท่าเทียมในการเลือกใช้งาน หมายถึง การที่สมาชิกในสังคมหนึ่งมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันในเรื่องการเลือกใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี โดยการใช้งานเทคโนโลยีในสังคมนั้นสมาชิกจะต้องได้รับ “ความเท่าเทียม” (Equality) ในการเลือกใช้ประโยชน์นั้นคือจะต้องไม่มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดที่มีสิทธิหรือโอกาสในการเลือกใช้ประโยชน์ที่มากกว่าสมาชิกคนอื่นๆในสังคม

4) การได้รับการยอมรับทางเลือกในการใช้งาน หมายถึง สิทธิของบุคคลที่จะได้รับ “การยอมรับ” (Recognition) จากสังคมต่อทางเลือกของตนเองในการเลือกใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ทั้งนี้แนวทางการเลือกใช้ประโยชน์ที่สมควรได้รับการสนับสนุนนั้นควรเป็นแนวทางการเลือกใช้ที่มีลักษณะสนับสนุนหรือมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของตัวผู้ใช้งาน รวมถึงไม่ควรมีลักษณะการใช้ที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิผู้อื่นหรือเป็นการนำมาซึ่งผลร้ายบางอย่างแก่ทั้งตนเองและสังคม

### **แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต**

นอกจากการศึกษาปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต อันได้แก่ ปัจจัยความรู้ ปัจจัยเศรษฐกิจ และปัจจัยสังคมแล้ว การศึกษาเกี่ยวกับ “ทางเลือก” (Choice) ในเรื่องการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตก็ถือเป็นเรื่องสำคัญที่ควรศึกษาเช่นกัน ทั้งนี้เพียงเพราะการศึกษาว่าบุคคลผู้หนึ่งจะสามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตได้หรือไม่นั้นเป็นเพียงการบอกให้ทราบว่าบุคคลผู้นั้นจะสามารถเข้าถึงการใช้งานสื่อดังกล่าวได้อย่างไรแต่ยังมิได้บอกให้ทราบว่าบุคคลผู้นั้นจะนำเอาสื่อไปใช้งานอย่างไร ด้วยเหตุนี้เองการศึกษาถึงเหตุการณ์ภายหลังจากบุคคลได้เข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตและทำการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวจึงถือเป็นเรื่องสำคัญเนื่องจากจะทำให้ทราบว่าท้ายที่สุดแล้วบุคคลผู้นั้นจะนำสื่อดังกล่าวไปใช้งานเพื่อจุดประสงค์ใดบ้างและเพราะเหตุผลใด

จากการศึกษาเรื่องของการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นผู้วิจัยพบว่ามีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้” (Application) ของมนุษย์ในเรื่องการใช้งานเทคโนโลยี โดยการประยุกต์ในที่นี้หมายถึงการที่ผู้ใช้งานเลือกใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในด้านที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและเป็นประโยชน์กับตนเอง และเลือกที่จะปฏิเสธการใช้งานเทคโนโลยีในลักษณะที่มีความขัดแย้งกับวิถีชีวิตและอาจก่อให้เกิดโทษแก่ตนเอง รวมถึงผู้ใช้งานยังอาจสร้างทางเลือกใหม่ในการใช้งานเทคโนโลยีที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง ซึ่งแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในลักษณะต่างๆที่กล่าวถึงมานี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงกลยุทธ์ของบุคคลในการที่จะเลือกใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตและข้อจำกัดที่ปรากฏอยู่ในสังคมที่ตนได้อยู่อาศัย



การศึกษาพบว่าแนวคิดและทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องการเลือกใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสมัยใหม่คือแนวคิดและทฤษฎีที่อยู่ในกลุ่มของการศึกษากระบวนการ “ประกอบสร้าง” (Construct) เทคโนโลยีของมนุษย์ผู้ใช้งาน โดยแนวคิดและทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาเรื่องนี้ ได้แก่ แนวคิด “การก่อรูปทางสังคมในเชิงเทคโนโลยี” (Social Shaping of Technology) หรือ SST และทฤษฎี “การประกอบสร้างทางสังคมโดยเทคโนโลยี” (Social Construction of Technology) หรือ SCOT ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีทั้งสองที่กล่าวถึงล้วนมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการประกอบสร้างเทคโนโลยีที่ยืนอยู่บนมุมมองแบบ “ผู้ใช้กำหนด” (User-oriented perspective) นั่นคือมองว่าผู้ใช้งานเทคโนโลยีสามารถ “เลือก” (Choose) ใช้งานเทคโนโลยีสอดคล้องกับความต้องการของตนเองหรือสังคมได้ โดยสามารถอธิบายถึงหลักการสำคัญของแนวคิดและทฤษฎีทั้ง 2 เรื่องดังกล่าวได้ดังต่อไปนี้

### แนวคิดการก่อรูปทางสังคมในเชิงเทคโนโลยี หรือ SST

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาบางส่วนของการศึกษาด้านสังคมวิทยาและด้านเทคโนโลยีได้หลอมรวมกันจนเกิดเป็นแนวทางการศึกษาใหม่ที่เรียกว่าการศึกษา “การก่อรูปทางสังคมในเชิงเทคโนโลยี” (Social Shaping of Technology) หรือ SST โดยแนวทางนี้มุ่งนำเสนอเทคโนโลยีในแง่ของ “ผลผลิตทางสังคม” (Social product) ที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง “ปัจจัยทางด้านเทคนิค” (Technical factors) และปัจจัยทางด้านสังคม (Social factors) โดยการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวส่งผลให้เห็นทั้งในเรื่องการออกแบบและพัฒนาเทคโนโลยีรวมถึงถึงลักษณะการใช้งานเทคโนโลยี นอกจากนี้เทคโนโลยียังถูกมองเป็น “กระบวนการทางสังคม” (Social process) อีกด้วย เนื่องจากปรากฏว่ากลุ่มทางสังคมต่างๆได้นำเอาเทคโนโลยีมาปรับปรุง แก้ไข ดัดแปลง และพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มหรือชุมชน แทนที่จะปล่อยให้ตัวเทคโนโลยีเป็นผู้กำหนดผลลัพธ์และลักษณะในการใช้งาน

Williams และ Edge (1996: 56-99) อธิบายถึงแนวคิดหลักของ SST ว่าเป็นการศึกษาที่เชื่อว่า “ทางเลือก” (Choices) มีอยู่แล้วในตัวเทคโนโลยีทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นทางเลือกในการใช้งาน การออกแบบ การพัฒนา รวมถึงการวางทิศทางเทคโนโลยีเพื่อการใช้งานในอนาคตก็ยังคงขึ้นอยู่กับผู้ใช้ทั้งในระดับปัจเจกและสังคมจะเลือกใช้งานเทคโนโลยีอย่างไร กล่าวได้ว่าแนวคิด SST ยืนอยู่บนมุมมองแบบ “ผู้ใช้กำหนด” (User-oriented perspective) ที่มองว่าเทคโนโลยีสามารถ “ประยุกต์ได้” (Applicable) และผู้ใช้สามารถ “ก่อรูป” (Shaping) เทคโนโลยีให้มีลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเองหรือสังคม เช่น ตัวเทคโนโลยีชนิดหนึ่งอาจมีคุณสมบัติการทำงานที่หลากหลายแต่ในทางปฏิบัติผู้ใช้อาจเลือกใช้งานเฉพาะคุณลักษณะบางอย่าง หรือเลือกปรับปรุงดัดแปลงตัวเทคโนโลยีมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและเงื่อนไขทางสังคม ดังนั้น SST จึงสรุปว่าตัวเทคโนโลยีได้เปิดโอกาสให้ผู้ได้เลือกใช้งานและออกแบบเทคโนโลยีตามจุดประสงค์และเงื่อนไขที่มีลักษณะเฉพาะ อย่างไรก็ตาม SST ได้กล่าวเน้นย้ำประเด็นสำคัญอีกอย่างหนึ่งนั่นคือเมื่อผู้ใช้ได้กำหนด “ทางเลือก” ต่อเทคโนโลยีในลักษณะที่ต่างกันก็จะนำไปสู่ “แนวทางการใช้งาน” (Implications) และ “ผลลัพธ์” (Outcomes) ที่แตกต่างกันไปด้วย

กล่าวได้ว่าแกนหลักของแนวคิดแบบ SST นั้นต่อต้านความเชื่อของสำนักคิดแบบ “เทคโนโลยีกำหนด” (Technology determinism) ที่อธิบายว่าเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดความเป็นไปของสังคม เนื่องจาก SST เชื่อว่าการ “กระทำของมนุษย์” (Human actions) เป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดความเป็นไปของเทคโนโลยีและสังคม อย่างไรก็ตาม SST ยังคงเปิดพื้นที่สำหรับแนวคิดในเชิงประนีประนอมหรือที่เรียกว่าแนวคิด “การก่อรูประหว่างกัน” (Mutual shaping) ระหว่างมนุษย์และเทคโนโลยี เนื่องจากบางครั้งพบว่ากรณีที่มนุษย์นำเอาเทคโนโลยีมาใช้งานหรือดัดแปลงแก้ไขให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง ก็อาจนำไปสู่กระบวนการก่อสร้าง “กฎเกณฑ์” (Rules) หรือ “แนวทางปฏิบัติทางสังคม” (Social practices) ที่ย้อนกลับมาควบคุมหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมเองด้วย

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นการศึกษาต่างๆที่แนวทางการศึกษา “การก่อรูปทางสังคมในเชิงเทคโนโลยี” หรือ SST ให้ความสนใจ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่

1) การทำให้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน (Domestication of technology) หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์ว่าเทคโนโลยีชนิดหนึ่งๆถูกนำมาใช้งานอย่างไรในชีวิตประจำวัน กล่าวคือเป็นการศึกษาว่าเทคโนโลยีชนิดหนึ่งๆถูกนำเข้ามาผนวกเป็นส่วนหนึ่งของการใช้งานในชีวิตประจำวันได้อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำมาใช้งานภายในบ้าน โดย Silverstone, Hirsh และ Morley (1992: 15-29) ได้พัฒนาแนวทางการศึกษานี้ไปจนพบข้อสรุปที่ว่าเทคโนโลยีนั้นสามารถ “ถูกวางเงื่อนไข” (conditioned) และ “ทำให้เชื่อง” (tamed) ได้โดยผู้ใช้งาน กล่าวคือผู้ใช้สามารถวางกลยุทธ์การใช้งานในลักษณะต่างๆที่ทำให้ตัวเทคโนโลยีสามารถสอดผสานเข้าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันได้ ซึ่งผลจากการใช้กลยุทธ์ดังกล่าวจะนำไปสู่การพิจารณา “ทางเลือก” (Choice) ที่เหมาะสมที่สุดในการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้งานของบุคคลหรือการใช้งานภายในชุมชน โดยภายในหัวข้อการศึกษาเรื่อง Domestication นี้ยังมีแนวทางการศึกษาย่อยประกอบอยู่ 3 แนวทาง ได้แก่

1.1) การทำให้เทคโนโลยีกลายเป็นสินค้า (Commodification) หมายถึง การศึกษาว่าเทคโนโลยีชนิดหนึ่งๆถูกทำให้กลายเป็นสินค้าที่ใช้งานในชีวิตประจำวันได้อย่างไร โดยเป็นการวิเคราะห์ว่าเทคโนโลยีได้ถูกวางอยู่บนพื้นที่สาธารณะของการแลกเปลี่ยนเชิงคุณค่า และอยู่ในระบบการตลาดที่มีการแข่งขันเพื่อสร้างภาพลักษณ์และการกล่าวอ้างถึงประสิทธิภาพการทำงานอย่างไร

1.2) การเข้าถึงครอบครองเทคโนโลยี (Appropriation) หมายถึง การศึกษาถึงกระบวนการที่เทคโนโลยีชนิดหนึ่งๆกระจายไปสู่การถือครองของบุคคลหรือสังคม โดยเป็นการวิเคราะห์ว่าเทคโนโลยีชนิดนั้นๆจะถูกยอมรับหรือปฏิเสธหรือไม่อย่างไรภายใต้บริบททางวัฒนธรรมต่างๆ

1.3) การเปลี่ยนวิถีชีวิตโดยเทคโนโลยี (Conversion) หมายถึง การศึกษากระบวนการที่เทคโนโลยีชนิดหนึ่งๆก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิถีชีวิตของผู้ใช้งาน โดยเป็นการวิเคราะห์ว่าแนวทางการใช้งานเทคโนโลยีในลักษณะเฉพาะถูกแสดงให้เห็นในพื้นที่สาธารณะและได้รับการสนับสนุนนั้น จะส่งผลให้เกิดวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะขึ้นหรือไม่อย่างไร

2) การปรับแต่งเทคโนโลยีโดยผู้ใช้งาน (Configuring of the user) คือ การศึกษาวิเคราะห์ว่าเทคโนโลยีชนิดหนึ่งๆถูกผู้ใช้งานนำมาปรับใช้งานอย่างไรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้คนนั้นเองหรือผู้ใช้งานในระดับกลุ่ม โดยสรุปคือแนวทางนี้มองว่าภายหลังจากการที่ผู้ใช้งานเอาเทคโนโลยีมาใช้งานแล้วตัวเทคโนโลยีไม่เปลี่ยนแปลงแต่ประโยชน์การใช้งานอาจเปลี่ยน ด้วยเหตุนี้เองแนวทางนี้จึงเป็นการศึกษาวิเคราะห์บทบาทของผู้ใช้งานต่อกระบวนการออกแบบและพัฒนาเทคโนโลยีซึ่งพบมากในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จุดเด่นอีกประการของแนวทางนี้คือการศึกษา “อัตลักษณ์ของการใช้งาน” นั่นคือการศึกษาว่าแนวทางการใช้งานเทคโนโลยีที่มี “ลักษณะเฉพาะ” ของบุคคลหรือกลุ่มคนจะถูกผนวกลงไปเป็นส่วนหนึ่งกับการออกแบบเทคโนโลยีได้อย่างไรและสะท้อนคุณลักษณะของผู้ใช้งานได้อย่างไร เช่น แบบแผนการใช้สื่อของบุคคลหรือกลุ่มคนแต่ละกลุ่มอาจมีลักษณะเฉพาะไม่เหมือนกันซึ่งอาจเป็นผลมาจากวิถีชีวิตและข้อจำกัดทางด้านสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และลักษณะเฉพาะเหล่านี้เองก็ได้ไปกำหนดหรือปรับแต่งแนวทางการใช้งานเทคโนโลยีของบุคคลหรือกลุ่มคนแต่ละกลุ่มให้มีความแตกต่างไปจากแนวทางมาตรฐานซึ่งผู้ออกแบบและผลิตเทคโนโลยีได้กำหนดเอาไว้

โดยสรุป แนวทางการศึกษาแบบ Configuring of the user ยึดอยู่บนความเชื่อที่ว่าเทคโนโลยีต่าง ๆ ล้วนถูกออกแบบโดยผู้ใช้งานซึ่งอาจนำไปสู่การกำหนดคุณลักษณะหรือแนวทางการเลือกใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่มีลักษณะเฉพาะและสื่อถึง “อัตลักษณ์ของบุคคลหรือกลุ่มผู้ใช้งาน” ด้วยเหตุนี้เองแนวทาง SST จึงได้มองตัวเทคโนโลยีว่าเป็น “ตัวบท” (Text) ที่บรรจุไว้ด้วยความหมายและคุณค่าซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการต่อรองที่เกิดขึ้นในขั้นตอนของการออกแบบและการเลือกใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ทั้งนี้แนวคิด SST อธิบายว่าการศึกษาร່องราวที่อยู่ใน “ตัวบท” หรือ “ตัวเทคโนโลยี” จะช่วยให้เราเข้าใจบทบาทของผู้ใช้งานเทคโนโลยีที่มีต่อการออกแบบเทคโนโลยีนั้นเอง

3) การประเมินการประกอบสร้างเทคโนโลยี (Constructivist technology assessment) คือ การศึกษาวิเคราะห์ว่าผู้ผลิตเทคโนโลยีมีแนวทางการประกอบสร้างเทคโนโลยีอย่างไรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งาน กล่าวคือหลังจากที่ผู้ผลิตได้นำเสนอเทคโนโลยีมีออกไปสู่สังคมและผู้ได้รับเอาเทคโนโลยีไปใช้งานแล้ว จากนั้นผู้ผลิตทำการศึกษาและประเมินความต้องการของผู้ใช้อีกครั้งเพื่อประกอบสร้างเทคโนโลยีขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงหรือความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ใช้งาน แนวทางนี้มุ่งศึกษา “ความต้องการ” (Needs) ของผู้ใช้งานเพื่อช่วยให้เข้าใจกระบวนการออกแบบและพัฒนาเทคโนโลยีของฝ่ายผู้ผลิต ซึ่งการศึกษาไม่เพียงแต่จะพบว่าผู้ผลิตได้นำเสนอเทคโนโลยีไปสู่อุปกรณ์ผู้ใช้งานแต่เพียงอย่างเดียว แต่ผู้ผลิตยังดึงผู้ใช้งานให้เข้ามาร่วมกับกระบวนการออกแบบและพัฒนาเทคโนโลยีอีกด้วย โดยสรุปคือแนวทางการศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์ว่าผู้ใช้งานในระดับสังคมได้มีส่วนประกอบสร้างเทคโนโลยีอย่างไรเพื่อสนองต่อความต้องการของกลุ่มทางสังคม

4) การศึกษาเทคโนโลยีในแง่สังคมสารสนเทศ (Social informatics studies) หรือ SI คือ การศึกษาแบบสหวิทยาการที่มุ่งวิเคราะห์แนวทางการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในสังคมโดยเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกันของ “เทคโนโลยีสารสนเทศ” (Information and communications technology) หรือ ICT และสถาบันทางสังคมและวัฒนธรรม โดย Rob Kling ผู้ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาของสาขาวิชาสังคมสารสนเทศ ได้สรุปเอาไว้ว่า “SI คือแนวทางการศึกษาอย่างเป็นระบบที่

ยืนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นสหวิทยาการ โดยเป็นการศึกษาแนวทางการออกแบบ การใช้งาน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศภายใต้บริบททางสังคมและสถาบัน” (Indiana University, 2011: online) ด้วยเหตุนี้ SI จึงมุ่งทำความเข้าใจแง่มุมทางสังคมต่างๆที่ถูก “ทำให้เป็นคอมพิวเตอร์” (Computerization) โดยเน้นไปที่การศึกษาบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศกับการเปลี่ยนแปลงเชิงสังคมสถาบัน ทั้งนี้ SI ถือเป็นแนวทางการศึกษาที่ได้รับความนิยม และเป็นสาขาวิชาย่อยที่ประกอบอยู่ภายในศาสตร์หลายแขนง

### ทฤษฎีการประกอบสร้างทางสังคมโดยเทคโนโลยี หรือ SCOT

แนวทางการศึกษา “การก่อประกอบสร้างทางสังคมโดยเทคโนโลยี” (Social Construction of Technology) หรือ SCOT ถือเป็นแนวคิดหนึ่งถูกนำไปเชื่อมโยงกับแนวคิด SST โดยแนวทางการศึกษาแบบ SCOT มีรากฐานมาจากสำนักคิดแบบ “สังคมประกอบสร้างนิยม” (Social constructivism) ที่อธิบายว่าเทคโนโลยีมิได้กำหนดการกระทำของมนุษย์แต่เป็นการกระทำของมนุษย์ในเชิงสังคมที่กำหนดเทคโนโลยี โดยแนวคิด SCOT อ้างว่าเราไม่สามารถเข้าใจการทำงานของเทคโนโลยีชนิดหนึ่งได้หากไม่ศึกษาวิเคราะห์ว่าเทคโนโลยีชนิดนั้นได้ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างไร กล่าวคือจำเป็นต้องศึกษาว่าเทคโนโลยีได้ถูกนำมาใช้งานอย่างไรในสังคมนั้นเอง (Campbell, 2010: 52-53)

SCOT ถือเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่โต้แย้งแนวคิดแบบ “เทคโนโลยีกำหนด” (Technological determinism) ที่อธิบายว่าเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลง ซึ่งแนวคิดแบบเทคโนโลยีกำหนดนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนักคิดแนว “เทคโนโลยีประกอบสร้างนิยม” (Technological constructivism) ที่มองว่าการประกอบสร้างทางสังคมล้วนเกิดขึ้นจากคุณลักษณะและศักยภาพของเทคโนโลยี โดย SCOT อธิบายว่าการที่จะสรุปว่าเทคโนโลยีจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากผู้ใช้งานนั้นจะต้องพิจารณาจากโลกทางสังคมของการใช้งานมิใช่เพียงแต่มองว่าเทคโนโลยีชนิดนั้น “ยอดเยี่ยมที่สุด” หรือ “ทันสมัยที่สุด” หรือไม่ นักวิจัยในแนวทางนี้มุ่งตอบคำถามที่ว่าอะไรเป็น “เกณฑ์ชี้วัด” (Criteria) ความสำเร็จของเทคโนโลยีสมัยใหม่จากการใช้งานในเชิงสังคม รวมถึงต้องการอธิบายว่าบุคคลหรือคนกลุ่มใดที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเกณฑ์ชี้วัดเหล่านั้นขึ้นมา และพวกเขาสร้างมันขึ้นมาด้วยเหตุผลใด ภายใต้เงื่อนไขอะไร และมีกลุ่มคนใดบ้างที่ถูกกีดกันออกจากกระบวนการสร้างเกณฑ์ชี้วัดเหล่านี้ แนวทาง SCOT จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาความสำเร็จของเทคโนโลยีจากการใช้งานในสังคม

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีข้างต้นที่เกี่ยวข้องกับการเลือกใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนั้น ผู้วิจัยได้นำมาทำการวิเคราะห์และประมวลออกมาเป็นแนวทางการศึกษาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ โดยสามารถแบ่งการศึกษาออกได้เป็น 3 เรื่อง ได้แก่

1) การศึกษาการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต หมายถึง การศึกษากลยุทธ์หรือแนวทางการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมซึ่งถือเป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะของผู้ใช้งานเทคโนโลยี โดยการใช้ประโยชน์ดังกล่าวจะปรากฏออกมาใน 3 ลักษณะ ประกอบด้วย

1.1) การเลือกใช้งานในบางลักษณะ หมายถึง การที่สตรีมุสลิมเลือกหยิบเอาความสามารถด้านใดด้านหนึ่งที่มีอยู่แล้วของสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้งาน โดยมักเป็นรูปแบบของการใช้งานที่มีลักษณะพื้นฐานและสามารถนำมาใช้เพื่อจุดประสงค์ในการสื่อสารเรื่องทั่วไปได้ เช่น การค้นหาข้อมูล การรับส่งอีเมล การศึกษาหาความรู้ หรือการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เป็นต้น โดยกระบวนการคิดและพิจารณาเลือกหยิบเอาความสามารถด้านใดด้านหนึ่งของสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้งานอาจเกิดจากหลักการอ้างอิงต่างๆที่สตรีมุสลิมนำมาใช้ซึ่งยังต้องอาศัยการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องนี้

1.2) การเลือกไม่ใช้งานในบางลักษณะ หมายถึง การที่สตรีมุสลิมปฏิเสธการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตในบางลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับหลักการหรือกรอบทางความคิดที่ตนเองยึดถือ โดยการศึกษาในเรื่องนี้คือการมุ่งวิเคราะห์การใช้อำนาจของสตรีมุสลิมในฐานะผู้ใช้งานสื่อว่าเพราะเหตุใดจึงเลือกที่จะไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในบางแง่มุม รวมถึงศึกษาว่าหลักการหรือกรอบทางความคิดดังกล่าวมีหลักการทำงานอย่างไรและเข้าไปควบคุมความคิดของสตรีมุสลิมได้อย่างไร

1.3) การสร้างทางเลือกใหม่ในการใช้งาน หมายถึง การที่สตรีมุสลิมยอมรับว่าลักษณะการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตบางแง่มุมมีประโยชน์และสามารถนำมาปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาปรับปรุงเพื่อการใช้งานที่มีลักษณะเฉพาะของตนเองหรือกลุ่มของตนเองได้ ซึ่งในเรื่องนี้คือการศึกษาว่าสตรีมุสลิมได้นำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาทำการ “ปรับแต่งใหม่” (Reconfigure) อย่างไรเพื่อให้เหมาะสมกับเป้าหมายทางการสื่อสารที่มีลักษณะเฉพาะและมีความสอดคล้องกับความต้องการของสตรีมุสลิมเอง

2) การศึกษาอัตลักษณ์ของการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต หมายถึง การศึกษาว่าสตรีมุสลิมได้มีการประกอบสร้าง “กลยุทธ์” (Strategy) หรือแนวทางการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะเฉพาะที่มีความเป็น “เอกลักษณ์” (Uniqueness) และสะท้อนให้เห็นถึง “อัตลักษณ์” (Identity) ของตนเองหรือไม่อย่างไร โดยการศึกษาในเรื่องนี้อาจเปิดเผยให้เห็นกรอบความคิดในเรื่องการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่มีความแตกต่างจากกลุ่มคนอื่นๆในสังคม

3) การศึกษา “ตัวแปร” ที่มีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์และอัตลักษณ์จากการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต หมายถึง การศึกษาว่าตัวแปรทางด้านประชากรศาสตร์ของสตรีมุสลิมอันได้แก่ พื้นที่อาศัย ระดับอายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ และบทบาทในครอบครัว มีผลต่อการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมหรือไม่ และการใช้ประโยชน์ที่กล่าวถึงนั้นแสดงออกมาให้เห็นอย่างมีเอกลักษณ์หรือมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวหรือไม่อย่างไร ในเรื่องนี้พบว่า “คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้รับสาร” (Characteristics of audience) ถือเป็นอีกตัวแปรที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการใช้สื่อบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างทางด้านประชากรศาสตร์ของผู้รับสารจะส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการใช้สื่อ เช่น ความสามารถในการเข้าถึงสื่อ ลักษณะข่าวสารที่ต้องการจากสื่อ หรือรูปแบบการใช้สื่อ ซึ่งในเรื่องนี้ Wilbur Schramm (1962: 235) ได้จำแนกคุณลักษณะของผู้รับสารเอาไว้ดังนี้

3.1) เพศ (Sex) จากการศึกษาทางจิตวิทยาได้แสดงให้เห็นว่าผู้ชายและผู้หญิงมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมากในเรื่องของความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะสังคมและวัฒนธรรมได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของกลุ่มคนทั้งสองเพศเอาไว้แตกต่างกัน ส่งผลให้การใช้สื่อของกลุ่มคนทั้งสองมีความแตกต่างกันด้วย โดยเพศหญิงมักจะเลือกใช้สื่อเพื่อเปิดรับข่าวสารประเภท

บันเทิงมากกว่า ส่วนเพศชายมักจะเลือกเปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวกับกิจการบ้านเมืองหรือเรื่องหนักๆ จากการศึกษายังพบว่าเพศหญิงมักมีความอ่อนไหวทางด้านอารมณ์สูงกว่าและสามารถถูกโน้มน้าวจากสื่อมวลชนได้ง่ายกว่า

3.2) อายุ (Age) จากการศึกษาพบว่าผู้รับสารที่มีอายุมากมักใช้สื่อเพื่อรับข่าวสารที่มีลักษณะเป็นทางการมากกว่าข่าวสารประเภทบันเทิงหรือเรื่องเบาๆ เช่น นิยมเปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวกับกิจการบ้านเมืองมากกว่าผู้รับสารที่มีอายุน้อย นอกจากนี้อายุยังเป็นสิ่งกำหนดความแตกต่างในเรื่องความยากง่ายในการชักจูงใจอีกด้วย กล่าวคือเมื่อคนมีอายุมากขึ้นโอกาสที่จะถูกชักจูงหรือทำให้เปลี่ยนใจจะลดน้อยลง รวมถึงยังพบว่าคนที่วัยต่างกันจะมีความต้องการในสิ่งต่างๆแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งความแตกต่างด้านอายุนี้ก็ส่งผลให้ผู้รับสารที่มีวัยต่างกันมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกัน

3.3) ระดับการศึกษา (Level of education) ผู้รับสารที่มีระดับการศึกษาต่างกันมักจะมีพฤติกรรมการใช้สื่อที่แตกต่างกัน โดยทั่วไปบุคคลที่มีการศึกษาสูงมักใช้สื่อมวลชนมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำกว่า และผู้ที่มีการศึกษาสูงมักจะเลือกใช้ประโยชน์จากสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าเนื่องจากให้รายละเอียดที่ลึกซึ้งกว่า ในขณะที่คนที่มีการศึกษต่ำมักจะเลือกใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์เนื่องจากสามารถบริโภคข้อมูลข่าวสารได้ง่ายกว่า เพราะไม่ต้องอาศัยทักษะในการอ่านเข้ามาช่วยในการเปิดรับข่าวสาร

3.4) สถานะทางเศรษฐกิจ (Economic status) ซึ่งหมายถึงรายได้ของบุคคล โดยที่นี้ผู้วิจัยหมายถึงรวมถึงอาชีพซึ่งเป็นที่มาของรายได้ด้วย โดยจากการศึกษาพบว่าผู้ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจดีหรือมีอาชีพที่มั่นคงจะมีความสามารถในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนได้มากกว่าผู้ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจไม่ดีหรือมีอาชีพไม่มั่นคง ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจดีย่อมจะมีศักยภาพในการแสวงหา เข้าถึง และบริโภคสื่อได้มากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย ด้วยเหตุนี้ความแตกต่างทางด้านสถานะทางเศรษฐกิจจึงมีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของแต่ละบุคคล

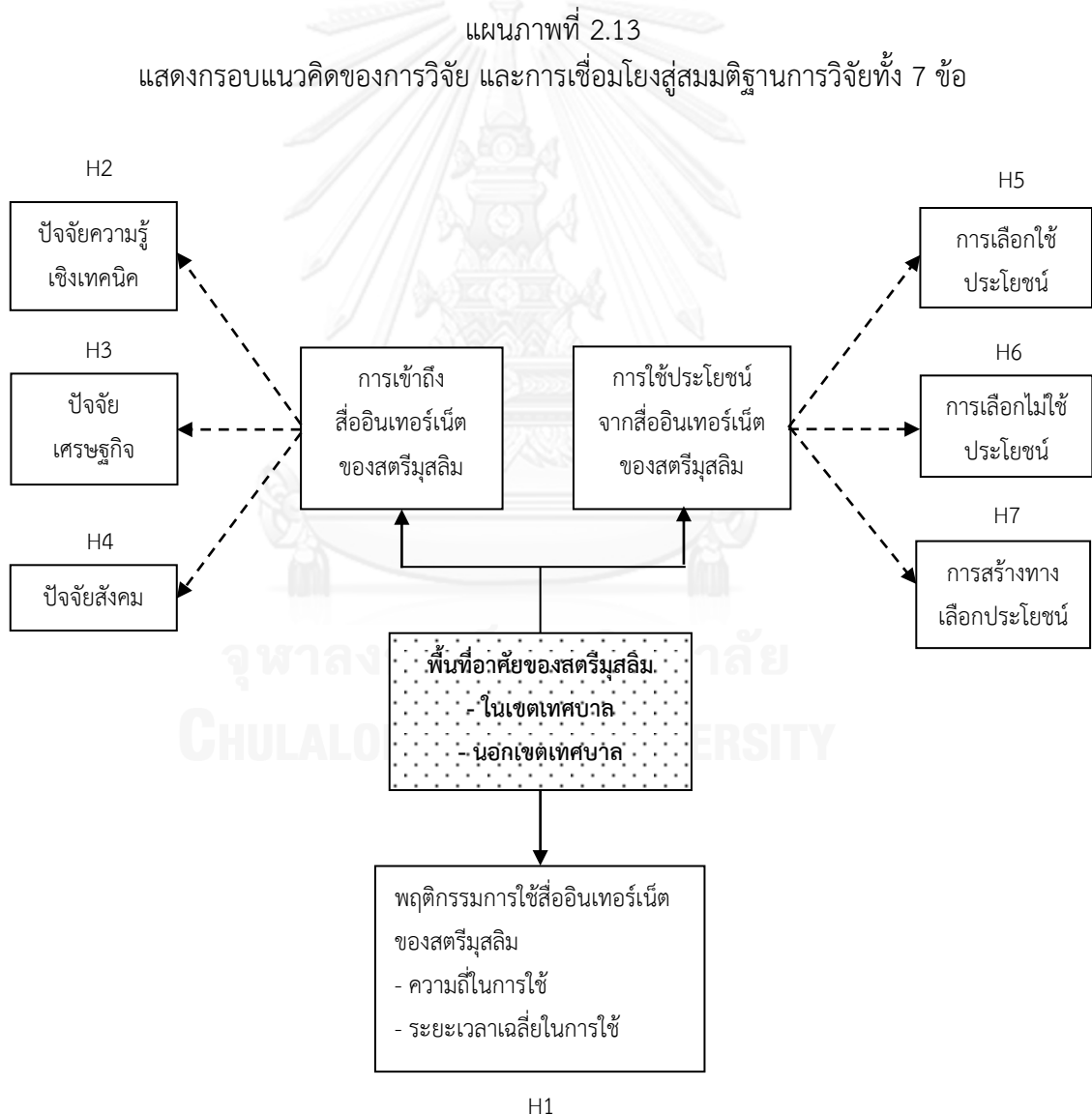
3.5) สถานะทางสังคม (Social status) จากการศึกษาพบว่าในหลายกรณีที่สถานภาพทางสังคมของผู้รับสารมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อของบุคคล เช่น หากผู้หญิงคนหนึ่งมีสถานภาพโสดผู้หญิงคนนั้นก็อาจมีโอกาสนในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เธอต้องการจากสื่อประเภทต่างๆ ตรงกันข้ามหากเธอมีสถานะภาพเป็นมารดาซึ่งจะต้องแบ่งเวลาให้กับการทำงานบ้านและเลี้ยงดูลูกแล้ว พฤติกรรมการใช้สื่อของเธอก็จะน้อยลงเนื่องจากสถานภาพทางสังคมของเธอไม่เอื้ออำนวย นอกจากนี้ยังพบว่าสถานะทางสังคมของบุคคลยังส่งผลถึงแรงจูงใจในการเข้าถึงหรือใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนอีกด้วย โดยเรื่องนี้ Riley and Flowerman (1951: 21) ได้อธิบายว่า แรงจูงใจของบุคคลที่ต้องการเป็นที่ยอมรับของสมาชิกภายในสังคมเป็นเหตุผลหนึ่งที่ช่วยกำหนดความสนใจในการเปิดรับข่าวสารต่างๆจากสื่อมวลชน ทั้งนี้ก็เพื่อตอบสนองความต้องการในด้านการยอมรับของสังคมนั่นเอง

3.6) ความเชื่อและทัศนคติ (Belief and attitude) ความเชื่อและทัศนคติส่วนตัวของแต่ละบุคคลถือเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่ทำให้ผู้รับสารแต่ละคนมีพฤติกรรมการใช้สื่อที่แตกต่างกัน เช่น ผู้รับสารที่มีความเชื่อว่าสื่อสิ่งพิมพ์สามารถให้ข้อมูลข่าวสารที่มีความละเอียดลึกซึ้งกว่าสื่อประเภทภาพและเสียง ผู้รับสารกลุ่มนี้ก็มีแนวโน้มที่จะเลือกเปิดรับข่าวสารจากสื่อหนังสือ หนังสือพิมพ์ หรือนิตยสาร หากผู้รับสารมีความเชื่อว่าสื่อประเภทแสงสีเสียงสามารถถ่ายทอดเรื่องราว

ต่างๆได้นำสนใจมากกว่าก็จะเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ แต่หากเชื่อว่าสื่ออินเทอร์เน็ตสามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็วมากกว่าก็จะเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อดังกล่าว

โดยการศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมจะช่วยแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรแต่ละตัวกับแนวทางในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และจะช่วยให้เข้าใจที่มาและสาเหตุของการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวได้อย่างละเอียดและรอบด้าน

### กรอบแนวคิดในการวิจัย



### บทที่ 3

#### ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี” เป็น “การวิจัยแบบผสมผสาน” (Mixed-Method Research) ระหว่างระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้การเก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยการวิจัยเรื่องนี้ถูกออกแบบมาให้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณเป็นตัวตั้ง (Quantitative Research - Oriented) และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นตัวสนับสนุน โดยมีสัดส่วนในการศึกษาด้วยแนวทางการวิจัยเชิงปริมาณประมาณร้อยละ 70 และแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพประมาณร้อยละ 30 โดยการใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมเหมาะกับการศึกษาผลที่เกิดจากการตรวจสอบในเชิงปริมาณที่ค้นพบว่าบริบทของสังคมบางอย่างมีผลต่อพฤติกรรมที่สนใจศึกษาแต่ไม่สามารถหาเหตุผลที่ดีที่สุดมาอธิบายได้ จึงต้องเสริมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพที่สามารถเจาะลึกลงไปถึงแหล่งที่มาของคำตอบ (โยธิน แสงวดี, 2556: ออนไลน์)

ทั้งนี้ จุดประสงค์หลักของการศึกษาคือการศึกษาเปรียบเทียบการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี ซึ่งการค้นหาคำตอบสำหรับคำถามการวิจัยนี้จำเป็นต้องใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่สามารถรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากซึ่งการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยแบบสอบถามถือว่ามีความเหมาะสม อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ยังต้องการค้นหาคำตอบที่เจาะลึกลงไปยังบางส่วนของคำถามการวิจัย เช่น อะไรคือตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยความรู้ ปัจจัยเศรษฐกิจ และปัจจัยสังคมในเรื่องการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และสตรีมุสลิมประกอบสร้างปัจจัยดังกล่าวให้กับตนเองอย่างไรภายใต้เงื่อนไขทางสังคมที่ต้องเผชิญ ซึ่งข้อคำถามเหล่านี้จะเป็นต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อที่จะให้คำตอบของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีทั้ง “ความกว้าง” และ “ความลึก” ในสัดส่วนที่เหมาะสม ทั้งนี้คำตอบที่ได้จากการสนทนากลุ่มจะเป็นคำตอบในเชิงเหตุผลที่ได้รับจากการกลั่นกรองจากสมาชิกในวงสนทนา คำถามในวงสนทนาจะเป็นคำถามที่ถามถึงความรู้สึก การให้เหตุผล แรงจูงใจ ตลอดจนการตัดสินใจของบุคคล รวมถึงทัศนคติต่อปรากฏการณ์ต่างๆที่เราสนใจศึกษา (โยธิน แสงวดี, 2556: ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการศึกษาที่ต้องการให้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมแต่ละคนว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจปรากฏการณ์ที่มีความลึกซึ้งและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น หรืออาจนำไปสู่การค้นพบแง่มุมใหม่ๆของปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา



## ประชากร

ประชากรของการศึกษาคั้งนี้คือสตรีมุสลิมทุกคนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี โดยผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการอธิบายเรื่องเขตการบริหารปกครองและคุณลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของจังหวัดปัตตานีเพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของพื้นที่ตลอดจนที่มาของแนวความคิดในการกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษา โดยการแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดปัตตานีนั้นแบ่งออกเป็นระดับเขต “อำเภอ” ซึ่งแสดงให้เห็นจากตารางด้านล่างนี้

### ตารางที่ 3.1

แสดงเขตการปกครองในจังหวัดปัตตานี จำแนกตามอำเภอ เนื้อที่ และเขตการปกครอง

อำเภอ	เนื้อที่ (ตร.กม.)	เขตการปกครอง					
		เทศบาล เมือง	เทศบาล ตำบล	องค์การ บริหารส่วน ตำบล	ตำบล	หมู่บ้าน	บ้าน
เมือง	96,837	1	-	10	13	66	36,732
ยะหริ่ง	196,829	-	3	15	18	81	16,438
โคกโพธิ์	339,414	-	2	12	12	82	17,509
หนองจิก	231,526	-	2	11	12	76	14,795
ยะรัง	183,952	-	1	12	12	72	17,632
มายอ	216,136	-	1	10	13	59	11,308
สายบุรี	178,424	-	1	9	11	64	14,413
ปานาแระ	144,058	-	1	9	10	53	10,132
ทุ่งยางแดง	114,970	-	-	4	4	23	4,371
กะพ้อ	93,815	-	-	3	13	27	3,554

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)  
แสดงเขตการปกครองในจังหวัดปัตตานี จำแนกตามอำเภอ เนื้อที่ และเขตการปกครอง

อำเภอ	เนื้อที่ (ตร.กม.)	เขตการปกครอง					
		เทศบาล เมือง	เทศบาล ตำบล	องค์การ บริหารส่วน ตำบล	ตำบล	หมู่บ้าน	บ้าน
ไม้แก่น	55,201	-	-	3	4	17	2,801
แม่ลาน	89,194	-	-	3	3	22	3,638
รวม	1,940,356	1	11	101	115	642	153,323

จากตารางที่ 3.1 แสดงข้อมูลจากศูนย์สารสนเทศเพื่อการบริหารและงานปกครอง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2554: ออนไลน์) ซึ่งระบุว่าจังหวัดปัตตานีได้ถูกแบ่งเขตการปกครองออกเป็นอำเภอ 12 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 11 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 101 แห่ง ตำบล 115 แห่ง และหมู่บ้าน 642 แห่ง โดยในส่วนของ “อำเภอเมืองปัตตานี” นั้นพบว่าเป็นเพียงพื้นที่เดียวที่มีรูปแบบการปกครองแบบ “เทศบาลเมือง” (Municipal area) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอำเภอเมืองปัตตานีเป็นจุดศูนย์กลางด้านความเจริญและเป็นที่ตั้งของหน่วยงานบริหารราชการของจังหวัด นอกจากนี้อำเภอเมืองปัตตานียังมีหน่วยการปกครองย่อยลงมาอีกหลายรูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล 10 แห่ง ตำบล 13 แห่ง หมู่บ้าน 66 แห่ง และบ้านเรือน 36,732 หลังคาเรือน

นอกจากการศึกษาคุณลักษณะด้านการบริหารปกครองแล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านประชากรศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้อง นั่นคือ จำนวนประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามในเขตพื้นที่จังหวัดปัตตานีซึ่งถือเป็นกลุ่มเป้าหมายของการศึกษา ข้อมูลจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี ประจำปี พ.ศ. 2554 (2554: ออนไลน์) ระบุว่าจังหวัดปัตตานีมีประชากรรวมทั้งสิ้น 652,961 คน โดยอำเภอเมืองปัตตานีมีจำนวนประชากรมากที่สุด 123,059 คน และในส่วนของจำนวนผู้นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีพบว่ามีจำนวน 572,008 คน โดยอำเภอเมืองปัตตานีมีจำนวนประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามมากที่สุด 108,368 คน โดยคิดเป็น 88.06% ของประชากรทั้งหมดในอำเภอดังกล่าว โดยข้อมูลที่กล่าวถึงทั้งหมดแสดงให้เห็นได้จากตารางด้านล่างนี้

### ตารางที่ 3.2

แสดงจำนวนผู้นับถือศาสนาในจังหวัดปัตตานี จำแนกตามอำเภอ

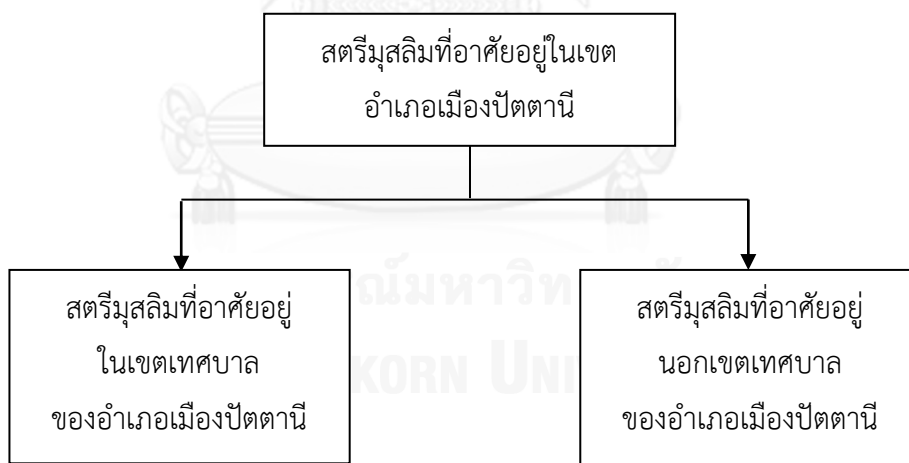
อำเภอ	จำนวนผู้นับถือศาสนา				รวม
	อิสลาม	พุทธ	คริสต์	อื่นๆ	
เมือง	108,368	14,639	52	0	123,059
ยะรัง	83,841	1,614	0	0	85,455
ยะหริ่ง	77,779	2,826	0	0	80,605
หนองจิก	62,051	8,487	0	0	70,538
โคกโพธิ์	38,082	26,833	0	0	64,915
สายบุรี	58,567	6,223	0	0	64,790
มายอ	53,751	1,071	0	0	54,822
ปะนาเระ	34,190	9,600	3	0	43,793
ทุ่งยางแดง	21,045	324	0	0	21,369
กะพ้อ	16,338	216	0	0	16,554
แม่ลาน	9,793	5,638	0	0	15,431
ไม้แก่น	8,203	3,427	0	0	11,630
รวม	572,008	80,898	55	0	652,961

## กลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาข้างต้นชี้ให้เห็นว่าผู้วิจัยต้องการศึกษาสตรีมุสลิมทุกคนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของจังหวัดปัตตานี โดยเพื่อความสะดวกของการศึกษาผู้วิจัยจึงทำการคัดเลือกพื้นที่ตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 1 แห่ง ที่สามารถเป็นตัวแทนของพื้นที่ทั้งหมดในจังหวัดปัตตานี และได้พบว่า “อำเภอเมืองปัตตานี” ถือเป็นพื้นที่ซึ่งมีความเหมาะสมและมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการศึกษามากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากอำเภอเมืองปัตตานีคือเขตการปกครองเดียวในจังหวัดปัตตานีที่มีรูปแบบการบริหารปกครองทั้งสองลักษณะนั่นคือ “ในเขตเทศบาลเมือง” และ “นอกเขตเทศบาลเมือง” ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ต้องการเปรียบเทียบผลการวิจัยระหว่างสองพื้นที่ดังกล่าว นอกจากนี้ อำเภอเมืองปัตตานียังถือว่ามีเหมาะสมในด้านอื่นๆ เช่น การเป็นพื้นที่ซึ่งมีจำนวนผู้นับถือศาสนาอิสลามมากที่สุดของจังหวัดปัตตานี และยังถือเป็นพื้นที่ซึ่งมีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ และการบริหารปกครอง รวมถึงยังเป็นพื้นที่ซึ่งมีความสะดวกและปลอดภัยในการลงไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษา ด้วยเหตุนี้เองผู้วิจัยจึงได้เลือกอำเภอเมืองปัตตานีเป็นพื้นที่เป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้โดยสามารถจำแนกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาให้เห็นได้จากแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3.1

แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา



## วิธีการสุ่มตัวอย่าง

หลังจากที่ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาแล้ว ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงกรอบแนวคิดและวิธีการที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด โดยในการศึกษาเรื่องนี้ผู้วิจัยจะใช้แนวทาง “การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง” (Purposive sampling) ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

### ขั้นที่ 1 แบ่งประชากรออกเป็น “ในเขตเทศบาลเมือง” และ “นอกเขตเทศบาลเมือง”

ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการแบ่งเขตการปกครองของ “อำเภอเมืองปัตตานี” ออกเป็นพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองและพื้นที่นอกเขตเทศบาลเมือง จากนั้นจึงทำการศึกษาจำนวนประชากรทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ดังกล่าวโดยสามารถแสดงให้เห็นได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.3

แสดงจำนวนประชากรในเขตอำเภอเมืองปัตตานี จำแนกตามเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	ชาย	หญิง	รวม
ในเขตเทศบาลเมือง	21,306	22,475	43,781
นอกเขตเทศบาลเมือง	39,152	40,584	79,736
รวม	60,458	63,059	123,517

จากตารางที่ 3.3 ซึ่งเป็นข้อมูลจากรายงานจำนวนประชากรจังหวัดปัตตานี ปี พ.ศ. 2553 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555: ออนไลน์) ได้ระบุว่าจากจำนวนประชากรทั้งหมด 123,517 คนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองปัตตานีนั้น มีจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมือง 43,781 คนหรือคิดเป็น 35.44% ของประชากรทั้งหมด และมีจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลเมือง 79,736 คนหรือคิดเป็น 64.56% ของประชากรทั้งหมด ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอำเภอเมืองปัตตานีมีจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลเมืองมากกว่าที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองถึงเกือบเท่าตัว และในส่วนของประชากรที่เป็นเพศหญิงนั้นพบว่ามีจำนวน 22,475 คนหรือประมาณ 35.64% ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมือง และมีจำนวน 40,584 คนหรือประมาณ 64.36% ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลเมือง ซึ่งข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นอย่างสอดคล้องกันว่าอำเภอเมืองปัตตานีมีจำนวนประชากรเพศหญิงที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลเมืองมากกว่าที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองเกือบสองเท่าตัว

จากแนวทางการสุ่มตัวอย่างขั้นที่ 1 ช่วยให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงจำนวนประชากรทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองปัตตานี รวมถึงจำนวนและปริมาณของประชากรเพศหญิงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่การปกครองทั้งสองเขตซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในการสุ่มตัวอย่างขั้นต่อไปรวมถึงการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยในขั้นตอนสุดท้ายอีกด้วย

## ขั้นที่ 2 แบ่งประชากรในเขตและนอกเขตเทศบาลเมืองออกเป็น “ตำบล”

หลังจากที่ผู้วิจัยได้จัดแบ่งจำนวนประชากรในเขตอำเภอเมืองปัตตานีออกเป็นสองกลุ่ม นั่นคือ กลุ่มที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมือง และนอกเขตเทศบาลเมืองแล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำเอาประชากรที่อาศัยอยู่ในทั้งสองเขตดังกล่าวมาทำการจัดแบ่งอีกครั้งโดยใช้เขตการปกครองระดับ “ตำบล” เป็นเกณฑ์ในการจัดแบ่ง ทั้งนี้เนื่องจากตำบลถือเป็นเขตการปกครองซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสถานะความเป็นเขตเทศบาลของอำเภอหนึ่งๆ โดยการจัดแบ่งจำนวนประชากรในเขตและนอกเขตเทศบาลเมืองออกเป็นตำบลนี้จะช่วยผู้วิจัยให้มองเห็นถึงจำนวนประชากรเพศหญิงในระดับย่อยของพื้นที่ โดยสามารถแยกอธิบายได้ดังนี้

### ประชากรในเขตเทศบาลของอำเภอเมืองปัตตานี

ในการจำแนกจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองออกเป็นตำบลนั้น ข้อมูลจากรายงานจำนวนประชากรจังหวัดปัตตานี ปี พ.ศ. 2553 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555: ออนไลน์) ระบุว่าเขตเทศบาลเมืองของอำเภอเมืองปัตตานีประกอบด้วยพื้นที่ 3 ตำบล อันได้แก่ สะบารัง อาเนาะรู และจะบังติกอ โดยสามารถแสดงให้เห็นได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.4

แสดงจำนวนประชากรในเขตเทศบาลของอำเภอเมืองปัตตานี จำแนกตามตำบล

ตำบล	ชาย	หญิง	รวม
สะบารัง	12,053	12,625	24,678
อาเนาะรู	5,436	5,679	11,115
จะบังติกอ	3,817	4,171	7,988
รวม	21,306	22,475	43,781

จากตารางที่ 3.4 จะเห็นได้ว่าภายในเขตเทศบาลเมืองของอำเภอเมืองปัตตานีมีประชากรรวมทั้งสิ้น 43,781 คน แบ่งเป็นประชากรเพศชาย 21,306 คน และเพศหญิง 22,475 คน โดยเมื่อแยกศึกษารายตำบลพบว่าตำบลสะบารังมีประชากรมากที่สุด 24,678 คน รองลงมาคือตำบลอาเนาะรูจำนวน 11,115 คน และตำบลจะบังติกอจำนวน 7,988 คนตามลำดับ สอดคล้องกับจำนวนประชากรเพศหญิงที่พบว่าตำบลสะบารังมีประชากรเพศหญิงมากที่สุด 12,625 คน รองลงมาคือตำบลอาเนาะรูจำนวน 5,679 คน และตำบลจะบังติกอจำนวน 4,171 คนตามลำดับ

### ประชากรนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองปัตตานี

ในการจำแนกจำนวนประชากรนอกเขตเทศบาลเมืองออกเป็นตำบลนั้น ข้อมูลจากรายงานจำนวนประชากรจังหวัดปัตตานี ปี พ.ศ. 2553 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555: ออนไลน์) ระบุว่าพื้นที่นอกเขตเทศบาลอำเภอเมืองปัตตานีประกอบด้วย 10 ตำบล โดยสามารถแสดงให้เห็นได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.5

แสดงจำนวนประชากรนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองปัตตานี จำแนกตามตำบล

ตำบล	ชาย	หญิง	รวม
บานา	9,582	9,912	19,494
รูสะมิแล	8,371	9,102	17,473
บาราเฮาะ	3,471	3,582	7,053
ตะลุโบะ	3,378	3,477	6,855
ปูยุด	3,329	3,370	6,699
ตันหยงลุโล๊ะ	3,148	3,193	6,341
ปะกาสะรัง	2,590	2,613	5,203
กะมียอ	2,241	2,242	4,483
คลองมานิง	1,590	1,599	3,189
บาราโหม	1,452	1,494	2,946
รวม	39,152	40,584	79,736

จากตารางที่ 3.5 จะเห็นว่าพื้นที่นอกเขตเทศบาลเมืองมีประชากรรวมทั้งสิ้น 79,736 คน แบ่งเป็นประชากรเพศชาย 39,152 คน และเพศหญิง 40,584 คน โดยเมื่อแยกศึกษารายตำบลพบว่าตำบลบานามีประชากรมากที่สุด 19,494 คน และพบว่าตำบลบาราโหมมีจำนวนประชากรน้อยที่สุดเพียงแค่ 2,946 คน ในส่วนของประชากรเพศหญิงในชุมชนพบว่าตำบลบานามีประชากรเพศหญิงมากที่สุด 9,912 คน และพบว่าตำบลบาราโหมมีจำนวนประชากรเพศหญิงน้อยที่สุดเพียงแค่ 1,494 คน

### ขั้นที่ 3 การคัดเลือก “ตำบล”

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทราบถึงลักษณะการแบ่งเขตปกครองแบบในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองปัตตานี รวมถึงทราบจำนวนของประชากรสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวแล้ว ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะทำการคัดเลือกตำบลจำนวน 1 แห่งจากพื้นที่ในเขตเทศบาล และคัดเลือกตำบลจำนวน 1 แห่งจากพื้นที่นอกเขตเทศบาล โดยแนวทางในการคัดเลือกพื้นที่ตำบลที่จะใช้ในการศึกษานั้นผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกดังต่อไปนี้

### หลักเกณฑ์การเลือกตำบลสำหรับพื้นที่ในเขตเทศบาล

สำหรับการคัดเลือกตำบลที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่ในเขตเทศบาลนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดให้คัดเลือกตำบลที่มีความโดดเด่นในเรื่องความเป็นเขตเทศบาลโดยอาศัยหลักเกณฑ์การจัดแบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ที่ระบุว่าพื้นที่ในเขตเทศบาลนั้นจะต้องมีจำนวนประชากรตามเกณฑ์ที่ได้กำหนด มีความเป็นศูนย์กลางด้านการค้าขายและเศรษฐกิจ และต้องมีความสำคัญในด้านการบริหารปกครองของพื้นที่อีกด้วย

### หลักเกณฑ์การเลือกตำบลสำหรับพื้นที่นอกเขตเทศบาล

สำหรับการคัดเลือกตำบลที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่นอกเขตเทศบาลนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดให้คัดเลือกตำบลที่มีความโดดเด่นในเรื่องความเป็นพื้นที่นอกเขตเทศบาล กล่าวคือจะต้องเป็นตำบลที่มีจำนวนประชากรน้อย ไม่ค่อยมีความสำคัญด้านการค้าขายและเศรษฐกิจ และควรตั้งอยู่ห่างไกลจากจากศูนย์กลางด้านการบริหารปกครองของพื้นที่อีกด้วย จากแนวทางในการคัดเลือกดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้เลือกตำบล 2 แห่งจากทั้งสองเขตการปกครองที่มีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กล่าวถึงมากที่สุด ซึ่งสามารถแสดงข้อมูลของพื้นที่ดังกล่าวได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.6

แสดงพื้นที่ตำบลที่ผู้วิจัยได้คัดเลือก จำแนกตามจำนวนประชากรเพศหญิงและจำนวนชุมชน

เขตการปกครอง	ตำบล	ประชากรเพศหญิง	ชุมชน / หมู่บ้าน
ในเขตเทศบาล	สระบุรี	12,625	11
นอกเขตเทศบาล	บาราโหม	1,494	3

จากตารางที่ 3.6 แสดงให้เห็นว่าในส่วนของพื้นที่ในเขตเทศบาลนั้นผู้วิจัยได้คัดเลือกตำบล “สระบุรี” เป็นพื้นที่ในการเก็บข้อมูลเนื่องจากพบว่าเป็นพื้นที่ซึ่งมีจำนวนประชากรเพศหญิงมากที่สุดและมีจำนวนชุมชนหนาแน่นมากที่สุด นอกจากนี้ยังถือเป็นพื้นที่ซึ่งมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจเนื่องจากเป็นย่านการค้าสำคัญของอำเภอเมืองและยังมีความสำคัญทางด้านการบริหารปกครองเนื่องจากเป็นที่ตั้งของสำนักงานเทศบาลเมืองปัตตานีอีกด้วย ซึ่งคุณลักษณะต่างๆที่กล่าวถึงล้วนสอดคล้องกับข้อกำหนดในเรื่องความเป็นเทศบาลเมืองของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และสำหรับพื้นที่นอกเขตเทศบาลนั้นผู้วิจัยได้คัดเลือกตำบล “บาราโหม” เป็นพื้นที่ในการเก็บข้อมูลเนื่องจากเป็นพื้นที่ซึ่งมีจำนวนประชากรเพศหญิงน้อยที่สุดและมีจำนวนชุมชนน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าสภาพพื้นที่เป็นชุมชนประมงชายฝั่งทะเลที่อยู่ห่างไกลจากย่านการค้าและศูนย์กลางด้านการบริหารปกครองของพื้นที่ ซึ่งคุณลักษณะต่างๆที่กล่าวถึงนี้ล้วนสอดคล้องกับข้อกำหนดในเรื่องความเป็นเขตเทศบาลเมืองของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ด้วยเหตุนี้เองผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกตำบล “สระบุรี” และตำบล “บาราโหม” เป็นพื้นที่ตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้



#### ขั้นที่ 4 การคัดเลือก “สตรีมุสลิม”

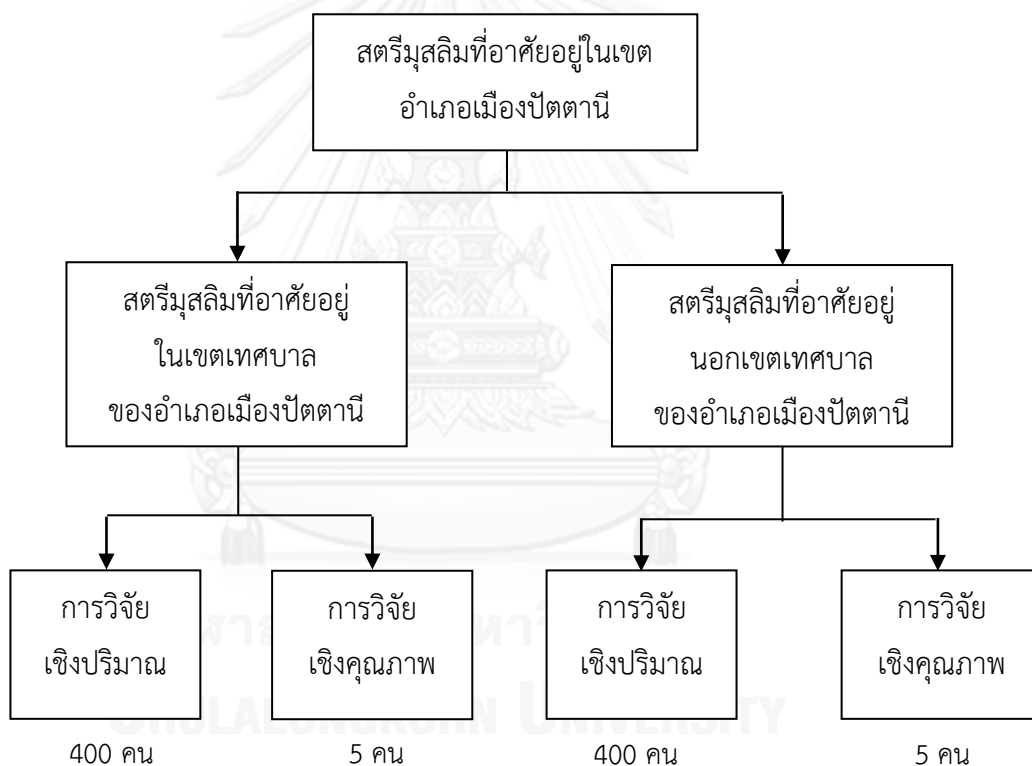
หลังจากที่ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการเก็บข้อมูลแล้ว ในขั้นตอนสุดท้ายผู้วิจัยจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงอีกครั้งในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากพื้นที่ชุมชน/หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลดังกล่าว โดยสามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการคัดเลือกออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สำหรับการศึกษาดูด้วยแบบสอบถาม คือ กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่ใช้สำหรับการรวบรวมข้อมูลด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ จำนวนไม่น้อยกว่า 400 คน โดยกลุ่มตัวอย่างนี้คือสตรีมุสลิมทั่วไปในชุมชน/หมู่บ้าน ที่เคยใช้หรือกำลังใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อจุดประสงค์ทั่วไป

กลุ่มที่ 2 สำหรับการศึกษาดูด้วยแบบสอบถาม คือ กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่ใช้สำหรับการรวบรวมข้อมูลด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน โดยกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมกลุ่มนี้คือสตรีมุสลิมทั่วไปในชุมชน/หมู่บ้าน ที่เคยใช้หรือกำลังใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อจุดประสงค์ทั่วไปรวมถึงจุดประสงค์ที่มีลักษณะเฉพาะ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีความโดดเด่นโดยเน้นในเรื่องของปริมาณการใช้งานและลักษณะการมีส่วนร่วมในสื่ออินเทอร์เน็ตด้วย

จากแนวทางการสุ่มตัวอย่างทั้งหมด สรุปได้ว่าผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจำนวน 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมในเขตเทศบาล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมสำหรับการศึกษาในเชิงปริมาณ จำนวน 400 คน และกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมสำหรับการศึกษาในเชิงคุณภาพ จำนวนอย่างน้อย 5 คน และ 2) กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อยเช่นกัน ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมสำหรับการศึกษาในเชิงปริมาณ จำนวน 400 คน และกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมสำหรับการศึกษาในเชิงคุณภาพ จำนวนอย่างน้อย 5 คน โดยสามารถจำแนกขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้จากแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3.2  
แสดงการจำแนกขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา



## เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยจะนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิเคราะห์นั้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วนตามลักษณะของข้อมูล โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ผู้วิจัยเลือกใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้ “แบบสอบถาม” (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของสตรีมุสลิม รวมถึงพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ต เช่น ความถี่ ระยะเวลาเฉลี่ย สถานที่ และจุดประสงค์ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ยังมุ่งรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตอีกด้วย

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยเลือกใช้แนวทางการเก็บข้อมูลด้วย “การสนทนากลุ่ม” (Focus group) ในการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเกี่ยวกับการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม โดยมุ่งใช้การสนทนาดังกล่าวเพื่อขยายความเข้าใจที่ได้รับจากการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ นอกจากนี้ยังใช้เพื่อสอบถามถึงแง่มุมอื่นๆเพิ่มเติมในเรื่องการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม

## แนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย

ในการออกแบบเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสำหรับการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากสตรีมุสลิมในพื้นที่ศึกษา โดยเป็นการสัมภาษณ์พูดคุยแบบไม่เป็นทางการเพื่อให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมของพื้นที่ศึกษา ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของสตรีมุสลิม รวมถึงพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมในชุมชน

2. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เบื้องต้นมาทำการประมวลผลร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีที่ได้ทำการศึกษาเอาไว้ เพื่อกลั่นกรองออกมาเป็น “แบบสอบถาม” (Questionnaire) ที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมในชุมชนดังกล่าว

3. ผู้วิจัยทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามด้วยการทดลองแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจำนวน 40 คน และกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลจำนวน 40 คน จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์หา “ความน่าเชื่อถือ” (Reliability) ด้วยวิธีการทางสถิติ และปรับปรุงแก้ไขโดยอยู่ภายใต้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจำนวน 400 คน และที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลจำนวน 400 คน จากนั้นจึงเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับมาเพื่อนำไปทำการประมวลผลด้วยวิธีการทางสถิติ

5. หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ภาพรวมของข้อมูลเชิงปริมาณแล้ว ต่อไปจึงได้ทำการกำหนดแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพ โดยมีจุดประสงค์ในการเจาะลึกลงไปในส่วนของคุณลักษณะเชิงปริมาณที่ต้องการขยายฐานของคำตอบให้มีความชัดเจนมากขึ้น และเพื่อเจาะลึกลงไปยังประเด็นใหม่ๆที่ผู้วิจัยอาจไม่ได้คาดถึงมาก่อน

6. ผู้วิจัยสร้างแนวคำถามสำหรับ “การสนทนากลุ่ม” (Focus group) ขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากสตรีมุสลิมที่ได้รับการคัดเลือก โดยก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงนั้นผู้วิจัยได้นำแนวคำถามดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบ “ความเที่ยงตรง” (Validity) ของเนื้อหาเพื่อให้แนวคำถามนำไปสู่การรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับแบบสอบถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

7. ผู้วิจัยลงพื้นที่อีกครั้งเพื่อจัดกิจกรรมการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่ได้รับการคัดเลือก จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้รับมาทำการวิเคราะห์และประมวลผลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ และนำข้อมูลที่ศึกษาวิเคราะห์แล้วไปทำการอภิปรายผลร่วมกับข้อมูลเชิงปริมาณในส่วนแรกเพื่อเพิ่มเติมให้คำตอบของการวิจัยมีความกว้างและความลึกอย่างเหมาะสม

### ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวิจัย

สำหรับแนวทางในการออกแบบข้อคำถามเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยได้นำเอาความรู้จากแนวคิดและทฤษฎีซึ่งได้รวบรวมเอาไว้มาใช้เป็นกรอบในการสร้างข้อคำถาม โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างข้อคำถามออกเป็น 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดระเบียบวิธีวิจัย เครื่องมือการวิจัย และกลุ่มเป้าหมาย ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการศึกษาที่ได้ตั้งเอาไว้ เริ่มต้นด้วยการกำหนดระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเป็นแนวทางหลักสำหรับการศึกษาวัตถุประสงค์การศึกษาทั้ง 3 ข้อ จากนั้นจึงกำหนดเครื่องมือการวิจัยเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลที่ได้รับ รวมถึงลักษณะของกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา โดยสามารถอธิบายให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่างๆได้จากตารางในหน้าถัดไป

## ตารางที่ 3.7

แสดงแนวทางการกำหนดระเบียบวิธีวิจัย เครื่องมือการวิจัย และกลุ่มเป้าหมาย

ข้อ ที่	วัตถุประสงค์การศึกษา	เชิงปริมาณ		เชิงคุณภาพ	
		เครื่องมือ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	กลุ่มเป้าหมาย
1	เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี	- แบบสอบถาม	- กลุ่มสตรีมุสลิมทั่วไปที่ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต	- การสนทนากลุ่ม	- กลุ่มสตรีมุสลิมที่มีความโดดเด่นในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต
2	เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี				

จากตารางที่ 3.7 แสดงให้เห็นแนวทางในการกำหนดระเบียบวิธีวิจัย เครื่องมือการวิจัย และกลุ่มเป้าหมายให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษาทั้ง 3 ข้อที่ได้ตั้งเอาไว้โดยใช้ทั้งระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณร่วมกัน โดยในส่วนของวิธีการวิจัยเชิงปริมาณนั้นผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-ended question) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายสตรีมุสลิมที่ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะทั่วไป และในส่วนของวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แนวคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended question) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีความโดดเด่นในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังใช้แนวทาง “การวิเคราะห์เอกสาร” (Document analysis) เพื่อศึกษาเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดแนวทางในการสร้างข้อความสำหรับเครื่องมือการวิจัย โดยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำเอาความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่ได้อบรมเอาไว้มากำหนดในการสร้างข้อความและแนวทางในการรวบรวมข้อมูลให้กับเครื่องมือวิจัยแต่ละประเภทข้างต้น ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยสามารถอธิบายแนวทางในการสร้างข้อความสำหรับเครื่องมือการวิจัย ได้ตามลำดับดังนี้

1) แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับแนวทางในการสร้างข้อความให้กับแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้จัดแบ่งลักษณะของคำถามทั้งหมดออกเป็น 4 ส่วนด้วยกัน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 3 ปัจจัยความรู้ ปัจจัยเศรษฐกิจ และปัจจัยสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 4 การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 5 การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

โดยสามารถอธิบายที่มาของการสร้างข้อความจากแนวคิดและทฤษฎี รวมถึงระบุตัวแปรตัวชี้วัด และตัวอย่างคำถามได้จากตารางในหน้าถัดไป

ตารางที่ 3.8  
แสดงที่มาของการสร้างข้อคำถามสำหรับแบบสอบถาม

คำถามส่วนที่	แนวคิดและทฤษฎี	ตัวแปร	ตัวอย่างตัวชี้วัด	ตัวอย่างคำถาม
1. คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม	- แนวคิดเกี่ยวกับสตรีมุสลิม	- ลักษณะทางประชากรศาสตร์	- พื้นที่อาศัย - อายุ - ระดับการศึกษา - รายได้ - สถานภาพในครอบครัว	- ท่านมีอายุเท่าใด - ท่านมีการศึกษาอยู่ระดับใด - บทบาทที่เด่นชัดที่สุดในครอบครัวคือของท่านคือบทบาทใด
2. พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของผู้ตอบแบบสอบถาม	- แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต	- พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต	- จุดประสงค์ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต - ระยะเวลาเฉลี่ย / ความถี่ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต	- ท่านใช้สื่ออินเทอร์เน็ตบ่อยครั้งเพียงใดและใช้เวลานานเท่าไรต่อครั้ง
3. การศึกษาปัจจัยความรู้ ปัจจัยเศรษฐกิจ และปัจจัยสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้ตอบแบบสอบถาม	- แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต - แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	- ปัจจัยความรู้ ปัจจัยเศรษฐกิจ และปัจจัยสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	- ความคิดเห็นต่อปัจจัยความรู้ ปัจจัยเศรษฐกิจ และปัจจัยสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อปัจจัยความรู้ ปัจจัยเศรษฐกิจ และปัจจัยสังคมในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง
4. ความคิดเห็นต่อการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้ตอบแบบสอบถาม	- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	- การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	- ความสามารถในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	- ท่านมีความรู้เพียงพอในเรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์หรือไม่
4. ความคิดเห็นต่อการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้ตอบแบบสอบถาม	- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต	- การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต	- แนวทางการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต	- ท่านเลือกใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตอย่างไร

2) การสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามสำหรับการจัดการสนทนากลุ่มแก่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่ได้รับการคัดเลือก โดยผู้วิจัยได้แบ่งชุดข้อคำถามออกเป็น 3 ส่วน โดยคำถามส่วนที่ 1 เป็นแนวคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม คำถามส่วนที่ 2 เป็นแนวคำถามเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม และคำถามส่วนที่ 3 เป็นแนวคำถามเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม โดยผู้วิจัยสามารถอธิบายที่มาของการสร้างข้อคำถามได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.9  
แสดงที่มาของการสร้างแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

คำถามส่วนที่	แนวคิดและทฤษฎี	ตัวแปร	ตัวอย่างตัวชี้วัด	ตัวอย่างคำถาม
1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม	- แนวคิดเกี่ยวกับสตรีมุสลิม	- ลักษณะทางประชากรศาสตร์	- พื้นที่อาศัย - อายุ - ระดับการศึกษา - รายได้ - บทบาทในครอบครัว	- ท่านมีอายุเท่าใด - ท่านมีการศึกษาอยู่ระดับใด - บทบาทที่เด่นชัดที่สุดในครอบครัวคือของ ท่าน คือ บทบาทใด
2. การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมแต่ละคนในกลุ่มตัวอย่าง	- แนวคิดเกี่ยวกับสตรีมุสลิม - แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	- การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	- ความสามารถในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	- ท่านมีความรู้เพียงพอในเรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์หรือไม่ - ท่านใช้ความรู้ด้านใดในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต
3. การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมแต่ละคนในกลุ่มตัวอย่าง	- แนวคิดเกี่ยวกับสตรีมุสลิม - แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต	- การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต	- แนวทางการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต	- ท่านเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างไร - หลักการหรือแนวทางที่ท่านนำมาใช้ในการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตคืออะไร



## สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายลักษณะทางประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้ตอบแบบสอบถาม รวมถึงปัจจัยความรู้ ปัจจัยเศรษฐกิจ และปัจจัยสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้ตอบแบบสอบถาม นอกจากนี้ยังใช้ในการอธิบายข้อมูลอื่นๆที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการศึกษาอีกด้วย

2. สถิติเชิงอนุมาน (Descriptive Statistics) โดยผู้วิจัยจะนำเทคนิคทางสถิตินี้มาใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในสมมติฐานการวิจัยที่ได้กำหนดเอาไว้ โดยสถิติที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการทดสอบสมมติฐานสำหรับการศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ นั่นคือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย Independent t-test ระหว่างกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล

## สมมติฐานการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี” ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยเอาไว้ 7 ข้อด้วยกัน ประกอบด้วย

### ตารางที่ 3.10

#### แสดงสมมติฐานการวิจัย และคำอธิบายสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย	คำอธิบายสมมติฐาน
<u>สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1</u> กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีพื้นที่อาศัยแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน	H0: สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน จะมีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตไม่แตกต่างกัน H1: สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน จะมีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน
<u>สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2</u> กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีพื้นที่อาศัยแตกต่างกันจะมีปัจจัยความรู้ในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน	H0: สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน จะมีปัจจัยความรู้ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตไม่แตกต่างกัน H1: สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน จะมีปัจจัยความรู้ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน



## การวัดค่าตัวแปร

ในส่วนของการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งเป็นการวิจัยในเชิงปริมาณนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการวัดค่าตัวแปรให้สอดคล้องกับโครงสร้างของแบบสอบถาม ดังนี้

### ส่วนที่ 1 พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของผู้ตอบแบบสอบถาม

#### 1.1 คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

แบ่งออกเป็น 5 ตัวแปร ได้แก่

##### 1.1.1 พื้นที่อาศัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- ในเขตเทศบาลเมืองปัตตานี
- นอกเขตเทศบาลเมืองปัตตานี

##### 1.1.2 อายุ แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

- ต่ำกว่า 15 ปี
- 16 – 25 ปี
- 26 – 35 ปี
- 36 – 45 ปี
- 46 ปีขึ้นไป

##### 1.1.3 ระดับการศึกษา แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

- ไม่มีการศึกษาประถมศึกษา
- ประถม
- มัธยมศึกษา / ปวช. / ปวส.
- ปริญญาตรี
- สูงกว่าปริญญาตรี

##### 1.1.4 รายได้ แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

- ต่ำกว่า 5,000 บาท / เดือน
- 5,000 – 9,999 บาท / เดือน
- 10,000 – 14,999 บาท / เดือน
- 15,000 – 19,999 บาท / เดือน
- 20,000 บาท / เดือนขึ้นไป

##### 1.1.5 สถานภาพในครอบครัว แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

- บุตรสาว
- ภรรยา
- มารดา

## 1.2 พฤติกรรมการใช้สื่อของผู้ตอบแบบสอบถาม

### 1.2.1 ความบ่อย ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต

- มากกว่า 1 ครั้ง / วัน	ให้	5	คะแนน
- 1 ครั้ง / วัน	ให้	4	คะแนน
- 1 ครั้ง / 2 – 3 วัน	ให้	3	คะแนน
- 1 ครั้ง / 1 สัปดาห์	ให้	2	คะแนน
- นานกว่าสัปดาห์ละครั้ง	ให้	1	คะแนน

### 1.2.2 ระยะเวลาเฉลี่ย ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแต่ละครั้ง

- มากกว่า 60 นาที	ให้	5	คะแนน
- 46 – 60 นาที	ให้	4	คะแนน
- 31 – 45 นาที	ให้	3	คะแนน
- 15 – 30 นาที	ให้	2	คะแนน
- น้อยกว่า 15 นาที	ให้	1	คะแนน

โดยผลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวจะนำมาหาค่าเฉลี่ยรวมของพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม โดยจะนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	ถือว่ามามีพฤติกรรมการใช้สูง
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	ถือว่ามามีพฤติกรรมการค่อนข้างสูง
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	ถือว่ามามีพฤติกรรมการใช้ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	ถือว่ามามีพฤติกรรมการใช้ค่อนข้างต่ำ
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	ถือว่ามามีพฤติกรรมการใช้ต่ำ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในด้านอื่นๆของสตรีมุสลิม เช่น ช่วงเวลาที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ระยะเวลาในการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต สถานที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต อุปกรณ์ที่ใช้เข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต จุดประสงค์ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และกิจกรรมที่ทำในสื่ออินเทอร์เน็ต โดยข้อมูลในส่วนนี้จะไม่นำมาใช้ในการทดสอบสมมติฐานแต่จะนำมาใช้ในการอธิบายเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมในภาพรวม โดยใช้ “สถิติเชิงบรรยาย” (Descriptive statistics) ในการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบความถี่และร้อยละ

## ส่วนที่ 2 การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของสตรีมุสลิมต่อการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง โดยเป็นข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการทดสอบสมมติฐานซึ่งประกอบด้วย

- 1) ข้อคำถามเกี่ยวกับ “ปัจจัยความรู้”
  - 1.1) ความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์
  - 1.2) ความรู้เรื่องการใช้โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ต
  - 1.3) ความรู้เรื่องการเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์กับสื่ออินเทอร์เน็ต
- 2) ข้อคำถามเกี่ยวกับ “ปัจจัยเศรษฐกิจ”
  - 2.1) การใช้จ่ายเพื่อซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์
  - 2.2) การใช้จ่ายเพื่อซื้อโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ต
  - 2.3) การใช้จ่ายเพื่อซื้อบริการเชื่อมต่อกับสื่ออินเทอร์เน็ต
  - 2.4) การใช้จ่ายเพื่อซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์
- 3) ข้อคำถามเกี่ยวกับ “ปัจจัยสังคม”
  - 3.1) “โอกาส” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต
  - 3.2) “อิสระ” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต
  - 3.3) “ความเท่าเทียม” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต
  - 3.4) “การได้รับการยอมรับ” ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต

และสำหรับการแปรผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมต่อการมีปัจจัยด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองนั้น สามารถแทนค่าตัวแปรคำตอบซึ่งแบ่งการให้คะแนนออกเป็น 5 ระดับ ดังต่อไปนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน

จากนั้นผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการมีปัจจัยด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- 1) ความคิดเห็นต่อการมีปัจจัยความรู้ของตนเองในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต
 

ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับสูง
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างสูง
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างต่ำ
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับต่ำ

2) ความคิดเห็นต่อการมีปัจจัยเศรษฐกิจของตนเองในเรื่องการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต

ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับสูง
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างสูง
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างต่ำ
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับต่ำ

3) ความคิดเห็นปัจจัยสังคมของตนเองในเรื่องการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต

ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับสูง
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างสูง
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างต่ำ
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม

เป็นการศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม โดยเป็นข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการทดสอบสมมติฐานซึ่งประกอบด้วย

- 1) ข้อคำถามเกี่ยวกับ “การเลือกใช้ประโยชน์”
  - 1.1) การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงหลักการศาสนา
  - 1.2) การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนหน้าที่ของตนเอง
  - 1.3) การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 2) ข้อคำถามเกี่ยวกับ “การเลือกไม่ใช้ประโยชน์”
  - 2.1) การไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนา
  - 2.2) การปกป้องตนเองด้วยการไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม
  - 2.3) การสนับสนุนให้มีการปกป้องกันและกันจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม
- 3) ข้อคำถามเกี่ยวกับ “การสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์”
  - 3.1) การประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้กรอบของหลักศาสนา
  - 3.2) การประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิม
  - 3.3) การประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในเรื่องต่างๆด้วยตนเอง

สำหรับการแปรผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมต่อการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในด้านต่างๆของตนเองนั้น สามารถแทนค่าตัวแปรคำตอบซึ่งแบ่งการให้คะแนนออกเป็น 5 ระดับ ดังต่อไปนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน

จากนั้นผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมต่อการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตด้านต่างๆของตนเอง โดยจะทำการแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- 1) ความคิดเห็นต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง
 

ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับสูง
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างสูง
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างต่ำ
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับต่ำ
- 2) ความคิดเห็นต่อการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง
 

ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับสูง
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างสูง
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างต่ำ
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับต่ำ
- 3) ความคิดเห็นต่อการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง
 

ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับสูง
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างสูง
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างต่ำ
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	ถือว่ามีความคิดเห็นในระดับต่ำ

## การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความถูกต้องและสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการศึกษามากที่สุด โดยสามารถอธิบายแนวทางการทดสอบแบบสอบถามสำหรับเครื่องมือชิ้นต่างๆได้ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ในส่วนของการทดสอบคุณภาพของแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการทดสอบออกเป็น 2 แนวทาง ประกอบด้วย

1.1 การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่เรียบเรียงไว้เรียบร้อยแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒิพิเศษ คณะกรรมการสอบคุณวุฒิพิเศษ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านระเบียบวิธีวิจัย เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงทางด้านเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ รวมถึงขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทำการเก็บข้อมูลจริง

1.2 การทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามในส่วนของการศึกษา “ความคิดเห็น” โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการ “ทดสอบก่อน” (Pretest) กับกลุ่มคนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด จากนั้นจึงนำผลการทดสอบที่ได้รับมาทำการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ของความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม ซึ่งในเรื่องนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการทดสอบความน่าเชื่อถือของ Cronbach (สุวิมล ติรกันันท์, 2546: 151) ซึ่งมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

โดยที่	$\alpha$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม
	$n$	แทน	จำนวนข้อในแบบสอบถาม
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของค่าคะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	$S_t^2$	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

โดยในการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยจะนำเอาข้อคำถามบางข้อในส่วนของทัศนคติและความคิดเห็นมาทำการปรับเป็น “คำถามด้านลบ” (Negative questions) เพื่อทดสอบว่าผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำการอ่านคำถามและตอบคำถามโดยใช้ความคิดหรือการพิจารณาหรือไม่ โดยข้อคำถามด้านลบในส่วนของกรรวบรวมข้อมูลดังกล่าวมีดังนี้

1. ความคิดเห็นต่อการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมประกอบด้วยข้อคำถามด้านลบ จำนวน 4 ข้อ โดยอยู่ในข้อที่ 4, 9, และ 11

2. ความคิดเห็นต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมประกอบด้วยข้อคำถามด้านลบ จำนวน 3 ข้อ โดยอยู่ในข้อที่ 3, 8, และ 9



หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความน่าเชื่อถือของข้อคำถามในส่วนของการศึกษา “ความคิดเห็น” แล้วได้ผลการวิเคราะห์เรียงตามลำดับจุดประสงค์การศึกษาดังนี้

- ผลการทดสอบความน่าเชื่อถือของข้อคำถามในส่วนของการ “ความคิดเห็นต่อการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม” วิเคราะห์ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความน่าเชื่อถือหรือค่า Alpha = .820

- ผลการทดสอบความน่าเชื่อถือของข้อคำถามในส่วนของการ “ความคิดเห็นต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม” วิเคราะห์ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความน่าเชื่อถือหรือค่า Alpha = .917

โดยอ้างอิงจากการศึกษาของ Jum C. Nunnally (Nunnally, 1978: 245) ที่ระบุว่าในการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามนั้น ค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณได้ควรมีค่าประมาณ 0.70 ขึ้นไปซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย ดังนั้นจึงถือว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความน่าเชื่อถือเพียงพอและเหมาะสมแก่การนำไปใช้เก็บข้อมูล

2. การสนทนากลุ่ม (Focus group) ในส่วนของการทดสอบคุณภาพของแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มนั้น ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเหมาะสมของแนวคำถามด้วยการนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาฯ ศึกษานิพนธ์ คณะกรรมการสอบฯ ศึกษานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านระเบียบวิธีวิจัย เป็นผู้พิจารณาความเหมาะสมทั้งในทางด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ รวมถึงขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทำการเก็บข้อมูลจริง โดยสามารถแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างข้อคำถามแต่ละส่วนภายในโครงสร้างของแนวคำถามได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.11

แสดงแนวคำถามส่วนที่ 1 ในเรื่องข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นคำถาม
พื้นที่อาศัย	ท่านอาศัยอยู่ในพื้นที่ใด
ระดับอายุ	ท่านมีอายุเท่าใด
ระดับการศึกษา (ทางโลก)	ระดับการศึกษาทางโลกสูงสุดของท่านคืออะไร
อาชีพ	ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพอะไร
ระดับรายได้	ท่านมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่าใด
สถานภาพในครอบครัว	สถานภาพที่เด่นชัดที่สุดของท่านในครอบครัว

ตารางที่ 3.12

แสดงแนวคำถามส่วนที่ 2 ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นที่ศึกษา	ประเด็นคำถาม	ตัวแปรทางประชากรศาสตร์ที่สนใจศึกษา	
			ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง
ปัจจัยความรู้	ความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์	<ul style="list-style-type: none"> <li>- การมีความรู้</li> <li>- ที่มาของความรู้</li> <li>- ปัญหาของการมีความรู้</li> <li>- การพัฒนาต่อยอดความรู้</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- พื้นที่อาศัย</li> <li>- ระดับอายุ</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ระดับการศึกษา</li> <li>- ระดับรายได้</li> <li>- สถานภาพในครอบครัว</li> </ul>
	ความรู้เรื่องการใช้โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ต			
	ความรู้เรื่องการใช้เชื่อมโยงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์กับสื่ออินเทอร์เน็ต			

ตารางที่ 3.12 (ต่อ)  
แสดงแนวคำถามส่วนที่ 2 ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม

ตัวแปร ที่ศึกษา	ประเด็นที่ศึกษา	ประเด็นคำถาม	ตัวแปรทางประชากรศาสตร์ ที่สนใจศึกษา	
			ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง
ปัจจัย เศรษฐกิจ	การใช้จ่ายเพื่อซื้อ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และโปรแกรม	- การมีทุนการเงิน - ที่มาของทุนการเงิน - ปัญหาของการมีทุน การเงิน	- พื้นที่อาศัย - ระดับรายได้	- ระดับอายุ - ระดับการศึกษา - สถานภาพใน ครอบครัว
	การใช้จ่ายเพื่อซื้อ บริการเชื่อมต่อกับสื่อ อินเทอร์เน็ต	- การพัฒนาทุนการเงิน		
	การใช้จ่ายเพื่อ ซ่อมแซมคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ที่ เกี่ยวข้อง			
ปัจจัยสังคม	การมีโอกาสนในการ เข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	- การมีโอกาส - ที่มาของโอกาส - อุปสรรคและปัญหาของ การมีโอกาส	- พื้นที่อาศัย - สถานภาพใน ครอบครัว	- ระดับอายุ - ระดับการศึกษา - ระดับรายได้
	การมีอิสระในการ เข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	- การมีอิสระ - ที่มาของอิสระ - อุปสรรคและปัญหาของ การมีอิสระ		
	การได้รับความเท่า เทียมในการเข้าถึงสื่อ อินเทอร์เน็ต	- การได้รับความเท่าเทียม - ที่มาของความเท่าเทียม - อุปสรรคและปัญหาของ การได้รับความเท่าเทียม		
	การได้รับการยอมรับ ในเรื่องการเข้าถึงสื่อ อินเทอร์เน็ต	- การได้รับการยอมรับ - ที่มาของการยอมรับ - อุปสรรคและปัญหาของ การได้รับการยอมรับ		

## ตารางที่ 3.13

แสดงแนวคำถามส่วนที่ 3 ในเรื่องการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม

ตัวแปร ที่ศึกษา	ประเด็นที่ศึกษา	ประเด็นคำถาม	ตัวแปรทางประชากรศาสตร์ ที่สนใจศึกษา	
			ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง
การเลือกใช้ ประโยชน์	การเลือกใช้ประโยชน์จาก สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึง หลักศาสนา	<ul style="list-style-type: none"> <li>- แนวทางการเลือกใช้ ประโยชน์โดยคำนึงถึง หลักศาสนา</li> <li>- แนวคิดหรือหลักศาสนา ที่นำมาใช้อ้างอิง</li> <li>- อุปสรรคและปัญหาของ การเลือกใช้ประโยชน์โดย คำนึงถึงหลักศาสนา</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ระดับอายุ</li> <li>- สถานภาพใน ครอบครัว</li> <li>- ระดับ การศึกษาทาง ศาสนา</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- พื้นที่อาศัย</li> <li>- ระดับ การศึกษาทาง โลก</li> <li>- ระดับรายได้</li> </ul>
	การเลือกใช้ประโยชน์จาก สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะ ที่สอดคล้องและสนับสนุน บทบาทของสตรีมุสลิม	<ul style="list-style-type: none"> <li>- แนวทางการเลือกใช้ ประโยชน์ในลักษณะที่ สอดคล้องและสนับสนุน บทบาทของสตรีมุสลิม</li> <li>- แนวคิดหรือหลักศาสนา ที่นำมาใช้อ้างอิง</li> <li>- อุปสรรคและปัญหาของ การเลือกใช้ประโยชน์ใน ลักษณะที่สอดคล้องและ สนับสนุนบทบาทของ สตรีมุสลิม</li> </ul>		
	การสนับสนุนให้สตรีมุสลิม คนอื่นๆเลือกใช้ประโยชน์ จากสื่ออินเทอร์เน็ตใน ลักษณะที่สอดคล้องและ สนับสนุนบทบาทของสตรี มุสลิม	<ul style="list-style-type: none"> <li>- แนวทางการสนับสนุน ให้สตรีมุสลิมคนอื่นๆ เลือกใช้ประโยชน์จากสื่อ อินเทอร์เน็ตในลักษณะ ดังกล่าว</li> <li>- อุปสรรคและปัญหาของ การสนับสนุนให้สตรี มุสลิมคนอื่นๆเลือกใช้ ประโยชน์จากสื่อ อินเทอร์เน็ตในลักษณะ ดังกล่าว</li> </ul>		

## ตารางที่ 3.13 (ต่อ)

แสดงแนวคำถามส่วนที่ 3 ในเรื่องการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม

ตัวแปร ที่ศึกษา	ประเด็นที่ศึกษา	ประเด็นคำถาม	ตัวแปรทางประชากรศาสตร์ ที่สนใจศึกษา	
			ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง
การเลือกไม่ ใช้ประโยชน์	การเลือกไม่ใช้ ประโยชน์จากสื่อ อินเทอร์เน็ตใน ลักษณะที่ขัดกับหลัก ศาสนา	- แนวทางการหลีกเลี่ยงการใช้ ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตใน ลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนา - แนวคิดหรือหลักศาสนาที่ นำมาใช้อ้างอิง - อุปสรรคและปัญหาของการ หลีกเลี่ยงการใช้ประโยชน์จาก สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัด กับหลักศาสนา	- ระดับอายุ - ระดับ การศึกษาทาง ศาสนา	- พื้นที่อาศัย - ระดับรายได้ - สถานภาพใน ครอบครัว
	การปกป้องตนเอง จากใช้สื่อ อินเทอร์เน็ตใน ลักษณะที่ไม่ เหมาะสมหรือ ก่อให้เกิดความ เสียหายแก่ตนเอง	- แนวการปกป้องตนเองจากใช้ สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่ เหมาะสมหรือก่อให้เกิดความ เสียหายแก่ตนเอง - แนวคิดหรือหลักศาสนาที่ นำมาใช้อ้างอิง - อุปสรรคและปัญหาของการ ปกป้องตนเองจากใช้สื่อ อินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่ เหมาะสมหรือก่อให้เกิดความ เสียหายแก่ตนเอง		
	การสนับสนุนให้สตรี มุสลิมคนอื่นๆ ปกป้องตนเองจากใช้ สื่ออินเทอร์เน็ตใน ลักษณะที่ไม่ เหมาะสมหรือ ก่อให้เกิดความ เสียหายแก่ตนเอง	- แนวทางการสนับสนุนให้สตรี มุสลิมคนอื่นๆปกป้องตนเองจาก การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตใน ลักษณะดังกล่าว - อุปสรรคและปัญหาของการ สนับสนุนให้สตรีมุสลิมคนอื่นๆ ปกป้องตนเองจากการใช้สื่อ อินเทอร์เน็ตในลักษณะดังกล่าว		

## ตารางที่ 3.13 (ต่อ)

แสดงแนวคำถามส่วนที่ 3 ในเรื่องการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม

ตัวแปร ที่ศึกษา	ประเด็นที่ศึกษา	ประเด็นคำถาม	ตัวแปรทางประชากรศาสตร์ ที่สนใจศึกษา	
			ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง
การสร้างทาง เลือกใช้ ประโยชน์	การประยุกต์ใช้สื่อ อินเทอร์เน็ตภายใต้ ขอบเขตของหลัก ศาสนา	<ul style="list-style-type: none"> <li>- แนวทางการการประยุกต์ใช้ สื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้ขอบเขต ของหลักศาสนา</li> <li>- แนวคิดหรือหลักศาสนาที่ นำมาใช้อ้างอิง</li> <li>- อุปสรรคและปัญหาของการ ประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ภายใต้ขอบเขตของหลัก ศาสนา</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- พื้นที่อาศัย</li> <li>- ระดับอายุ</li> <li>- ระดับ การศึกษาทาง ศาสนา</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ระดับรายได้</li> <li>- บทบาทใน ครอบครัว</li> </ul>
	การประยุกต์ใช้สื่อ อินเทอร์เน็ตโดย คำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆ ของตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> <li>- แนวทางการประยุกต์ใช้สื่อ อินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิ ด้านต่างๆของตนเอง</li> <li>- แนวคิดหรือหลักศาสนาที่ นำมาใช้อ้างอิง</li> <li>- อุปสรรคและปัญหาของการ ประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดย คำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของ ตนเอง</li> </ul>		
	การสนับสนุนให้สตรี มุสลิมคนอื่นๆ ประยุกต์ใช้สื่อ อินเทอร์เน็ตโดย คำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆ ของตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> <li>- แนวทางการสนับสนุนให้สตรี มุสลิมคนอื่นๆประยุกต์ใช้สื่อ อินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิ ด้านต่างๆของตนเอง</li> <li>- อุปสรรคและปัญหาของการ สนับสนุนให้สตรีมุสลิมคนอื่นๆ ประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดย คำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของ ตนเอง</li> </ul>		

## การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเครื่องมือการวิจัยซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. แบบสอบถาม หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากชุมชนทั้งสองแห่งครบทั้ง 800 ชุดแล้ว ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับกลับมา จากนั้นผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป ดังนี้

1.1 ลงรหัส (Coding) ในแบบสอบถาม

1.2 คัดลอกรหัสที่ทำการลงเรียบร้อยแล้วลงในแบบฟอร์มการลงรหัส เพื่อนำไปบันทึกลงในแผ่นบันทึกข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

1.3 นำข้อมูลที่ได้รับการบันทึกไปประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยเลือกผู้วิจัยเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมในการคำนวณตามลักษณะการวัดและสมมติฐานที่ต้องการทดสอบ

2. การสนทนากลุ่ม หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชนมุสลิมและสตรีมุสลิมในชุมชนแล้ว ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับกลับมา จากนั้นผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป ดังนี้

2.1 คัดแยกคำตอบที่ได้รับออกตามหมวดหมู่

2.2 วิเคราะห์และตีความข้อมูลด้วยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณด้วยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการใช้การสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยในส่วนนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแยกการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ตามรูปแบบของข้อมูลดังต่อไปนี้

#### ตอนที่ 1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

- ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง
- ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง
- ส่วนที่ 3 ปัจจัยความรู้ ปัจจัยเศรษฐกิจ และปัจจัยสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง
- ส่วนที่ 4 การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง
- ส่วนที่ 5 การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง
- ส่วนที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

#### ตอนที่ 2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

- ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง
- ส่วนที่ 2 การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง
- ส่วนที่ 3 การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง



## ภาคที่ 1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

### ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

#### ตารางที่ 4.1

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	จำนวน
ในเขตเทศบาล	445
นอกเขตเทศบาล	427
รวม	872

จากตารางที่ 4.1 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามพื้นที่อาศัย พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาล จำนวน 445 คน และพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาล จำนวน 427 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งสิ้น 872 คน

## ตารางที่ 4.2

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามระดับอายุ และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ระดับอายุ					รวม
	ต่ำกว่า 15 ปี	16-25 ปี	26-35 ปี	36-45 ปี	46 ปีขึ้นไป	
ในเขตเทศบาล	80	142	115	62	46	445
นอกเขตเทศบาล	66	162	94	60	45	427
รวม	146	304	209	122	91	872

จากตารางที่ 4.2 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามระดับอายุ และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่มีอายุ 16-25 ปี มากที่สุด จำนวน 142 คน รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 26-35 ปี จำนวน 115 คน กลุ่มต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 80 คน กลุ่ม 36-45 ปี จำนวน 62 คน และกลุ่ม 46 ปีขึ้นไป จำนวน 46 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาล ที่มีอายุ 16-25 ปี มากที่สุดจำนวน 162 คน รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 26-35 ปี จำนวน 94 คน กลุ่มต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 66 คน กลุ่ม 36-45 ปี จำนวน 60 คน และกลุ่ม 46 ปีขึ้นไป จำนวน 45 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.3

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามระดับการศึกษาทางโลก และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ระดับการศึกษาทางโลก					รวม
	ไม่ได้เรียน	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	
ในเขตเทศบาล	29	117	222	73	4	445
นอกเขตเทศบาล	76	126	168	57	0	427
รวม	105	243	390	130	4	872

จากตารางที่ 4.3 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามระดับการศึกษาทางโลก และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่มีการศึกษาระดับมัธยม มากที่สุด จำนวน 222 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถม จำนวน 117 คน กลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 73 คน กลุ่มที่ไม่ได้เรียน จำนวน 29 คน และกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 4 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาล ที่มีการศึกษาระดับมัธยม มากที่สุดจำนวน 168 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถม จำนวน 126 คน กลุ่มที่ไม่ได้เรียน จำนวน 76 คน และกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 57 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามอาชีพ และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	อาชีพ					รวม
	ไม่มี อาชีพ	รับจ้าง	รับ ราชการ	ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	พนักงาน บริษัทเอกชน	
ในเขตเทศบาล	187	132	10	79	37	445
นอกเขตเทศบาล	175	100	2	139	11	427
รวม	362	232	12	218	48	872

จากตารางที่ 4.4 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามลักษณะอาชีพ และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ไม่มีอาชีพ มากที่สุดจำนวน 187 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 132 คน กลุ่มที่มีอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 79 คน กลุ่มที่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 37 คน และกลุ่มที่มีอาชีพรับราชการ จำนวน 10 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ไม่มีอาชีพ มากที่สุดจำนวน 175 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่มีอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 139 คน กลุ่มที่มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 100 คน กลุ่มที่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 11 คน และกลุ่มที่มีอาชีพรับราชการ จำนวน 2 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามระดับรายได้ และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ระดับรายได้					รวม
	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,000 – 9,999 บาท	10,000 – 14,999 บาท	15,000 – 19,999 บาท	20,000 บาท ขึ้นไป	
ในเขตเทศบาล	211	149	64	11	10	445
นอกเขตเทศบาล	185	143	91	8	0	427
รวม	396	292	155	19	10	872

จากตารางที่ 4.5 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามระดับรายได้ และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มากที่สุดจำนวน 211 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่มีรายได้ 5,000 – 9,999 บาท จำนวน 149 คน กลุ่มที่มีรายได้ 10,000 – 14,999 บาท จำนวน 64 คน กลุ่มที่มีรายได้ 15,000 – 19,999 บาท จำนวน 11 คน และกลุ่มที่มีรายได้ 20,000 บาทขึ้นไป จำนวน 10 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มากที่สุดจำนวน 185 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่มีรายได้ 5,000 – 9,999 บาท จำนวน 143 คน กลุ่มที่มีรายได้ 10,000 – 14,999 บาท จำนวน 91 คน และกลุ่มที่มีรายได้ 15,000 – 19,999 บาท จำนวน 8 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.6

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามสถานภาพในครอบครัว และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	สถานภาพในครอบครัว			รวม
	บุตรสาว	ภรรยา	มารดา	
ในเขตเทศบาล	211	131	103	445
นอกเขตเทศบาล	174	135	118	427
รวม	385	266	221	872

จากตารางที่ 4.6 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามลักษณะบทบาทในครอบครัว และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่มีบทบาทบุตรสาว มากที่สุดจำนวน 211 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่มีบทบาทภรรยา จำนวน 131 คน และกลุ่มที่มีบทบาทมารดา จำนวน 103 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาล ที่มีบทบาทบุตรสาว มากที่สุดจำนวน 174 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่มีบทบาทภรรยา จำนวน 135 คน และกลุ่มที่มีบทบาทมารดา จำนวน 118 คน ตามลำดับ

## ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.7

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความบ่อยในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ความบ่อยในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต					รวม
	นานกว่า สัปดาห์ละ ครั้ง	1 ครั้ง / 1 สัปดาห์	1 ครั้ง / 2 - 3 วัน	1 ครั้ง / วัน	มากกว่า 1 ครั้ง / วัน	
ในเขตเทศบาล	71	85	142	95	52	445
นอกเขตเทศบาล	113	160	40	111	3	427
รวม	184	245	182	206	55	872

จากตารางที่ 4.7 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความบ่อยในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต 1 ครั้ง / 2 - 3 วัน มากที่สุด จำนวน 142 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต 1 ครั้ง / วัน จำนวน 95 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต 1 ครั้ง / 1 สัปดาห์ จำนวน 85 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตนานกว่า สัปดาห์ละครั้ง จำนวน 71 คน และกลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่า 1 ครั้ง / วัน จำนวน 52 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต 1 ครั้ง / 1 สัปดาห์ มากที่สุดจำนวน 160 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตนานกว่าสัปดาห์ละครั้ง จำนวน 113 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต 1 ครั้ง / วัน จำนวน 111 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต 1 ครั้ง / 2 - 3 วัน จำนวน 40 คน และกลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่า 1 ครั้ง / วัน จำนวน 3 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต					รวม
	น้อยกว่า 15 นาที	15 – 30 นาที	31 – 45 นาที	46 – 60 นาที	มากกว่า 60 นาที	
ในเขตเทศบาล	96	69	137	102	41	445
นอกเขตเทศบาล	109	119	77	114	8	427
รวม	205	188	214	216	49	872

จากตารางที่ 4.8 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้อินเทอร์เน็ตต่อครั้ง และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 31 – 45 นาที มากที่สุดจำนวน 137 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 46 – 60 นาที จำนวน 102 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเฉลี่ย น้อยกว่า 15 นาที จำนวน 96 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 15 – 30 นาที จำนวน 69 คน และกลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่า 60 นาที จำนวน 41 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 15 – 30 นาที มากที่สุดจำนวน 119 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 46 – 60 นาที จำนวน 114 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเฉลี่ย น้อยกว่า 15 นาที จำนวน 109 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 31 – 45 นาที จำนวน 77 คน และกลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่า 60 นาที จำนวน 8 คน ตามลำดับ



ตารางที่ 4.9  
 แสดงการเปรียบเทียบระยะเวลาเฉลี่ย  
 และความบ่อยในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม จำแนกตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ค่าทางสถิติ	ความบ่อยในการใช้ สื่ออินเทอร์เน็ต	ระยะเวลาเฉลี่ยในการ ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต
ในเขตเทศบาล	Mean	2.94	2.83
	N	445	445
	Std. Deviation	1.229	1.261
นอกเขตเทศบาล	Mean	2.37	2.52
	N	427	427
	Std. Deviation	1.152	1.187

จากตารางที่ 4.9 แสดงการเปรียบเทียบระยะเวลาเฉลี่ยและความบ่อยในการใช้อินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล พบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีความบ่อยในการใช้อินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความบ่อยในการใช้อินเทอร์เน็ต เท่ากับ 2.94 และ 2.37 ตามลำดับ และพบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้อินเทอร์เน็ตในระดับปานกลางเช่นกัน เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้อินเทอร์เน็ต เท่ากับ 2.83 และ 2.52 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10  
แสดงค่าเฉลี่ยรวมพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม  
จำแนกตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ค่าทางสถิติ	พฤติกรรมการใช้สื่อ อินเทอร์เน็ต
ในเขตเทศบาล	Mean	2.88
	N	445
	Std. Deviation	1.226
นอกเขตเทศบาล	Mean	2.44
	N	427
	Std. Deviation	1.156

จากตารางที่ 4.10 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล พบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้อินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตเท่ากับ 2.88 และ 2.44 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามช่วงเวลาที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ช่วงเวลาที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด					รวม
	08.01 - 12.00 น.	12.01 - 16.00 น.	16.01 - 20.00 น.	20.01 - 24.00 น.	24.01 - 04.00 น.	
ในเขตเทศบาล	28	94	191	132	0	445
นอกเขตเทศบาล	28	96	192	92	19	427
รวม	56	190	383	224	19	872

จากตารางที่ 4.11 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามช่วงเวลาที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตช่วงเวลา 16.01 - 20.00 น. มากที่สุดจำนวน 191 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตช่วงเวลา 20.01 - 24.00 น. จำนวน 132 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตช่วงเวลา 12.01 - 16.00 น. จำนวน 94 คน และกลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตช่วงเวลา 08.01 - 12.00 น. จำนวน 28 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตช่วงเวลา 16.01 - 20.00 น. มากที่สุดจำนวน 192 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตช่วงเวลา 12.01 - 16.00 น. จำนวน 96 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตช่วงเวลา 20.01 - 24.00 น. จำนวน 92 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตช่วงเวลา 08.01 - 12.00 น. จำนวน 28 คน และ กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตช่วงเวลา 24.01 - 04.00 น. จำนวน 19 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามความยาวนานในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ความยาวนานในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต					รวม
	น้อยกว่า 1 ปี	1 – 3 ปี	4 – 6 ปี	7 – 9 ปี	10 ปีขึ้นไป	
ในเขตเทศบาล	66	118	166	89	6	445
นอกเขตเทศบาล	127	146	106	37	11	427
รวม	193	264	272	126	17	872

จากตารางที่ 4.12 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความยาวนานในการใช้อินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมาแล้ว 4 – 6 ปี มากที่สุดจำนวน 166 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมาแล้ว 1 – 3 ปี จำนวน 118 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมาแล้ว 7 – 9 ปี จำนวน 89 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมาน้อยกว่า 1 ปี จำนวน 66 คน และกลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมาแล้ว 10 ปีขึ้นไป จำนวน 6 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมาแล้ว 1 – 3 ปี มากที่สุดจำนวน 146 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมาน้อยกว่า 1 ปี จำนวน 127 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมาแล้ว 4 – 6 ปี จำนวน 106 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมาแล้ว 7 – 9 ปี จำนวน 37 คน และ กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต 10 ปีขึ้นไป จำนวน 11 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามสถานที่ที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	สถานที่ที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด					รวม
	ที่บ้าน	สถานศึกษา	ที่ทำงาน	ร้านอินเทอร์เน็ต	อื่นๆ	
ในเขตเทศบาล	155	103	100	66	21	445
นอกเขตเทศบาล	173	124	54	76	0	427
รวม	328	227	154	142	21	872

จากตารางที่ 4.13 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามสถานที่ที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ใช้อินเทอร์เน็ตจากที่บ้าน มากที่สุดจำนวน 155 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตจากสถานศึกษา จำนวน 103 คน กลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตจากที่ทำงาน จำนวน 100 คน กลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตจากร้านอินเทอร์เน็ต จำนวน 66 คน และกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตจากสถานที่อื่นๆ จำนวน 21 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ใช้อินเทอร์เน็ตจากที่บ้าน มากที่สุดจำนวน 173 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตจากสถานศึกษา จำนวน 124 คน กลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตจากร้านอินเทอร์เน็ต จำนวน 76 คน และกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตจากที่ทำงาน จำนวน 54 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.14

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมในเขตเทศบาล  
จำแนกตามสถานที่อื่นๆที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด

สถานที่อื่นๆที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด			รวม
ห้องสมุด	มัสยิด	ในรถยนต์	
11	3	1	21

จากตารางที่ 4.14 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลออกเป็นกลุ่มตามสถานที่อื่นๆที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากห้องสมุด จำนวน 11 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากมัสยิด จำนวน 3 คน และกลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากในรถยนต์ จำนวน 1 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.15

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามอุปกรณ์ที่ใช้เชื่อมต่อสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	อุปกรณ์ที่ใช้เชื่อมต่อสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด				รวม
	คอมพิวเตอร์ แบบตั้งโต๊ะ	คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก	โทรศัพท์ มือถือ	คอมพิวเตอร์ Tablet	
ในเขตเทศบาล	328	111	4	2	445
นอกเขตเทศบาล	416	11	0	0	427
รวม	744	122	4	2	872

จากตารางที่ 4.15 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ มากที่สุดจำนวน 328 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก จำนวน 111 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากโทรศัพท์มือถือ จำนวน 4 คน และกลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากคอมพิวเตอร์ Tablet จำนวน 2 คน และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ มากที่สุดจำนวน 416 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก จำนวน 11 คน

ตารางที่ 4.16  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามการมีอุปกรณ์ที่ใช้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	มีอุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต เป็นของตนเองหรือไม่		รวม
	ไม่มี	มี	
ในเขตเทศบาล	272	173	445
นอกเขตเทศบาล	334	93	427
รวม	606	266	872

จากตารางที่ 4.16 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามการมีอุปกรณ์ที่ใช้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่มีอุปกรณ์ที่ใช้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 272 คน และมีกลุ่มที่ไม่มีอุปกรณ์ที่ใช้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 173 คน และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่มีอุปกรณ์ที่ใช้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 334 คน และมีกลุ่มที่ไม่มีอุปกรณ์ที่ใช้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 93 คน

ตารางที่ 4.17  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามประเภทของอุปกรณ์ที่มีซึ่งใช้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ประเภทของอุปกรณ์ที่มีซึ่งใช้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต					รวม
	ไม่มี	คอมพิวเตอร์ แบบตั้งโต๊ะ	คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก	โทรศัพท์ มือถือ	คอมพิวเตอร์ Tablet	
ในเขตเทศบาล	272	144	23	4	2	445
นอกเขตเทศบาล	334	80	11	2	0	427
รวม	606	224	34	6	2	872

จากตารางที่ 4.17 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามประเภทของอุปกรณ์ที่มีซึ่งใช้เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ไม่มีอุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต มากที่สุดจำนวน 272 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่มีคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะเพื่อเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 144 คน คือ กลุ่มที่มีคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กเพื่อเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 23 คน กลุ่มที่มีโทรศัพท์มือถือเพื่อเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 4 คน และกลุ่มที่มีคอมพิวเตอร์ Tablet เพื่อเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 2 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ไม่มีอุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต มากที่สุดจำนวน 334 คน รองลงมาคือกลุ่มที่มีคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะเพื่อเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 80 คน กลุ่มที่มีคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กเพื่อเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 11 คน และกลุ่มที่มีโทรศัพท์มือถือเพื่อเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 2 คน ตามลำดับ



ตารางที่ 4.18  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามจุดประสงค์ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	จุดประสงค์ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต				รวม
	เพื่อความบันเทิง	เพื่อรับทราบข่าวสาร	เพื่อศึกษาหาความรู้	เพื่อการมีส่วนร่วมในสังคม	
ในเขตเทศบาล	19	92	182	152	445
นอกเขตเทศบาล	28	46	232	121	427
รวม	47	138	414	273	872

จากตารางที่ 4.18 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามจุดประสงค์ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อศึกษาหาความรู้ มากที่สุดจำนวน 182 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการมีส่วนร่วมในสังคม จำนวน 152 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อรับทราบข่าวสาร จำนวน 92 คน และกลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิง จำนวน 19 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อศึกษาหาความรู้ มากที่สุดจำนวน 232 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการมีส่วนร่วมในสังคม จำนวน 121 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อรับทราบข่าวสาร จำนวน 46 คน และกลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิง จำนวน 28 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.19  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามกิจกรรมที่กระทำผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	กิจกรรมที่กระทำผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด							รวม
	ค้นหา ข้อมูล	รับ- ส่ง อีเมลล์	สนทนา / แชท	ทำ ธุรกิจ ค้าขาย	เล่นเกม ดูหนัง ฟังเพลง	เว็บ เครือข่าย สังคม	ใช้งาน เว็บ บอร์ด	
ในเขตเทศบาล	220	145	17	21	37	3	2	445
นอกเขตเทศบาล	277	30	20	25	34	30	11	427
รวม	497	175	37	46	71	33	13	872

จากตารางที่ 4.19 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามกิจกรรมที่กระทำผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาข้อมูล มากที่สุดจำนวน 220 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อรับ-ส่งอีเมลล์ จำนวน 145 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเล่นเกม ดูหนัง ฟังเพลง จำนวน 37 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อทำธุรกิจค้าขาย จำนวน 21 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อสนทนา / แชท จำนวน 17 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเว็บเครือข่ายสังคม จำนวน 3 คน และกลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อใช้งานเว็บบอร์ด จำนวน 2 คน ตามลำดับ

และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาข้อมูล มากที่สุดจำนวน 277 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเล่นเกม ดูหนัง ฟังเพลง จำนวน 34 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อรับ-ส่งอีเมลล์ จำนวน 30 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเว็บเครือข่ายสังคม จำนวน 30 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อทำธุรกิจค้าขาย จำนวน 25 คน กลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อสนทนา / แชท จำนวน 20 คน และกลุ่มที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อใช้งานเว็บบอร์ด จำนวน 11 คน ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยความรู้ ปัจจัยเศรษฐกิจ และปัจจัยสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต  
ของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยความรู้

ตารางที่ 4.20

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามสถานที่ที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	สถานที่ที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด						รวม
	บ้าน ตนเอง	บ้านเพื่อน / บ้านญาติ	สถาน ศึกษา	ที่ทำงาน	ร้าน อินเทอร์เน็ต	อื่นๆ	
ในเขตเทศบาล	140	35	164	89	17	0	445
นอกเขตเทศบาล	109	51	187	26	46	8	427
รวม	249	86	351	115	63	8	872

จากตารางที่ 4.20 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามสถานที่ที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากสถานศึกษา มากที่สุดจำนวน 164 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากที่บ้านตนเอง จำนวน 140 คน กลุ่มที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากที่ทำงาน จำนวน 89 คน กลุ่มที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากบ้านเพื่อน / บ้านญาติ จำนวน 35 คน และกลุ่มที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากร้านอินเทอร์เน็ต จำนวน 17 คน และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากสถานศึกษา มากที่สุดจำนวน 187 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากที่บ้านตนเอง จำนวน 109 คน กลุ่มที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากบ้านเพื่อน / บ้านญาติ จำนวน 51 คน กลุ่มที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากร้านอินเทอร์เน็ต จำนวน 32 คน และกลุ่มที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากที่ทำงาน จำนวน 26 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.21  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาล  
จำแนกตามสถานที่อื่นๆที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด

สถานที่อื่นๆที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด			รวม
ห้องสมุด	ห้างสรรพสินค้า	มัสยิด	
5	2	1	8

จากตารางที่ 4.21 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลออกเป็นกลุ่มตามสถานที่อื่นๆที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากห้องสมุด จำนวน 5 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากห้างสรรพสินค้า จำนวน 2 คน และกลุ่มที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากมัสยิด จำนวน 1 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.22  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามบุคคลที่สตรีมุสลิมเรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านเรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากบุคคลใดมากที่สุด					รวม
	ตนเอง	สมาชิกในครอบครัว	ครู / อาจารย์	เพื่อน	หัวหน้างาน	
ในเขตเทศบาล	108	44	172	119	2	445
นอกเขตเทศบาล	30	89	181	127	0	427
รวม	138	133	353	246	2	872

จากตารางที่ 4.22 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามบุคคลที่สตรีมุสลิมเรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากครู / อาจารย์ มากที่สุดจำนวน 172 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากเพื่อน จำนวน 119 คน กลุ่มที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง จำนวน 108 คน กลุ่มที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากสมาชิกในครอบครัว จำนวน 44 คน และกลุ่มที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากหัวหน้างาน จำนวน 2 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากครู / อาจารย์ มากที่สุดจำนวน 181 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากเพื่อน จำนวน 127 คน กลุ่มที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากสมาชิกในครอบครัว จำนวน 89 คน และกลุ่มที่เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง จำนวน 30 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.23

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามความรู้ด้านที่จำเป็นสำหรับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ความรู้ด้านใดต่อไปนี่ที่ท่านเห็นว่ามีควมจำเป็นสำหรับ การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด			รวม
	ความรู้เกี่ยวกับ การใช้อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์	ความรู้เกี่ยวกับ การใช้งาน เว็บไซต์ต่างๆ	ความรู้เกี่ยวกับการ เชื่อมต่อกับเครือข่าย อินเทอร์เน็ต	
ในเขตเทศบาล	247	164	34	445
นอกเขตเทศบาล	383	27	17	427
รวม	630	191	51	872

จากตารางที่ 4.23 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความรู้ด้านที่จำเป็นสำหรับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นว่าความรู้เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์มีความจำเป็นมากที่สุด จำนวน 247 คน รองลงมาคือกลุ่มที่เห็นว่าความรู้เกี่ยวกับการใช้งานเว็บไซต์ต่างๆมีความจำเป็นมากที่สุด จำนวน 164 คน และกลุ่มที่เห็นว่าความรู้เกี่ยวกับการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีความจำเป็นมากที่สุด จำนวน 34 คน ตามลำดับ

และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นว่าความรู้เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์มีความจำเป็นมากที่สุด จำนวน 383 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าความรู้เกี่ยวกับการใช้งานเว็บไซต์ต่างๆมีความจำเป็นมากที่สุด จำนวน 27 คน และกลุ่มที่เห็นว่าความรู้เกี่ยวกับการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีความจำเป็นมากที่สุด จำนวน 17 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.24  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามความเห็นเรื่อง หลักคำสอนทางศาสนา  
ต่อการช่วยให้มีความรู้เรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	หลักคำสอนทางศาสนาช่วยให้มีความรู้เรื่อง การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตหรือไม่		รวม
	ช่วยให้มีความรู้	ไม่ช่วยให้มีความรู้	
ในเขตเทศบาล	417	28	445
นอกเขตเทศบาล	390	37	427
รวม	807	65	872

จากตารางที่ 4.24 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความเห็นเรื่อง หลักคำสอนทางศาสนาต่อการช่วยให้มีความรู้เรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นว่าหลักคำสอนทางศาสนาช่วยให้มีความรู้ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 417 คน และไม่ช่วยให้มีความรู้ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 28 คน และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นว่าหลักคำสอนทางศาสนาช่วยให้มีความรู้ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 390 คน และไม่ช่วยให้มีความรู้ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 37 คน

## ตารางที่ 4.25

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามความเห็นเรื่อง หลักคำสอนทางศาสนาต่อการช่วยให้มีความรู้  
เรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในด้านใดต่อไปนี้มีมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	หลักคำสอนทางศาสนาช่วยให้มีความรู้ เรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในด้านใดต่อไปนี้มีมากที่สุด				รวม
	ไม่แสดง ความเห็น	บทบาทของ สตรีมุสลิม	สิทธิของ สตรีมุสลิม	การปกป้อง ตนเองของ สตรีมุสลิม	
ในเขตเทศบาล	28	53	47	317	445
นอกเขตเทศบาล	37	70	23	297	427
รวม	65	123	70	614	872

จากตารางที่ 4.25 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามบุคคลที่สตรีมุสลิมเรียนรู้การใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นว่าหลักคำสอนทางศาสนาช่วยให้มีความรู้เรื่องการปกป้องตนเองของสตรีมุสลิม มากที่สุดจำนวน 317 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าหลักคำสอนทางศาสนาช่วยให้มีความรู้เรื่องบทบาทของสตรีมุสลิม จำนวน 53 คน กลุ่มที่เห็นว่าหลักคำสอนทางศาสนาช่วยให้มีความรู้เรื่องสิทธิของสตรีมุสลิม จำนวน 47 คน และกลุ่มที่ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 28 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นว่าหลักคำสอนทางศาสนาช่วยให้มีความรู้เรื่องการปกป้องตนเองของสตรีมุสลิมมากที่สุดจำนวน 297 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าหลักคำสอนทางศาสนาช่วยให้มีความรู้เรื่องบทบาทของสตรีมุสลิม จำนวน 70 คน กลุ่มที่ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 37 คน และกลุ่มที่เห็นว่าหลักคำสอนทางศาสนาช่วยให้มีความรู้เรื่องสิทธิของสตรีมุสลิม จำนวน 23 คน ตามลำดับ



ตารางที่ 4.26  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามความรู้ที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านใช้ความรู้ด้านใดต่อไปนี้ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต			รวม
	ความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เว็บไซต์ และการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	ความรู้เรื่องหลักการศาสนาเพื่อกำกับการใช้อินเทอร์เน็ต	ต้องใช้ควบคู่กันทั้ง 2 ด้าน	
ในเขตเทศบาล	54	38	353	445
นอกเขตเทศบาล	48	31	348	427
รวม	102	69	701	872

จากตารางที่ 4.26 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความรู้ที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นว่าต้องใช้ควบคู่กันทั้ง 2 ด้าน มากที่สุดจำนวน 353 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าต้องใช้ความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เว็บไซต์ และการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จำนวน 54 คน และกลุ่มที่เห็นว่าต้องใช้ความรู้เรื่องหลักการศาสนาเพื่อกำกับการใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 38 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นว่าต้องใช้ควบคู่กันทั้ง 2 ด้าน มากที่สุดจำนวน 348 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าต้องใช้ความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เว็บไซต์ และการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จำนวน 48 คน และกลุ่มที่เห็นว่าต้องใช้ความรู้เรื่องหลักการศาสนาเพื่อกำกับการใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 31 คน ตามลำดับ

## ปัจจัยเศรษฐกิจ

### ตารางที่ 4.27

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ต ของท่านมากที่สุด		รวม
	ตัวท่านเอง	ผู้อื่น	
ในเขตเทศบาล	164	281	445
นอกเขตเทศบาล	89	338	427
รวม	253	619	872

จากตารางที่ 4.27 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นว่าบุคคลอื่น ๆ เป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ตของตนเองมากที่สุดจำนวน 281 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าตนเองเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ตของตนเองมากที่สุด จำนวน 164 คน และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นว่าบุคคลอื่น ๆ เป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ตของตนเองมากที่สุดจำนวน 338 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าตนเองเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ตของตนเองมากที่สุดจำนวน 89 คน

## ตารางที่ 4.28

## แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม

จำแนกตามผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ผู้อื่นที่รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของท่านมากที่สุด								รวม
	บิดา	มารดา	พี่น้อง / ญาติ	สามี	บุตร	เพื่อน	หัวหน้า งาน	ครู / อาจารย์	
ในเขตเทศบาล	171	17	5	57	7	10	6	8	281
นอกเขตเทศบาล	196	20	24	75	12	9	2	0	338
รวม	367	37	29	132	19	19	8	8	619

จากตารางที่ 4.28 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นว่าบิดาเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองมากที่สุดจำนวน 171 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าสามีเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองมากที่สุด จำนวน 57 คน กลุ่มที่เห็นว่ามารดาเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองมากที่สุด จำนวน 17 คน กลุ่มที่เห็นว่าเพื่อนเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำนวน 10 คน กลุ่มที่เห็นว่าครู / อาจารย์เป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง มากที่สุด จำนวน 8 คน กลุ่มที่เห็นว่าบุตรเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองมากที่สุด จำนวน 7 คน กลุ่มที่เห็นว่าหัวหน้างานเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองมากที่สุด จำนวน 6 คน และ กลุ่มที่เห็นว่าพี่น้อง / ญาติเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองมากที่สุด จำนวน 5 คน ตามลำดับ

และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นว่าบิดาเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองมากที่สุด จำนวน 196 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าสามีเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองมากที่สุด จำนวน 75 คน กลุ่มที่เห็นว่าพี่น้อง / ญาติเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองมากที่สุด จำนวน 24 คน กลุ่มที่เห็นว่ามารดาเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองมากที่สุด จำนวน 20 คน กลุ่มที่เห็นว่าบุตรเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองมากที่สุด จำนวน 12 คน กลุ่มที่เห็นว่าเพื่อนเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองมากที่สุด จำนวน 9 คน และกลุ่มที่เห็นว่าหัวหน้างานเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองมากที่สุด จำนวน 2 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.29

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม

จำแนกตามการรับภาระค่าใช้จ่ายเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของผู้อื่น และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ของผู้อื่นหรือไม่		รวม
	ไม่ต้องรับภาระ	ต้องรับภาระ	
ในเขตเทศบาล	412	33	445
นอกเขตเทศบาล	416	11	427
รวม	828	44	872

จากตารางที่ 4.29 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อการรับภาระค่าใช้จ่ายเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของผู้อื่น และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นว่าตนเองไม่ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของผู้อื่น มากที่สุดจำนวน 412 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าตนเองต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของผู้อื่น จำนวน 33 คน และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นว่าตนเองไม่ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของผู้อื่น มากที่สุดจำนวน 416 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าตนเองต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของผู้อื่น จำนวน 11 คน

## ตารางที่ 4.30

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามบุคคลที่สตรีมุสลิมต้องรับภาระ  
ค่าใช้จ่ายเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านรับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ใดมากที่สุด			รวม
	พี่น้อง / ญาติ	บุตร	เพื่อน	
ในเขตเทศบาล	9	23	1	33
นอกเขตเทศบาล	5	6	0	11
รวม	14	29	1	44

จากตารางที่ 4.30 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามบุคคลที่สตรีมุสลิมต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ตของบุตร มากที่สุดจำนวน 23 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ตของพี่น้อง / ญาติมากที่สุดจำนวน 9 คน และกลุ่มที่รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ตของเพื่อนมากที่สุด จำนวน 1 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ตของบุตร มากที่สุดจำนวน 6 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่รับภาระค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ตของพี่น้อง / ญาติมากที่สุด จำนวน 5 คน

## ตารางที่ 4.31

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามความคุ้มค่าต่อการใช้จ่ายเพื่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านคิดว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่คุ้มค่าหรือไม่			รวม
	คุ้มค่า	ไม่คุ้มค่า	ไม่แน่ใจ	
ในเขตเทศบาล	346	36	63	445
นอกเขตเทศบาล	186	31	210	427
รวม	532	67	273	872

จากตารางที่ 4.31 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อความคุ้มค่าต่อการใช้จ่ายเพื่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นว่าการใช้จ่ายเพื่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่คุ้มค่า มากที่สุด จำนวน 346 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจว่าการใช้จ่ายเพื่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่คุ้มค่าหรือไม่ จำนวน 63 คน และกลุ่มที่เห็นว่าการใช้จ่ายเพื่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่ไม่คุ้มค่า จำนวน 36 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ไม่แน่ใจว่าการใช้จ่ายเพื่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่คุ้มค่าหรือไม่ มากที่สุดจำนวน 210 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าการใช้จ่ายเพื่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่คุ้มค่า จำนวน 186 คน และกลุ่มที่เห็นว่าการใช้จ่ายเพื่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่ไม่คุ้มค่า จำนวน 31 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.32  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามความคิดเห็นต่อความเหมาะสมใน  
การใช้จ่ายเงินเพื่อการใช้อินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านคิดว่าเป็นการเหมาะสมหรือไม่ที่สตรีมุสลิม จะใช้จ่ายเงินของตนเองเพื่อการใช้อินเทอร์เน็ต			รวม
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	ไม่แน่ใจ	
ในเขตเทศบาล	274	44	127	445
นอกเขตเทศบาล	154	64	209	427
รวม	428	108	336	872

จากตารางที่ 4.32 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อความเหมาะสมในการใช้จ่ายเงินของตนเองเพื่อการใช้อินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นว่าค่าใช้จ่ายเงินของตนเองเพื่อการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่เหมาะสม มากที่สุดจำนวน 274 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจว่าค่าใช้จ่ายเงินของตนเองเพื่อการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่เหมาะสม จำนวน 127 คน และกลุ่มที่เห็นว่าค่าใช้จ่ายเงินของตนเองเพื่อการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม จำนวน 44 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ไม่แน่ใจว่าค่าใช้จ่ายเงินของตนเองเพื่อการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่เหมาะสม มากที่สุด จำนวน 209 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าค่าใช้จ่ายเงินของตนเองเพื่อการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่เหมาะสม จำนวน 154 คน และกลุ่มที่เห็นว่าค่าใช้จ่ายเงินของตนเองเพื่อการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม จำนวน 64 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.33  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนทางการเงิน  
ในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่สตรีมุสลิมต้องการมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านต้องการความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนทางการเงิน ในเรื่องใดมากที่สุด				รวม
	ค่าใช้จ่ายเรื่อง คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ ต่างๆที่เกี่ยวข้อง	ค่าใช้จ่ายเรื่อง โปรแกรม ต่างๆที่ เกี่ยวข้อง	ค่าใช้จ่ายเรื่อง การเชื่อมต่อ กับเครือข่าย อินเทอร์เน็ต	ค่าใช้จ่ายเรื่อง การบำรุงรักษา อุปกรณ์ต่างๆที่ เกี่ยวข้อง	
ในเขตเทศบาล	331	37	61	16	445
นอกเขตเทศบาล	239	21	143	24	427
รวม	570	58	204	40	872

จากตารางที่ 4.33 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนทางการเงินในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่สตรีมุสลิมต้องการมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ต้องการการสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายเรื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง มากที่สุดจำนวน 331 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ต้องการการสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายเรื่องการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จำนวน 61 คน กลุ่มที่ต้องการการสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายเรื่องโปรแกรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง จำนวน 37 คน และกลุ่มที่ต้องการการสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายเรื่องการบำรุงรักษาอุปกรณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง จำนวน 16 คน ตามลำดับ

และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ต้องการการสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายเรื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง มากที่สุดจำนวน 239 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ต้องการการสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายเรื่องการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จำนวน 143 คน กลุ่มที่ต้องการการสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายเรื่องการบำรุงรักษาอุปกรณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง จำนวน 24 คน และกลุ่มที่ต้องการการสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายเรื่องโปรแกรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง จำนวน 21 คน ตามลำดับ



## ปัจจัยสังคม

### ตารางที่ 4.34

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามความคิดเห็นต่อการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม ควรอยู่ภายใต้การควบคุมหรือไม่			รวม
	ควร	ไม่ควร	ไม่แน่ใจ	
ในเขตเทศบาล	408	15	22	445
นอกเขตเทศบาล	374	5	48	427
รวม	782	20	70	872

จากตารางที่ 4.34 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นว่าการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมควรอยู่ภายใต้การควบคุม มากที่สุด จำนวน 408 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจว่าการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมควรอยู่ภายใต้การควบคุมหรือไม่ จำนวน 22 คน และกลุ่มที่เห็นว่าการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมไม่ควรอยู่ภายใต้การควบคุม จำนวน 15 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นว่าการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมควรอยู่ภายใต้การควบคุม มากที่สุด จำนวน 374 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจว่าการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมควรอยู่ภายใต้การควบคุมหรือไม่ จำนวน 48 คน และกลุ่มที่เห็นว่าการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมไม่ควรอยู่ภายใต้การควบคุม จำนวน 5 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.35  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามความเห็นต่อบุคคลที่ควรมีส่วนใน  
การควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของท่านอยู่ภายใต้การควบคุม ของใครมากที่สุด							รวม
	ตนเอง	บิดา	มารดา	พี่น้อง / ญาติ	เพื่อน	สามี	หัวหน้า งาน	
ในเขตเทศบาล	249	22	51	12	30	37	7	408
นอกเขตเทศบาล	223	32	42	17	15	41	4	374
รวม	472	54	93	29	45	78	11	782

จากตารางที่ 4.35 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความเห็นต่อบุคคลที่ควรมีส่วนในการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นว่าตนเองควรมีส่วนในการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง มากที่สุดจำนวน 249 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่ามารดาควรมีส่วนในการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำนวน 51 คน กลุ่มที่เห็นว่าสามีควรมีส่วนในการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำนวน 37 คน กลุ่มที่เห็นว่าเพื่อนควรมีส่วนในการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำนวน 30 คน กลุ่มที่เห็นว่าบิดาควรมีส่วนในการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำนวน 22 คน กลุ่มที่เห็นว่าพี่น้อง / ญาติควรมีส่วนในการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำนวน 12 คน และกลุ่มที่เห็นว่าหัวหน้างานควรมีส่วนในการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำนวน 7 คน ตามลำดับ

และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นว่าตนเองควรมีส่วนในการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง มากที่สุดจำนวน 223 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่ามารดาควรมีส่วนในการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำนวน 42 คน กลุ่มที่เห็นว่าสามีควรมีส่วนในการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำนวน 41 คน กลุ่มที่เห็นว่าบิดาควรมีส่วนในการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำนวน 32 คน กลุ่มที่เห็นว่าพี่น้อง / ญาติควรมีส่วนในการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำนวน 17 คน กลุ่มที่เห็นว่าเพื่อนควรมีส่วนในการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำนวน 15 คน และกลุ่มที่เห็นว่าหัวหน้างานควรมีส่วนในการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำนวน 4 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.36  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามความเห็นต่ออิทธิพลจากบุคคลรอบข้าง  
ต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	บุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของท่านหรือไม่		รวม
	ไม่มีอิทธิพล	มีอิทธิพล	
ในเขตเทศบาล	25	420	445
นอกเขตเทศบาล	12	415	427
รวม	37	835	872

จากตารางที่ 4.36 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความเห็นต่ออิทธิพลจากบุคคลรอบข้างต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นว่าบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง มากที่สุดจำนวน 420 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าบุคคลรอบข้างไม่มีอิทธิพลต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำนวน 25 คน และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นว่าบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง มากที่สุดจำนวน 415 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าบุคคลรอบข้างไม่มีอิทธิพลต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำนวน 12 คน

## ตารางที่ 4.37

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม

จำแนกตามอิทธิพลของบุคคลรอบข้างต่อการใช้อินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	บุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตของท่านในเรื่องใดมากที่สุด				รวม
	การส่งเสริมให้มีโอกาสใช้อินเทอร์เน็ต	การส่งเสริมให้มีอิสระในการใช้อินเทอร์เน็ต	การส่งเสริมให้ได้รับความเท่าเทียมในการใช้อินเทอร์เน็ต	การให้การยอมรับในการใช้อินเทอร์เน็ต	
ในเขตเทศบาล	51	187	69	113	420
นอกเขตเทศบาล	39	159	117	100	415
รวม	90	346	186	213	835

จากตารางที่ 4.37 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามอิทธิพลของบุคคลรอบข้างต่อการใช้อินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นว่าบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลในเรื่องการส่งเสริมให้มีอิสระในการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดจำนวน 187 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลในเรื่องการให้การยอมรับในการใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 113 คน กลุ่มที่เห็นว่าบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลในเรื่องการส่งเสริมให้ได้รับความเท่าเทียมในการใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 69 คน และกลุ่มที่เห็นว่าบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลในเรื่องการส่งเสริมให้มีโอกาสใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 51 คน ตามลำดับ

และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นว่าบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลในเรื่องการส่งเสริมให้มีอิสระในการใช้อินเทอร์เน็ต มากที่สุดจำนวน 159 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลในเรื่องการส่งเสริมให้ได้รับความเท่าเทียมในการใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 117 คน กลุ่มที่เห็นว่าบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลในเรื่องการให้การยอมรับในการใช้อินเทอร์เน็ตจำนวน 100 คน และกลุ่มที่เห็นว่าบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลในเรื่องการส่งเสริมให้มีโอกาสใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 39 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.38  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามความต้องการได้รับการสนับสนุนในเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านต้องการได้รับการสนับสนุนในเรื่องใดมากที่สุด เกี่ยวกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต				รวม
	การได้รับ โอกาสในการ ใช้สื่อ อินเทอร์เน็ต	การได้รับอิสระ ในการใช้สื่อ อินเทอร์เน็ต	การได้รับความ เท่าเทียมในการ ใช้สื่อ อินเทอร์เน็ต	การได้รับการ ยอมรับในการ ใช้สื่อ อินเทอร์เน็ต	
ในเขตเทศบาล	211	140	56	38	445
นอกเขตเทศบาล	191	56	117	63	427
รวม	402	196	173	101	872

จากตารางที่ 4.38 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความต้องการได้รับการสนับสนุนในเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ต้องการได้รับโอกาสในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต มากที่สุดจำนวน 211 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ต้องการได้รับอิสระในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 140 คน กลุ่มที่ต้องการได้รับความเท่าเทียมในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 56 คน และกลุ่มที่ต้องการได้รับการยอมรับในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 38 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ต้องการได้รับโอกาสในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต มากที่สุดจำนวน 191 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ต้องการได้รับความเท่าเทียมในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 117 คน กลุ่มที่ต้องการได้รับการยอมรับในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 63 คน และกลุ่มที่ต้องการได้รับอิสระในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 56 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.39  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามจุดประสงค์ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต  
ที่สตรีมุสลิมได้รับการสนับสนุนมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านได้รับการสนับสนุนให้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อจุดประสงค์ใดมากที่สุด				รวม
	เพื่อการ ศาสนา	เพื่อ การศึกษา	เพื่อกิจกรรม ทางเศรษฐกิจ	เพื่อกิจกรรม ทางสังคม	
ในเขตเทศบาล	49	298	87	11	445
นอกเขตเทศบาล	92	232	39	64	427
รวม	141	530	126	75	872

จากตารางที่ 4.39 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามจุดประสงค์ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่สตรีมุสลิมได้รับการสนับสนุนมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ได้รับการสนับสนุนให้นำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการศึกษา มากที่สุดจำนวน 298 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนให้นำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำนวน 87 คน กลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนให้นำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการศาสนา จำนวน 49 คน และกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนให้นำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการกิจกรรมทางสังคม จำนวน 11 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ได้รับการสนับสนุนให้นำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการศึกษา มากที่สุดจำนวน 232 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนให้นำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการศาสนา จำนวน 92 คน กลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนให้นำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการกิจกรรมทางสังคม จำนวน 64 คน และกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนให้นำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำนวน 39 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.40

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามค่าเฉลี่ยความคิดเห็น  
ต่อคุณลักษณะที่ค้ำประกันถึงในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	คุณลักษณะที่สตรีมุสลิมค้ำประกันถึงในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด					
	การหาใช้ อินเทอร์เน็ต ได้	การมี เวลาใช้ อินเทอร์เน็ต	การมีความรู้ เรื่องการใช้ อินเทอร์เน็ต	การมีความ จำเป็นต้องใช้ อินเทอร์เน็ต	การควบคุม ตนเองได้ ขณะใช้ อินเทอร์เน็ต	รวม
ในเขตเทศบาล	44	52	110	204	35	445
นอกเขตเทศบาล	32	41	102	198	54	427
รวม	76	93	212	402	89	872

จากตารางที่ 4.40 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มจำแนกตามความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่สตรีมุสลิมค้ำประกันถึงมากที่สุดในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นว่าการมีความจำเป็นต้องใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุด มากที่สุด จำนวน 204 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าการมีความรู้เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 110 คน กลุ่มที่เห็นว่าการมีเวลาใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 52 คน กลุ่มที่เห็นว่าการหาใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้ จำนวน 44 คน และกลุ่มที่เห็นว่าการควบคุมตนเองขณะใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 15 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นว่าการมีความจำเป็นต้องใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุด มากที่สุด จำนวน 198 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าการมีความรู้เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 102 คน กลุ่มที่เห็นว่าการควบคุมตนเองขณะใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 54 คน กลุ่มที่เห็นว่าการมีเวลาใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 41 คน และกลุ่มที่เห็นว่าการหาใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้ จำนวน 32 คน ตามลำดับ

และเมื่อพิจารณาข้อมูลในภาพรวม พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมที่เห็นว่าการมีความจำเป็นต้องใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุด มากที่สุด จำนวน 402 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นว่าการมีความรู้เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 212 คน กลุ่มที่เห็นว่าการมีเวลาใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 93 คน กลุ่มที่เห็นว่าการควบคุมตนเองขณะใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 89 คน และกลุ่มที่เห็นว่าการหาใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้ จำนวน 76 คน ตามลำดับ

## ส่วนที่ 4 การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

### ส่วนที่ 4.1 ปัจจัยความรู้ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

#### ตารางที่ 4.41

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็น  
ต่อปัจจัยความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านมีความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์					รวม
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ในเขตเทศบาล	13	42	75	208	107	445
นอกเขตเทศบาล	33	43	117	220	14	427
รวม	46	85	192	428	121	872

จากตารางที่ 4.41 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองมีความรู้เพียงพอต่อการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ มากที่สุด จำนวน 208 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 107 คน กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 75 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 42 คน และกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 13 คน ตามลำดับ

และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองมีความรู้เพียงพอต่อการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ มากที่สุด จำนวน 220 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 117 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 43 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 33 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 14 คน ตามลำดับ



## ตารางที่ 4.42

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อ  
ปัจจัยความรู้เรื่องการใช้โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านมีความรู้เรื่อง การใช้โปรแกรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ต					รวม
	ไม่เห็นด้วย		เห็นด้วย		รวม	
	อย่างยิ่ง			อย่างยิ่ง		
ในเขตเทศบาล	14	85	106	216	24	445
นอกเขตเทศบาล	50	106	195	74	2	427
รวม	64	191	301	290	26	872

จากตารางที่ 4.42 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อความรู้เรื่องการใช้โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองมีความรู้เพียงพอต่อการใช้โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ต มากที่สุด จำนวน 216 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 106 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 85 คน กลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 24 คน และกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 14 คน ตามลำดับ

และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ไม่แน่ใจว่าตนเองมีความรู้เพียงพอต่อการใช้โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ต มากที่สุด จำนวน 196 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 106 คน กลุ่มที่เห็นด้วย จำนวน 74 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 49 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 2 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.43

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามความคิดเห็นต่อปัจจัยความรู้เรื่องการเชื่อมโยง  
คอมพิวเตอร์กับสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านมีความรู้เรื่อง การเชื่อมโยงสื่อคอมพิวเตอร์กับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต					รวม
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ในเขตเทศบาล	85	109	155	70	26	445
นอกเขตเทศบาล	279	84	63	1	0	427
รวม	364	193	218	71	26	872

จากตารางที่ 4.43 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อความรู้เรื่องการเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์กับสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ไม่แน่ใจว่าตนเองมีความรู้เพียงพอต่อการเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์กับสื่ออินเทอร์เน็ต มากที่สุด จำนวน 155 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 109 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 85 คน กลุ่มที่เห็นด้วย จำนวน 70 คน และกลุ่มเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 26 คน ตามลำดับ

และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ไม่เห็นด้วยว่าตนเองมีความรู้เพียงพอต่อการเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์กับสื่ออินเทอร์เน็ต มากที่สุด จำนวน 192 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 153 คน กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 81 คน และกลุ่มที่เห็นด้วย จำนวน 1 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.44

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อ  
ความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย

ความคิดเห็นต่อความรู้ในเรื่อง การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง	พื้นที่อาศัยของสตรีมุสลิม	
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
การมีความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์	3.80	3.33
การมีความรู้เรื่องการใช้โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับ สื่ออินเทอร์เน็ต	3.34	2.70
การมีความรู้เรื่องการเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์กับสื่อ อินเทอร์เน็ต	2.65	1.50
เฉลี่ยรวม	3.26	2.51

จากตารางที่ 4.44 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อ  
ปัจจัยความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาล  
มีความคิดเห็นต่อปัจจัยความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับปานกลาง เนื่องจากมี  
ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.26 และพบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลมีความคิดเห็นต่อปัจจัย  
ความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับปานกลางเช่นกัน เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความ  
คิดเห็นเท่ากับ 2.62

โดยเมื่อแยกวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเรื่องความคิดเห็นต่อปัจจัยความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่อ  
อินเทอร์เน็ตออกเป็นปัจจัยความรู้ในด้านต่างๆ จะพบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมี  
ความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในระดับสูง มากที่สุด เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ  
3.80 รองลงมาคือ เห็นว่าตนเองมีความรู้เรื่องการใช้โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับ  
ปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.34 และเห็นว่าตนเองมีความรู้เรื่องการเชื่อมโยง  
คอมพิวเตอร์กับสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 2.65  
ตามลำดับ

และพบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์  
คอมพิวเตอร์ในระดับปานกลาง มากที่สุด เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.33 รองลงมาคือ  
เห็นว่าตนเองมีความรู้เรื่องการใช้โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง เนื่องจาก  
มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 2.70 และเห็นว่าตนเองมีความรู้เรื่องการเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์กับสื่อ  
อินเทอร์เน็ตในระดับต่ำ เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 1.84 ตามลำดับ

ส่วนที่ 4.2 ปัจจัยเศรษฐกิจในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.45

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์					รวม
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ในเขตเทศบาล	60	113	127	91	54	445
นอกเขตเทศบาล	167	112	88	31	29	427
รวม	227	225	215	122	83	872

จากตารางที่ 4.45 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ไม่แน่ใจว่าตนเองสามารถใช้จ่ายเงินเพื่ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ มากที่สุด จำนวน 127 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 113 คน กลุ่มที่เห็นด้วย จำนวน 91 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 60 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 54 คน ตามลำดับ

และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าตนเองสามารถใช้จ่ายเงินเพื่ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ มากที่สุด จำนวน 167 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 112 คน กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 88 คน กลุ่มที่เห็นด้วย จำนวน 31 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 29 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.46

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อ  
ปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการซื้อโปรแกรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม  
และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อโปรแกรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ต					รวม
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ในเขตเทศบาล	73	111	167	46	48	445
นอกเขตเทศบาล	154	91	86	55	41	427
รวม	227	202	253	101	89	872

จากตารางที่ 4.46 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อโปรแกรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ไม่แน่ใจว่าตนเองสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อโปรแกรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด จำนวน 167 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 111 คน กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 73 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 48 คน และกลุ่มที่เห็นด้วย จำนวน 46 คน ตามลำดับ

และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าตนเองสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อโปรแกรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ต มากที่สุด จำนวน 154 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 91 กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 86 คน กลุ่มที่เห็นด้วย จำนวน 55 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 41 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.47

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อ  
ปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการซื้อบริการเชื่อมต่อกับสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อบริการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต					รวม
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ในเขตเทศบาล	83	114	144	58	46	445
นอกเขตเทศบาล	140	109	95	54	29	427
รวม	223	223	239	112	75	872

จากตารางที่ 4.47 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อ  
การใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อบริการเชื่อมต่อกับสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่ม  
สตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ไม่แน่ใจว่าตนเองสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อบริการเชื่อมต่อกับสื่อ  
อินเทอร์เน็ต มากที่สุด จำนวน 144 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 114 คน กลุ่มที่ไม่  
เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 83 คน กลุ่มที่เห็นด้วย จำนวน 58 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน  
46 คน ตามลำดับ

และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าตนเองสามารถใช้จ่ายเงิน  
เพื่อซื้อบริการเชื่อมต่อกับสื่ออินเทอร์เน็ต มากที่สุด จำนวน 140 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย  
จำนวน 109 คน กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 95 คน กลุ่มที่เห็นด้วย จำนวน 54 คน และกลุ่มที่เห็นด้วย  
อย่างยิ่ง จำนวน 29 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.48  
แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
จำแนกตามความคิดเห็นต่อปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการใช้จ่ายเงิน  
เพื่อซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์					รวม
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ในเขตเทศบาล	117	133	103	56	36	445
นอกเขตเทศบาล	150	129	81	44	23	427
รวม	267	262	184	100	59	872

จากตารางที่ 4.48 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อการใช้จ่ายเงินเพื่อซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ไม่เห็นด้วยว่าตนเองสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ มากที่สุด จำนวน 133 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 117 คน กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 103 คน กลุ่มที่เห็นด้วย จำนวน 56 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 36 คน ตามลำดับ

และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าตนเองสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ มากที่สุด จำนวน 150 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 129 คน กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 81 คน กลุ่มที่เห็นด้วย จำนวน 44 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 23 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.49

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อ  
 ทักษะเศรษฐกิจเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย

ความคิดเห็นต่อการมีทุนทางเศรษฐกิจในเรื่องการ เข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง	พื้นที่อาศัย	
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
การใช้จ่ายเงินเพื่อซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์	2.92	2.16
การใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อโปรแกรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับ สื่ออินเทอร์เน็ต	2.74	2.39
การใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อบริการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต	2.71	2.35
การใช้จ่ายเงินเพื่อซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์ คอมพิวเตอร์	2.46	2.21
เฉลี่ยรวม	2.71	2.28

จากตารางที่ 4.49 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อ  
 ปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมในเขต  
 เทศบาลมีความคิดเห็นต่อปัจจัยเศรษฐกิจในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับปานกลาง  
 เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 2.71 และพบว่ากลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลมีความ  
 คิดเห็นต่อปัจจัยเศรษฐกิจในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับต่ำ เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความ  
 คิดเห็นเท่ากับ 2.28

โดยเมื่อแยกวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตออกเป็น  
 ปัจจัยเศรษฐกิจในด้านต่างๆ จะพบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองสามารถซื้ออุปกรณ์  
 คอมพิวเตอร์และโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง มากที่สุด เนื่องจาก  
 มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 2.92 รองลงมาคือ เห็นว่าตนเองสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อโปรแกรม  
 ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 2.74  
 เห็นว่าตนเองสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อบริการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง เนื่องจากมี  
 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 2.71 และเห็นว่าตนเองสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อซ่อมแซมหรือบำรุงรักษา  
 อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 2.46 ตามลำดับ

และพบว่ากลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อโปรแกรม  
 ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง มากที่สุด เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น  
 เท่ากับ 2.39 รองลงมาคือ เห็นว่าตนเองสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อบริการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตใน  
 ระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 2.35 เห็นว่าตนเองสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อ  
 ซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในระดับต่ำ เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ  
 2.21 และเห็นว่าตนเองสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในระดับต่ำ เนื่องจากมีค่าเฉลี่ย  
 ความคิดเห็นเท่ากับ 2.16 ตามลำดับ



ส่วนที่ 4.3 ปัจจัยสังคมในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.50

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อ  
“โอกาส” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านมี “โอกาส” เพียงพอในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต					รวม
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ในเขตเทศบาล	52	65	156	123	49	445
นอกเขตเทศบาล	180	117	43	83	4	427
รวม	232	182	199	206	53	872

จากตารางที่ 4.50 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อ “โอกาส” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ไม่แน่ใจว่าตนเองมีโอกาสเพียงพอในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต มากที่สุด จำนวน 155 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นด้วย จำนวน 123 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 65 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 52 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 50 คน ตามลำดับ

และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองมีโอกาสเพียงพอในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต มากที่สุด จำนวน 146 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 92 คน กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 80 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 77 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 32 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.51

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อ  
“อิสระ” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านมี “อิสระ” เพียงพอในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต					รวม
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ในเขตเทศบาล	20	97	175	104	49	445
นอกเขตเทศบาล	73	121	172	51	10	427
รวม	93	218	347	155	59	872

จากตารางที่ 4.51 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อการมี “อิสระ” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ไม่แน่ใจว่าตนเองมีอิสระในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต มากที่สุด จำนวน 175 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่เห็นด้วย จำนวน 104 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 97 คน กลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 49 คน และกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 20 คน ตามลำดับ

และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ไม่แน่ใจว่าตนเองมีอิสระในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต มากที่สุด จำนวน 180 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 106 กลุ่มที่เห็นด้วย จำนวน 64 คน กลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 54 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 23 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.52

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อ  
“ความเท่าเทียม” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านสามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต ได้อย่าง “เท่าเทียม” กับบุคคลอื่นๆ					รวม
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ในเขตเทศบาล	7	77	135	184	42	445
นอกเขตเทศบาล	107	169	77	63	11	427
รวม	144	246	212	247	53	872

จากตารางที่ 4.52 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อการได้รับ “ความเท่าเทียม” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองได้รับความเท่าเทียมในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด จำนวน 184 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 135 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 77 คน กลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 42 คน และกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 7 คน ตามลำดับ

และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่ไม่เห็นด้วยว่าตนเองได้รับความเท่าเทียมในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต มากที่สุด จำนวน 141 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 136 คน กลุ่มที่เห็นด้วย จำนวน 78 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 48 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 24 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.53

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อ  
“การได้รับการยอมรับ” ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านได้รับ “การยอมรับ” จากบุคคลอื่นๆ ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต					รวม
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ในเขตเทศบาล	60	89	213	60	23	445
นอกเขตเทศบาล	42	79	108	123	75	427
รวม	102	168	321	183	98	872

จากตารางที่ 4.53 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อการได้รับ “การยอมรับ” ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่ไม่แน่ใจว่าตนเองได้รับการยอมรับในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด จำนวน 213 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 89 คน กลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 60 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 60 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 23 คน ตามลำดับ

และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองได้รับการยอมรับในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต มากที่สุด จำนวน 123 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 108 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 79 คน กลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 75 คน และกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 42 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.54

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการได้รับการสนับสนุนทางสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย

ความคิดเห็นต่อการได้รับการสนับสนุนทางสังคม ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง	พื้นที่อาศัย	
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
การมี “โอกาส” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	3.12	2.10
การมี “อิสระ” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	3.15	2.54
การได้รับ “ความเท่าเทียม” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	3.40	2.30
การได้รับ “การยอมรับ” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	2.77	3.26
เฉลี่ยรวม	3.11	2.55

จากตารางที่ 4.54 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อปัจจัยสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลมีความคิดเห็นต่อปัจจัยสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.11 และพบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลมีความคิดเห็นต่อปัจจัยสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับปานกลางเช่นกัน เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 2.92

โดยเมื่อแยกวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อปัจจัยสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตออกเป็นปัจจัยสังคมในด้านต่างๆ จะพบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองสามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่าง “เท่าเทียม” กับบุคคลอื่นๆในระดับปานกลาง มากที่สุด เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.40 รองลงมาคือ เห็นว่าตนเองมี “อิสระ” เพียงพอในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.15 เห็นว่าตนเองมี “โอกาส” เพียงพอในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.12 และเห็นว่าตนเองได้รับ “การยอมรับ” จากบุคคลอื่นๆในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 2.77 ตามลำดับ

และพบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองได้รับ “การยอมรับ” จากบุคคลอื่นๆในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง มากที่สุด เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.26 รองลงมาคือ เห็นว่าตนเองมี “โอกาส” เพียงพอในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 2.92 เห็นว่าตนเองมี “อิสระ” เพียงพอในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 2.76 และเห็นว่าตนเองสามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่าง “เท่าเทียม” กับบุคคลอื่นๆในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 2.74 ตามลำดับ

## ส่วนที่ 5 การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

### ส่วนที่ 5.1 การเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

#### ตารางที่ 4.55

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงหลักการศาสนา และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงหลักการศาสนา					รวม
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ในเขตเทศบาล	0	0	144	286	15	445
นอกเขตเทศบาล	0	0	133	291	3	427
รวม	0	0	277	577	18	872

จากตารางที่ 4.55 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงหลักการศาสนา และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงหลักการศาสนา มากที่สุด จำนวน 286 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 144 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 15 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงหลักการศาสนา มากที่สุด จำนวน 291 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 133 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 3 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.56

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็น  
ต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนหน้าที่ของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านเลือกใช้อินเทอร์เน็ต ในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนหน้าที่ของตนเอง					รวม
	ไม่เห็นด้วย		เห็นด้วย		รวม	
	อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย		
ในเขตเทศบาล	0	17	152	261	15	445
นอกเขตเทศบาล	0	6	148	270	3	427
รวม	0	23	300	531	18	872

จากตารางที่ 4.56 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนบทบาทของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนบทบาทของตนเอง มากที่สุด จำนวน 261 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 152 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 17 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 15 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองว่าตนเองใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนบทบาทของตนเอง มากที่สุด จำนวน 270 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 148 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 6 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 3 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.57

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต  
ในลักษณะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้ และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านเลือกใช้อินเทอร์เน็ตในลักษณะ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้					รวม
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ในเขตเทศบาล	1	28	109	282	25	445
นอกเขตเทศบาล	7	15	128	274	3	427
รวม	8	43	237	556	28	872

จากตารางที่ 4.57 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อการสนับสนุนให้สตรีมุสลิมท่านอื่นๆเลือกใช้อินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนบทบาทของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองสนับสนุนให้สตรีมุสลิมท่านอื่นๆเลือกใช้อินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนบทบาทของตนเอง มากที่สุด จำนวน 293 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 123 คน กลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 25 คน และกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 4 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองสนับสนุนให้สตรีมุสลิมท่านอื่นๆเลือกใช้อินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนบทบาทของตนเอง มากที่สุด จำนวน 300 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 121 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 3 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 3 คน ตามลำดับ



## ตารางที่ 4.58

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

ความคิดเห็นต่อ การใช้ประโยชน์	พื้นที่อาศัยของสตรีมุสลิม	
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
ท่านเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึง หลักการศาสนา	3.71	3.70
ท่านเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ สอดคล้องและสนับสนุนหน้าที่ของตนเอง	3.62	3.63
ท่านเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ สอดคล้องกับวิถีชีวิตในบริบทของจังหวัด ชายแดนภาคใต้	3.68	3.59
เฉลี่ยรวม	3.67	3.64

จากตารางที่ 4.58 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลมีความคิดเห็นต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับสูง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.67 และพบว่ากลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลมีความคิดเห็นต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.64

โดยเมื่อแยกวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตออกเป็นการเลือกใช้ในด้านต่างๆ จะพบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงหลักการศาสนามากที่สุดในระดับสูง มากที่สุด เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.71 รองลงมาคือ เห็นว่าตนเองสนับสนุนให้สตรีมุสลิมท่านอื่นๆเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนบทบาทของตนเองในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.62 และเห็นว่าตนเองเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนบทบาทของตนเองมากที่สุดในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.62 ตามลำดับ

และพบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงหลักการศาสนามากที่สุดในระดับสูง มากที่สุด เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.70 รองลงมาคือ เห็นว่าตนเองเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนบทบาทของตนเองมากที่สุดในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.63 และเห็นว่าตนเองสนับสนุนให้สตรีมุสลิมท่านอื่นๆเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนบทบาทของตนเองในระดับปานกลาง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.59 ตามลำดับ

## ส่วนที่ 5.2 การเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

## ตารางที่ 4.59

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม  
 จำแนกตามความคิดเห็นต่อการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จาก  
 สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนา และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนา					รวม
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ในเขตเทศบาล	0	4	120	289	32	445
นอกเขตเทศบาล	0	3	119	295	10	427
รวม	0	7	239	584	42	872

จากตารางที่ 4.59 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนา และตามพื้นที่อาศัย พบว่ามีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนา มากที่สุด จำนวน 289 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 120 คน กลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 32 คน และกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 4 คน ตามลำดับ

และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนา มากที่สุด จำนวน 295 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 119 คน กลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 10 คน และกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 3 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.60

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็น  
ต่อการปกป้องตนเองจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสมและตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านปกป้องตนเอง					รวม
	จากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม					
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ในเขตเทศบาล	0	2	156	265	22	445
นอกเขตเทศบาล	0	0	125	292	10	427
รวม	0	2	281	557	32	872

จากตารางที่ 4.60 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อการปกป้องตนเองจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม และตามพื้นที่อาศัย พบว่ามีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองปกป้องตนเองจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม มากที่สุด จำนวน 265 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 156 คน กลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 22 คน และกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 2 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองปกป้องตนเองจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม มากที่สุด จำนวน 292 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 125 และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 10 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.61

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็น  
ต่อการปกป้องบุคคลรอบข้างจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านปกป้องบุคคลรอบข้าง จากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม					รวม
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ในเขตเทศบาล	0	0	104	320	21	445
นอกเขตเทศบาล	0	0	67	351	9	427
รวม	0	0	171	671	30	872

จากตารางที่ 4.61 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อการปกป้องบุคคลรอบข้างจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองปกป้องบุคคลรอบข้างจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม มากที่สุด จำนวน 320 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 104 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 21 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าตนเองปกป้องบุคคลรอบข้างจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม มากที่สุด จำนวน 351 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 67 คน และกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 9 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.62

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามค่าเฉลี่ยความคิดเห็น  
ต่อการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

ความคิดเห็นต่อ การเลือกไม่ใช้ประโยชน์	พื้นที่อาศัยของสตรีมุสลิม	
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
ท่านไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลัก ศาสนา	3.78	3.73
ท่านปกป้องตนเองด้วยการไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตใน ลักษณะที่ไม่เหมาะสม	3.69	3.73
ท่านสนับสนุนให้มีการปกป้องกันและกันจากการ ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม	3.81	3.86
เฉลี่ยรวม	3.76	3.78

จากตารางที่ 4.62 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลมีความคิดเห็นต่อการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับสูง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.76 และพบว่ากลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลมีความคิดเห็นต่อการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับสูงเช่นกัน เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.78

โดยเมื่อแยกวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตออกเป็นการเลือกไม่ใช้ในด้านต่างๆ จะพบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองสนับสนุนให้สตรีมุสลิมคนอื่นๆปกป้องตนเองจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสมในระดับสูง มากที่สุด เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.81 รองลงมาคือ เห็นว่าตนเองไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนาในระดับสูง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.78 และเห็นว่าตนเองปกป้องตนเองจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสมในระดับสูง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.69 ตามลำดับ และพบว่ากลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองสนับสนุนให้สตรีมุสลิมคนอื่นๆปกป้องตนเองจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสมในระดับสูง มากที่สุด เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.86 รองลงมาคือ เห็นว่าตนเองไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนาในระดับสูง และเห็นว่าตนเองปกป้องตนเองจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสมในระดับสูง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.73 เท่ากันตามลำดับ

## ส่วนที่ 5.3 การสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

## ตารางที่ 4.63

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อ  
การประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้กรอบของหลักศาสนา และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้กรอบของหลักศาสนา					รวม
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ในเขตเทศบาล	0	1	132	252	60	445
นอกเขตเทศบาล	4	3	124	287	9	427
รวม	4	4	256	539	69	872

จากตารางที่ 4.63 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้ขอบเขตของหลักศาสนา และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้ขอบเขตของหลักศาสนา มากที่สุด จำนวน 252 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 132 คน กลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 60 คน และกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 1 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้ขอบเขตของหลักศาสนา มากที่สุด จำนวน 287 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 124 คน กลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 9 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 3 คน และกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งจำนวน 4 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.64

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็นต่อ  
การประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต โดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิม					รวม
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ในเขตเทศบาล	0	2	135	244	64	445
นอกเขตเทศบาล	4	5	141	256	21	427
รวม	4	7	276	500	85	872

จากตารางที่ 4.64 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิม มากที่สุด จำนวน 244 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 135 คน กลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 64 คน และกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 2 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิม มากที่สุด จำนวน 265 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 134 คน กลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 21 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 3 คน และกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 4 คน ตามลำดับ

## ตารางที่ 4.65

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามความคิดเห็น  
ต่อความสามารถในการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในเรื่องต่างๆด้วยตนเอง และตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ท่านสามารถประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในเรื่องต่างๆด้วยตนเอง					รวม
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
ในเขตเทศบาล	0	3	132	243	67	445
นอกเขตเทศบาล	138	65	80	134	10	427
รวม	138	68	212	377	77	872

จากตารางที่ 4.65 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อ  
สนับสนุนให้สตรีมุสลิมคนอื่นๆประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิม  
และตามพื้นที่อาศัย พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเองสนับสนุนให้สตรีมุสลิม  
คนอื่นๆประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิม มากที่สุด จำนวน 243  
คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 132 คน กลุ่มที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 67 คน และกลุ่มที่  
ไม่เห็นด้วย จำนวน 3 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลที่เห็นด้วยว่าตนเอง  
สนับสนุนให้สตรีมุสลิมคนอื่นๆประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิม  
มากที่สุด จำนวน 264 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่แน่ใจ จำนวน 136 คน กลุ่มเห็นด้วยอย่างยิ่ง  
จำนวน 20 คน กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งจำนวน 4 คน และกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 3 คน  
ตามลำดับ



## ตารางที่ 4.66

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม และตามพื้นที่อาศัย

ความคิดเห็นต่อการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์	พื้นที่อาศัยของสตรีมุสลิม	
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
ท่านประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้กรอบของหลักศาสนา	3.83	3.69
ท่านประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิม	3.83	3.67
ท่านสามารถประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในเรื่องต่างๆด้วยตนเอง	3.84	2.56
เฉลี่ยรวม	3.84	3.31

จากตารางที่ 4.66 แสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมออกเป็นกลุ่มตามความคิดเห็นต่อการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต และตามพื้นที่อาศัย พบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลมีความเห็นต่อการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับสูง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.84 และพบว่ากลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลมีความเห็นต่อการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับสูงเช่นกัน เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.69

โดยเมื่อแยกวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตออกเป็นการสร้างทางเลือกใช้ในด้านต่างๆ จะพบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองสนับสนุนให้สตรีมุสลิมคนอื่นๆประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิมในระดับสูง มากที่สุด เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.84 รองลงมาคือ เห็นว่าตนเองประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้ขอบเขตของหลักศาสนาในระดับสูง และเห็นว่าตนเองประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิมในระดับสูง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.83 เท่ากัน ตามลำดับ

และพบว่ากลุ่มสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้ขอบเขตของหลักศาสนาในระดับสูง เห็นว่าตนเองประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิมในระดับสูง และเห็นว่าตนเองสนับสนุนให้สตรีมุสลิมคนอื่นๆประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิมในระดับสูง เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.69 เท่ากัน

## ส่วนที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อมูลจากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งเอาไว้ โดยเป็นการนำข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้ทำการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาลโดยใช้แบบสอบถาม มาทำการประมวลผลวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติเพื่อนำไปสู่การพิสูจน์สมมติฐานการวิจัยดังกล่าว โดยสามารถแยกอธิบายผลการทดสอบได้ 3 ส่วนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เรื่องพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม

ตอนที่ 2 เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม

ตอนที่ 3 เรื่องการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม

### ตอนที่ 1 พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อาศัยแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.67

แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย

พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม จำแนกตามพื้นที่อาศัย

พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
สตรีมุสลิมในเขตเทศบาล	445	2.88	1.226	30.065	.000
สตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาล	427	2.44	1.156		
รวม	872	2.67	1.212		

จากตารางที่ 4.67 พบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเรื่องพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับปานกลางเท่ากัน เนื่องจากมีเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 2.88 และ 2.44 ตามลำดับ สำหรับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเรื่องพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมจากทั้งสองพื้นที่อาศัยนั้น พบว่า สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจะมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล

## ตอนที่ 2 การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อาศัยแตกต่างกัน จะมีปัจจัยความรู้เชิงเทคนิคในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.68

แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของสตรีมุสลิมต่อปัจจัยความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำแนกตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	N	Mean	F	Sig.
ในเขตเทศบาล	445	3.26	171.283	.000
นอกเขตเทศบาล	427	2.51		
มารดา	872	2.89		

จากตารางที่ 4.68 พบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเรื่องปัจจัยความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับปานกลางเท่ากัน เนื่องจากมีเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.26 และ 2.62 ตามลำดับ สำหรับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเรื่องปัจจัยความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมจากทั้งสองพื้นที่นั้น พบว่า ค่า Sig. = .000 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ .05 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ายอมรับ H0 ที่ระดับนัยสำคัญ .05 กล่าวคือ สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แตกต่างกันจะมีปัจจัยความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน โดยพบว่า กลุ่มที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวสูงกว่ากลุ่มที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อาศัยแตกต่างกัน จะมีปัจจัย  
เศรษฐกิจในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.69

แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของสตรีมุสลิมต่อปัจจัยเศรษฐกิจ  
เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำแนกตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
ในเขตเทศบาล	445	2.71	1.108	31.810	.000
นอกเขตเทศบาล	427	2.28	1.154		
มารดา	872	2.50	1.151		

จากตารางที่ 4.69 พบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อ  
ปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับปานกลาง เนื่องจากมีเฉลี่ยความ  
คิดเห็นเท่ากับ 2.71 และพบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อ  
ปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับต่ำ เนื่องจากมีเฉลี่ยความคิดเห็น  
เท่ากับ 2.28 สำหรับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเรื่องปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการเข้าถึงสื่อ  
อินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมจากทั้งสองพื้นที่นั้น พบว่า ค่า Sig. = .000 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ .05  
ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ายอมรับ H0 ที่ระดับนัยสำคัญ .05 กล่าวคือ สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แตกต่าง  
กันจะมีปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน โดยพบว่า กลุ่มที่อาศัยอยู่ในเขต  
เทศบาล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวสูงกว่ากลุ่มที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อาศัยแตกต่างกัน จะมีปัจจัยสังคมในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.70

แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต และการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม จำแนกตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
ในเขตเทศบาล	445	3.11	.675	153.027	.000
นอกเขตเทศบาล	427	2.55	.657		
มารดา	872	2.83	.722		

จากตารางที่ 4.70 พบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อปัจจัยสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับปานกลาง เนื่องจากมีเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.11 และพบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อปัจจัยสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับปานกลางเช่นกัน เนื่องจากมีเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 2.92 สำหรับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเรื่องปัจจัยสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมจากทั้งสองพื้นที่นั้น พบว่า ค่า Sig. = .000 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ .05 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ายอมรับ H0 ที่ระดับนัยสำคัญ .05 กล่าวคือ สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แตกต่างกันจะมีปัจจัยสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน โดยพบว่า กลุ่มที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวสูงกว่ากลุ่มที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล

### ตอนที่ 3 การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5 สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อาศัยแตกต่างกัน จะมีการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

#### ตารางที่ 4.71

แสดงการเปรียบเทียบการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต และการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม จำแนกตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
ในเขตเทศบาล	445	3.67	.569	.641	.424
นอกเขตเทศบาล	427	3.64	.520		
มารดา	872	3.65	.546		

จากตารางที่ 4.71 พบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับปานกลาง เนื่องจากมีเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.67 และพบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับปานกลางเช่นกัน เนื่องจากมีเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.67 สำหรับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเรื่องการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมจากทั้งสองพื้นที่นั้น พบว่า ค่า Sig. = .424 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ .05 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าปฏิเสธ H0 ที่ระดับนัยสำคัญ .05 กล่าวคือ สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกัน จะมีการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 6 สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อาศัยแตกต่างกัน จะมีการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.72

แสดงการเปรียบเทียบการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต และการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม จำแนกตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
ในเขตเทศบาล	445	3.76	.504	.156	.693
นอกเขตเทศบาล	427	3.78	.435		
มารดา	872	3.77	.471		

จากตารางที่ 4.72 พบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับสูง เนื่องจากมีเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.76 และพบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับสูงเช่นกัน เนื่องจากมีเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.78 สำหรับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเรื่องการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมจากทั้งสองพื้นที่นั้น พบว่า ค่า Sig. = .693 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ .05 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ายอมรับ H<sub>0</sub> ที่ระดับนัยสำคัญ .05 กล่าวคือ สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แตกต่างกันจะมีการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 7 สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อาศัยแตกต่างกัน จะมีการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

#### ตารางที่ 4.73

แสดงการเปรียบเทียบการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต และการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม จำแนกตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	N	Mean	Std. Deviation	F	Sig.
ในเขตเทศบาล	445	3.84	.633	156.081	.000
นอกเขตเทศบาล	427	3.31	.618		
มารดา	872	3.58	.679		

จากตารางที่ 4.73 พบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับสูง เนื่องจากมีเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.84 และพบว่า กลุ่มสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับสูงเช่นกัน เนื่องจากมีเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.69

สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเรื่องการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมในทุกพื้นที่อาศัยนั้น พบว่า ค่า Sig. = .000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ .05 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ายอมรับ H1 ที่ระดับนัยสำคัญ .05 กล่าวคือ สตรีมุสลิมที่มีพื้นที่อาศัยแตกต่างกันจะมีการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน



## ภาคที่ 2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

### ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

ในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนี้ ผู้วิจัยทำการอธิบายให้เห็นถึงคุณลักษณะที่สำคัญบางประการของกลุ่มตัวอย่างที่จะนำไปสู่การพูดคุยและสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม โดยคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์เหล่านี้จะชี้ให้เห็นถึงปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าว อันได้แก่ ปัจจัยความรู้ ปัจจัยเศรษฐกิจ และปัจจัยสังคม นั่นเอง

สำหรับการดำเนินการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจำนวน 10 ท่าน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างแต่ละท่านต่างมีปัจจัยความรู้ ปัจจัยเศรษฐกิจ และปัจจัยสังคมที่แตกต่างกัน โดยมีรายชื่อกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มดังต่อไปนี้

1. นางสาวดารีมี่ สะแม
2. นางนุรุลฮูดา มามะ
3. นางฮามีดี๊ะ มูดีง
4. นางแวนูรียะห์ แวดอเลาะ
5. นางสาวรีฟะห์ อาแว
6. นางสาวอุสนา มะมิง
7. นางนัลฮายาตี บาหะ
8. นางซารูนี ลาเต๊ะ
9. นางซัลมา หีมอะดัม
10. นางนัสรอห์ อาแว

อย่างไรก็ดี ในการนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพที่รวบรวมจากการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้ขอความร่วมมือจากผู้วิจัยในเรื่องของการไม่เปิดเผยให้ทราบว่าสตรีมุสลิมแต่ละคนได้แสดงความคิดเห็นในการสนทนากลุ่มเอาไว้อย่างไรบ้าง ทั้งนี้เนื่องจากต้องการรักษาความเป็นส่วนตัว และเพื่อป้องกันมิให้ความคิดเห็น การวิเคราะห์ หรือการวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องต่างๆได้ส่งกระทบต่อสถานภาพและความเป็นอยู่ของตัวสตรีมุสลิมแต่ละท่าน ด้วยเหตุนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกท่านและผู้วิจัยจึงเห็นพ้องกันว่าจะไม่เปิดเผยให้ผู้อ่านทราบว่าสตรีมุสลิมคนใดเป็นผู้แสดงความคิดเห็นหรือทำการวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นต่างๆแต่ละเรื่อง ทั้งนี้เพื่อรักษาจรรยาบรรณของการศึกษาวิจัยและเป็นการสร้างความสบายใจให้กับกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล

สำหรับการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างมุสลิมที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการอธิบายโดยแยกเป็นกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาล จำนวน 5 ท่าน และกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลจำนวน 5 ท่าน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้



จากข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับคุณลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าสตรีมุสลิมแต่ละท่านมาจากกลุ่มอายุ อาชีพ ระดับรายได้ ระดับการศึกษาทางโลกและทางศาสนา รวมถึงสถานภาพในครอบครัวที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถศึกษาอิทธิพลของตัวแปรทางด้านประชากรศาสตร์ต่อการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และการสนทนาพูดคุยระหว่างสตรีมุสลิมด้วยกันเองที่มีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันยังอาจนำไปสู่การค้นพบปรากฏการณ์หรือการเปิดประเด็นศึกษาใหม่ๆที่ผู้วิจัยมิได้คาดคิดมาก่อน

## ส่วนที่ 2 การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

### ตอนที่ 1 ปัจจัยความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

ในการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตจากกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้ง 10 ท่านนั้น ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแปรเรื่อง “พื้นที่อาศัย” ของสตรีมุสลิมเป็นเกณฑ์ในการสร้างประเด็นคำถามสนทนาที่เกี่ยวกับความรู้ในเรื่องการเข้าถึงสื่อดังกล่าว เนื่องจากข้อมูลในเชิงปริมาณได้ชี้ให้เห็นว่าตัวแปรเรื่องพื้นที่อาศัยมีผลทำให้สตรีมุสลิมทั้งสองพื้นที่ที่มีปัจจัยความรู้ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน โดยในส่วนต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอผลข้อมูลในเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนาพูดคุยของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้ง 10 คน เกี่ยวกับการขยายความเข้าใจในประเด็นต่างๆที่ได้ศึกษาเอาไว้ก่อนแล้วในเชิงปริมาณ โดยแยกตามประเภทของลักษณะความรู้ ดังนี้

#### 1.1) ความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์

ผลการสนทนากลุ่มพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้งจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องของการมีความรู้เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โดยกลุ่มตัวอย่างจากในเขตเทศบาลทุกคนกล่าวว่าตนเองสามารถที่จะใช้งานคอมพิวเตอร์ในระดับพื้นฐานได้อย่างไม่มีปัญหา และเห็นว่าสตรีมุสลิมคนอื่นๆในเขตเทศบาลที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะมียุ่มาหรือมีน้อย ระดับการศึกษาสูงหรือต่ำ หรือมีสถานภาพอย่างไรในครอบครัว ก็น่าจะมีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ในระดับที่พอใช้งานได้ นั่นคือสามารถที่จะเปิดหรือปิดอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ได้ด้วยตนเองได้ รู้ว่าเปิดเครื่องคอมพิวเตอร์ตรงไหน เปิดหน้าจอคอมพิวเตอร์ตรงไหน รวมถึงจะใช้งานคีย์บอร์ดและเมาส์อย่างไร นอกจากนี้ยังเห็นว่าสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลยังมีความรู้เพียงพอในการใช้อุปกรณ์ประกอบอื่นๆ เช่น เครื่องปริ้นเตอร์ เครื่องแสกน และหรือกล้องเว็บแคม รวมถึงยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้เป็นสื่อบันทึกข้อมูล เช่น แผ่นซีดี แผ่นดีวีดี และอุปกรณ์ USB Handy drive ด้วย ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลกล่าวว่าตนเองค่อนข้างขาดความรู้ในเรื่องการใช้อุปกรณ์ดังกล่าว นั่นคือ พบว่าบางคนใช้งานระดับพื้นฐานได้ด้วยตนเองในขณะที่บางคนต้องอาศัยบุคคลรอบข้างช่วยเหลือขณะใช้งานอุปกรณ์ดังกล่าว โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งจากกลุ่มตัวอย่างนี้ระบุว่าตนเองแทบไม่เคยเปิดปิดเครื่องคอมพิวเตอร์เองเลย หากแต่อาศัยการใช้งานต่อจากที่สมาชิกในบ้านที่ได้เปิดเครื่องเอาไว้แล้ว และเมื่อต้องการจะปิดเครื่องก็จะเรียกให้สมาชิกในบ้านคนอื่นๆ เช่น สามี หรือลูก มาปิดให้ และหลายครั้งที่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องควบคุมเมาส์เนื่องจากยังสับสนว่าตอนไหนที่ต้องคลิกหนึ่งครั้ง คลิกสองครั้ง คลิกค้าง หรือคลิกซ้ายคลิกขวา และเห็นว่าตนเองมีความรู้

เฉพาะการใช้งานอุปกรณ์ในรุ่นใหม่ๆ นั่นคือหากเปลี่ยนไปใช้งานคอมพิวเตอร์เครื่องอื่นๆ ที่ถูกออกแบบให้มีหน้าตาแตกต่างกันหรือวิธีใช้ต่างกันตนเองก็ไม่สามารถที่จะใช้งานได้ถูกต้องหรือใช้งานด้วยความมั่นใจ ในขณะที่สตรีมุสลิมอีกคนหนึ่งในกลุ่มนี้กล่าวว่าตนเองสามารถเปิดปิดเครื่องคอมพิวเตอร์และใช้งานอุปกรณ์พื้นฐานต่างๆ ได้ด้วยตนเอง แต่เมื่อพูดถึงการใช้งานเครื่องปริ้นเตอร์เครื่องสแกน และกล้องเว็บแคมแล้ว ก็เห็นว่าตนเองแทบไม่มีความรู้เรื่องนี้เลยเพราะที่บ้านไม่ได้ใช้งานอุปกรณ์ดังกล่าว โดยหากต้องการจะใช้งานอุปกรณ์เสริมดังกล่าวก็จะเดินทางไปใช้บริการจากร้านอินเทอร์เน็ตที่อยู่ในละแวกบ้านซึ่งเห็นว่ามีความสะดวกกว่า โดยสรุปแล้ว กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลทุกท่านได้แสดงความเห็นตรงกันว่าสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ยังขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์แม้จะมีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตบ้างก็ตาม

จากการพูดคุยถึงสาเหตุว่าเพราะอะไรกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลจึงเห็นว่าตนเองมีความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์มากกว่า ซึ่งพบว่าเกิดจากการที่สตรีมุสลิมในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีโอกาสในการศึกษามากกว่าซึ่งช่วยให้มีโอกาสได้เรียนรู้การใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ต ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลกล่าวว่าตนเองและสตรีมุสลิมคนอื่นๆ ในชุมชนค่อนข้างขาดแคลนโอกาสในการศึกษาหาความรู้ในเรื่องดังกล่าว โดยกลุ่มตัวอย่างได้อธิบายเพิ่มเติมว่าสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมักมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีนัก จึงจำเป็นต้องละทิ้งเรื่องการศึกษาแล้วออกมาช่วยเหลือครอบครัวด้วยการประกอบอาชีพต่างๆ เช่น ค้าขาย ตัดยาง หรือรับจ้างทั่วไป ซึ่งเป็นผลให้ไม่สามารถศึกษาต่อในระดับสูงได้ ในขณะที่สตรีมุสลิมในเขตเทศบาลส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงกว่าและมีปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ มากกว่าจึงสามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่าได้ นอกจากนี้ ยังพบว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลยังประสบปัญหาการขาดแคลนสถานศึกษาที่สามารถเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โดยสาเหตุสำคัญพบว่าเกิดจากปัญหาเรื่องจำนวนของสถานศึกษาที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ซึ่งมีอยู่ไม่เท่ากันในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล โดยกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลแสดงความเห็นว่าในพื้นที่ของตนเองนั้นมีจำนวนของสถานศึกษาที่มีการเรียนการสอนในเรื่องดังกล่าวอยู่ค่อนข้างมากอีกทั้งยังตั้งอยู่กระจัดกระจายกัน ซึ่งถือเป็นเรื่องสะดวกแก่ผู้คนที่อาศัยในพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนในการเดินทางไปศึกษาเล่าเรียน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างจากนอกเขตเทศบาลระบุว่าในพื้นที่ของตนเองยังมีสถานที่ให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวอยู่น้อยมาก ด้วยเหตุนี้เอง จึงเป็นผลให้การแพร่กระจายความรู้เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์สำหรับชุมชนมุสลิมในเขตเทศบาลจึงกระทำได้อย่างทั่วถึงและมีมาตรฐานมากกว่า ในขณะที่การถ่ายทอดความรู้ในเรื่องดังกล่าวแก่สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตจึงเป็นไปได้อย่างเชื่องช้าและไม่ครอบคลุม

ในส่วนของการศึกษาที่มาของความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างจากทั้งสองพื้นที่ได้แสดงความเห็นที่สอดคล้องกัน นั่นคือ เห็นว่าโดยรวมแล้วสตรีมุสลิมที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้มักเริ่มต้นเรียนรู้การใช้งานคอมพิวเตอร์มาจากสถานศึกษาสายสามัญ ซึ่งถือเป็นสถานที่แรกที่ให้ความรู้พื้นฐานเรื่องดังกล่าวแก่พวกเธอ โดยระบุว่าครูและอาจารย์ถือเป็นบุคคลกลุ่มแรกๆ ที่มีบทบาทในการแนะนำให้สตรีมุสลิมได้รู้จักและคุ้นเคยกับการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ซึ่งเมื่อสตรีมุสลิมจบการศึกษาและออกมาทำงานแล้ว ก็จะมีการเรียนรู้

เรื่องดังกล่าวเพิ่มเติมจากเพื่อนในที่ทำงาน เพื่อนในร้านอินเทอร์เน็ต หรือจากสมาชิกครอบครัวภายในบ้านของตนเอง

ในส่วนของการพัฒนาต่อยอดความรู้ที่เกี่ยวกับการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์นั้น พบว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับความแตกต่างในเรื่องของจำนวนสถานศึกษาที่มีอยู่ในสองพื้นที่ด้วย โดยกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมส่วนใหญ่จากในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองค่อนข้างมีโอกาสในการพัฒนาความรู้ในเรื่องดังกล่าวเนื่องจากมีสถานที่ให้ฝึกใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์อยู่ค่อนข้างแพร่หลาย เช่น ที่บ้าน ที่ทำงาน ร้านอินเทอร์เน็ต โรงเรียนฝึกออาซีพ หรือโรงเรียนฝึกสอนการใช้งานคอมพิวเตอร์ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลกล่าวว่า การพัฒนาความรู้ในเรื่องการใช้งานคอมพิวเตอร์ของตนเองค่อนข้างทำได้ง่ายเนื่องจากขาดแคลนสถานที่และโอกาสในการฝึกฝนการใช้งาน

### 1.2) ความรู้เรื่องการใช้งานเว็บไซต์และโปรแกรมต่างๆในสื่ออินเทอร์เน็ต

ในส่วนของการศึกษาความรู้เรื่องการใช้โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนั้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างจากทั้งสองเขตมีความเห็นในเรื่องนี้แตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลได้แสดงความเห็นตรงกันว่าตนเองมีความรู้เรื่องการใช้งานเว็บไซต์ต่างๆในอินเทอร์เน็ตในระดับพอใช้ นั่นคือ เชื่อว่าตนเองสามารถใช้งานเว็บไซต์ต่างๆได้อย่างไม่มีปัญหามากนัก ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากชุมชนนอกเขตเทศบาลได้แสดงความเห็นในทิศทางที่ขัดแย้งกัน นั่นคือ กล่าวว่าตนเองมีความรู้ในเรื่องการใช้เว็บไซต์ต่างๆในระดับที่ค่อนข้างจำกัด กล่าวคือยังไม่มี ความมั่นใจมากเพียงพอในการใช้งานเว็บไซต์เหล่านั้น

เมื่อพูดคุยให้ลึกกลงไปถึงสาเหตุของการประเมินระดับความรู้ในเรื่องดังกล่าวของสตรีมุสลิมก็พบว่าสาเหตุที่ทำให้สตรีมุสลิมมีความรู้ในเรื่องนี้ต่างกันนั้น เนื่องจากสตรีมุสลิมที่อยู่ในเขตเห็นว่าตนเองมีโอกาสได้ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่เป็นประจำในชีวิตประจำวันผ่านทางกรทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเรียน การทำงาน การรับข่าวสาร การทำธุรกิจ หรือแม้กระทั่งการนัดหมายการในครอบครัว ในขณะที่สตรีมุสลิมจากนอกเขตเห็นว่าตนเองค่อนข้างขาดแคลนโอกาสในการเข้าถึงและใช้งานสื่อดังกล่าว โดยโอกาสการใช้งานส่วนใหญ่มักเกิดจากการใช้งานจากสถานศึกษาซึ่งมีจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์อยู่อย่างจำกัด และการเข้าซื้อเวลาจากร้านอินเทอร์เน็ตซึ่งมีอยู่ไม่มากนักในพื้นที่ โดยสรุปกลุ่มตัวอย่างเห็นตรงกันว่าสาเหตุสำคัญของปัญหานี้คือการที่พื้นที่เขตเทศบาลมีการแพร่กระจายของเทคโนโลยีสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่า ซึ่งช่วยให้สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวมีโอกาสในการเรียนรู้และฝึกทักษะการใช้งานเว็บไซต์ต่างๆได้มากขึ้น นอกจากนี้ สตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลยังระบุว่าตนเองสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดจากการใช้งานเว็บไซต์ได้เนื่องจากเห็นว่าตนเองได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำจากบุคคลต่างๆที่อยู่รอบข้าง เช่น ครูและอาจารย์ในสถานศึกษา เพื่อนฝูงในสถานที่ทำงาน รวมถึงสมาชิกครอบครัวหรือญาติพี่น้องของตน ซึ่งเป็นผลให้พวกเขาที่มีทักษะความรู้และสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดจากการใช้งานเว็บไซต์ได้ ตรงข้ามกับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลที่ระบุว่าตนเองขาดความช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าว โดยสตรีมุสลิมท่านหนึ่งในกลุ่มนี้กล่าวว่าตนเองมักประสบกับปัญหาเรื่องการใช้งานโปรแกรมในอินเทอร์เน็ตและไม่สามารถหาทางแก้ไขได้ด้วยตนเอง เนื่องจากไม่มีบุคคลรอบข้างให้ปรึกษาเพราะบางครั้งสามีไม่อยู่บ้านหรือลูกต้องออกไปเรียนหนังสือ จึงต้องหยุดการใช้งานไว้ก่อนหรือบางครั้งอาจถึงขั้นท้อถอยจนอยากเลิกใช้งานโปรแกรมเหล่านั้นไปเลย

อย่างไรก็ดี การสนทนากลุ่มก็ทำให้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากทั้งสองพื้นที่ยังประสบกับปัญหาเดียวกันในเรื่องของการใช้งานโปรแกรมต่างๆในสื่ออินเทอร์เน็ต นั่นคือ การขาดความรู้เรื่องการใช้ภาษาอังกฤษ โดยกลุ่มตัวอย่างทุกท่านให้ความเห็นตรงกันว่าหลายครั้งที่การใช้งานโปรแกรมหรือเว็บไซต์บางแห่งต้องอาศัยความเข้าใจเรื่องภาษาอังกฤษเพราะจะต้องอ่านและทำความเข้าใจคำสั่งหรือคำแนะนำต่างๆจากโปรแกรมซึ่งมักเป็นภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ บางครั้งยังประสบกับปัญหาเรื่องภาษาในเชิงเทคนิคที่เกี่ยวกับการใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์และเว็บไซต์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างยอมรับว่าหลายครั้งที่ตนเองประสบกับปัญหาเหล่านี้แล้วไม่สามารถหาทางแก้ไขได้ โดยสิ่งที่สามารถทำได้ก็คือการหาทางแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าแบบเดาสุ่มซึ่งมักจะไม่ประสบความสำเร็จ หรืออาจเลิกใช้งานโปรแกรมหรือเว็บนั้นๆไปเลยถ้าพบว่าไม่สามารถเดาสุ่มได้หรือไม่อาจสอบถามจากบุคคลรอบข้าง

นอกจากนี้ การพูดคุยยังทำให้ทราบถึงบทบาทในการถ่ายทอดความรู้เรื่องดังกล่าวของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม โดยในส่วนของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลนั้นพบว่าพวกเธอได้แสดงบทบาททั้งในแง่ของการเป็นผู้รับการถ่ายทอดและผู้ถ่ายทอด โดยมีความเห็นในทิศทางที่สอดคล้องกันว่าส่วนใหญ่แล้วตนเองจะเป็นผู้รับการถ่ายทอดความรู้เรื่องดังกล่าวจากบุคคลอื่นๆซึ่งส่วนใหญ่เป็นครูหรือเพื่อนผู้ชาย แต่อย่างไรก็ตาม ตนเองก็เคยมีบทบาทในการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวให้ผู้อื่นเช่นกันโดยเคยถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นๆที่ไม่เคยมีประสบการณ์เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพื่อนและสมาชิกครอบครัวที่เป็นผู้หญิง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลระบุว่าส่วนใหญ่พวกเธอมีบทบาทเป็นเพียงผู้รับการถ่ายทอดความรู้เท่านั้น โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งในกลุ่มนี้กล่าวว่าสตรีส่วนใหญ่ในพื้นที่ไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องนี้มากนัก ดังนั้นบทบาทที่เป็นได้มากที่สุดก็คือการเป็นผู้ขอรับถ่ายทอดความรู้เรื่องดังกล่าวจากบุคคลอื่นมากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดให้

### 1.3) ความรู้เรื่องการเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์กับอินเทอร์เน็ต

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความรู้เรื่องการเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์กับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากทั้งสองพื้นที่แสดงความเห็นต่อเรื่องนี้ไปในทิศทางเดียวกันนั่นคือเห็นว่าตนเองแทบไม่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวเลย โดยกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าความรู้เรื่องการเชื่อมโยงเข้าสู่อินเทอร์เน็ตเกี่ยวข้องกับความรู้ทางเทคนิคมากเกินไปซึ่งพวกเธอไม่สามารถเข้าใจได้ และยังคงกล่าวอย่างไม่เคยมีบุคคลใดให้ความรู้ในเรื่องนี้กับพวกเธอ แม้จะเป็นสถานศึกษาที่มีการเรียนการสอนในเรื่องนี้ก็ตาม โดยกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าความรู้ในเรื่องดังกล่าวน่าจะไม่มีค่าจำเป็นสำหรับพวกเธอมากนัก เนื่องจากเห็นว่าโดยปกติแล้วการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของพวกเธอเกิดขึ้นจากเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ได้รับการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแล้ว จึงไม่เห็นว่าการขาดแคลนความรู้ในเรื่องดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่ออย่างไรกับตนเอง

อย่างไรก็ตาม ในการสนทนาพูดคุยก็พบว่าสตรีมุสลิมท่านหนึ่งที่กล่าวว่าตนพอจะมีความรู้ในเรื่องนี้และสามารถชี้แจงได้ว่าเพราะเหตุใดถึงมีความสำคัญ โดยเธอกล่าวว่าความรู้ในเรื่องการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีประโยชน์ต่อการเลือกซื้อบริการอินเทอร์เน็ตจากผู้ให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในท้องถิ่น ซึ่งเธอกล่าวว่าเนื่องจากตนเองต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเรื่องค่าโทรศัพท์

และค่าบริการอินเทอร์เน็ตของครอบครัวจึงทำให้ต้องศึกษาหาความรู้ในเรื่องความเร็วของอินเทอร์เน็ต และวิธีการกระจายสัญญาณในบ้าน เช่น โมเด็ม และอุปกรณ์ wifi ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะสามารถคำนวณเรื่องค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมและวิธีการเชื่อมต่อที่มีความคุ้มค่ามากที่สุด และเพื่อที่จะเปรียบเทียบโปรโมชันค่าบริการอินเทอร์เน็ตจากผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมากที่สุด ซึ่งเธอกล่าวว่าได้รับความรู้ในเรื่องนี้มาจากหลายช่องทาง เช่น การรับรู้จากข้อความโฆษณาในสื่อประเภทต่างๆ การรับรู้จากเพื่อนที่มีประสบการณ์ในการใช้บริการอินเทอร์เน็ต และการเข้าไปขอข้อมูลโดยตรงจากเจ้าหน้าที่ของผู้ให้บริการเครือข่าย ซึ่งทำให้เธอเกิดความเข้าใจถึงความสำคัญของความรู้ในเรื่องนี้

นอกจากการพูดคุยถึงเรื่องความแตกต่างของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตแล้ว กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังได้กล่าวถึงคุณลักษณะของสตรีมุสลิมกลุ่มหนึ่งที่ถือว่าเป็นผู้มี “ความรู้” และมี “ความจำเป็น” ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต นั่นคือ กลุ่มสตรีมุสลิมที่มีอายุระหว่าง 16 – 25 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างทุกท่านได้แสดงความเห็นตรงกันว่าสตรีมุสลิมกลุ่มดังกล่าวคือกลุ่มที่มีเหตุผลและความจำเป็นในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด โดยได้อธิบายเพิ่มเติมว่าสตรีมุสลิมกลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เกิดขึ้นมาในยุคที่เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตได้แพร่กระจายตัวและกำลังมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตในสังคมมุสลิมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้ก็มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษาที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวข้องกับการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ด้วย ซึ่งถือว่าเป็นได้เปรียบกว่าสตรีมุสลิมในยุคก่อนๆ ที่ขาดโอกาสในการศึกษาหาความรู้ในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ยังเห็นว่าวิถีชีวิตประจำวันของสตรีมุสลิมกลุ่มดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับการใช้งานคอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น การเรียน การค้นหาข้อมูล การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการนัดหมายการต่าง ซึ่งล้วนเป็นผลให้กระบวนการศึกษาเรียนรู้เรื่องดังกล่าวเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เนื่องจากการใช้งานสื่อดังกล่าวได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการทำหน้าที่ตามสถานภาพของสตรีมุสลิมกลุ่มนี้ไปแล้ว

อย่างไรก็ตาม พบว่าการพูดคุยสนทนาระหว่างกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้นำไปสู่ประเด็นสำคัญอีกประการของการศึกษานั้นคือ การพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมมิได้เห็นว่าปัจจัยความรู้ในเชิงเทคนิค อันได้แก่ ความรู้เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ การใช้เว็บไซต์ หรือการเชื่อมต่อกับสื่ออินเทอร์เน็ต ถือเป็นปัจจัยความรู้เดียวที่ช่วยให้สตรีมุสลิมสามารถเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต แต่ยังคงอาศัยปัจจัยอีกประการเข้ามาช่วยเสริม นั่นคือปัจจัยความรู้ทางศาสนา โดยกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นตรงกันอย่างชัดเจนว่าสตรีมุสลิมสามารถนำเอาหลักคำสอนของศาสนาอิสลามมาประยุกต์ใช้เพื่อกำกับดูแลและการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตได้ ซึ่งผลการพูดคุยในเรื่องนี้ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงอย่างละเอียดในส่วนของการศึกษาปัจจัยสังคมในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งมีความเกี่ยวข้องมากกว่า

## ตอนที่ 2 ปัจจัยเศรษฐกิจในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

ในการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตจากกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้ง 10 ท่านนั้น ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแปรเรื่อง “พื้นที่อาศัย” ของสตรีมุสลิมเป็นเกณฑ์ในการสร้างประเด็นคำถามสนทนาที่เกี่ยวกับการมีทุนเศรษฐกิจในเรื่องการเข้าถึงสื่อดังกล่าว เนื่องจากข้อมูลในเชิงปริมาณได้ชี้ให้เห็นว่าตัวแปรเรื่องพื้นที่อาศัยมีผลทำให้สตรีมุสลิมทั้งสองพื้นที่มีปัจจัยเศรษฐกิจในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน โดยในส่วนต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอผลข้อมูลในเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนาพูดคุยของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้ง 10 คน เกี่ยวกับการขยายความเข้าใจในประเด็นต่างๆที่ได้ศึกษาเอาไว้ก่อนแล้วในเชิงปริมาณ โดยแยกตามประเภทของลักษณะการใช้จ่าย ดังนี้

### 2.1) การใช้จ่ายเพื่อซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโปรแกรม

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มในประเด็นเกี่ยวกับการมีปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโปรแกรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตนั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้งสองเขตมีความเห็นที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนในเรื่องนี้ โดยในเรื่องการใช้จ่ายเพื่อซื้อหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์นั้นกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลได้แสดงความเห็นที่ค่อนข้างสอดคล้องกันว่าตนเองพอที่จะใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องได้ แต่การซื้อนั้นต้องเกิดจากความจำเป็นที่จะต้องใช้งานอุปกรณ์เหล่านั้นจริงๆ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลมีความเห็นที่ขัดแย้งกันเนื่องจากเห็นว่าตนเองแทบไม่มีทุนทางการเงินในการซื้อคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องแม้ว่าตนเองอาจจะมีความจำเป็นจะต้องใช้งานอุปกรณ์เหล่านั้นก็ตาม อย่างไรก็ตาม เมื่อสอบถามถึงการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาใช้งานเพิ่มเติมกลับพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้งจากสองเขตกลับมีความเห็นไปในทางเดียวกัน นั่นคือตนเองไม่สามารถใช้จ่ายเงินในเรื่องดังกล่าวได้ โดยพบว่าสาเหตุสำคัญคือราคาของตัวโปรแกรมที่ถูกต้องตามลิขสิทธิ์ซึ่งค่อนข้างแพง โดยมีตั้งแต่ราคาหลายร้อยบาทไปจนถึงหลักพันบาทขึ้นไป และสาเหตุอีกประการคือการขาดความรู้เรื่องวิธีการใช้ประโยชน์จากตัวโปรแกรม ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ไม่สามารถใช้จ่ายเงินเพื่อการซื้อหาโปรแกรมอื่นๆมาใช้งานเพิ่มเติมได้ โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งจากในเขตเทศบาลได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องนี้ว่า ตนเองมีความจำเป็นต้องใช้งานคอมพิวเตอร์เนื่องจากอาชีพของตนมีความเกี่ยวข้องกับงานเอกสาร จึงได้ตัดสินใจนำเงินเก็บบางส่วนไปซื้อคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กมาเครื่องหนึ่งเพื่อให้สามารถใช้งานที่บ้านและนำติดตัวไปยังที่ทำงานได้ทุกวัน แต่ตนเองก็ใช้งานเฉพาะโปรแกรม Microsoft Office ซึ่งเป็นโปรแกรมพื้นฐานของระบบปฏิบัติการวินโดวส์เท่านั้น หากเป็นโปรแกรมอื่นๆที่ต้องใช้จ่ายเงินซื้อมาเพิ่มเติมนั้น เธอก็ยอมรับว่ายังไม่เคยใช้จ่ายเงินเพื่อส่วนนี้เพราะยังคิดว่าราคาแพงเกินไปและกังวลว่าอาจใช้งานโปรแกรมเหล่านั้นไม่เป็น

สำหรับการพูดคุยเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุของความแตกต่างในเรื่องของการมีทุนทางการเงินเพื่อซื้อหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโปรแกรมระหว่างกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากทั้งสองเขตนั้น พบว่าเกิดจากความมั่นคงและผลตอบแทนจากการประกอบอาชีพที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในแต่ละเขตมีความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเรื่องการเข้าถึงเทคโนโลยีดังกล่าวแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลมีความเห็นตรงกันว่ากลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลมักมีโอกาสด้านต่างๆมากกว่ากลุ่มคนที่อาศัยอยู่นอกเขตซึ่ง



ในเรื่องนี้คือโอกาสในการประกอบอาชีพนั่นเอง โดยเห็นว่าในเขตเทศบาลจะมีวิถีชีวิตที่ซับซ้อนกว่า เนื่องจากเป็นเขตชุมชนเมืองที่มีประชากรหนาแน่น และเป็นพื้นที่ศูนย์กลางของการสื่อสาร การบริหารปกครอง รวมถึงการทำธุรกิจค้าขาย ด้วยเหตุนี้เองสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลจึงมีโอกาสนในการประกอบอาชีพที่หลากหลายและมีช่องทางในการแสวงหารายได้มากกว่าสตรีมุสลิมที่อยู่นอกเขตเทศบาลซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างและเกษตรกรรม โดยสตรีมุสลิมท่านหนึ่งจากในเขตเทศบาลกล่าวว่าตนเองมีรายได้จากหลายช่องทางไม่ว่าจะเป็นการทำงานประจำกับบริษัทในตัวเมือง การช่วยงานธุรกิจของครอบครัว และการร่วมหุ้นกับเพื่อเปิดแผงขายเสื้อผ้าสตรี ซึ่งเธอกล่าวว่ารายได้ของเธอจากช่องทางเหล่านี้ช่วยให้เธอสามารถใช้จ่ายเพื่อใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้ ตรงข้ามกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลที่กล่าวว่าสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มักมีรายได้จากช่องทางที่จำกัดเนื่องจากสภาพแวดล้อมในพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยให้สมาชิกชุมชนประกอบอาชีพได้หลากหลายมากนัก โดยหนึ่งในกลุ่มตัวอย่างของสตรีมุสลิมกลุ่มนี้ได้เล่าว่าวิถีชีวิตของชุมชนนอกเขตเทศบาลนั้นค่อนข้างเรียบง่ายและไม่ซับซ้อน กล่าวคือมักเป็นชุมชนอยู่ได้ด้วยการทำงานเกษตรกรรม การประมงชายฝั่ง หรือการรับจ้างทั่วไป ซึ่งรูปแบบการประกอบอาชีพเหล่านี้ไม่ได้สร้างรายได้ให้กับสมาชิกชุมชนมากนัก โดยเธอเห็นว่านี่อาจเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้สมาชิกชุมชนนอกเขตเทศบาลมีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่าและส่งผลให้ผู้คนในบริเวณนี้ไม่สามารถใช้จ่ายเงินเพื่อการใช้งานอุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่ซึ่งส่วนใหญ่มีราคาแพงได้ โดยเฉพาะกลุ่มสตรีมุสลิมในชุมชนนอกเขตเทศบาลซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้เล็กน้อยจากการทำเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไปเท่านั้น

นอกจากการพูดคุยจะทำให้ทราบว่าการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันของสตรีมุสลิมจะนำไปสู่การมีรายได้ที่แตกต่างกันซึ่งจะส่งผลต่อการมีทางการเงินในการซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโปรแกรมต่างๆแล้ว การพูดคุยยังทำให้ค้นพบว่าความแตกต่างในเรื่องดังกล่าวยังนำไปสู่แนวทางในการประกอบสร้างทัศนคติต่อเทคโนโลยีที่แตกต่างกันซึ่งจะมีผลต่อการใช้จ่ายเพื่อนำคอมพิวเตอร์และโปรแกรมต่างๆมาใช้งานด้วย โดยในเรื่องนี้สตรีมุสลิมคนหนึ่งจากนอกเขตเทศบาลได้ให้ความเห็นที่น่าสนใจว่าโดยปกติแล้วผู้คนที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลจะดำรงชีวิตอยู่ด้วยการทำเกษตรกรรมและการรับจ้างมักจะมีทัศนคติในแง่ลบต่อการใช้จ่ายเงินเพื่อใช้งานเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพราะมองว่าเป็นการสิ้นเปลือง ไม่มีความจำเป็น และไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มคนสูงอายุที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่มาก่อน จึงมักแสดงท่าทีไม่สนับสนุนในการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อหาเทคโนโลยีดังกล่าว ซึ่งเธอยอมรับว่าทัศนคติของบุคคลคนรอบข้างต่อเทคโนโลยีนั้นมีผลต่อการตัดสินใจใช้จ่ายเงินของเธอเพื่อการใช้งานเทคโนโลยีชนิดซึ่งในที่นี้คือคอมพิวเตอร์และโปรแกรม

การสนทนากลุ่มยังได้นำไปสู่ประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติม นั่นคือการทำให้ทราบว่าที่มาของทุนทางการเงินที่สตรีมุสลิมใช้จ่ายเพื่อการใช้งานคอมพิวเตอร์และโปรแกรมต่างๆนั้นอาจมาจากแหล่งอื่นนอกเหนือจากรายได้ของตนเองด้วย โดยเรื่องนี้สตรีมุสลิมคนหนึ่งจากในเขตเทศบาลได้กล่าวว่าตัวเธอนั้นยังศึกษาอยู่และไม่ได้มีรายได้เป็นของตนเอง ดังนั้นการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโปรแกรมของเธอจึงเกิดขึ้นได้ด้วยการสนับสนุนจากครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากหัวหน้าครอบครัว นั่นคือ บิดา ที่เห็นว่าบุตรควรมีความรู้ในเรื่องการใช้งานเทคโนโลยีสมัยใหม่เช่นคอมพิวเตอร์ โดยผู้ปกครองเป็นผู้ซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์มาใช้ในบ้านเพื่อให้สมาชิกครอบครัวได้

เรียนรู้และใช้งานร่วมกัน นอกจากนี้เธอยังกล่าวถึงการสนับสนุนทางการเงินอีกด้านของครอบครัวนั้น คือการส่งเสริมให้ตนเองเข้าเรียนในโรงเรียนสามัญซึ่งช่วยให้ตนเองมีโอกาสเรียนรู้การใช้อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์และโปรแกรมต่างๆจากครูและเพื่อนๆ สอดคล้องกับความคิดเห็นของตัวอย่างสตรีมุสลิม ท่านหนึ่งจากนอกเขตเทศบาลที่กล่าวว่าตนเองเป็นแม่บ้านและมีรายได้น้อยจึงไม่สามารถใช้จ่ายเพื่อซื้อคอมพิวเตอร์มาใช้งานด้วยตนเอง แต่เนื่องจากสามีผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวต้องการให้มีเครื่อง คอมพิวเตอร์ภายในบ้านเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันและใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ของครอบครัว ดังนั้น ครอบครัวจึงตัดสินใจซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์มาไว้ใช้งานในบ้านซึ่งเปิดโอกาสให้ตนเองได้สัมผัสและ เรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีนี้เป็นครั้งแรก และเมื่อสอบถามว่าเพราะเหตุใดบิดาและสามีของสตรีมุสลิม ทั้งสองท่านจึงเป็นผู้ตัดสินใจใช้เงินในเรื่องดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างทั้งสองท่านให้ความเห็นคล้ายกันว่า เพราะบิดาและสามีเป็นหัวหน้าครอบครัวและถือเป็นผู้นำในการหารายได้ให้กับครอบครัว นอกจากนี้ ยังเห็นว่าผู้ชายมีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีและเครื่องยนต์กลไกมากกว่า ดังนั้นการตัดสินใจใช้เงินในเรื่องนี้ควรเป็นหน้าที่ของบิดาหรือสามีที่เป็นผู้นำของครอบครัว

โดยหากพิจารณาจากกรณีของสตรีมุสลิมทั้งสองท่านนี้จะเห็นได้ว่าครอบครัวถือเป็น แหล่งสนับสนุนทางการเงินที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่ง ที่ช่วยให้สตรีมุสลิมโดยเฉพาะสตรีมุสลิมในวัยศึกษา หรือสตรีมุสลิมที่มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงและเรียนรู้การใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ได้แม้ตนเองอาจ ยังไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่เพียงพอที่จะซื้อก็ตาม นอกจากนี้ยังทำให้ทราบว่าสมาชิกเพศชายที่เป็น หัวหน้าครอบครัว เช่น บิดาหรือสามี นั้นถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทอย่างมากในการตัดสินใจใช้ ใช้จ่ายเงินเพื่อที่จะนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เช่นคอมพิวเตอร์มาใช้งานภายในครอบครัว ซึ่งในกรณีของ สตรีมุสลิมทั้งสองท่านนั้นอาจถือว่าการตัดสินใจใช้เงินของหัวหน้าครอบครัวก็ถือว่ามีผลโดยตรงต่อ โอกาสในการเข้าถึงและเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ของพวกเขา

และในส่วนของปัญหาและอุปสรรคต่อการมีปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการซื้ออุปกรณ์ คอมพิวเตอร์และโปรแกรมของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนั้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมมีความเห็น ตรงกัน โดยคิดเห็นว่าการขาดแคลนโอกาสทางการศึกษาของสตรีมุสลิมถือเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ สตรีขาดทุนทางการเงินในการซื้อหาอุปกรณ์เทคโนโลยีมาใช้งาน ทั้งนี้พวกเขาอธิบายว่าหากสตรี มุสลิมมีโอกาสศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ก็จะช่วยสตรีมุสลิมมีโอกาสประกอบอาชีพที่หลากหลายกว่า การทำเกษตรกรรมหรือการรับจ้างทั่วไปซึ่งอาจนำมาซึ่งรายได้ที่มากขึ้น และจะส่งผลให้สตรีมุสลิม สามารถใช้จ่ายเงินเพื่อการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโปรแกรมได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นยังถือเป็นการเปิดโอกาสให้สตรีมุสลิมก้าวเข้าสู่วิชาชีพที่จำเป็นต้องใช้ คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงาน เช่น พนักงานบริษัท เลขาธุการ หรือรับราชการ ซึ่งจะส่งผลให้พวกเขา มีความจำเป็นมากพอในการซื้อหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโปรแกรมต่างๆมาไว้ใช้งานด้วย

สำหรับแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยเศรษฐกิจของสตรีมุสลิมในเรื่อง การซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโปรแกรมต่างๆนั้น จากการพูดคุยพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมี ความเห็นที่สอดคล้องกัน นั่นคือ ต้องการให้มีการสนับสนุนให้สตรีมุสลิมได้รับการศึกษามากขึ้น โดย ต้องการให้สตรีมุสลิมรุ่นใหม่ทุกคนมีโอกาสศึกษาจนจบถึงระดับปริญญาตรีเพื่อที่พวกเขาจะได้มี ความรู้ความสามารถเพียงพอในการประกอบอาชีพที่มีรายได้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้พวกเขาสามารถ ช่วยเหลือจุนเจือครอบครัวและชุมชนได้มากขึ้น รวมถึงมีศักยภาพทางการเงินเพียงพอในการเข้าถึง

และใช้งานเทคโนโลยีชนิดต่างๆ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างบางท่านยังต้องการส่งเสริมสตรีมุสลิมที่มีความรู้เรื่องเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้นำเอาคอมพิวเตอร์มาใช้งานให้สอดคล้องกับการประกอบวิชาชีพของตน เช่น หากประกอบอาชีพค้าขายสินค้าต่างๆก็สนับสนุนให้ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการค้าขายแบบออนไลน์ซึ่งจะช่วยให้สามารถจำหน่ายสินค้าได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น รวมถึงจะช่วยให้ธุรกิจการค้ากลายเป็นที่รู้จักและนำมาซึ่งผลกำไรในการประกอบการมากยิ่งขึ้นด้วย

## 2.2) การใช้จ่ายเพื่อซื้อบริการเชื่อมต่อกับสื่ออินเทอร์เน็ต

ผลการสนทนากลุ่มของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตและนอกเขตเทศบาลเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการมีทุนทางเศรษฐกิจเพื่อการซื้อบริการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากทั้งสองเขตมีความเห็นที่ค่อนข้างสอดคล้องกัน นั่นคือ เห็นว่าตนเองค่อนข้างขาดความสามารถในการใช้จ่ายเงินเพื่อการซื้อบริการดังกล่าว โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งจากในเขตเทศบาลกล่าวว่า แม้ตนเองจะมีรายได้เพียงพอต่อการซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์มาใช้งานภายในบ้านแต่การซื้อดังกล่าวเป็นการใช้จ่ายเงินเพียงก้อนเดียวซึ่งเกิดขึ้นในคราวเดียว แตกต่างจากการซื้อบริการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพื่อมาติดตั้งที่บ้านซึ่งถือเป็นภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในแต่ละเดือนซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการใช้จ่ายเงินในเรื่องอื่นๆ ด้วยเหตุนี้ การตัดสินใจใช้จ่ายเงินเพื่อการซื้อบริการจากสื่ออินเทอร์เน็ตจึงอาจถือเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากสำหรับสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ซึ่งมักมีรายได้ไม่มากและไม่แน่นอน สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลที่มองว่าการซื้อบริการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมนั้นเกิดขึ้นได้ค่อนข้างยาก โดยเฉพาะสตรีมุสลิมจำนวนมากที่อยู่นอกเขตเทศบาลซึ่งยังไม่มีแม้แต่ทุนทางการเงินในการซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโปรแกรมต่างๆมาเป็นของตนเอง อย่างไรก็ตาม สตรีมุสลิมคนหนึ่งจากในเขตเทศบาลได้กล่าวว่า ยังมีสตรีมุสลิมบางคนที่มีความร่ำรวยและยอมใช้จ่ายเงินของตนเองเพื่อซื้อบริการอินเทอร์เน็ตหากจากการใช้งานสื่อดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบวิชาชีพ แต่อย่างไรก็ตามยังเห็นว่ายังมีสตรีมุสลิมจำนวนน้อยมากที่มีลักษณะตามที่กล่าวมานี้

เมื่อผู้วิจัยได้สอบถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับสาเหตุที่สตรีมุสลิมจำนวนหนึ่งยอมใช้จ่ายเงินของตนเองเพื่อการซื้อบริการเชื่อมต่อกับสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น ก็พบว่าเกิดจากการที่สตรีมุสลิมเห็นว่าตนเองต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลซึ่งมีวิถีชีวิตที่ซับซ้อนกว่า ซึ่งส่งผลให้มีความจำเป็นในการใช้จ่ายเพื่อนำเอาสื่อดังกล่าวมาใช้จัดการความซับซ้อนของชีวิตประจำวัน เช่น การสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์ การรับส่งข่าวสาร การประสานงาน และการเข้าถึงข่าวสารข้อมูล เป็นต้น ซึ่งการให้เหตุผลดังกล่าวถือเป็นการย้ำเตือนให้เห็นว่าการใช้จ่ายเงินเพื่อกิจกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต้องคำนึงถึงเหตุผลในเรื่องความจำเป็นเป็นหลัก

นอกจากจะพบว่าสตรีมุสลิมอาจใช้จ่ายเงินของตนเองเพื่อเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตได้หากมีความจำเป็น ก็ยังพบว่ายังมีสตรีมุสลิมอีกจำนวนหนึ่งที่สามารถเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้โดยอาศัยการสนับสนุนเรื่องค่าใช้จ่ายจากผู้อื่น โดยเป็นลักษณะที่ผู้ปกครองหรือหัวหน้าครอบครัวที่มักเป็นบิดาหรือสามีเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในเรื่องดังกล่าว ซึ่งกลายเป็นโอกาสให้สมาชิกคนอื่นๆในครอบครัวซึ่งในที่นี้หมายถึงสตรีมุสลิมที่เป็นลูกสาว ภรรยา หรือมารดาได้ร่วมใช้งานด้วย โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งกล่าวว่าผู้นำครอบครัวที่เป็นผู้ชายถือว่ามีความสำคัญในเรื่องนี้ เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วผู้ชายถือเป็นกำลังหลักในการหารายได้แก่ครอบครัว ดังนั้นจึงควรมีสิทธิ์ในการตัดสินใจที่จะซื้อ

หรือไม่ซื้อบริการดังกล่าว นอกจากนี้เธอยังเห็นว่าโดยปกติแล้วผู้ชายจะมีความรู้และเข้าใจในเรื่องของประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีมากกว่าผู้หญิง ดังนั้นสมาชิกครอบครัวที่เป็นผู้ชาย เช่น บิดา สามี หรือบุตรชาย ควรเป็นผู้พิจารณาถึงประโยชน์ที่ครอบครัวจะได้รับจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และเป็นผู้ตัดสินใจว่าครอบครัวควรจะใช้จ่ายเงินเพื่อเรื่องนี้หรือไม่ นอกจากนี้ สตรีมุสลิมอีกคนจากในเขตเทศบาลยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าปัจจัยเศรษฐกิจที่ช่วยให้สตรีมุสลิมสามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต อาจไม่ได้อยู่ในรูปของการซื้อบริการอินเทอร์เน็ตจากบริษัทผู้ให้บริการโดยตรงแต่เป็นการสนับสนุนทางการเงินทางอ้อมก็ได้ เช่น กรณีของสตรีมุสลิมที่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษาจะพบว่าสามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้จากเครื่องคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนหรือสถานศึกษา เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอนที่ผู้ปกครองต้องชำระค่าใช้จ่าย หรือกรณีของสตรีมุสลิมที่เป็นลูกจ้างของบริษัทหรือสตรีมุสลิมที่รับราชการซึ่งมีโอกาสใช้งานอินเทอร์เน็ตจากสถานที่ทำงานโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเนื่องจากการใช้งานนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำวัน

ทั้งนี้การศึกษาแหล่งที่มาของปัจจัยเศรษฐกิจในเรื่องการซื้อบริการเชื่อมต่อกับสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลนั้น พบว่าส่วนใหญ่แล้วอาศัยปัจจัยเศรษฐกิจของครอบครัวในการเข้าถึงสื่อดังกล่าวโดยมีหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้ตัดสินใจใช้งานและรับภาระในเรื่องของค่าใช้จ่าย อย่างไรก็ตาม สตรีมุสลิมคนหนึ่งจากนอกเขตเทศบาลได้ให้ความเห็นว่าปัจจุบันสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้มีโอกาสในการศึกษามากขึ้นโดยเฉพาะสตรีมุสลิมที่เป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งมีโอกาสเรียนรู้การใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตจากสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งถือเป็นโอกาสที่ดีสำหรับการเรียนรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวโดยไม่ต้องมีทุนทางการเงินในการซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์มาครอบครองหรือเสียค่าบริการเช่าซื้อเป็นรายเดือนโดยตรง

นอกจากนี้ การพูดคุยกันของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังทำให้พบแนวทางการใช้จ่ายเงิน เพื่อการซื้อบริการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สตรีมุสลิมสามารถรับผิดชอบตนเองได้นั้นคือ การใช้จ่ายรายได้ของตนเองเพื่อการเช่าเวลาใช้งานจากร้านอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ โดยพบว่าแนวทางนี้ถือเป็นวิธีการที่สะดวกและค่อนข้างเป็นที่นิยมสำหรับสมาชิกชุมชนมุสลิมทุกเพศทุกวัย เนื่องจากไม่จำเป็นต้องมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เป็นของตนเองและไม่ต้องมีภาระผูกพันในการเสียค่าบริการอินเทอร์เน็ตรายเดือน โดยเห็นว่าหากตนเองมีความต้องการใช้งานอุปกรณ์และเครือข่ายดังกล่าวเวลาใดและนานแค่ไหนก็สามารถเลือกใช้งานได้สะดวกด้วยราคาที่ตนเองสามารถใช้จ่ายได้ โดยวิธีนี้ถือเป็นรูปแบบการใช้งานที่เปิดโอกาสให้สตรีมุสลิมที่ยังไม่มีรายได้หรือมีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้ด้วยค่าใช้จ่ายที่ตนเองควบคุมได้

และในส่วนของการพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของสตรีมุสลิมในเรื่องของการมีปัจจัยเศรษฐกิจเพื่อการซื้อบริการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากทั้งสองเขตได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้เอาไว้สองประเด็น โดยประเด็นแรก คือ การขาดโอกาสในการประกอบอาชีพที่มีค่าตอบแทนสูงและมีความข้องเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ และประเด็นที่สอง คือทัศนคติของสตรีมุสลิมต่อคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่ยังคงมองว่าเป็นเรื่องที่ไกลตัว โดยประเด็นแรกนั้นกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมให้ความเห็นไว้ว่าการที่สตรีมุสลิมไม่ได้รับโอกาสในการศึกษาอาจเป็นผลให้ขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับวิชาชีพที่ให้ผลตอบแทนสูง ซึ่งเป็นเหตุให้สตรีมุสลิมขาด

แคลนทุนทางการเงินเพื่อใช้จ่ายในเรื่องเทคโนโลยีดังกล่าว และในประเด็นที่สองพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้แสดงความเห็นว่าการขาดโอกาสในการศึกษาส่งผลให้สตรีมุสลิมขาดความรู้ในเรื่องการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตและมองว่าการใช้งานดังกล่าวเป็นเรื่องฟุ่มเฟือย ซึ่งทัศนคติดังกล่าวได้ส่งผลให้สตรีมุสลิมบางส่วนไม่เห็นความจำเป็นในการใช้จ่ายเงินที่มีเพื่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าว

ในส่วนของผู้ศรัทธาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยเศรษฐกิจของสตรีมุสลิมในเรื่องการซื้อบริการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากทั้งสองเขตได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน นั่นคือเห็นว่าการส่งเสริมให้สตรีมุสลิมมีโอกาสในการศึกษาที่สูงขึ้นถือเป็นสิ่งที่ควรผลักดันให้เกิดขึ้นมากที่สุด เนื่องจากจะช่วยให้สตรีมุสลิมมีความรู้และทักษะทางวิชาชีพสูงขึ้น และช่วยให้ได้รับโอกาสในการประกอบวิชาชีพที่ได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้นด้วย โดยการมีช่องทางในการประกอบอาชีพมากขึ้นก็อาจส่งผลให้สตรีมุสลิมได้ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้น ซึ่งส่งผลให้การใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อบริการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตเป็นไปด้วยความจำเป็นมากขึ้น นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าการศึกษาที่สูงขึ้นอาจช่วยเปลี่ยนทัศนคติแบบเดิมของสตรีมุสลิมจำนวนหนึ่งที่มองว่าการใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องไกลตัวและฟุ่มเฟือย มาเป็นทัศนคติในแง่บวกที่เกิดจากความเข้าใจว่าการใช้จ่ายเพื่อเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตอาจถือเป็นเรื่องที่คุ้มค่าได้ หากการใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวนั้นเกิดขึ้นจากความจำเป็นในการทำหน้าที่ของตนเอง

### 2.3) การใช้จ่ายเพื่อซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์

ผลการสนทนาของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้งสองกลุ่มเกี่ยวกับการมีปัจจัยเศรษฐกิจในเรื่องการซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์นั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองเขตมีความเห็นที่ค่อนข้างแตกต่างกัน นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลมีความเห็นว่าคุณเองสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อการซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์ได้หากมีความจำเป็นและค่าใช้จ่ายนั้นไม่มากจนเกินไปนัก ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลเห็นว่าคุณเองแทบไม่สามารถใช้จ่ายเงินในส่วนนี้ได้เนื่องจากมีรายได้ไม่เพียงพอ ทั้งนี้พบว่าความคิดเห็นเรื่องการมีทุนทางการเงินเพื่อซ่อมแซมและบำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์ของสตรีมุสลิมทั้งสองเขตมีความสอดคล้องกับการทุนเศรษฐกิจในการซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโปรแกรมตามที่ได้ศึกษาเอาไว้ก่อน กล่าวคือ เมื่อพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมคนใดที่แสดงความเห็นว่าคุณมีทุนทางการเงินหรือได้รับการสนับสนุนทางการเงินอย่างเพียงพอในการซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ก็พบว่าสตรีมุสลิมคนนั้นจะมีทุนทางการเงินหรือได้รับการสนับสนุนทางการเงินในการใช้จ่ายเพื่อซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาคอมพิวเตอร์ด้วย

สำหรับการพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้งสองเขตเกี่ยวกับที่มาของทุนการเงินในเรื่องการซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์นั้นพบว่ามีความเห็นแตกต่างกัน โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งจากในเขตเทศบาลกล่าวว่าการประกอบอาชีพของสตรีมุสลิมมีส่วนในเรื่องนี้ เนื่องจากสตรีมุสลิมที่มีรายได้สูงและมีความจำเป็นต้องใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการทำงานมักมีศักยภาพเพียงพอในการซื้อและใช้จ่ายเงินเพื่อซ่อมแซมอุปกรณ์ดังกล่าวได้ ซึ่งเธอมีความเห็นว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลน่าจะมีศักยภาพในเรื่องนี้มากกว่าเนื่องจากส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงกว่าและมีโอกาสใน

การประกอบอาชีพที่หลากหลายกว่าจึงน่าจะใช้จ่ายในเรื่องนี้ได้มากกว่า นอกจากนี้ เธอยังเห็นว่าสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลยังมีพื้นฐานความรู้ในเรื่องการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์มากกว่า จึงน่าจะลดโอกาสในการทำให้อุปกรณ์ดังกล่าวเสียหายซึ่งจะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมและบำรุงรักษาด้วย โดยความเห็นนี้สอดคล้องกับความคิดของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลที่กล่าวว่ารายได้ถือเป็นตัวแปรสำคัญในการใช้จ่ายเพื่อซื้อหาและซ่อมแซมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โดยเธอเห็นว่าสตรีมุสลิมที่อยู่นอกเขตเทศบาลส่วนใหญ่มีทางเลือกในการประกอบอาชีพไม่มากนักซึ่งส่งผลให้มีรายได้ที่จำกัด ด้วยเหตุนี้เอง การใช้จ่ายเงินในเรื่องการซื้อหาหรือซ่อมแซมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์จึงเกิดขึ้นได้ยาก นอกจากนี้เธอยังเห็นด้วยว่าสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลมักขาดความรู้พื้นฐานในเรื่องการใช้งานคอมพิวเตอร์จึงมีความเสี่ยงในการทำให้อุปกรณ์ดังกล่าวชำรุดด้วยการใช้งานที่ถูกต้อง ซึ่งผลจากการพูดคุยในเรื่องได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างในเรื่องของระดับความรู้และรายได้ของสตรีมุสลิมจากทั้งสองเขต ซึ่งพบว่ามิผลโดยตรงต่อการมีทุนเศรษฐกิจในเรื่องการซ่อมแซมและบำรุงรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของตนเอง

นอกจากความแตกต่างในเรื่องดังกล่าวแล้ว การสนทนาพูดคุยยังทำให้ทราบว่าความเป็นพื้นที่เขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลได้ส่งผลถึงเรื่องความสะดวกในการซ่อมแซมเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วย โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งจากนอกเขตเทศบาลได้แสดงความเห็นว่าในพื้นที่นอกเขตเทศบาลนั้นแทบไม่มีร้านซ่อมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เปิดให้บริการอยู่เลย โดยมีแค่เพียงร้านซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้าทั่วไปไม่กี่แห่งซึ่งร้านเหล่านี้ก็มักไม่สามารถซ่อมแซมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ได้อย่างชำนาญ ดังนั้นทุกครั้งที่เครื่องคอมพิวเตอร์เกิดความชำรุดเสียหายสมาชิกครอบครัวก็จำเป็นต้องขนย้ายอุปกรณ์ดังกล่าวเข้ามาซ่อมแซมที่ร้านซ่อมที่ตั้งอยู่ในตัวเมือง ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยุ่งยากเนื่องจากการขนย้ายอุปกรณ์ดังกล่าวนั้นต้องใช้รถยนต์ รถกระบะ หรือรถจักรยานยนต์ที่มีคนช่วยนั่งอุ้มเครื่องคอมพิวเตอร์อยู่ด้านหลังซึ่งถือว่ามีความทุลักทุเลมาก รวมถึงระยะการเดินทางจากนอกเมืองเข้ามาสู่ตัวเมืองที่ค่อนข้างไกล ซึ่งบางครั้งต้องผ่านเส้นทางที่ขรุขระและเป็นหลุมเป็นบ่อ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้การซ่อมแซมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของสมาชิกชุมชนที่อยู่นอกเขตเทศบาลจึงทำได้ยากค่อนข้างลำบาก โดยสตรีมุสลิมท่านนี้กล่าวว่าเพิ่มเติมว่าเครื่องคอมพิวเตอร์ของครอบครัวเธอนั้นเคยเกิดชำรุดและถูกทิ้งให้เสียหายอยู่อย่างนั้นกว่าสองเดือนเนื่องจากสมาชิกในครอบครัวไม่มีเวลานำเอาเข้าไปซ่อมในตัวเมือง ด้วยเหตุนี้เองเธอก็เห็นว่าหากทางผู้รับผิดชอบมีการดูแลเรื่องถนนหนทางให้มีความสะดวกมากขึ้น รวมถึงหากมีร้านซ่อมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เปิดบริการในพื้นที่นอกเขตเทศบาลมากขึ้น ก็จะช่วยให้ผู้ใช้งานคอมพิวเตอร์ในเขตบริเวณนี้สามารถจัดการซ่อมแซมอุปกรณ์ดังกล่าวของตนเองได้อย่างสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

นอกจากประเด็นข้างต้นแล้ว การสนทนาพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังได้นำไปสู่หัวข้อที่น่าสนใจเพิ่มเติม นั่นคือ ประเด็นเรื่องการตัดสินใจใช้จ่ายเงินเพื่อการซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์ของครอบครัว โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมหลายท่านเห็นว่าการตัดสินใจใช้จ่ายเงินเพื่อซ่อมแซมหรือการบำรุงรักษาอุปกรณ์ดังกล่าวควรถือเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว เนื่องจากเครื่องคอมพิวเตอร์ภายในบ้านถือเป็นของใช้ที่สมาชิกทุกคนใช้งานร่วมกัน โดยในแง่ของการบำรุงรักษานั้นกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าทุกคนสามารถช่วยเหลือในส่วนนี้ได้ด้วยการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์อย่างถูกวิธีและการใช้งานด้วยความทะนุถนอมซึ่งจะช่วย

หลีกเลี่ยงโอกาสในการสร้างความเสียหายให้แก่อุปกรณ์ดังกล่าว ส่วนในแง่ของการใช้จ่ายเพื่อซ่อมแซมเครื่องคอมพิวเตอร์นั้นอาจต้องให้ความช่วยเหลือกันตามแต่กำลังทรัพย์ของสมาชิกครอบครัวแต่ละคน นั่นคือหากบิดามารดามีรายได้มากกว่าสมาชิกคนอื่นในครอบครัวก็ควรเป็นผู้ใช้จ่ายในเรื่องนี้ แต่หากบุตรของตนเองได้ประกอบอาชีพและมีรายได้พอสมควรแล้วก็ควรร่วมช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ด้วย ส่วนใครจะต้องออกค่าใช้จ่ายเท่าไรนั้นเธอเห็นว่าควรพิจารณาตามความเหมาะสมจากปริมาณการใช้งานและระดับรายได้ของบุคคลผู้นั้น

จากการพูดคุยเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินของครอบครัวในเรื่องดังกล่าวยังทำให้ค้นพบประเด็นเพิ่มเติม นั่นคือเรื่องบทบาทของผู้นำครอบครัวในการจัดการเรื่องการซ่อมแซมและบำรุงรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของครอบครัว โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นตรงกันว่า บิดา หรือสามี ซึ่งเป็นผู้นำของครอบครัว ควรแสดงบทบาทในเรื่องนี้มากกว่า เนื่องจากเชื่อว่าผู้ชายมักมีความรู้ในเรื่องเครื่องยนต์กลไกและเทคโนโลยีมากกว่า ซึ่งจะช่วยให้การวินิจฉัยอาการเสียหายเบื้องต้นของเครื่องคอมพิวเตอร์ภายในบ้านนั้นเป็นได้อย่างรวดเร็วและจะนำไปสู่การตัดสินใจใช้จ่ายเงินเพื่อการส่งเข้าซ่อมแซมได้อย่างสอดคล้อง นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่าผู้ชายมีบทบาทในการขนย้ายอุปกรณ์ดังกล่าวไปสู่ร้านซ่อมคอมพิวเตอร์ เนื่องจากอุปกรณ์ดังกล่าวมีน้ำหนักค่อนข้างมากและมีส่วนประกอบหลายชิ้น ดังนั้นจึงต้องทำการแยกชิ้นส่วนและขนย้ายด้วยความระมัดระวัง ซึ่งความรู้และแรงงานของผู้หญิงคงไม่สามารถทำได้อย่างสะดวกมากนัก นอกจากนี้ยังเห็นว่าผู้ชายนั้นสามารถพูดคุยและต่อรองราคาการซ่อมกับพนักงานซ่อมคอมพิวเตอร์ได้ดีกว่า เนื่องจากผู้ชายทั่วไปที่ใช้คอมพิวเตอร์มักมีความรู้พื้นฐานเรื่องโครงสร้างของคอมพิวเตอร์พอสมควร ดังนั้นการพูดคุยเจรจาต่อรองจึงน่าจะสามารถทำได้โดยไม่ถูกเจ้าของร้านคอมพิวเตอร์เอาเปรียบหรือหลอกหลวงเรื่องอาการเสียหายของคอมพิวเตอร์เพื่อหวังกำไรเพิ่มขึ้นจากการซ่อม

และในส่วนของการสนทนาพูดคุยเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยเศรษฐกิจในเรื่องการซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์นั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกคนได้แสดงความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ เห็นควรให้มีการส่งเสริมเรื่องการศึกษาแก่สตรีมุสลิมเพื่อให้มีความรู้และมีช่องทางในการประกอบอาชีพมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ทุนทางการเงินในการซื้อหาและซ่อมแซมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เพื่อใช้งานตามความจำเป็นของตนเอง นอกจากนี้ยังต้องการให้สตรีมุสลิมได้รับการศึกษาอบรมเกี่ยวกับแนวทางการใช้และการดูแลรักษาคอมพิวเตอร์ที่ถูกต้องเพื่อให้การใช้งานนั้นเกิดประสิทธิภาพและหลีกเลี่ยงการชำรุดให้มากที่สุด โดยเห็นว่าควรมุ่งให้การอบรมแก่กลุ่มสตรีมุสลิมที่มีอายุมากซึ่งมักเป็นกลุ่มที่ขาดความรู้เรื่องการใช้งานอุปกรณ์มากที่สุด รวมถึงยังต้องการให้มีการเผยแพร่ความรู้เรื่องการซ่อมแซมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้แก่ร้านซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลให้มากขึ้นเพื่อที่จะสร้างความสะดวกในการซ่อมแซมอุปกรณ์ดังกล่าวแก่สมาชิกชุมชนที่อยู่ห่างไกลตัวเมือง นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่าการสร้างถนนหนทางที่สามารถเชื่อมต่อการเดินทางระหว่างชุมชนนอกเขตเทศบาลและพื้นที่ในเขตเทศบาลได้อย่างสะดวกยังอาจช่วยให้การขนส่งอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ชำรุดจากชุมชนนอกเมืองเข้ามาซ่อมแซมที่ร้านในตัวเมืองมีความสะดวกมากยิ่งขึ้นด้วย

### ตอนที่ 3 ปัจจัยสังคมในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

ในการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตจากกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้ง 10 ท่านนั้น ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแปรเรื่อง “พื้นที่อาศัย” ของสตรีมุสลิมเป็นเกณฑ์ในการสร้างประเด็นคำถามสนทนาที่เกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนทางสังคมเพื่อการเข้าถึงสื่อดังกล่าว เนื่องจากข้อมูลในเชิงปริมาณได้ชี้ให้เห็นว่าตัวแปรเรื่องพื้นที่อาศัยมีผลทำให้สตรีมุสลิมทั้งสองพื้นที่ที่มีปัจจัยสังคมในเรื่องการเข้าถึงสื่อดังกล่าวแตกต่างกัน โดยในส่วนต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอผลข้อมูลในเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนาพูดคุยของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้ง 10 คน เกี่ยวกับการขยายความเข้าใจในประเด็นต่างๆที่ได้ศึกษาเอาไว้ก่อนแล้วในเชิงปริมาณ โดยแยกตามประเภทของการสนับสนุนทางสังคม ดังนี้

#### 3.1) การมี “โอกาส” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างมุสลิมที่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเกี่ยวกับการมีโอกาสเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้งสองเขตมีความเห็นที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลกล่าวว่าตนเองค่อนข้างมีโอกาสในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวัน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองค่อนข้างขาดโอกาสในงานสื่อดังกล่าว ทั้งนี้เมื่อสอบถามถึงสาเหตุของการมีโอกาสดังกล่าวที่ต่างกันในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นก็พบว่าเกิดจากปัญหาเรื่องการแพร่กระจายเทคโนโลยีสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีไม่เท่ากันระหว่างพื้นที่เขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล

โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างทุกท่านมีความเห็นตรงกันว่าในปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่ของเขตเทศบาลนั้นมีการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลายแล้ว เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นจึงทำให้มีระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็นอยู่ครบถ้วน เช่น ถนน สายไฟฟ้า และสายโทรศัพท์ ซึ่งระบบสาธารณูปโภคเหล่านี้ถือเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต ด้วยเหตุนี้เองกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลจึงเห็นว่าตนเองมีโอกาสในการใช้งานสื่อดังกล่าวได้จากสถานที่ต่างๆในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน โรงเรียน ที่ทำงาน สถานที่ราชการ หรือร้านอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีอยู่ทั่วไปในพื้นที่ตัวเมือง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลมีความเห็นว่าพื้นที่หลายแห่งนอกเขตเทศบาลยังคงขาดแคลนระบบสาธารณูปโภคที่เหมาะสม โดยเฉพาะในเรื่องของไฟฟ้าและเครือข่ายสายโทรศัพท์ซึ่งเป็นพื้นฐานของการแพร่กระจายเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้มีโอกาสน้อยลงในการเข้าถึงและใช้งานสื่อดังกล่าว

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังกล่าวถึงความแตกต่างในเรื่องความสามารถของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในการที่จะเสนอบริการดังกล่าวแก่ผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทั้งสองแห่ง ทั้งนี้เธอกกล่าวว่าพื้นที่ในเขตเทศบาลนั้นมีประชาชนอาศัยกันอย่างหนาแน่น รวมถึงยังมีระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็นรองรับอย่างครบถ้วน จึงทำให้บริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตให้ความสำคัญกับพื้นที่ตรงนี้มากกว่าเนื่องจากเป็นกลุ่มตลาดที่มีขนาดใหญ่ ดังนั้นการติดตั้งและดูแลระบบจึงกระทำได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งแตกต่างกับการให้บริการอินเทอร์เน็ตแก่ครัวเรือนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลซึ่งกระทำได้อย่างเชื่องช้าและยากลำบากกว่า เนื่องจากพนักงานจากบริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตจะต้องเดินทางค่อนข้างไกลและผ่านเส้นทางที่ค่อนข้างลำบากกว่าจะเข้าถึงพื้นที่แห่งนั้น โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งจาก



นอกเขตเทศบาลกล่าวเสริมว่าในชุมชนของเธอนั้นมีอยู่เพียงไม่กี่ครัวเรือนเท่านั้นที่ใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต รวมถึงยังมีร้านอินเทอร์เน็ตเพียงแห่งเดียวเท่านั้นซึ่งเปิดให้บริการอยู่

ซึ่งข้อเสียเปรียบในเรื่องความห่างไกลของที่ตั้งชุมชนและการขาดแคลนระบบสาธารณูปโภคต่างๆที่เกี่ยวข้องนี้เองจึงส่งผลต่อการมีโอกาสนในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตพื้นที่เทศบาล ทั้งนี้เนื่องจากสตรีมุสลิมในพื้นที่นี้ขาดศักยภาพในเรื่อง “การหาใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้” (Internet Availability) ซึ่งกำหนดว่าการที่บุคคลจะมีโอกาสเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้นั้นจะต้องปรากฏว่ามีองค์ประกอบพื้นฐานต่างๆสำหรับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตอยู่ในพื้นที่อย่างครบถ้วน เช่น ระบบไฟฟ้า สายโทรศัพท์ เสาร์ับสัญญาณ เครื่องคอมพิวเตอร์ รวมถึงผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต และด้วยข้อจำกัดในเรื่อง “การหาใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้” ของสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลนี้เองก็เป็นผลให้พวกเธอมี “โอกาส” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตที่น้อยกว่า

อย่างไรก็ดี จากการสนทนาพูดคุยก็ทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกท่านไม่ได้เห็นว่าการมีโอกาสนี้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตหรือการหาใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้จริงจะเป็นตัวชี้วัดว่าสตรีมุสลิมจะประสบความสำเร็จในเรื่องการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าว เนื่องจากมองว่าการมีโอกาสนในการใช้สื่อดังกล่าวควรเกิดจากปัจจัยสนับสนุนอย่างอื่นที่มีความสำคัญกว่า นั่นคือ การที่สตรีมุสลิมมีเหตุผลหรือความจำเป็นที่ดีในการนำเอาสื่อดังกล่าวมาใช้ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าสอดคล้องกับหลักการเรื่อง “การมีความจำเป็นในการใช้อินเทอร์เน็ต” (Internet Necessity) ที่กำหนดว่าคุณควรแสดงให้เห็นถึงเหตุผลหรือความจำเป็นในการใช้อินเทอร์เน็ตก่อนที่จะพยายามแสวงหาโอกาสหรือช่องทางในการใช้งานสื่อดังกล่าว โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งอธิบายเพิ่มเติมในเรื่องนี้ว่าหากสตรีมุสลิมสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าตนเองมีความจำเป็นในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อแสวงหารายได้ หรือเพื่อประโยชน์ทางศาสนา ก็ถือได้ว่าสตรีมุสลิมผู้นั้นมีจุดประสงค์ที่ดีในการใช้งานและสมควรที่จะได้รับโอกาสในการใช้สื่อดังกล่าว

และเมื่อผู้วิจัยได้สอบถามถึงข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการส่งเสริมให้สตรีมุสลิมมีโอกาสนเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตให้มากขึ้นนั้น ก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนวทางการส่งเสริมเรื่องดังกล่าวในหลายประเด็น ได้แก่ การเรียกร้องให้รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องนี้ เช่น การจัดให้มีสถานที่เรียนรู้การใช้งานคอมพิวเตอร์และให้บริการอินเทอร์เน็ตแก่ชุมชนที่อยู่ห่างไกล เพื่อสร้างโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเข้าถึงสื่อชนิดนี้ได้มากขึ้น รวมถึงให้มีการส่งเสริมความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคต่างๆที่เป็นพื้นฐานของการแพร่กระจายเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เพื่อที่จะรองรับความต้องการของประชาชนในพื้นที่บริเวณนี้ และที่สำคัญที่สุดคือการส่งเสริมให้สตรีมุสลิมมีการศึกษาและมีช่องทางในการประกอบอาชีพให้มากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะช่วยให้พวกเธอมีความรู้เพียงพอต่อการใช้งานและมีโอกาสนในการนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการประกอบอาชีพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังเรียกร้องให้สตรีมุสลิมทุกคนที่ต้องการใช้อินเทอร์เน็ตได้ตระหนักถึงเหตุผลและความจำเป็นของตนเองก่อนที่จะแสวงหาโอกาสในการใช้สื่อดังกล่าว โดยต่างเห็นว่าสตรีมุสลิมทุกคนต่างมีภาระหน้าที่มากมายอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการที่จะสละเวลาเพื่อทำกิจกรรมใดๆก็ตามควรเป็นไปด้วยหลักเหตุผลและความจำเป็น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าหากสตรีมุสลิมทุกคนนำเอาหลักการนี้มาพิจารณาก่อนการแสวงหาโอกาสในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตก็จะช่วยให้การเข้าถึงสื่อนี้มีประโยชน์และความคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น

### 3.2) การมี “อิสระ” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้ให้สัมภาษณ์

เมื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเกี่ยวกับการมีอิสระในการเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น ก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้แสดงความเห็นทั้งในส่วนที่เหมือนกันและในส่วนที่แตกต่างกันในเรื่องนี้ ซึ่งสามารถแยกอธิบายผลข้อมูลได้ดังนี้

ในส่วนที่มีความคิดเห็นเหมือนกันนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกท่านเห็นตรงกันว่าการมีอิสระในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตนั้นหมายถึงการที่สตรีมุสลิมสามารถใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้โดยไม่ต้องมีบุคคลใดมาเฝ้าควบคุมและดูแล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการที่จะมีอิสระแบบนั้นได้นั้นจะต้องเกิดจากการแสดงให้บุคคลรอบข้างเห็นได้ว่าสตรีมุสลิมสามารถ “ควบคุมดูแล” การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตให้อยู่ภายใต้ขอบเขตและวัตถุประสงค์ที่เหมาะสมได้ด้วยตนเอง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นตรงกันว่าสตรีมุสลิมทุกคนไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในเขตหรือนอกเขตเทศบาลต่างต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าตนเองสามารถควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งหากสตรีควบคุมการใช้งานสื่อดังกล่าวของตนเองได้ก็ถือว่าควรได้รับอิสระในเรื่องนี้ ซึ่งเรื่องนี้สอดคล้องกับหลักการเรื่อง “การควบคุมตนเองขณะใช้สื่ออินเทอร์เน็ต” (Internet Controllability) ที่กำหนดว่าการที่บุคคลจะได้รับการยินยอมจากบุคคลรอบข้างในสังคมให้สามารถใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างอิสระนั้น บุคคลจะต้องพิสูจน์ได้ว่าตนเองสามารถควบคุมและดูแลการใช้งานสื่อของตนเองให้เป็นไปตามแนวทางที่เหมาะสมได้นั่นเอง

โดยเมื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างว่าแนวทางการควบคุมตนเองของสตรีมุสลิมในเรื่องของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตควรมีลักษณะเช่นใด ก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกท่านได้แสดงความเห็นที่สอดคล้องกัน นั่นคือ เห็นว่าการควบคุมดังกล่าวควรเริ่มต้นด้วยการพิจารณาเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตให้มีความเหมาะสมโดยเริ่มตั้งแต่ วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อ สถานที่ใช้สื่อ ช่วงเวลาที่สื่อ ระยะเวลาที่ใช้สื่อ และบริบทล้อมอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหากสตรีมุสลิมสามารถควบคุมการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองให้นำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งใจ เลือกใช้งานสื่อดังกล่าวในสถานที่เปิดเผยไม่ลับหูลับตาผู้คน เลือกช่วงเวลาการใช้งานให้เหมาะสม และเลือกแบ่งเวลาเพื่อใช้งานสื่อดังกล่าวแต่พอสมควร ก็จะถือว่าเป็นการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างทุกคนเห็นว่าสตรีมุสลิมที่เป็นผู้ใหญ่โดยเฉพาะที่มีสถานภาพมารดา หรือพี่สาว ควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สตรีมุสลิมที่มีอายุน้อยกว่าด้วยการควบคุมดูแลการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองให้มีความเหมาะสม และนำไปสู่ผลประโยชน์ในด้านต่างๆมากที่สุด โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นตรงกันว่าสตรีมุสลิมทุกคนไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในเขตหรือนอกเขตเทศบาลก็ตามต่างต้องแสดงให้เห็นว่าตนเองสามารถควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองได้เหมือนกันซึ่งจะทำให้ได้รับอิสระและความไว้วางใจจากบุคคลรอบข้าง

ในส่วนของความคิดเห็นที่แตกต่างนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้แสดงความเห็นว่าการมีความรู้ในเรื่องการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตถือเป็นกุญแจสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะกำหนดว่าสตรีมุสลิมควรจะได้รับอิสระในการเข้าถึงและใช้งานสื่อดังกล่าวหรือไม่ โดยความคิดเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องนี้ก็คือการที่สตรีมุสลิมในเขตเทศบาลมีความเห็นว่าตนเองมีความรู้พื้นฐานในเรื่องการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเนื่องจากได้รับการศึกษาและการฝึกทักษะการใช้งานอยู่เป็นประจำในชีวิตประจำวัน ซึ่งส่งผลให้ได้รับความไว้วางใจจากบุคคลรอบข้างให้สามารถเข้าถึง

และใช้งานสื่อดังกล่าวได้ด้วยตนเองเนื่องจากเชื่อมั่นว่าความรู้และทักษะดังกล่าวจะช่วยให้การใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ของสตรีมุสลิมดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและไม่ก่อให้เกิดความชำรุดเสียหาย ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตมีความเห็นที่ขัดแย้งกัน โดยเห็นว่าสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ในพื้นที่ยังขาดความรู้และความชำนาญในเรื่องการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่อการใช้งานที่ผิดพลาดหรือผิดวิธีจนนำไปสู่ความชำรุดเสียหายของอุปกรณ์และระบบได้ ด้วยเหตุนี้จึงต้องได้รับการดูแลและควบคุมการใช้งานอย่างใกล้ชิดจากบุคคลรอบข้างเพื่อป้องกันมิให้เกิดความชำรุดเสียหายในด้านต่าง ๆ นั้นเอง

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลยังได้กล่าวถึงผลกระทบจากความเหลื่อมล้ำในเรื่องการแพร่กระจายสื่ออินเทอร์เน็ตที่ส่งผลถึงการมีอิสระในการใช้งานสื่อดังกล่าวของสตรีมุสลิม โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งจากกลุ่มนี้อธิบายว่าเนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ตยังถือเป็นสื่อใหม่ที่ยังไม่มีการแพร่กระจายมากนักในพื้นที่ ก็ทำให้การใช้งานสื่อดังกล่าวยังถือเป็นเรื่องที่ค่อนข้างแปลกใหม่สำหรับผู้คนในชุมชน โดยเห็นว่าผู้ที่ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่มักจะถูกควบคุมดูแลและจับตามองพฤติกรรมการใช้สื่อจากบุคคลรอบข้างเป็นพิเศษ โดยเฉพาะกรณีของเด็กและเยาวชนที่ต้องอาศัยการควบคุมดูแลอย่างเข้มงวดจากผู้ปกครองเพื่อมิให้ใช้งานในด้านที่ไม่เหมาะสมหรือใช้งานมากเกินไปจนกระทบกับการเรียน โดยเธอเห็นว่าผู้คนที่ในพื้นที่นอกเขตเทศบาลโดยเฉพาะในสังคมชนบทนั้นยังสงวนท่าทีต่อการส่งเสริมให้สมาชิกชุมชนนำเอาสื่อดังกล่าวมาใช้งาน เนื่องจากยังไม่แน่ใจเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้งานสื่อดังกล่าว จึงเป็นผลให้สตรีมุสลิมที่ใช้อินเทอร์เน็ตต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลและการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมการใช้สื่ออย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสื่อมเสียและความไม่เต็มใจอันเกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยพบว่า การควบคุมดูแลโดยสมาชิกครอบครัวคือแนวทางหลักในเรื่องนี้ โดยสตรีมุสลิมคนนี้ก็กล่าวว่าครอบครัวของเธอควบคุมการใช้งานของสมาชิกครอบครัวด้วยการวางเครื่องคอมพิวเตอร์เอาไว้ในห้องนั่งเล่นที่บ้าน ซึ่งหากสมาชิกคนใดต้องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตก็จะต้องใช้งานตรงจุดนี้เท่านั้น ซึ่งช่วยให้ทุกคนสามารถสังเกตและควบคุมพฤติกรรมการใช้สื่อของสมาชิกทุกคนให้ดำเนินไปอย่างเหมาะสมได้

จากการพูดคุยสนทนาในประเด็นข้างต้นทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากทั้งสองเขตให้ความสำคัญกับการควบคุมตนเองขณะใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นอย่างมาก โดยเห็นตรงกันว่าแนวทางต่างๆ ในการควบคุมบุคคลให้มีความรับผิดชอบต่อการใช้สื่อของตนเองถือเป็นเรื่องที่ดีและมีเหตุผลโดยเห็นว่าแม้การควบคุมเหล่านั้นว่าจะส่งผลกระทบต่อการใช้สื่อในการเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองบ้าง เช่น บางครั้งอาจถูกจำกัดเวลา และจำกัดระยะเวลาในการใช้งานหรืออาจถูกกำหนดให้ใช้งานจากสถานที่เฉพาะ รวมถึงอาจถูกควบคุมให้ใช้สื่อดังกล่าวเพื่อเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้แล้ว แต่อย่างไรก็ตามยังเห็นว่าการควบคุมดูแลเหล่านั้นเกิดจากความปรารถนาดีซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ แม้ว่าตนเองจะต้องสูญเสียอิสรภาพในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตไปบ้างก็ตาม

อย่างไรก็ตาม เมื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างมุสลิมว่าต้องการให้มีการส่งเสริมหรือข้อแนะนำอะไรบ้างเกี่ยวกับการควบคุมดูแลการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นว่ากระบวนการสอดส่องดูแลและควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสมาชิกครอบครัวและบุคคลรอบข้าง รวมถึงการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของสตรีมุสลิมที่เป็นมารดาหรือพี่สาว ล้วนถือเป็นแนวทางที่ดีในการควบคุมและดูแลให้สตรีมุสลิมทุกคนในครอบครัวได้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตอย่าง

ปลอดภัยและเกิดประโยชน์ อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างทุกท่านแสดงความเห็นตรงกันว่า การควบคุมดูแลโดยตัวผู้ใช้งานเองถือว่าเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุนมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่าการควบคุมดูแลในแนวทางต่าง ๆ นั้นล้วนเป็นไปเพื่อปกป้องดูแลผลประโยชน์ของผู้ใช้งานสื่อ ซึ่งตัวผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจะเป็นผู้ตระหนักในเรื่องนี้มากที่สุดเนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองมากที่สุด ดังนั้นจึงสนับสนุนให้มีการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีแก่สตรีมุสลิมให้เป็นผู้มีความตระหนักในการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง โดยเห็นว่าสตรีมุสลิมสามารถนำเอาหลักศาสนาอิสลามมาประยุกต์ใช้เพื่อกำกับแนวทางการใช้อินเทอร์เน็ตของตนเองได้ (ผู้วิจัยจะกล่าวถึงอย่างละเอียดอีกครั้งในส่วนที่ 3) ซึ่งในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวเสริมว่าแม้ไม่มีใครรู้เห็นว่าเราเลือกใช้อินเทอร์เน็ตอย่างไร แต่ตัวของเราเองย่อมรู้ว่าเราใช้งานสื่อดังกล่าวถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ และองค์อัลลอฮ์ก็ทรงทราบในเรื่องนี้ด้วย ดังนั้นสตรีมุสลิมทุกคนควรระมัดระวังต่อบาปด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์และควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองให้สอดคล้องกับหลักศาสนามากที่สุด

### 3.3) การได้รับ “ความเท่าเทียม” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้ให้สัมภาษณ์

เมื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเกี่ยวกับการได้รับความเท่าเทียมในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างจากทั้งสองพื้นที่มีความเห็นที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลได้แสดงความเห็นที่สอดคล้องกันว่าตนเองค่อนข้างได้รับความเท่าเทียมในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต นั่นคือเห็นว่าตนเองสามารถเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้เช่นเดียวกับบุคคลคนอื่นๆ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลได้แสดงความเห็นที่แตกต่างออกไปอย่างชัดเจน โดยเห็นว่าสตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลไม่ค่อยได้รับความเท่าเทียมในเรื่องการเข้าถึงและใช้งานสื่อดังกล่าว เนื่องจากเห็นว่าพื้นที่นอกเขตเทศบาลยังประสบปัญหาเรื่องการแพร่กระจายเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ ซึ่งส่งผลให้สตรีมุสลิมในพื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตที่ไม่เท่าเทียมกันของสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในทั้งสองพื้นที่

โดยเรื่องนี้ สตรีมุสลิมคนหนึ่งจากในเขตเทศบาลได้แสดงความคิดเห็นว่าสาเหตุที่สตรีมุสลิมในเขตเทศบาลได้รับความเท่าเทียมในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่านั้น เนื่องจากพื้นที่ในเขตเทศบาลมักมีความพร้อมในเรื่องของระบบสาธารณูปโภคต่างๆ มากกว่า เช่น โครงข่ายสายไฟฟ้า และเครือข่ายสายโทรศัพท์ที่ครอบคลุมอยู่เกือบทั่วพื้นที่ ซึ่งช่วยให้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตสามารถแพร่กระจายเข้าสู่ผู้คนในชุมชนได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง จึงทำให้ผู้คนที่อยู่ในส่วนต่างๆ ของพื้นที่มีโอกาสในการเข้าถึงสื่อดังกล่าวได้อย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ สตรีมุสลิมอีกท่านจากกลุ่มนี้ยังได้แสดงความเห็นว่าการที่สตรีมุสลิมในเขตเทศบาลได้รับความเท่าเทียมในเรื่องนี้มากกว่านั้น อาจเป็นเพราะสตรีมุสลิมในเขตพื้นที่เมืองมีลักษณะทางประชากรศาสตร์บางอย่างที่เอื้ออำนวยต่อการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าสตรีมุสลิมที่อยู่นอกเขตเทศบาล โดยลักษณะทางประชากรศาสตร์ตัวแรกที่เธอกำลังสื่อถึงคือระดับการศึกษา โดยเธอเห็นว่าสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลส่วนใหญ่มักได้รับการศึกษาในระดับสูงกว่า นั่นคือ ระดับชั้นมัธยมไปจนถึงอุดมศึกษา จึงทำให้สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมีความรู้เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตและสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับที่ค่อนข้างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ เธอยังเห็นว่าสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลส่วนใหญ่มักจะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างมั่นคงกว่า สตรีมุสลิมที่อยู่นอกเขตเทศบาล ด้วยเหตุนี้เองจึงน่าจะช่วยให้สตรีมุสลิมส่วนใหญ่ที่อยู่ในเขตเทศบาลสามารถใช้

จ่ายเงินเพื่อการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตได้มากกว่าสตรีมุสลิมที่อยู่นอกเขตเทศบาล ซึ่งช่วยให้พวกเขาสามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างเท่าเทียมกับสมาชิกกลุ่มอื่นๆในสังคม ซึ่งเรื่องนี้สอดคล้องกับหลักการเรื่อง “การหาใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้” (Internet Availability) ที่กำหนดว่าการที่บุคคลจะสามารถเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างนั้น บุคคลจะต้องสามารถพบโอกาส สถานการณ์ หรือสถานที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันของตนเองได้ก่อน จึงจะถือว่าบุคคลผู้นั้นสามารถเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างแท้จริง

สำหรับการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากชุมชนนอกเขตเทศบาลเกี่ยวกับที่มาของความไม่เท่าเทียมในเรื่องการเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้แสดงความเห็นว่าตัวแปรเรื่องคุณลักษณะของความเป็นเขตเทศบาลถือว่ามีอิทธิพลอย่างมากต่อการได้รับความเท่าเทียมในเรื่องดังกล่าว โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งจากนอกเขตเทศบาลกล่าวว่า พื้นที่ที่เธออาศัยอยู่นั้นยังคงมีครัวเรือนอีกหลายแห่งที่ยังประสบกับปัญหาการขาดแคลนระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะในเรื่องของเครือข่ายสายไฟฟ้าและสายโทรศัพท์ เนื่องจากมีครัวเรือนเหล่านั้นต่างตั้งอยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางของชุมชนซึ่งยังไม่มีระบบสาธารณูปโภคต่างๆเข้าไปถึงอย่างครอบคลุม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้กลุ่มคนบางกลุ่มที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นดังกล่าวไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างเท่าเทียมกับกลุ่มคนในเมือง นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลยังได้แสดงความเห็นที่สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลว่าปัจจัยเรื่องความแตกต่างด้านระดับการศึกษาและรายได้มีผลต่อการได้รับความเท่าเทียมในการเข้าถึงและใช้งานสื่อดังกล่าว เนื่องจากเห็นว่าโดยปกติแล้วสตรีมุสลิมที่จะได้รับการส่งเสริมจากบุคคลรอบข้างให้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้นั้นมักเป็นสตรีที่มีการศึกษาและมีรายได้มากเพียงพอ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลมีความเห็นว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ยังขาดโอกาสในการศึกษาและประกอบอาชีพ ด้วยข้อจำกัดในเรื่องนี้เองจึงทำให้กลุ่มตัวอย่างทุกท่านเห็นตรงกันว่าเป็นสาเหตุให้สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในเขตและนอกเขตเทศบาลไม่สามารถเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างเท่าเทียมกัน

จากการสนทนาพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเกี่ยวกับอุปสรรคและปัญหาของการได้รับความเท่าเทียมในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม พบว่าสาเหตุหลักคือ ปัญหาเรื่องการกระจายตัวของสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งไม่สามารถทำได้อย่างเท่าเทียมกันในพื้นที่ทั้งสองแห่ง โดยพบว่าพื้นที่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีความครอบคลุมทางด้านระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นต่อการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ไม่เท่ากัน นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาเรื่องความไม่เท่าเทียมกันของโอกาสในการศึกษาและการประกอบอาชีพของสตรีมุสลิมก็ถือเป็นสาเหตุสำคัญอีกประการที่ส่งผลให้สตรีมุสลิมจากพื้นที่ทั้งสองเขตไม่สามารถเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างเท่าเทียมกัน สำหรับการพูดคุยเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมความเท่าเทียมในเรื่องการเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตแก่สตรีมุสลิมนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเห็นตรงกันว่าควรเริ่มต้นด้วยการส่งเสริมให้มีการแพร่กระจายเทคโนโลยีสื่ออินเทอร์เน็ตเข้าสู่พื้นที่นอกเขตเทศบาลมากขึ้น ด้วยการผลักดันให้มีการขยายระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานต่างๆที่จำเป็นต่อการใช้อินเทอร์เน็ต เช่น เครือข่ายสายไฟฟ้า สายสัญญาณโทรศัพท์ หรือระบบเครือข่ายเคเบิลใยแก้วนำแสง ให้มีความครอบคลุมไปสู่พื้นที่เขตชนบทมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นและเอื้ออำนวยให้ผู้คนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลสามารถเข้าถึง

และใช้งานสื่อดังกล่าวได้อย่างเท่าเทียม นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังส่งเสริมให้มีการสร้างโอกาสทางการศึกษาและประกอบอาชีพแก่สตรีมุสลิมที่อยู่ในพื้นที่นอกเขตเทศบาลมากขึ้นและให้มีอย่างทั่วถึง ทั้งนี้เพื่อช่วยให้สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มีความรู้และมีทุนทางการเงินอย่างเท่าเทียมกับสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ซึ่งจะช่วยให้สตรีมุสลิมทั้งหมดที่อาศัยอยู่ทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาลสามารถเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น

### 3.4) การได้รับ “การยอมรับ” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้ให้สัมภาษณ์

จากการสนทนาพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเกี่ยวกับการได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้างในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน นั่นคือ เห็นว่าตนเองค่อนข้างได้รับการยอมรับให้สามารถเข้าถึงและใช้งานสื่อดังกล่าวได้ในระดับที่น่าพอใจ กล่าวคือแทบไม่มีการขัดขวางหรือเหนียวรั้งไม่ให้ตนเองสามารถเข้าถึงและใช้งานสื่อดังกล่าวเลย จากการพูดคุยเรื่องนี้ก็ทำให้ค้นพบว่าตัวแปรเรื่อง “ระดับการศึกษา” ของสตรีมุสลิมมีผลอย่างมากต่อการที่สตรีมุสลิมจะได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้างให้สามารถเข้าถึงและใช้งานสื่อดังกล่าว โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้แสดงความเห็นว่าบุคคลรอบข้างในสังคมมักจะเห็นว่าการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่มีระดับการศึกษาสูงหรือปานกลางนั้นมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือมากกว่าสตรีมุสลิมที่มีระดับการศึกษาต่ำหรือสตรีมุสลิมที่ไม่มีการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากสังคมมักมองว่าสตรีมุสลิมที่มีความรู้และมีการศึกษาจะสามารถใช้งานสื่อดังกล่าวได้อย่างถูกต้องและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายในด้านต่างๆ นอกจากนี้ยังมองว่าสตรีมุสลิมที่มีระดับการศึกษาสูงมักจะมีเหตุผล หรือมีความจำเป็นในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าสตรีมุสลิมที่มีระดับการศึกษาต่ำ เช่น การศึกษา การหาข้อมูล หรือการรวมกลุ่มเพื่อทำประโยชน์ทางสังคม ด้วยเหตุนี้เอง จึงเห็นว่าผู้คนในสังคมมักแสดงท่าทียอมรับและส่งเสริมให้สตรีมุสลิมที่มีการศึกษาได้นำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อจุดประสงค์ต่างๆได้ตามความเหมาะสม

นอกจากนี้ สตรีมุสลิมอีกคนหนึ่งยังได้กล่าวถึงอิทธิพลของตัวแปรเรื่อง “อาชีพ” ของสตรีมุสลิม โดยสตรีมุสลิมคนนี้มีความคิดเห็นว่าการที่ตนเองสามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ในเรื่องการแสวงหารายได้ให้กับตนเองและครอบครัวถือเป็นบุญกุศลสำคัญที่ทำให้บุคคลรอบข้าง ได้แก่ สามี บุตร หรือพ่อแม่ ให้การยอมรับว่าการเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองมีความถูกต้องและนำไปสู่ผลประโยชน์ที่มีความคุ้มค่า โดยกรณีของเธอนั้นคือการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาเป็นช่องทางในการขยายโอกาสในการทำธุรกิจขายส่งเสื้อผ้าไปยังกลุ่มลูกค้าในสังคมออนไลน์ ซึ่งการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะดังกล่าวก็ช่วยให้เธอสามารถขายสินค้าได้มากขึ้นและนำมาซึ่งรายได้แก่ครอบครัว ส่งผลให้ครอบครัวมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามลำดับ ซึ่งผลประโยชน์จากการประกอบอาชีพที่ได้รับจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตก็เป็นผลให้สมาชิกครอบครัวรวมถึงบุคคลรอบข้างให้การยอมรับว่าการเข้าถึงและใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของเธอนั้นเกิดขึ้นอย่างมีจุดประสงค์ และนำมาซึ่งผลประโยชน์

อย่างไรก็ตาม การพูดคุยของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังทำให้ทราบว่ามีความแตกต่างบางอย่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลที่อาจส่งผลพวกเธอได้รับการยอมรับในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน โดยเรื่องนี้พบว่าตัวแปรเรื่อง “ทัศนคติต่อสื่ออินเทอร์เน็ต” ของผู้คนในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล มีผลต่อการได้รับการ

ยอมรับในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมด้วย โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งจากกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลได้แสดงความเห็นว่าผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มักมีความคุ้นเคยหรือพบเห็นการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้ในชีวิตประจำวันมากกว่าผู้คนที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล จึงทำให้ชาวชุมชนเมืองเกิดความรู้สึกเคยชินและยอมรับว่าเทคโนโลยีดังกล่าวได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งทัศนคติในแง่บวกต่อสื่ออินเทอร์เน็ตนี้เองได้ส่งผลให้สมาชิกชุมชนเมืองให้การยอมรับผู้ที่ใช้งานสื่อดังกล่าวด้วย โดยมองว่าผู้ที่ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และเป็นคนเท่าทันโลกยุคใหม่ ด้วยเหตุนี้เองผู้คนในเขตเทศบาลจึงมักยอมรับและสนับสนุนให้สมาชิกชุมชนนำเอาสื่อดังกล่าวมาใช้งานให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ รวมถึงกลุ่มสตรีมุสลิมยุคใหม่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ด้วย

ในทางตรงข้าม กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลได้แสดงความเห็นว่ายังคงมีผู้คนจำนวนหนึ่งในเขตเทศบาลที่ยังมีทัศนคติในแง่ลบต่อการเข้าถึงและใช้งานสื่อดังกล่าว โดยเธออธิบายว่าเนื่องจากลักษณะวิถีชีวิตของผู้คนนอกเขตเทศบาลนั้นยังมีลักษณะเรียบง่ายและไม่ซับซ้อน รวมถึงยังไม่ต้องพึ่งพาอาศัยเทคโนโลยีขั้นสูงในการขับเคลื่อนกิจกรรมวิชาชีพรวมถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้วยเหตุนี้เองการใช้งานคอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตจึงยังไม่ได้ได้รับสนับสนุนมากนักเนื่องจากมองว่าน่าจะยังไม่มีมีความจำเป็น ตรงข้ามกับสถานการณ์ของสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลซึ่งใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางลักษณะของสังคมที่มีความซับซ้อนมากกว่าทั้งในเชิงประชากรศาสตร์ สังคมศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ จึงส่งผลให้การใช้งานคอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตกลายเป็นเรื่องที่คุณยอมรับเนื่องจากมองว่าช่วยจัดการกับความซับซ้อนและความเร่งรีบของสังคมยุคใหม่ที่มีการแข่งขันสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการนำมาใช้ประโยชน์ในด้านการศึกษา การทำงาน การทำธุรกิจค้าขาย และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นผลให้สื่ออินเทอร์เน็ตสามารถแพร่กระจายในสังคมเมืองได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ซึ่งความแตกต่างในเรื่องดังกล่าวนี้เองที่เธอเห็นว่าเป็นสาเหตุให้ผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นอกเขตเทศบาลรู้สึกไม่คุ้นเคยกับสื่ออินเทอร์เน็ตและไม่รู้สึกว่าการใช้งานสื่อดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตตนเอง โดยยังมองว่าการใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่ฟุ่มเฟือย และเป็นเรื่องที่ค่อนข้างไกลตัว เนื่องจากวิถีชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่นอกเขตเทศบาลยังมีลักษณะเรียบง่าย เช่น เกษตรกรรม การประมง และรับจ้าง จึงทำให้ยังลังเลที่จะแสดงท่าทีสนับสนุนหรือยอมรับให้ผู้คนในสังคมเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะสตรีมุสลิมที่มีระดับการศึกษาต่ำหรือไม่สามารถแสดงความจำเป็นในการใช้สื่อดังกล่าว

จากการพูดคุยสนทนาในประเด็นเรื่องการได้รับการยอมรับจากสังคมให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตนี้เอง ทำให้พบว่าสตรีมุสลิมที่มีคุณลักษณะเหล่านี้ ได้แก่ มีอายุระหว่าง 16-25 มีบุตรสาว มีระดับการศึกษาสูง หรือมีอาชีพที่ต้องใช้สื่ออินเทอร์เน็ต คือกลุ่มที่ได้รับการยอมรับจากสังคมมุสลิมให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างได้อธิบายว่าสตรีมุสลิมกลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีโอกาสเรียนรู้เรื่องการใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวทั้งในเรื่องการศึกษาและการทำงาน กอปรกับการที่ยังมีบทบาทบุตรสาวจึงทำให้มีภาระหน้าที่ไม่มากนักซึ่งช่วยให้สามารถเรียนรู้การใช้งานสื่อดังกล่าวได้สะดวกยิ่งขึ้น และด้วยคุณสมบัติ

ดิเหล่านี้อาจจะทำให้สตรีมุสลิมกลุ่มนี้ได้รับการยอมรับจากสังคมให้เข้าถึงและใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความจำเป็น มีความรู้ และมีเวลาในการเข้าถึงและใช้งานสื่อดังกล่าวได้

นอกจากนี้ การพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมในประเด็นเรื่องอุปสรรคและปัญหาของการได้รับการยอมรับเรื่องการเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกคนเห็นตรงกันว่าการส่งเสริมให้สตรีมุสลิมได้มีโอกาสศึกษาในระดับที่สูงขึ้นถือเป็นสิ่งที่ควรทำเป็นลำดับแรก จากนั้นจึงควรจัดการอบรมให้ความรู้แก่สตรีมุสลิมในเรื่องการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ในเชิงรูปธรรมโดยเฉพาะในเรื่องของการประกอบอาชีพหรือแสวงหารายได้พิเศษ และในส่วนสุดท้ายคือการปรับทัศนคติของผู้คนที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลที่มีต่อการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้เสนอความคิดเห็นว่าหากรัฐบาลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถผลักดันให้เกิดการแพร่กระจายสื่ออินเทอร์เน็ตไปสู่ชุมชนในพื้นที่ชนบทได้มากขึ้นก็จะช่วยให้ผู้คนในพื้นที่นี้มีโอกาสได้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกในชุมชนเกิดความคุ้นเคยและมองเห็นแนวทางในการใช้ประโยชน์จากการใช้งานสื่อดังกล่าว จนนำไปสู่การให้การยอมรับและสนับสนุนให้สตรีมุสลิมได้นำเอาสื่อดังกล่าวมาใช้งานได้ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่

### ส่วนที่ 3 การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

#### ตอนที่ 1 การเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

ในการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้ง 10 ท่านนั้น ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแปรเรื่อง “พื้นที่อาศัย” ของสตรีมุสลิมเป็นเกณฑ์ในการสร้างประเด็นคำถามสนทนาที่เกี่ยวกับแนวทางการใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าว โดยแม้ข้อมูลในเชิงปริมาณได้ชี้ให้เห็นว่าตัวแปรเรื่องพื้นที่อาศัยไม่มีผลทำให้สตรีมุสลิมทั้งสองพื้นที่เลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน แต่การศึกษาเรื่องนี้ด้วยวิธีการคุณภาพก็อาจช่วยให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมมากยิ่งขึ้น โดยในส่วนตัวต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลข้อมูลในเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนาพูดคุยของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้ง 10 คน โดยแยกตามประเภทของการเลือกใช้ประโยชน์ ดังนี้

##### 1.1) การเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงหลักการศาสนา

เมื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างว่าตัวแปรเรื่องพื้นที่อาศัยมีผลหรือไม่อย่างไรต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตตามหลักการศาสนานั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกคนได้แสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ เห็นว่าความเป็นเขตพื้นที่อาศัย อันได้แก่ เขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ไม่มีผลต่อการประยุกต์เอาหลักการทางศาสนาอิสลามมาใช้กำกับแนวทางการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทุกท่านเห็นว่าสตรีมุสลิมทุกคนไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ใดก็ตามจะต้องมีความตระหนักในความเป็นขามุสลิมของตนเองและต้องเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับความเป็นขามุสลิมของตนเองให้มากที่สุด โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าศาสนาอิสลามช่วยให้สตรีมุสลิมมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ “หน้าที่” ของตนเองมากยิ่งขึ้น นั่นคือ การศึกษาทางศาสนาจะช่วยให้สตรีมุสลิมรู้ว่าในขณะที่ตนเองมีสถานภาพอะไร และรู้ว่าอะไรคือหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้สถานภาพนั้นมีความถูกต้องสมบูรณ์



รวมถึงรู้ว่าการกระทำใดบ้างที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งจะต้องหาทางหลีกเลี่ยง โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าหลักการของศาสนาอิสลามเรื่อง “หน้าที่” คือกรอบแนวคิดสำคัญที่สตรีมุสลิมสามารถนำมากำกับแนวทางการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต และเห็นว่าสตรีมุสลิมที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวจะถือเป็นผู้ที่ประพฤติตนดีงามและเหมาะสมกับการเป็นมุสลิมะฮ์

จากการสนทนาพูดคุยของกลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบว่า การเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงหลักศาสนานั้นแสดงออกมาให้เห็นตั้งแต่ขั้นตอนของการกำหนดจุดประสงค์ของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต โดยกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเห็นว่าการกำหนดจุดประสงค์การใช้งานที่สอดคล้องกับหลักศาสนามากที่สุดคือการนำมาใช้เพื่อ “ศึกษาหาความรู้” เพื่อเพิ่มพูนปัญญาให้กับตนเอง โดยเรื่องนี้สตรีมุสลิมคนหนึ่งได้อธิบายว่าการแสวงหาความรู้ถือเป็นหน้าที่ของชาวมุสลิมทุกคนที่จะต้องใช้เครื่องมือต่างๆที่มีอยู่เพื่อเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆที่เป็นประโยชน์กับตนเอง โดยเฉพาะความรู้ในเรื่องศาสนาที่ชาวมุสลิมทุกคนมีหน้าที่ในการศึกษาและทำความเข้าใจให้ถูกต้องเพื่อให้สามารถนำความรู้นั้นไปใช้เป็นกรอบในการดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างจริงจัง โดยเรื่องนี้เธอเห็นว่าสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งความรู้ได้อย่างกว้างขวางและไร้ขีดจำกัด ซึ่งจะช่วยให้ตนเองสามารถเรียนรู้เรื่องราวต่างๆทั้งในทางโลกและทางศาสนาได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว นอกจากนี้แล้วกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้งหมดยังเห็นว่าการกำหนดจุดประสงค์การใช้งานเพื่อ “รับทราบข่าวสาร” เรื่องต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมก็ถือเป็นการใช้งานที่สอดคล้องกับหลักการของอิสลามด้วย โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสื่ออินเทอร์เน็ตสามารถถ่ายทอดเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากสถานที่ต่างๆทั่วโลกได้รวดเร็วเหมือนกับสื่อมวลชนทั่วไป เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ และยังเห็นว่าสื่ออินเทอร์เน็ตมีส่วนที่เหนือกว่าสื่อมวลชนอื่นๆในแง่ของการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้เลือกเวลาในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารได้ตามความสะดวกของตนเอง ซึ่งถือว่าสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสตรีมุสลิมที่ต้องให้ความสำคัญกับการปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัวก่อนจึงค่อยแบ่งเวลามาเปิดรับข่าวสารจากสื่ออินเทอร์เน็ต นอกจากนี้จุดประสงค์ทั้งสองแล้ว กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังเห็นว่ายังสามารถนำสื่อดังกล่าวมาใช้เพื่อ “การมีส่วนร่วมในสังคม” ได้อีกด้วย โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างทุกคนเห็นตรงกันว่าสตรีมุสลิมสามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาเป็นสื่อกลางในการแสดงความคิดเห็น การปฏิสัมพันธ์ และการรวมกลุ่มทางสังคม เพื่อสร้างความสามัคคี ความกลมเกลียว และความเข้มแข็งให้กับสังคมมุสลิม ซึ่งการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะดังกล่าวถือว่าสอดคล้องกับหลักการของอิสลามที่ต้องการใช้ชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆได้มีความรักความสามัคคีและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการรวมกลุ่มทางสังคมของสตรีมุสลิมซึ่งจะช่วยให้พวกเธอมีช่องทางในการรวมตัวกันเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือร่วมกันจัดกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกิจการของสตรีมุสลิม

อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังได้กล่าวถึงการกำหนดจุดประสงค์ของการใช้งานที่ไม่ถูกต้องและไม่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม นั่นคือการมุ่งใช้งานเพื่อ “แสวงหาความบันเทิง” ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระแสนิยมหรือเรื่องที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์กับชีวิต โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างความบันเทิงหรือผ่อนคลายอารมณ์นั้นสามารถกระทำได้บ้างแต่ถ้าหากใช้เพื่อจุดประสงค์นี้มากเกินไปก็จะถือเป็นเรื่องไร้สาระและทำให้สูญเสียเวลาที่ควรจะนำไปใช้เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่างๆในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามที่กำหนดว่าสตรีมุสลิมควร

ตระหนักถึงภาระหน้าที่ของตนเองและมุ่งใช้เวลาที่มีในแต่ละวันเพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้มีความสมบูรณ์จึงจะได้ชื่อว่าเป็นสตรีมุสลิมที่ดีและน่ายกย่อง อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้แสดงความกังวลถึงพฤติกรรมการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมบางกลุ่มที่ยังเห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับภาระการใช้งานเพื่อแสวงหาความบันเทิงอยู่มาก โดยกลุ่มตัวอย่างทุกคนเห็นตรงกันว่ากลุ่มสตรีมุสลิมที่ยังเป็นเด็กและเยาวชนถือเป็นกลุ่มที่ยังมีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อจุดประสงค์ดังกล่าวอยู่ค่อนข้างมากเนื่องจากยังเป็นกลุ่มคนที่ยังแสวงหาความสนุกสนานและความบันเทิงมากกว่าข้อมูลที่เป็นสารประโยชน์ เช่น การฟังเพลง การดูหนัง การเล่นเกม การรับข่าวบันเทิง การรับข่าวแฟชั่น และการปฏิสัมพันธ์พูดคุย เป็นต้น โดยกลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงการใช้งานเว็บไซต์ “เครือข่ายทางสังคม” (Social network) ที่กำลังเป็นที่นิยมในขณะนี้ว่าอาจถือเป็นหนึ่งในช่องทางหลักที่สตรีมุสลิมยุคใหม่ใช้ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากโลกภายนอก ซึ่งหากสตรีมุสลิมเลือกใช้ช่องทางดังกล่าวเพื่อการปฏิสัมพันธ์สังคมที่พอเหมาะและใช้เพื่อรับข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมก็ถือว่าเป็นแนวทางการใช้งานที่ยอมรับได้ แต่หากสตรีมุสลิมเลือกใช้ในการพูดคุยกับคนแปลกหน้าหรือใช้เพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ไม่เหมาะสมก็อาจกลายเป็นโทษในภายหลังได้ ซึ่งในเรื่องนี้สตรีมุสลิมคนหนึ่งได้อธิบายเพิ่มเติมว่าปัจจุบันสตรีมุสลิมวัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่ว่าอยู่ในเขตเทศบาลหรือนอกเขตเทศบาลต่างนิยมใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในแง่ของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การใช้ Facebook, Hi5 หรือ Twitter มากกว่าการใช้งานในลักษณะอื่นๆ ซึ่งการใช้งานในลักษณะของการพูดคุยนั้นพบได้อย่างแพร่หลายในกลุ่มสตรีมุสลิมที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมปลาย ปวช. ปวส. และในระดับมหาวิทยาลัย โดยในกรณีของเธอนั้นเธอกล่าวว่าตนเองใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการพูดคุยและแลกเปลี่ยนเรื่องราวกับเพื่อนในกลุ่มเกือบทุกวันผ่านทางเว็บเครือข่ายสังคม Facebook ซึ่งเพื่อนในกลุ่มของเธอเกือบทุกคนได้ใช้ในการสื่อสารระหว่างกัน สอดคล้องกับสตรีมุสลิมอีกคนที่กล่าวว่าตนเองได้เลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อประโยชน์ในด้านการปฏิสัมพันธ์ด้วยเช่นกัน แต่ในกรณีของเธอนั้นค่อนข้างเน้นไปในเรื่องของการใช้งานด้านนันทนาการต่างๆ เช่น การเล่นเกม การดูหนัง ฟังเพลง และการผ่อนคลายอารมณ์มากกว่า นอกจากนี้ สตรีมุสลิมอีกท่านยังกล่าวว่าตนเองใช้สื่อดังกล่าวเพื่อความบันเทิงเช่นกันโดยใช้เพื่อการรับชมละครและภาพยนตร์ต่างๆ โดยในเรื่องนี้เธอเห็นว่าการแสวงหาความบันเทิงจากสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นทางเลือกที่เหมาะสมกับตนเองเนื่องจากสามารถเลือกชมเนื้อหาที่ตนเองต้องการได้อย่างอิสระและไม่มีปัญหาเรื่องกรอบเรื่องเวลาในการนำเสนอรายการเหมือนกับสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ โดยเธอกล่าวว่าหากตนเองพลาดการชมรายการจากสื่อโทรทัศน์เนื่องจากติดธุระสำคัญหรือต้องทำงานบ้านก็สามารถที่จะชมรายการดังกล่าวย้อนหลังได้จากสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งเธอเห็นว่ามีความสะดวกเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม เธอยอมรับว่าจุดประสงค์ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิงของเธอนั้นยังไม่เหมาะสมนักเนื่องจากข้อมูลที่เปิดรับนั้นไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้นเธอจึงพยายามจัดสรรเฉพาะเวลาว่างเพื่อการใช้งานสื่อในจุดประสงค์นี้

## 1.2) การเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนหน้าที่ตนเอง

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมว่าตัวแปรเรื่องพื้นที่อาศัยมีผลหรือไม่อย่างไรต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องและสนับสนุนหน้าที่ของตนเองนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกคนได้แสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ เห็นว่าความเป็นเขตพื้นที่อาศัย อันได้แก่ เขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ไม่มีผลต่อการประยุกต์เอาหลักการทางศาสนาอิสลามมาใช้กำกับแนวทางการเลือกใช้ประโยชน์สื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องและสนับสนุนหน้าที่ของตนเอง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทุกคนเห็นว่าสตรีมุสลิมทุกคนไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ใดก็ตามจะต้องมีความตระหนักในหน้าที่ของตนเองเป็นและจะต้องปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับสภาพที่ตนเองเป็นอยู่ให้มากที่สุดซึ่งในเรื่องนี้คือการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตนั่นเอง

โดยเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกคนได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าหลักการทางศาสนาอิสลามในเรื่องที่เกี่ยวกับ “หน้าที่ของสตรีมุสลิม” คือหลักคำสอนทางศาสนาที่น่าจะมีความเกี่ยวข้องกับการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้อธิบายเพิ่มเติมว่าเนื่องจากศาสนาอิสลามได้กำหนดสภาพของสตรีมุสลิมเอาไว้อย่างชัดเจนว่าสตรีมุสลิมแต่ละคนควรมีหน้าที่อะไรในชีวิตประจำวัน โดยเธอกล่าวว่าหน้าที่หลักประการแรกของสตรีมุสลิมคือการเป็นขามุสลิมซึ่งจะต้องปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของศาสนาอย่างเคร่งครัด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการปฏิบัติศาสนกิจ การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การเดินทาง การปฏิสัมพันธ์กับผู้คน รวมถึงเรื่องอื่นๆ นอกจากนี้เธอยังเห็นว่าหน้าที่สำคัญของสตรีมุสลิมคือการปฏิบัติตนในเรื่องต่างๆให้สอดคล้องกับสภาพที่ตนเองเป็นอยู่ในครอบครัว ได้แก่ บุตรสาว ภรรยา และมารดา

โดยกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นตรงกันว่าแนวทางการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตที่สอดคล้องและสนับสนุนหน้าที่ของตนเองนี้ เกิดจากการพิจารณาว่า “วิธีการ” และ “ผลลัพธ์” จากการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นมีความสอดคล้องกับสภาพของตนเองหรือไม่ และการใช้งานดังกล่าวสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ขั้นพื้นฐานของตนเองอย่างไร โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้อธิบายเพิ่มเติมว่า “วิธีการ” นั้นหมายถึงรูปแบบการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตที่ไม่ขัดกับหลักศาสนา เช่น การไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัว การไม่เปิดเผยภาพถ่าย หรือการไม่เปิดกล้องเว็บแคมเพื่อให้เห็นใบหน้าขณะสื่อสารกัน และในส่วนของ “ผลลัพธ์” นั้นหมายถึงผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้งานจะต้องสอดคล้องและสนับสนุนสภาพที่เธอกำลังเป็นอยู่นั่นเอง ทั้งนี้เมื่อสอบถามลงไปรายละเอียดว่าสตรีมุสลิมแต่ละสถานภาพควรมีวิธีการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างไรให้เหมาะสมนั้นก็พบว่าวิธีการดังกล่าวควรเกิดจากการพิจารณาว่าสตรีมุสลิมผู้นั้นมีสภาพอะไร และสภาพนั้นต้องปฏิบัติหน้าที่ใดบ้าง จากนั้นจึงจะเลือกหยิบเอาความสามารถของสื่ออินเทอร์เน็ตเฉพาะในด้านที่สนับสนุนหรือส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้อธิบายแนวทางการเลือกใช้ประโยชน์ตามสภาพของสตรีมุสลิม ดังนี้

### สถานภาพบุตรสาว

จากการสนทนาพูดคุยของกลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบว่าสถานภาพของสตรีมุสลิมที่เป็นบุตรสาวนั้นมีความสำคัญ โดยกลุ่มตัวอย่างกล่าวตรงกันว่าบุตรสาวมีหน้าที่หลายประการในครอบครัว เช่น การเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้เป็นพ่อแม่ การช่วยเหลือกิจการงานต่างๆของครอบครัว การเลี้ยงดูพ่อแม่เมื่อแก่ชรา รวมถึงการตั้งใจแสวงหาความรู้และศึกษาเล่าเรียนเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการเลี้ยงชีพในอนาคต โดยผู้เป็นบุตรสาวจะต้องปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้ให้สมบูรณ์ที่สุด

และเมื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างว่าสตรีมุสลิมที่มีสถานภาพบุตรสาวควรมีแนวทางในการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างไรนั้น ก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกคนได้แสดงความเห็นที่สอดคล้องกัน นั่นคือ เห็นว่าการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมกับสถานภาพบุตรสาวมากที่สุดคือการใช้เพื่อศึกษาหาความรู้ โดยกลุ่มตัวอย่างอธิบายว่าการศึกษาหาความรู้ถือเป็นหน้าที่หลักของเยาวชนสตรีมุสลิมทุกคน และทุกคนจะต้องเลือกใช้ช่องทางต่างๆที่มีอยู่เพื่อการแสวงหาความรู้ให้กับตนเอง ซึ่งสื่ออินเทอร์เน็ตก็ถือได้ว่าเป็นช่องทางหนึ่งที่ต้องคัดสรรหาประโยชน์ให้กับมนุษย์เพื่อใช้ในการแสวงหาความรู้ ดังนั้นจึงถือเป็นเรื่องที่เหมาะสมหากสตรีมุสลิมจะนำเอาสื่อดังกล่าวมาใช้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องต่างๆให้กับตนเอง โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้อธิบายว่าตนเองเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในแง่ของการศึกษา โดยได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการค้นหาข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานส่งอาจารย์ รวมถึงการใช้เพื่อติดต่อประสานงานกับเพื่อนๆในกรณีของการทำรายงานเป็นกลุ่ม โดยเธอกล่าวว่าการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะดังกล่าวช่วยให้เธอเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ได้อย่างกว้างขวาง และช่วยให้การประสานงานกับเพื่อนๆในห้องเรียนและอาจารย์ผู้สอนมีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ซึ่งเธอเห็นว่าการใช้งานในลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับสถานภาพบุตรสาวของตนเอง เพราะช่วยให้ตนเองปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น โดยเธอมีความเห็นว่าสตรีมุสลิมที่เป็นบุตรสาวควรให้ความสำคัญกับการศึกษาเล่าเรียนเป็นลำดับแรก เนื่องจากการศึกษาที่ดีจะช่วยให้ตนเองมีโอกาสในการประกอบอาชีพที่มีรายได้มั่นคงหรือมีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และเห็นว่าสตรีมุสลิมทุกคนที่เป็นบุตรสาวและยังศึกษาเล่าเรียนอยู่ควรตระหนักถึงการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในด้านดังกล่าว และแสดงให้เห็นบุคคลรอบข้างเห็นว่าตนเองสามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการแสวงหาความรู้ได้เป็นอย่างดี

### สถานภาพภรรยา

จากการสนทนาพูดคุยของกลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบว่าสถานภาพของสตรีมุสลิมที่เป็นภรรยานั้นก็มีความสำคัญเช่นกัน โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นตรงกันว่าภรรยามีหน้าที่หลายประการ เช่น การดูแลเอาใจใส่สามี การเชื่อฟังสามี รักษาเกียรติและทรัพย์สินของสามี การมีภรรยา มารยาทที่ดีงาม รวมถึงการดูแลกิจการต่างๆภายในครอบครัว โดยผู้เป็นภรรยาจะต้องปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้ให้สมบูรณ์ที่สุด

และเมื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างว่าสตรีมุสลิมที่มีสถานภาพภรรยาควรมีแนวทางในการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างไรนั้น ก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกคนได้แสดงความเห็นที่สอดคล้องกัน นั่นคือ เห็นว่าการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมกับสถานภาพภรรยาที่สุดคือการใช้งานในลักษณะที่ส่งเสริมการทำหน้าที่แม่บ้านของตนเอง เช่น การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการปรุงอาหารฮาลาล ซึ่งช่วยให้ตนเองมีความรู้ในเรื่องการปรุงอาหารที่ถูกต้อง

ตามหลักอิสลามให้แก่สมาชิกในครอบครัว การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตามวิถีอิสลาม ซึ่งจะช่วยให้ตนเองสามารถดูแลสุขภาพของตนเองและสมาชิกในครอบครัวได้สอดคล้องกับวิถีอิสลามมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการใช้งานในด้านต่างๆ เพื่อสนับสนุนการแสดงบทบาทของผู้เป็นสามีด้วย นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังกล่าวถึงการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อช่วยแสวงหารายได้ให้แก่ครอบครัวซึ่งถือว่ากระทำได้ เนื่องจากการช่วยแบ่งเบาภาระของผู้เป็นสามีก็ถือเป็นหน้าที่ของผู้เป็นภรรยาเช่นกัน โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งกล่าวว่าตนเองได้เลือกใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อแสวงหารายได้ให้แก่ครอบครัวซึ่งในกรณีของเธอนั้นคือการการค้าขายเสื้อผ้าทางอินเทอร์เน็ต โดยเธอเห็นว่าผลจากการใช้อินเทอร์เน็ตในลักษณะดังกล่าวช่วยให้เธอสามารถค้าขายได้กำไรมากขึ้นซึ่งส่งผลให้สามารถแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายให้แก่ครอบครัวได้ นอกจากนี้การค้าขายผ่านทางสื่อดังกล่าวก็ช่วยให้เธอมีเวลามากขึ้นซึ่งช่วยให้เธอดูแลรับผิดชอบงานบ้านได้มากขึ้น

#### สถานภาพมารดา

จากการสนทนาพูดคุยของกลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบว่าสถานภาพของสตรีมุสลิมที่เป็นมารดานั้นก็มีความสำคัญมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นตรงกันว่ามารดามีหน้าที่สำคัญหลายประการ เริ่มตั้งแต่การผลิตและอบรมเลี้ยงดูเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีความแข็งแกร่งทั้งในด้านสรีระและจิตวิญญาณ และให้เติบโตขึ้นไปเป็นบุคลากรที่มีประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติบ้านเมือง ด้วยเหตุนี้เองภาระหน้าที่ของผู้เป็นแม่จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังเห็นว่าผู้เป็นแม่ยังมีหน้าที่โดยตรงในการดูแลเอาใจใส่กิจการต่างๆ ในครอบครัว เช่น การกิน การนอน การรักษาสุขภาพ และอื่นๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวมถึงการปรนนิบัติดูแลผู้เป็นสามีให้ได้รับความสุขความสบายทั้งทางกายและทางใจ โดยผู้เป็นมารดาจะต้องปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้ให้สมบูรณ์ที่สุด

และเมื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างว่าสตรีมุสลิมที่มีสถานภาพมารดาควรมีแนวทางในการเลือกใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตอย่างไรนั้น ก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกคนได้แสดงความเห็นที่สอดคล้องกัน นั่นคือ เห็นว่าการเลือกใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมกับสถานภาพมารดามากที่สุดคือการใช้งานในลักษณะที่ส่งเสริมการดูแลกิจการทั้งหมดในครอบครัวโดยกลุ่มตัวอย่างเห็นตรงกันว่าสถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมมุสลิมซึ่งเป็นสถานที่ให้กำเนิดและหล่อหลอมให้สมาชิกในสังคมมีความยึดมั่นในหลักการศาสนาและตระหนักในความเป็นชาวมุสลิม ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่อย่างสมบูรณ์ของมารดาจึงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้อธิบายแนวทางการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตของผู้เป็นมารดาว่าควรเป็นไปเพื่อการดูแลทุกข์สุขของผู้เป็นบุตรและสามี โดยในเรื่องนี้นั้นเธอเห็นว่าสตรีมุสลิมสามารถใช้สื่อดังกล่าวเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกลุ่มสตรีมุสลิมด้วยกันในเรื่องของการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว เช่น ปัญหาเรื่องการดูแลอบรมบุตร ปัญหาเรื่องการรักษาความสัมพันธ์กับสามี หรือปัญหาเรื่องสุขภาวะของสมาชิกครอบครัว ผ่านทางการใช้งานเว็บไซต์ เว็บบอร์ด และเว็บเครือข่ายสังคม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าหากสตรีมุสลิมสามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อแก้ไขและจัดการกับปัญหาเรื่องต่างๆ ภายในครอบครัวได้ ก็จะส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่มารดาของสตรีมุสลิมมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และช่วยให้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเกิดประโยชน์และคุ้มค่ากับเวลาที่จะต้องสูญเสียไปกับการใช้งานสื่อดังกล่าว

### *สถานภาพชาวมุสลิม*

จากการสนทนาพูดคุยของกลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบว่าสถานภาพของสตรีมุสลิมมิได้จำกัดอยู่เพียงแคในครอบครัวเท่านั้น แต่สตรีมุสลิมในฐานะที่เป็นกลุ่มคนส่วนหนึ่งที่นับถือศาสนาอิสลามก็ถือเป็นสถานภาพหนึ่งที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติเช่นกัน และเมื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างว่าสตรีมุสลิมว่าตนเองควรเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างไรในฐานะของผู้นับถือศาสนาอิสลาม ก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกคนได้แสดงความเห็นที่สอดคล้องกัน นั่นคือ เห็นว่าการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมที่สุดในเรื่องนี้คือการใช้งานเพื่อเป้าหมายในทางศาสนา

โดยกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้แสดงความเห็นร่วมกันว่าการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเป้าหมายในเชิงศาสนาสามารถแสดงออกมาให้เห็นได้ในหลายลักษณะ เช่น การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศาสนา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับศาสนา การสร้างเครือข่ายประชาคมมุสลิม และการเผยแพร่ศาสนาอิสลาม แต่ลักษณะหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีค่ามากที่สุดและต้องการสนับสนุนให้สตรีมุสลิมทุกคนเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในด้านดังกล่าว นั่นคือ การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อแสวงหาความรู้ทางศาสนา โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้อธิบายเรื่องนี้เพิ่มเติมว่าตนเองได้เลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเป็นช่องทางในการแสวงหาความรู้ทางศาสนาโดยเฉพาะในเรื่องของเกร็ดความบันเทิงต่าง ๆ จากเหล่าผู้รู้ทางศาสนาทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งสามารถหาอ่านได้จากเว็บบอร์ดของเว็บไซต์ศาสนาอิสลามซึ่งมีจำนวนมากภายในสื่ออินเทอร์เน็ต ในขณะที่สตรีมุสลิมอีกคนกล่าวว่าตนเองได้เลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาคำตอบเกี่ยวกับคำถามทางศาสนาซึ่งช่วยให้เธอมีความเข้าใจในหลักศาสนาอิสลามมากขึ้น โดยในอดีตเมื่อเธอมีข้อข้องใจเกี่ยวกับหลักปฏิบัติทางศาสนานั้นเธอก็จะต้องนำข้อข้องใจเหล่านั้นไปสอบถามกับผู้รู้ทางศาสนาหรือบุคคลอื่นๆในชุมชน ซึ่งหลายครั้งก็ได้รับคำตอบที่กระจ่างชัดแต่บางครั้งก็ไม่ได้รับคำตอบที่ชัดเจน แต่เมื่อมีการนำสื่ออินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้งานภายในบ้านก็ช่วยให้เธอสามารถค้นหาคำตอบในเรื่องศาสนาได้อย่างกระจ่างชัดและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น โดยเธอกล่าวว่าปัจจุบันนี้เว็บไซต์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามเกิดขึ้นมากมายทั้งภายในและภายนอกประเทศซึ่งได้กลายเป็นแหล่งเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ให้กับชาวมุสลิมทั่วโลก ซึ่งการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเสริมสร้างความรู้ทางให้กับตนเองเป็นสิ่งที่เธอเห็นว่าสอดคล้องกับหน้าที่ของผู้นับถือศาสนาอิสลามทุกคนที่จะต้องแสวงหาและแลกเปลี่ยนความรู้ทางศาสนากันอยู่เสมอ

นอกจากการศึกษาหาความรู้ในทางศาสนาแล้ว กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังเห็นว่าสามารถใช้สื่อดังกล่าวเพื่อแสวงหาความรู้ทางศาสนาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสตรีมุสลิมโดยตรง เช่น การแต่งกายของสตรีมุสลิม การทำอาหารของชาวมุสลิม การดูแลสุขภาพตามวิถีมุสลิม รวมถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหาในครอบครัวของสตรีมุสลิม ในขณะที่สตรีมุสลิมอีกคนหนึ่งกล่าวว่าตนเองต้องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางศาสนาระหว่างสตรีมุสลิมด้วยกัน โดยเห็นว่าเว็บเครือข่ายทางสังคม เช่น Facebook ถือเป็นช่องทางสำคัญที่ช่วยให้เธอได้รู้จักกับเพื่อนสตรีมุสลิมที่อยู่ในจังหวัดหรือภูมิภาคที่แตกต่างกัน และนำไปสู่การสานความสัมพันธ์ การช่วยเหลือ และการให้คำปรึกษาแก่กันในเรื่องของศาสนาซึ่งส่งผลให้ประชาคมสตรีมุสลิมมีความรู้และความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

### 1.3) การเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมว่าตัวแปรเรื่องพื้นที่อาศัยมีผลหรือไม่อย่างไรต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกคนได้แสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ เห็นว่าความเป็นเขตพื้นที่อาศัย อันได้แก่ เขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ไม่มีผลต่อการเลือกใช้ประโยชน์สื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในบริบทดังกล่าว เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทุกคนเห็นว่าสตรีมุสลิมทุกคนไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในเขตหรือนอกเขตเทศบาลต่างก็อยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เช่นเดียวกัน ซึ่งส่งผลให้ต้องดำเนินชีวิตของตนเองให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ที่ตนอาศัยอยู่ให้มากที่สุด ซึ่งในเรื่องนี้คือการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้เหมาะสมนั่นเอง

โดยก่อนที่กลุ่มตัวอย่างจะกล่าวถึงแนวทางในการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้อธิบายถึงคุณลักษณะเฉพาะบางประการที่ทำให้สตรีมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความแตกต่างไปจากสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในส่วนอื่นๆของประเทศไทย โดยคุณลักษณะประการแรกที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวถึงคือ ความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติซึ่งพวกเขาได้อธิบายว่าประชากรมุสลิมส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส นั้นได้สืบเชื้อสายมาจากชาวมลายูมุสลิมซึ่งได้ตั้งรกรากและอาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มาตั้งแต่ในอดีต ด้วยต้นนี้เองจึงทำให้พวกเขาเห็นว่าตนเองมีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกับกลุ่มชาวมลายูมุสลิมที่อาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซียมากกว่าชาวมุสลิมกลุ่มอื่นๆที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคต่างๆของประเทศไทย นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่าความแตกต่างในเรื่องของเชื้อชาติยังได้ส่งผลต่อการมีอัตลักษณ์ทางภาษาและวัฒนธรรมของตนเองอีกด้วย

โดยเรื่องอัตลักษณ์ทางภาษานั้น สตรีมุสลิมคนหนึ่งกล่าวว่าชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จะนิยมสื่อสารด้วยภาษามลายูปัตตานีมากกว่าภาษาไทย เนื่องจากภาษามลายูนั้นถือเป็นภาษาที่ใช้กันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษโดยจะสื่อสารกันภายในชุมชนด้วยภาษามลายู ท้องถิ่นและจะใช้ภาษาไทยถิ่นใต้หรือภาษาไทยกลางในการสื่อสารกับบุคคลภายนอกหรือในกรณีที่ต้องติดต่อกับหน่วยงานราชการ ซึ่งคุณลักษณะในเรื่องภาษานี้เองได้สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ที่คล้ายกับชาวมลายูมาเลย์มากกว่าชาวไทย โดยสตรีมุสลิมอีกท่านหนึ่งได้อธิบายเพิ่มเติมว่าสตรีมุสลิมที่มีระดับการศึกษาต่ำและมีอายุมากมักจะพูดภาษาไทยกลางได้ไม่ถนัดหรืออาจพูดไม่ได้เลยเนื่องจากไม่ได้รับการศึกษาและแทบไม่มีโอกาสสื่อสารกับบุคคลภายนอก ในขณะที่กลุ่มสตรีมุสลิมรุ่นใหม่ซึ่งหมายถึงสตรีมุสลิมที่มีอายุน้อย มีการศึกษาสูง มีหน้าที่การงานดี และมักอาศัยอยู่ในเมือง จะสามารถสื่อสารภาษาไทยถิ่นใต้หรือภาษาไทยกลางได้อย่างแคล่วคล่องเนื่องจากมีโอกาสได้เรียนรู้ในสถานศึกษาสายสามัญ และได้พัฒนาทักษะดังกล่าวจากการสื่อสารกับบุคคลหลากหลายกลุ่มในชีวิตประจำวัน

นอกจากอัตลักษณ์ในเรื่องของภาษาแล้ว กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังเห็นตรงกันว่าชาวไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากชาวไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ในส่วนอื่นๆของประเทศด้วย โดยกลุ่มตัวอย่างอธิบายว่าวัฒนธรรมอิสลามของประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้เกิดจากการหลอมรวมกันของวัฒนธรรมอิสลามที่มีลักษณะร่วมกันเป็นสากลและวัฒนธรรมอิสลามที่เกิดจากคุณลักษณะเฉพาะเฉพาะของท้องถิ่น

โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งที่มีความรู้เรื่องศาสนาเป็นอย่างดีได้อธิบายเรื่องนี้ว่าลักษณะร่วมของวัฒนธรรมอิสลามที่เป็นสากลนั้นคือการที่ชาวมุสลิมทุกคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต้องยึดมั่นในหลักศรัทธา 6 ประการ นั่นคือ 1) ศรัทธาว่าพระเจ้ามีจริง 2) ศรัทธาในมาลาอิกัตติ 3) ศรัทธาในคัมภีร์ที่อัลลอฮ์ 4) ศรัทธาในนบีมุฮัมมัด 5) ศรัทธาในวันเกียมัตติ และ 6) ศรัทธาในตักเดร์ของอัลลอฮ์ และจะต้องดำเนินชีวิตตามหลักปฏิบัติ 5 ประการ ได้แก่ 1) การเชื่อว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และนบีมุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของพระองค์ 2) การละหมาดวันละ ๕ เวลา 3) การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน 4) การจ่ายซากาต และ 5) การประกอบพิธีฮัจญ์ ณ เมืองมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเธอกล่าวย้ำว่าความเชื่อและหลักปฏิบัติที่กล่าวถึงมานี้ถือเป็นลักษณะร่วมที่เป็นสากลของชาวมุสลิมทั่วโลก และสำหรับลักษณะเฉพาะถิ่นที่บ่งบอกถึงความเป็นชาวมุสลิมในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่าชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มีวัฒนธรรมที่เป็น “อัตลักษณ์เฉพาะ” ซึ่งมีความยึดติดกับแนวทางอนุรักษนิยมและค่อนข้างปรับเปลี่ยนยาก นั่นคือ มักเห็นว่าการปฏิบัติตามแนวทางเดิมถือเป็นเรื่องที่ถูกต้องและเหมาะสมแล้ว โดยกลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่าวัฒนธรรมของชาวมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีลักษณะที่กว้างขวางมากโดยครอบคลุมทั้งเรื่องการกินอยู่ การแต่งกาย การศึกษา การประกอบอาชีพ และการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังรวมถึงวัฒนธรรมที่เกิดจากเทศกาลต่างๆอีกด้วย

ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับอัตลักษณ์เฉพาะบางด้านที่ถือว่าเป็นด้านสำคัญและสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยอัตลักษณ์ด้านแรกคือ “ระบบสังคม” ที่กำหนดให้ “มัสยิด” เป็นทั้งสถาบันและศูนย์กลางในการบริหารจัดการชุมชน นั่นคือ ชาวมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้จะถือว่าชุมชนและสมาชิกในชุมชนของตนเองมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยจะกำหนดให้มัสยิดเป็นศูนย์กลางของการทำกิจกรรมทางศาสนาในชุมชน การเผยแพร่ความรู้เรื่องศาสนาอิสลาม การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่างๆ และให้เป็นเป็นสถานที่ในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนอีกด้วย โดยอิหม่าม คอเต็บ บิหลัน รวมถึงคณะกรรมการของมัสยิด ถือเป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทเป็นอย่างมากในระบบสังคมของชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้เนื่องจากถือเป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา เช่น การสอนศาสนา การเป็นผู้นำในพิธีกรรมทางศาสนา และการตีความข้อพิพาทด้วยหลักศาสนา หรือด้านสังคม เช่น การดูแลความสงบสุข การส่งเสริมเรื่องอาชีพ และการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ารูปแบบสังคมในลักษณะดังกล่าวอาจปรากฏให้เห็นในชุมชนมุสลิมที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคอื่นๆเช่นกัน แต่จะเห็นได้ชัดเจนที่สุดในชุมชนมุสลิมที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้



อัตลักษณ์ประการต่อมาที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมกล่าวถึงคือเรื่อง “ระบบการศึกษา” ที่ส่งเสริมให้ชาวมุสลิมศึกษาหาความรู้เรื่องศาสนาจากสถานศึกษาที่เรียกว่า “ปอเนาะ” ที่มีอยู่อย่างมากมายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกลุ่มตัวอย่างอธิบายว่าโรงเรียนสอนศาสนาดังกล่าวมีทั้งการศึกษาในภาคสามัญและภาคศาสนาซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมเรื่องความรู้ทั้งในทางโลกและศาสนาให้กับเยาวชนมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ นอกจากนี้แล้วกลุ่มตัวอย่างยังกล่าวถึงโรงเรียน “ตาดีกา” ซึ่งมีอยู่อย่างหลายแห่งในพื้นที่นี้เช่นกัน โดยกล่าวว่าเป็นสถานศึกษาสำหรับการอบรมเด็กเล็กให้มีความพร้อมในเรื่องต่าง เช่น ภาษามลายูปัตตานี ภาษาอาหรับ และความรู้เรื่องอิสลามระดับพื้นฐาน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาในระดับสูงขึ้นไปนั่นเอง ซึ่งรูปแบบของระบบการศึกษาดังกล่าวก็ถือเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสามารถพบเห็นได้ทั่วไปในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

นอกจากอัตลักษณ์ในด้านดังกล่าวแล้ว กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังกล่าวถึงอัตลักษณ์ด้านอื่นๆที่สามารถสังเกตเห็นได้จากภายนอก โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ในเรื่องของการแต่งกายที่สะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมุสลิมที่อาศัยในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเธออธิบายว่าการแต่งกายของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูนั้นจะปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไปโดยผู้ชายจะนิยมนุ่งผ้าโสร่งและสวมหมวกกะปิเยาะหรือซอเกาะกัในลักษณะเดียวกับชาวมุสลิมในประเทศมาเลเซีย ในขณะที่ผู้หญิงจะนิยมนุ่งผ้าปาเต๊ะและสวมฮิญาบอย่างมิดชิด ซึ่งเธอกำลังกล่าวถึงลักษณะการแต่งกายดังกล่าวสามารถพบเห็นได้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และถือเป็นเอกลักษณ์สำคัญอย่างหนึ่งที่บ่งบอกความเป็นตัวตนของชาวมุสลิมในบริเวณนี้ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังกล่าวถึงอัตลักษณ์ในเรื่องของอาหารการกินที่เห็นว่าสามารถบ่งบอกถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมุสลิมในพื้นที่บริเวณนี้ โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งกล่าวว่าอาหารตำหรับมาลาญหลายอย่างที่ถือว่าเป็นของดีของท้องถิ่นและสามารถพบเห็นได้จากที่นี่เพียงแห่งเดียวเท่านั้น เช่น น้ำบูดู ข้าวทับ ข้าวหมัก ไก่ย่างกอและ และส๊ะเต๊ะเนื้อ เป็นต้น รวมถึงอาหารที่พบเห็นได้ตามประเพณีนั้นคือข้าวกวนซึ่งปรุงขึ้นโดยการช่วยกันของชาวบ้านในเดือนแรกตามปฏิทินอาหรับ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังเห็นว่าศิลปะพื้นบ้านและกาลเล่นต่างๆของท้องถิ่น เช่น การรำรองเง็ง ดิเกสุลู ศิลปะการป้องกันตัวลีละ รวมถึงงานช่างฝีมือต่างๆ เช่น การสานเสื่อกระจูด การประดิษฐ์กริช การวาดลวดลายบนเรือกอล และ การสร้างเรือกอลและจำลอง ก็ล้วนถือเป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ของชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เป็นอย่างดี

และในส่วนของการพูดคุยเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าตนเองก็มีเอกลักษณ์หลายอย่างที่สะท้อนให้เห็นถึงตัวตนของตนเองเช่นกัน โดยประการแรกนั้นกลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ที่สามารถสังเกตเห็นได้จากภายนอกนั้นคือการแต่งกายของสตรี ซึ่งในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างกล่าวว่าสตรีมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จะให้ความสำคัญกับการสวม “ฮิญาบ” อย่างเคร่งครัด โดยจะปกปิด “เอาเราะฮ์” หรืออวัยวะที่พึงปกปิดทั้งหมดของร่างกายยกเว้นใบหน้าและมือ เพื่อหลีกเลี่ยงความดึงดูดใจแก่บุรุษเพศอื่นจะก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “ฟิตนะฮ์” หรือความเสียหายและความไม่ดีงาม โดยกลุ่มตัวอย่างกล่าวว่าสตรีมุสลิมในพื้นที่นี้จะสวมเสื้อม้าอาภรณ์ตามหลักศาสนาทุกครั้งไม่ว่าจะอยู่ที่บ้าน อยู่ภายในชุมชน หรือต้องเดินทางออกไปนอกชุมชนก็ตาม ซึ่งเรื่องนี้สตรีมุสลิมท่านหนึ่งยังกล่าวเสริมว่าเครื่อง

แต่งกายของสตรีมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ว่าจะเป็นผ้าคลุมศีรษะ เสื้อแขนยาว หรือผ้าถุงก็ตามต่างได้ถูกออกแบบมาด้วยวัสดุของท้องถิ่นรวมถึงมีลวดลายและวิธีการตัดเย็บที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองที่เธอเห็นว่าเป็นอัตลักษณ์เฉพาะที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของสตรีมุสลิม

อัตลักษณ์ประการที่สองที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีสำคัญนั่นคือวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของสตรีมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเบื้องต้นนั้นกลุ่มตัวอย่างทุกท่านเห็นสอดคล้องกันว่าสิ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจนที่สุดในเรื่องการดำเนินชีวิตของสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้คือการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้เนื่องจากศาสนาอิสลามถือเป็นศาสนาหลักของผู้คนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะในเขตจังหวัดปัตตานี ดังนั้นจารีตประเพณีและขนบธรรมเนียมปฏิบัติในเรื่องศาสนาจึงได้ถูกสอดแทรกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตอย่างแยกกันไม่ออก โดยศาสนาได้มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในทุกๆด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การแสดงออก การสื่อสารปฏิสัมพันธ์ การบริหารปกครอง ชุมชน การศึกษา การประกอบอาชีพ รวมไปถึงการใช้กฎหมายอิสลามซึ่งมีบทบัญญัติที่แตกต่างจากกฎหมายไทย โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างกล่าวว่าแม้สตรีมุสลิมในภูมิภาคอื่นจะมีวิถีชีวิตภายใต้กรอบศาสนาที่คล้ายกัน แต่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าคุณลักษณะเฉพาะของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปิดที่มีระบบเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมและการประมงชายฝั่งนั้น ได้ส่งผลให้เกิดเอกลักษณ์หรือความแตกต่างในเรื่องของวิถีชีวิตและแนวทางปฏิบัติตนระหว่างสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้และสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในส่วนอื่นๆของประเทศ

หลังจากที่ได้ทราบว่าคุณลักษณะสตรีมุสลิมทุกคนนั้นได้ให้ความสำคัญกับ “อัตลักษณ์” หรือสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยจึงได้สอบถามต่อไปว่าคุณลักษณะสตรีมุสลิมมีแนวทางการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างไรให้สอดคล้องหรือเกิดประโยชน์กับอัตลักษณ์ของตนเอง ซึ่งในเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกคนได้แสดงความเห็นตรงกันว่าตนเองต้องการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้งานในลักษณะที่สามารถสื่อสารอัตลักษณ์ของตนเองไปยังบุคคลภายนอกได้อย่างถูกต้อง โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างได้อธิบายว่าบุคคลภายนอกมักมีความเข้าใจว่าชาวไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้นเป็นกลุ่มคนที่มีความแตกต่างจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ เนื่องจากเห็นว่าคนกลุ่มนี้อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากจุดศูนย์กลางของประเทศ และมีเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ที่แตกต่างไปจากกลุ่มคนอื่นๆในประเทศ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้บุคคลภายนอกเกิดความสงสัย ความเคลือบแคลง และความไม่เข้าใจในอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนที่แท้จริงของชาวมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จนนำไปสู่ความรู้สึกแปลกแยกและการกีดกันระหว่างชาวมุสลิมในพื้นที่ดังกล่าวและกลุ่มบุคคลภายนอกในสังคม

โดยในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกคนเห็นตรงกันว่าสามารถนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ในแง่ของการสื่อสารข้อมูลไปยังบุคคลภายนอกเพื่อช่วยให้เกิดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเป็นตัวตนของชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งในเรื่องนี้สตรีมุสลิมคนหนึ่งกล่าวว่าสตรีมุสลิมสามารถนำเอาสื่อเว็บไซต์ในอินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ความเชื่อ และขนบธรรมเนียม

ของชาวมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งจะช่วยให้บุคคลภายนอกมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องดังกล่าวมากยิ่งขึ้น โดยเธอกว่าเสริมว่าอาหารนำสื่อมวลชนประเภทต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ มาใช้ประโยชน์ในเรื่องดังกล่าวนั้นแทบจะเป็นไปไม่ได้เนื่องจากต้องอาศัยค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่สูงมาก แต่การเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อจุดประสงค์ดังกล่าวนั้นเธอเห็นว่าสามารถกระทำได้นี้เนื่องจากสื่อดังกล่าวเปิดโอกาสให้ผู้ได้สร้างเนื้อหาด้วยตนเองและเลือกช่องทางที่จะเผยแพร่ข้อมูลได้ตามต้องการ และที่สำคัญคืออาศัยต้นทุนในการดำเนินการที่น้อยกว่ามากเมื่อเปรียบเทียบกับสื่อกระแสหลัก ด้วยเหตุนี้เองเธอจึงเห็นว่าการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ของชาวมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงถือเป็นสิ่งที่สมควรกระทำ โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าในปัจจุบันมีเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับอิสลามจำนวนมากเกิดขึ้นในสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งเว็บไซต์เหล่านั้นก็สามารถถ่ายทอดเรื่องราวของชาวมุสลิมได้เป็นอย่างดี เช่น เว็บไซต์ Muslimthai.com เว็บไซต์ Muslimthai.com เว็บไซต์ Islammore.com และเว็บไซต์อื่นๆอีกมากมาย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเห็นว่าหากตนเองสามารถใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ ก็อาจช่วยให้สังคมภายนอกได้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนของชาวมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังได้กล่าวเพิ่มเติมในเรื่องนี้ว่าสตรีมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังสามารถเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อบอกเล่าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้ด้วย โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้อธิบายว่าในมุมมองของเธอนั้นผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมโดยเฉพาะกลุ่มคนจากต่างศาสนายังมองว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นถูกปิดกั้นจากโลกสมัยใหม่ ขาดการตื่นตัวในเรื่องสิทธิทางการเมือง ขาดการแสดงออก ยึดติดอยู่กับประเพณีที่ยกย่องให้ผู้ชายอยู่เหนือผู้หญิง มีความอ่อนแอ และยังคงถูกกดขี่ข่มเหงจากบุคคลที่อยู่รอบๆตัวโดยที่ไม่มีการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยตนเอง กอปรกับข้อเท็จจริงที่ว่าสังคมมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีลักษณะที่เป็นสังคมค่อนข้างปิด นั่นคือมีสำนึกในความเป็นกลุ่มสูงและค่อนข้างระมัดระวังกับการเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนของบุคคลภายนอก รวมถึงภาษาและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ใช้กันอยู่ก็มีความเกี่ยวข้องกับชาวมุสลิมมลายูมากกว่าคุณลักษณะพื้นฐานที่เป็นชาวไทย ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้บุคคลภายนอกเห็นว่าตัวตนของสตรีมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นเป็นเรื่องลึกลับและไม่สามารถสื่อสารได้ง่าย

โดยในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเห็นว่าความเข้าใจดังกล่าวของบุคคลภายนอกนั้นยังมีความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงมาก เพราะแท้จริงแล้วสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นี้ต่างมีความเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว มีความรับผิดชอบหน้าที่ และคำนึงถึงการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเอง แต่การดำเนินการในเรื่องต่างๆดังกล่าวนั้นจำเป็นจะต้องอยู่ภายใต้กรอบและวิถีปฏิบัติของสังคมอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อาจจะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากที่อื่นๆ ซึ่งหลักการและเหตุผลเหล่านี้เองที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเห็นว่าจำเป็นจะต้องนำมาสื่อสารให้บุคคลภายนอกได้รับรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง อันจะนำไปสู่การยอมรับ การให้ออกส และการผลักดันให้สตรีมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อาจกลายเป็นกลุ่มคนชายขอบในสังคม โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกท่านเห็นตรงกันว่าสามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อจุดประสงค์ดังกล่าว

ได้ โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งกล่าวว่าตนเองได้เห็นสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคอื่นๆของประเทศได้นำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ในแง่ของการบอกเล่าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น เว็บไซต์ muslimahtoday.net และเว็บไซต์ baanmuslimah.com ที่เธอและกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมอีกหลายคนเปิดรับอยู่เป็นประจำและเห็นว่าสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของสตรีมุสลิมได้เป็นอย่างดี รวมถึงการนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงการรวมกลุ่มสมาคมของสตรีมุสลิมในท้องถิ่นเพื่อการมีส่วนร่วมทางสังคมนั้น สตรีมุสลิมคนนี้ก็ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าปัจจุบันได้มีกลุ่มสตรีมุสลิมจำนวนมากที่เริ่มใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อจุดประสงค์นี้ โดยเฉพาะในกรณีของเว็บไซต์สมาคมสตรีมุสลิมจังหวัดกระบี่ หรือชื่อ URL คือ akm.ick.or.th ซึ่งเธอเห็นว่าเป็นตัวอย่างที่ดีในการนำเอาสื่อดังกล่าวมาใช้ในกิจการของสตรีมุสลิมเพื่อประโยชน์ในระดับท้องถิ่นของตนเอง โดยแนวทางการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตตามที่กล่าวมานี้ถือเป็นรูปแบบการใช้งานที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเห็นว่ามีความเหมาะสมเนื่องจากเชื่อว่าจะช่วยสื่อสารให้สังคมภายนอกได้เข้าใจในอัตลักษณ์ของสตรีมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มากขึ้น โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างทุกคนเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากสังคมมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นถือเป็นชุมชนมุสลิมที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศจึงและมีจำนวนสตรีมุสลิมมากที่สุดด้วย ซึ่งหากสตรีมุสลิมในพื้นที่นี้สามารถใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวเพื่อการสื่อสารอัตลักษณ์ของตนเองให้เป็นที่ยอมรับและเข้าใจ รวมถึงสามารถใช้สื่อดังกล่าวเพื่อผลประโยชน์ในกิจการของสตรีมุสลิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อนั้นเองที่กลุ่มตัวอย่างเชื่อว่าจะเป็นการเปิดโอกาสให้สตรีมุสลิมจำนวนมากในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมกล่าวว่าตนเองนั้นก็มีความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองที่จะต้องสื่อสารและแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปของท้องถิ่นและประเทศ ซึ่งพวกเธอเชื่อว่าการใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวนี้เองที่จะช่วยเปลี่ยนภาพลักษณ์เดิมๆของสตรีมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กลายเป็นผู้ที่สังคมเห็นว่าเป็นคนมีความตื่นตัวในเรื่องสิทธิ หน้าที่ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆทางสังคม

นอกจากการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ของตนเองแล้ว กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังเห็นว่าตนเองสามารถใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อรับมือกับผลกระทบที่เกิดจากปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ได้อีกด้วย โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นตรงกันว่าปัญหาเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งได้ปะทุขึ้นใน พ.ศ.2547 นั้นได้ส่งผลกระทบอย่างมากมายให้กับวิถีชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ โดยเป็นทั้งผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ ผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตอันเป็นผลมาจากการเผชิญกับเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลให้เกิดอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพของสตรีมุสลิมเนื่องจากความเสี่ยงต่อเหตุการณ์ความไม่สงบ และผลกระทบต่อ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ทำให้สตรีมุสลิมไม่สามารถเปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบได้ ซึ่งในเรื่องผลกระทบเหล่านี้เองที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสตรีมุสลิมในพื้นที่ที่สามารถนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ในแง่ของการจัดการหรือบรรเทาผลกระทบแต่ละด้านที่ตนเองได้รับ โดยกลุ่มตัวอย่างได้อธิบายขยายความเกี่ยวกับผลกระทบและแนวทางการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องดังนี้

โดยผลกระทบด้านแรกที่กล่าวถึงคือความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในชีวิต โดยกลุ่มตัวอย่างอธิบายว่าหมายถึงผลจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่ทำให้ตนเอง ครอบครัว และผู้คนในชุมชน เกิดความรู้สึกหวาดกลัวต่อภัยก่อการร้ายและไม่สามารถดำเนินชีวิตได้ตามแบบแผนที่เคยปฏิบัติกันมา โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้กล่าวว่าปัจจุบันนี้ผู้คนในพื้นที่ไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆได้ตามปกติ เนื่องจากต้องคำนึงถึงการก่อการร้ายอยู่เสมอ โดยเธอเล่าว่าในอดีตนั้นผู้คนสามารถเดินทางไปยังพื้นที่ต่างๆได้อย่างสะดวกปลอดภัยจึงทำให้กิจกรรมการติดต่อค้าขายหรือการเชื่อมความสัมพันธ์สามารถดำเนินไปได้ แต่ในปัจจุบันนั้นไม่สามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้ตามปกติแม้จะเป็นพื้นที่ที่ไม่ห่างจากชุมชนมากก็ตามเนื่องจากอาจมีความเสี่ยงต่อภัยก่อการร้าย เช่น ระเบิดฝังดิน การชุมนยิง หรือการไล่ยิงด้วยรถมอเตอร์ไซด์หรือรถกระบะ โดยเฉพาะการเดินทางผ่านหรือเข้าไปยังชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สีแดงนั้นกลายเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง ซึ่งปัจจุบันหากพบว่าสมาชิกครอบครัวมีกิจกรรมที่ต้องเดินทางไปไหนก็จะต้องกำหนดเวลาและสถานที่เดินทางอย่างชัดเจนและต้องบอกกล่าวกับสมาชิกครอบครัวและเพื่อนบ้านเสมอ บางครั้งต้องเดินทางกันหลายคน หรือต้องกลับบ้านก่อนเวลาค่ำ และต้องถือคูปองหน้าตาต่างอย่างแน่นหนาในเวลากลางคืน รวมถึงต้องช่วยเป็นหูเป็นตาให้กันเพื่อความปลอดภัยของชุมชน ด้วยความรู้สึกไม่มั่นคงนี้เองที่ส่งผลให้สตรีมุสลิมในพื้นที่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่พื้นฐานในชีวิตประจำวัน เช่น การรับจ้าง การเกษตรกรรม การค้าขาย การเดินทางไปทำธุระ หรือการออกไปศึกษาหาความรู้ได้อย่างสะดวกนัก

นอกจากนี้แล้ว กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังได้กล่าวถึงภาวะความมั่นคงทางสุขภาพกายและสุขภาพใจอันเป็นผลมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยกลุ่มตัวอย่างกล่าวว่าผลกระทบที่สามารถสังเกตได้จากภายนอกคือผลที่เกิดขึ้นต่อร่างกายซึ่งหมายถึงความเสี่ยงจากการตกเป็นเหยื่อของเหตุการณ์ความไม่สงบ โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งอธิบายเพิ่มเติมว่าในชุมชนของเธอนั้นเคยมีสมาชิกชุมชนบางคนที่เสียชีวิตจากการก่อการร้ายด้วยการลอบยิง และยังคงกล่าวว่าตนเองเคยได้ยินเรื่องเล่าจากคนในชุมชนอื่นๆว่ามีผู้คนที่ต้องเสียชีวิตจากการก่อความไม่สงบเช่นกัน โดยความเสี่ยงต่อชีวิตนั้นแสดงออกมาในหลายรูปแบบ เช่น การวางระเบิด การลอบยิง การไล่ยิง การตัดคอ การเผา หรือแม้กระทั่งการหายสาบสูญไปเฉยๆ ซึ่งผู้ที่เสียชีวิตหรือสูญหายก็มักเป็นผู้นำครอบครัวซึ่งมีภาระรับผิดชอบต่อปากท้องของสมาชิกในครอบครัวทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังมีหลายกรณีที่เหยื่อของเหตุการณ์นั้นยังโชคร้ายและรอดจากการก่อเหตุมาได้แต่ก็มักจะได้รับบาดเจ็บสาหัสถึงขั้นสูญเสียแขนขาและอวัยวะสำคัญอื่นๆ เช่น ดวงตา ส่งผลให้ต้องกลายเป็นบุคคลทุพพลภาพและไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังกล่าวถึงผลกระทบที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ชัดจากภายนอกนั้นคือผลกระทบต่อจิตใจซึ่งเป็นผลจากภาวะความกลัวและความหวาดระแวงที่ตนเองหรือบุคคลรอบข้างอาจตกเป็นเหยื่อของเหตุการณ์ความไม่สงบ รวมถึงภาวะความเครียดกดดันที่เป็นผลมาจากการไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติจนทำให้ขาดรายได้และต้องกู้หนี้ยืมสิน เมื่อรวมเข้ากับปัญหาเดิมที่มีอยู่ในพื้นที่นั้นคือ ปัญหาความยากจน ปัญหาครอบครัว และปัญหาสุขภาพแล้วก็เป็นผลให้เกิดความเครียดและความรู้สึกไม่มั่นคงในชีวิตมากยิ่งขึ้น

จากผลกระทบแต่ละด้านที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้กล่าวถึงมานี้ได้นำไปสู่ข้อคำถามที่ว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนั้นเห็นว่าตนเองมีแนวทางหรือวิธีการอย่างไรในการจัดการกับผลกระทบเหล่านั้น และกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าควรนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์

อย่างไรในการจัดการหรือบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตนเองและบุคคลรอบข้าง โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างมุสลิมได้แสดงความเห็นว่าผลกระทบแต่ละด้านที่กล่าวถึงไม่ว่าจะเป็นผลกระทบที่เกิดต่อร่างกายโดยตรงหรือเกิดขึ้นต่อจิตใจล้วนแต่ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงในชีวิตต่อผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทั้งสิ้น ซึ่งเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการช่วยบรรเทาความรู้สึกไม่มั่นคงดังกล่าวถือเป็นหน้าที่ของสตรีมุสลิม โดยผลกระทบต่อร่างกายนั้นกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของสตรีในครอบครัวที่จะต้องช่วยดูแลและจัดการกับปัญหาดังกล่าว เช่น หากเกิดกรณีผู้นำครอบครัวเสียชีวิตเนื่องจากการก่อการร้าย สตรีมุสลิมที่เป็นมารดาที่ต้องรับหน้าที่ผู้นำครอบครัวแทน โดยต้องปรับบทบาทให้เป็นผู้แสวงหารายได้เพื่อเลี้ยงดูครอบครัว ในขณะที่เดียวกันก็ต้องไม่ทิ้งกิจการต่างๆภายในครัวเรือนด้วย หรือหากหัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกครอบครัวเกิดพิการหรือทุพพลภาพจากเหตุการณ์ความไม่สงบ สตรีมุสลิมก็ต้องให้การรักษาพยาบาลและปรนนิบัติดูแลอย่างใกล้ชิด รวมถึงต้องคำนึงถึงเรื่องการแสวงหารายได้เพื่อเลี้ยงดูครอบครัวด้วย และในส่วนที่เป็นผลกระทบทางจิตใจนั้น กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมก็เห็นว่าเป็นหน้าที่ของสตรีที่จะต้องให้คำเตือน คำปรึกษา คำปลอบใจ ข้อคิดและการรับฟังปัญหาต่างๆ เพื่อลดความเครียดของสมาชิกครอบครัว เนื่องจากเชื่อว่าสตรีเพศนั้นมีความอ่อนโยนและสามารถสื่อสารได้อย่างนุ่มนวลมากกว่า อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างก็เห็นว่าสตรีมุสลิมนั้นต้องรู้จักการจัดการกับภาวะความเครียดของตนเองก่อนที่จะช่วยบรรเทาให้ผู้อื่น

จากการพูดคุยสนทนาในช่วงต้นทำให้ทราบถึงผลกระทบในด้านต่างๆของเหตุการณ์ความไม่สงบที่ส่งผลต่อความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยในชีวิตของตนเองและสมาชิกสังคมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ ซึ่งในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเห็นว่าหากสามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้งานลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนการทำหน้าที่ของตนเองให้เด่นชัดมากยิ่งขึ้นก็อาจเป็นประโยชน์ในการจัดการหรือช่วยบรรเทาผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์ความไม่สงบได้ ทั้งนี้ในส่วนของการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อจัดการกับผลกระทบเรื่องความไม่มั่นคงในชีวิตนั้น กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ถือเป็นวิธีการที่ช่วยบรรเทาผลกระทบในด้านดังกล่าวได้ โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้ขยายความเรื่องนี้ว่าปัจจุบันการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในเรื่องนี้จากสื่อมวลชน เนื่องจากสื่อกระแสหลักไม่ค่อยให้ความสำคัญกับข่าวคราวที่เกี่ยวข้องนโยบายการแก้ปัญหาหรือข่าวการเตือนภัยเรื่องการก่อความไม่สงบ แต่สื่อมักเสนอเฉพาะข่าวเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นไปแล้วโดยเฉพาะข่าวความสูญเสีย การบาดเจ็บ และการเสียชีวิต นอกจากนี้ยังเห็นว่าสตรีมุสลิมจำนวนมากไม่นิยมเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนไทยเนื่องจากไม่ค่อยเข้าใจภาษาไทยมากนัก จึงทำให้ไม่ค่อยได้อ่านหนังสือพิมพ์ไทย หรือฟังวิทยุไทยและดูทีวีช่องภาษาไทย แต่อาศัยการรับฟังข้อมูลจากสื่อของประเทศมาเลเซียมากกว่า นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังกล่าวตรงกันว่าโดยปกติแล้วการรับข่าวสารส่วนใหญ่ของสตรีมุสลิมมักเป็นการสื่อสารในชุมชนผ่านทางสื่อบุคคลมากกว่า โดยเห็นว่าความเป็นชุมชนมุสลิมทำให้เกิดการไปมาหาสู่และการแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกันแบบปากต่อปาก เช่น จากผู้นำชุมชนไปสู่ลูกบ้าน หรือจากลูกบ้านไปยังสมาชิกครอบครัว อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการสื่อสารข้อมูลดังกล่าวทำได้อย่างเชื่องช้าเนื่องจากผู้คนในชุมชนมีจำนวนมาก และอาจไม่ทันต่อการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่เร่งด่วนอย่างเช่น การเตือนภัยการก่อการร้าย เป็นต้น ซึ่งในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมกล่าวว่าตนเองสามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์เพื่อการสื่อสารในเรื่องดังกล่าวได้

โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสตรีมุสลิมสามารถนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เป็นเครื่องมือในการเกาะติดและแจ้งเตือนเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้ โดยเห็นว่ามีเว็บไซต์ข่าวท้องถิ่นจำนวนหนึ่งที่มุ่งรายงานความเคลื่อนไหวต่างๆที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ข่าวการก่อการร้าย ข่าวการดูแลเยียวยาผู้บาดเจ็บ ข่าวนโยบายการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล ข่าวการแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงรับทราบข้อมูลเกี่ยว สิทธิประโยชน์ ค่าชดเชย ค่ารักษาพยาบาล ที่จัดให้แก่เหยื่อของเหตุการณ์ความไม่สงบด้วย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าด้วยการเป็นเว็บข่าวข่าวท้องถิ่นจึงให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวในพื้นที่มากกว่า ส่งผลให้สตรีมุสลิมได้รับข่าวสารในเรื่องดังกล่าวมากขึ้น นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังกล่าวว่าการเปิดรับข่าวสารเรื่องดังกล่าวจากสื่ออินเทอร์เน็ตยังถือว่ามีเหมาะสมในหลายด้าน ประการแรกคือความสะดวกในการเปิดรับข้อมูลเพราะสตรีมุสลิมสามารถเลือกเวลาใช้สื่อได้ตามความต้องการโดยที่ไม่กระทบกับการปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัว แตกต่างจากในอดีตที่มักไม่สามารถรับชมข่าวได้ตามตารางของสื่อเนื่องจากต้องปฏิบัติตามศาสนกิจและภาระหน้าที่ในครอบครัว และประการที่สองคือสื่ออินเทอร์เน็ตเปิดโอกาสให้สตรีมุสลิมเลือกรับข่าวสารในประเด็นที่ตนเองสนใจได้ เช่น หากสนใจข่าวผลกระทบจากการก่อการร้าย หรือสนใจข่าวนโยบายแก้ไขปัญหาเหตุการณ์ความไม่สงบของรัฐบาล ก็สามารถคลิกเลือกหัวข้อข่าวที่ตนเองต้องการได้ในทันที ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้กล่าวเพิ่มเติมว่าการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะดังกล่าวยังถือเป็นการบรรเทาหรือลดผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในเรื่องของการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอีกด้วย เนื่องจากในอดีตนั้นสตรีมุสลิมต้องเดินทางออกนอกบ้านเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารกับสมาชิกชุมชนซึ่งอาจเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของการก่อความไม่สงบ แต่ด้วยการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่ออินเทอร์เน็ตผ่านการใช้งานจากที่บ้านหรือจากสถานที่ปลอดภัยอื่นๆ ก็ช่วยให้สตรีมุสลิมลดความเสี่ยงในเรื่องการเดินทางออกนอกเคหสถานและการตกเป็นเหยื่อของการก่อการร้ายในพื้นที่

นอกจากนี้ จากการพูดคุยเกี่ยวกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตยังทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างได้มุ่งใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อบอกเล่าและแลกเปลี่ยนข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ตให้สมาชิกสังคมได้รับทราบด้วย โดยในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า “สื่อเครือข่ายสังคม” (Social network) เช่น Facebook Line หรือ Twitter คือช่องทางที่สตรีมุสลิมสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อจุดประสงค์ดังกล่าวได้ เนื่องจากสื่อเครือข่ายสังคมนั้นเป็นการแบ่งปันข้อมูลระหว่างสมาชิกในสังคมด้วยกันซึ่งหลายครั้งเป็นข่าวสารเรื่องราวที่ไม่สามารถพบเห็นได้ในสื่อมวลชน และข้อมูลข่าวสารดังกล่าวมักแจกจ่ายกันได้อย่างรวดเร็วมากคล้ายกับระบบลูกโซ่ ด้วยเหตุนี้เองกลุ่มตัวอย่างจึงเห็นว่าการรับรู้ข่าวสารจากเครือข่ายสังคมจึงถือเป็นช่องทางที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งกล่าวว่าปัจจุบันการใช้สื่อเครือข่ายสังคมนำมาได้รับความนิยมอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มสตรีมุสลิมยุคใหม่ที่อาจเรียกได้ว่ากลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไปแล้ว ซึ่งเธอเห็นว่าสตรีมุสลิมที่ใช้งานสื่อเครือข่ายสังคมควรเปิดรับและแลกเปลี่ยนข่าวสารที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบ โดยอาจเป็นทั้งผู้รับทราบข่าวสารแล้วนำไปใช้ประโยชน์ เป็นผู้นำข่าวสารเหล่านั้นไปแชร์ต่อในเครือข่ายสมาชิกสังคมของตนเอง และอาจเป็นผู้ผลิตข่าวสารเองได้หากตนเองเป็นผู้ที่รู้เห็นหรืออยู่ในเหตุการณ์ความไม่สงบ ซึ่งการใช้งานสื่อเครือข่ายสังคมในลักษณะดังกล่าวนี้อาจช่วยให้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าช่วยให้สตรีมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบได้

รวดเร็วยิ่งขึ้น รวมถึงช่วยให้ตนเองและบุคคลรอบข้างสามารถหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบได้อย่างทันท่วงที โดยกลุ่มตัวอย่างยังแสดงความเห็นว่า การนำมาใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นการทำหน้าที่ของสตรีมุสลิมด้วย โดยเห็นว่า การรับทราบข้อมูลข่าวสารจากสื่อแล้วนำมาบอกต่อแก่บุคคลใกล้ชิดเพื่อหลีกเลี่ยงจากเหตุการณ์ดังกล่าวถือเป็นการทำหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว ในขณะที่การใช้สื่อดังกล่าวเพื่อบันทึกข้อมูลเหตุการณ์ความไม่สงบแล้วนำไปรายงานต่อให้สังคมได้รับทราบก็ถือเป็นการทำหน้าที่ของสมาชิกในสังคม

นอกจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อบรรเทาผลกระทบในเรื่องความไม่มั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตแล้ว กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังกล่าวถึงการนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ในด้านการบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดจากปัญหาเหตุการณ์ความไม่สงบด้วย ทั้งนี้จากการพูดคุยในช่วงต้นทำให้ทราบว่าปัญหาการก่อการร้ายในพื้นที่ได้ทำให้การเดินทางออกจากบ้านไปทำกิจกรรมต่างๆ นั้นทำได้ยากลำบากมากขึ้นเนื่องจากความกลัวต่อเหตุการณ์ความไม่สงบนั่นเอง ซึ่งเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเห็นตรงกันว่าได้ส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของตนเองและสมาชิกครอบครัวเป็นอย่างมาก โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งจากพื้นที่นอกเขตเทศบาลได้กล่าวว่าตนเองประกอบอาชีพทำสวนยางพาราและปลูกผักผลไม้ ซึ่งผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นกับเธอคือการที่ตนเองและสามีไม่สามารถเดินทางออกไปกรีดยางในตอนเช้าหรือทำสวนผักผลไม้ได้เนื่องจากสวนยางและสวนผักนั้นตั้งอยู่ในพื้นที่เปลี่ยวและห่างไกลจากชุมชน โดยตัวเธอและสามีเกรงว่า การเดินทางออกไปกรีดยางแต่เช้ามือหรือการเข้าไปดูแลพืชผักในสวนนั้นอาจทำให้ตนเองตกเป็นเป้าหมายของกลุ่มผู้ก่อการร้ายเนื่องจากได้ยินข่าวการสังหารชาวบ้านที่ทำการเกษตรกรรมในพื้นที่ห่างไกลอยู่บ่อยๆ ด้วยเหตุนี้เองเธอและสามีจึงต้องเลือกเวลาที่เหมาะสมในการเดินทางเข้าไปดูแลสวนนั้นคือเวลากลางวันและหลีกเลี่ยงเวลาเข้ามือและกลางคืน และต้องเสียเงินจ้างชาวบ้านในพื้นที่ให้ช่วยกรีดยางและเก็บผลผลิตจากสวนให้ซึ่งทำให้รับภาระค่าใช้จ่ายมากขึ้นในขณะที่ผลผลิตลดลง นอกจากนี้ปัญหาเรื่องเหตุการณ์ความไม่สงบยังส่งผลให้พ่อค้าคนกลางจากภายนอกไม่กล้าเข้ามารับซื้อผลผลิตจากที่สวนเพราะเกรงว่าจะตกเป็นเป้าของการก่อการร้าย และถ้าจะให้เธอและสามีขนส่งสินค้าออกไปขายปลีกเองก็อาจจะคุ้มต้นทุน สอดคล้องกับความคิดเห็นของสตรีมุสลิมอีกคนจากในเขตเทศบาลที่กล่าวว่าตนเองก็ได้รับผลกระทบเรื่องเศรษฐกิจจากปัญหาความไม่สงบเช่นกัน โดยเธอกล่าวว่าตนเองเปิดร้านขายเสื้อผ้าสตรีอยู่ในย่านชุมชนของเขตเทศบาลซึ่งในอดีตนั้นถือว่าสามารถทำมาค้าขายได้เป็นอย่างดี แต่ภายหลังจากเกิดปัญหาเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ก็ส่งผลให้ธุรกิจในห้องถิ่นของเธอมีความซบเซาเนื่องจากผู้คนออกมาจับจ่ายใช้สอยน้อยลงเพราะกลัวการก่อการร้าย โดยเฉพาะการวางระเบิดแบบซ่อนในรถจักรยานยนต์แล้วจุดชนวนด้วยโทรศัพท์มือถือ นอกจากนี้ปัญหาความไม่สงบก็ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงและทำให้เงินหมุนเวียนในพื้นที่น้อยลงตามไปด้วย ซึ่งเธอกล่าวว่าผลกระทบในเรื่องนี้กำลังส่งผลกระทบต่อฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัวเป็นอย่างมาก

จากการพูดคุยทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างได้แสดงความเห็นที่สอดคล้องกันว่าสตรีมุสลิมสามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ในแง่ของการประกอบธุรกิจได้ โดยเห็นว่าหากตนเองสามารถนำสินค้าที่มีอยู่ไปโฆษณาขายในโลกออนไลน์ได้ก็จะช่วยให้เกิดผลดีต่อการประกอบอาชีพ



ของตนเองในหลายด้าน เช่น ช่วยให้สตรีมุสลิมลดความเสี่ยงต่อการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆที่อาจเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ โดยสตรีมุสลิมคนที่เปิดร้านขายเสื้อผ้ากล่าวว่าหากตนเองสามารถค้าขายสินค้าทางสื่ออินเทอร์เน็ตได้ก็จะช่วยลดต้นทุนในการเช่าร้านในตัวเมืองและไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายเรื่องค่าเดินทางมายังหน้าร้านทุกวัน หรือช่วยให้สตรีมุสลิมสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีจำนวนมากขึ้น และมีความหลากหลายมากขึ้นทั้งกลุ่มเป้าหมายในท้องถิ่นและกลุ่มที่อยู่ในภูมิภาคอื่นๆ โดยสตรีมุสลิมคนที่เป็นเกษตรกรได้กล่าวว่าตนเองต้องการใช้สื่อดังกล่าวในการติดต่อค้าขายกับนายหน้ารับซื้อผักผลไม้ที่อยู่ต่างถิ่น โดยเชื่อว่าจะช่วยให้สินค้าของตนเองเป็นที่รู้จักของนายหน้ามากขึ้นและจะช่วยให้สามารถขายสินค้าออกไปได้มากขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกท่านเห็นว่าในปัจจุบันมีร้านค้าในสื่ออินเทอร์เน็ตจำนวนมากที่เปิดตัวขึ้นมาเพื่อรองรับการขยายตัวของสังคมออนไลน์ ซึ่งต่างเห็นว่าการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะนี้เหมาะสมกับสภาพธุรกิจที่ค่อนข้างฝืดเคืองในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และยังเห็นว่าการเลือกใช้ประโยชน์ในด้านดังกล่าวถือเป็นการใช้งานในลักษณะที่สนับสนุนการทำหน้าที่ในครอบครัวของสตรีมุสลิมได้เป็นอย่างดี นั่นคือเห็นว่าสตรีมุสลิมมีหน้าที่ในการช่วยเหลือครอบครัวในเรื่องของการแสวงหารายได้ภายใต้ขอบเขตหรือวิธีการที่เหมาะสมและตนเองมีศักยภาพที่จะกระทำได้

## **ตอนที่ 2 การเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง**

ในการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้ง 10 ท่านนั้น ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแปรเรื่อง “พื้นที่อาศัย” ของสตรีมุสลิมเป็นเกณฑ์ในการสร้างประเด็นคำถามสนทนาที่เกี่ยวกับแนวทางการใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าว โดยแม้ข้อมูลในเชิงปริมาณได้ชี้ให้เห็นว่าตัวแปรเรื่องพื้นที่อาศัยไม่มีผลทำให้สตรีมุสลิมทั้งสองพื้นที่ที่เลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน แต่การศึกษาเรื่องนี้ด้วยวิธีการคุณภาพก็อาจช่วยให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมมากยิ่งขึ้น โดยในส่วนตัวต่อไปนี้จะนำเสนอผลข้อมูลในเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนาพูดคุยของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้ง 10 คน โดยแยกตามประเภทของการเลือกไม่ใช้ประโยชน์ ดังนี้

### **2.1) การไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนา**

เมื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างว่าตัวแปรเรื่องพื้นที่อาศัยมีผลหรือไม่อย่างไรต่อการไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนานั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกคนได้แสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ เห็นว่าความเป็นเขตพื้นที่อาศัย อันได้แก่ เขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ไม่มีผลต่อการไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะหรือแนวทางดังกล่าว เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทุกท่านเห็นว่าสตรีมุสลิมทุกคนไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ใดก็ตามจะต้องมีความตระหนักในความเป็นชาวมุสลิมของตนเอง และต้องไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนาเช่นเดียวกัน โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าหลักศาสนาอิสลามเรื่อง “การปกป้องตนเอง” ได้ช่วยให้สตรีมุสลิมมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการปกป้องตนเองขณะใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากยิ่งขึ้น นั่นคือ ช่วยให้รู้ว่าการใช้สื่อแบบใดที่ถือว่าสอดคล้องกับหลักศาสนาและการใช้สื่อแบบใดที่มีความขัดแย้งและควรหลีกเลี่ยงให้มากที่สุด

โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมอธิบายว่าหลักคำสอนของศาสนาอิสลามนั้นถือว่าโลกที่เราอาศัยอยู่ทุกวันนี้คือโลก “ดุนยา” ซึ่งเต็มไปด้วยความชั่วร้ายที่เรียกว่า “ชัยฏอน” โดยความชั่วร้ายนี้จะพยายามหลอกล่อให้มนุษย์เดินหลงเข้าไปสู่ความเสื่อมเสียและความเดือนร้อน โดยผู้ที่ยึดมั่นในแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาจะสามารถเอาชนะความยั่วยวนจากสิ่งชั่วร้ายในโลกดุนยาและเดินทางไปสู่ “โลกอาคิเราะฮ์” ซึ่งถือเป็นที่พักพิงที่ถาวรของมนุษย์ โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าในการปกป้องตนเองด้วยการปฏิเสธสิ่งชั่วร้ายต่างๆในโลกนั้นจำเป็นจะต้องตระหนักก่อนว่าอะไรคือสิ่งชั่วร้าย จากนั้นจึงจะคิดพิจารณาหาทางปกป้องตนเองจากสิ่งชั่วร้ายเหล่านั้นได้อย่างไร โดยในเรื่องของการปกป้องตนเองจากการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสามารถนำความรู้ทางศาสนาในเรื่องดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ได้โดยตรง โดยเรื่องนี้สตรีมุสลิมคนหนึ่งอธิบายว่าในการปกป้องตนเองขณะใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของเธอนั้น เธอจะคิดพิจารณาก่อนว่ามีอันตรายหรือสิ่งชั่วร้ายอะไรบ้างที่ซ่อนอยู่ในสื่ออินเทอร์เน็ต จากนั้นเมื่อตระหนักทราบแล้วก็จะปฏิเสธหรือลดการใช้งานในลักษณะดังกล่าวลงให้ได้มากที่สุดเพื่อปกป้องตนเองจากความชั่วร้ายเหล่านั้น โดยในเรื่องนี้สตรีมุสลิมอีกคนหนึ่งได้กล่าวเสริมว่าความชั่วร้ายในสื่ออินเทอร์เน็ตมักปรากฏอยู่ในหลายรูปแบบ เช่น การล่อลวง การฉวยโอกาส การดูถูก การดูหมิ่น หรือแม้กระทั่งการข่มขืน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นความชั่วร้ายที่สตรีมุสลิมต้องตระหนักและหาทางปกป้องให้พ้นจากตนเองทั้งสิ้น โดยเธอเห็นว่าหากสตรีมุสลิมที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตทุกคนรู้จักปกป้องตนเองด้วยการไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวมากเกินไป ไม่ปฏิสัมพันธ์กับคนแปลกหน้า ไม่หลงเชื่อข้อมูลที่เป็นเท็จ ไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิงและเรื่องไร้สาระ และไม่ใช้เวลาไปกับสื่ออินเทอร์เน็ตมากเกินไป ก็จะถือว่าเป็นแนวทางในการปกป้องตนเองจากสิ่งชั่วร้ายต่างๆในสื่ออินเทอร์เน็ตได้เป็นอย่างดี

จากการพูดคุยสนทนาของกลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบว่าระดับการศึกษาทางศาสนาถือเป็นตัวแปรสำคัญอย่างหนึ่งที่จะกำหนดว่าสตรีมุสลิมจะรู้จักปกป้องตนเองจากการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตได้มากน้อยขนาดไหน โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งกล่าวว่าตนเองจบการศึกษาทางศาสนาในระดับชานาวิเยฮ์ซึ่งถือเป็นการศึกษาศาสนาในระดับปลาย จึงเชื่อว่าตนเองสามารถควบคุมดูแลให้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตให้เกิดประโยชน์และรู้จักปฏิเสธการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนาได้ โดยสตรีมุสลิมคนนี้ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าสตรีมุสลิมที่มีการศึกษาศาสนาในระดับสูงมักจะเป็นผู้ที่มีความเคร่งในหลักศาสนาและพร้อมที่จะปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงความไม่เหมาะสมต่างๆที่ผ่านเข้ามาในชีวิต สอดคล้องกับสตรีมุสลิมอีกคนหนึ่งที่มีการศึกษาศาสนาในระดับมุตาวาสิฎเฎาะห์ ที่กล่าวเพิ่มเติมว่าในโลกนี้นั้นมีสิ่งชั่วร้ายแฝงอยู่มากมายและพร้อมที่จะชักนำมนุษย์ไปสู่ทางที่ตกต่ำ ซึ่งเธอเห็นว่าแม้สื่ออินเทอร์เน็ตจะถือเป็นสื่อที่มีประโยชน์และช่วยให้สตรีมุสลิมมีความสามารถในการสื่อสารมากขึ้น แต่ในขณะที่เดียวกันสื่อชนิดนี้ก็เปิดโอกาสให้ความชั่วร้ายต่างๆได้เดินทางเข้ามาสู่ความคิดของสตรีมุสลิมด้วย เธอจึงเห็นว่าการสร้างเกราะป้องกันตนเองจากสิ่งชั่วร้ายในสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญที่สตรีมุสลิมทุกคนที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตควรคำนึงถึง โดยเธอเห็นว่าแนวทางการปกป้องตนเองของสตรีมุสลิมโดยการเลือกปฏิเสธการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะใดๆก็ตามที่ขัดกับหลักศาสนา ซึ่งจะทำให้การใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมมีความโดดเด่นและสมบูรณ์กว่าการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีในศาสนาอื่นๆ

เมื่อสอบถามลงไปในเรื่องละเอียดว่ากลุ่มตัวอย่างมีแนวทางอย่างไรในการจำแนกหรือแยกแยะว่าอะไรคือการใช้งานที่สอดคล้องกับหลักศาสนา และอะไรคือการใช้งานที่ขัดแย้งกับหลักการดังกล่าว ซึ่งเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างอธิบายว่าในขั้นแรกนั้นสตรีมุสลิมจะต้องแยกแยะให้ได้ก่อนว่าการกระทำใดบ้างที่ถือเป็น “หะลาล” หรือสิ่งที่ศาสนาอนุญาตให้กระทำได้ และการกระทำใดที่ถือว่าเป็น “หะรอม” หรือสิ่งที่ศาสนาไม่อนุญาตให้กระทำ จากการพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทำให้ทราบว่า การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่หะลาลนั้นหมายถึงการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในแบบอิสลามอนุญาต โดยกลุ่มตัวอย่างอธิบายเพิ่มเติมว่า “หะลาล” หรือ “ฮาลาล” นั้นไม่ได้หมายถึงอาหารที่ชาวมุสลิมบริโภคได้เท่านั้น แต่ยังหมายถึงวิถีการดำเนินชีวิตในทุกๆ เรื่องที่สอดคล้องกับหลักการอิสลาม และในทางตรงข้ามอิสลามจะถือว่าสิ่งใดที่ไม่บริสุทธิ์ มีพิษภัย และเป็นอันตราย หรือสิ่งใดที่มีพิษภัยมากกว่าคุณประโยชน์ ก็จะเป็น “หะรอม” หรือ “ฮารอม” ซึ่งในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างอธิบายว่า การใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่หะลาลนั้นแสดงให้เห็นได้จากการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตใน 3 แนวทางหลักๆ ได้แก่ 1) การเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนการทำหน้าที่ของสตรีมุสลิม เช่น การใช้เพื่อรับทราบข่าวสาร การใช้เพื่อแสวงหาความรู้ การใช้เพื่อประกอบอาชีพ และการใช้เพื่อการร่วมกิจกรรมทางสังคม 2) การเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้ขอบเขตของสิทธิที่ตนเองมี เช่น การที่สตรีมุสลิมตระหนักว่าตนเองมีสิทธิเรื่องการศึกษาและนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการแสวงหาความรู้ให้กับตนเอง การตระหนักว่าตนเองมีสิทธิในการแสวงหารายได้ให้แก่ตนเองและนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการประกอบอาชีพ หรือการตระหนักว่าตนเองมีสิทธิในการสื่อสารแสดงความคิดเห็นและได้นำสื่อดังกล่าวมาใช้ในการแสดงบทบาทเรื่องการเมืองส่วนร่วมทางสังคม และ 3) การเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของตนเอง นั่นคือการตระหนักว่าแนวทางการใช้สื่อแบบใดที่ถือว่าถูกต้องและยอมรับได้ และรู้ว่าการใช้งานสื่อแบบใดที่ขัดแย้งกับหลักศาสนาและอาจนำไปสู่อันตรายต่อตนเอง ส่วนการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่เป็นการ “หะรอม” หรือการใช้สื่อที่ไม่สอดคล้องกับหลักศาสนานั้น จะหมายถึงการใช้งานในทุกๆ รูปแบบที่ขัดแย้งกับหลักการใช้งานแบบหะลาลที่กล่าวถึงไปข้างต้น โดยกลุ่มตัวอย่างทุกคนเห็นตรงกันว่าสตรีมุสลิมที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตทุกคนจะต้องมีความสามารถในการแยกแยะแนวทางการใช้งานดังกล่าวออกจากกันได้ โดยมุ่งใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องกับศาสนา และปฏิเสธการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในทุกๆ รูปแบบที่ขัดแย้งกับหลักศาสนาอิสลาม

## 2.2) การปกป้องตนเองด้วยการไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม

สำหรับการสนทนาพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสมนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้แสดงความคิดเห็นเรื่องนี้เอาไว้ในสองประเด็นใหญ่ๆ โดยประเด็นแรกคือการที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสตรีมุสลิมควรหลีกเลี่ยงการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ส่งผลด้านลบต่อภาพลักษณ์ของตนเอง และประเด็นที่สองคือเห็นว่าสตรีมุสลิมควรหลีกเลี่ยงการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะใดก็ตามที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อศาสนาอิสลาม ซึ่งการแสดงความคิดเห็นในสองประเด็นดังกล่าวได้สะท้อนแนวทางที่สตรีมุสลิมปฏิเสธการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในบางลักษณะที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อตนเองและศาสนาอิสลามซึ่งอธิบายได้ดังนี้

โดยประเด็นแรกซึ่งเป็นเรื่องของการปฏิเสธการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ส่งผลด้านลบต่อภาพลักษณ์ของตนเองนั้น กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกคนแสดงความเห็นตรงกันว่าสตรีมุสลิมที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตไม่ควรพิจารณาแค่เพียงว่าตนเองจะใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวอย่างไรเท่านั้น แต่ควรให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ของตนเองที่ปรากฏอยู่ในสื่ออินเทอร์เน็ตด้วย โดยต่างเห็นว่าภาพลักษณ์คือสิ่งที่บุคคลในสังคมได้รับรู้และจดจำเกี่ยวกับความเป็นตัวตนของสตรีมุสลิม ซึ่งการรับรู้ตัวตนที่ถูกต้องสอดคล้องกับความเป็นจริงก็จะช่วยให้บุคคลรอบข้างเกิดความรู้ ความเข้าใจ และการให้เกียรติต่อตัวตนของสตรีมุสลิม ในทางตรงข้ามหากเกิดการรับรู้และจดจำที่ไม่ถูกต้องแล้วก็จะส่งผลให้เกิดความคลุมเครือ ความไม่เข้าใจ หรือความเข้าใจที่ผิดพลาด ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความคิดทัศนคติ หรือการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อสตรีมุสลิม ซึ่งในเรื่องของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตนั้น กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องอย่างมาก เนื่องจากสื่อดังกล่าวถือเป็นสื่อสังคมที่ผู้ใช้สามารถรับรู้ข่าวสารและนำเสนอข้อมูลได้ด้วยตนเองผ่านการประกอบสร้างภาพลักษณ์ของตนเองขึ้นมาในโลกออนไลน์ ซึ่งหมายถึงว่าผู้คนในโลกออนไลน์จะรับรู้ว่าคุณสตรีมุสลิมเป็นอย่างไรจากภาพลักษณ์ที่ได้ประกอบสร้างขึ้นมาขึ้นเอง ด้วยเหตุนี้จึงเห็นว่าสตรีมุสลิมควรหลีกเลี่ยงการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่อาจส่งผลให้เกิดภาพลบต่อตนเองในโลกออนไลน์ โดยกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเห็นว่าสามารถแสดงออกมาให้เห็นได้หลายลักษณะ

โดยลักษณะแรกในกลุ่มตัวอย่างกล่าวถึงก็คือ การหลีกเลี่ยงการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองไม่ว่าจะเป็น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ ประวัติส่วนตัว รูปถ่าย หรือวิดีโอคลิป เนื่องจากการกระทำดังกล่าวจะแสดงให้บุคคลภายนอกเห็นว่าสตรีมุสลิมไม่รับผิดชอบต่อความปลอดภัยและสิทธิส่วนบุคคลของตนเอง ซึ่งหากมีผู้ไม่หวังดีนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้งานก็อาจส่งผลร้ายต่อสตรีมุสลิมได้ โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้ยกตัวอย่างคดีละเมิดสิทธิส่วนบุคคลต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันว่าเกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตบางคนที่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของตนเองในสื่อออนไลน์ จนนำไปสู่การนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในทางมิชอบโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่หวังดี เช่น การส่งอีเมล จดหมาย หรือโทรศัพท์รังควาน การส่งพัสดุมาให้ หรือการเดินทางมาพบที่บ้านหรือที่ทำงานโดยไม่ได้เชิญ นอกจากนี้ยังรวมถึงการนำเอาข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นไปใช้ประโยชน์ในทางมิชอบ เช่น การนำชื่อหรือเลขที่บัตรประชาชนไปใช้ในทางทุจริต หรือการนำเอารูปถ่ายที่โพสเอาไว้ในสื่ออินเทอร์เน็ตไปตัดต่อและนำรูปดังกล่าวไปโพสต่อในเว็บไซต์ต่างๆซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายชื่อเสียงได้ ด้วยเหตุนี้เอง กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกคนจึงเห็นตรงกันว่าไม่ควรเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในสื่ออินเทอร์เน็ตถือเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยปกป้องสตรีมุสลิมจากกลุ่มผู้ไม่หวังดีต่างๆที่ต้องการจะล้วงข้อมูล

ลักษณะที่สองที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวถึงก็คือ การหลีกเลี่ยงการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลแปลกหน้าหากไม่มีความจำเป็น โดยเฉพาะในกรณีของการสื่อสารกับบุคคลต่างเพศและต่างศาสนาซึ่งมักไม่เข้าใจในแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการติดต่อสื่อสารกับสตรีมุสลิม โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งอธิบายเพิ่มเติมว่าการสื่อสารกับบุคคลภายนอกผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นอาจทำได้หากบุคคลที่สื่อสารด้วยมีความรู้และความเข้าใจว่าควรปฏิบัติตนในการสื่อสารกับสตรีมุสลิมอย่างไร เช่น การให้เกียรติด้วยภาษา การไม่ขอข้อมูลส่วนตัว การไม่พูดจาในเชิงขู่สาว และการไม่ชักชวนให้สนทนาออกนอกหัวข้อที่กำลังคุยกัน ซึ่งเธอเห็นว่าหากการปฏิสัมพันธ์ในโลกออนไลน์ของสตรีมุสลิมเกิดจากกิจ

ฐานะหรือความจำเป็นและหัวข้อของการสนทนาก็อยู่ภายใต้ขอบเขตที่เหมาะสม เธอก็กล่าวว่าสตรีมุสลิมสามารถใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในสังคมได้ โดยสตรีมุสลิมอีกคนหนึ่งได้อธิบายเพิ่มเติมว่าในปัจจุบันวัยรุ่นสตรีมุสลิมส่วนใหญ่นิยมติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กันผ่านทางโปรแกรมต่างๆ ในสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น Facebook hi5 Twitter หรือ Line ซึ่งเธอเห็นว่าการใช้งานส่วนใหญ่ของสตรีมุสลิมกลุ่มนี้มักแสดงออกมาในลักษณะของการพูดคุยสนทนาในเรื่องสัพเพเหระต่างๆ รวมถึงการแบ่งปันข้อมูลต่างๆ ภายในเครือข่ายสมาชิกของตน ซึ่งในการใช้งานสื่อของสตรีมุสลิมกลุ่มนี้มักไม่ถูกต้อนักเนื่องจากยังมีบางส่วนที่เปิดเผยรูปร่างหน้าตาและข้อมูลของตนเองมากเกินไป ซึ่งถือว่ายังไม่สอดคล้องกับหลักอิสลามในเรื่องการปกป้องตนเองของสตรีมุสลิม โดยการใช้งานในลักษณะดังกล่าวนี้เองที่อาจนำไปสู่การล่วงละเมิด การล่อลวง และการก่ออาชญากรรมต่างๆ แก่สตรีมุสลิมผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้

และลักษณะสุดท้ายที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวถึงคือ การหลีกเลี่ยงการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ไม่เหมาะสม นั่นคือการไม่ใช้งานเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขเรื่องต่างๆ เช่น การโป๊เปลือย การอนาจาร การฆ่าสัตว์ การทารุณกรรม รวมไปถึงการพนัน และสิ่งเสพติด นอกจากนี้ยังเห็นว่าควรหลีกเลี่ยงข้อมูลที่ไร้สาระและไม่มีประโยชน์ เช่น ข่าวบันเทิง ข่าวดาราดารา ข่าวแฟชั่น และเรื่องซุบซิบนินทา เป็นต้น โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้แสดงความเห็นว่าการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะดังกล่าวนี้ถือว่าไม่เหมาะสมเพราะนอกจากจะไม่ทำให้เกิดประโยชน์และเป็นการสูญเสียเวลาแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ความคิดชั่วร้ายต่างๆ หรือที่กลุ่มตัวอย่างเรียกว่า เรียกว่า “ชัยฏอน” นั้นได้เข้ามาครอบงำและบงการความคิดตนเอง ด้วยเหตุนี้จึงเห็นตรงกันว่าสตรีมุสลิมควรปฏิเสธการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะดังกล่าวหรือพยายามใช้งานให้น้อยที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้แสดงความเห็นตรงกันว่ากลุ่มสตรีมุสลิมที่มีความเสี่ยงต่อการใช้งานในลักษณะดังกล่าวมากที่สุดคือกลุ่มที่เป็นเด็กและเยาวชน โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งอธิบายว่าสตรีมุสลิมที่ยังมีอายุน้อยมักมีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิง เช่น การเล่นเกม และการดูหนังฟังเพลง ซึ่งเธอมองว่าการใช้งานในลักษณะดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อเวลาการปฏิบัติหน้าที่หลักในครอบครัวของสตรีผู้นั้น และอาจเป็นช่องทางให้ความคิดชั่วร้ายเข้ามาปลูกฝังในจิตใจได้ด้วย นอกจากนี้ยังเห็นว่าสตรีมุสลิมที่ขาดโอกาสศึกษาในทางศาสนายังถือเป็นกลุ่มคนที่มีความเสี่ยงในเรื่องนี้ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในหลักศาสนาที่จะนำมาใช้กำกับแนวทางการเลือกใช้หรือการเลือกปฏิเสธการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะต่าง ๆ นั้นเอง

และสำหรับการพูดคุยในประเด็นที่สองซึ่งเป็นเรื่องของ การปฏิเสธการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อศาสนาอิสลามนั้น กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกคนได้แสดงความเห็นตรงกันว่าเรื่องนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นมีได้เกี่ยวข้องกับสตรีมุสลิมเพียงอย่างเดียวแต่ส่งผลถึงศาสนาอิสลามและสังคมมุสลิมด้วย โดยในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าแม้สื่ออินเทอร์เน็ตจะถือเป็นช่องทางที่สตรีมุสลิมสามารถบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ได้ตามความต้องการของตนเอง ซึ่งหากเรื่องราวที่สตรีมุสลิมเลือกนำไปบอกเล่าเป็นเรื่องที่ถูกต้องและมีประโยชน์ก็จะถือเป็นสิ่งดี แต่หากเรื่องนั้นไม่ถูกต้องหรือคลาดเคลื่อนจากความจริงก็จะส่งผลให้ผู้ที่รับรู้ข้อมูลเกิดความเข้าใจผิดตามไปด้วยโดยเฉพาะเรื่องของศาสนาและความมั่นคงของสังคมมุสลิมซึ่งสตรีมุสลิมจะต้องให้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ โดยกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้กล่าวถึงการปฏิเสธการ

ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในสองแนวทางใหญ่ๆที่จะช่วยให้หลีกเลี่ยงจากการสร้างความเข้าใจผิดต่อศาสนาอิสลาม

โดยแนวทางแรกที่กำลังกล่าวถึงคือ การหลีกเลี่ยงการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนาที่เกิดจากการตีความของตนเอง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าหากสตรีมุสลิมตระหนักว่าตนเองยังไม่มีความรู้ทางศาสนาเพียงพอหรือยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมว่ามีความรู้จริงในเรื่องดังกล่าวก็ไม่ควรที่จะนำหลักการต่างๆมาตีความและสื่อสารออกไปยังสังคมภายนอกด้วยตนเอง เพราะนอกจากจะทำให้ชาวมุสลิมด้วยกันได้รับรู้ข้อมูลที่ผิดพลาดแล้วยังทำให้บุคคลภายนอกเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนด้วย โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างอธิบายว่าศาสนาอิสลามมิได้ห้ามให้ชาวมุสลิมศึกษาและทำความเข้าใจของบทบัญญัติของศาสนา แต่ในทางตรงข้ามกลับสนับสนุนให้ชาวมุสลิมทุกคนทั้งชายและหญิงได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ในเรื่องศาสนาอย่างเท่าเทียมกัน และยังเปิดโอกาสให้ชาวมุสลิมทุกคนได้นำเอาหลักคำสอนของศาสนาอิสลามทำการเผยแพร่สู่สังคมผ่านทางสื่อต่างๆที่องค์อัลลอฮ์ได้ประทานไว้ให้ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงเห็นว่าหากสตรีมุสลิมต้องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องศาสนาอิสลามนั้นจึงสามารถกระทำได้ อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้ได้สร้างเนื้อหาที่มาจากความรู้และความคิดของตนเองแล้วเผยแพร่ไปสู่สาธารณชน ซึ่งหากเนื้อหาที่สร้างขึ้นมีประโยชน์และถูกต้องก็ถือว่าการใช้งานสื่อที่มีความชอบธรรม แต่ถ้าหากเนื้อหาที่สร้างขึ้นไม่มีประโยชน์และคลาดเคลื่อนจากความจริงก็จะนำไปสู่ความเข้าใจที่ผิดพลาดของผู้คนในสังคมได้ โดยเฉพาะในเรื่องของการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าจะให้มีความคลาดเคลื่อนหรือผิดพลาดไม่ได้ ด้วยเหตุนี้เองกลุ่มตัวอย่างทุกคนจึงเห็นว่าหากสตรีมุสลิมตระหนักได้ว่าตนเองยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องศาสนาอย่างถ่องแท้ก็ควรที่จะหลีกเลี่ยงหรือละเว้นการนำบทบัญญัติทางศาสนาในเรื่องต่างๆมาตีความและเผยแพร่ด้วยตนเองเพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้ ควรปล่อยให้เป็นที่ของผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจที่แตกฉานในเรื่องดังกล่าวเป็นผู้ทำหน้าที่นี้แทน อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวทิ้งท้ายในเรื่องนี้ว่าสตรีมุสลิมสามารถถ่ายทอดความรู้ทางศาสนาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสตรีมุสลิมได้เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น เรื่องกิจกรรมในครอบครัว เรื่องการดูแลสุขภาพ เรื่องเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เรื่องการประกอบอาหาร และเรื่องประเพณีและวิถีชีวิตของสตรีมุสลิม เป็นต้น ซึ่งถือเป็นประเด็นที่ควรบอกเล่าและถ่ายทอดไปยังสังคมด้วยตัวของสตรีมุสลิมเอง

แนวทางที่สองที่กำลังกล่าวถึงคือ การหลีกเลี่ยงการอ้างอิงข้อมูลเรื่องศาสนาจากแหล่งข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ นั่นคือการทำกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความเห็นสอดคล้องกันว่าสตรีมุสลิมทุกคนที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจะต้องสามารถแยกแยะได้ว่าแหล่งข้อมูลใดบ้างในโลกออนไลน์ที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และแหล่งข้อมูลใดบ้างที่ขาดความน่าเชื่อถือหรือไม่สามารถระบุตัวผู้นำเสนอข้อมูลอย่างชัดเจน โดยความสามารถในการแยกแยะเรื่องดังกล่าวจะช่วยให้สตรีมุสลิมหลีกเลี่ยงจากการหยิบยกเอาข้อมูลที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมมาบอกเล่าต่อได้ โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งกล่าวว่าปัจจุบันมีเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในสื่ออินเทอร์เน็ตทั้งเว็บไซต์ภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งเธอเห็นว่าหลายเว็บไซต์ได้นำเสนอหลักคำสอนของศาสนาอิสลามอย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ เนื่องจากได้ระบุตัวผู้เขียนข้อมูลเอาไว้อย่างชัดเจนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้รู้ทางศาสนาที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ แต่ขณะเดียวกันก็มีเว็บไซต์อิสลามอีกเป็นจำนวนมากที่นำเสนอข้อมูลที่

ผิดพลาดและคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง โดยเว็บไซต์เหล่านี้มักไม่สามารถระบุตัวผู้จัดทำได้อย่างชัดเจนด้วยเหตุนี้เองความน่าเชื่อถือของข้อมูลจึงมีน้อย ซึ่งเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกคนจึงเห็นว่าสตรีมุสลิมควรเลือกอ้างอิงข้อมูลจากแหล่งที่น่าเชื่อถือเท่านั้น และเลือกปฏิเสธการอ้างอิงหรือกล่าวถึงเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ

และแนวทางสุดท้ายที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวถึงคือ การหลีกเลี่ยงจากการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ไม่ประสงค์ดีกับอิสลาม โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้อธิบายว่าหมายถึงการที่สตรีมุสลิมผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตสามารถระบุได้ว่าเว็บไซต์หรือแหล่งข้อมูลใดในสื่ออินเทอร์เน็ตที่สร้างขึ้นมาเพื่อจุดประสงค์ใน การทำลายอิสลามด้วยการเผยแพร่ข้อมูลในด้านลบหรือข้อมูลที่บิดเบือนจากความเป็นจริง โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งกล่าวว่าในปัจจุบันมีเว็บไซต์จำนวนมากที่จัดทำขึ้นเพื่อโจมตีศาสนาอิสลามในเรื่องต่างๆซึ่งเธอเห็นว่าส่วนใหญ่มักเป็นเว็บไซต์ที่จัดทำขึ้นในต่างประเทศ โดยเว็บไซต์เหล่านี้มักกล่าวหาอิสลามในเรื่องต่างๆ เช่น ความไม่ยุติธรรม การใช้ความรุนแรง หรือการกดขี่สตรี เป็นต้น ซึ่งเป็นการนำเสนอข้อมูลจากมุมมองของผู้ที่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม และอาจเป็นมุมมองของผู้ที่มีอคติหรือมีเจตนาที่จะทำลายภาพลักษณ์ของศาสนาอิสลามและชาวมุสลิมด้วย ด้วยเหตุนี้กลุ่มตัวอย่างจึงเห็นตรงกันว่าสตรีมุสลิมทุกคนควรปฏิเสธการเข้าถึงเนื้อหาดังกล่าวด้วยการไม่ใช้ประโยชน์จากเว็บไซต์เหล่านั้น และในขณะเดียวกันก็ควรแจ้งเตือนไปยังสมาชิกครอบครัวและเครือข่ายชาวมุสลิมในโลกออนไลน์ เพื่อให้รับรู้และหลีกเลี่ยงจากแหล่งข้อมูลที่ไม่ประสงค์ดีเหล่านั้นด้วย

### 2.3) การช่วยกันปกป้องสตรีมุสลิมจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม

จากการสนทนาพูดคุยของกลุ่มตัวอย่างไม่เพียงแต่จะช่วยให้ทราบว่าสตรีมุสลิมให้ความสำคัญกับการปกป้องตนเองด้วยการปฏิเสธการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะต่างๆที่อาจส่งผลร้ายต่อตนเองและสังคมมุสลิม แต่ยังช่วยให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการให้สมาชิกสังคมมุสลิมทั้งหมดช่วยกันดูแลและปกป้องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมด้วย โดยแนวทางการปกป้องแบบแรกที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวถึงคือการช่วยดูแลกันของสตรีมุสลิม ซึ่งเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างทุกคนเห็นตรงกันว่าสตรีมุสลิมที่มีอายุมากกว่าหรือมีความรู้ทางศาสนามากกว่าควรเป็นผู้ให้ความรู้และคำชี้แนะแก่สตรีมุสลิมคนอื่นๆว่าควรทำการปกป้องตนเองจากความชั่วร้ายในสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างไร โดยเห็นว่าการถ่ายทอดแนวคิดในเรื่องดังกล่าวจากมารดาไปสู่บุตรสาว พี่สาวไปสู่น้องสาว หรือระหว่างกลุ่มเพื่อนสตรีมุสลิมด้วยกัน คือแนวทางการถ่ายทอดความรู้ที่น่าจะมีประสิทธิภาพมากที่สุดเนื่องจากการเป็นผู้หญิงด้วยกันน่าจะช่วยให้มีความเข้าใจ ความไวใจ และการเปิดเผยต่อกันมากยิ่งขึ้น ในทางกลับกันกลุ่มตัวอย่างก็เห็นว่าสตรีมุสลิมที่มีอายุน้อยกว่าก็สามารถเป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโปรแกรมต่างๆในสื่ออินเทอร์เน็ตให้กับกลุ่มสตรีมุสลิมที่มีอายุมากกว่า เช่น มารดา พี่สาว หรือญาติผู้หญิง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมองว่าการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ดังกล่าวระหว่างสตรีมุสลิมถือเป็นเรื่องที่ควรสนับสนุนให้เกิดขึ้น เพราะจะช่วยให้สตรีมุสลิมทุกกลุ่มสามารถใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างถูกต้อง และอยู่ภายใต้หลักการศาสนาที่สามารถปกป้องสตรีมุสลิมให้ได้รับความปลอดภัยจากการใช้งานสื่อดังกล่าว

นอกจากนี้การพูดคุยยังทำให้ทราบว่าในกระบวนการปกป้องดูแลและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมนั้น พบว่าสมาชิกครอบครัวที่เป็นผู้ชาย เช่น บิดา สามี หรือแม้กระทั่งบุตรชาย ถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการปกป้องดูแลการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมให้มีความถูกต้องและปลอดภัย โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้อธิบายประเด็นนี้ว่าโดยปกติแล้วผู้ชายจะมีความรู้และเข้าใจในเรื่องของประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีมากกว่าผู้หญิง เนื่องจากผู้ชายเรียนรู้เรื่องการใช้เครื่องยนต์กลไกได้อย่างรวดเร็วกว่าและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นระหว่างการใช้งานอุปกรณ์ได้ ในขณะที่ผู้หญิงส่วนใหญ่มักเรียนรู้หรือทำความเข้าใจการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ได้ช้ากว่า จึงทำให้สตรีมุสลิมต้องการการช่วยเหลือหรือคำแนะนำในเรื่องต่างๆขณะใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากบุคคลเพศชายที่อยู่รอบข้าง โดยเฉพาะสมาชิกครอบครัวที่เป็นผู้ชาย เช่น บิดา หรือสามี ที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเห็นว่าเป็นผู้มีบทบาทในการตัดสินใจใช้จ่ายเงินเพื่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของครอบครัว และการควบคุมดูแลให้การใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของสมาชิกครอบครัวเป็นไปอย่างเกิดประโยชน์และมีความปลอดภัย ด้วยเหตุนี้เองกลุ่มตัวอย่างทุกคนจึงเห็นตรงกันว่าหัวหน้าครอบครัวที่เป็นเพศชายควรแสดงบทบาทในการปกป้องดูแลการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมในบ้านให้เป็นไปอย่างถูกต้อง ด้วยการให้คำแนะนำว่าควรนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไรและไม่ควรนำสื่อดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในเรื่องใดบ้าง

อย่างไรก็ตาม ในช่วงท้ายของการพูดคุยในประเด็นนี้นั้นก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกคนได้แสดงความเห็นเพิ่มเติมว่าแม้การช่วยกันดูแลปกป้องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมจากบุคคลรอบข้างจะมีความเข้มงวดและละเอียดถี่ถ้วนถี่เพียงใด แต่การปกป้องดูแลดังกล่าวคงไม่สามารถเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพหากสตรีมุสลิมไม่เห็นความสำคัญของการดูแลและปกป้องตนเอง โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งกล่าวในเรื่องนี้ว่าในทางปฏิบัตินั้นไม่มีใครที่จะติดตามสอดส่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมได้ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดเพียงใดก็ตาม แต่กระนั้นสตรีมุสลิมทุกคนต้องตระหนักว่าไม่ใช่แต่เพียงตนเองเท่านั้นที่รู้ว่าตนกำลังใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อจุดประสงค์ใด หากแต่องค์อัลลอฮ์ก็ทรงทราบและรู้เห็นถึงการใช้จุดประสงค์ในการใช้สื่อดังกล่าวด้วย ดังนั้นสตรีมุสลิมทุกคนควรมีความสำนึกและละอายต่อบาป และแสดงสิ่งนั้นออกมาให้เห็นด้วยการเลือกปฏิเสธการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตในทุกลักษณะที่ขัดแย้งกับหลักศาสนาและส่งผลกระทบต่อศาสนา ต่อตนเอง และต่อสังคมมุสลิม โดยเชื่อว่าหากสตรีมุสลิมทุกคนที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตสามารถปฏิบัติได้เช่นนี้ก็จะแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณ (อัลลาก) ที่ดีและสมควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้นำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ



### ตอนที่ 3 การสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

ในการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้ง 10 ท่านนั้น ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแปรเรื่อง “พื้นที่อาศัย” ของสตรีมุสลิมเป็นเกณฑ์ในการสร้างประเด็นคำถามสนทนาที่เกี่ยวกับการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าว เนื่องจากข้อมูลในเชิงปริมาณได้ชี้ให้เห็นว่าตัวแปรเรื่องพื้นที่อาศัยมีผลทำให้สตรีมุสลิมทั้งสองพื้นที่มีการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน โดยในส่วนต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอผลข้อมูลในเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนาพูดคุยของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้ง 10 คน เกี่ยวกับการขยายความเข้าใจในประเด็นต่างๆที่ได้ศึกษาเอาไว้ก่อนแล้วในเชิงปริมาณ โดยแยกตามประเด็นของการศึกษาดังนี้

#### 3.1) การประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้กรอบของหลักศาสนา

ในส่วนของการพูดคุยเกี่ยวกับการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่าความเป็นเขตพื้นที่อาศัย อันได้แก่ เขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาลนั้น ไม่มีผลต่อการนำเอาหลักศาสนาอิสลามมาเป็นกรอบในการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทุกท่านเห็นว่าสตรีมุสลิมทุกคนไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ใดก็ตาม จะต้องมีความตระหนักในความเป็นชาวมุสลิมของตนเองและต้องสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวให้สอดคล้องกับความเป็นชาวมุสลิมให้มากที่สุด

โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างทุกคนเห็นว่าหลักศาสนาอิสลามเรื่อง “สิทธิ” ของสตรีมุสลิมถือว่ามี ความเกี่ยวข้องกับการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด โดยเห็นว่าการรู้ในเรื่องสิทธิจะช่วยให้สตรีมุสลิมได้ตระหนักว่าตนเองมีขอบเขตในการกระทำสิ่งต่างๆมากน้อยเพียงใด ซึ่งเชื่อว่าหากสตรีมุสลิมมีความเข้าใจในขอบเขตดังกล่าวแล้วก็จะช่วยให้สามารถปฏิบัติสิ่งต่างๆให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสมได้ โดยในเรื่องของการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าหมายถึงการที่สตรีมุสลิมตระหนักได้ว่าตนเองมีสิทธิในการนำเอาสื่อดังกล่าวมาใช้งานในลักษณะเฉพาะมากน้อยเพียงใด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าหากเป็นการใช้งานในลักษณะต่างๆไปนั้นสตรีมุสลิมจะได้รับอนุญาตให้ทำการสื่อสารผ่านทางสื่อดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ เช่น การรับส่งอีเมล การค้นหาข้อมูล การสื่อสารปฏิสัมพันธ์ หรือการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆไปแก่สังคม แต่ในกรณีของการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้ในลักษณะเฉพาะทาง เช่น การนำมาใช้ในการเผยแพร่ศาสนา หรือการประกอบอาชีพนั้น เธอกล่าวว่าสตรีมุสลิมจะต้องทราบก่อนว่าขอบเขตสิทธิของตนเองในเรื่องดังกล่าวมีมากน้อยเพียงใดและจะปฏิบัติตนให้อยู่ภายใต้กรอบของสิทธิดังกล่าวอย่างไร

โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้ยกตัวอย่างกรณีของตนเองที่ได้นำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้เพื่อการค้าขายสินค้า โดยกล่าวว่าตนเองจะต้องตระหนักเสียก่อนว่าหลักศาสนาอิสลามได้กล่าวถึงสิทธิในด้านการประกอบอาชีพของมุสลิมว่าอย่างไร หรือมีข้อห้ามอะไรที่เกี่ยวข้องบ้าง กล่าวคือศาสนาอิสลามได้ห้ามมิให้ชาวมุสลิมแสวงหารายได้จากสิ่งต้องห้ามต่างๆ เช่น การพนัน สิ่งเสพติด การฉ้อโกง การค้าประเวณี หรือสิ่งผิดกฎหมายอื่นๆ และเมื่อสตรีมุสลิมตระหนักถึงข้อห้ามในเรื่องต่างๆเหล่านี้แล้วก็จะเข้าใจได้ว่าสิทธิในเรื่องการประกอบอาชีพโดยใช้สื่ออินเทอร์เน็ตนั้นควรจะมีขอบเขตเช่นไร โดยในกรณีของเธอนั้น เธอได้กล่าวว่าตนเองได้นำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาเป็นช่องทาง

ในการจัดจำหน่ายเสื้อผ้าสตรีและเครื่องประดับต่างๆผ่านทางเว็บไซต์แห่งหนึ่งซึ่งได้ถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อ การจำหน่ายสินค้าที่เกี่ยวกับสตรีมุสลิมโดยเฉพาะ ซึ่งเธอเห็นว่าตนเองมีสิทธิ์ที่จะนำเอาสื่อดังกล่าวมา ใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหารายได้ เนื่องจากการใช้สื่อออนไลน์ได้ทำให้ตนเองหรือสังคมต้องเดือดร้อน แต่ในทางตรงข้ามกลับช่วยให้ตนเองและครอบครัวมีรายได้เพิ่มมากขึ้นซึ่งส่งผลให้มีฐานะความเป็นอยู่ ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับสตรีมุสลิมคนอื่นๆที่แสดงความเห็นว่าสตรีมุสลิมสามารถนำเอาสิทธิต่างๆที่ ตนเองมีอยู่ในโลกของความจริงไปแสดงให้เห็นในสื่อออนไลน์ได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบของหลัก ศาสนาอิสลาม

### 3.2) การประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิม

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมว่าพวกเธอได้คำนึงถึงหรือให้ความสำคัญกับ สิทธิด้านใดบ้างในเรื่องของการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตตามความต้องการของตนเอง ก็พบว่ากลุ่ม ตัวอย่างได้แสดงความเห็นว่าสิทธิทุกๆด้านในชีวิตของสตรีมุสลิม เช่น สิทธิทางการศึกษา สิทธิทาง เศรษฐกิจ สิทธิทางสังคม สิทธิทางการเมือง หรือสิทธิอื่นๆ ล้วนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสื่อ อินเทอร์เน็ตได้ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความเห็นตรงกันว่าสิทธิด้านหนึ่งที่สำคัญ มากที่สุดในเรื่องนี้และถือเป็นสิทธิที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรี มุสลิม นั่นคือ “สิทธิด้านการสื่อสาร” ซึ่งในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างได้อธิบายว่าสิทธิด้านการสื่อสารนั้น หมายถึง การที่สตรีมุสลิมรับรู้และยอมรับว่าตนเองมีขอบเขตในการสื่อสารและแสดงความคิดเห็นมาก น้อยแค่ไหน รวมถึงรู้ว่าตนเองควรแสดงหรือไม่ควรแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดบ้าง โดยหลักการ สำคัญของเรื่องนี้คือการแสดงความคิดเห็นดังกล่าวจะต้องไม่ก้าวล่วงผู้อื่น และต้องไม่ทำให้ตนเอง ครอบครัว และสังคมมุสลิมต้องเดือดร้อน รวมถึงไม่ทำให้ศาสนาอิสลามต้องเสื่อมเสียด้วย ซึ่งในเรื่อง ของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตหมายถึงการที่สตรีมุสลิมตระหนักได้ว่าตนเองควรสื่อสารและแสดง ความ คิดเห็นในเรื่องใดบ้างผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ต และตนเองควรสื่อสารเรื่องเหล่านั้นอย่างไรให้สอดคล้อง กับกรอบศาสนาที่ได้กำหนดไว้

ทั้งนี้ จากการสนทนาพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทำให้ทราบว่าพวกเธอมีความ ต้องการที่จะประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อใช้งานลักษณะเฉพาะ โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้แสดง ความเห็นว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีจุดประสงค์ในการสื่อสารที่มี ลักษณะเฉพาะแตกต่างจากสตรีมุสลิมในภูมิภาคอื่นๆ เนื่องจากสตรีมุสลิมในพื้นที่นี้ต้องดำรงชีวิตอยู่ ภายใต้อิทธิพลทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และระบบวัฒนธรรม ที่มีความเป็น เอกลักษณะ ด้วยเหตุนี้เองจึงต้องการนำสื่อดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในลักษณะเฉพาะ ที่มีความสอดคล้อง และตอบสนองต่อความต้องการที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้ จากการพูดคุยทำให้ทราบว่ากลุ่ม ตัวอย่างสตรีมุสลิมได้แสดงความต้องการที่จะใช้สิทธิทางการสื่อสารของตนเองเพื่อบอกเล่าเรื่องราว ของตนเองผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต โดยมุ่งสื่อสารให้สังคมได้รับรู้ว่าตนเองมีสิทธิในเรื่องใดบ้างและได้ใช้ สิทธิในแต่ละเรื่องอย่างไร

โดยสิทธิด้านแรกที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมต้องการสื่อสารให้สังคมได้รับทราบคือ “สิทธิทางการศึกษา” ซึ่งเรื่องนี้พบว่าเกิดจากการที่กลุ่มตัวอย่างต้องการที่จะนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมา ประยุกต์ใช้เพื่อแสดงให้เห็นถึงสิทธิทางการศึกษาของตนเอง โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้อธิบายเรื่องนี้ว่า มีสตรีมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนมากที่ประสบปัญหาเรื่องการขาดโอกาสในการศึกษา

เนื่องจากปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้ส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ ชบเซาลงจนเป็นผลให้สตรีมุสลิมจำนวนมากต้องละทิ้งโอกาสในการศึกษาเพื่อออกมาช่วยแสวงหารายได้ให้กับครอบครัว ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้สตรีมุสลิมจำนวนหนึ่งในพื้นที่ยังมีระดับการศึกษาต่ำ และขาดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลความรู้จากสื่อต่างๆ ซึ่งในเรื่องนี้เองที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสตรีมุสลิมสามารถนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยให้ตนเองเข้าถึงข้อมูลและความรู้มากยิ่งขึ้น โดยสตรีมุสลิมอีกคนหนึ่งได้กล่าวว่าตนเองมีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำเนื่องจากจบการศึกษาแค่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งทำให้ขาดความรู้ความสามารถและโอกาสในการประกอบอาชีพที่มีค่าตอบแทนสูง โดยเธอเห็นว่าสตรีมุสลิมก็มีสิทธิในการศึกษาหาความรู้และนำเอาความรู้เหล่านั้นมาปรับปรุงและพัฒนาชีวิตของตนเองเช่นกัน ซึ่งเรื่องนี้แสดงออกมาให้เห็นจากการที่เธอได้นำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาเป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ในเรื่องของการประกอบอาชีพ โดยในกรณีของเธอนั้นคือการแสวงหาความรู้ในเรื่องอาชีพเสริมต่างๆที่มีการสอนและแบ่งปันความรู้กันในสื่ออินเทอร์เน็ต โดยได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำขนมหวานและการตัดเย็บเสื้อผ้าจากเว็บไซต์ Youtube ซึ่งมีการสาธิตวิธีการทำกิจกรรมต่างๆดังกล่าวอย่างละเอียด ซึ่งช่วยให้เธอได้นำความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้เป็นอาชีพเสริมเพื่อแสวงหารายได้ให้กับตนเอง ในขณะที่สตรีมุสลิมอีกคนหนึ่งเล่าว่าตนเองเคยใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับข้อสอบสอบเข้ามหาวิทยาลัย โดยเธอกกล่าวว่าตนเองได้ดูวิดีโอการสอนของติวเตอร์วิชาต่างๆผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งช่วยให้เธอสามารถสอบเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยได้ โดยเธอกกล่าวว่าหากไม่มีสื่ออินเทอร์เน็ตแล้วการเข้าถึงการสอนของติวเตอร์ในส่วนกลางคงเป็นไปได้ยากและตนเองคงเสียเปรียบนักเรียนจากภูมิภาคอื่นๆที่เข้าถึงการเรียนการสอนได้มากกว่า นอกจากนี้การเรียนรู้ผ่านสื่อดังกล่าวยังช่วยให้สตรีมุสลิมได้รับความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น เนื่องจากไม่จำเป็นต้องเดินทางออกมาศึกษาในสถานที่ต่างๆซึ่งอาจมีความเสี่ยงต่อการก่อการร้าย และยังช่วยจัดซื้อผูกมัดในเรื่องของเวลาเนื่องจากสตรีมุสลิมสามารถเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเรียนรู้ผ่านทางสื่อดังกล่าวโดยไม่กระทบต่อเวลาที่ใช้ในการทำหน้าที่หลัก เช่น การทำงานบ้าน หรือการประกอบอาชีพ โดยสรุปการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้เพื่อแสดงสิทธิด้านการศึกษาของตนเองถือเป็นแนวทางที่สตรีมุสลิมต้องการนำมาใช้เพื่อลดช่องว่างทางความรู้ของตนเองกับประชากรกลุ่มอื่นๆ

สิทธิด้านที่สองที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมต้องการสื่อสารให้สังคมได้รับทราบคือ “สิทธิทางการประกอบอาชีพ” ซึ่งเรื่องนี้พบว่าเกิดจากการที่กลุ่มตัวอย่างต้องการที่จะนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้เพื่อแสดงให้เห็นถึงสิทธิทางเศรษฐกิจของตนเอง ซึ่งในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างอธิบายว่าศาสนาอิสลามได้ให้สิทธิแก่สตรีมุสลิมทุกคนในเรื่องของการประกอบอาชีพและแสวงหารายได้ให้กับตนเอง ด้วยเหตุนี้จึงเห็นว่าสตรีมุสลิมมีสิทธิในการแสวงหาช่องทางหรือเครื่องมือที่จะใช้เพื่อการประกอบอาชีพ และในเรื่องนี้สื่ออินเทอร์เน็ตก็ถือเป็นช่องทางหรือเครื่องมือหนึ่งที่สตรีมุสลิมทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้อื่น ในการที่จะนำสื่อดังกล่าวมาใช้เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพของตนเอง โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งที่มีอาชีพค้าขายเสื้อผ้าได้อธิบายเรื่องว่าปัจจุบันปัญหาเหตุการณ์ความไม่สงบได้ส่งผลให้กิจกรรมการค้าขายสินค้าต่างๆในพื้นที่ที่มีความชบเซาลง เนื่องจากผู้คนไม่กล้าออกมาจับจ่ายใช้สอยเพราะเกรงว่าจะเกิดเหตุการณ์ร้ายโดยเฉพาะในเขตย่านการค้าต่างๆในตัวเมือง รวมถึงบรรดาพ่อค้าแม่ค้าจำนวนหนึ่งก็จำต้องปิดกิจการลงเนื่องจากยอดขายลดลงและเกรงว่าตน

จะตกเป็นเหยื่อของการก่อการร้ายเช่นกัน ด้วยเหตุนี้เองเธอก็ได้นำเอาสินค้าเสื้อผ้าของเธอไปลงขายในร้านค้าออนไลน์ เว็บประมูล และสื่อเครือข่ายสังคม เช่น Facebook ซึ่งเธอกล่าวว่าได้ช่วยแก้ปัญหาเรื่องการค้าขายในพื้นที่และช่วยให้เธอมีรายได้มากขึ้นด้วย สอดคล้องกับความคิดเห็นของสตรีมุสลิมท่านอื่นๆที่มองว่าการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อทำการค้าขายในโลกออนไลน์คือทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน โดยมองว่าการประยุกต์ใช้สื่อในลักษณะดังกล่าวไม่เพียงแต่จะสะท้อนให้เห็นสิทธิทางเศรษฐกิจของสตรีมุสลิม แต่ยังช่วยให้สตรีมุสลิมได้รับความสะดวกปลอดภัย ช่วยลดต้นทุนในการทำธุรกิจ และช่วยให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นจำนวนมากขึ้น รวดเร็วขึ้น และน่าสนใจมากขึ้นด้วย

การพูดคุยพบว่าสิทธิด้านที่สามที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมต้องการสื่อสารให้สังคมได้รับทราบคือ “สิทธิทางสังคมและการเมือง” ของตนเอง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นยังขาดโอกาสและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการเมืองของท้องถิ่น โดยเห็นว่าสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ต้องดำรงชีวิตอยู่ภายใต้กรอบของสังคมและวัฒนธรรมที่กำหนดว่าสตรีเพศไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคมและการเมือง แต่ควรแสดงบทบาทหรือความเห็นเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครัวเรือนเท่านั้น ซึ่งเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้แสดงความไม่เห็นด้วยอย่างชัดเจนเนื่องจากเห็นว่าตนเองก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เช่นกัน โดยเชื่อว่าเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือกระทั่งเหตุการณ์ความรุนแรง ล้วนส่งผลกระทบต่อสตรีมุสลิมทุกคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ด้วยเหตุนี้เองจึงเห็นตรงกันว่าสตรีมุสลิมควรมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นหรือเข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการเมืองที่เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งกล่าวว่าตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่มสตรีมุสลิมในชุมชนที่ได้รวมตัวขึ้นมาเพื่อจัดกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสตรี เช่น การฝึกทำอาหาร การฝึกอาชีพเสริม การอบรมเรื่องสุขภาพ และการทำกิจกรรมช่วยเหลือสังคม ซึ่งเธอเล่าว่าสมาชิกสตรีมุสลิมภายในกลุ่มหลายคนได้นำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กันจนทำให้สามารถขยายเครือข่ายสมาชิกอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกที่เป็นกลุ่มสตรีมุสลิมยุคใหม่ที่มีอายุน้อย มีการศึกษา และมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่าปัจจุบันมีเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับอิสลามจำนวนมากที่เกิดขึ้นในสื่ออินเทอร์เน็ตรวมถึงเว็บไซต์ที่จัดทำขึ้นเพื่อสตรีมุสลิมด้วย โดยเว็บไซต์เหล่านั้นมักจัดทำเว็บบอร์ดหรือกระดานแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งเปิดโอกาสให้สตรีมุสลิมที่เป็นสมาชิกได้เข้ามาสื่อสารและแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า เป็นช่องทางที่ดีในการที่สตรีมุสลิมจะเข้ามาใช้ประโยชน์เพื่อแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมทางการเมือง

และสำหรับสิทธิด้านสุดท้ายที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมต้องการสื่อสารให้สังคมได้รับทราบคือ “สิทธิทางศาสนา” ซึ่งเรื่องนี้พบว่าเกิดจากการที่กลุ่มตัวอย่างต้องการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้ในด้านต่างๆเพื่อแสดงให้เห็นถึงหน้าที่ชาวมุสลิมของตนเอง ซึ่งในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างอธิบายว่าศาสนาอิสลามได้อนุญาตให้สตรีมุสลิมนำเอาช่องทางการสื่อสารต่างๆที่มีอยู่มาใช้ในการศึกษาหาความรู้เรื่องศาสนา การเผยแพร่ความรู้เรื่องศาสนา และการจัดกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับศาสนา โดยกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่าสตรีมุสลิมมีสิทธิที่จะประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตให้เป็น

เวทีหรือพื้นที่พบปะกันของเหล่าสตรีมุสลิม เพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ การแบ่งปันประสบการณ์ การปรับทุกข์ รวมถึงการขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาต่างๆด้วยหลักอิสลาม ซึ่งแนวทางการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะนี้ถือเป็นสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีความสำคัญและควรสนับสนุน โดยเฉพาะในกรณีของสตรีมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่กลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่าค่อนข้างขาดสื่อกลางในการเชื่อมโยงกลุ่มสตรีมุสลิมในท้องถิ่นต่างๆให้เป็นกลุ่มก้อนเดียวกันเพื่อร่วมปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาร่วมกัน นอกจากนี้การสนทนาพูดคุยยังทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการสนับสนุนให้สตรีมุสลิมรุ่นใหม่ที่มีอายุน้อยและมีการศึกษาสูงได้เห็นความสำคัญของการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อกิจกรรมทางศาสนา โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้แสดงความเห็นว่าปัจจุบันสตรีมุสลิมรุ่นใหม่มักมีความเคร่งศาสนาน้อยลง และมักปฏิบัติตนคล้อยไปกับกระแสโลกาภิวัตน์ จึงทำให้ขาดความตระหนักหรือความตื่นตัวในการใช้สิทธิทางศาสนาของตัวเอง ด้วยเหตุนี้จึงเห็นว่าควรส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีมุสลิมกลุ่มนี้ได้นำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ในเชิงศาสนามากขึ้น เพื่อให้สื่อสารให้สังคมได้รับรู้ว่าสตรีมุสลิมรุ่นใหม่ก็มีความตื่นตัวในเรื่องของการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และพร้อมที่จะนำความรู้ความสามารถของตนเองมาประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตให้เป็นประโยชน์ต่อการแสดงออกซึ่งสิทธิทางศาสนาของตนเองในสื่อดังกล่าว

### 3.3) การมีความสามารถในการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง

แม้การพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลถึงเรื่องแนวคิดที่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตนั้นจะพบว่ามีความสอดคล้องและแทบไม่แตกต่างกัน แต่ในส่วนของการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องศักยภาพหรือความสามารถในการประยุกต์ใช้สื่อดังกล่าวในลักษณะเฉพาะนั้นกลับพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากทั้งสองพื้นที่ได้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลได้ระบุว่าตนเองมีความสามารถในการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อแสดงออกซึ่งสิทธิในเรื่องต่างได้ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างจากนอกเขตเทศบาลกล่าวว่าตนเองยังขาดความรู้ในเรื่องการประยุกต์ใช้สื่อดังกล่าวเพื่อสื่อสารให้สังคมได้รับรู้ถึงสิทธิของตนเอง ซึ่งในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกคนได้แสดงความเห็นว่าโดยแท้จริงแล้วสตรีมุสลิมทุกคนไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ใดก็ตามต่างก็ได้รับสิทธิในด้านต่างๆอย่างเท่าเทียมกัน หากแต่การแสดงออกซึ่งสิทธิเหล่านั้นยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเท่าเทียม ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้กล่าวย้อนไปถึงการสนทนาในช่วงต้นที่เกี่ยวข้องกับการมีสถานะการมีปัจจัยความรู้ ปัจจัยเศรษฐกิจ และปัจจัยสังคม ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่ได้พบว่าสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลจะมีระดับการศึกษา ทักษะทางเศรษฐกิจ และได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่าสตรีมุสลิมที่อยู่นอกเขตเทศบาล

โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้แสดงความคิดเห็นที่น่าสนใจ โดยเธออธิบายว่าในมุมมองของเธอนั้นเห็นว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลน่าจะมีโอกาสและศักยภาพในเรื่องการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะเฉพาะมากกว่า เนื่องจากส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงกว่า และมักได้รับการสนับสนุนทางการเงินในเรื่องการเข้าถึงสื่อดังกล่าวมากกว่าด้วย จึงเป็นผลให้สามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาถ่ายทอดข้อมูลในรูปแบบที่ตนเองต้องการได้ เช่น การสร้างเว็บไซต์ การสร้างเว็บเพจ การสร้างเว็บบอร์ด การเผยแพร่คลิปเสียงและคลิปวิดีโอ ในขณะที่สตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลส่วนใหญ่ยังมีระดับการศึกษาไม่สูงนักและมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า จึงทำให้ขาดความรู้

และเงินทุนในการนำเอาสื่อดังกล่าวมาประยุกต์ใช้เพื่อจุดประสงค์เฉพาะของตนเอง โดยสตรีมุสลิมคนหนึ่งได้อธิบายเพิ่มเติมในประเด็นนี้ว่าในการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะเฉพาะนั้นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างทั้งในเรื่องของความรู้ในการใช้งานรวมถึงการมีอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในเรื่องนี้เธอได้เล่าให้ฟังว่าตนเองเคยนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ในการแจ้งเตือนและบอกเล่าเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในชุมชนของเธอ โดยเธอเล่าว่าครั้งหนึ่งตนเองได้อยู่ในเหตุการณ์การเก็บกู้ระเบิดที่ซุกซ่อนเอาไว้ในรถมอเตอร์ไซด์คันหนึ่งซึ่งจอดอยู่หน้าร้านอาหารแห่งหนึ่งในตัวเมืองปัตตานีไม่ไกลจากบ้านของเธอ โดยเธอซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่อยู่ในเหตุการณ์ได้หยิบเอาโทรศัพท์มือถือซึ่งสามารถถ่ายวิดีโอมาบันทึกเหตุการณ์ทั้งหมดทั้งภาพนิ่งและเคลื่อนไหว ซึ่งในขณะที่เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวเธอได้ทำการ upload ไฟล์วิดีโอลงในเว็บเครือข่ายสังคมที่เธอใช้เป็นประจำนั่นคือ Facebook ผ่านทางการเชื่อมต่อระบบ Lan เนื่องจากสัญญาณมือถือในพื้นที่ได้ถูกตัด โดยจุดประสงค์คือเพื่อแจ้งเตือนให้ผู้คนที่ท้องถิ่นหลีกเลี่ยงการสัญจรมาในพื้นที่ดังกล่าวเนื่องจากทหารตำรวจได้ทำการปิดถนนไว้ และป้องกันมิให้ผู้คนเดินทางเข้ามาในพื้นที่เนื่องจากอาจได้รับอันตราย ซึ่งเธอกล่าวว่าภาพนิ่งและคลิปวิดีโอที่เธอได้โพสต์ลงไปในนั้นได้รับการแชร์ต่ออย่างรวดเร็วโดยกลุ่มเพื่อนในเครือข่ายของเธอและกลุ่มผู้ใช้อื่นๆที่เชื่อมโยงกัน โดยเธอเชื่อว่าการสื่อสารข้อมูลดังกล่าวออกไปได้ช่วยให้ผู้คนที่อยู่ในพื้นที่ได้รับความปลอดภัยมากขึ้น และน่าจะช่วยให้สังคมภายนอกได้รับรู้ถึงความความไม่มั่นคงปลอดภัยที่ผู้คนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องเผชิญในแต่ละวัน โดยในการสื่อสารข้อมูลดังกล่าวของเธอนั้นเธอกล่าวว่าต้องใช้ทั้งความรู้และอุปกรณ์บางอย่างร่วมกัน โดยในส่วนของความรู้นั้นเป็นเรื่องของการใช้งานโปรแกรมในสมาร์ตโฟนที่ช่วยให้สามารถถ่ายภาพ แต่งภาพ และโหลดภาพเข้าสู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังต้องอาศัยอุปกรณ์ที่สามารถบันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวได้ซึ่งในกรณีของเธอคือโทรศัพท์มือถือนั่นเอง ซึ่งเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่าในการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมจะต้องอาศัยองค์ประกอบในเรื่องความรู้และความพร้อมของอุปกรณ์จึงจะช่วยให้สามารถประยุกต์ใช้สื่อดังกล่าวเพื่อสื่อสารเรื่องราวที่มีลักษณะเฉพาะได้อย่างเป็นรูปธรรม

## บทที่ 5

### สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

#### สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี” ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์และเปรียบเทียบการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาลเมืองปัตตานี โดยใช้ “การวิจัยแบบผสมผสาน” (Mixed-Method Research) ระหว่างระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลจำนวน 445 คน และนอกเขตเทศบาลจำนวน 427 คน รวมจำนวน 872 คน และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้การเก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group) ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลจำนวน 5 คน และนอกเขตเทศบาลจำนวน 5 คน รวมจำนวน 10 คน โดยสามารถสรุปผลข้อมูลจากการวิจัยได้ตามหัวข้อต่างๆ ดังนี้

### ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างมุสลิมที่ได้รับจากการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อมูลดังกล่าวได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1

แสดงข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างมุสลิม  
ที่ได้รับจากการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	รายละเอียด	จำนวน (คน)	รวม (คน)
พื้นที่อาศัย	ในเขตเทศบาล	445	872
	นอกเขตเทศบาล	427	
อายุ	16-25 ปี	304	872
	26-35 ปี	209	
	ต่ำกว่า 15 ปี	146	
	36-45 ปี	122	
	46 ปีขึ้นไป	91	
ระดับการศึกษา	มัธยม	390	872
	ประถมศึกษา	243	
	ปริญญาตรี	130	
	ไม่ได้เรียน	105	
	สูงกว่าปริญญาตรี	4	
อาชีพ	ไม่มีอาชีพ	362	872
	รับจ้าง	232	
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	218	
	พนักงานบริษัทเอกชน	48	
	รับราชการ	12	
รายได้	ต่ำกว่า 5,000 บาท	396	872
	5,000 – 9,999 บาท	292	
	10,000 – 14,999 บาท	155	
	15,000 – 19,999 บาท	19	
	20,000 บาทขึ้นไป	10	



จากตารางที่ 5.1 แสดงให้เห็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่ได้รับจากการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (ข้อมูลเชิงปริมาณ) โดยจะเห็นว่าจากกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจำนวน 872 คน พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีอายุ 16-25 ปี มากที่สุด จำนวน 304 คน รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 26-35 ปี จำนวน 209 คน กลุ่มต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 146 คน กลุ่ม 36-45 ปี จำนวน 122 คน และกลุ่ม 46 ปีขึ้นไป จำนวน 91 คน ตามลำดับ และพบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมที่มีการศึกษาระดับมัธยม มากที่สุด จำนวน 390 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถม จำนวน 243 คน กลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 130 คน กลุ่มที่ไม่ได้เรียน จำนวน 105 คน และกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 4 คน ตามลำดับ ในส่วนของอาชีพและรายได้พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมที่ไม่มีอาชีพ มากที่สุดจำนวน 362 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 232 คน กลุ่มที่มีอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 218 คน กลุ่มที่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 48 คน และกลุ่มที่มีอาชีพรับราชการ จำนวน 12 คน ตามลำดับ และมีกลุ่มสตรีมุสลิมที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มากที่สุดจำนวน 396 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่มีรายได้ 5,000 – 9,999 บาท จำนวน 292 คน กลุ่มที่มีรายได้ 10,000 – 14,999 บาท จำนวน 155 คน กลุ่มที่มีรายได้ 15,000 – 19,999 บาท จำนวน 19 คน และกลุ่มที่มีรายได้ 20,000 บาทขึ้นไป จำนวน 10 คน ตามลำดับ และในส่วนของสถานภาพในครอบครัว พบว่า มีกลุ่มสตรีมุสลิมที่มีบทบาทบุตรสาว มากที่สุดจำนวน 385 คน รองลงมาคือ กลุ่มที่มีบทบาทภรรยา จำนวน 266 คน และกลุ่มที่มีบทบาทมารดา จำนวน 221 คน ตามลำดับ

สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างมุสลิมที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อมูลดังกล่าวได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.2

แสดงข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างมุสลิมที่ได้รับจากการรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม

ในเขตเทศบาล		นอกเขตเทศบาล	
สตรีมุสลิม ท่านที่ 1	- อายุ 18 ปี - นักเรียนชั้นมัธยมปลาย - รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท - มัธยมปลาย / มุทาวาสิฎะฮ์ - สถานภาพบุตรสาว	สตรีมุสลิม ท่านที่ 1	- อายุ 18 ปี - นักเรียนชั้นมัธยมปลาย - รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท - มัธยมปลาย / มุทาวาสิฎะฮ์ - สถานภาพบุตรสาว
สตรีมุสลิม ท่านที่ 2	- อายุ 27 ปี - พนักงานบริษัทเอกชน - รายได้ 10,000 – 14,999 บาท - ปริญญาตรี / ซานาวิยะฮ์ - สถานภาพภรรยา	สตรีมุสลิม ท่านที่ 2	- อายุ 30 ปี - แม่บ้าน - รายได้ 5,000 – 9,999 บาท - มัธยมปลาย / อิบติดาอียะฮ์ - สถานภาพภรรยา
สตรีมุสลิม ท่านที่ 3	- อายุ 35 ปี - รับจ้างทั่วไป - รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท - ประถมศึกษา / อิบติดาอียะฮ์ - สถานภาพภรรยา	สตรีมุสลิม ท่านที่ 3	- อายุ 27 ปี - รับจ้าง / ค้าขายทั่วไป - รายได้ 5,000 – 9,999 บาท - ปริญญาตรี / มุทาวาสิฎะฮ์ - สถานภาพมารดา
สตรีมุสลิม ท่านที่ 4	- อายุ 45 ปี - ทำธุรกิจค้าขายส่วนตัว - รายได้ 20,000 บาทขึ้นไป - ปริญญาตรี / ซานาวิยะฮ์ - สถานภาพภรรยา	สตรีมุสลิม ท่านที่ 4	- อายุ 36 ปี - ครูสอนตาดีกา - รายได้ 10,000 – 14,999 บาท - ปริญญาตรี / ซานาวิยะฮ์ - สถานภาพภรรยา
สตรีมุสลิม ท่านที่ 5	- อายุ 52 ปี - ทำธุรกิจค้าขายส่วนตัว - รายได้ 10,000 – 14,999 บาท - มัธยมปลาย / มุทาวาสิฎะฮ์ - สถานภาพมารดา	สตรีมุสลิม ท่านที่ 5	- อายุ 48 ปี - รับราชการ - รายได้ 20,000 บาทขึ้นไป - ปริญญาตรี / อิบติดาอียะฮ์ - สถานภาพมารดา

จากตารางที่ 5.2 แสดงให้เห็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่ได้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม (ข้อมูลเชิงคุณภาพ) โดยจะเห็นได้ว่าจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน พบว่า ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลจำนวน 5 คน และจากนอกเขตเทศบาลจำนวน 5 คน

โดยในส่วนของสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาล ประกอบด้วยสตรีมุสลิมคนที่ 1 มีอายุ 18 ปี ยังมิได้ประกอบอาชีพ โดยมีรายได้มาจากการสนับสนุนจากผู้ปกครองต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน การศึกษาทางโลกอยู่ในระดับมัธยมปลาย และสถานภาพที่ชัดเจนที่สุดในครอบครัวคือการเป็นบุตรสาว สตรีมุสลิมคนที่ 2 มีอายุ 27 ปี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน โดยมีรายได้ประมาณ 10,000 – 14,999 บาทต่อเดือน การศึกษาทางโลกอยู่ในระดับปริญญาตรี และสถานภาพที่ชัดเจนที่สุดในครอบครัวคือการเป็นภรรยา สตรีมุสลิมคนที่ 3 มีอายุ 35 ปี ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยมีรายได้รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน การศึกษาทางโลกอยู่ในระดับประถมศึกษา และสถานภาพที่ชัดเจนที่สุดในครอบครัวของเธอคือการเป็นภรรยา สตรีมุสลิมคนที่ 4 มีอายุ 45 ปี ประกอบอาชีพธุรกิจค้าขายส่วนตัว โดยมีรายได้ 20,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป การศึกษาทางโลกอยู่ในระดับปริญญาตรี และสถานภาพที่ชัดเจนที่สุดในครอบครัวของเธอคือการเป็นมารดา และสำหรับสตรีมุสลิมคนที่ 5 มีอายุ 52 ปี ประกอบอาชีพธุรกิจค้าขายส่วนตัว โดยมีรายได้ประมาณ 10,000 – 14,999 บาทต่อเดือน การศึกษาทางโลกอยู่ในระดับมัธยมปลาย และสถานภาพที่ชัดเจนที่สุดในครอบครัวของเธอคือการเป็นมารดา

ในส่วนของสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาล ประกอบด้วยสตรีมุสลิมคนที่ 1 มีอายุ 18 ปี ยังมิได้ประกอบอาชีพ โดยมีรายได้มาจากการสนับสนุนจากผู้ปกครองต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน การศึกษาทางโลกอยู่ในระดับมัธยมปลาย และสถานภาพที่ชัดเจนที่สุดในครอบครัวคือการเป็นบุตรสาว สตรีมุสลิมคนที่ 2 มีอายุ 30 ปี ประกอบอาชีพแม่บ้าน โดยมีรายได้ประมาณ 5,000 – 9,999 บาทต่อเดือน การศึกษาทางโลกอยู่ในระดับมัธยมปลาย และสถานภาพที่ชัดเจนที่สุดในครอบครัวคือการเป็นภรรยา สตรีมุสลิมคนที่ 3 มีอายุ 27 ปี ประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขายทั่วไป โดยมีรายได้ประมาณ 5,000 – 9,999 บาทต่อเดือน การศึกษาทางโลกอยู่ในระดับปริญญาตรี และสถานภาพที่ชัดเจนที่สุดในครอบครัวคือการเป็นมารดา สตรีมุสลิมคนที่ 4 มีอายุ 36 ปี ประกอบอาชีพครูสอนตาติกา โดยมีรายได้ประมาณ 10,000 – 14,999 บาทต่อเดือน การศึกษาทางโลกอยู่ในระดับปริญญาตรี และสถานภาพที่ชัดเจนที่สุดในครอบครัวของเธอคือการเป็นภรรยา และสำหรับสตรีมุสลิมคนที่ 5 มีอายุ 48 ปี ประกอบอาชีพรับราชการ โดยมีรายได้ 20,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป การศึกษาทางโลกอยู่ในระดับปริญญาตรี และสถานภาพที่ชัดเจนที่สุดในครอบครัวคือการเป็นมารดา

## ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาในเรื่องนี้พบว่า ช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุดคือช่วงเวลา 16.01 – 20.00 น. และกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมาเป็นระยะเวลา 4 – 6 ปี มากที่สุด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมาเป็นระยะเวลา 1 – 3 ปี มากที่สุด และมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยที่สุดจากทั้งสองเขตที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมาเป็นระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป

การศึกษายังพบว่า สถานที่ที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือ ที่บ้านของตนเอง และสถานที่ที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลใช้สื่ออินเทอร์เน็ตน้อยที่สุด คือ ห้องสมุด มัสยิด และไนรถยนต์ ในขณะที่สถานที่ที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือ ที่ทำงาน โดยอุปกรณ์ที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลใช้เชื่อมต่อกับสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือ คอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ ในขณะที่โทรศัพท์มือถือ และคอมพิวเตอร์ Tablet คืออุปกรณ์ที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากทั้งสองเขตใช้เชื่อมต่อกับสื่ออินเทอร์เน็ตน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากทั้งสองเขตไม่มีอุปกรณ์เชื่อมต่อกับสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นของตนเองมากที่สุด

สำหรับการศึกษาจุดประสงค์ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาหาความรู้มากที่สุด รองลงมาคือ การใช้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมทางสังคม การใช้เพื่อรับทราบข่าวสาร และการใช้เพื่อแสวงหาความบันเทิง ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กระทำผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือ การค้นหาข้อมูล รองลงมาคือ การรับส่งอีเมล การใช้เว็บเครือข่ายสังคม การสนทนา / แชท การใช้เว็บบอร์ด การเล่นเกม ดูหนัง ฟังเพลง และการทำธุรกิจค้าขาย ตามลำดับ

ในส่วนของการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยรวมเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างจากในเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างจากนอกเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และเมื่อแยกเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในแต่ละด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยเรื่องระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างจากในเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างจากนอกเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และมีค่าเฉลี่ยเรื่องความบ่อยในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างจากในเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างจากนอกเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยสามารถสรุปให้เห็นได้จากตารางต่อไปนี้

## ตารางที่ 5.3

แสดงการเปรียบเทียบการแปลผลค่าเฉลี่ยเรื่อง ระยะเวลาเฉลี่ย ความบ่อย และพฤติกรรม  
ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำแนกตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่อาศัย	ระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้สื่อ อินเทอร์เน็ต	ความบ่อยในการใช้ สื่ออินเทอร์เน็ต	พฤติกรรมการใช้สื่อ อินเทอร์เน็ต
ในเขตเทศบาล	2.83 (ปานกลาง)	2.94 (ปานกลาง)	2.88 (ปานกลาง)
นอกเขตเทศบาล	2.52 (ค่อนข้างต่ำ)	2.37 (ค่อนข้างต่ำ)	2.44 (ค่อนข้างต่ำ)

จากตารางที่ 5.3 เมื่อพิจารณาภาพรวมเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมแล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างจากนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีพฤติกรรมในเรื่องการใช้สื่อดังกล่าวในระดับค่อนข้างต่ำ

สอดคล้องกับผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 เรื่องพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่พบว่า ค่า Sig. = .000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ .05 ดังนั้นจึงยอมรับ  $H_1$  กล่าวคือ สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกันจะมีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน โดยพบว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจะมีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล

### 3) การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนของการศึกษาการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยจะแบ่งการสรุปผลข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ตามลักษณะของปัจจัยประเภทต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถนำเสนอการสรุปผลได้ดังนี้

#### 3.1) ปัจจัยความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต

การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีอายุ 16 – 25 ปี สถานภาพบุตรสาว และมีการศึกษาระดับมัธยมขึ้นไป คือกลุ่มที่มีความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีโอกาสเรียนรู้และมีความจำเป็นในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด นอกจากนี้ พบว่าสถานที่ที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทั้งจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือ สถานศึกษา รองลงมาคือ บ้านของตนเอง บ้านเพื่อน / บ้านญาติ และสถานที่อื่นๆ ตามลำดับ สำหรับช่องทางที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากทั้งสองเขตเรียนรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุดคือ การเรียนรู้จากครู/อาจารย์ รองลงมาคือ การเรียนรู้จากเพื่อน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากสมาชิกในครอบครัว และการเรียนรู้จากบุคคลอื่นๆ ตามลำดับ

ในส่วนของการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมว่าความรู้เรื่องใดที่มีความจำเป็นสำหรับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากทั้งสองเขตได้แสดงความคิดเห็นในลักษณะเดียวกัน นั่นคือเห็นว่าความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์คือความรู้ที่มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ ความรู้เรื่องการใช้งานโปรแกรมและเว็บไซต์ต่างๆ และความรู้เรื่องการเชื่อมต่ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์เข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตามลำดับ นอกจากนี้ยัง

พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากทั้งสองเขตได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตที่ถูกต้องนั้นจะต้องอาศัยความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ความรู้เรื่องโปรแกรมความรู้เรื่องเว็บไซต์ และความรู้เรื่องการเชื่อมต่อกับสื่ออินเทอร์เน็ต ประกอบกับความรู้เรื่องศาสนาอิสลาม เพื่อให้การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้มีความถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากทั้งสองเขตเห็นว่าหลักคำสอนของศาสนาอิสลามมีส่วนช่วยให้ตนเองมีความรู้เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น โดยเห็นว่าหลักคำสอนของศาสนาอิสลามช่วยให้มีความรู้เรื่องการปกป้องตนเองจากความชั่วร้ายต่างๆในสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด รองลงมาคือช่วยให้มีความรู้เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องและสนับสนุนการทำงานที่ของตนเอง และช่วยให้สามารถประยุกต์ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อกิจกรรมต่างๆภายใต้ขอบเขตของสิทธิที่ตนเองมีอยู่ ตามลำดับ

สำหรับการศึกษาเรื่องการมีปัจจัยความรู้ทั้ง 3 ด้านที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต อันได้แก่ 1) ปัจจัยความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ 2) ปัจจัยความรู้เรื่องการใช้โปรแกรมและเว็บไซต์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ต และ 3) ปัจจัยความรู้เรื่องการเชื่อมโยงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์กับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยสามารถสรุปข้อมูลให้เห็นได้จากตารางต่อไปนี้

#### ตารางที่ 5.4

แสดงการเปรียบเทียบการแปลผลค่าเฉลี่ยเรื่อง  
ความรู้ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง จำแนกตามพื้นที่อาศัย

ความคิดเห็นต่อความรู้ ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง	พื้นที่อาศัย	
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
ความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์	3.80 (ค่อนข้างสูง)	3.33 (ปานกลาง)
ความรู้เรื่องการใช้เว็บไซต์และโปรแกรม	3.34 (ปานกลาง)	2.70 (ปานกลาง)
ความรู้เรื่องการเชื่อมโยงเข้าสู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ต	2.65 (ปานกลาง)	1.50 (ต่ำ)
เฉลี่ยรวม	3.26 (ปานกลาง)	2.51 (ค่อนข้างต่ำ)

จากตารางที่ 5.4 จะเห็นได้ว่าในประเด็นแรกเรื่องการมีความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์นั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในระดับค่อนข้างสูง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างจากนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีความรู้เรื่องดังกล่าวในระดับปานกลาง ในประเด็นที่สองเรื่องการมีความรู้เรื่องการใช้โปรแกรมและเว็บไซต์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากทั้งสองเขตเห็นว่าตนเองมีความรู้เรื่องนี้ในระดับปานกลางเท่ากัน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยในเรื่องดังกล่าวมีความแตกต่างกันค่อนข้างมากแม้ว่าค่าเฉลี่ยดังกล่าวจะตกอยู่ในกลุ่มปานกลางเช่นเดียวกัน และสำหรับประเด็นที่สามเรื่องการมีความรู้เรื่องการเชื่อมโยงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์กับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีความรู้เรื่องนี้ในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีความรู้เรื่องนี้ในระดับต่ำ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยความ

คิดเห็นต่อความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีความรู้เรื่องดังกล่าวในระดับค่อนข้างต่ำ

สอดคล้องกับผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 เรื่องการมีปัจจัยความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตที่พบว่าค่า Sig. = .000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ .05 ดังนั้นจึงยอมรับ  $H_1$  กล่าวคือ สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกันจะมีปัจจัยความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน โดยพบว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจะมีปัจจัยความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล นอกจากนี้ ข้อมูลเชิงคุณภาพได้พบว่าสาเหตุที่สตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลมีปัจจัยความรู้เรื่องดังกล่าวมากกว่าเนื่องจากมีองค์ประกอบสนับสนุนหลายประการ เช่น 1) การมีแหล่งเผยแพร่ความรู้เรื่องการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าซึ่งช่วยเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ 2) การมีเทคโนโลยีสื่ออินเทอร์เน็ตแพร่กระจายในพื้นที่มากกว่าซึ่งช่วยเพิ่มโอกาสการเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีสื่อดังกล่าวได้มากขึ้น และ 3) การมีวิถีชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานคอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าซึ่งช่วยให้กระบวนการศึกษาและเรียนรู้เรื่องดังกล่าวดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

### 3.2) ปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต

การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมส่วนใหญ่จากทั้งสองเขตยังขาดปัจจัยเศรษฐกิจของตนเองในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต เนื่องจากยังมีรายได้ไม่เพียงพอจึงต้องอาศัยปัจจัยเศรษฐกิจในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตจากบุคคลอื่น โดยเรื่องนี้พบว่าตัวแปรทางด้านประชากรศาสตร์หลายตัว ได้แก่ พื้นที่อาศัย ระดับการศึกษา อายุ และสถานภาพในครอบครัว ล้วนส่งผลต่อสถานะการพึ่งพิงทางด้านเศรษฐกิจในเรื่องดังกล่าวของสตรีมุสลิม โดยตัวแปรตัวแรกคือพื้นที่อาศัยนั้นพบว่ามียุทธูปถัมภ์ต่อการมีทุนทางเศรษฐกิจในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต เนื่องจากข้อมูลชี้ให้เห็นว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจะมีโอกาสหรือช่องทางในการประกอบอาชีพมากกว่า และมีรายได้มากกว่า จึงส่งผลให้สามารถใช้จ่ายเงินในเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตได้มากกว่า ตัวแปรต่อมาคือระดับการศึกษานั้นพบว่ามียุทธูปถัมภ์ต่อการมีทุนทางการเงินในเรื่องดังกล่าวเช่นกัน เนื่องจากพบว่าสตรีมุสลิมที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้นจะช่วยให้พวกเธอมีช่องทางในการประกอบอาชีพที่หลากหลายและได้รับค่าตอบแทนมากขึ้น ส่งผลสามารถใช้จ่ายเงินเพื่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตได้มากกว่า และสำหรับตัวแปรเรื่องอายุและสถานภาพนั้นพบว่ามีความเชื่อมโยงที่ค่อนข้างชัดเจน กล่าวคือสตรีมุสลิมที่ยังมีอายุน้อยมักมีสถานภาพบุตรสาวซึ่งทำให้ต้องพึ่งพาการสนับสนุนทางการเงินในเรื่องของการใช้อินเทอร์เน็ตจากบิดามารดา สตรีมุสลิมซึ่งอยู่ในวัยทำงานมักมีสถานภาพมารดาจึงทำให้ต้องอาศัยการสนับสนุนทางการเงินในเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตจากสามี ในขณะที่สตรีมุสลิมที่อยู่ในวัยกลางคนหรือวัยสูงอายุมักมีสถานภาพมารดาจึงต้องอาศัยการส่งเสริมทางการเงินจากบุตรหลานของตนเองเพื่อให้สามารถใช้งานสื่อดังกล่าวได้

โดยพบว่าบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในเรื่องดังกล่าวของตนเองมากที่สุดคือ บิดา และสามี รองลงมาคือ มารดา ญาติพี่น้อง บุตร เพื่อน หัวหน้างาน และครูอาจารย์ ตามลำดับ และผลการศึกษาเรื่องนี้ทำให้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ไม่สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายในเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้อื่นด้วย อย่างไรก็ตาม ในส่วนของกลุ่มตัวอย่าง

สตรีมุสลิมที่ระบุว่าตนเองสามารถรับภาระค่าใช้จ่ายในเรื่องดังกล่าวให้แก่ผู้อื่นนั้นได้กล่าวว่า บุตร คือ บุคคลที่ตนเองรับภาระค่าใช้จ่ายในเรื่องนี้มากที่สุด

อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบที่อยู่นอกเหนือความคาดหมายของผู้วิจัยคือการได้พบว่าแม้จะมีกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมบางท่านที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์บางประการที่ส่งเสริมการมีทุนทางเศรษฐกิจในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น การมีระดับการศึกษาสูง การมีโอกาสประกอบอาชีพที่หลากหลาย หรือการมีอาชีพที่ได้รับค่าตอบแทนสูง ซึ่งน่าจะทำให้สตรีมุสลิมไม่ต้องพึ่งพาการสนับสนุนทางการเงินในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตจากบุคคลอื่นๆ แต่การศึกษาพบว่าสตรีมุสลิมเหล่านี้ยังต้องพึ่งพาอาศัยคำแนะนำหรือการชี้แนะจากบุคคลรอบข้างบางคนในการตัดสินใจใช้จ่ายเงินเพื่อการเข้าถึงและใช้งานสื่อดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมส่วนใหญ่จากในเขตเทศบาลเห็นว่าการใช้จ่ายเงินเพื่อการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่คุ้มค่า ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จากนอกเขตเทศบาลแสดงความไม่แน่ใจว่าการใช้จ่ายเงินในเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่คุ้มค่า สอดคล้องกับผลการศึกษาก่อนหน้านี้ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีส่วนใหญ่จากในเขตเทศบาลเห็นว่าการใช้จ่ายเงินในเรื่องดังกล่าวถือเป็นเรื่องที่เหมาะสม ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จากนอกเขตเทศบาลแสดงความไม่แน่ใจว่าการใช้จ่ายเงินในเรื่องดังกล่าวของสตรีมุสลิมถือเป็นเรื่องที่เหมาะสมหรือไม่ ในส่วนของการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมว่าตนเองต้องการความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนทางการเงินในเรื่องใดบ้างเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งในเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมส่วนใหญ่จากทั้งสองเขต ต้องการได้รับความช่วยเหลือในเรื่องค่าใช้จ่ายเพื่อการซื้อฮาร์ดแวร์และอุปกรณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องมากที่สุด รองลงมาคือความช่วยเหลือในเรื่องค่าใช้จ่ายเพื่อการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ความช่วยเหลือในเรื่องค่าใช้จ่ายเพื่อการซื้อโปรแกรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง และค่าใช้จ่ายเพื่อการบำรุงรักษาอุปกรณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ

สำหรับการศึกษาเรื่องการมีปัจจัยเศรษฐกิจทั้ง 4 ด้านที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต อันได้แก่ 1) ปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ 2) ปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อโปรแกรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ต 3) ปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อบริการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต และ 4) ปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องใช้จ่ายเงินเพื่อซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โดยสามารถสรุปข้อมูลให้เห็นได้จากตารางต่อไปนี้



## ตารางที่ 5.5

แสดงการเปรียบเทียบการแปลผลค่าเฉลี่ยเรื่องค่าเฉลี่ยความคิดเห็น  
ต่อทุนทางเศรษฐกิจเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย

ความคิดเห็นต่อการมีทุนทางเศรษฐกิจ ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง	พื้นที่อาศัย	
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
การใช้จ่ายเงินเพื่อซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์	2.92 (ปานกลาง)	2.16 (ค่อนข้างต่ำ)
การใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อโปรแกรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสื่อ อินเทอร์เน็ต	2.74 (ปานกลาง)	2.39 (ค่อนข้างต่ำ)
การใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อบริการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต	2.71 (ปานกลาง)	2.35 (ค่อนข้างต่ำ)
การใช้จ่ายเงินเพื่อซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์ คอมพิวเตอร์	2.46 (ค่อนข้างต่ำ)	2.21 (ค่อนข้างต่ำ)
เฉลี่ยรวม	2.71 (ปานกลาง)	2.28 (ค่อนข้างต่ำ)

จากตารางที่ 5.5 จะเห็นได้ว่าในประเด็นแรกเรื่องการมีทุนทางการเงินเพื่อซื้อหา  
อุปกรณ์คอมพิวเตอร์นั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีปัจจัย  
เศรษฐกิจเรื่องนี้ในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลเห็นว่า  
ตนเองมีปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องนี้ในระดับค่อนข้างต่ำ ในประเด็นที่สองเรื่องการมีทุนทางการเงินเพื่อซื้อ  
หาโปรแกรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตและนอกเขต  
เทศบาลเห็นว่าตนเองมีปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องนี้ในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจาก  
นอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องนี้ในระดับค่อนข้างต่ำ ในประเด็นที่สามเรื่องการมี  
ทุนทางการเงินเพื่อซื้อบริการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตนั้น กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาล  
เห็นว่าตนเองมีปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องนี้ในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขต  
เทศบาลเห็นว่าตนเองมีปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องนี้ในระดับค่อนข้างต่ำ และสำหรับประเด็นเรื่องการมีทุน  
ทางการเงินเพื่อซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์นั้น กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากทั้ง  
สองเขตเห็นว่าตนเองมีปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องนี้ในระดับค่อนข้างต่ำเท่ากัน และเมื่อพิจารณาในภาพรวม  
แล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการมีปัจจัยเศรษฐกิจ  
ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจาก  
นอกเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการมีปัจจัยเศรษฐกิจในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของ  
ตนเองในระดับค่อนข้างต่ำ

สอดคล้องกับผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 เรื่องการมีปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการ  
เข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตที่พบว่าค่า Sig. = .000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ .05 ดังนั้นจึงยอมรับ  $H_1$   
กล่าวคือ สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกันจะมีปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต  
แตกต่างกัน โดยพบว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจะมีปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องการเข้าถึงสื่อ  
อินเทอร์เน็ตมากกว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล นอกจากนี้ ข้อมูลเชิงคุณภาพได้พบว่า  
สาเหตุที่สตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลมีปัจจัยเศรษฐกิจเรื่องดังกล่าวมากกว่าเนื่องจากมีองค์ประกอบ  
สนับสนุนหลายประการ เช่น เช่น 1) การมีอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้มากกว่าซึ่งทำให้สามารถ

รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเรื่องการเข้าถึงเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตได้ 2) การมีโอกาสมประกอบอาชีพที่หลากหลายกว่าซึ่งทำให้มีเหตุผลหรือความจำเป็นในการใช้จ่ายเพื่อนำสื่อดังกล่าวมาใช้งาน และ 3) การมีวิถีชีวิตที่ซับซ้อนกว่าซึ่งส่งผลให้มีความจำเป็นในการใช้จ่ายเพื่อนำสื่อดังกล่าวมาใช้จัดการความซับซ้อนของชีวิตประจำวัน เช่น การสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์ การรับส่งข่าวสาร การประสานงาน และการเข้าถึงข่าวสารข้อมูล เป็นต้น

### 3.3) ปัจจัยสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต

การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมส่วนใหญ่จากทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลแสดงความเห็นสอดคล้องกันว่าบุคคลรอบข้างในสังคมมีอิทธิพลต่อการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง ในการศึกษาเรื่องนี้ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่าการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมควรอยู่ภายใต้การควบคุมหรือไม่ ซึ่งเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการใช้สื่อดังกล่าวของตนเองควรอยู่ภายใต้การควบคุม และเมื่อสอบถามต่อไปว่าการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมอยู่ภายใต้การควบคุมของใครบ้าง ก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการใช้สื่อดังกล่าวควรอยู่ภายใต้การควบคุมของตนเองมากที่สุด รองลงมาคือ มารดา สามี บิดา เพื่อน ญาติพี่น้อง และหัวหน้างาน ตามลำดับ

เมื่อสอบถามว่าบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมในเรื่องใดมากที่สุด พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลได้แสดงความคิดเห็นในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จากในเขตเทศบาลระบุว่าบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมให้ตนเองมีอิสระในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด รองลงมาคือ การให้การยอมรับในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต การส่งเสริมให้ได้รับความเท่าเทียมในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และการส่งเสริมให้มีโอกาสใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จากนอกเขตเทศบาลระบุว่าบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมให้ตนเองมีอิสระในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด เช่นกัน รองลงมาคือ การส่งเสริมให้ได้รับความเท่าเทียมในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต การให้การยอมรับในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และการส่งเสริมให้มีโอกาสใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ตามลำดับ

เมื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมว่าต้องการได้รับการสนับสนุนเรื่องใดมากที่สุดในเรื่องของการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลได้แสดงความคิดเห็นเรื่องนี้ในลักษณะที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน โดยในส่วนที่คล้ายกันนั้นคือการพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลระบุว่าตนเองต้องการได้รับการสนับสนุนเรื่องโอกาสในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และในส่วนที่แตกต่างกันนั้นคือการที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลเห็นว่าการได้รับอิสระในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต การได้รับความเท่าเทียมในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และการได้รับการยอมรับในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ตามลำดับ คือแนวทางการสนับสนุนที่ตนเองต้องการในลำดับที่รองลงมา ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลเห็นว่าการได้รับความเท่าเทียมในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต การได้รับการยอมรับในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และการได้รับอิสระในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ตามลำดับ คือแนวทางการสนับสนุนที่ตนเองต้องการในลำดับที่รองลงมา

และในส่วนของการศึกษาว่าบุคคลรอบข้างได้สนับสนุนให้สตรีมุสลิมใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อจุดประสงค์ใดมากที่สุดนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลได้แสดงความคิดเห็นเรื่องนี้ในลักษณะที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน โดยในส่วนที่คล้ายกันนั้นคือการพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลระบุว่าบุคคลรอบข้างได้สนับสนุนให้ตนเองใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษามากที่สุด และในส่วนที่แตกต่างกันนั้นคือการที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลเห็นว่า การใช้เพื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อการศึกษา และเพื่อกิจกรรมทางสังคม ตามลำดับ คือจุดประสงค์การใช้งานที่ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลรอบข้างมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลเห็นว่า การใช้เพื่อการศึกษา เพื่อกิจกรรมทางสังคม และเพื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ตามลำดับ คือจุดประสงค์การใช้งานที่ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลรอบข้างมากที่สุด

สำหรับการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมว่าคุณลักษณะใดของตนเองที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุดหากต้องการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลได้แสดงความคิดเห็นในลักษณะที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จากในเขตเทศบาลเห็นว่าการมีความจำเป็นต้องใช้อินเทอร์เน็ตคือคุณลักษณะที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุด รองลงมาคือการมีความรู้เรื่องการใช้งานอินเทอร์เน็ต การมีเวลาใช้อินเทอร์เน็ต การหาใช้อินเทอร์เน็ตได้ และการควบคุมตนเองขณะใช้อินเทอร์เน็ต ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จากนอกเขตเทศบาลเห็นตรงกันว่าการมีความจำเป็นต้องใช้อินเทอร์เน็ต และการมีความรู้เรื่องการใช้งานอินเทอร์เน็ตคือคุณลักษณะที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุด รองลงมาคือการควบคุมตนเองขณะใช้อินเทอร์เน็ต การมีเวลาใช้อินเทอร์เน็ต และการหาใช้อินเทอร์เน็ตได้ ตามลำดับ ซึ่งหากพิจารณาข้อมูลในภาพรวมแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากทั้งสองเขตได้ระบุว่าคุณลักษณะที่ตนเองต้องคำนึงถึงมากที่สุดหากต้องการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต คือ การมีความจำเป็นต้องใช้อินเทอร์เน็ต รองลงมาคือการมีความรู้เรื่องการใช้งานอินเทอร์เน็ต การมีเวลาใช้อินเทอร์เน็ต การควบคุมตนเองขณะใช้อินเทอร์เน็ต และการหาใช้อินเทอร์เน็ตได้ ตามลำดับ

สำหรับการศึกษาเรื่องการมีปัจจัยสังคมทั้ง 4 ด้านที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต อันได้แก่ 1) การมีโอกาสในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต 2) การมีอิสระในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต 3) การได้รับความเท่าเทียมในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต และ 4) การได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้างในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต โดยสามารถสรุปข้อมูลให้เห็นได้จากตารางต่อไปนี้

## ตารางที่ 5.6

แสดงการเปรียบเทียบการแปลผลค่าเฉลี่ยเรื่องค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการได้รับการสนับสนุนทางสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย

ความคิดเห็นต่อการได้รับการสนับสนุนทางสังคม ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง	พื้นที่อาศัย	
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
การมี “โอกาส” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	3.12 (ปานกลาง)	2.10 (ค่อนข้างต่ำ)
การมี “อิสระ” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	3.15 (ปานกลาง)	2.54 (ค่อนข้างต่ำ)
การได้รับ “ความเท่าเทียม” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	3.40 (ปานกลาง)	2.30 (ค่อนข้างต่ำ)
การได้รับ “การยอมรับ” ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต	2.77 (ปานกลาง)	3.26 (ปานกลาง)
เฉลี่ยรวม	3.11 (ปานกลาง)	2.55 (ค่อนข้างต่ำ)

จากตารางที่ 5.6 จะเห็นได้ว่าในประเด็นแรกเรื่องการมีโอกาสในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีปัจจัยสังคมเรื่องนี้ในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีปัจจัยสังคมเรื่องนี้ในระดับค่อนข้างต่ำ ในประเด็นที่สองเรื่องการมีอิสระในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีปัจจัยสังคมเรื่องนี้ในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีปัจจัยสังคมเรื่องนี้ในระดับค่อนข้างต่ำ ในประเด็นที่สามเรื่องการได้รับความเท่าเทียมในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีปัจจัยสังคมเรื่องนี้ในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีปัจจัยสังคมเรื่องนี้ในระดับค่อนข้างต่ำ และสำหรับประเด็นเรื่องการได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้างในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีปัจจัยสังคมเรื่องนี้ในระดับปานกลางเท่ากัน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยในเรื่องดังกล่าวมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก แม้ว่าค่าเฉลี่ยดังกล่าวจะตกอยู่ในกลุ่มปานกลางเช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีปัจจัยสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองมีปัจจัยสังคมเรื่องนี้ในระดับค่อนข้างต่ำ

และในส่วนของการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 เรื่องการมีปัจจัยสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น พบว่าค่า Sig. = .000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ .05 ดังนั้นจึงยอมรับ  $H_1$  กล่าวคือ สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน จะมีปัจจัยสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน โดยพบว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจะมีปัจจัยสังคมเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล นอกจากนี้ ข้อมูลเชิงคุณภาพได้พบว่าสาเหตุที่สตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลมีปัจจัยสังคมเรื่องดังกล่าวมากกว่าเนื่องจากมีองค์ประกอบสนับสนุนหลายประการ เช่น 1) สตรีมุสลิมในเขตเทศบาลมีโอกาสในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อกิจกรรมทางสังคมซึ่งถือเป็นความจำเป็นสำหรับวิถีชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล 2) สตรีมุสลิมในเขตเทศบาลมี

อิสระทางสังคมในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่า เนื่องจากมีความรู้เรื่องการใช้งานคอมพิวเตอร์ และสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าจึงมักได้รับการไว้วางใจให้ใช้งานได้อย่างอิสระ 3) สตรีมุสลิมในเขตเทศบาลได้รับความเท่าเทียมทางสังคมในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่า เนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ตได้แพร่กระจายตัวอย่างกว้างขวางในพื้นที่เขตเทศบาล ส่งผลให้สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลสามารถแสวงหาโอกาสหรือช่องทางในการเข้าถึงและใช้งานสื่อดังกล่าวได้อย่างเท่าเทียมกันหรือค่อนข้างเท่าเทียมกับชาวมุสลิมด้วยกันรวมถึงสมาชิกสังคมกลุ่มอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องการได้รับการยอมรับให้เข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นกลับพบว่า สตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลได้รับการยอมรับและสนับสนุนให้ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตเช่นเดียวกัน เนื่องจากพบว่าในปัจจุบันความเป็นเมืองได้ขยายสู่พื้นที่นอกเขตเทศบาลมากขึ้นและสื่ออินเทอร์เน็ตก็ได้รับการยอมรับจากสมาชิกชุมชนนอกเขตเทศบาลมากขึ้นในฐานะของเครื่องมือสื่อสารชนิดใหม่ที่สามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นที่ยังเป็นชนบท

#### 4) การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนของการศึกษาการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนั้น ผู้วิจัยจะแบ่งการสรุปผลข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ตามลักษณะของการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถนำเสนอการสรุปผลได้ดังนี้

##### 4.1) การเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต

การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลระบุว่าตนเองเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงหลักการศาสนามากที่สุด โดยในเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าความเป็นเขตพื้นที่อาศัย อันได้แก่ เขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ไม่มีผลต่อการประยุกต์เอาหลักศาสนาอิสลามมาใช้กับแนวทางการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง เนื่องจากเห็นว่าสตรีมุสลิมทุกคนไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ใดก็ตามจะต้องมีความตระหนักในความเป็นมุสลิม และต้องเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามให้มากที่สุด

ในการศึกษาเรื่องนี้พบว่าหลักศาสนาอิสลามเรื่อง “หน้าที่” ของสตรีมุสลิม คือแนวทางที่กลุ่มตัวอย่างนำมาใช้เป็นกรอบในการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต โดยเห็นว่าหลักการดังกล่าวช่วยให้สตรีมุสลิมรู้ว่าในขณะนั้นตนเองมีสถานภาพอะไร และรู้ว่าอะไรคือหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้สถานภาพนั้นมีความถูกต้องสมบูรณ์ รวมถึงรู้ว่าการกระทำใดบ้างที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งจะต้องหาทางหลีกเลี่ยง โดยพบว่า การเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับหน้าที่ของชาวมุสลิมนั้นแสดงออกให้เห็นตั้งแต่การกำหนดจุดประสงค์ของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งพบว่าจุดประสงค์การใช้งานประการแรกที่ไม่สอดคล้องกับหลักศาสนาที่สุดคือการนำมาใช้เพื่อ “ศึกษาหาความรู้” ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงเห็นว่าเป็นหน้าที่ของชาวมุสลิมทุกคนที่จะนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสรรพสิ่งต่างๆในโลกแล้วนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม จุดประสงค์ประการที่สองซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสอดคล้องกับหน้าที่ของชาวมุสลิมคือการใช้งานเพื่อ “รับทราบข่าวสาร” โดยเห็นว่าปัจจุบันชาวมุสลิมอาศัยอยู่ในโลกที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารซึ่งผู้ที่เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากกว่าย่อมเป็นผู้ที่ได้เปรียบ

จึงเห็นว่าชาวมุสลิมควรนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อจุดประสงค์ดังกล่าวเพื่อช่วยให้ตนเองรับรู้ความเป็นไปของโลกได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น และจุดประสงค์ประการที่สามที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเห็นว่าสอดคล้องกับการทำหน้าที่ของชาวมุสลิมคือการนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อสร้าง “การมีส่วนร่วมในสังคม” โดยเห็นว่าสังคมมุสลิมจะเข้มแข็งได้ย่อมต้องอาศัยการสื่อสารเชื่อมโยงกันระหว่างสมาชิกสังคมมุสลิมในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งต่างเห็นตรงกันว่าเป็นหน้าที่ของชาวมุสลิมที่จะนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เป็นสื่อกลางในการประสานความสัมพันธ์เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกสังคมมุสลิม รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมในเรื่องสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองกับกลุ่มคนอื่นๆที่ไม่ใช่มุสลิมด้วย ซึ่งในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสื่ออินเทอร์เน็ตมีคุณลักษณะพิเศษที่เปิดโอกาสให้คุณเลือกเวลาในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารได้ตามความสะดวกของตนเอง ซึ่งถือว่าสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสตรีมุสลิมที่ต้องให้ความสำคัญกับการปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัวก่อนจึงจะสามารถแบ่งเวลามาเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่ออินเทอร์เน็ตในเวลาที่เหมาะสมได้

ในส่วนของการศึกษาการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับหน้าที่ของสตรีมุสลิมนั้น เรื่องนี้ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้ระบุว่าแนวทางการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวให้มีความสอดคล้องและสนับสนุนหน้าที่ของตนเองนั้นเกิดจากการพิจารณาว่า “วิธีการ” และ “ผลลัพธ์” จากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตนั้นมีความสอดคล้องกับสภาพของตนเองหรือไม่ และการใช้งานดังกล่าวสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ขั้นพื้นฐานของตนเองอย่างไร กล่าวคือสตรีมุสลิมจะต้องตระหนักว่าตนเองมีสภาพอะไรบ้าง เช่น บุตรสาว ภรรยา หรือมารดา และสภาพเหล่านั้นต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างไรบ้าง จากนั้นจึงจะเลือกหยิบเอาความสามารถของสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในเฉพาะด้านที่สนับสนุนหรือส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว โดยแนวทางการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตที่สอดคล้องกับสภาพต่างๆของสตรีมุสลิมประกอบด้วย 1) สภาพภาพบุตรสาว พบว่าการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมที่สุดคือการใช้เพื่อศึกษาหาความรู้ 2) สภาพภาพภรรยา พบว่าการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมที่สุดคือการใช้งานในลักษณะที่ส่งเสริมการทำหน้าที่แม่บ้านของตนเอง และ 3) สภาพภาพมารดา พบว่าการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมที่สุดคือการใช้งานในลักษณะที่ส่งเสริมการดูแลกิจการทั้งหมดในครอบครัว นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังกล่าวถึงสภาพภาพชาวมุสลิม ซึ่งเห็นว่าการเลือกใช้ประโยชน์ที่เหมาะสมที่สุดคือการใช้เพื่อเป้าหมายทางศาสนาซึ่งแสดงให้เห็นในหลายลักษณะ เช่น การศึกษาหาความรู้เรื่องศาสนา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับศาสนา การสร้างเครือข่ายประชาคมมุสลิม และการเผยแพร่ศาสนาอิสลาม เป็นต้น

สำหรับการศึกษาแนวทางการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นว่าความเป็นเขตพื้นที่อาศัย อันได้แก่ เขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ไม่มีผลต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในบริบทดังกล่าว โดยเห็นว่าสตรีมุสลิมทุกคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่างต้องดำเนินชีวิตของตนเองให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมเดียวกัน ไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลหรือนอกเขตเทศบาลก็ตาม โดยการศึกษาแนวทางการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างได้เริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงอัต

ลักษณะบางประการที่ทำให้ชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณนี้มีความแตกต่างไปจากสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในส่วนอื่นๆของประเทศไทย นั่นคือ อัตลักษณ์ทางด้านเชื้อชาติ ที่ทำให้เห็นว่าชาวมุสลิมในพื้นที่นี้มีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกับกลุ่มชาวมลายูมุสลิมที่อาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซีย นอกจากนี้ยังรวมถึงอัตลักษณ์เรื่องภาษา การแต่งกาย อาหาร ขนบธรรมเนียมประเพณี การประกอบอาชีพ ระบบการศึกษา และระบบยุติธรรม ที่มีความแตกต่างไปจากชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในส่วนอื่นๆของประเทศ และในส่วนของอัตลักษณ์เฉพาะที่ทำให้สตรีมุสลิมในพื้นที่นี้มีความแตกต่างจากสตรีมุสลิมในพื้นที่อื่นๆนั้น พบว่าอัตลักษณ์ดังกล่าวสามารถแสดงออกให้เห็นได้จากภายนอกนั้นคือการแต่งกายของสตรีมุสลิมซึ่งกลุ่มตัวอย่างกล่าวว่าสตรีมุสลิมในพื้นที่นี้จะสวมเสื้อผ้าอาภรณ์ตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัดไม่ว่าจะอยู่ที่บ้าน อยู่ภายในชุมชน หรือต้องเดินทางออกไปนอกชุมชน รวมถึงเสื้อผ้านั้นก็มีลวดลายและวิธีการตัดเย็บที่เป็นเอกลักษณ์ตามแบบมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย รวมถึงอัตลักษณ์ในเรื่องของวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ต้องดำเนินตามหลักศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด ภายใต้อิทธิพลที่มีลักษณะค่อนข้างปิดและมีระบอบเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมและการประมงชายฝั่ง จึงทำให้สตรีมุสลิมในพื้นที่นี้มีแนวทางการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพที่มีความเป็นเอกลักษณ์แตกต่างไปจากสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในส่วนอื่นๆของประเทศไทย และด้วยการคำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องอัตลักษณ์ของตนเองจึงทำให้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมต้องการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ของตนเองไปยังบุคคลภายนอกให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับตัวตนที่แท้จริงของสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ ซึ่งจะช่วยลดความแปลกแยก และการกีดกันจากกลุ่มบุคคลภายนอก รวมถึงจะช่วยให้สังคมยอมรับในเรื่องความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ขนบธรรมเนียม และประเพณีที่เกี่ยวข้องกับสตรีมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มากขึ้น โดยเห็นว่าการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเปิดโอกาสให้สร้างเนื้อหาด้วยตนเอง และอาศัยต้นทุนในการดำเนินการที่น้อยกว่ามากเมื่อเปรียบเทียบกับสื่อกระแสหลัก

นอกจากนี้ การศึกษายังพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังต้องการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อรับมือกับผลกระทบจากปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ซึ่งแสดงออกให้เห็นในหลายด้าน เช่น ผลกระทบต่อสุขภาพกาย ซึ่งหมายถึงการตกเป็นเหยื่อของการก่อความไม่สงบที่อาจนำไปสู่การสูญเสียชีวิตหรือพิการ และผลกระทบต่อสุขภาพใจซึ่งเป็นผลจากภาวะความกลัวและความหวาดระแวงต่อการตกเป็นเหยื่อของการก่อการร้าย รวมถึงภาวะความเครียดจากสภาพทางเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ซึ่งในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเห็นว่าการช่วยบรรเทาผลกระทบดังกล่าวถือเป็นหน้าที่หนึ่งของสตรีมุสลิมด้วย โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์โดยเฉพาะข่าวคราวที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการแก้ปัญหาหรือข่าวแจ้งเตือนการก่อความไม่สงบ ซึ่งจะช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์มากยิ่งขึ้นและช่วยให้สามารถหลีกเลี่ยงจากการก่อความไม่สงบได้อย่างทันท่วงที ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการเปิดรับข่าวสารเหตุการณ์ความไม่สงบจากสื่ออินเทอร์เน็ตมีความเหมาะสมในหลายด้าน เช่น ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลเนื่องจากสตรีมุสลิมสามารถเลือกเวลาใช้สื่อได้ตามความต้องการโดยที่ไม่กระทบกับการปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัว หรือการเปิดโอกาสให้เลือกรับข่าวสารในประเด็นที่ตนเองสนใจได้อย่างอิสระ เช่น ข่าวผลกระทบจากการก่อการร้าย ข่าวนโยบายแก้ไขปัญหาเหตุการณ์ความไม่สงบ หรือข่าวความคิดเห็นของบุคคลต่างๆ

นอกจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแล้ว การศึกษายังพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังเลือกใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวในแง่ของการผลิตและแพร่กระจายข่าวสารที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบด้วย โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างได้มุ่งใช้ “สื่อเครือข่ายสังคม” (Social network) เช่น Facebook Line หรือ Twitter ในการผลิตและแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบระหว่างสมาชิกในกลุ่มซึ่งเชื่อว่าจะช่วยให้การแพร่กระจายข่าวสารดังกล่าวมีความรวดเร็วและมีความลึกมากยิ่งขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการบันทึกข้อมูลเหตุการณ์ความไม่สงบแล้วนำไปรายงานต่อให้สังคมได้รับทราบถือเป็นการทำหน้าที่ทางสังคมของสตรีมุสลิมซึ่งจะช่วยให้ตนเองและบุคคลรอบข้างหลีกเลี่ยงจากเหตุการณ์ความไม่สงบได้ทันทั่วทั้ง โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสตรีมุสลิมที่มีใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตผ่านทางอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์ Tablet ควรมีบทบาทในเรื่องนี้เนื่องจากอุปกรณ์ดังกล่าวสามารถพกติดตัวไปยังสถานที่ต่างๆและเชื่อมต่อกับสื่ออินเทอร์เน็ตได้ ซึ่งจะช่วยให้สตรีมุสลิมสามารถบันทึกเหตุการณ์ต่างๆและเผยแพร่ข้อมูลเหล่านั้นผ่านทางสื่อสังคมได้อย่างรวดเร็ว

การศึกษายังพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมต้องการนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจในส่วนที่เกิดจากปัญหาเหตุการณ์ความไม่สงบด้วย ทั้งนี้เนื่องจากพบว่าปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ได้ส่งผลกระทบให้การประกอบกิจกรรมทางธุรกิจของสตรีมุสลิมในพื้นที่ต้องประสบเป็นอย่างมาก เช่น ความเสี่ยงต่อการเดินทางออกไปทำเกษตรกรรมในพื้นที่เสี่ยง ความเสี่ยงต่อการซื้อขายหรือการขนส่งสินค้า และความชบเซาของกิจกรรมการค้าขายในพื้นที่เศรษฐกิจ โดยเรื่องนี้ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้นำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ในลักษณะของการบรรเทาผลกระทบในด้านต่างๆที่กล่าวถึง นั่นคือ การค้าขายสินค้าทางสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม ซึ่งช่วยให้สตรีมุสลิมลดต้นทุนในการจัดตั้งร้าน ช่วยประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่รู้จัก ช่วยให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้มากขึ้น และช่วยลดความเสี่ยงต่อการขาดทุนอันเป็นผลจากสภาวะทางเศรษฐกิจตกต่ำในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้ยังพบว่าทางเลือกใช้ประโยชน์ในลักษณะดังกล่าวถือเป็นการสนับสนุนการทำหน้าที่ในครอบครัวของสตรีมุสลิมได้เป็นอย่างดี เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการช่วยเหลือครอบครัวในเรื่องของการแสวงหารายได้ภายใต้ขอบเขตหรือวิธีการที่เหมาะสมถือเป็นสิ่งที่จำเป็นและกระทำได้

สำหรับการศึกษาเรื่องแนวทางการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตทั้ง 3 ลักษณะ อันได้แก่ 1) การเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงหลักการศาสนา 2) การเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนหน้าที่ของตนเอง และ 3) การเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสามารถสรุปข้อมูลให้เห็นได้จากตารางต่อไปนี้



## ตารางที่ 5.7

แสดงการเปรียบเทียบการแปลผลค่าเฉลี่ยเรื่องค่าเฉลี่ยความคิดเห็น  
ต่อการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย

ความคิดเห็นต่อ การใช้ประโยชน์	พื้นที่อาศัยของสตรีมุสลิม	
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
ท่านเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงหลักการศาสนา	3.71 (ค่อนข้างสูง)	3.70 (ค่อนข้างสูง)
ท่านเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและ สนับสนุนหน้าที่ของตนเอง	3.62 (ค่อนข้างสูง)	3.63 (ค่อนข้างสูง)
ท่านเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องกับ วิถีชีวิตในบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้	3.68 (ค่อนข้างสูง)	3.59 (ค่อนข้างสูง)
เฉลี่ยรวม	3.67 (ค่อนข้างสูง)	3.64 (ค่อนข้างสูง)

จากตารางที่ 5.7 จะเห็นได้ว่าในประเด็นแรกเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงหลักการศาสนานั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองเลือกใช้ประโยชน์เรื่องนี้ในระดับค่อนข้างสูงเท่ากัน ในประเด็นที่สองเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนหน้าที่ของตนเองนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองเลือกใช้ประโยชน์เรื่องนี้ในระดับค่อนข้างสูงเท่ากัน และในประเด็นที่สามเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น พบว่า พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองเลือกใช้ประโยชน์เรื่องนี้ในระดับค่อนข้างสูงเท่ากัน และเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่าพบว่าการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับค่อนข้างสูงเท่ากัน

ในส่วนของการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 5 เรื่องการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองนั้น พบว่าค่า Sig. = .424 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ .05 ดังนั้นจึงยอมรับ  $H_0$  แล้วปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ระดับนัยสำคัญ .05 กล่าวคือ สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน จะมีการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตไม่แตกต่างกัน

#### 4.2) การเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต

การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลระบุว่าตนเองเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนามากที่สุด โดยในเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าความเป็นเขตพื้นที่อาศัยอันได้แก่ เขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ไม่มีผลต่อการเลือกปฏิเสธการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม เนื่องจากเห็นว่าสตรีมุสลิมทุกคนไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ใดก็ตามจะต้องมีความตระหนักในหลักการอิสลาม และต้องปฏิเสธการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดแย้งกับแนวทางของศาสนา

ในการศึกษาเรื่องนี้พบว่าหลักศาสนาอิสลามเรื่อง “การปกป้องตนเอง” ของสตรีมุสลิม คือแนวทางที่กลุ่มตัวอย่างนำมาใช้เป็นกรอบในการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต โดยเห็นว่าหลักการดังกล่าวช่วยให้สตรีมุสลิมรู้ว่าการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะใดที่ถือว่าสอดคล้องกับหลักศาสนาและการใช้ในลักษณะใดที่มีความขัดแย้งและควรหลีกเลี่ยงให้มากที่สุด การศึกษาพบว่าสตรีมุสลิมจะต้องแยกแยะให้ได้ว่าการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแบบใดที่ถือเป็น “หะลาล” หรือแนวทางที่ศาสนาอนุญาตให้กระทำ และการใช้สื่อแบบใดที่ถือว่าเป็น “หะรอม” หรือแนวทางที่ศาสนาไม่อนุญาตให้กระทำ ทั้งนี้การศึกษาได้พบว่าการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ หะลาล นั้นแสดงให้เห็นได้ใน 3 แนวทางหลักๆ ได้แก่ 1) การเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนการทำหน้าที่ของสตรีมุสลิม เช่น เพื่อรับทราบข่าวสาร เพื่อแสวงหาความรู้ เพื่อประกอบอาชีพ หรือเพื่อการร่วมกิจกรรมทางสังคม 2) การเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้ขอบเขตของสิทธิที่ตนเองมี เช่น การตระหนักถึงสิทธิเรื่องการศึกษาและนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการแสวงหาความรู้ให้กับตนเอง การตระหนักถึงสิทธิเรื่องการแสวงหารายได้และนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการประกอบอาชีพ หรือการตระหนักถึงสิทธิเรื่องการสื่อสารแสดงความคิดเห็นและนำสื่อดังกล่าวมาใช้แสดงบทบาททางสังคม และ 3) การเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของตนเอง นั่นคือการตระหนักว่าแนวทางการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแบบใดที่ขัดแย้งกับหลักศาสนาและอาจนำไปสู่อันตรายต่อตนเอง แล้วทำการหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธการใช้งานในลักษณะเหล่านั้น ส่วนการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ “หะรอม” นั้นหมายถึงการใช้งานในทุกรูปแบบที่ขัดแย้งกับแนวทางการใช้งานแบบ หะลาล ที่กล่าวถึงไปข้างต้นนั่นเอง

สำหรับการศึกษาว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้ปกป้องตนเองอย่างไรจากการไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสมนั้น ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นเรื่องนี้เอาไว้ในสองประเด็นใหญ่ๆ ได้แก่ 1) การหลีกเลี่ยงการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ส่งผลด้านลบต่อภาพลักษณ์ของตนเอง นั่นคือการปฏิเสธการใช้งานในลักษณะที่ก่อให้เกิดการรับรู้และจดจำข้อมูลที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับสตรีมุสลิม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความคลุมเครือ ความไม่เข้าใจ หรือความเข้าใจที่ผิดพลาด และจะนำไปสู่ความคิด ที่ศรัทธา หรือการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อสตรีมุสลิม เช่น การหลีกเลี่ยงการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง การหลีกเลี่ยงการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลแปลกหน้า หรือการหลีกเลี่ยงการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ไม่เหมาะสม และ 2) การหลีกเลี่ยงการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อศาสนาอิสลาม โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเรื่องนี้มีความสำคัญเพราะผลกระทบที่เกิดขึ้นมิได้เกี่ยวข้องกับสตรีมุสลิมเพียงอย่างเดียวแต่ส่งผลถึงศาสนา

อิสลามและสังคมมุสลิมด้วย ซึ่งการศึกษาพบว่าแนวทางการหลีกเลี่ยงการใช้งานดังกล่าว ได้แก่ 1) การหลีกเลี่ยงการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนาที่เกิดจากการตีความของตนเอง 2) การหลีกเลี่ยงการอ้างอิงข้อมูลเรื่องศาสนาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และ 3) การหลีกเลี่ยงจากการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ไม่ประสงค์กับอิสลาม

ในส่วนของการศึกษาว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้ปกป้องบุคคลรอบข้างอย่างไรจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม ซึ่งเรื่องนี้ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงแนวทางต่างๆที่สตรีมุสลิมได้นำมาใช้เพื่อการปกป้องดูแลในเรื่องดังกล่าว ได้แก่ 1) การสนับสนุนให้สตรีมุสลิมที่มีอายุมากกว่าหรือมีความรู้ทางศาสนามากกว่าเป็นผู้ให้ความรู้และคำชี้แนะแก่สตรีมุสลิมคนอื่นๆว่าควรทำการปกป้องตนเองจากความชั่วร้ายในสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างไร โดยเห็นว่าการเป็นผู้หญิงด้วยกันน่าจะช่วยให้มีความเข้าใจ ความไว้วางใจ และการเปิดเผยต่อกันมากยิ่งขึ้น 2) การสนับสนุนให้บุคคลรอบข้างที่เป็นผู้ชาย เช่น บิดา สามี หรือบุตรชาย ช่วยปกป้องดูแลการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมให้มีความถูกต้องและปลอดภัย เนื่องจากเห็นว่าผู้ชายมักมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีมากกว่าผู้หญิง จึงน่าจะให้คำแนะนำได้ว่าสตรีมุสลิมควรนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไรและไม่ควรนำสื่อดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในเรื่องใดบ้าง และ 3) การสนับสนุนให้สตรีมุสลิมรู้จักปกป้องตนเองก่อนจากนั้นจึงนำความรู้ไปปกป้องผู้อื่น ซึ่งหมายถึงสตรีมุสลิมจะต้องตระหนักก่อนว่าการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแบบใดบ้างที่ไม่ขัดแย้งกับหลักศาสนาแล้วปฏิบัติตนให้ได้ตามแบบนั้น จากนั้นจึงนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปถ่ายทอดให้กับสตรีมุสลิมคนอื่นๆเพื่อนำไปใช้ปกป้องตนเอง

สำหรับการศึกษาเรื่องแนวทางการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตทั้ง 3 ลักษณะ อันได้แก่ 1) การไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนา 2) การปกป้องตนเองจากการไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม และ 3) การปกป้องบุคคลรอบข้างจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม ผู้วิจัยสามารถนำเสนอผลสรุปได้ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

#### ตารางที่ 5.8

แสดงการเปรียบเทียบการแปลผลค่าเฉลี่ยเรื่องค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย

ความคิดเห็นต่อการเลือกไม่ใช้ประโยชน์	พื้นที่อาศัยของสตรีมุสลิม	
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
ท่านไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนา	3.78 (ค่อนข้างสูง)	3.73 (ค่อนข้างสูง)
ท่านปกป้องตนเองด้วยการไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม	3.69 (ค่อนข้างสูง)	3.73 (ค่อนข้างสูง)
ท่านสนับสนุนให้มีการปกป้องกันและกันจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสม	3.81 (ค่อนข้างสูง)	3.86 (ค่อนข้างสูง)
เฉลี่ยรวม	3.76 (ค่อนข้างสูง)	3.78 (ค่อนข้างสูง)

จากตารางที่ 5.8 จะเห็นได้ว่าในประเด็นแรกเรื่องการไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ขัดกับหลักศาสนานั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองเลือกไม่ใช้ประโยชน์เรื่องนี้ในระดับค่อนข้างสูงเท่ากัน ในประเด็นที่สองเรื่องการปกป้องตนเองจากการไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสมนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองเลือกไม่ใช้ประโยชน์เรื่องนี้ในระดับค่อนข้างสูงเท่ากัน และในประเด็นที่สามเรื่องการปกป้องบุคคลรอบข้างจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสมนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองให้ความสำคัญกับพฤติกรรมดังกล่าวในระดับค่อนข้างสูงเท่ากันด้วย และเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับค่อนข้างสูงเท่ากัน

และในส่วนของการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 6 เรื่องการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองนั้น พบว่าค่า Sig. = .693 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ .05 ดังนั้นจึงยอมรับ  $H_0$  แล้วปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ระดับนัยสำคัญ .05 กล่าวคือ สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน จะมีการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตไม่แตกต่างกัน

#### 4.3) การสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต

การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลระบุว่าตนเองได้สร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้กรอบของหลักศาสนามากที่สุด โดยในเรื่องนี้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าความเป็นเขตพื้นที่อาศัย อันได้แก่ เขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล มีผลต่อการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต เนื่องจากเห็นว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกันจะมีข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบในเรื่องการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวในลักษณะที่แตกต่างกัน

ในการศึกษาเรื่องนี้พบว่าหลักศาสนาอิสลามเรื่อง “สิทธิ” ของสตรีมุสลิม คือแนวทางที่กลุ่มตัวอย่างนำมาใช้เป็นกรอบในการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต โดยเห็นว่าหลักการดังกล่าวช่วยให้สตรีมุสลิมตระหนักว่าตนเองมีขอบเขตในการกระทำสิ่งต่างๆ มากน้อยเพียงใด ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวจะช่วยให้สตรีมุสลิมสามารถปฏิบัติสิ่งต่างๆ ให้อยู่ภายในกรอบที่เหมาะสมได้ โดยในเรื่องของการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าหมายถึงการที่สตรีมุสลิมตระหนักว่าตนเองมีสิทธิในการนำเอาสื่อดังกล่าวมาใช้งานในลักษณะต่างๆ ได้มากน้อยเพียงใด โดยพบว่าในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะทั่วไป เช่น การรับส่งอีเมล การค้นหาข้อมูล การสื่อสารปฏิสัมพันธ์ หรือการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ไปแก่สังคม สตรีมุสลิมจะได้รับอนุญาตให้ทำการสื่อสารผ่านทางสื่อดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ และสำหรับการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้ในลักษณะเฉพาะ เช่น การเผยแพร่ศาสนา หรือการประกอบอาชีพนั้น พบว่าสตรีมุสลิมจะต้องทราบก่อนว่าขอบเขตสิทธิของตนเองในเรื่องดังกล่าวมีมากน้อยเพียงใดและจะปฏิบัติตนอย่างไรให้อยู่ภายในกรอบของสิทธินั้นๆ

สำหรับการศึกษาว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้ประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตอย่างไร ภายใต้สิทธิด้านต่างๆที่ตนเองมี ซึ่งเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่าสิทธิทุกๆด้านในชีวิตล้วนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสื่ออินเทอร์เน็ตได้ทั้งสิ้น เช่น 1) สิทธิทางการศึกษา ซึ่งหมายถึงการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้ในการแสวงหาความรู้ ซึ่งถือเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับสตรีมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนมากที่มักประสบปัญหาเรื่องการขาดโอกาสในการศึกษาเนื่องจากปัญหาความยากจนและการขาดแคลนสถานศึกษา 2) สิทธิทางการประกอบอาชีพ ซึ่งหมายถึงการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เป็นช่องทางหรือเครื่องมือในการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว ซึ่งถือเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับสตรีมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่กำลังประสบปัญหาเศรษฐกิจการค้าที่ซบเซาอันเป็นผลมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3) สิทธิทางสังคมและการเมือง ซึ่งหมายถึงการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างโอกาสและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการเมืองของท้องถิ่น โดยกลุ่มตัวอย่างเชื่อว่าตนเองก็มีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเรื่องสังคมและการเมืองเทียบเท่ากับกลุ่มคนอื่นๆในสังคมเช่นกัน และ 4) สิทธิทางศาสนา ซึ่งหมายถึงการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้เพื่อการศึกษาหาความรู้ทางศาสนา การเผยแพร่ความรู้ทางศาสนา และการจัดกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับศาสนา โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าตนเองก็เป็นมุสลิมคนหนึ่งซึ่งมีภาระหน้าที่ในการนำเอาช่องทางสื่อสารที่มีอยู่มาใช้เพื่อผลประโยชน์ของกิจการศาสนาได้เช่นเดียวกับชาวมุสลิมคนอื่นๆที่เป็นผู้ชาย โดยสรุปการศึกษาพบว่ากรอบแนวคิดในเรื่องการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลนั้นขึ้นอยู่กับหลักการเดียวกันนั่นคือการตระหนักถึงสิทธิของตนเองภายใต้หลักศาสนา และพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากทั้งสองพื้นที่ต่างมุ่งประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับสิทธิดังกล่าวเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม การศึกษาได้ค้นพบข้อแตกต่างในเรื่องความสามารถในการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อแสดงออกซึ่งสิทธิในเรื่องต่างๆของตนเอง ทั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลได้แสดงความคิดเห็นว่าตนเองมีโอกาสและศักยภาพในเรื่องการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อแสดงให้เห็นถึงสิทธิในด้านต่างๆมากกว่า เนื่องจากเห็นว่าสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมักมีระดับการศึกษาสูงกว่า และมักได้รับการสนับสนุนทางการเงินในเรื่องการเข้าถึงสื่อดังกล่าวมากกว่าด้วย จึงเป็นผลให้สามารถนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาถ่ายทอดข้อมูลในรูปแบบที่ต้องการได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การสร้างเว็บไซต์ การสร้างเว็บเพจ การสร้างเว็บบอร์ด การเผยแพร่คลิปเสียงและคลิปวิดีโอ ในขณะที่สตรีมุสลิมนอกเขตเทศบาลส่วนใหญ่ยังมีระดับการศึกษาไม่สูงนักและมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า จึงทำให้ขาดความรู้และเงินทุนในการนำเอาสื่อดังกล่าวมาประยุกต์ใช้เพื่อจุดประสงค์เฉพาะของตนเอง

สำหรับการศึกษาเรื่องแนวทางการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตทั้ง 3 ลักษณะ อันได้แก่ 1) การประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้กรอบของหลักศาสนา 2) การประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิม และ 3) ความสามารถในการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง ผู้วิจัยสามารถนำเสนอผลสรุปได้ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

#### ตารางที่ 5.9

แสดงการเปรียบเทียบการแปลผลค่าเฉลี่ยเรื่องค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และตามพื้นที่อาศัย

ความคิดเห็นต่อการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์	พื้นที่อาศัยของสตรีมุสลิม	
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
ท่านประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้กรอบของหลักศาสนา	3.83 (ค่อนข้างสูง)	3.69 (ค่อนข้างสูง)
ท่านประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิม	3.83 (ค่อนข้างสูง)	3.67 (ค่อนข้างสูง)
ท่านสามารถประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในเรื่องต่างๆด้วยตนเอง	3.84 (ค่อนข้างสูง)	2.56 (ค่อนข้างต่ำ)
เฉลี่ยรวม	3.84 (ค่อนข้างสูง)	3.31 (ปานกลาง)

จากตารางที่ 5.9 จะเห็นได้ว่าในประเด็นแรกเรื่องการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตภายใต้กรอบของหลักศาสนา นั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์เรื่องนี้ในระดับค่อนข้างสูงเท่ากัน ในประเด็นที่สองเรื่องการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำนึงถึงสิทธิด้านต่างๆของสตรีมุสลิม นั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์เรื่องนี้ในระดับค่อนข้างสูงเท่ากัน และในประเด็นที่สามเรื่องความสามารถในการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตด้วยตนเองนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองสามารถสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์เรื่องนี้ในระดับค่อนข้างสูง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองสามารถสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์เรื่องนี้ในระดับค่อนข้างต่ำ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับค่อนข้างสูง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองในระดับปานกลาง

และในส่วนของการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 7 เรื่องการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองนั้น พบว่าค่า Sig. = .000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ .05 ดังนั้นจึงยอมรับ  $H_1$  กล่าวคือ สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน จะมีการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน โดยพบว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจะมีการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล

## อภิปรายผลการวิจัย

หลังจากที่ผู้วิจัยได้นำเสนอการสรุปผลการวิจัยเอาไว้ในส่วนที่แล้ว ในส่วนต่อไปนี่ผู้วิจัยจะทำการอภิปรายผลการศึกษาศึกษาโดยมุ่งตอบคำถามว่าผลการศึกษาวិเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับมานั้นเป็นไปตาม “ข้อสันนิษฐาน” ทั้ง 2 ข้อที่ผู้วิจัยได้ตั้งเอาไว้ในตอนต้นหรือไม่อย่างไร ในการนี้ผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆที่ได้รวบรวมมาทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาวิเคราะห์ในครั้งนี้ โดยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ตามประเด็นของการศึกษาได้ดังนี้

### ส่วนที่ 1 การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม

ในส่วนของการศึกษาศึกษาการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนั้นพบว่าเป็นไปตาม “ข้อสันนิษฐาน” ของการศึกษาที่ได้ตั้งเอาไว้ นั่นคือ พบว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจะมีข้อได้เปรียบในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล โดยเป็นทั้งข้อได้เปรียบในเรื่องการมีปัจจัยความรู้ การมีปัจจัยเศรษฐกิจ และการมีปัจจัยสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งพบว่าสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง “The Ever-Shifting Internet Population: A new look at Internet access and the digital divide” (อ้างแล้ว) ที่ได้ค้นพบว่าคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ใช้งานถือเป็นตัวแปรสำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพและโอกาสของบุคคลในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งในการศึกษานี้หมายถึงเขตพื้นที่อาศัยที่แตกต่างกัน นั่นคือ ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลนั่นเอง โดยสามารถอธิบายข้อได้เปรียบในด้านต่างๆได้ดังต่อไปนี้

#### 1) ข้อได้เปรียบเรื่องความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต

การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลมีข้อได้เปรียบเรื่องความรู้ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาล ทั้งนี้เนื่องจากสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลส่วนใหญ่ระบุว่าตนเองมีความรู้ด้านต่างๆเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่า โดยการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่าสาเหตุที่สตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลมีความรู้เรื่องดังกล่าวมากกว่าเนื่องจากมีองค์ประกอบสนับสนุนหลายประการ เช่น

1.1) การที่พื้นที่เขตเทศบาลมีแหล่งแพร่กระจายความรู้ในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่า เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย สถานฝึกอาชีพ และร้านให้บริการอินเทอร์เน็ต จึงเป็นผลให้สตรีมุสลิมในเขตเทศบาลมีช่องทางในการเข้าถึงความรู้เรื่องดังกล่าวได้มากกว่า และยังพบว่าการมีแหล่งความรู้มากกว่ายังส่งผลให้มีบุคคลผู้ถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าอีกด้วย โดยเฉพาะการเรียนรู้อาจมาจากครู/อาจารย์ในสถานศึกษาซึ่งพบว่าเป็นช่องทางสำคัญที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลเข้าถึงความรู้ในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ ข้อมูลยังชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีอายุ 16 – 25 ปี สถานภาพบุตรสาว และมีการศึกษาระดับมัธยมขึ้นไป ถือเป็นกลุ่มที่มีความรู้ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด ซึ่งเรื่องนี้พบว่าสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (Singh, 2004) ที่พบว่าบุคคลที่มีอายุน้อยมักมีแนวโน้มที่จะเข้าใจและรับเอาเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ ICT มาใช้งานมากกว่าบุคคลที่มีอายุมาก ซึ่งเป็นผลมาจากคุณลักษณะทางด้านร่างกายและจิตใจที่เอื้อต่อการสร้างทักษะการเรียนรู้มากกว่า เช่น การมีความจำ

ดี การมีสายตาดี การมีสุขภาพดี การมีความกระตือรือร้นในการทดลองสิ่งใหม่ๆ หรือการไม่ต้องวิตกกังวลกับภาระการเลี้ยงดูครอบครัว ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ล้วนถือเป็นข้อได้เปรียบของสตรีมุสลิมที่ยังมีอายุน้อย นอกจากนี้ การมีอายุน้อยนั้นยังอาจชี้ให้เห็นถึงการมีสถานภาพบุตรสาวซึ่งในสังคมอิสลามได้กำหนดว่าหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของสตรีมุสลิมกลุ่มนี้คือการศึกษาหาความรู้ซึ่งถือเป็นความจำเป็นตามหน้าที่ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้พบว่าสตรีมุสลิมกลุ่มนี้คือกลุ่มที่มีความรู้เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด

1.2) การมีเทคโนโลยีใช้อินเทอร์เน็ตแพร่กระจายในพื้นที่มากกว่าซึ่งช่วยเพิ่มโอกาสการเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีสื่อดังกล่าวได้มากขึ้น โดยเรื่องนี้พบว่าทำเลที่ตั้งของชุมชนถือว่ามีส่วนสำคัญในการสร้างข้อได้เปรียบเรื่องความรู้ในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ McKeown (2007) ที่กล่าวว่าสภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของบุคคล ซึ่งในเรื่องนี้ได้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่อาศัยในเขตเทศบาลมีโอกาสรู้การใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้จากสถานที่ต่างๆ ในชุมชนของตนเองเนื่องจากสภาพโดยรวมของพื้นที่นั้นมีระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็นต่อการใช้งานสื่อดังกล่าวอยู่ครบถ้วน โดยเฉพาะความครอบคลุมของเครือข่ายระบบไฟฟ้าที่อยู่อย่างทั่วถึงในเขตเทศบาลก็เป็นผลให้การแพร่กระจายอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เช่นสื่ออินเทอร์เน็ตสามารถกระทำได้อย่างง่ายดายยิ่งขึ้น สอดคล้องกับรายงานเรื่องเครื่องชี้วัดการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย พ.ศ. 2554 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554) ที่ระบุว่า การมีไฟฟ้าใช้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดสำหรับการพัฒนา ICT เพื่อให้เกิดการเข้าถึง ICT ได้อย่างเท่าเทียมกัน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลยังคงประสบกับการขาดแคลนโอกาสรู้การใช้งานสื่อดังกล่าวเนื่องจากข้อจำกัดเรื่องระบบสาธารณูปโภคบางประการที่ทำให้การแพร่กระจายสื่ออินเทอร์เน็ตในพื้นที่ไม่สามารถกระทำได้อย่างแพร่หลาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อิมจิต เลิศพงษ์สมบัติ (2542: บทคัดย่อ) ที่พบว่า การให้บริการอินเทอร์เน็ตตำบลส่วนใหญ่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังขาดความพร้อมในการให้บริการทั้งในเรื่องบุคลากรผู้ให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล เรื่องคุณภาพระบบเครือข่ายตัวเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการสืบค้นไม่เพียงพอ เว็บไซต์ของตำบลขาดการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาหากต้องการเพิ่มโอกาสการเรียนรู้เรื่องการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตให้แก่สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล

1.3) การมีวิถีชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานคอมพิวเตอร์และใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่าช่วยให้กระบวนการศึกษาและเรียนรู้เรื่องดังกล่าวดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยเรื่องนี้พบว่าความเป็นเขตเทศบาลมีผลทำให้บทบาทของสตรีมุสลิมในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อสังคมได้ขยายตัวมากขึ้นก็ส่งผลให้วิถีชีวิตของสตรีมุสลิมมีความซับซ้อนมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งการศึกษาพบว่าสื่ออินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลในหลายด้านเนื่องจากสื่อดังกล่าวสามารถตอบสนองความต้องการที่ซับซ้อนของผู้คนในสังคมเมือง สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของประชากรในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล” ที่พบว่าการที่บุคคลจะรับเอาสื่อชนิดใดมาใช้งานนั้นจะต้องเกิดจากการที่บุคคลนั้นมี “ความต้องการ” (Needs) หรือเล็งเห็นประโยชน์จากการใช้สื่อดังกล่าว โดยพบว่าคุณลักษณะของสื่ออินเทอร์เน็ตได้ช่วยให้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจัดการกับความซับซ้อนต่างๆ ที่



เกิดจากวิถีชีวิตของสังคมเมืองได้ เช่น 1) การใช้งานด้านการศึกษา ซึ่งพบว่าสตรีมุสลิมต้องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการเข้าถึงข่าวสารความรู้ซึ่งจะช่วยให้สามารถติดตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกสมัยใหม่ได้ 2) การใช้งานด้านเศรษฐกิจ ซึ่งพบว่าสตรีมุสลิมต้องการนำสื่อดังกล่าวมาใช้เพื่อสร้างโอกาสและศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจโดยเฉพาะในบริบทของสังคมเมือง 3) การใช้งานด้านสังคมและการเมือง ซึ่งพบว่าสตรีมุสลิมต้องการใช้สื่อดังกล่าวเพื่อการปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่หลากหลายในสังคมเมือง รวมถึงการใช้เพื่อสร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางสังคมต่างๆในพื้นที่ และ 4) การใช้งานด้านศิลปวัฒนธรรม ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลได้นำเอาสื่อดังกล่าวมาใช้บอกเล่าหรือสร้างความเข้าใจในเรื่องศิลปวัฒนธรรม หรือขนบธรรมเนียมของมุสลิมแก่บุคคลภายนอกที่เข้ามาปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งรูปแบบการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันที่กำลังก้าวถึงขั้นต้นได้ส่งผลให้สตรีมุสลิมในเขตเทศบาลมีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาทักษะการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้รวดเร็วกว่ากลุ่มตัวอย่างจากนอกเขตเทศบาล

## 2) ข้อได้เปรียบเรื่องการเงินทุนทางเศรษฐกิจเพื่อการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต

การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลมีข้อได้เปรียบในเรื่องการเงินทุนทางเศรษฐกิจเพื่อการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาล ทั้งนี้เนื่องจากสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินในด้านต่างๆที่เกี่ยวกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่า โดยการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่าสาเหตุที่สตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลมีทุนทางการเงินในเรื่องเรื่องดังกล่าวมากกว่าเนื่องจากมีองค์ประกอบสนับสนุนหลายประการ เช่น

2.1) การมีอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้มากกว่า ซึ่งทำให้สามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเรื่องการเดินทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตได้ โดยแม้การศึกษาจะพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ไม่สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้อื่นและมักต้องอาศัยการสนับสนุนเรื่องค่าใช้จ่ายในเรื่องดังกล่าวจากหัวหน้าครอบครัว เช่น บิดา หรือสามี แต่การศึกษาก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลมีศักยภาพในการใช้จ่ายเงินเพื่อการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาล ซึ่งในเรื่องนี้พบว่าเกิดจากการที่สตรีมุสลิมในเขตเทศบาลมีช่องทางหรือโอกาสในการประกอบอาชีพที่หลากหลายกว่าจึงทำให้มีรายได้และมีศักยภาพในการใช้จ่ายเงินตามจุดประสงค์ของตนเองได้ตามความสมควร ซึ่งในเรื่องนี้หมายถึงการจัดสรรรายได้เพื่อการเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองนั่นเอง สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง Bridging the Gender Divide (International Center for Research on Women, 2010: online) ที่ได้ทำการได้ทำการศึกษาเรื่องข้อจำกัดและอุปสรรคต่อการใช้งานอินเทอร์เน็ตของผู้หญิง โดยพบว่าขาดการสนับสนุนทางการเงินคือสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงไม่สามารถเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้ โดยเฉพาะสตรีในสังคมที่มีกฎหมาย นโยบาย วัฒนธรรม รวมถึงค่านิยมที่เอื้อให้ผู้ชายเป็นผู้ครอบครองและถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ยังคงแสดงให้เห็นอยู่ในสังคมมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พบว่าแนวทางหนึ่งที่สตรีมุสลิมในพื้นที่นี้จะสามารถเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่องคือการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง เพื่อให้สามารถดูแลและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในเรื่องการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้ด้วยตนเอง

2.2) การมีโอกาสนประกอบอาชีพที่หลากหลายกว่าซึ่งทำให้มีเหตุผลหรือความจำเป็นในการใช้จ่ายเพื่อนำสื่อดังกล่าวมาใช้งาน โดยเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลได้แสดงให้เห็นว่าตนเองสามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้เพื่อการประกอบอาชีพได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงทำให้มีเหตุผลหรือมีความจำเป็นในเรื่องการใช้จ่ายสื่อดังกล่าวมากกว่าสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลที่ส่วนใหญ่พบว่ายังไม่สามารถประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อจุดประสงค์ดังกล่าวได้ โดยเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นบทบาททางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันระหว่างสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ซึ่งพบว่าสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง “บทบาทด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของสตรีมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้” (ดลมนรรัตน์ บากา, 2540: บทคัดย่อ) ที่พบว่า สตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและในเขตชนบทของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสได้แสดงบทบาททางเศรษฐกิจแตกต่างกันซึ่งชี้ให้เห็นว่าโอกาสและศักยภาพในการประกอบอาชีพของสตรีมุสลิมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้พบว่าสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลมีช่องทางประกอบอาชีพมากกว่า และมีเหตุผลหรือความจำเป็นมากกว่าในการใช้จ่ายเงินเพื่อนำเอาสื่อดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพของตนเอง

2.3) การมีวิถีชีวิตที่ซับซ้อนกว่าซึ่งส่งผลให้มีความจำเป็นในการใช้จ่ายเงินเพื่อนำสื่อดังกล่าวมาใช้จัดการความซับซ้อนของชีวิตประจำวัน เช่น การสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์ การรับส่งข่าวสาร การประสานงาน และการเข้าถึงข่าวสารข้อมูล เป็นต้น โดยเรื่องนี้พบว่าสอดคล้องกับผลการศึกษาในส่วนก่อนหน้าในเรื่อง “ข้อได้เปรียบเรื่องความรู้ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต” ที่พบว่าสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลจะมีวิถีชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานคอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าซึ่งช่วยให้สามารถศึกษาและเรียนรู้เรื่องการใช้สื่อดังกล่าวได้มากกว่า โดยสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลมีเหตุผลหรือความจำเป็นมากกว่าในการนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อบริหารจัดการความซับซ้อนในชีวิตประจำวันของตนเอง เช่น การใช้งานด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ หรือด้านสังคมและการเมือง ในขณะที่พบว่าสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลยังมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและไม่ซับซ้อนจึงทำให้ขาดเหตุผลหรือความจำเป็นในการใช้จ่ายเงินเพื่อนำเอาสื่อดังกล่าวมาใช้งาน ซึ่งพบว่าสอดคล้องกับหลักคำสอนของอิสลามที่กล่าวว่า แม้จะเป็นทรัพย์สินในส่วนที่ตนเองแสวงหามาหรือมีมาแต่เก่าก่อน แต่สตรีมุสลิมก็ควรพึงใช้จ่ายทรัพย์สินนั้นด้วยความประหยัดและมีอัยสร์และพิจารณาโดยยึดหลักของความมีเหตุผลและความจำเป็นให้มากที่สุด ซึ่งเรื่องนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมส่วนใหญ่จากในเขตเทศบาลได้แสดงความแน่ใจว่าการใช้จ่ายเพื่อการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่คุ้มค่า และเห็นว่าเป็นเรื่องเหมาะสมที่สตรีมุสลิมจะใช้จ่ายเงินของตนเองเพื่อการใช้จ่ายดังกล่าว ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมส่วนใหญ่จากนอกเขตเทศบาลได้แสดงความเห็นตรงข้ามกัน โดยเห็นว่าตนเองไม่แน่ใจว่าการใช้จ่ายเพื่อการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่คุ้มค่าหรือไม่ และไม่แน่ใจว่าเป็นเรื่องเหมาะสมหรือไม่ที่สตรีมุสลิมจะใช้จ่ายเงินของตนเองเพื่อการใช้จ่ายดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษาในส่วนนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในเรื่องเหตุผลและความจำเป็นในการใช้จ่ายเงินของตนเองเพื่อการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล

### 3) ข้อได้เปรียบเรื่องการมีปัจจัยทางสังคมในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต

การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลมีข้อได้เปรียบเรื่องการได้รับการสนับสนุนทางสังคมในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาล ทั้งนี้เนื่องจากสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองได้รับโอกาส อิสระ และความเท่าเทียมในเรื่องการเข้าถึงสื่อดังกล่าวมากกว่านั่นเอง โดยการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่าสาเหตุที่สตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลได้รับการสนับสนุนทางสังคมในเรื่องดังกล่าวมากกว่าเนื่องจากมีองค์ประกอบสนับสนุนหลายประการ เช่น

3.1) สตรีมุสลิมในเขตเทศบาลมี “โอกาส” ทางสังคมในเรื่องการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่า โดยโอกาสทางสังคมในที่นี้หมายถึงการที่สตรีมุสลิมในเขตเทศบาลดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือบริบททางสังคมที่เอื้ออำนวยให้มีความจำเป็นในการเข้าถึงและใช้งานสื่อดังกล่าว โดยพบว่าวิถีชีวิตที่ซับซ้อนในเขตเทศบาลมีคุณลักษณะหลายประการที่ผลักดันให้สตรีมุสลิมต้องแสวงหาโอกาสในการเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อตอบสนองต่อความจำเป็นทางสังคมในเรื่องต่างๆ เช่น การใช้งานเพื่อการศึกษา การใช้งานเพื่อการประกอบอาชีพ การใช้งานเพื่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และอื่นๆ ซึ่งโอกาสในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อกิจกรรมทางสังคมเหล่านี้ถือเป็นความจำเป็นสำหรับวิถีชีวิตของสตรีมุสลิมยุคใหม่ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลซึ่งปัจจุบันพบว่าได้มีโอกาสในการเข้าถึงและนำเอาสื่อดังกล่าวมาปรับใช้เพื่อการดำรงชีวิตของตนเองอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องปัจจัยสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตที่อธิบายว่าการที่บุคคลจะสามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองนั้น บุคคลจะต้องได้รับ “โอกาส” (Opportunity) ในการเข้าถึงและใช้งานเทคโนโลยีชนิดนั้นในชีวิตประจำวันก่อน ซึ่งการเข้าถึงและใช้งานของบุคคลจะเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้ศักยภาพของเทคโนโลยีและสามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้เหมาะสมกับตนเองได้

3.2) สตรีมุสลิมในเขตเทศบาลมี “อิสระ” ทางสังคมในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่า โดยอิสระทางสังคมในที่นี้หมายถึงการได้รับความไว้วางใจจากบุคคลรอบข้างในสังคมให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตด้วยตนเองโดยไม่ต้องถูกจำกัดอิสรภาพหรือสิทธิในเรื่องการใช้งานสื่อจากผู้อื่น เนื่องจากเชื่อว่าบุคคลผู้นั้นมีความรู้ในเรื่องการใช้งานอุปกรณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องและสามารถควบคุมการใช้งานของตนเองให้เป็นไปตามแนวทางที่เหมาะสมได้ โดยพบว่าสตรีมุสลิมในเขตเทศบาลมีความรู้เรื่องการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าจึงทำให้ได้รับการไว้วางใจจากบุคคลรอบข้างให้ใช้งานได้อย่างอิสระมากกว่าทั้งในเรื่องของระยะเวลาและความถี่ในการใช้งาน สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องปัจจัยสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตที่อธิบายว่าการที่บุคคลจะสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างเต็มที่นั้น บุคคลจะต้องได้รับ “อิสระ” (Freedom) จากบุคคลรอบข้างในสังคมให้สามารถใช้งานสื่อดังกล่าวได้ด้วยการควบคุมและการพึ่งพาอาศัยตนเองเป็นหลัก ซึ่งในเรื่องนี้พบว่าจะช่วยให้การใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมเป็นไปอย่างถูกต้องและไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย และจะช่วยให้สตรีมุสลิมมีอิสระทางความคิดในการที่จะสร้างสรรค์หรือประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องกับการทำหน้าที่ของตนเองมากขึ้น

3.3) สตรีมุสลิมในเขตเทศบาลได้รับ “ความเท่าเทียม” ทางสังคมในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าเนื่องจากมีสื่อดังกล่าวแพร่หลายในพื้นที่แล้ว โดยความเท่าเทียมในที่นี้หมายถึงการที่สตรีมุสลิมในเขตเทศบาลได้แสดงความเห็นว่าตนเองสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตได้เทียบเท่ากับคนกลุ่มอื่นๆ ในสังคม สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องปัจจัยสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตที่ได้อธิบายว่าการที่บุคคลจะสามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์นั้น บุคคลจะต้องได้รับ “ความเท่าเทียม” (Equality) ในเรื่องการเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต กล่าวคือในสังคมหนึ่งจะต้องไม่มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดที่มีสิทธิหรือมีโอกาสในการใช้ประโยชน์จากสื่อมากกว่าสมาชิกคนอื่นๆ ในขณะที่เดียวกันจะต้องไม่มีสมาชิกสังคมกลุ่มใดที่ถูกกีดกันหรือตัดขาดจากการใช้งานสื่อดังกล่าว โดยเรื่องนี้พบว่าสื่ออินเทอร์เน็ตได้แพร่กระจายตัวอย่างกว้างขวางในพื้นที่เขตเทศบาล ซึ่งส่งผลให้กลุ่มสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลสามารถแสวงหาโอกาสหรือช่องทางในการเข้าถึงและใช้งานสื่อดังกล่าวได้อย่างเท่าเทียมกันหรือค่อนข้างเท่าเทียมกับชาวมุสลิมด้วยกันรวมถึงสมาชิกสังคมกลุ่มอื่นๆ ในขณะที่สตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลแสดงความเห็นว่าตนเองยังไม่สามารถเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้เท่าเทียมกับกลุ่มคนอื่นๆ ในท้องที่เนื่องจากความสภาวะความเหลื่อมล้ำในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น การขาดความรู้ การขาดทุนทางการเงิน หรือการขาดการสนับสนุนเรื่องการใช้งาน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการศึกษา “การยอมรับ” จากสังคมให้สามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตได้นั้น พบว่าสตรีมุสลิมจากนอกเขตเทศบาลก็ได้รับการยอมรับและสนับสนุนให้ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตเช่นเดียวกับสตรีมุสลิมในเขตเทศบาล เนื่องจากพบว่าในปัจจุบันความเป็นเมืองได้ขยายสู่พื้นที่นอกเขตเทศบาลมากขึ้นและสื่ออินเทอร์เน็ตก็ได้รับการยอมรับจากสมาชิกชุมชนนอกเขตเทศบาลมากขึ้นในฐานะของเครื่องมือสื่อสารชนิดใหม่ที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นชนบท ผู้คนในพื้นที่จึงมักให้การยอมรับว่าการใช้งานสื่อดังกล่าวถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับโลกสมัยใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องปัจจัยสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตที่ได้อธิบายว่าการที่บุคคลจะสามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์นั้น บุคคลจะต้องได้รับ “การยอมรับ” (Recognition) จากสังคมต่อการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ทั้งนี้แนวทางการเลือกใช้ประโยชน์ที่สมควรได้รับการสนับสนุนนั้นควรเป็นแนวทางการเลือกใช้ที่มีลักษณะสนับสนุนหรือมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของตัวผู้ใช้งาน โดยพบว่ายิ่งสตรีมุสลิมสามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองแล้วก็จะยิ่งทำให้ได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้างมากยิ่งขึ้น ซึ่งเรื่องนี้ สอดคล้องกับแนวคิดการก่อรูปทางสังคมในเชิงเทคโนโลยี หรือ SST ในเรื่องการเข้าถึงครองเทคโนโลยี (Appropriation) ที่อธิบายว่าการที่เทคโนโลยีชนิดหนึ่งกระจายไปสู่การถือครองของบุคคลหรือสังคมและส่งผลให้ได้รับการยอมรับนั้น จะต้องพิจารณาว่าเทคโนโลยีชนิดนั้นได้ถูกยอมรับหรือปฏิเสธหรือไม่อย่างไรภายใต้บริบททางวัฒนธรรมหนึ่งๆ ซึ่งในเรื่องนี้หากบุคคลรอบข้างเห็นว่าการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมเป็นเรื่องที่มีประโยชน์และสอดคล้องกับหลักอิสลาม ก็ส่งผลให้เกิดการยอมรับและสนับสนุนให้เข้าถึงและใช้งานสื่อดังกล่าวได้ ไม่ว่าจะสตรีมุสลิมผู้นั้นจะอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลหรือนอกเขตเทศบาลก็ตาม

อนึ่ง นอกจากผลการศึกษาข้างต้นแล้ว การศึกษาครั้งนี้ยังได้นำไปสู่ข้อค้นพบอื่นที่อยู่นอกเหนือจากข้อสันนิษฐานที่ได้ตั้งเอาไว้ นั่นคือ “หลักการ” (Principles) ที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนำมาใช้เป็นกรอบอ้างอิงในการพิจารณาเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง โดยข้อมูลจากการสำรวจด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่สตรีมุสลิมต้องคำนึงถึงมากที่สุดในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้เลือกตอบคุณลักษณะต่างๆตามที่ระบุไว้ในตารางต่อไปนี้

#### ตารางที่ 5.10

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม จำแนกตามค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่คำนึงถึงในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด และตามพื้นที่อาศัย

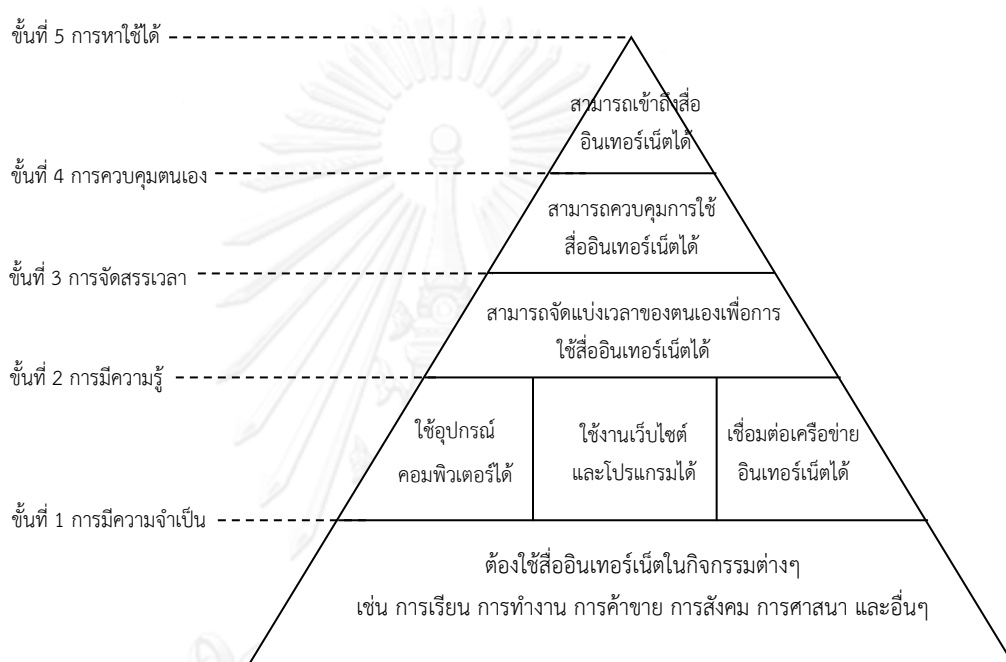
พื้นที่อาศัย	คุณลักษณะที่สตรีมุสลิมคำนึงถึงในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด					รวม
	การหาใช้อินเทอร์เน็ตได้	การมีเวลาใช้อินเทอร์เน็ต	การมีความรู้เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ต	การมีความจำเป็นต้องใช้อินเทอร์เน็ต	การควบคุมตนเองได้ขณะใช้อินเทอร์เน็ต	
ในเขตเทศบาล	44	52	110	204	35	445
นอกเขตเทศบาล	32	41	102	198	54	427
รวม	76	93	212	402	89	872
สัดส่วน (%)	9%	11%	24%	46%	10%	100%

จากตารางที่ 5.10 ได้แสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมต่อคุณลักษณะที่คิดว่าควรคำนึงถึงมากที่สุดในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต โดยเมื่อพิจารณาข้อมูลในภาพรวมแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าคุณลักษณะเรื่อง “การมีความจำเป็นในการใช้งาน” คือเรื่องที่มีความสำคัญมากที่สุดโดยมีสัดส่วนผู้ตอบถึง 46% รองลงมาคือ “การมีความรู้ในการใช้งาน” “การมีเวลาในการใช้งาน” “การควบคุมตนเองขณะใช้งาน” และ “การหาใช้งานสื่อได้” ซึ่งมีสัดส่วนผู้ตอบเป็นจำนวน 24% 11% 10% และ 9% ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาศึกษาพร้อมกับข้อมูลที่ได้รับจากการสนทนากลุ่มก็พบว่ามีความสอดคล้องกัน เนื่องจากพบว่าผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้แสดงความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน นั่นคือ เห็นว่าคุณลักษณะเรื่อง “การมีความจำเป็น” ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตคือสิ่งที่สตรีมุสลิมจะต้องคำนึงถึงมากที่สุด จากนั้นจึงจะทำการพิจารณาถึงคุณสมบัติในด้านอื่นๆต่อไป

โดยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้นำเอาข้อมูลทั้งหมดมาประมวลผลร่วมกันจนมองเห็นถึงลำดับชั้นของหลักการต่างๆ ที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนำมาใช้เป็นกรอบในการพิจารณาเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นได้จาก “แผนภาพรูปพีระมิด” (Pyramid diagram) ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.1

แสดงข้อค้นพบของการศึกษาเรื่อง “หลักการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต” ของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม



จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นข้อค้นพบเรื่อง “หลักการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต” (Internet Access Principles) ของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม ซึ่งจากแผนภาพดังกล่าวจะเห็นได้ว่ารูปพีระมิดถูกแบ่งออกเป็น 5 ลำดับชั้นโดยเริ่มตั้งแต่ชั้นที่ 1 ซึ่งเป็นฐานของพีระมิดไปจนถึงชั้นที่ 5 ซึ่งเป็นจุดยอดของรูปพีระมิด โดยผู้วิจัยกำหนดให้การพิจารณาชั้นที่ 1 เป็นฐานของพีระมิดซึ่งเปรียบได้กับฐานแนวคิดที่จะต้องมีความมั่นคง จากนั้นจึงดำเนินไปสู่หลักการพิจารณาในชั้นต่อไปจนนำไปสู่ขั้นสุดท้ายนั่นคือการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตได้จริง ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลสรุปตามลำดับชั้นได้ดังต่อไปนี้

### ขั้นที่ 1 การมีความจำเป็นในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต (Internet Necessity)

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการเป็น “ผู้มีความจำเป็น” ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตถือเป็นคุณลักษณะลำดับแรกในกลุ่มตัวอย่างได้นำมาใช้พิจารณาในการเข้าถึงสื่อดังกล่าวของตนเอง จากการศึกษาพบว่าตัวแปรเรื่อง “ระดับการศึกษา” ถือเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในเรื่องนี้ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้นจะมีความจำเป็นในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากขึ้นตามไปด้วยซึ่งพบว่าเป็นความจำเป็นของการศึกษาหาความรู้ นอกจากนี้ยังพบว่าสตรีมุสลิมที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีช่องทางในการประกอบอาชีพที่หลากหลายซึ่งจะส่งผลให้มีโอกาสในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากขึ้นด้วย ผลการศึกษาจึงพบว่าตัวแปรเรื่อง “อายุ” และ “สถานภาพ” ของสตรีมุสลิมก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีความจำเป็นในการใช้สื่อดังกล่าวเช่นกัน โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีอายุ 16 – 25 ปี และมีสถานภาพบุตรสาว คือกลุ่มที่มีความจำเป็นในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด เนื่องจากสตรีในกลุ่มดังกล่าวยังอยู่ในช่วงวัยของการศึกษาซึ่งมีหน้าที่ในการศึกษาเล่าเรียน และวัยทำงานตอนต้นซึ่งมีหน้าที่ในการเริ่มแสวงหารายได้และสร้างตนเอง ซึ่งพบว่าการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่ยืดหยุ่นและสนับสนุนหน้าที่ ด้วยเหตุนี้จึงถือได้ว่ามีความจำเป็นที่จะต้องใช้งานสื่อดังกล่าว โดยเรื่องนี้พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “หน้าที่ของสตรีมุสลิมที่เป็นบุตร” ซึ่งกำหนดว่าสตรีมุสลิมที่มีสถานะเป็นบุตรสาวและยังมีอายุน้อยควรให้ความสำคัญกับการปฏิบัติภารกิจที่ยืดหยุ่นกับบทบาทของตนเอง นั่นคือ การศึกษาหาความรู้และนำความรู้ดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพนั่นเอง

### ขั้นที่ 2 การมีความรู้ในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต (Internet Literacy)

จากแผนภาพที่ 2 ได้แสดงให้เห็นว่าการเป็น “ผู้มีความรู้” ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตถือเป็นคุณลักษณะขั้นที่สองที่กลุ่มตัวอย่างนำมาพิจารณาในการตัดสินใจเข้าถึงสื่อดังกล่าว การศึกษาพบว่า “ระดับการศึกษา” ยังคงเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็น “ตัวชี้วัด” ที่แสดงให้เห็นว่าสตรีมุสลิมจะมีความรู้ในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้พบว่าสตรีมุสลิมจะต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยความรู้ 2 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยความรู้เชิงเทคนิค และ 2) ปัจจัยความรู้เชิงศาสนา ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมสามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างสมบูรณ์ โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าหากขาดความรู้ที่จำเป็นต่อการใช้งานสื่อแล้วการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตคงเป็นไม่ได้หรือแม้จะเป็นไปได้ก็จะเป็นการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ยังพบว่าตัวแปรเรื่อง “ระดับการศึกษา” ยังมีส่วนในการผลักดันให้สตรีมุสลิมได้พัฒนาปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตด้วย โดยในส่วนของปัจจัยทางเศรษฐกิจพบว่าการศึกษาช่วยให้สตรีมุสลิมมีโอกาสประกอบอาชีพที่หลากหลายและได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การมีรายได้ที่มั่นคงและความสามารถในการใช้จ่ายเพื่อการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง และในส่วนของปัจจัยทางสังคมพบว่าการศึกษาช่วยให้บุคคลรอบข้างยอมรับว่าสตรีมุสลิมเป็นผู้มีความรู้และมีความจำเป็นในการใช้งานสื่อดังกล่าว ซึ่งจะส่งผลให้สตรีมุสลิมได้รับโอกาส อิสระ ความเท่าเทียม และการยอมรับจากบุคคลรอบข้างในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีอายุ 16 – 25 ปี และมีสถานภาพบุตรสาว คือกลุ่มที่มีความรู้เรื่องการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด เนื่องจากสตรีมุสลิมกลุ่มนี้เติบโตขึ้นในยุคที่มีการแพร่กระจายเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตในพื้นที่อย่าง

กว้างขวางจึงทำให้มีความคุ้นเคยและกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังเป็นกลุ่มที่ได้รับโอกาสในการศึกษาเรื่องการใช้อุปกรณ์สื่อดังกล่าวมากที่สุดเนื่องจากส่วนใหญ่ยังอยู่ในวัยเรียน ด้วยคุณลักษณะเหล่านี้เองที่ทำให้สตรีมุสลิมกลุ่มนี้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด ซึ่งพบว่าสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “หน้าที่ของสตรีมุสลิมที่เป็นบุตร” ซึ่งกำหนดว่าสตรีมุสลิมที่มีสถานะเป็นบุตรสาวและยังมีอายุน้อยควรให้ความสำคัญกับการศึกษาหาความรู้ซึ่งในกรณีนี้คือความรู้เรื่องการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต และพัฒนาความรู้ดังกล่าวเพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในอนาคต

### ขั้นที่ 3 การจัดสรรเวลาใช้สื่ออินเทอร์เน็ต (Internet Usability)

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการเป็น “ผู้มีเวลา” ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตถือเป็นคุณลักษณะลำดับที่สามที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้นำมาใช้พิจารณาในการเข้าถึงสื่อดังกล่าว จากการศึกษาพบว่าหลังจากที่สตรีมุสลิมได้พิจารณาว่าตนเองเป็นผู้ที่มีความรู้และมีความจำเป็นในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตแล้ว สตรีมุสลิมจึงจะพิจารณาจัดสรรเวลาจากการปฏิบัติหน้าที่หลักของตนเองเพื่อนำไปใช้งานสื่อดังกล่าว จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีอายุ 16 – 25 ปี และมีสถานภาพบุตรสาว คือกลุ่มที่สามารถจัดสรรเวลาในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด เนื่องจากสตรีมุสลิมกลุ่มนี้ยังมีอายุน้อยและส่วนใหญ่ยังเป็นโสดซึ่งทำให้ยังไม่มีภาระในการดูแลรับผิดชอบสามีและบุตร ส่งผลให้มีเวลามากพอที่จะนำมาใช้งานสื่อดังกล่าว โดยเรื่องนี้พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “หน้าที่ของสตรีมุสลิม” ที่กำหนดว่าสตรีมุสลิมควรตระหนักในหน้าที่ของตนเองและรู้จักการจัดสรรเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ต่างๆเป็นไปด้วยความถูกต้องและสมบูรณ์ ซึ่งในที่นี้หมายถึงการจัดสรรเวลาเพื่อการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตโดยไม่กระทบกระเทือนต่อภาระหน้าที่หลัก และให้การจัดสรรเวลานั้นเป็นไปอย่างสอดคล้องและส่งเสริมการทำหน้าที่หลักของตนเองด้วย

### ขั้นที่ 4 การควบคุมตนเองขณะใช้สื่ออินเทอร์เน็ต (Internet Controllability)

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการเป็น “ผู้รู้จักควบคุมตนเอง” ในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตถือเป็นคุณลักษณะลำดับที่สี่ที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้นำมาใช้พิจารณาในการเข้าถึงสื่อดังกล่าวของตนเอง โดยพบว่าหลังจากที่สตรีมุสลิมได้พิจารณาแล้วว่าตนเองเป็นผู้มีความรู้ มีความจำเป็น และสามารถจัดสรรเวลาของตนเองเพื่อการใช้งานสื่อดังกล่าวแล้ว สิ่งต่อไปที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจะต้องคำนึงถึงคือความสามารถในการควบคุมตนเองขณะใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีอายุ 46 ปีขึ้นไป และมีสถานภาพมารดา คือกลุ่มที่มีความสามารถในการควบคุมตนเองขณะใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด เนื่องจากพบว่าสตรีกลุ่มนี้มีวุฒิภาวะและวิจรรย์ญาณที่สมบูรณ์กว่าจึงทำให้สามารถควบคุมดูแลการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองให้อยู่ภายในกรอบการใช้งานที่เหมาะสม โดยพบว่าสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “หน้าที่ของสตรีมุสลิมที่เป็นมารดา” ที่กำหนดว่ามารดาควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการอบรมสั่งสอนลูกหลานให้ปฏิบัติตาม นั่นคือการแสดงให้เห็นว่าตนเองเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะในการควบคุมตนเองให้มีความประพฤติปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักศาสนา โดยพบว่าการควบคุมตนเองขณะใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมกลุ่มนี้จะถูกนำมาเป็นบรรทัดฐานให้สตรีมุสลิมคนอื่นๆที่มีอายุน้อยกว่าได้นำมาปฏิบัติตามซึ่งจะส่งผลให้ได้รับการยอมรับจากผู้คนในสังคมมุสลิมในที่สุด



### ขั้นที่ 5 การหาใช้อินเทอร์เน็ตได้ (Internet Availability)

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการเป็น “ผู้หาใช้อินเทอร์เน็ตได้” ถือเป็นคุณลักษณะลำดับสุดท้ายที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนำมาใช้พิจารณาในการเข้าถึงสื่อดังกล่าวของตนเอง โดยแม้ว่าคุณลักษณะเรื่องการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตได้จริงจะถือเป็น “ตัวชี้วัด” ที่ชัดเจนที่สุดในการแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของบุคคล แต่กลับพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ไม่ถึงว่าการใช้งานสื่อดังกล่าวได้จริงจะถือเป็นการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ หากปราศจากการพิจารณาทั้ง 4 ขั้นที่ได้กล่าวถึงก่อนหน้านี้ โดยพบว่าสตรีมุสลิมจะให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมของตนเองในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตก่อน เริ่มจากการพิจารณาว่าตนเองมีความจำเป็นในการใช้งานสื่อดังกล่าว จากนั้นจึงพัฒนาตนเองให้มีความรู้ในเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ต และทำการจัดสรรเวลาเพื่อใช้งานสื่อโดยไม่ให้กระทบกับการปฏิบัติหน้าที่หลักของตนเอง ซึ่งในการใช้งานสื่อดังกล่าวสตรีมุสลิมจะต้องแสดงให้เห็นว่าตนเองสามารถควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสม โดยเมื่อสตรีมุสลิมได้เตรียมความพร้อมในเรื่องต่างๆเหล่านี้แล้วก็จะนำไปสู่การเข้าถึงและใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างเป็นปกติวิสัยในชีวิตประจำวันนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่าการศึกษาที่สตรีมุสลิมจะสามารถหาใช้อินเทอร์เน็ตได้จริงในชีวิตประจำวันนั้น ปัจจัยสนับสนุนสำคัญอย่างหนึ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ก็คือ “ปัจจัยทางเศรษฐกิจ” (economic factor) ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งการศึกษาครั้งนี้พบว่าการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมแสดงออกมาให้เห็นในลักษณะของ “เศรษฐกิจแบบพึ่งพา” (dependent economic) เนื่องจากสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้จ่ายเงินเพื่อการเข้าถึงสื่อดังกล่าวด้วยตนเอง โดยพบว่าแหล่งสนับสนุนทางการเงินส่วนใหญ่คือการสนับสนุนจากผู้นำครอบครัว เช่น บิดา หรือสามี ซึ่งเรื่องนี้พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “หน้าที่ของสตรีมุสลิม” ที่อธิบายว่าสตรีมุสลิมมิได้มีหน้าที่โดยตรงในการประกอบอาชีพและเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวหากแต่เป็นหน้าที่ของผู้ชายซึ่งเป็นผู้นำครอบครัว ดังเช่นที่อัล-กุรอานกล่าวว่า “บรรดาชายนั้นคือผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองเลี้ยงดูบรรดาหญิง เนื่องด้วยการที่อัลลอฮ์ได้ทรงให้บางคนของพวกเขาเหนือกว่าอีกบางคน และด้วยการที่พวกเขาได้จ่ายไปจากทรัพย์สินของพวกเขา บรรดาภรรยาเหล่านั้นคือผู้จงรักภักดี” (อัล-กุรอาน ซูเราะฮ์ อัน-นิซาอ์ 4:34) และดังที่องค์อัลลอฮ์ได้ทรงตรัสไว้ในอัล-กุรอานว่า “ผู้ชายเป็นผู้ปกครองและเลี้ยงดูผู้หญิง” (อ้างแล้ว) ซึ่งหมายถึงบทบาทหน้าที่ในการทำมาหากินหรือการแสวงหาปัจจัยยังชีพแก่สมาชิกครอบครัวนั้นเป็นของผู้ชายซึ่งเป็นผู้นำครอบครัว ดังนั้นหน้าที่ในการประกอบอาชีพจึงมิใช่หน้าที่หลักของสตรีมุสลิม โดยสตรีมุสลิมผู้เป็นภรรยาที่มีสิทธิจะได้รับการเลี้ยงดูรวมถึงการรับมอบเงินและทรัพย์สินเอาไว้ใช้เพื่อประโยชน์ของครอบครัวและเพื่อความจำเป็นของตนเองตามสมควร ด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมต้องการคำปรึกษา คำแนะนำ หรือการสนับสนุนจากผู้นำครอบครัวหรือสมาชิกครอบครัวที่เป็นเพศชายก่อนที่จะใช้จ่ายเงินของตนเองหรือของครอบครัวเพื่อการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต

นอกจากนี้ยังพบว่าสาเหตุที่ผู้นำครอบครัวที่เป็นเพศชาย เช่น บิดา หรือสามี มักมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจใช้จ่ายเพื่อการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น เนื่องจากสตรีมุสลิมเห็นว่าโดยทั่วไปผู้ชายจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้งานเทคโนโลยีมากกว่าผู้หญิงจึงสามารถพิจารณาถึงผลประโยชน์และความคุ้มค่าจากการใช้จ่ายเพื่อใช้งานเทคโนโลยีได้ดีกว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ

Jones, Ladniak และ O'Sullivan (2009: online) ที่อธิบายว่าผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่ได้รับการปูพื้นฐานด้านความรู้เรื่องเทคโนโลยีมาตั้งแต่ช่วงต้นของชีวิต รวมถึงสามัญทัศน์ในเรื่องบทบาททางเพศของผู้คนก็มักมองว่าเรื่องการเรียนรู้และใช้งานเทคโนโลยีนั้นเป็นเรื่องของผู้ชาย และไม่สอดคล้องหรือไม่สนับสนุนการทำหน้าที่หลักของเพศหญิงนั่นคือบทบาทภายในบ้าน ด้วยเหตุนี้เองกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจึงกล่าวว่าตนเองมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้น้อยกว่าผู้ชาย พวกเขาจึงต้องการความช่วยเหลือและการสนับสนุนทั้งในทางความรู้และทุนเศรษฐกิจจากบุคคลรอบข้างที่เป็นเพศชาย เช่น บิดา หรือสามี เพื่อที่พวกเขาจะได้ใช้จ่ายเงินในเรื่องสื่ออินเทอร์เน็ตได้ และช่วยให้มีความมั่นใจว่าการตัดสินใจใช้จ่ายเงินเรื่องนี้เป็นสิ่งที่คุ้มค่าอย่างแท้จริง

โดยสรุป จากการศึกษาเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลครั้งนี้ ได้นำไปสู่ผลการศึกษาใน 5 ประเด็น ดังนี้

1. พบว่าเป็นไปตามข้อสันนิษฐานที่ได้ตั้งเอาไว้ นั่นคือ สตรีมุสลิมในเขตเทศบาลจะมีข้อได้เปรียบในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล โดยเป็นข้อได้เปรียบในเรื่องการมีความรู้ การมีศักยภาพทางการเงิน และการได้รับการส่งเสริมทางสังคม ให้สามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต
2. พบว่าตัวแปรเรื่อง “ระดับการศึกษา” ถือเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความสำเร็จในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม โดยพบว่าสตรีมุสลิมที่มีการศึกษาสูงขึ้นจะถือเป็นผู้มีความรู้ มีทุนทางการเงิน และมีความจำเป็นในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับการมีปัจจัยพื้นฐาน 3 ประการในเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต นั่นคือ การมีปัจจัยความรู้ การมีปัจจัยเศรษฐกิจ และการมีปัจจัยสังคม
3. พบว่าสตรีมุสลิมได้กำหนด “หลักการ” พิจารณาเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีการดำเนินการเป็นลำดับขั้น โดยเริ่มจากการมีความจำเป็นในการใช้ การมีความรู้ในการใช้ การจัดสรรเวลาในการใช้ การควบคุมตนเองขณะใช้ และการหาใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้ โดยพบว่าการดำเนินการตามลำดับขั้นอย่างสมบูรณ์ถือว่าการเข้าถึงที่มีประสิทธิภาพ มีคุณประโยชน์ มีความปลอดภัย และเป็นที่ยอมรับในสังคมมุสลิม
4. พบว่าบุคคลรอบข้างสตรีมุสลิมที่เป็นเพศชายมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้จ่ายเงินเพื่อการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม โดยพบว่าสตรีมุสลิมจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้าครอบครัวที่เป็นเพศชายเพื่อให้สามารถใช้จ่ายเงินในเรื่องการใช้สื่อดังกล่าวได้นอกจากนี้ ยังต้องพึ่งพาคำแนะนำในเรื่องการใช้จ่ายเงินจากผู้นำครอบครัวที่เป็นเพศชาย เนื่องจากมองว่าผู้ชายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความคุ้มค่าของการใช้งานเทคโนโลยีมากกว่า
5. พบว่าแม้หลักพิจารณาเรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมจะถูกประกอบสร้างขึ้นมาอย่างรอบคอบและรัดกุม แต่ในท้ายที่สุดหากเทคโนโลยีสื่ออินเทอร์เน็ตไม่ได้รับการเผยแพร่ไปสู่พื้นที่ต่างๆที่สตรีมุสลิมอาศัยอยู่ ก็จะเป็นผลให้หลักการพิจารณาข้างต้นไม่บังเกิดผลเนื่องจากสตรีมุสลิมไม่สามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตได้จริงนั่นเอง

## ส่วนที่ 2 การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม

ในส่วนของการศึกษาการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนั้น พบว่าเป็นไปตาม “ข้อสันนิษฐาน” (Assumption) ของการศึกษาที่ได้ตั้งเอาไว้ นั่นคือ พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้ทำการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์และสอดคล้องกับหลักการในศาสนาอิสลาม โดยพบว่ากระบวนการดังกล่าวดำเนินการผ่านกระบวนการเลือกใช้ประโยชน์ การเลือกไม่ใช้ประโยชน์ และการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งผลการศึกษาเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Williams และ Edge (1996: 56-99) เรื่อง “การก่อรูปทางสังคมในเชิงเทคโนโลยี” หรือ SST ที่อธิบายว่า “ทางเลือก” (Choices) มีอยู่แล้วในตัวเทคโนโลยีทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นทางเลือกในการใช้งาน การออกแบบ การพัฒนา รวมถึงการวางทิศทางของเทคโนโลยีเพื่อการใช้งานในอนาคต ซึ่งทางเลือกในการใช้งานเทคโนโลยีที่แตกต่างกันก็จะนำไปสู่ผลลัพธ์จากการใช้งานที่แตกต่างกัน โดยในเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้นำเอาหลักคำสอนของศาสนาอิสลามมาเป็นกรอบแนวคิดในการตัดสินใจเลือกหยิบเอาแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งของสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และในขณะเดียวกันก็ได้ใช้กรอบแนวคิดดังกล่าวในการเลือกปฏิเสธแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่สังเกตเห็นว่าไม่สอดคล้องกับการใช้งานของตนเอง นอกจากนี้ยังได้ทำการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเป้าหมายเฉพาะของตนเองโดยอาศัยกรอบแนวคิดที่ได้รับจากศาสนาอิสลามด้วย ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดแบบ SST ที่อธิบายว่าเทคโนโลยีถือเป็น “กระบวนการทางสังคม” (Social process) ซึ่งเกิดจากการที่กลุ่มคนต่างๆได้นำเอาเทคโนโลยีมาปรับปรุง แก้ไข ดัดแปลง และพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มหรือชุมชน แทนที่จะปล่อยให้ตัวเทคโนโลยีกำหนดผลลัพธ์และลักษณะในการใช้งานของตนเอง

นอกจากนี้ ผลการศึกษาที่พบว่าแนวทางการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่ได้แสดงออกมาใน 3 แนวทางนั้น ได้สะท้อนให้เห็นถึง “อำนาจ” ของผู้ใช้ที่อยู่เหนือตัวเทคโนโลยีที่นำมาใช้งาน ซึ่งพบว่าสอดคล้องกับทฤษฎี “การประกอบสร้างทางสังคมโดยเทคโนโลยี” หรือ SCOT ที่อธิบายว่าเราไม่สามารถเข้าใจการทำงานของเทคโนโลยีชนิดหนึ่งได้หากไม่ศึกษาวิเคราะห์ว่าเทคโนโลยีชนิดนั้นได้ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างไร โดยทฤษฎี SCOT ซึ่งมีรากฐานมาจากสำนักคิดแบบ “สังคมประกอบสร้างนิยม” (Social constructivism) นั้นเชื่อว่าเทคโนโลยีมิได้กำหนดการกระทำของมนุษย์แต่เป็นการกระทำของมนุษย์ในเชิงสังคมที่กำหนดเทคโนโลยี กล่าวคือมองว่าเทคโนโลยีนั้นสามารถถูก “ประยุกต์ได้” (Applicable) และผู้ใช้สามารถ “ก่อรูป” (Shaping) เทคโนโลยีให้มีลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเองหรือสังคม ซึ่งในเรื่องนี้พบว่าสอดคล้องกับหลักการของอิสลามที่มุ่งสอนให้สตรีมุสลิมเป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือสื่อที่ตนเองใช้ นั่นคือต้องเป็นฝ่ายที่ควบคุมการใช้งานสื่อมิใช่ให้สื่อเป็นฝ่ายที่ควบคุมการใช้งานของตนเอง โดยต้องเป็นผู้ที่สามารถเลือกใช้ประโยชน์ เลือกไม่ใช้ประโยชน์ และสร้างทางเลือกในการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับหลักการของอิสลามได้

จากข้อค้นพบที่ว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้ทำการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตโดยผ่านกระบวนการเลือกใช้ การเลือกไม่ใช้ และการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น ผู้วิจัยสามารถอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางทั้ง 3 ดังกล่าวได้ดังต่อไปนี้

### 1) การเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล มีการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะเดียวกัน โดยในเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้นำเอาหลักศาสนาอิสลามเรื่อง “หน้าที่ของสตรีมุสลิม” มาเป็นกรอบแนวคิดในการพิจารณาเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งพบว่าหมายถึงการที่สตรีมุสลิมเลือกเอาแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งของสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการสนับสนุนหรือส่งเสริมการทำหน้าที่ในชีวิตประจำวันของตนเอง ซึ่งพบว่าสอดคล้องกับแนวคิด SST ในเรื่องของการทำให้เทคโนโลยีกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน (Domestication of technology) ที่อธิบายว่า การศึกษาและวิเคราะห์ว่าเทคโนโลยีชนิดหนึ่งๆได้ถูกนำมาใช้งานอย่างไรในชีวิตประจำวันนั้น จะต้องผ่านการพิจารณาว่าเทคโนโลยีชนิดนั้นๆได้ถูกนำเข้ามาผนวกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการใช้งานในชีวิตประจำวันของบุคคลได้อย่างไร ซึ่งในเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมต้องการนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้งานให้สอดคล้องกับภาระหน้าที่ตามสถานภาพของตนเอง ได้แก่ ภาระหน้าที่ของบุตรสาว ภาระหน้าที่ของภรรยา และภาระหน้าที่ของมารดา ซึ่งพบว่าหากสตรีมุสลิมสามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้งานให้สอดคล้องกับภาระหน้าที่ของตนเองแล้ว ก็จะช่วยให้การใช้นั้นเป็นที่ยอมรับของผู้คนในสังคมมุสลิมและจะได้รับการตอบแทนในโลกหน้า สอดคล้องกับหลักการที่องค์อัลลอฮ์กำหนดเอาไว้ในอัล-กุรอานว่า “ผู้ใดปฏิบัติความดีไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงก็ตาม โดยที่เขาเป็นผู้ศรัทธา ดังนั้น เราจะให้เขาดำรงชีวิตที่ดี และแน่นอนเราจะตอบแทนพวกเขาซึ่งรางวัลของพวกเขาที่ดียิ่งกว่าที่พวกเขาได้เคยทำไว้” (อัล-กุรอาน ซูเราะฮ์ อันนะฮล 16:97)

ทั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้กล่าวถึงแนวทางในการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับหน้าที่ของตนเองใน 2 แนวทางหลักๆ ดังนี้

1.1) การเลือกใช้ประโยชน์ให้สอดคล้องกับหน้าที่ทั่วไป โดยในเรื่องนี้พบว่าก่อนที่กลุ่มตัวอย่างจะใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นพวกเขาจะต้องพิจารณาก่อนว่าการใช้งานสื่อในครั้งนั้นๆจะสนับสนุนหรือส่งเสริมการทำหน้าที่พื้นฐานของตนเองอย่างไรบ้าง ซึ่งพบว่าขึ้นอยู่กับสถานภาพต่างๆที่สตรีมุสลิมแต่ละคนเป็น เช่น หากมีสถานภาพเป็นบุตรสาวและยังอยู่ในวัยเรียนก็ต้องมุ่งใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาหาความรู้เป็นหลัก หากมีสถานภาพเป็นภรรยาก็ต้องมุ่งใช้ประโยชน์เพื่อส่งเสริมการทำกิจกรรมต่างๆภายในครัวเรือน หรือหากมีสถานภาพเป็นมารดาก็ต้องมุ่งใช้ประโยชน์เพื่อการดูแลสุขภาพของสมาชิกในครอบครัวเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามแม้การศึกษาจะพบว่าสตรีมุสลิมที่มีสถานภาพในครอบครัวแตกต่างกันจะมีภาระหน้าที่รับผิดชอบแตกต่างกันไป แต่ในส่วนของความรับผิดชอบต่อกิจกรรมต่างๆภายในครัวเรือนนั้นก็พบว่าสตรีมุสลิมในทุกสถานภาพต่างต้องแสดงความรับผิดชอบในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน ดังเช่นแนวคิดในเรื่องการศึกษาของสตรีที่อธิบายว่าในทรรศนะของอิสลามนั้น วิธีการศึกษาที่ถูกต้องสำหรับผู้หญิงคือแบบที่จะเตรียมให้นางเป็นภรรยาที่ดี เป็นมารดาที่ดี และเป็นแม่ศรีเรือนที่ดี โดยขอข่ายการทำงานของนางคือที่บ้าน ดังนั้นในเบื้องต้นนางจึงควรได้ฝึกฝนอบรมในแขนงวิชาที่จะเป็นประโยชน์แก่งานในขอบเขตดังกล่าว (ซัยยิด อุบล อะฮฺลุลา เมาดูดี, 2553: 219) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ของสตรีภายในบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอิสลามในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหญิงและชาย ที่พบว่าศาสนาได้กำหนดให้ครัวเรือนกลายเป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบของเพศหญิงเป็นหลัก และกำหนดให้

พื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบของเพศชาย (Hessini, 1994) ด้วยเหตุนี้หน้าที่สำคัญของสตรีมุสลิมจึงหมายถึงการปฏิบัติหน้าที่ บุตรสาว ภรรยา และมารดาที่สมบูรณ์ตามหลักการอิสลาม (อ่าแล้ว) จากการศึกษาจึงทำให้พบว่าสตรีมุสลิมในทุกสถานภาพจะต้องให้ความสำคัญกับการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับการทำหน้าที่ในครัวเรือนเป็นหลัก จากนั้นจึงจะสามารถเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับสถานภาพอื่นๆของตนเอง

ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมยังได้เลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับสถานภาพอื่นๆของตนเอง เช่น การเลือกใช้สื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับสถานภาพของชาวมุสลิม สามารถนำเอาสื่อดังกล่าวมาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาและเผยแพร่ความรู้ทางศาสนา หรือการเลือกใช้ให้สอดคล้องกับสถานภาพของสมาชิกสังคมซึ่งสตรีมุสลิมสามารถแสดงการมีส่วนร่วมในสังคมด้วยการนำเอาสื่อดังกล่าวมาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและแสดงความคิดเห็นของตนเอง โดยพบว่าการใช้ประโยชน์ตามสถานภาพดังกล่าวสามารถแสดงออกมาได้หลายทาง เช่น การใช้เพื่อค้นข้อมูล การใช้เพื่อสอบถามข้อมูล การใช้เพื่อแบ่งปันความรู้ การใช้เพื่อแสดงความคิดเห็น การใช้เพื่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ หรือการใช้เพื่อสร้างเครือข่ายสตรีมุสลิมในสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นต้น

1.2) การใช้ประโยชน์ให้สอดคล้องกับบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้  
 จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมมีแนวทางในการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในอีกลักษณะที่มีเอกลักษณ์แตกต่างไปจากสตรีมุสลิมในส่วนอื่นๆของประเทศ โดยเรื่องนี้พบว่าบริบททางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้รวมถึงคุณลักษณะเฉพาะของสตรีไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูได้มีอิทธิพลต่อแนวทางในการเลือกใช้ประโยชน์ในลักษณะที่กล่าวถึง โดยกลุ่มตัวอย่างได้อธิบายว่าวิถีชีวิตของชาวมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในส่วนอื่นๆของประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวตั้งอยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางของประเทศซึ่งก่อให้เกิดอุปสรรคทางการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม รวมถึงชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากชาวมุสลิมมลายูซึ่งมีวิถีชีวิตที่ค่อนข้างแตกต่างจากชาวมุสลิมในส่วนอื่นๆของประเทศ นอกจากนี้ ชาวมุสลิมในบริเวณนี้ยังต้องมีชีวิตอยู่ท่ามกลางความไม่สงบและเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ ด้วยเหตุนี้เอง กลุ่มตัวอย่างจึงได้แสดงความต้องการที่จะนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ให้สอดคล้องกับความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะของพื้นที่ ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างในลักษณะที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ใน 2 ประเด็นใหญ่ๆ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การสื่อสารอัตลักษณ์ของตนเอง โดยการศึกษาพบว่าการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะนี้เกิดจากการที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้ตระหนักถึงความไม่เข้าใจหรือความเข้าใจที่ผิดพลาดของบุคคลภายนอกเกี่ยวกับความเป็นตัวตนที่แท้จริงของสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเห็นว่าการรับรู้เกี่ยวกับสตรีมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากความบิดเบือนที่บุคคลภายนอกได้รับรู้ผ่านการบริโภคเนื้อหาจากสื่อมวลชน ด้วยเหตุนี้จึงต้องการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ในการสื่อสารอัตลักษณ์ที่ถูกต้องของสตรีมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สังคมภายนอกได้รับรู้ โดยเรื่องนี้พบว่าสอดคล้องกับ

แนวคิดเรื่อง “สื่อของชนกลุ่มน้อย” (Diasporic media) ของ Siapera (2010: 94) ที่อธิบายว่า “ความคิดหลักที่อยู่เบื้องหลังแนวคิดเรื่องสื่อโดยชนกลุ่มน้อยคือ การที่กลุ่มชาติพันธุ์และวัฒนธรรมบางกลุ่มไม่สามารถนำเสนอเรื่องราวของตนเองในสื่อกระแสหลักได้ ดังนั้นจึงต้องการสร้างสื่อของตนเองขึ้นมาเพื่อการสื่อสารของตน” ด้วยเหตุนี้เองกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจึงเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดเกี่ยวกับสตรีมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น การมีวิถีชีวิตที่ลึกซึ้งเข้าใจยาก การขาดความรู้เกี่ยวกับโลกสมัยใหม่ การขาดการตื่นตัวทางการเมือง การขาดการแสดงออก การยึดติดอยู่กับประเพณีที่ยกย่องให้ผู้ชายอยู่เหนือผู้หญิง การมีความอ่อนแอ และการถูกกดขี่ข่มเหง ซึ่งในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างได้แย้งว่าในความเป็นจริงสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ที่อาศัยในพื้นที่นี้มิได้เป็นเช่นนั้น แต่ในทางตรงข้ามสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ในพื้นที่นี้มีความเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว รับผิดชอบ ต่อหน้าที่ และคำนึงถึงการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเอง ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ถือเป็นเรื่องที่ช่วยให้พวกเขาสามารถมีชีวิตอยู่ท่ามกลางสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ได้ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าอินเทอร์เน็ตถือเป็นสื่อเดียวที่เปิดโอกาสให้พวกเขาได้สื่อสารและแสดงออกถึงความเป็นตัวตนผ่านการบอกเล่าของตนเองซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจที่ถูกต้องของคนในสังคมมากยิ่งขึ้น โดยพบว่าในปัจจุบันมีสตรีมุสลิมจำนวนมากในพื้นที่ได้นำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้งานในลักษณะดังกล่าว ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของพลเมืองในพื้นที่ในเรื่องของการสื่อสารอัตลักษณ์ ที่ถูกต้องของตนเองให้สังคมภายนอกได้รับทราบ ซึ่งจะนำไปสู่การให้เกียรติและการให้ความเคารพต่อวัฒนธรรม เชื้อชาติ และภาษาที่แตกต่าง รวมไปถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสตรีมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้และประชาชนในส่วนอื่นๆของประเทศ

ประเด็นที่ 2 การรับมือกับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง โดยการศึกษาในเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงแนวทางในการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อบรรเทาผลกระทบในด้านต่างๆที่เกิดจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ โดยกลุ่มตัวอย่างกล่าวว่าผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับสตรีมุสลิมในพื้นที่นั้นแสดงออกให้เห็นในหลายรูปแบบ เช่น ผลกระทบต่อครอบครัว ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ ผลกระทบต่อการดูแลสุขภาพ ผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัย และผลกระทบต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างกล่าวว่าผลกระทบแต่ละด้านดังกล่าวได้มีส่วนทำให้การปฏิบัติหน้าที่ตามปกติของพวกเธอต้องประสบกับความยากลำบากมากขึ้น โดยต่างเห็นว่าหากสตรีมุสลิมสามารถนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้งานในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนการทำหน้าที่ของตนเองให้เด่นชัดมากยิ่งขึ้นก็อาจเป็นการช่วยบรรเทาผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์ความไม่สงบได้

โดยในส่วนของการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการบรรเทาผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบนั้นกลุ่มตัวอย่างเสนอว่าสามารถกระทำได้หลายแนวทาง โดยแนวทางแรกคือการบรรเทาผลกระทบต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารซึ่งกระทำได้โดยการนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เป็นเครื่องมือในการเกาะติดและแจ้งเตือนเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น โดยเห็นว่าสื่อ “เครือข่ายสังคม” (Social network) เช่น Facebook Line หรือ Twitter คือช่องทางที่ผู้คนสามารถแบ่งปันข่าวสารสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วกว่าการรายงานข่าวสารของสื่อมวลชน และหลายครั้งได้พบว่าผู้คนได้รับการแจ้งเตือนเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบและหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์ดังกล่าวด้วยการใช้สื่อเครือข่ายสังคมนี้เอง โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการนำมาใช้งานในลักษณะดังกล่าวได้

สะท้อนให้เห็นถึงการทำหน้าที่พลเมืองของสตรีมุสลิม จากการศึกษาที่พบว่าสตรีมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้นำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ในลักษณะของเครือข่ายเพื่อการแจ้งเตือนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบนั้น พบว่ามีความสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการสร้างเครือข่ายของสตรีในสื่ออินเทอร์เน็ต (Truong, 1993: Online) ที่พบว่าสตรีควรได้รับการสนับสนุนให้รวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งเป็นเว็บไซต์หรือกระดานสนทนาเพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์เฉพาะของผู้หญิงเอง โดยการรวมกลุ่มในโลกออนไลน์นี้จะสร้างความรู้สึที่เป็นมิตรกับเทคโนโลยีให้แก่ผู้หญิงซึ่งจะส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการใช้งานอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ยังถือเป็นแหล่งระดมความร่วมมือของกลุ่มผู้หญิงด้วยกันซึ่งจะช่วยให้พวกเธอมีความเข้มแข็งในโลกออนไลน์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังกล่าวถึงการบรรเทาผลกระทบที่เกิดจากการประกอบวิชาชีพว่าสตรีมุสลิมสามารถนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการค้าขายและทำธุรกิจได้ ซึ่งการค้าขายในโลกออนไลน์ก็จะช่วยให้สตรีมุสลิมลดความเสี่ยงต่อการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ที่อาจเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ รวมถึงยังช่วยเพิ่มช่องทางในการแสวงหารายได้ซึ่งเหมาะสมกับสภาพธุรกิจที่ค่อนข้างฝืดเคืองในพื้นที่ซึ่งเป็นผลจากเหตุการณ์ความไม่สงบนั่นเอง โดยการเลือกใช้ประโยชน์ในด้านการประกอบอาชีพนี้ถือเป็นการนำมาใช้งานในลักษณะที่สนับสนุนการทำหน้าที่ในครอบครัวของสตรีมุสลิมได้เป็นอย่างดี

## 2) การเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะเดียวกัน โดยในเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้นำเอาหลักศาสนาอิสลามเรื่อง “การปกป้องตนเองของสตรีมุสลิม” มาเป็นกรอบแนวคิดในการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งพบว่าหมายถึงการที่สตรีมุสลิมปฏิเสธแ่งมูมใดแ่งมูมหนึ่งของสื่ออินเทอร์เน็ตเนื่องจากเห็นว่าลักษณะดังกล่าวขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับหลักความเชื่อของตนเอง สอดคล้องแนวคิดของ Campbell (2010: 31) ที่ได้สรุปไว้ว่าสื่ออินเทอร์เน็ตเปรียบเสมือนดาบสองคมสำหรับศาสนาอิสลามและศาสนาอื่นๆ นั่นคือให้ทั้งคู่คุณประโยชน์และสร้างความทำลายใหม่ๆ ในเวลาเดียวกัน ด้วยเหตุนี้เองจึงพบว่าสตรีมุสลิมไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตเท่าที่ควรแต่ยังให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้านที่ชั่วร้ายของสื่อดังกล่าว ทั้งนี้ก็เพื่อหาทางปิดกั้นมิให้ตนเองก้าวเข้าไปสู่ความไม่ติงามที่แฝงตัวอยู่ในสื่ออินเทอร์เน็ต

โดยในเรื่องของการปิดกั้นตนเองจากความชั่วร้ายนี้ ผู้วิจัยพบว่าสอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลามที่มุ่งให้สตรีมุสลิมตระหนักถึงความชั่วร้ายต่างๆ แฝงตัวอยู่ใน “โลกดุนยา” อันเป็นผลให้มนุษย์หลงลืมต่อ “โลกอาคิเราะฮ์” ซึ่งเป็นสถานพำนักที่ถาวรและหลงกระทำความชั่วร้ายต่างๆ ลงไปในที่สุด ซึ่งในกรณีของสตรีมุสลิมการหลีกเลี่ยงมิให้เกิดสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้ เช่น การถูกล่วงเกินด้วยสายตา การถูกหยอกล้อเชิงขู่ว่า การถูกลวนลาม การถูกข่มขืน หรือการถูกล่วงประเวณี ด้วยเหตุนี้เองอิสลามจึงต้องทำการควบคุม ดูแล และจัดระเบียบร่างกายของเพศหญิงอย่างใกล้ชิดด้วยการออกกฎเกณฑ์ต่างๆ (Moghissi, 1999: 28) ผ่านการปกป้องที่เรียกว่า “ฮิญาบ” ซึ่งหมายถึงการปิดกั้นสิ่งชั่วร้ายมิให้เข้ามาถึงตัวของสตรีมุสลิม ซึ่งในกรณีของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตนั้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้กล่าวถึงการนำเอาหลักการของฮิญาบมาใช้ โดยเริ่มตั้งแต่การปกปิด (ฮิญาบ) สายตา ซึ่งหมายถึงการไม่เข้าไปมองดูภาพต่างๆ ที่ไม่เหมาะสมในสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งจะช่วยให้พวกเธอไม่ตกหลุมพรางของชัยฏอน การปกปิด (ฮิญาบ) คำพูด ซึ่งหมายถึงการไม่ปฏิสัมพันธ์กับคนแปลกหน้าในสื่อ

อินเทอร์เน็ตโดยไม่จำเป็นโดยเฉพาะกรณีของคนต่างเพศและต่างศาสนา และการปกปิด (อิญาบ) ความประพฤติก ซึ่งหมายถึงการไม่ประพฤติตนในทางที่ไม่เหมาะสมในขณะที่ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตทั้ง การใช้งานสื่อในที่ลับและในที่แจ้ง

สำหรับแนวทางการพิจารณาว่าสิ่งใดที่สตรีมุสลิมสามารถกระทำได้และสิ่งใดที่สตรีมุสลิมไม่สามารถกระทำได้ในสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น การศึกษาครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้นำเอาหลักคำสอนของศาสนาอิสลามมาเป็นกรอบแนวคิด โดยเห็นว่าถ้าสิ่งใดเป็น “หะลาล” หรือสิ่งที่ศาสนาอนุมัติหรือส่งเสริมให้กระทำได้ในชีวิตจริงก็สามารถนำมาใช้ในสื่ออินเทอร์เน็ตได้เช่นกัน เช่น การปฏิบัติตามหน้าที่ของสตรีมุสลิมถือเป็นเรื่องเหมาะสม ซึ่งหากสตรีมุสลิมสามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อส่งเสริมการทำหน้าที่ของตนเองได้ก็จะถือว่าเป็นการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตเป็น “หะลาล” หรือการใช้งานที่ถูกต้องตามหลักศาสนา และในทางกลับกัน หากสิ่งใดที่ถือเป็น “หะรอม” หรือสิ่งที่ศาสนาไม่อนุญาตให้กระทำในชีวิตจริงก็ไม่สามารถนำมาใช้ในสื่ออินเทอร์เน็ตได้ เช่น การห้ามมิให้สตรีมุสลิมเปิดเผยรูปร่างหรือแต่งกายลักษณะที่ยั่ววนในที่สาธารณะ ก็ถือเป็นความตระหนักของสตรีมุสลิมที่จะไม่นำเสนอภาพของตนเองในลักษณะดังกล่าวลงไปบนสื่ออินเทอร์เน็ต

จากข้อดีและข้อเสียของสื่ออินเทอร์เน็ตนี้เองที่ทำให้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมต้องนำเอาหลักศาสนาอิสลามในเรื่องของ “หะลาล” และ “หะรอม” มาช่วยในการจำแนกแยกแยะความดีและความชั่วเพื่อหลีกเลี่ยง “ฟิตนะฮ์” หรือความไม่ตั้งงามที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแบบอิสลาม” ที่พบว่าเทคโนโลยีสื่อใหม่นั้นมีทั้งคุณประโยชน์และโทษต่อผู้ใช้สื่อที่นับถือศาสนาอิสลาม จึงเป็นเหตุให้อิสลามต้องกำหนดแนวทางการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่มีความเหมาะสมขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อที่จะใช้เป็นแบบอย่างอ้างอิงให้ชาวมุสลิมทุกคนได้นำไปปฏิบัติเพื่อผลประโยชน์ด้านศาสนาและด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สอดคล้องกับแนวความคิดของนักวิชาการที่มองว่าโลกไซเบอร์นั้นคล้ายกับโลกทางสังคม เนื่องจากต่างถือเป็นพื้นที่ซึ่งต้องถูกควบคุมอย่างใกล้ชิดเพื่อรับรองการใช้งานที่เหมาะสมสำหรับชาวมุสลิม (Lawrence, 2002: 240)

ในส่วนของการศึกษาที่พบว่าความเป็นเขตพื้นที่อาศัย อันได้แก่ ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาลนั้นไม่มีผลต่อการปกป้องตนเองด้วยการเลือกไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต เนื่องจากพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมทุกคนต่างเห็นว่าการปกป้องตนเองด้วยการเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและเลือกปฏิเสธสิ่งที่ไม่เหมาะสมถือเป็นหน้าที่ที่สตรีทุกคนต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและเท่าเทียมกันไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลหรือนอกเขตเทศบาลก็ตาม ซึ่งพบว่าสอดคล้องกับที่ มินฮูร อับดุลลอฮ์ (2550:59) ที่อธิบายว่าเป็นหน้าที่ของสตรีมุสลิมทุกคนที่จะต้องยับยั้งการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามคำสอนทางศาสนาไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ใดก็ตาม

ทั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้กล่าวถึงแนวทางในการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับหน้าที่ของตนเองใน 2 แนวทางหลักๆ ดังนี้

2.1) หลีกเลี่ยงการใช้งานที่ส่งผลด้านลบต่อภาพลักษณ์ของตนเอง จากการศึกษาพบว่า “ภาพลักษณ์ของตนเอง” ถือเป็นสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยต่างเห็นว่าภาพลักษณ์ดังกล่าวคือสิ่งที่สังคมได้รับรู้และจดจำเกี่ยวกับความเป็นตัวตนของสตรีมุสลิม ซึ่งการรับรู้ที่ถูกต้องตามความเป็นจริงก็จะช่วยให้บุคคลรอบข้างเกิดความรู้ ความเข้าใจ



และการให้เกียรติต่อตัวตนของสตรีมุสลิม ในทางตรงข้ามหากเกิดการรับรู้และจดจำที่ไม่ถูกต้องแล้วก็จะทำให้เกิดความคลุมเครือ ความไม่เข้าใจ หรือความเข้าใจที่ผิดพลาด ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความคิดทัศนคติ หรือการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อสตรีมุสลิม ซึ่งในเรื่องของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีเกี่ยวข้องอย่างมาก เนื่องจากสื่อดังกล่าวถือเป็นสื่อสังคมที่ผู้ใช้สามารถรับรู้ข่าวสารและนำเสนอข้อมูลได้ด้วยตนเองผ่านทาง การประกอบสร้างภาพลักษณ์ของตนเองขึ้นมาในโลกออนไลน์ ซึ่งหมายถึงว่าผู้คนในโลกออนไลน์จะรับรู้ว่าคุณสตรีมุสลิมเป็นอย่างไรจากภาพลักษณ์ที่ได้ประกอบสร้างขึ้นมานั่นเอง

โดยเรื่องนี้พบว่าสอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลามในเรื่องการวางตัวในสังคมของสตรีมุสลิม เนื่องจากพบว่าอิสลามมุ่งสื่อสารให้โลกรู้ถึงความมีเกียรติและความสง่างามของเพศหญิง (Mail of Islam Team, 2011: online) และได้กำหนดข้อบังคับต่างๆ เพื่อที่จะทำให้สตรีทุกคนกลายเป็นสตรีที่ “ศอลิหะฮ์” หรือสตรีมุสลิมที่มีความประเสริฐ ซึ่งแนวทางการปฏิเสธการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ส่งผลในแง่ลบต่อภาพลักษณ์ของตนเองและในทางกลับกันคือการมุ่งใช้สื่อดังกล่าวเพื่อแสดงให้เห็นอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนที่ถูกต้องแก่ผู้คนที่อยู่ในโลกออนไลน์นั้น สอดคล้องกับแนวคิด SST ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตโดยเทคโนโลยี (Conversion) ที่อธิบายว่า แนวทางการใช้งานเทคโนโลยีที่มีลักษณะเฉพาะและได้ถูกแสดงให้เห็นในพื้นที่สาธารณะนั้น จะส่งผลให้บุคคลในสังคมรับรู้ถึงวิถีชีวิตหรืออัตลักษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะของผู้ใช้งานสื่อ นั้น ซึ่งในที่นี้หมายถึงการรับรู้แนวทางการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตที่แสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ที่ถูกต้องของสตรีมุสลิม และได้รับทราบถึงแนวทางการปฏิเสธการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะต่างๆ ที่จะส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับตัวตนของสตรีมุสลิม โดยเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้กล่าวถึงแนวทางการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่อาจส่งผลในแง่ลบต่อตนเองในโลกออนไลน์ใน 3 ประเด็นใหญ่ๆ ดังนี้

**ประเด็นที่ 1** หลีกเลี่ยงการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง โดยเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจะไม่บอกเล่าเรื่องราวส่วนตัวของตนเองให้กับบุคคลแปลกหน้าในสื่ออินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ ประวัติส่วนตัว รูปถ่าย หรือวิดีโอคลิป เนื่องจากการกระทำดังกล่าวจะแสดงให้เห็นบุคคลภายนอกเห็นว่าสตรีมุสลิมไม่รับผิดชอบต่อความปลอดภัยและสิทธิส่วนบุคคลของตนเอง ซึ่งหากมีผู้ไม่หวังดีนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้งานก็อาจส่งผลร้ายต่อสตรีมุสลิมได้ ซึ่งพบว่าแนวทางการไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง “การให้ความไว้วางใจของสตรีมุสลิมในสื่ออินเทอร์เน็ต” (Mail of Islam Team, 2011: online) ที่พบว่าศาสนาอิสลามจึงสนับสนุนให้สตรีมุสลิมที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตระมัดระวังตนในเรื่องของการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวให้กับบุคคลอื่นในอินเทอร์เน็ตได้รับรู้ ไม่ว่าจะเป็นภาพถ่าย ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ อีเมล หรือข้อมูลใดๆก็ตามที่ช่วยให้บุคคลที่ไม่หวังดีสามารถเข้าถึงตัวสตรีมุสลิมได้ โดยการศึกษาพบว่าแนวทางหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมใช้ในการปกป้องข้อมูลส่วนตัวของตนเองคือการบอกเล่าข้อมูลพื้นฐานที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง เช่น เพศ อายุ ที่อยู่ หรือเบอร์โทรศัพท์ เพื่อมิให้บุคคลผู้ไม่หวังดีนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม ซึ่งเรื่องนี้พบว่าสอดคล้องกับแนวทางในการปกป้องตนเองจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีที่กล่าวว่าปัจจุบันสื่ออินเทอร์เน็ตเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้สร้างอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองเป็นผู้ชายหรือไม่แสดงอัตลักษณ์ทางเพศเลยก็ได้ ซึ่งช่วยให้พวกเขาหลีกเลี่ยงหรือก้าวพ้น

จากข้อจำกัดต่างๆที่ขัดขวางมิให้พวกเขาสามารถทำการสื่อสารได้อย่างอิสระ (Colley, 1993: อ้างถึงใน Jones, Ladniak, and O'Sullivan, 2009: online)

ประเด็นที่ 2 หลีกเลี่ยงการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลแปลกหน้าหากไม่มีความจำเป็น โดยเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจะหลีกเลี่ยงการสื่อสารพูดคุยกับบุคคลที่ไม่รู้จักในสื่ออินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะในกรณีของการสื่อสารกับบุคคลต่างเพศและต่างศาสนาซึ่งมักไม่เข้าใจในแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการติดต่อสื่อสารกับสตรีมุสลิม แต่การศึกษาที่พบว่าสามารถกระทำได้หากมีความจำเป็นแต่หัวข้อของการสนทนาต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกิจธุระและไม่มีเรื่องชู้สาวหรือการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมเข้าไปเกี่ยวข้อง โดยเรื่องนี้สอดคล้องกับหลักการเรื่อง “การวางตัวของสตรีมุสลิมในสื่ออินเทอร์เน็ต” ที่กล่าวว่าสตรีมุสลิมจะต้องรู้จักการวางตัว การรักษาระยะห่างที่เหมาะสม รวมถึงแนวทางการสื่อสารที่สามารถสร้างความเข้าใจให้บุคคลอีกฝ่ายได้รับรู้ถึงแบบแผนการสื่อสารที่เหมาะสมกับสตรีมุสลิมด้วย และสำหรับกรณีที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจำเป็นต้องทำการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลแปลกหน้าในสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น ก็พบว่าศาสนาอิสลามได้กำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมเอาไว้เพื่อให้สตรีมุสลิมนำมาประยุกต์ใช้ในสื่ออินเทอร์เน็ต นั่นคือการกำหนดว่าการปฏิสัมพันธ์ระหว่างหญิงและชายในสังคมไม่ควรเกิดขึ้นโดยลำพังหรือในที่ลับตาผู้คน รวมถึงหัวข้อของการพูดคุยควรเป็นไปเพื่อการสร้างความรู้จักทางสังคมหรือเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านศาสนาเท่านั้น (Sexuality In Islam, 2011: online) ซึ่งแม้ในบริบทของการสื่อสารผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นอาจแสดงให้เห็นในลักษณะของการสื่อสารระหว่างบุคคลที่รับรู้ร่วมกันได้เฉพาะสองฝ่ายที่สื่อสารกันเท่านั้นนั่นคือไม่มีผู้ใดล่วงรู้เห็น แต่สตรีมุสลิมจะต้องตระหนักว่าการพูดคุยสนทนากับบุคคลแปลกหน้านั้นควรอยู่ภายใต้จุดประสงค์ที่ดีและสอดคล้องกับหลักการปฏิสัมพันธ์ที่ศาสนาได้กำหนดเอาไว้สำหรับการสื่อสารในโลกของความจริง นอกจากนี้ผลการศึกษาที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเห็นว่าการปกป้องตนเองจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่ไม่น่าไว้วางใจในสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นสามารถกระทำได้โดยการ block user หรือการปิดกั้นมิให้ผู้ใช้งานนั้นสามารถสื่อสารหรือมองเห็นข้อมูลของตนเองได้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างกล่าวว่าในปัจจุบันเว็บไซต์ต่างๆได้ออกแบบเครื่องมือออกมาอย่างมากมายเพื่อช่วยปกป้องผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจากการสื่อสารกับบุคคลที่ไม่พึงประสงค์ โดยเรื่องนี้พบว่าสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการข้อจำกัดและอุปสรรคในการใช้งานอินเทอร์เน็ต” (Spertus, Online: 1999) ที่พบว่าในปัจจุบันสตรีสามารถใช้เครื่องมือหรือโปรแกรมพิเศษต่างๆที่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อกลั่นกรองบุคคลที่ต้องการปฏิสัมพันธ์ หรือป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่ต้องการปฏิสัมพันธ์สามารถส่งอีเมลหรือข้อมูลในรูปแบบต่างๆมาสู่ตนเองได้

ประเด็นที่ 3 หลีกเลี่ยงการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ไม่เหมาะสม โดยเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจะไม่ใช้งานเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขในเรื่องต่างๆ เช่น การไปเปลื้องการอนาจาร การฆ่าสัตว์ การทารุณกรรม รวมไปถึงการพนัน และสิ่งเสพติด เนื่องจากเห็นว่าเป็นสิ่งที่ขัดกับหลักศาสนา นอกจากนี้ยังเห็นว่าควรหลีกเลี่ยงเว็บไซต์ที่น่าเสนอข้อมูลที่ไร้สาระและไม่มีประโยชน์ เช่น ข่าวบันเทิง ข่าวดารา ข่าวแฟชั่น และเรื่องซุบซิบนินทา เป็นต้น สอดคล้องกับหลักการในหะดีษที่กล่าวว่าเป็นหน้าที่ของสตรีมุสลิมทุกคนที่จะยับยั้งการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามหลักคำสอนทางศาสนา และหะดีษยังได้บ่งชี้ถึงความประเสริฐของสตรีที่ ศอลิหะฮฺ หรือสตรีมุสลิมที่มีความประเสริฐ และในทางกลับกันได้ตำหนิสตรีมุสลิมที่ ฎอลิหะฮฺ หรือสตรีที่ชั่วช้าไว้ด้วย (มันศูร อับ

ดูลลอฮ, 2550:26) โดยในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการเลือกใช้อินเทอร์เน็ตในลักษณะดังกล่าวจะนำเอาความเสื่อมเสียหรือความไม่ดีงามมาสู่ตนเอง และยังอาจเป็นเหตุให้ผู้คนในสังคมมองสตรีมุสลิมโดยรวมว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่รู้จักแยกแยะความดีความชั่วซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับสตรีมุสลิม เพราะแท้จริงแล้วอิสลามสอนให้สตรีมุสลิมทุกคนเป็นผู้ที่มีความประเสริฐและสง่างามในทุกด้านของการดำเนินชีวิต โดยการใช้นานที่ไม่เหมาะสมของสตรีมุสลิมเพียงบางส่วนก็อาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของสังคมสตรีมุสลิมโดยรวมได้

2.2) หลีกเลี่ยงการใช้งานที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อศาสนาอิสลามและสังคมมุสลิม การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมมิได้เลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในด้านที่ส่งผลร้ายต่อตนเองเพียงอย่างเดียวหากแต่ยังเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวในด้านที่ส่งผลในแง่ลบต่อศาสนาอิสลามและผู้คนในสังคมมุสลิมด้วย โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเรื่องนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องของส่วนรวมมิใช่ส่วนตัว ซึ่งในเรื่องนี้เห็นว่าสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางที่สตรีมุสลิมสามารถบอกเล่าเรื่องราวต่างๆได้ตามความต้องการของตนเอง โดยหากเรื่องราวที่สตรีมุสลิมเลือกนำไปบอกเล่าเป็นเรื่องที่ถูกต้องและมีประโยชน์ก็จะถือเป็นสิ่งดี แต่หากเรื่องนั้นไม่ถูกต้องหรือมีความคลาดเคลื่อน ก็จะทำให้ผู้รับรู้ข้อมูลเกิดความเข้าใจผิดตามไปด้วยโดยเฉพาะเรื่องของศาสนาและความมั่นคงของสังคมมุสลิม ซึ่งสตรีมุสลิมจะต้องให้ความสำคัญตระวังเป็นพิเศษ ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางการเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อศาสนาอิสลามและสังคมมุสลิมใน 3 ประเด็นใหญ่ๆ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 หลีกเลี่ยงการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนาที่เกิดจากการตีความของตนเอง โดยประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าหากสตรีมุสลิมตระหนักว่าตนเองยังไม่มีความรู้ทางศาสนาพอหรือยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมว่ามีความรู้จริงในเรื่องดังกล่าว ก็ไม่ควรที่จะนำหลักการต่างๆมาตีความด้วยตนเองและนำเสนอข้อมูลดังกล่าวไปสู่โลกอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เพราะนอกจากข้อมูลที่ผิดพลาดเหล่านั้นจะทำให้ชาวมุสลิมด้วยกันรับรู้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อนแล้ว ยังจะทำให้บุคคลภายนอกที่เข้าถึงข้อมูลนั้นเกิดความเข้าใจผิดในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอิสลามด้วย ซึ่งเรื่องนี้พบว่าสอดคล้องกับการศึกษาของ Campbell (2010: 30) ที่พบว่าปัจจุบันมีเว็บไซต์อิสลามจำนวนมากที่ได้จัดทำขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางศาสนาอิสลาม ซึ่งการที่เว็บไซต์ดังกล่าวจะได้รับการยอมรับจากสังคมมุสลิมนั้นจำเป็นต้องผ่านการพิจารณาร่วมกันว่าเนื้อหาหรือสาระในเว็บไซต์ดังกล่าวมีความถูกต้องหรือไม่ โดยพบว่าเนื้อหาในเว็บไซต์ที่ได้รับการยอมรับเกิดจากการตีความของนักปราชญ์หรือผู้รู้ทางศาสนาที่ได้รับการยอมรับในโลกมุสลิม ด้วยเหตุนี้เองจึงช่วยให้หลีกเลี่ยงความผิดพลาดที่เกิดจากการนำเสนอความรู้ที่เกี่ยวกับศาสนา

ประเด็นที่ 2 หลีกเลี่ยงการอ้างอิงข้อมูลเรื่องศาสนาจากแหล่งข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ โดยประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสตรีมุสลิมต้องสามารถแยกแยะได้ว่าแหล่งข้อมูลใดบ้างในโลกออนไลน์ที่ขาดความน่าเชื่อถือหรือไม่ระบุตัวผู้เขียนข้อมูลอย่างชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้สตรีมุสลิมรู้จักหลีกเลี่ยงจากการหยิบยกเอาข้อมูลเรื่องศาสนาจากแหล่งข้อมูลที่ขาดความน่าเชื่อถือมาบอกเล่าต่อ โดยการเกิดขึ้นของเว็บไซต์อิสลามจำนวนมากภายในสื่ออินเทอร์เน็ตได้ก่อให้เกิดคำถามที่น่าสนใจและมีความสำคัญเกี่ยวกับ “การประกอบสร้างความรอบรู้” (Construction of authority) ที่เกี่ยวกับ

การนำเสนอความรู้ทางศาสนา ซึ่งอาจถือเป็นเรื่องที่น่าไปสู่อันตรายหรือเรื่องที่เปิดโอกาสให้เกิดความเท่าเทียมในการสื่อสารก็ได้ (Wheeler, 2002) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าผลการศึกษาในส่วนนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความท้าทายของสื่ออินเทอร์เน็ตต่อศาสนาอิสลาม (Campbell, 2010: 31) ในเรื่องความท้าทายต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูล ที่พบว่าปัจจุบันสื่ออินเทอร์เน็ตเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานทั่วไปได้เข้าไปสร้างเนื้อหาได้อย่างอิสระ ซึ่งอาจมีทั้งกลุ่มคนที่มีความรอบรู้จริงและเป็นที่ยอมรับในโลกอิสลาม รวมถึงกลุ่มบุคคลทั่วไปซึ่งไม่เป็นที่รู้จักหรือไม่สามารถระบุตัวตนได้ จึงนำไปสู่คำถามที่ว่าใครควรจะเป็นผู้ที่มีความชอบธรรมหรือมีคุณสมบัติอันเป็นที่ยอมรับในการนำเสนอข้อมูลทางศาสนาหรือแสดงบทบาทเป็นผู้ตีความศาสนาในสื่ออินเทอร์เน็ต ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเห็นความสำคัญของการหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธการเข้าถึงข้อมูลทางศาสนาซึ่งเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ที่ไม่มีความน่าเชื่อถือ เพื่อหลีกเลี่ยงการอ้างอิงหรือการคัดลอกข้อมูลดังกล่าวมานำเสนอต่อสาธารณะอันจะนำไปสู่ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง

### ประเด็นที่ 3 หลีกเลี่ยงจากการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ไม่ประสงคค์กับอิสลาม

โดยประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างได้อธิบายว่าหมายถึงการที่สตรีมุสลิมสามารถระบุได้ว่าเว็บไซต์หรือแหล่งข้อมูลใดบ้างที่เผยแพร่ข้อมูลด้านลบเพื่อการโจมตีศาสนาอิสลาม และทำการหลีกเลี่ยงจากการเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นและในขณะเดียวกันก็ทำการแจ้งเตือนสมาชิกครอบครัวและเครือข่ายชาวมุสลิมในโลกออนไลน์ให้รับรู้และหลีกเลี่ยงจากแหล่งข้อมูลที่ไม่ประสงคค์ดีเหล่านั้นด้วย ซึ่งในเรื่องนี้ผู้วิจัยพบว่ามีความสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง “วาทกรรมอิสลาม” (Islamic discourses) ในโลกออนไลน์ที่กำลังได้รับผลกระทบจากการบิดเบือนโดยเหล่าผู้ตีความศาสนาหน้าใหม่ๆผ่านทางเว็บไซต์ของตนเอง โดยพบว่าการนำเสนอดังกล่าวเกิดขึ้นได้เนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ตเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานต่างๆสามารถทำการสื่อสาร “การแสดงออกในเชิงทางเลือก” (alternative expression) ของตนเองได้อย่างอิสระ (Anderson, 1999: 41-45) และยังพบว่าสอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่อง “การสร้างวาทกรรมออนไลน์เกี่ยวกับสตรีมุสลิม” (สาธิตา หมานเรือง, 2553: บทคัดย่อ) ที่ได้พบว่ามีการสร้างวาทกรรมออนไลน์เกี่ยวกับสตรีมุสลิมในเว็บไซต์ต่างๆที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการทางศาสนาและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ซึ่งบางประเด็นที่มีการนำเสนออันได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในแง่ลบจากนักวิชาการและสื่อมวลชนตะวันตกซึ่งส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์ของสตรีมุสลิม ด้วยเหตุนี้เอง ผลการศึกษาในส่วนนี้จึงได้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมต้องการรณรงค์ให้สตรีมุสลิมได้พิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล โดยมุ่งให้เกิดความตระหนักว่าแม้อินเทอร์เน็ตจะเป็นแหล่งอ้างอิงเกี่ยวกับหลักคำสอนในศาสนาอิสลาม แต่ก็ไม่สามารถที่จะใช้แทนที่การเรียนรู้โดยตรงจากนักปราชญ์อิสลามในโลกออฟไลน์ได้นั่นเอง

2.3) การสนับสนุนให้บุคคลรอบข้างช่วยปกป้องดูแล จากการศึกษาพบว่า นอกจากกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจะให้ความสำคัญต่อการปกป้องและดูแลตนเองขณะใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแล้ว ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการให้บุคคลรอบข้างได้แสดงบทบาทในการปกป้องดูแลการใช้ประโยชน์ของสตรีมุสลิมด้วย โดยเฉพาะการปกป้องโดยบุคคลเพศชายที่อยู่ใกล้ชิด เช่น บิดาสามี พี่ชาย หรือน้องชายด้วย ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเชื่อว่าผู้ชายมักมีความรู้เรื่องเครื่องยนต์กลไกและเทคโนโลยีมากกว่า จึงต้องการให้บุคคลเหล่านี้เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำว่าควรใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างไรให้ถูกต้องและปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง Bridging the Gender

Divide (International Center for Research on Women, 2010: online) ที่พบว่าผู้หญิงมักเป็นกลุ่มคนที่ถูกบรรทัดฐานหรือความเชื่อทางสังคมปลูกฝังให้ต้องดำรงตนอยู่ภายใต้ระบอบทางสังคมที่ยอมรับการปกครองและบริหารจัดการเทคโนโลยีโดยเฉพาะในเรื่องของการใช้งานเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Jones, Ladniak, and O'Sullivan (2009: online) ที่พบผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่ได้รับการปูพื้นฐานด้านความรู้และความสนใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีมาตั้งแต่ช่วงต้นของชีวิต จึงทำให้มองว่าการเรียนรู้และใช้งานเทคโนโลยีนั้นเป็นเรื่องของผู้ชาย และไม่สอดคล้องหรือไม่สนับสนุนการทำหน้าที่หลักของเพศหญิง ด้วยเหตุนี้จึงพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้แสดงความเชื่อมั่นว่าผู้ชายมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติของเทคโนโลยีมากกว่ารวมถึงสามารถพิจารณาเลือกใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้มากกว่า จึงทำให้มีความเหมาะสมที่จะเป็นผู้ให้คำแนะนำ รวมถึงดูแลปกป้องสตรีมุสลิมจากการใช้งานที่ไม่เหมาะสมในลักษณะต่างๆได้

นอกจากนี้ ผลการศึกษาที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้ให้การสนับสนุนและยอมรับการปกป้องดูแลจากบุคคลรอบข้างที่เป็นเพศชายซึ่งได้แก่ บิดา สามี พี่ชาย หรือน้องชาย นั้น สอดคล้องกับที่ Moghissi (1999) ได้อธิบายไว้ว่าศาสนาอิสลามได้กำหนดให้ผู้หญิงดำรงตนอยู่ในการปกป้องและดูแลของผู้ชายและมอบหมายให้ผู้ชายเป็นผู้ดูแลและจัดการกิจธุระต่างๆให้แก่ผู้หญิง โดยกำหนดให้ผู้หญิงเคารพและเชื่อฟังผู้ที่เป็นบิดาและสามี ซึ่งในเรื่องนี้คือการให้อำนาจแก่ผู้นำครอบครัวในการดูแลและปกป้องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมให้มีความเหมาะสมนั่นเอง โดยสิทธิอันชอบธรรมในเรื่องการปกป้องดูแลสตรีมุสลิมนี้ได้ถูกกำหนดเอาไว้อย่างมีเหตุผล ดังที่ผู้รู้ในศาสนาอิสลามได้กล่าวไว้ว่า ในอันที่จะป้องกันระบอบสังคมจากความยุ่งเหยิงและความสับสนอลหม่าน และในอันที่จะปกป้องผลประโยชน์และศีลธรรมของครอบครัวจากความเสียหายทั้งภายในและภายนอกนั้นได้ถูกกำหนดไว้ให้เป็นภาระของผู้ชาย ซึ่งผลจากการนี้ผู้หญิงจึงมีหน้าที่ที่ต้องเชื่อฟังผู้ชายที่ต้องแบกรับความรับผิดชอบนี้ ไม่ว่าเขาจะเป็นสามี บิดา พี่ชาย หรือน้องชายของนางก็ตาม (ชัยยิต อุบลอะอุลา เมาดูดี, 2553: 214)

อย่างไรก็ดี ผลการศึกษาส่วนหนึ่งพบว่าแนวทางการปกป้องสตรีมุสลิมจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่มีความเหมาะสมและได้ผลที่สุดนั้นคือการปกป้องดูแลตนเอง ซึ่งในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าไม่มีผู้ใดที่จะสามารถติดตามดูแลการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองได้ตลอดเวลา นอกจากตัวของตัวเอง ด้วยเหตุนี้สตรีมุสลิมเองควรมีความตระหนักและรับผิดชอบต่อความปลอดภัยของตนเองมากที่สุด โดยต่างเห็นว่าสตรีมุสลิมที่มีจรรยา มารยาท (อัลลาก) ที่ดีจะสามารถดูแลและปกป้องตนเองจากสิ่งชั่วร้ายในสื่ออินเทอร์เน็ตด้วยการเลือกปฏิเสธการใช้งานในด้านต่างๆที่ไม่เหมาะสม สอดคล้องกับข้อเขียนเรื่อง “ผู้หญิงกับความเข้มแข็งตามวิถีอิสลาม” (ฟัตฮียะ ยะกัน, 2556: ออนไลน์) ที่ได้อธิบายว่า จรรยา มารยาทหรืออัลลากที่ดีถือเป็นเป้าหมายพื้นฐานหนึ่งของอิสลาม โดยอัลลากที่ดีของสตรีมุสลิมคือการระวังตนจากสิ่งต่างๆที่น่ากลางแคลงหรือสิ่งที่ไม่ชัดเจนว่าหะลาลหรือไม่ ซึ่งพวกเธอควรยับยั้งสายตา ลดสายตาจากสิ่งที่หะรอมต่างๆที่อัลลอฮ์ทรงห้าม เพราะการมองนั้นอาจนำไปสู่การทำชั่วได้ นอกจากนี้ผลการศึกษาที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้สนับสนุนให้สตรีมุสลิมที่มีความอาวุโสสูงกว่า เช่น มารดา พี่สาว ป้า หรือน้าสาว ได้แสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของการมีจรรยา มารยาทหรืออัลลากในสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งพบว่าเป็นไปตามการศึกษาแนวคิดในเรื่อง “หน้าที่ของสตรีมุสลิม” ที่พบว่าสตรีมุสลิมที่มีสถานะเป็นแม่หรือสตรีที่มีความอาวุโสสูงกว่าจะต้องแสดงให้เห็น

เห็นถึงความมีวุฒิภาวะของตนเองแก่สตรีมุสลิมที่มีความอาวุโสน้อยกว่าตนเอง โดยจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาและความเป็นมุสลิมะฮ์ ซึ่งจะช่วยให้สตรีมุสลิมที่มีประสบการณ์ชีวิตน้อยกว่าได้ซึมซับแนวทางการปกป้องดูแลตนเองที่ถูกต้อง ซึ่งในเรื่องนี้คือการปกป้องตนเองจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสมนั่นเอง

### 3) การสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต

การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่แตกต่างกัน โดยในเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้นำเอาหลักศาสนาอิสลามเรื่อง “สิทธิของสตรีมุสลิม” มาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งพบว่าหมายถึงการที่สตรีมุสลิมมีความตระหนักว่าตนเองมีขอบเขตในการกระทำสิ่งต่างๆ มากน้อยเพียงใดภายใต้กรอบของศาสนาและกฎเกณฑ์ทางสังคม จากนั้นจึงเลือกประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเป้าหมายการใช้งานที่มีลักษณะเฉพาะสำหรับสตรีมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น โดยในเรื่องของการสร้างอัตลักษณ์การใช้งานที่เป็นของตนเองขึ้นมานั้นพบว่ามีความสอดคล้องกับคำอธิบายของแนวคิด SST ในเรื่องของ “การปรับแต่งเทคโนโลยีโดยผู้ใช้งาน” (Configuring of the user) ที่อธิบายว่าเทคโนโลยีชนิดหนึ่งๆ สามารถถูกนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ระดับบุคคลหรือผู้ระดับกลุ่มได้ โดยการศึกษาอัตลักษณ์ของการใช้งานที่มีลักษณะเฉพาะดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดในเรื่องการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตนั้นได้ถูกผนวกลงไปเป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีได้อย่างไรและสะท้อนให้เห็นถึงจุดประสงค์ของการใช้งานที่มีลักษณะเฉพาะอย่างไร ซึ่งในเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้นำเอาแนวคิดในเรื่องของ “สิทธิ” ที่ศาสนาอิสลามได้กำหนดไว้มาเป็นกรอบในการกำหนดว่าตนเองสามารถประยุกต์ใช้หรือดัดแปลงรูปแบบการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตอย่างไรให้สอดคล้องกับความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง

ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้ระบุว่า “สิทธิด้านการสื่อสาร” ถือเป็นกรอบแนวคิดที่สตรีมุสลิมจะต้องตระหนักถึงมากที่สุดในเรื่องของการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง โดยเห็นว่าสตรีมุสลิมจะต้องตระหนักและยอมรับว่าตนเองมีขอบเขตในการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ มากน้อยแค่ไหน จากนั้นจึงจะสามารถสื่อสารถึงสิทธิในเรื่องต่างๆ ที่ตนเองพึงมีผ่านทางการนำเสนอเรื่องราวในสื่ออินเทอร์เน็ต โดยหลักคิดพื้นฐานของเรื่องนี้คือการแสดงความคิดเห็นเหล่านั้นจะต้องไม่ก้าวล่วงผู้อื่น และต้องไม่ทำให้ตนเอง ครอบครัว และสังคมมุสลิมต้องเดือดร้อน รวมถึงไม่ทำให้หลักการศาสนาอิสลามต้องเสื่อมเสียนั่นเอง โดยการศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้สิทธิของสตรีมุสลิมในสื่ออินเทอร์เน็ตได้ช่วยให้ผู้วิจัยทราบว่าสตรีมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องดำรงชีวิตอยู่ภายใต้เงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมอย่างไรจึงได้นำไปสู่การเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะต่างๆ โดยพบว่าเรื่องนี้สอดคล้องกับคำอธิบายของแนวคิด SST ที่อธิบายว่าตัวเทคโนโลยีนั้นถือเป็น “ตัวบท” (Text) ที่บรรจุไว้ด้วยความหมายและคุณค่าซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการต่อรองที่เกิดขึ้นในขั้นตอนของการออกแบบและการเลือกใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ซึ่งในที่นี้คือการศึกษา “ตัวบท” ที่เรียกว่าแนวทางการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตที่มี

ลักษณะเฉพาะของสตรีมุสลิม ซึ่งเป็นตัวบทที่ได้บรรจุคำอธิบายเอาไว้ว่าพวกเธอได้ประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในดังกล่าวขึ้นมาด้วยเหตุผลอะไรบ้าง

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการศึกษาที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลได้ระบุว่าตนเองมีศักยภาพในการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกันนั้นก็ถือเป็นหัวข้อสำคัญที่ควรหาคำอธิบาย โดยประเด็นนี้พบว่าแม้สตรีมุสลิมทุกคนไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ใดก็ตามต่างก็ได้รับสิทธิด้านต่างๆในชีวิตอย่างเท่าเทียมกัน หากแต่เรื่องของการแสดงออกซึ่งสิทธิด้านการสื่อสารในสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นยังไม่สามารถกระทำได้อย่างเท่าเทียมได้เนื่องจากสตรีมุสลิมส่วนหนึ่งที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลยังมีระดับการศึกษา ทักษะทางเศรษฐกิจ และการสนับสนุนทางสังคมที่น้อยกว่าสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล จึงเป็นผลให้ไม่สามารถนำเอาสื่อดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในลักษณะเฉพาะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของตนเองได้แม้จะมีความต้องการก็ตาม โดยเรื่องนี้พบว่าสอดคล้องกับผลการศึกษาในส่วนแรกเรื่อง “การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต” (Internet access) ของสตรีมุสลิมที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลจะมีข้อได้เปรียบในเรื่องของปัจจัยความรู้ ปัจจัยเศรษฐกิจ และปัจจัยสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นผลให้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลระบุว่าตนเองสามารถประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการใช้งานในลักษณะเฉพาะได้ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจากในเขตเทศบาลเห็นว่าตนเองยังมีศักยภาพที่น้อยกว่าในเรื่องนี้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของประชากรในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล” ที่พบว่าศักยภาพและความพร้อมของประชากรในพื้นที่จึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะตัดสินว่าการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตจะเกิดขึ้นในชุมชนหรือไม่หรือหากเกิดขึ้นแล้วจะมีประสิทธิภาพเพียงใด

และสำหรับการศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะเฉพาะที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้กล่าวถึงนั้นพบว่ามีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ของพื้นที่เขตจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างมาก

ทั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้กล่าวถึงแนวทางในการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับสิทธิของตนเองใน 4 แนวทางหลักๆ ดังนี้

3.1) การประยุกต์ใช้เพื่อแสดงสิทธิทางการศึกษา จากการศึกษาพบว่า การประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะนี้เกิดขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นว่าสตรีมุสลิมก็มีสิทธิอันชอบธรรมในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงข้อมูลความรู้ซึ่งจะช่วยให้พวกเธอก้าวทันโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับคำกล่าวในหะดีษที่ว่า “ผู้มีความรู้คือทายาทของบรรดาศาสดา” (สุกรี นูร จงรัก สัตย์, 2554: ออนไลน์) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการแสวงหาความรู้ซึ่งถือเป็นหน้าที่สำคัญของชาวมุสลิมทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พบว่ากำลังประสบกับปัญหาเรื่องการขาดแคลนโอกาสในการศึกษา ทั้งนี้พบว่ายังมีสตรีมุสลิมจำนวนไม่น้อยในบริเวณนี้ที่ยังมีระดับการศึกษาต่ำและยังขาดเครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ด้วยเหตุนี้การนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อแสดงให้เห็นถึงสิทธิในการแสวงหาความรู้จึงถือเป็นสิ่งที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่สตรีมุสลิมกำลังเผชิญ นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยลด “ช่องว่างทางความรู้” (Knowledge gap) ระหว่างกลุ่มประชากรสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ได้อีกด้วย

และในส่วนของการศึกษาว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้ใช้สิทธิทางด้านการศึกษาของตนเองอย่างไรในการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตให้สอดคล้องกับความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง ซึ่งได้พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้เลือกใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวในการสร้างความปลอดภัยให้แก่ตนเองในกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการเรียนรู้ผ่านสื่อดังกล่าวได้ช่วยให้สตรีมุสลิมได้รับความปลอดภัยมากยิ่งขึ้นเนื่องจากไม่จำเป็นต้องเดินทางออกมาศึกษาในสถานที่ต่างๆซึ่งอาจมีความเสี่ยงต่อการก่อการร้าย รวมถึงการศึกษาด้วยสื่อดังกล่าวยังช่วยจัดซื้อผูกมัดในเรื่องของเวลาเนื่องจากสตรีมุสลิมสามารถเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเรียนรู้ผ่านทางสื่อดังกล่าวได้โดยไม่กระทบต่อเวลาที่ใช้ในการทำหน้าที่หลัก เช่น การทำงานบ้าน และการประกอบอาชีพ ซึ่งพบว่าสตรีมุสลิมสามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้เรื่องต่างๆที่สอดคล้องกับตนเอง เช่น การฝึกอาชีพ การเย็บปักถักร้อย การประกอบอาหาร การดูแลสุขภาพ และการแต่งกาย เป็นต้น

3.2) การประยุกต์ใช้เพื่อแสดงสิทธิทางเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า การประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะนี้เกิดขึ้นเนื่องจากสตรีมุสลิมตระหนักว่าตนเองก็มีสิทธิในการแสวงหารายได้ให้แก่ตนเองหรือแก่ครอบครัวในลักษณะใดก็ตามที่ไม่ขัดกับหลักศาสนา ซึ่งในเรื่องนี้สตรีมุสลิมได้เล็งเห็นว่าสื่ออินเทอร์เน็ตมีศักยภาพในการเข้าถึงผู้คนเป็นจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว และง่ายตายจึงอาจนำมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทางการค้า ด้วยเหตุนี้จึงต้องการนำเอาสื่อดังกล่าวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในแง่ของการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่อยู่ในสถานที่ต่างๆ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการใช้งานในลักษณะดังกล่าวมีประโยชน์อย่างมากต่อการทำธุรกิจค้าขายภายใต้สถานการณ์ทางสังคมและการเมืองของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างอธิบายว่าปัญหาเหตุการณ์ความไม่สงบในปัจจุบันได้ส่งผลให้กิจกรรมการค้าขายสินค้าต่างๆในพื้นที่ที่มีความสงบเสถียรเนื่องจากผู้คนไม่กล้าออกมาจับจ่ายใช้สอยเพราะเกรงว่าจะเกิดเหตุการณ์ร้ายโดยเฉพาะในเขตย่านการค้าต่างๆในตัวเมือง รวมถึงบรรดาพ่อค้าแม่ค้าจำนวนหนึ่งก็จำเป็นต้องปิดกิจการลงไปเนื่องจากยอดขายลดลงและเกรงว่าตนจะตกเป็นเหยื่อของการก่อการร้ายเช่นกัน ด้วยเหตุนี้เองการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อทำการค้าขายในโลกออนไลน์จึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยมองว่าการประยุกต์ใช้สื่อในลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้สตรีมุสลิมได้รับความปลอดภัย ช่วยลดต้นทุนลงเนื่องจากไม่ต้องเช่าพื้นที่และเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และยังช่วยให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นจำนวนมากขึ้น รวดเร็วขึ้น และน่าสนใจมากขึ้น

จากแนวทางการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อแสดงให้เห็นถึงสิทธิทางด้านเศรษฐกิจของสตรีมุสลิมนั้น ทำให้พบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิด SST ในเรื่องของ “การปรับแต่งเทคโนโลยีโดยผู้ใช้งาน” (Configuring of the user) ที่กล่าวว่าการศึกษาวิเคราะห์ว่าเทคโนโลยีชนิดหนึ่งๆได้ถูกนำมาปรับใช้งานอย่างไรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งานนั้นจะต้องศึกษาว่าผู้ใช้งานนั้นต้องดำรงชีวิตอยู่ภายใต้เงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมแบบใด ซึ่งในเรื่องนี้คือการนำมาปรับใช้งานให้สอดคล้องกับข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิด SST ในเรื่อง “การทำให้เทคโนโลยีกลายเป็นสินค้า” (Commodification) ที่ได้อธิบายว่าเทคโนโลยีชนิดหนึ่งๆถูกทำให้กลายเป็นสินค้าที่ใช้งานในชีวิตประจำวันได้อย่างไร ซึ่งในเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้เปลี่ยนให้เทคโนโลยีสื่อ



อินเทอร์เน็ตซึ่งโดยพื้นฐานได้ถูกออกแบบมาให้เป็นเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของ “กิจกรรมทางการตลาด” (Marketing activities) ที่มีสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นเสมือนช่องทางในการเชื่อมโยงระหว่างสินค้าของสตรีมุสลิมกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆที่มีความต้องการในสินค้านั้น โดยการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการประยุกต์ใช้สื่อเพื่อก้าวข้ามข้อจำกัดทางเศรษฐกิจที่ต้องประสบในพื้นที่

3.3) การประยุกต์ใช้เพื่อแสดงสิทธิทางสังคมและการเมือง จากการศึกษาพบว่า การประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะนี้เกิดขึ้นเนื่องจากการที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมมีความเห็นว่าตนเองขาดโอกาสในการแสดงสิทธิเรื่องการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมือง โดยกลุ่มตัวอย่างอธิบายว่าสตรีมุสลิมส่วนใหญ่ที่อาศัยในเขตพื้นที่นี้ต้องดำรงชีวิตอยู่ภายใต้แรงกดดันมากมาย ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ไปจนถึงสังคม ซึ่งในอดีตนั้นสตรีมุสลิมแทบจะไม่มีปากมีเสียงในการแสดงความคิดเห็นต่างๆ เพราะต้องปฏิบัติตามให้อยู่ภายใต้กรอบวัฒนธรรมที่กำหนดว่าสตรีเพศไม่ควรเข้าไปข้องเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมการเมือง ทั้งที่จริงๆแล้วประเด็นทางสังคมการเมืองหลายเรื่องมีความเกี่ยวข้องกับสตรีมุสลิมโดยตรง และความคิดเห็นจากสตรีมุสลิมโดยตรงน่าจะมีประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาที่สที่สุดแต่กลับไม่ได้รับฟังเท่าที่ควร แต่หลังจากที่สื่ออินเทอร์เน็ตเกิดขึ้นก็ปรากฏว่ามีกลุ่มสตรีมุสลิมรุ่นใหม่จำนวนมากที่เข้าถึงดังกล่าวและนำเอาสื่อมาประยุกต์ใช้เพื่อสื่อสารความคิดเห็นของสตรีมุสลิมให้เป็นที่รับทราบ จนเป็นผลให้ปัญหาด้านสังคมต่างๆโดยเฉพาะในเรื่องของผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นกับเด็กและสตรีมุสลิมนั้นกลายเป็นเรื่องที่รับรู้และได้รับการดูแลแก้ไข ซึ่งการประยุกต์ใช้สื่อเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองนั้นสอดคล้องกับหลักคำสอนของอิสลามที่กล่าวว่าสตรีมุสลิมมีสิทธิเท่าเทียมกันกับบุรุษด้านความรับผิดชอบในการพัฒนาสังคม ทั้งในด้านการชักชวนคนให้กระทำความดี หรือการห้ามปรามสิ่งชั่วร้ายในสังคม (อัลดุเราะห์มาน บิน อับดุลกะรีม อัช-ซีหะฮฺ, 2554: ออนไลน์)

และสำหรับการศึกษาแนวทางที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนำมาใช้สื่อสารเรื่องสิทธิทางการเมืองของตนเองผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นพบว่าแสดงออกมาให้เห็นผ่านทางการใช้งานเว็บไซต์เป็นหลัก โดยกลุ่มตัวอย่างกล่าวว่าปัจจุบันมีเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับอิสลามจำนวนมากที่เกิดขึ้นในสื่ออินเทอร์เน็ตรวมถึงเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับสตรีมุสลิมด้วย ซึ่งเว็บไซต์เหล่านี้ก็ถือเป็นพื้นที่สำคัญที่สตรีมุสลิมสามารถเข้ามาใช้งานเพื่อสื่อสารและแสดงออกถึงบทบาทของตนเองในเรื่องของสังคมและการเมืองได้ ซึ่งความกระตือรือร้นที่จะประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการมีส่วนร่วมทางสังคมนี้เองก็พบว่าสอดคล้องกับที่ท่านศาสต้ามุฮัมมัดได้กล่าวไว้ว่า “ผู้ใดมิได้ให้ความสนใจในกิจการของมุสลิม ผู้นั้นก็มิใช่พวกของเขา” ด้วยเหตุนี้จึงพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้แสดงความจำนงในการใช้สิทธิทางสังคมดังกล่าวผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ต และในส่วนของการศึกษาว่ากิจกรรมทางสังคมแบบใดบ้างที่กลุ่มตัวอย่างต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นก็พบว่ามีความหลากหลายแบบ เช่น กิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมการฝึกอาชีพ กิจกรรมการทำบุญตามประเพณี รวมถึงกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมสามารถนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการศึกษาหาข้อมูล การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล การติดต่อประสานงาน รวมถึงการสร้างเครือข่ายสมาชิกทางสังคม โดยพบว่า การแสดงออกซึ่งสิทธิทางสังคมผ่านทางสื่อดังกล่าวได้รับการยอมรับจากสังคมเป็นอย่างดี เนื่องจากกิจกรรมทางการเมืองและสังคมเหล่านั้นมีความสอดคล้องกับหลักอิสลามที่ได้กำหนดไว้ว่าศาสนา

อิสลามได้อนุญาตให้สตรีมุสลิมเข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมได้ แต่กิจกรรมเหล่านั้นจะต้องไม่ขัดกับหลักการทางศาสนา ไม่ทำให้เธอเสื่อมเสียเกียรติและศักดิ์ศรี รวมถึงไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและชุมชน และที่สำคัญที่สุดคือจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่บุตรสาว ภรรยา และมารดาของครอบครัวของเธอด้วย

3.4) การประยุกต์ใช้เพื่อแสดงสิทธิทางศาสนา จากการศึกษาพบว่า การแสดงออกของสตรีมุสลิมผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ตในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของศาสนาอิสลามนั้น ถือเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเห็นว่ามีความสำคัญและเห็นควรสนับสนุนให้ดำเนินการ โดยในเรื่องนี้เห็นว่าสตรีมุสลิมสามารถนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการศึกษาและเผยแพร่ความรู้ทางศาสนาโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสตรีมุสลิม สอดคล้องกับรายงานสัมภาษณ์ เรื่อง “ช่องทางการรับใช้อิสลามบนอินเทอร์เน็ต” (บ้านมุสลิมะฮฺ, 2554: ออนไลน์) ที่ได้อธิบายถึงจุดประสงค์ในการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมในเรื่องศาสนาของสตรีมุสลิมว่าจะต้องเป็นไปเพื่อการเผยแพร่และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับศาสนาอิสลามให้แก่ชาวมุสลิมเองรวมถึงบุคคลทั่วไป โดยอิสลามสิทธิตรงนี้แก่สตรีมุสลิมในการที่จะนำเอา “สื่อ” (Medium) หรือ “ช่องทาง” (Channel) การสื่อสารประเภทต่างๆ ที่ตนเองมีความถนัดและเชี่ยวชาญมาใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติศาสนกิจดังกล่าว และนอกจากจะเป็นเรื่องของ “สิทธิ” ในทางศาสนาแล้วการศึกษายังพบว่า การประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อจุดประสงค์ดังกล่าวยังถือเป็น “หน้าที่” ที่สตรีมุสลิมทุกคนที่ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตสมควรกระทำ โดยเรื่องนี้พบว่า สอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการในโลกอิสลามที่กล่าวว่า บทบาทหน้าที่สำคัญของชาวมุสลิมในโลกออนไลน์คือการแจ้งประกาศให้ผู้คนในศาสนาอื่นๆ ได้รับรู้ถึงความเป็นจริงเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม จากแหล่งข้อมูลที่มีความบริสุทธิ์และเชื่อถือได้ รวมถึงเพื่อสั่งสอนชาวมุสลิมให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการความเชื่อแบบอิสลาม (Qaradawi, อ้างถึงใน Campbell, 2010: 31) ซึ่งแนวทางการประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะดังกล่าวยังถือเป็นไปตามหลักอิสลามเนื่องจากคำสอนในหะดีษได้กล่าวไว้ว่าผู้หญิงทั้งหลายควรกระทำหรือรับใน การทำงานอิสลาม เพื่อความรุ่งโรจน์ของศาสนา ทั้งในด้านสังคม ด้านตะอวะฮฺ และด้านอื่นๆ (มันศูร อับดุลลอฮฺ, 2550: 132) นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่าสตรีมุสลิมสามารถปรับใช้สื่ออินเทอร์เน็ตให้เป็นเวทีหรือพื้นที่พบปะกันของเหล่าพี่น้องสตรีมุสลิมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ แบ่งปันประสบการณ์ ปรับทุกข์ รวมถึงให้คำปรึกษาและคำแนะนำเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยหลักอิสลาม ซึ่งแนวทางการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเหล่านี้เองที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นสิทธิทางศาสนาที่สตรีมุสลิมสามารถกระทำได้

อนึ่ง นอกจากผลการศึกษาข้างต้นแล้ว การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยังได้นำไปสู่ข้อค้นพบอื่นที่อยู่นอกเหนือจากข้อสันนิษฐานที่ได้ตั้งเอาไว้ นั่นคือ ข้อค้นพบเรื่อง “กลวิธี” (Strategies) ที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนำมาใช้เป็นกรอบอ้างอิงในการพิจารณาเรื่องการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเอง โดยข้อค้นพบในเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่าแนวทางการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมนั้นเป็นกระบวนการที่มีเอกลักษณ์และมีความยึดโยงกับหลักการในศาสนาอิสลาม ซึ่งผู้วิจัยพบว่าความเป็นเอกลักษณ์นี้สอดคล้องกับคำอธิบายของทฤษฎี “การประกอบสร้างทางสังคมโดยเทคโนโลยี” หรือ SCOT ที่อธิบายว่าเราจะไม่สามารถเข้าใจเทคโนโลยีชนิดหนึ่งได้เลยหากไม่ทำการศึกษาวิเคราะห์ว่าเทคโนโลยีชนิดนั้นได้ถูกผนวกเข้าไปในบริบทสังคมหนึ่งๆ อย่างไร ซึ่งในกรณีนี้

คือการศึกษาวิเคราะห์ว่าสื่ออินเทอร์เน็ตได้ถูกผนวกเข้าไปในสังคมมุสลิมอย่างไร และสมาชิกสังคมมุสลิมนั้นคือสตรีมุสลิมนั้นมีแนวทางการใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวอย่างไรให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมแบบอิสลามที่ตนเองได้อาศัยอยู่ โดยเรื่องนี้พบว่าสามารถศึกษาได้โดยใช้คำอธิบายของทฤษฎี “การก่อประกอบสร้างทางสังคมโดยเทคโนโลยี” (Social Construction of Technology) หรือ SCOT ในเรื่องการศึกษา “อัตลักษณ์ของการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต” ที่อธิบายว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีคุณลักษณะร่วมกันบางอย่างสามารถประกอบสร้าง “กลยุทธ์” (Strategy) หรือแนวทางการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะเฉพาะที่มีความเป็น “เอกลักษณ์” (Uniqueness) และสะท้อนให้เห็นถึง “อัตลักษณ์” (Identity) ของตนเองหรือกลุ่มของตนเองได้ ซึ่งคุณลักษณะร่วมของสตรีมุสลิมในที่นี้คือความเชื่อและทัศนคติ (Belief and attitude) ในเรื่องของศาสนาที่ได้กำหนดว่าสตรีมุสลิมควรมีแนวทางเลือกใช้ประโยชน์ เลือกไม่ใช้ประโยชน์ และสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างไร ซึ่งเรื่องนี้พบว่าสอดคล้องกับที่ Silverstone, Hirsh และ Morley (1992: 15-29) ได้อธิบายว่าเทคโนโลยีนั้นสามารถ “ถูกวางเงื่อนไข” (conditioned) และ “ทำให้เชื่อง” (tamed) ได้โดยผู้ใช้งาน กล่าวคือผู้ใช้สามารถวางกลยุทธ์การใช้งานในลักษณะต่างๆที่ทำให้ตัวเทคโนโลยีสามารถสอดผสานเข้าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันได้ ซึ่งผลจากการใช้กลยุทธ์ดังกล่าวจะนำไปสู่การพิจารณา “ทางเลือก” (Choice) ที่เหมาะสมที่สุดในการใช้งานเทคโนโลยี ซึ่งกล่าวโดยสรุปแล้วคือการอธิบายตามแนวคิดแบบ “ผู้ใช้กำหนด” (User-oriented perspective) นั่นคือมองว่าสตรีมุสลิมสามารถ “เลือก” (Choose) ใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตสอดคล้องกับความต้องการของตนเองหรือสังคมมุสลิมได้

โดยข้อค้นพบเรื่องกลวิธีการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตนี้ผู้วิจัยพบว่าสามารถประมวลออกมาเป็นกลวิธีในการใช้ประโยชน์ 2 ด้าน ประกอบด้วย “กลวิธีเชิงรุก” (Offensive strategy) และ “กลวิธีเชิงรับ” (Defensive strategy) ซึ่งสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.11  
แสดงข้อค้นพบของการศึกษาเรื่อง “กลวิธีการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต”  
ของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิม

ประเด็นที่ศึกษา	ประเภทของกลวิธี		
	กลวิธีเชิงรุก		กลวิธีเชิงรับ
1. หลักการที่สตรีมุสลิมยึดถือเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต	<p>เรื่องที่ 1</p> <p>“หน้าที่ของสตรีมุสลิม”</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- รู้ว่าอะไรคือหน้าที่</li> <li>- รู้ว่าอะไรสอดคล้องและสนับสนุนการทำหน้าที่</li> </ul>	<p>เรื่องที่ 2</p> <p>“สิทธิของสตรีมุสลิม”</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- รู้ว่าอะไรคือสิ่งที่ทำได้</li> <li>- รู้ว่าอะไรคือสิ่งที่ทำไม่ได้</li> </ul> <p>ภายใต้ขอบเขตของศาสนา</p>	<p>เรื่องที่ 3</p> <p>“การปกป้องตนเองของสตรีมุสลิม”</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- รู้ว่าอะไรคือสิ่งชั่วร้าย</li> <li>- รู้ว่าจะปกป้องตนเองจากสิ่งชั่วร้ายเหล่านั้นได้อย่างไร</li> </ul>
2. การใช้ประโยชน์จากสื่อของสตรีมุสลิมโดยการนำหลักการดังกล่าวมาใช้พิจารณา	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ใช้ประโยชน์จากสื่อในลักษณะที่สอดคล้องกับหน้าที่ของสตรีมุสลิม</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ใช้ประโยชน์จากสื่อในลักษณะที่สอดคล้องกับขอบเขตของสิทธิที่ได้รับจากคำสอนของศาสนาอิสลาม</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ต้องมีความตระหนักถึงสิ่งชั่วร้ายที่แฝงอยู่ในสื่อ</li> <li>- ต้องรู้ว่าจะปกป้องตนเองจากสิ่งชั่วร้ายเหล่านั้นได้อย่างไร</li> </ul>
3. การใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมโดยนำหลักการดังกล่าวมาใช้พิจารณา	<ul style="list-style-type: none"> <li>- รู้ว่าการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในลักษณะใดที่มีความสอดคล้องและสนับสนุนหน้าที่ของสตรีมุสลิม</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ตระหนักว่าเรื่องใดที่สื่อสารได้และเรื่องใดที่ไม่ควรสื่อสาร และเลือกที่จะผลิตเนื้อหาหรือประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่มีความสอดคล้องกับสิทธิของตนเองเท่านั้น</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- รู้จักหลีกเลี่ยงการใช้อินเทอร์เน็ตในลักษณะต่างๆ ที่เปิดเผยตนเองต่อสิ่งชั่วร้ายทั้งหลายที่แฝงอยู่ในสื่ออินเทอร์เน็ต</li> </ul>
4. ข้อค้นพบจากการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> <li>- พบว่าแนวคิดดังกล่าวพัฒนาต่อ ยอดไปเป็น “การเลือกใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต”</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- พบว่าแนวคิดดังกล่าวพัฒนาต่อ ยอดไปเป็น “การสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต”</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- พบว่าแนวคิดดังกล่าวพัฒนาต่อ ยอดไปเป็น “การเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต”</li> </ul>

จากตารางที่ 5.11 แสดงให้เห็นข้อค้นพบของการศึกษาเรื่อง “กลวิธีในการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต” โดยแบ่งกลวิธีดังกล่าวออกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. กลวิธีเชิงรุก (Offensive strategy) หมายถึง แนวทางในการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตที่ถือว่าผู้ใช้งานมี “อำนาจ” (Agency) ในการเปิดรับเนื้อหาจากสื่ออินเทอร์เน็ต และสามารถผลิตเนื้อหาเพื่อเผยแพร่ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตตามความต้องการของตนเอง โดยแนวทางนี้คล้ายกับเป็นการ “รุก” (Offend) เข้าไปยังสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อนำเอา “เนื้อหา” (Content) บางประการจากสื่อมาใช้งานตามความต้องการของตนเอง นอกจากนี้ยังแสดงออกมาให้เห็นในรูปของการนำเอา “ศักยภาพ” (Capability) บางประการของสื่ออินเทอร์เน็ตมาประยุกต์หรือปรับแต่งใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง

จากกลวิธีการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในเชิงรุกที่กล่าวถึงได้สะท้อนให้เห็นถึงพื้นฐานทางความคิดที่มาจากหลักการในศาสนาอิสลาม โดยจากตารางที่ 8 ในส่วนของการศึกษา กลวิธีเชิงรุกในการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นพบว่าหลักการทางศาสนาที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนำมาเป็นกรอบความคิดในเรื่องนี้คือ “หน้าที่” และ “สิทธิ” ของสตรีมุสลิม

โดยการศึกษาพบว่าหลักการเรื่อง “หน้าที่” ของสตรีมุสลิมได้ถูกพัฒนาต่อยอดไปเป็นกรอบทางความคิดเรื่อง “การเลือกใช้ประโยชน์” จากสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เนื่องจากหลักการดังกล่าวได้กำหนดเอาไว้อย่างชัดเจนว่าอะไรคือหน้าที่ของสตรีมุสลิม อะไรไม่ใช่หน้าที่ของสตรีมุสลิม และสตรีมุสลิมควรจะปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้สอดคล้องกับหน้าที่ของตนเอง ซึ่งการศึกษาครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้นำเอาหลักการศาสนาดังกล่าวมาใช้เป็นกรอบในการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างเคร่งครัด โดยเป็นการมุ่งใช้งานสื่อดังกล่าวในลักษณะที่สอดคล้องและสนับสนุนการทำหน้าที่ของสตรีมุสลิม เช่น สตรีมุสลิมที่มีสถานภาพบุตรสาวก็ต้องมุ่งนำสื่อดังกล่าวมาใช้งานให้สอดคล้องกับหน้าที่ในการศึกษาเล่าเรียน หรือสตรีมุสลิมที่มีสถานภาพมารดาที่จะต้องนำสื่อดังกล่าวมาใช้งานให้สอดคล้องกับภาระหน้าที่ต่างๆภายในครัวเรือน เป็นต้น ทั้งนี้พบว่าทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องกับสถานภาพของตนเองจะเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในสังคมมุสลิม

นอกจากนี้ ยังพบว่าหลักการศาสนาอีกเรื่องหนึ่งนั่นคือ “สิทธิ” ของสตรีมุสลิมได้ถูกพัฒนาต่อยอดไปเป็นกรอบความคิดเรื่อง “การสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์” จากสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เนื่องจากหลักการศาสนาในเรื่องสิทธิของสตรีมุสลิมได้กำหนดเอาไว้อย่างชัดเจนว่าอะไรคือสิ่งที่สตรีมุสลิมสามารถกระทำได้และอะไรคือสิ่งที่สตรีมุสลิมไม่สามารถกระทำได้ ซึ่งการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้นำเอาหลักการศาสนาข้างต้นมาใช้เป็นกรอบในการสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของตนเองอย่างเคร่งครัด ซึ่งในเรื่องนี้สตรีมุสลิมจะต้องรู้ถึงสิทธิในเรื่องการสื่อสารของตนเองและตระหนักว่าเรื่องใดที่ตนเองสามารถสื่อสารได้และเรื่องใดที่ไม่สามารถสื่อสารได้ จากนั้นจึงผลิตเนื้อหาหรือประยุกต์ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่มีความสอดคล้องกับสิทธิทางการสื่อสารที่ตนเองพึงมี

2. กลวิธีเชิงรับ (Defensive strategy) หมายถึง แนวทางในการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตที่ถือว่าผู้ใช้งานมี “อำนาจ” (Agency) ที่จะเลือกไม่เปิดรับเนื้อหาจากสื่ออินเทอร์เน็ตตามความต้องการของตนเอง คล้ายกับเป็นการ “ตั้งรับ” (Defend) ของผู้ใช้สื่อที่จะทำการปฏิเสธ “เนื้อหา” (Content) บางประการในสื่ออินเทอร์เน็ตที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง

จากกลวิธีการเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในเชิงตั้งรับได้สะท้อนให้เห็นถึงพื้นฐานทางความคิดที่มาจากหลักการในศาสนาอิสลาม โดยจากตารางที่ 8 ในส่วนของการศึกษากลวิธีเชิงรับในการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นพบว่าหลักการทางศาสนาที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนำมาเป็นกรอบความคิดในเรื่องนี้คือ “การปกป้องตนเอง” ของสตรีมุสลิม

โดยการศึกษาพบว่าหลักศาสนาเรื่อง “การปกป้องตนเอง” ของสตรีมุสลิมนั้นได้ถูกพัฒนาต่อยอดไปเป็นกรอบทางความคิดเรื่อง “การเลือกไม่ใช้ประโยชน์” จากสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เนื่องจากหลักการดังกล่าวได้กำหนดเอาไว้อย่างชัดเจนว่าสตรีมุสลิมจะต้องตระหนักถึงสิ่งชั่วร้ายที่แฝงอยู่ในโลก และต้องรู้ว่าจะปกป้องตนเองจากสิ่งชั่วร้ายเหล่านั้นได้อย่างไร ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้นำคำสอนนี้มาใช้ด้วยการหลีกเลี่ยงการใช้งานที่เปิดเผยตนเองต่อสิ่งชั่วร้ายที่แฝงอยู่ในสื่ออินเทอร์เน็ต โดยเรื่องนี้พบว่าสอดคล้องกับหลักการในหะดีษที่กล่าวว่าสตรีมุสลิมทุกคนจะต้องปกปิด “เอาเราะฮ์” ของตนเองให้พ้นจากสายตาผู้อื่น ซึ่งหากนำมาเปิดเผยอาจก่อให้เกิดความบกพร่องต่อความเป็นมนุษย์ที่มีเกียรติ ทำลายบุคลิกภาพที่ดีงาม และก่อให้เกิด “พิตนะฮ์” หรือความวุ่นวายขึ้นได้ (มันศูร อับดุลลอฮ์, 2550) ซึ่งในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการปกปิดดังกล่าวมิได้หมายถึงการอัญญาทางด้านร่างกายแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรหมายรวมถึงการไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของตนเองให้กับบุคคลแปลกหน้าในโลกของสื่ออินเทอร์เน็ตด้วย ด้วยเหตุนี้ศาสนาอิสลามจึงต้องกำหนดแนวทางต่างๆ เพื่อปกป้องสตรีมุสลิมให้คงความมีเกียรติ ศักดิ์ศรี และความสง่างามไม่ว่าสตรีมุสลิมจะอยู่ในโลกของความจริงหรืออยู่ในโลกออนไลน์ก็ตาม

โดยสรุป ผลการศึกษาทั้งหมดของเรื่องการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมนี้อาจนำไปสู่ข้อสังเกตของการศึกษาได้ 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. พบว่าเป็นไปตามข้อสันนิษฐานที่ได้ตั้งเอาไว้ นั่นคือ สตรีมุสลิมใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์และสอดคล้องกับหลักการในศาสนาอิสลาม โดยได้ดำเนินการผ่านกระบวนการเลือกใช้ประโยชน์ เลือกไม่ใช้ประโยชน์ และสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต
2. พบว่าตัวแปรเรื่อง “ความรู้ทางศาสนา” ถือเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความสำเร็จในการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม โดยพบว่าสตรีมุสลิมที่มีความตระหนักในเรื่องหน้าที่ของสตรีมุสลิม การปกป้องตนเองของสตรีมุสลิม และสิทธิของสตรีมุสลิม จะถือเป็นผู้มีความสามารถในการเลือกใช้ประโยชน์ เลือกไม่ใช้ประโยชน์ และสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต ให้สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม

3. พบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้กำหนด “กลวิธี” ในการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์และยึดโยงกับหลักการในศาสนาอิสลาม โดยกลวิธีดังกล่าวแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ “กลวิธีเชิงรุก” ซึ่งอาศัยหลักการเรื่อง “หน้าที่” และ “สิทธิ” ของสตรีมุสลิมมาเป็นกรอบในการพิจารณาเลือกใช้ประโยชน์และสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต และ “กลวิธีเชิงรับ” ซึ่งอาศัยหลักการเรื่อง “การป้องกันตนเอง” ของสตรีมุสลิมมาเป็นกรอบในการพิจารณาเลือกไม่ใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต
4. พบว่าบุคคลรอบข้างสตรีมุสลิมที่เป็นเพศชายมีอิทธิพลต่อกระบวนการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิม เนื่องจากสตรีมุสลิมเชื่อว่าเพศชายมีความรู้เรื่องการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีมากกว่า จึงต้องการให้บุคคลรอบข้างที่เป็นเพศชายโดยเฉพาะบิดาและสามี เป็นผู้ให้คำแนะนำว่าควรเลือกใช้ประโยชน์และสร้างทางเลือกใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างไร รวมถึงต้องการให้เป็นผู้ปกป้องดูแลสตรีมุสลิมขณะใช้งานสื่อดังกล่าวด้วย
5. พบว่าศาสนาอิสลามได้สอนให้สตรีมุสลิมเป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือสื่อที่ตนเองใช้ นั่นคือส่งเสริมให้สตรีมุสลิมเป็นฝ่ายที่ควบคุมการใช้งานสื่อมิใช่ให้สื่อเป็นฝ่ายที่ควบคุมการใช้งานของตนเอง และพบว่าสตรีมุสลิมได้ใช้อำนาจดังกล่าวผ่านกระบวนการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต โดยเป็นการใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของตนเอง และบริบททางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้

## ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อเสนอแนะต่างๆที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้ทำการกล่าวถึงเอาไว้ในแต่ละส่วนของการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคบางอย่างที่เกิดขึ้นในกระบวนการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตและต้องการจะนำเสนอแนวทางเพื่อแก้ไขและปรับปรุงปัญหาเหล่านั้น โดยข้อเสนอแนะหรือข้อกังวลเหล่านี้ถือเป็นข้อมูลที่มาจากมุมมองของตัวผู้ใช้สื่อเอง จึงสามารถสะท้อนให้เห็นข้อจำกัดหรืออุปสรรคในเรื่องการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมได้อย่างชัดเจน โดยข้อเสนอแนะที่กล่าวถึงประกอบด้วยแนวทางการส่งเสริมการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตจำนวน 5 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมโอกาสในการศึกษาหาความรู้ โดยผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่มีพื้นที่อาศัยแตกต่างกันจะมีศักยภาพและโอกาสในการประกอบสร้างปัจจัยความรู้เรื่องการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน ซึ่งเรื่องนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหาเอาไว้ที่น่าสนใจ โดยในเรื่องของความเป็นเขตเทศบาลนั้นพบว่ามีปัญหาในเรื่องการเข้าถึงเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่ไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงสนับสนุนให้มีการแพร่กระจายเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเข้าสู่พื้นที่ชนบทให้มากขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้สตรีมุสลิมในพื้นที่ดังกล่าวได้เรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีอย่างเท่าเทียม รวมถึงส่งเสริมให้มีแหล่งถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในพื้นที่นอกเขตเทศบาลให้มากขึ้นเพื่อช่วยแพร่กระจายองค์ความรู้ดังกล่าวให้กับสตรีมุสลิมในพื้นที่บริเวณนี้ด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมต้องการส่งเสริมให้สตรีมุสลิมจัดแบ่งเวลาที่เหมาะสมเพื่อเรียนรู้การใช้งานสื่อดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากพบว่าการมีภาระหน้าที่รับผิดชอบภายในบ้านยังถือเป็นตัวแปรหนึ่งที่ทำให้สตรีมุสลิมไม่สามารถพัฒนาทักษะการใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง “การใช้สถิติชี้ประเด็นหญิงชายในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)” (กัลยา นิตีเรื่องจรัส และคณะ, 2542: บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างประชาชนทั้งชาวไทยพุทธและไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ในจังหวัดปัตตานีและสงขลา โดยพบว่าสตรีส่วนใหญ่มีภาระผูกมัดที่มากกว่าผู้ชายเนื่องจากผู้หญิงจะต้องทำงานหาเงินนอกบ้านและดูแลความเรียบร้อยต่างๆภายในบ้านไปด้วย ซึ่งอาจเป็นผลให้สตรีขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะและความสามารถในเรื่องต่างๆที่อาจส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของตนเองโดยในแต่ละวันผู้หญิงมักจะต้องจัดแบ่งเวลาส่วนหนึ่งให้กับการปฏิบัติหน้าที่ภายในบ้าน เช่น การทำอาหาร การทำความสะอาด การดูแลสามี และการเลี้ยงดูลูก (Alecia Wolf, 1998) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้หญิงไม่สามารถทุ่มเทเวลาให้กับการแสวงหาความรู้และการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างเต็มที่เหมือนกับผู้ชาย ทั้งนี้ยังพบว่าผู้หญิงส่วนใหญ่มักเลือกที่จะทำหน้าที่ในครอบครัวมากกว่าการเรียนรู้การใช้งานอินเทอร์เน็ต ซึ่งส่งผลให้โอกาสในการในการพัฒนาทักษะการใช้งานสื่อดังกล่าวลดลง โดยในเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมได้เสนอแนะว่าควรจัดให้มีหลักสูตรการศึกษาเรื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่มีความสอดคล้องกับพื้นฐานความรู้และลักษณะการดำรงชีวิตของสตรีมุสลิม รวมถึงส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตระหว่างสมาชิกในครัวเรือน โดยเห็นว่าสตรีมุสลิมรุ่นใหม่ซึ่งมักมีความรู้ในเรื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมากกว่า ควรทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอด



ความรู้ดังกล่าวให้กับสตรีมุสลิมคนอื่นๆที่ไม่มีพื้นฐานความรู้เรื่องนี้มาก่อน โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการถ่ายทอดความรู้ระหว่างสตรีมุสลิมภายในครัวเรือนคือแนวทางการแพร่กระจายความรู้ที่มีประสิทธิภาพ มีความยืดหยุ่น มีความประหยัด และไม่กระทบต่อเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของสตรีมุสลิม เนื่องจากเลือกเวลาการเรียนได้ และไม่จำเป็นต้องเดินทางไปเรียนนอกบ้าน

2. การส่งเสริมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตตามความจำเป็น จากผลการศึกษาพบว่าสตรีมุสลิมแต่ละคนจะมีความจำเป็นในการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเห็นว่าควรสนับสนุนการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมโดยยึดหลักความจำเป็นในการใช้งานเป็นหลัก โดยต่างเห็นตรงกันว่าสตรีมุสลิมรุ่นใหม่ถือเป็นสตรีมุสลิมกลุ่มแรกๆที่ควรได้รับการสนับสนุนให้มีโอกาสเรียนรู้และใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความจำเป็นในการใช้งานหลายด้านทั้งในแง่ของการศึกษาและการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ยังเสนอให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับการออกแบบกระบวนการเรียนรู้สื่ออินเทอร์เน็ตที่สอดคล้องกับความจำเป็นในการใช้งานของสตรีมุสลิมแต่ละกลุ่ม ยกตัวอย่างเช่น หากสตรีมุสลิมมีความจำเป็นในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาหาความรู้ก็ควรได้รับการอบรมทักษะในเรื่องการใช้เครื่องมือในการค้นหาข้อมูล เช่น การใช้งาน Search engine หรือการใช้เว็บ browser ชนิดต่างๆ หากมีความจำเป็นในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อทำธุรกิจค้าขายก็ควรได้รับการถ่ายทอดความรู้เรื่อง Internet marketing และกฎหมายอินเทอร์เน็ต หรือหากมีความจำเป็นในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่องานเฉพาะด้านจริงๆ เช่น การสร้างโปรแกรมเว็บไซต์ หรืองานออกแบบกราฟิกในสื่ออินเทอร์เน็ต ก็สมควรที่จะได้รับการศึกษาอบรมความรู้ในด้านดังกล่าวโดยเฉพาะ ซึ่งการได้เรียนรู้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่สอดคล้องกับความจำเป็นในการใช้งานจะช่วยให้การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมมีประสิทธิภาพมากขึ้นและมีความคุ้มค่าต่อการศึกษาเรียนรู้

3. การส่งเสริมการควบคุมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่มีอายุน้อย จากผลการศึกษาที่พบว่าสตรีมุสลิมที่มีอายุน้อยคือกลุ่มที่ควรได้รับการควบคุมดูแลเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด เนื่องจากพบว่าสตรีมุสลิมในช่วงวัยดังกล่าวมักขาดวุฒิภาวะและประสบการณ์ชีวิต รวมถึงมักอยากเรียนรู้และทดลองในสิ่งใหม่ จึงอาจถูกชักจูงหรือล่อลวงจากสิ่งชั่วร้ายต่างๆที่แฝงอยู่ในสื่ออินเทอร์เน็ตได้มากกว่าสตรีมุสลิมกลุ่มอื่นๆ ด้วยเหตุนี้กลุ่มตัวอย่างจึงเสนอแนะว่าสตรีมุสลิมกลุ่มดังกล่าวยังไม่ควรได้รับอิสระอย่างเต็มที่ในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต แต่ควรจำกัดอิสรภาพในเรื่องของการใช้งานไว้ให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสมจนกว่าจะเติบโตจนถึงวัยที่มีวุฒิภาวะอย่างสมบูรณ์และสามารถดูแลตนเองได้ โดยสนับสนุนผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อการสอดส่องและควบคุมพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของบุตรหลานอย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันมิให้บุตรหลานสตรีมุสลิมเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่ไม่เหมาะสม หรือตกเป็นเหยื่อของผู้ไม่ประสงค์ดีที่แฝงตัวอยู่ในโลกออนไลน์

4. การส่งเสริมความรู้เรื่องศาสนา จากการศึกษาพบว่าในกระบวนการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจะต้องอาศัยทั้งความรู้เรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและความรู้เรื่องศาสนาอิสลามประกอบกันจึงจะทำให้กระบวนการเข้าถึงและใช้งานสื่อดังกล่าวมีความสมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้กลุ่มตัวอย่างจึงเสนอแนะสังคมมุสลิมให้มีการปลูกฝังความรู้ทางศาสนาแก่สตรีมุสลิมโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ได้แก่ ความรู้เรื่องหน้าที่

ความรู้เรื่องการปกป้องตนเอง และความรู้เรื่องสิทธิ ของสตรีมุสลิม โดยเห็นว่าการถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมทุกคน ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าโดยเนื้อหาแล้วความรู้ทั้งสองส่วนนั้นไม่มีความเกี่ยวข้องกันโดยตรง ด้วยเหตุนี้จึงต้องอาศัยการชี้แนะจากผู้รู้ทางศาสนาที่สามารถเชื่อมโยงความรู้ทั้งสองส่วนเข้ากันได้ นอกจากนี้ยังเห็นว่าสตรีมุสลิมที่มีสถานะมารดาคือบุคคลที่มีบทบาทในการอบรมสั่งสอนให้บุตรหลานสตรีมุสลิมได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเรื่องศาสนาและการมีสำนึกในความเป็นมุสลิมะฮ์ เนื่องจากเห็นว่ามารดาคือผู้ที่มีความใกล้ชิดกับบุตรหลานที่เป็นสตรีมุสลิมมากที่สุด อย่างไรก็ตาม พบว่าข้อเสนอแนะนี้มีลักษณะตรงข้ามกับข้อเสนอแนะในเรื่องการถ่ายทอดความรู้เชิงเทคนิคที่เกี่ยวกับการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตระหว่างสตรีมุสลิม เนื่องจากพบว่าส่วนใหญ่สตรีมุสลิมที่มีสถานะบุตรสาวจะมีพื้นฐานความรู้ในเรื่องนี้มากกว่า ด้วยเหตุนี้กลุ่มตัวอย่างจึงส่งเสริมให้บุตรสาวเป็นผู้ที่ถ่ายทอดหรือแบ่งปันความรู้เชิงเทคนิคในเรื่องการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตแก่สตรีมุสลิมที่เป็นมารดา ซึ่งถือเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันอันจะนำไปสู่การนำเอาสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้งานให้เกิดประโยชน์สอดคล้องกับหลักอิสลามที่กล่าวว่าผู้หญิงควรจะได้มีโอกาสที่จะให้นางพัฒนาความสามารถต่างๆตามธรรมชาติได้อย่างเต็มที่ภายในขอบเขตทางสังคม เพื่อนางจะได้แสดงบทบาทของนางในการพัฒนาอารยธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชัยยิด อุบล อะอูลา เมาดูตี, 2553: 215)

5. การส่งเสริมจรรยาบรรณหรืออัลลากที่ดีแก่สตรีมุสลิม จากผลการศึกษาที่พบว่าสตรีมุสลิมบางกลุ่มที่มีความเคร่งทางศาสนาน้อยกว่าสตรีมุสลิมกลุ่มอื่นๆซึ่งพบว่าโดยมากมักเป็นกลุ่มสตรีมุสลิมที่ต้องทำงานนอกบ้านและอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมในการทำงาน กฎระเบียบของสถานที่ทำงาน และข้อจำกัดต่างๆที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามหลักศาสนาได้อย่างสมบูรณ์ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุทัศน์ ศิลปะวิศาล (2538) ที่ได้ศึกษาการยอมรับระบบการทำงานสมัยใหม่ของสตรีไทยมุสลิมซึ่งเป็นกรณีของสตรีมุสลิมที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม โดยพบว่าสตรีไทยมุสลิมที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมนั้นจะมีความเคร่งในศาสนาต่างกัน โดยมีทั้งสตรีมุสลิมที่มีความเคร่งครัดในศาสนาซึ่งจะให้ความสำคัญกับการปฏิบัติหน้าที่ภายในครอบครัวและมีความหวาดหวั่นต่อการสูญเสียความบริสุทธิ์ทางศาสนาอันเป็นผลมาจากการประกอบอาชีพ และสตรีมุสลิมที่ไม่เคร่งในศาสนาซึ่งจะไม่เคร่งเรื่องการปฏิบัติตามหลักศาสนามากนักและพยายามปรับพฤติกรรมของตนให้สอดคล้องกับบุคคลอื่นในสภาพแวดล้อมการทำงาน โดยการขาดความเคร่งในศาสนาหรือละเลยการปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามนี้เองก็อาจ ส่งผลให้สตรีมุสลิมผู้นั้นแสดงพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ไม่เหมาะสมและไม่เป็นไปตามหลักการศาสนาอิสลามนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้เอง กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมจึงเสนอแนะให้มีการปลูกฝังจรรยาบรรณหรือ “อัลลาก” ที่ดีแก่สตรีมุสลิมโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต โดยถือว่าการปลูกฝังหลักอัลลากถือเป็นเป้าหมายพื้นฐานของศาสนาอิสลามซึ่งสตรีมุสลิมที่ดีจะต้องระวังตนจากสิ่งที่น่ากลางแกลงรวมถึงยับยั้งสายตาหรือลดสายตาจากสิ่งหะรอมต่างๆที่อัลลอฮ์ทรงห้าม (ฟัตฮียี ยะกัน, ออนไลน์ 2556) ซึ่งการปลูกฝังอัลลากให้แก่สตรีมุสลิมนั้นมีเป้าหมายเพื่อสร้างสตรีมุสลิมที่สมบูรณ์ทั้งในด้านศรัทธาและการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนา (มนูศักดิ์ โต๊ะเถื่อน, 2553) โดยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าหากสตรีมุสลิมได้รับการปลูกฝังเรื่อง

ดังกล่าวตั้งแต่วัยเยาว์ก็จะทำให้มีความความตระหนักในเรื่องการปฏิบัติตนตามหลักศาสนา และจะทำให้เห็นความสำคัญของการนำเอาหลักศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อการดำเนินชีวิต ซึ่งในเรื่องการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตนั้นกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าควรส่งเสริมให้สตรีมุสลิมที่ต้องทำงานนอกบ้านและต้องใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการทำงานได้นำเอาหลักการศาสนามาใช้กำกับกิจกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของตนเองอย่างเคร่งครัด เนื่องจากสตรีมุสลิมกลุ่มนี้มีความจำเป็นต้องใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าสตรีกลุ่มอื่นๆ รวมถึงยังส่งเสริมให้สตรีมุสลิมกลุ่มนี้เห็นความสำคัญของการควบคุมการใช้งานของตนเองให้มีความเหมาะสมเนื่องจากสมาชิกครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิดรอบข้างไม่สามารถติดตามไปควบคุมดูแลถึงสถานที่ทำงานได้ โดยต่างเห็นว่าจรรยาบรรณในเรื่องความละอายต่อการกระทำชั่วคือสิ่งที่จะปกป้องมิให้สตรีมุสลิมใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตในทางที่ไม่เหมาะสม ดังเช่นที่หลักอิสลามได้กล่าวถึงความละอาย นั่นคือ หะยาอู ซึ่งหมายถึงการที่ผู้กระทำความผิดเกิดความรู้สึกละอายต่อตนเองและพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้า โดยความละอายนี้จะป็นพลังที่ป้องกันมนุษย์มิให้มัวเมาอยู่กับความลามกหยาบโลนทั้งหลาย (ชัยยิด อุบล อะฮฺลุลา เมาดูตี, 2553: 231) โดยสรุปแล้วหลักคิดสำคัญที่กลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมเน้นย้ำก็คือ ตลอดเวลาที่สตรีมุสลิมใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นจะต้องสำนึกอยู่เสมอว่าตนเองเป็นสตรีมุสลิม และต้องปฏิบัติตนเองในลักษณะเดียวกันไม่ว่าตนเองจะอยู่ในโลกออฟไลน์หรือโลกออนไลน์ก็ตาม

### ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

แม้ผลการศึกษาค้างนี้จะช่วยให้ทราบถึงแนวทางในการเข้าถึงและ การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาเรื่องนี้ยังต้องอาศัยการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นอื่นๆ เพื่อให้สามารถมองเห็นปรากฏการณ์ดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์และมีความรอบด้านมากยิ่งขึ้น โดยในที่สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาต่อยอดประเด็นการศึกษาตามแนวทางต่อไปนี้

1. เนื่องจากการศึกษาค้างนี้เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมจริงหรือ “บริบทออฟไลน์” (Off-line context) เท่านั้น จึงยังไม่ตอบคำถามว่าหลังจากที่สตรีมุสลิมได้มีโอกาสเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตแล้ว พวกเขาจะเลือกใช้สื่อดังกล่าวอย่างไรในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงของสื่ออินเทอร์เน็ตหรือบริบทออนไลน์ (On-line context) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้มีการศึกษาปรากฏการณ์นี้เพิ่มเติมจากเนื้อหาที่ปรากฏในสื่ออินเทอร์เน็ตด้วยแนวทาง “การวิเคราะห์เนื้อหา” (Content Analysis) เพื่อให้มองเห็นภาพว่าแนวทางการใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่ปรากฏให้เห็นในสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นมีลักษณะเช่นไร และมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาจากบริบทออฟไลน์หรือไม่
2. เนื่องจากการศึกษาค้างนี้ได้มุ่งวิเคราะห์ปรากฏการณ์การสื่อสารที่เกิดขึ้นในขอบเขตพื้นที่เฉพาะ นั่นคือ ศึกษาการเข้าถึงและ การใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลของอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานีเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยเสนอแนะให้มีการศึกษาเรื่องนี้จากกลุ่มประชากรสตรีมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อื่นซึ่งอาจมีคุณลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป โดยการศึกษาเพื่อเติมจากพื้นที่อื่นอาจช่วยให้เห็นแนวโน้มการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ตของสตรีมุสลิมที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป และอาจช่วยให้ค้นพบตัวแปรอื่นๆที่มีผลต่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวเพิ่มเติมอีกด้วย

## รายการอ้างอิง

### ภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน. สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ การเมืองและสื่อสารศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2551.

สุวิมล ติรกานันท์. การใช้สถิติในงานสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

เสาวนีย์ จิตต์หมวด. วัฒนธรรมอิสลาม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ทางนำ, 2535.

### ภาษาอังกฤษ

Ahmed, L. Women and Gender in Islam: Historical Roots of a Modern Debate, New Haven: Yale University Press, 1992.

Atkin, C. Anticipated Communication and Mass Media Information Seeking. New York: Public Opinion Quarterly Press, 1973.

Campbell, H. When Religion Meet New Media. New York: Routledge, 2010.

Eagleton, Mary. A Concise Companion to Feminist Theory. United Kingdom: Blackwell Publishing Ltd., 2003.

Hessini, L. Reconstructing Gender in the Middle East: Tradition, Identity & Power. New York: Columbia University Press, 1994.

Klotz, R. The Politics of Internet Communication. USA: Rowman & Littlefield Publishers, Inc., 2004.

Minai, N. Women in Islam: Tradition and Transition in the Middle East. New York: Seaview Books, 1981.

Moghissi, H. Feminism and Islamic Fundamentalism. London: Zed Books, 1999.

Nayar, P. An Introduction to New Media and Cybercultures. Singapore: Ho Printing Singapore Pte Ltd., 2010.

Nunnally, J. Psychometric Theory. New York: McGraw – Hill, 1978.

Schramm, W. Studies of Innovation and Communication to the Public. California: Stanford University Institute for Communication Research, 1962.

Siapera, E. Cultural diversity and global media. West Sussex: Wiley-Blackwell, 2010.

Silverstone, R., Hirsh, E., and Morley, D. Consuming Technologies: Media and Information in Domestic spaces. London: Routledge, 1992.

Wolf, Alecia. Exposing the Great Equalizer: Demythologizing Internet Equity. Connecticut: Praeger, 1998.

### วิทยานิพนธ์และรายงานวิจัย

- กัลยา นิตีเรืองจรัส และคณะ. การใช้สถิติชี้ประเด็นหญิงชายในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.). รายงานวิจัย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2542.
- จักรพันธ์ ชัดชุ่มแสง. ชุมชนมุสลิมในเมืองตลาดชายแดนไทย-พม่า: สัมพันธภาพระหว่างพหุสังคมวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจและการอ้างชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- ดลมนรรัตน์ บากา. บทบาทด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของสตรีไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้. รายงานวิจัย, วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2540.
- มนูศักดิ์ ไต่เถื่อน. สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝัง อักลาก แก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2554.
- วิมล ภคธีรเชียร และสุนิสา สิริวิพัทธ์. สภาพและปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน 3 จังหวัดชายแดนใต้. รายงานการวิจัย, ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2553.
- สาธิตา หมานเรือง. การสร้างวาทกรรมออนไลน์เกี่ยวกับสตรีมุสลิม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- สุทัศน์ ศิลปวิศาล. การยอมรับระบบการทำงานสมัยใหม่ของสตรีไทยมุสลิม: กรณีศึกษา สตรีไทยมุสลิมที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- สำราญ จิตมานะ. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2537.
- อัมจิต เลิศพงษ์สมบัติ. การให้บริการและการใช้อินเทอร์เน็ตตำบลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส. รายงานวิจัย, คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2542.

### บทความในหนังสือ

- ระวีวรรณ ช่อมุพกาภัก. บทบาทของสตรีไทยมุสลิมในหมู่บ้านรูสมิแล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- สุภาพ พัสอ่อน สถานการณ์ของเด็กและสตรีในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- เสาวนีย์ จิตต์หมวด. มัสยิดต้นสนกับพิพิธภัณฑสถานชุมชน. ใน สรยุทธ ชื่นภักดี. มุสลิมมัสยิดต้นสนกับบรรพชนสามยุคสมัย : ประวัติชาวมัสยิดต้นสนบทวิเคราะห์ความเป็นมา 400 ปีเคียงคู่เอกราชชาติไทย, หน้า 89. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการจัดงานเสวนา "มุสลิมมัสยิดต้นสนกับบรรพชนสามยุคสมัย", 2544.

อัมพร หมดเด้น. ผู้หญิงมุสลิมในสถานการณ์ความรุนแรง และความหวังแห่งสันติภาพ. ใน วิระดา สมสวัสดิ์. จุดยืน: stance วารสารสตรีนิยมไทย, หน้า 131. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2551.

Arizpe, L. Freedom to Create: Women's Agenda for Cyberspace. In W. Harcourt (Ed.). Women@Internet: Creating New Cultures in Cybercultures. pp. 12-16. London: Zed, 1999.

### บทความในวารสาร

Frenkel, Karen A. Women and Computing. Communication of the ACM Vol.33 No.11 (1990): 34-46.

Larry McKeown. Factors Associated with Internet Use: Does Rurality Matter? Rural and Small Town Canada Analysis Bulletin Vol. 7, No. 3 (2007): 1-15.

Riley, M., and Flowerman, S. Group Relations as a Variable in Communication Research. American Sociologist Review vol.16 (1951): 21.

Williams, R., and Edge, D. The Social Shaping of Technology. Research policy Vol.25 (1996): 856-899.

### สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพิ่มข้อมูล และโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ชูฟอัม อุษมาน. บทบาทของสตรี ศึกษาตัวอย่างจากประวัติของเคาะหาบียาด. (ออนไลน์). 2550.

แหล่งที่มา:<http://www.tarbiah.ac.th/main/content.php?page=sub&category=16&id=29> (2554, กันยายน 10)

บ้านมุสลิมะฮฺ. ช่องทางการรับใช้อิสลามบนอินเทอร์เน็ต. (ออนไลน์). 2554. แหล่งที่มา:

<http://www.baanmuslimah.com/dp57/node/839> (2554, กันยายน 10)

ฟัตฮียะ ยะกัน. ผู้หญิงกับสังคมเข้มแข็งตามวิถีอิสลาม. (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<http://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1176834138.news>

มุสลิมทูเดย์. ผู้หญิงในฐานะสมาชิกของสังคม. (ออนไลน์). 2551. แหล่งที่มา:

[http://www.muslimahtoday.net/index.php?option=com\\_content&task=view&id=144&Itemid=42](http://www.muslimahtoday.net/index.php?option=com_content&task=view&id=144&Itemid=42) (2554, กันยายน 10)

โยธิน แสงวดี. ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Method). (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

[http://rlc.nrct.go.th/ewt\\_dl.php?nid=679](http://rlc.nrct.go.th/ewt_dl.php?nid=679) (2556, พฤศจิกายน 29)

วิชากฎหมายสื่อสารมวลชน. บทที่ 1 สิทธิและเสรีภาพของมนุษย์. (ออนไลน์). 2550. แหล่งที่มา:

<http://www.nsruc.ac.th/e-learning/commlaw/chapter1.htm> (2554, กันยายน 10)

เว็บไซต์อันนิสาอ์. บทบาทของแม่ในศาสนาอิสลาม. (ออนไลน์). 2554. แหล่งที่มา:

<http://annisaa.com/> (2554, กันยายน 10)

- เว็บอิสลามเฮาส์. ข้อสงสัยเกี่ยวกับสิทธิ อิสระ และความเสมอภาคของสตรีในอิสลาม. (ออนไลน์). 2554. แหล่งที่มา: <http://www.islamhouse.com/p/288364> (2554, กันยายน 10)
- เว็บอิสลามเฮาส์. ความเป็นอยู่ของสตรีในยุคก่อนอิสลาม. (ออนไลน์). 2554. แหล่งที่มา: <http://www.islamhouse.com/p/288366> (2554, กันยายน 10)
- เว็บอิสลามเฮาส์. สิทธิทั่วไปของสตรีในอิสลาม. (ออนไลน์). 2554. แหล่งที่มา: <http://www.islamhouse.com/p/288368> (2554, กันยายน 10)
- เว็บอิสลามเฮาส์. สิทธิของสตรีตามทัศนะอิสลามในฐานะแม่. (ออนไลน์). 2554. แหล่งที่มา: <http://www.islamhouse.com/p/278476> (2554, กันยายน 10)
- เว็บอิสลามเฮาส์. สิทธิของสตรีในฐานะภรรยา. (ออนไลน์). 2554. แหล่งที่มา: <http://www.islamhouse.com/p/288968> (2554, กันยายน 10)
- เว็บอิสลามเฮาส์. สิทธิของสตรีในฐานะบุตรสาว. (ออนไลน์). 2554. แหล่งที่มา: <http://www.islamhouse.com/p/288965> (2554, กันยายน 10)
- เว็บอิสลามเฮาส์. สิทธิของสตรีในอิสลามในฐานะผู้หญิงทั่วไปในสังคม. (ออนไลน์). 2554. แหล่งที่มา: <http://www.islamhouse.com/p/278478> (2554, กันยายน 10)
- ศูนย์สารสนเทศเพื่อการบริหารและงานปกครอง. ข้อมูลการปกครอง. (ออนไลน์). 2554. แหล่งที่มา: <http://www.dopa.go.th/padmic/jungwad76/jungwad76.htm> (2554, กันยายน 10)
- สุกรี นूर จงรักสัตย์. มารยาทในการศึกษาหาความรู้. (ออนไลน์). 2554. แหล่งที่มา: <http://www.islammore.com/main/content.php?page=sub&category=46&id=1071> (2554, กันยายน 10)
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี. ข้อมูลพื้นฐาน. (ออนไลน์). 2554. แหล่งที่มา: [http://intranet.m-culture.go.th/pattani/new\\_page\\_12.htm](http://intranet.m-culture.go.th/pattani/new_page_12.htm) (2554, กันยายน 10)
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี. สารสนเทศด้านศาสนา. (ออนไลน์). 2554. แหล่งที่มา: [http://intranet.m-culture.go.th/pattani/new\\_page\\_16.htm](http://intranet.m-culture.go.th/pattani/new_page_16.htm) (2554, กันยายน 10)
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายงานสำรวจการมีกรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ.2553 (ออนไลน์). 2553. แหล่งที่มา: <http://service.nso.go.th> (2554, กันยายน 10)
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สำมะโนประชากร ปีพ.ศ. 2543 – 2553. (ออนไลน์). 2551. แหล่งที่มา: [http://service.nso.go.th/nso/nso\\_center/project/search\\_center/23project-th.htm](http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/search_center/23project-th.htm) (2554, กันยายน 10)
- Anita Borg Institute for Women and Technology. Barriers to the advancement of technical women. (Online). 2007. Available from: [http://anitaborg.org/files/womens-tech-careers-lit-reviewfinal\\_2007.pdf](http://anitaborg.org/files/womens-tech-careers-lit-reviewfinal_2007.pdf) (2011, November)
- Apsis Newsletter Pro. Survey of e-mail clients. (Online). 2011. Available from: <http://www.apsis.com/email-marketing/survey-of-e-mail-clients/> (2011, October)
- comScore, Inc. Women on the Web. (Online). 2010. Available from: <http://www.iab.net/media/file/womenontheweb.pdf> (2011, October)



- Indiana University. Rob Kling Center for Social Informatics. (Online). 2011. Available from: <http://rkcsi.indiana.edu/> (2011, October)
- International Center for Research on Women. Bridging the Gender Divide. (Online). 2010. Available from: <http://www.icrw.org/files/publications/Bridging-the-Gender-Divide-How-Technology-can-Advance-Women-Economically.pdf> (2011, November)
- Internet World Stats. World Internet Users and Population Stats March 31, 2011. (Online). 2011. Available from: <http://www.internetworldstats.com/stats.htm> (2011, October)
- Internet World Stats. Top 20 countries with the highest number of internet users 2010. (Online). 2011. Available from: <http://www.internetworldstats.com/top20.htm> (2011, October)
- Internet World Stats. Thailand Internet Usage and Population Statistics. (Online). 2011. Available from: <http://www.internetworldstats.com/asia/th.htm> (2011, October)
- Jones, N., Ladniak, k., and O'Sullivan, P. Gender Issues on the Internet / Building the Virtual City: Suggestions for Shaping a Viable Cybersociety. (Online). 2009. Available from: <http://socserv.mcmaster.ca/soc/courses/stpp4C03/ClassEssay/gender.htm> (2011, October)
- SEO Consultants Directory. Top Ten Search Engines - Top 10 SEs . (Online). 2011. Available from: <http://www.seoconsultants.com/search-engines/> (2011, October)
- Sexuality In Islam. Islamic Perspectives - Sex and Sexuality. (Online). 2011. Available from: <http://www2.hu-berlin.de/sexology/GESUND/ARCHIV/kotb2>. (2011, October)
- Spertus, Ellen. Social and Technical Means for Fighting Online Harassment. (Online). 1999. Available from: [http://www.mfns.edu/ACAD\\_INFO/MCS/SPERTUS/Gender/gfc/inde](http://www.mfns.edu/ACAD_INFO/MCS/SPERTUS/Gender/gfc/inde) (2011, October)
- Truong, Hoai-An. Gender Issues in Online Communications. (Online). 1993. Available from: <http://www.inform.umd.edu:8080/EdRes/Topic/WomensStudies/Computing/Articles+ResearchPapers/gender-issues-online> (2011, October)



ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย  
**CHULALONGKORN UNIVERSITY**

## ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ	นาย ธนภัทร เต็มรัตนะกุล
วัน เดือน ปีเกิด	วันพุธ ที่ 10 เดือน กันยายน พ.ศ. 2523
ตำแหน่งหน้าที่	อาจารย์
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยทักษิณ เลขที่ 140 ถ.กาญจนวณิช ม.4 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา 90000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2546	ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต ศศ.บ. (สื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2551	ปริญญาโท วารสารศาสตรมหาบัณฑิต ว.ม. (สื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2555	ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง